MAGISTRÁT HLAVNÉHO MESTA SLOVENSKEJ REPUBLIKY BRATISLAVY

Materiál na rokovanie
Mestského zastupiteľstva
hlavného mesta SR Bratislavy
dňa **15.12. 2011**

CELOMESTSKÝ ZOZNAM PAMATIHODNOSTÍ BRATISLAVY

Predkladateľ:

Ing. Viktor Stromček, v. r.
riaditeľ magistrátu

Zodpovedný:

PhDr. Ivo Štassel, v. r.
riaditeľ Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave

Spracovateľ:

kolektív Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave

Na rokovanie prizvať:

PhDr. Ivo Štassel
riaditeľ Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodová správa
3. Záznam z Komisie kultúry
4. Uznesenie MsR
5. Zoznam pamätihodností (stručná verzia)

Príloha:
Zoznam pamätihodností (plná verzia)
Zoznam nár. kultúrnych pamiatok BA

december 2011

Kód uznesenia 12.1.
12.4.

Návrh uznesenia

Mestské zastupiteľstvo hlavného mesta SR Bratislavy po prerokovaní materiálu

1. schvaľuje

Celomestský zoznam pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy.

2. ukladá

riaditeľovi Mestského ústavu ochrany pamiatok

1. Uverejniť Celomestský zoznam pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy na webovej stránke organizácie.

T: 15.01. 2012

2. Zabezpečiť priebežnú aktualizáciu Celomestského zoznamu pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy.

T: ročne k 31.12.

Dôvodová správa

k celomestskému zoznamu pamätihodností Bratislavy

Podľa **zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu** existujú dve skupiny predmetov s pamiatkovými hodnotami - národné kultúrne pamiatky a pamätihodnosti. **Národné kultúrne pamiatky** sú predmety celoštátneho kultúrno-historického významu, sú evidované v Ústrednom zozname národných kultúrnych pamiatok a garantom ich ochrany je štát. **Pamätihodnosti** sú naproti tomu predmety lokálneho kultúrno-historického významu, ktoré sú evidované v miestnych zoznamoch a ich výber je výlučne v kompetencii obcí. V § 14 citovaného zákona sa uvádza, že obec môže rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení pamätihodností obce. Do evidencie možno zaradiť okrem hnuteľných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ako aj zaniknuté predmety a názvy.

História. V roku 2010 boli skompletizované zoznamy pamätihodností mestských častí Bratislavy. Odborné podklady pre túto evidenciu zabezpečil Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave a o konečnej podobe a rozsahu zoznamov rozhodli vždy poslanci konkrétnej mestskej časti. Celkový zoznam bol po svojom záverečnom dopracovaní do podoby evidenčných kariet zverejnený na webovej stránke Mestského ústavu ochrany pamiatok. Záverečné dopracovanie však neznamená, že výsledná podoba zoznamu je nemenná – do zoznamu je možné veci vkladať, ako ich aj z neho vynímať, samozrejme so súhlasom toho zastupiteľstva, ktoré schválilo prvotný zoznam.

Mandát MsZ. Poslanci Mestského zastupiteľstva rozhodli na svojom októbrovom zasadaní v roku 2010 o vypracovaní celomestského zoznamu pamätihodností Bratislavy s tým, že jeho prípravou poverili Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave. Jedná sa o uznesenie č. 1171/2010 zo dňa 28.10. 2010 s termínom splnenia úlohy k 31.12. 2011.
Potreba zoznamu na celomestskej úrovni vyplýva z faktu, že v zmysle zákona o Bratislave je obcou nielen každá jeho mestská časť, ale najmä samotné hlavné mesto. Celomestský zoznam pamätihodností by mal odrážať po obsahovej stránke dôležitosť postavenia hlavného mesta.

Členenie zoznamu. Podobne ako pri zozname mestských častí, aj v celomestskom zozname sú pamätihodnosti rozdelené do 4 skupín podľa ich hmotnej alebo nehmotnej povahy:

- kategória nehnuteľných hmotných;
- kategória hnuteľných hmotných;
- kategória nehmotných;
- kategória zaniknutých.

Toto členenie je však v celomestskom zozname iba podružné. V záujme zrozumiteľnosti a prehľadnosti celého zoznamu, ktorý má ku dnešnému dňu **224 položiek**, boli pamätihodnosti rozdelené do 10 kapitol. Kapitoly sú nastavené tak, aby sa v rámci jednej skupiny ocitli všetky tematicky súvisiace položky bez ohľadu na to, či sú hmotnej a nehmotnej, alebo hnuteľnej a nehnuteľnej povahy. V celomestskom zozname sa nachádzajú tieto kapitoly:

I. ZDRAVOTNÍCTVO, ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT
II. CIRKEVNÉ PAMäTIHODNOSTI
III. PAMäTIHODNOSTI ĽUDOVEJ KULTÚRY
IV. PAMäTIHODNOSTI DOPRAVY
V. BÝVANIE
VI. VOJENSKÉ PAMäTIHODNOSTI
VII. PRIEMYSEL
VIII. POMNÍKY A PAMäTNÉ UDALOSTI
IX. ZÁHRADY, PARKY A HORÁRNE
X. INÉ PAMäTIHODNOSTI

Kritériá výberu. Zo sféry záujmu pre výber pamätihodností bolo nutné **vylúčiť** tie predmety, ktoré sú evidované a chránené iným spôsobom, alebo podľa iných zákonov. Preto sa nepristúpilo k zaradeniu predmetu do evidencie pamätihodnosti obce v týchto prípadoch:

- ak sa jedná o **národnú kultúrnu pamiatku**;
- ak sa jedná o **archívny dokument** uložený v archíve;
- ak sa jedná o **zbierkový predmet** z fondu múzea alebo galérie.

Veľké množstvo potenciálnych pamätihodností sa nachádza v interiéroch sakrálnych objektov, väčšinou voľne prístupných verejnosti. Keďže v týchto prípadoch by sa zverejnením evidencie iba upozornilo na ich veľkú hodnotu a mohlo by ľahšie dôjsť k ich odcudzeniu, nie je vhodné z hľadiska bezpečnostného evidovať ako pamätihodnosť hnuteľné veci veľkej umeleckej hodnoty, uložené v nechránenom, verejne prístupnom priestore (napr. obrazy a sochy v kostoloch). Tento prístup je tiež v súlade s trostrannou dohodou o mlčanlivosti pri narábaní s informáciami o hnuteľných predmetoch väčšej kultúrno-historickej hodnoty, ktorú pred rokmi uzavreli zástupcovia bratislavských cirkví, Policajného prezídia SR a Pamiatkového úradu SR.

Pre zaradenie predmetu do Zoznamu celomestských pamätihodností Bratislavy boli uplatnené prísnejšie kritériá než tie, ktoré boli smerodatné pre zaradenie do Zoznamu pamätihodností mestských častí Bratislavy. Metodický prístup k zaradeniu do zoznamu bol ovplyvnený jednak rešpektovaním iných zákonných noriem (predchádzajúci odsek), jednak použitím hodnotiacich kritérií viac zameraných na významovú stránku posudzovania. Do úvahy sa brali hlavne tieto skutočnosti:

1/ predmet (udalosť, názov, dátum ...) musí po obsahovej, kvalitatívnej a významovej stránke **reprezentovať** hlavné mesto SR a musí ísť o pamätihodnosť **významnú** z celomestského hľadiska.

2/ predmet (udalosť, názov, dátum ...) musí mať aspoň **jednu pamiatkovú hodnotu** z uvedených, všeobecne rešpektovaných hodnôt:

- hodnotu výtvarného diela;
- hodnotu architektonickú; urbanistickú
- hodnotu historického dokladu;
- hodnotu jedinečnosti;
- hodnotu typičnosti pre danú oblasť;
- hodnotu symbolu pre mesto;
- hodnotu technicko-historickú;
- hodnotu veku.

Pre formulovanie východísk a metodických princípov zostavenia celomestského zoznamu bola na pôde Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave zriadená špeciálna komisia, ktorá sa okrem iného zaoberala aj hodnotovými kritériami výberu a otázkami širšieho kontextu. Na tomto mieste je potrebné poďakovať sa dlhoročným odborníkom v danej oblasti a členom komisie – Henriete Moravčíkovej, Štefanovi Holčíkovi a Alexovi Tahymu za ich konštruktívny a odborný prístup, ktorý výrazne pomohol v napredovaní celej akcie. Zvlášť je treba poďakovať sa vedeniu a odborným pracovníkom Oddelenia architektúry ÚSTARCH pri Slovenskej akadémii vied, ktorí nám pre túto potrebu sprístupnili príslušnú časť Registra architektúry, vedenom na odd.architektúry ÚSTARCH SAV v Bratislave.

Dopĺňanie zoznamu. Celomestský zoznam, ako aj zoznamy pamätihodností mestských častí fungujú ako otvorené systémy. Predložený materiál predstavuje jadro, ku ktorému bude možné pridávať (alebo z neho aj odoberať) v budúcnosti ďalšie položky. Podnety na ďalšie pamätihodnosti môžu prísť od ľubovoľnej fyzickej alebo právnickej osoby a po prerokovaní v príslušnej komisii kultúry môžu byť schválené miestnym zastupiteľstvom, resp. v prípade celomestského zoznamu mestským zastupiteľstvom.

V prípade Starého Mesta je situácia špecifická. Táto mestská časť si schválila vedenie svojho zoznamu pamätihodností najneskôr zo všetkých mestských častí - až v roku 2011, čím vznikla časová disproporcia. Zoznam mestskej časti mal totiž existovať už skôr a z neho mal vychádzať výberový celomestský zoznam. Z toho dôvodu zastúpenie staromestských pamätihodností v celomestskom zozname sa nedá považovať za kompletné a v budúcnosti budú nasledovať prírastky do celomestského zoznamu hlavne z oblasti Starého Mesta. Je to logické, lebo vzhľadom na svoju bohatú históriu je Staré Mesto najväčším „zdrojom“ zaslúžilých osobností a pamiatkovo zaujímavých objektov, udalostí a názvov.

Poznámka. Celomestský zoznam a zoznamy mestských častí nie sú totožné. Celomestský zoznam vychádza zo zoznamov mestských častí, ale obsahuje menší počet položiek a tiež obsahuje aj položky, ktoré v zozname mestských častí nie sú.

PhDr. Ivo Štassel

Bratislava, november 2011

Komisia kultúry a ochrany historických pamiatok
Mestského zastupiteľstva hlavného mesta SR Bratislavy

Výpis zo záznamu z rokovania komisie zo dňa 19.10.2011

Návrh Zoznamu pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy

Uznesenie
Komisia kultúry a ochrany historických pamiatok MsZ: prerokovala predložený návrh Zoznamu pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy bez pripomienok a odporúča mestskému zastupiteľstvu navrhnutý Zoznam pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy schváliť.

Hlasovanie:
Prítomní: 5 Za: 5 Proti: 0 Zdržal sa: 0

Mgr. Vladimír Kubovič, v.r.
predseda komisie

Za správnosť:
PhDr. Žofia Halmová
tajomníčka komisie

Bratislava 20.10.2011

Celomestský zoznam pamätihodností Bratislavy

Kód uzn.: 12.1

12.4

Uznesenie č. **357/2011**

zo dňa 1. 12. 2011

Mestská rada po prerokovaní materiálu

odporúča

Mestskému zastupiteľstvu hlavného mesta SR Bratislavy

1. schváliť

Celomestský zoznam pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy.

2. uložiť

riaditeľovi Mestského ústavu ochrany pamiatok

1. Uverejniť Celomestský zoznam pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy na webovej stránke

organizácie.

T: 15. 1. 2012

2. Zabezpečiť priebežnú aktualizáciu Celomestského zoznamu pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy.

T: ročne k 31.12.

CELOMESTSKÝ ZOZNAM PAMäTIHODNOSTÍ MESTA BRATISLAVY

(do MsZ – 15.december 2011)

/TOTO JE HESLOVITÁ VERZIA ZOZNAMU – PLNÁ VERZIA JE V PRÍLOHE/

I. ZDRAVOTNÍCTVO, ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT

A. Zdravotníctvo

A.1 budova 1.štátnej nemocnice z r.1856
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- A.1
Staré Mesto - Mickiewiczova ul., Americké nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 budova 1.detskej nemocnice z r.1894
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- A.2
Staré Mesto - Lazaretská ul.10
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 budova lazaretu s kostolíkom
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- A.3
Staré Mesto - Dunajská ul.
kategória – zaniknutá

A.4 budova Ferdinandových kúpeľov na Železnej studienke
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- A.4
Nové Mesto - Cesta mládeže
kategória – zaniknutá

B. Kultúra

B.1 nemecký kultúrny dom - číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.1
Rača - Barónka č.3
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 budova amfiteátra s javiskom - číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.2
Devín - Slovanské nábr. 48
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 Park kultúry a oddychu – vstupná hala s estrádnou a tanečnou sálou
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.3
Staré Mesto – nábr. arm.gen. L. Svobodu
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 ateliér Alojza Rigeleho zo zač. 20.st.– v rámci Mahrovej kamenárskej dielne
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.4
Staré Mesto – Štefánikova ul.37-41 (vo dvore)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.5 Jánoškov fotoateliér zo zač. 20.st.– vo dvore domu č. 24
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.5
Staré Mesto – Štefánikova ul.24

kategória – zaniknutá

B.6 objekt býv. Sokolovne – pôvodne Bellevue z konca 19.st.
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.6
Staré Mesto – Sokolská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.7 Lunapark – zábavný areál - číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.7
Petržalka – Tyršovo nábrežie
kategória – zaniknutá

C. Šport

C.1 kúpalisko Tehelné pole - do r. 1942
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.1
Nové Mesto – ul. Odbojárov
kategória – nehnuteľná hmotná

C.2 športová hala Pasienky - z r. 1962
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.2
Nové Mesto – Trnavská ul. 29
kategória – nehnuteľná hmotná

C.3 prírodné kúpalisko LIDO na pravom brehu Dunaja
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.3
Petržalka – Klokočova ul.
kategória – zaniknutá

C.4 budova býv. Maďarského veslárskeho klubu na pravom brehu Dunaja
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.4
Petržalka – Viedenská cesta
kategória – zaniknutá

C.5 Stará dostihová dráha za Starým mostom
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.5
Petržalka – Starohájska ul.
kategória – zaniknutá

C.6 zimný štadión O.Nepelu - v pôvodnej nekrytej podobe z r. 1946, podľa projektu K.Grossa z roku 1940 (zastrešený v r. 1957 kvôli ME v krasokorčuľovaní)
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.6
Nové Mesto – Trnavská ul.
kategória – zaniknutá

D. Školstvo

D.1 budova základnej školy z r. 1936 od arch. J. Nowotného
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.1
Devín – Kremeľská ul. 2
kategória – nehnuteľná hmotná

D.2 budova vysokoškolského internátu Mladá garda
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.2
Nové Mesto – Račianska ul. 103
kategória – nehnuteľná hmotná

D.3 budova škôlky zo začiatku 20.st., jednej z prvých v meste

číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.3
Staré Mesto – Radlinského ul. 53
kategória – nehnuteľná hmotná

D.4 budova býv. Ústavu hluchonemých z r. 1902, teraz Pedagogická fakulta
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.4
Staré Mesto – Moskovská ul. 2
kategória – nehnuteľná hmotná

D.5 budova býv. Učiteľského ústavu z r. 1878
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.5
Staré Mesto – Lazaretská ul. 3
kategória – nehnuteľná hmotná

D.6 býv. Masarykove školy z 1. ČSR
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.6
Nové Mesto – Budyšínska ul., Česká ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

D.7 názov Academia Istropolitana - názov našej najstaršej univerzity z roku 1467, používaný od 18.st. (pôv. názov Universitas Istropolitana)
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.7
Staré Mesto – Ventúrska ul. 3
kategória – nehmotná

E. Občianske objekty a predmety

E.1 budova Ministerstva vnútra (pôv. Finančný úrad)
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.2
Ružinov – Pribinova ul. 2
kategória – nehnuteľná hmotná

E.2 budova požiarnej zbrojnice v Rači z r. 1940 so sochou sv. Floriána
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.3
Rača – Detvianska ul. 12
kategória – nehnuteľná hmotná

E.3 budova požiarnej zbrojnice v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.4
Staré Mesto – Radlinského ul. 6
kategória – nehnuteľná hmotná

E.4 budova dobrovoľných hasičov a záchranárov
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.5
Staré Mesto – Radlinského ul. 36, Belojanisova 1
kategória – nehnuteľná hmotná

E.5 hasičská striekačka s ručnou pákovou pumpou z Čunova
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.6
Čunovo
kategória –hnuteľná hmotná

E.6 hasičská striekačka s ručnou pákovou pumpou z Jaroviec
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.7
Jarovce
kategória –hnuteľná hmotná

E.7 hasičská striekačka s ručnou pákovou pumpou z Rusoviec
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.8

Rusovce
kategória –hnuteľná hmotná

E.8 hasičská striekačka s ručnou pákovou pumpou zo Záhorskej Bystrice
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.9
Záhorská Bystrica
kategória –hnuteľná hmotná

E.9 hasičské tablo, kronika a zástava z Devína
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.10
Devín
kategória –hnuteľná hmotná

II. CIRKEVNÉ PAMäTIHODNOSTI

A. Cirkevné stavby a areály

A.1 lurdská jaskyňa na Kalvárii
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.1
Staré Mesto, Hlboká cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 r.-kat. kostol na Kalvárii
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.2
Staré Mesto, Hlboká cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 evanjelický a.v. kostol v Rusovciach – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.3
Rusovce, Maďarská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.4 evanjelický a.v. kostol v Prievoze – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.4
Ružinov, Radničné nám.2
kategória – nehnuteľná hmotná

A.5 dom saleziánov sv. Dona Bosca – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.5
Ružinov, Miletičova ul. 7
kategória – nehnuteľná hmotná

A.6 saleziánsky kostol sv. Dona Bosca v Trnávke
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.6
Ružinov, Okružná ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.7 starý kostol sv.Juraja v Petržalke – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.7
Petržalka - Viedenská cesta
kategória – zaniknutá

A.8 synagóga na Zámockej ul. –synagóga ortodoxnej židovskej obce
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.8
Staré Mesto - Zámocká ul.

kategória – zaniknutá

A.9 synagóga na Rybnom nám. –synagóga neologickej židovskej obce
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.9
Staré Mesto - Rybné nám.
kategória – zaniknutá

A.10 predmestský stredoveký kostol sv.Michala
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.10
Staré Mesto - Župné nám.(trinitársky kostol)
kategória – zaniknutá

A.11 predmestský stredoveký kostol sv.Vavrinca
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.11
Staré Mesto - nám. SNP (pred Starou tržnicou)
kategória – zaniknutá

A.12 druhý blumentálsky kostol
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.12
Staré Mesto – Vazovova ul.
kategória – zaniknutá

B. Drobné sakrálne objekty - kríže

B.1 kamenný kríž v Rači – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.1
Rača, Alstrova ul. (v areáli r.-k. kostola sv. Filipa a Jakuba)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 kamenný kríž v Rusovciach – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.2
Rusovce, roh Balkánskej a Lesníckej ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 kamenný kríž v Devínskej N. Vsi – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.3
Devínska Nová Ves, roh Istrijskej a Mlynskej ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 kamenný kríž vo Vajnoroch – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.4
Vajnory, mimo intravilánu obce
kategória – nehnuteľná hmotná

B.5 kamenný kríž vo Vrakuni – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.5
Vrakuňa, Poľnohospodárska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.6 kamenný kríž v Záhorskej Bystrici – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.6
Záhorská Bystrica, Bratislavská ul. (pri areáli súkromnej televízie)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.7 kamenný kríž v Podunajských Biskupiciach –
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.7
Podunajské Biskupice, Kazanská ul. (v areáli kostola sv. Jozefa)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.8 kamenný kríž s mestským znakom - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.8
Ružinov, Ivánska cesta (pri letisku)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.9 kríž s plechovým korpusom Krista - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.9
Lamač, Hodonínska cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

B.10 kríž s plechovým korpusom Krista - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.10
Nové Mesto, Cesta mládeže
kategória – nehnuteľná hmotná

B.11 kríž s plechovým korpusom Krista - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.11
Rusovce, Balkánska ul. (pri kostole sv. Víta)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.12 kríž s plechovým korpusom Krista - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.12
Rača, Stupavská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.13 drevený kríž s korpusom Krista – severne od Blumentálskeho kostola
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.13
Staré Mesto - Radlinského ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.14 kovový tepaný kríž– z 18.stor.
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.14
Staré Mesto - Františkánske nám. (pri vchode do františkánskeho kostola)
kategória – nehnuteľná hmotná

C. Drobné sakrálne objekty - kaplnky

C.1 kaplnka pri dostihovej dráhe - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.1
Petržalka, Starohájska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.2 kaplnka sv. Jána Nepomuckého - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.2
Vajnory, Roľnícka ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.3 kaplnka sv. Anny - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.3
Rača, ul. Pri vinohradoch
kategória – nehnuteľná hmotná

C.4 kaplnka prícestná - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.4
Podunajské Biskupice, Kvetinárska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.5 kaplnka sv. Petra a Pavla - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.5
Vrakuňa, Hradská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.6 kaplnka sv. Vendelína - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.6
Vajnory, ul. Pri starom letisku
kategória – nehnuteľná hmotná

C.7 kaplnka sv. Vendelína - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.7
Záhorská Bystrica, rázcestie na Stupavu a Marianku
kategória – nehnuteľná hmotná

C.8 kaplnka sv. Jána Nepomuckého - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.8

Devínska Nová Ves, Na mýte
kategória – nehnuteľná hmotná

C.9 kaplnka sv. Rity - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.9
Karlova Ves, Cesta na Červený most (pri Vojenskej nemocnici)
kategória – nehnuteľná hmotná

C.10 kaplnka sv.Jozefa na Kalvárii
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.10
Staré Mesto, Hlboká cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

C.11 rozlúčková kaplnka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.11
Staré Mesto - Krížna ul.
kategória – zaniknutá

D. Drobné sakrálne objekty - Piety

D.1 socha Piety v Starom Meste - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- D.1
Staré Mesto, ul. Na Kalvárii
kategória – nehnuteľná hmotná

D.2 socha Piety v Jarovciach - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- D.2
Jarovce, cesta do Rusoviec
kategória – nehnuteľná hmotná

D.3 socha Piety v Petržalke - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- D.3
Petržalka – Daliborovo nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

E. Drobné sakrálne objekty – sochy svätcov

E.1 socha sv. Jána Nepomuckého - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.1
Devínska Nová Ves, Hradištná ul. (areál kostola)
kategória – nehnuteľná hmotná

E.2 socha sv. Jána Nepomuckého - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.2
Devín, Muránska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.3 socha sv. Jána Nepomuckého - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.3
Čunovo, Sochorova ul.- Na hrádzi
kategória – nehnuteľná hmotná

E.4 socha sv. Jána Nepomuckého - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.4
Rača, Alstrova ul. (areál r.-k. kostola)
kategória – nehnuteľná hmotná

E.5 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.5
Rača, ul. Pri vinohradoch
kategória – nehnuteľná hmotná

E.6 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.6
Čunovo, Hraničiarska ul. 5,7
kategória – nehnuteľná hmotná

E.7 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.7
Dúbravka, Jadranská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.8 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.8
Záhorská Bystrica, nám. sv.Floriána
kategória – nehnuteľná hmotná

E.9 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.9
Jarovce, Mandľová ul. (pri kostole)
kategória – nehnuteľná hmotná

E.10 socha sv. Vendelína - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.10
Dúbravka, Vendelínska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.11 socha sv. Antona - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.11
Rusovce, Gerulatská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.12 socha sv. Sebastiána a Rocha - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.12
Devín, Slovanské nábr.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.13 socha sv. Ondreja - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.13
Ružinov, roh Záhradníckej a Miletičovej ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.14 socha Panny Márie - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.14
Dúbravka, Švantnerova ul. (Tavaríkova kolónia)
kategória – nehnuteľná hmotná

E.15 socha Panny Márie - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.15
Čunovo, Dlhá ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.16 socha Cholerskej Panny Márie - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.16
Devínska Nová Ves, nám. 6.apríla
kategória – nehnuteľná hmotná

E.17 súsošie Najsvätejšej Trojice - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.17
Rusovce, Balkánska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

F. Iné sakrálne pamätihodnosti

F.1 Krížová cesta na Kalvárii - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- F.1
Staré mesto, kopec Kalvária
kategória – nehnuteľná hmotná

F.2 Božia muka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- F.2

Devín, Devínska cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

F.3 Božia muka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- F.3
Devín, Kremeľská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

F.4 pamätné dni návštevy pápeža Jána Pavla II. vo Vajnoroch dňa 22.4.1990 a Petržalke dňa 14.9.2003
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- F.4
kategória – nehmotná

III. PAMäTIHODNOSTI ĽUDOVEJ KULTÚRY

A. Ľudová architektúra

A.1 ľudová architektúra vinohradníckej obce Vajnory – súbor domov na Baničovej ulici
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- A.1
Vajnory, Baničova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 ľudová architektúra Záhoria – súbor domov v Záhorskej Bystrici a Dúbravke
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- A.2
Záh. Bystrica - ul. Čs. tankistov 43, 74, 106, Pútnická ul.; Dúbravka – Jadranská 6
kategória – nehnuteľná hmotná

B. Reálie ľudovej kultúry

B.1 ľudový kroj vinohradníckej obce Vajnory – mužský a ženský variant
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- B.1
Vajnory
kategória –hnuteľná hmotná

B.2 ľudový kroj zo Záhorskej Bystrice – mužský a ženský variant
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- B.2
Záhorská Bystrica
kategória –hnuteľná hmotná

B.3 typ ľudového ornamentu vinohradníckej obce Vajnory – typický výzdobný prvok
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- B.3
Vajnory
kategória – nehmotná

IV. PAMäTIHODNOSTI DOPRAVY

A. Železničné stavby

A.1 železničné mosty na viedenskej trati – súbor 7 mostov z roku 1848
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- A.1
Devínska Nová Ves – trať medzi Dúbravkou a Devínskym Jazerom
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 železničné mosty na peštianskej trati – súbor 4 mostov zo 70-tych rokov 19.st.
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- A.2
Staré Mesto – Žabotova ul., Karpatská ul.; Nové Mesto – Sliačska, Račianska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 budova hlavnej železničnej stanice – číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- A.3
Staré Mesto - Predstaničné nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

B. Iné dopravné stavby

B.1 torzo býv. Mittelmanovej lanovky – číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.1
Devínska Nová Ves - cesta do Devína – ľavý breh rieky Moravy
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 torzo električkovej trate do Viedne – číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.2
Petržalka - Bratská ul., hraničný priechod Berg
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 torzo murovaného mosta z 18.stor. – číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.3
Devínska Nová Ves - ul. Na mýte – ľavý breh rieky Moravy
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 býv. prepriahací hostinec dostavníkovej dráhy (Leberfinger)
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.4
Petržalka - Viedenská cesta (Sad J.Kráľa)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.5 „lietajúci“ most cez Dunaj – v podobe kyvadlovej kompy – do r. 1830
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.4
Staré Mesto – Petržalka
kategória – zaniknutá

B.6 loďkový most cez Dunaj – v podobe spriahnutej loďkovej konštrukcie z r. 1830
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.5
Staré Mesto – Petržalka
kategória – zaniknutá

V. BÝVANIE

A. Bytové domy

A.1 Mestské obytné domy z r. 1913 – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.1
Nové Mesto - Mestská ul., Osadná ul.8 až 14, Tehelná ul., Kutuzovova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 Mestské obytné domy z r. 1919-20 – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.2
Nové Mesto - Mestská ul.2 -10, Vajnorská ul. 27 -35, Kutuzovova ul.1
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 Masarykova kolónia v Trnávke z 20-tych rokov 20.st.
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.3
Ružinov - Okružná ul., Staničná ul., Rozmarínová ul., Na lánoch
kategória – nehnuteľná hmotná

A.4 Legiodomy z r. 1923-24 – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.4
Nové Mesto - Račianska ul.33, Ursínyho ul. 1-7, Sibírska ul.16 a 29, Americká ul.1, Ľubľanská ul.1-2, Ukrajinská ul.1 a 10
kategória – nehnuteľná hmotná

A.5 Obytné domy z r. 1924 – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.5
Nové Mesto - Trnavská ul.1 -13, Vajnorská ul. 2 -8, Trnavské mýto
kategória – nehnuteľná hmotná

A.6 súbor obytných domov od architekta Emila Belluša
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.6
Ružinov - Miletičova ul., Trenčianska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.7 súbor obytných domov z r.1951-60 s vnútroblokovou vybavenosťou
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.7
Ružinov - Miletičova ul., Trenčianska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B. Robotnícke kolónie

B.1 Schulpeho kolónia zo začiatku 20.st. – časť býv. robotníckej kolónie
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- B.1
Staré Mesto - Beskydská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 Mierová kolónia z r.1947 – pôvodne Vistra kolónia
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- B.2
Nové Mesto - Olbrachtova ul., Chemická ul., Vihorlatská ul., Tylova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 kolónia závodu Dynamit z 80.-90-tych rokov 19.st. – pôvodne Stará kolónia
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- B.3
Nové Mesto - Nobelova ul.
kategória – zaniknutá

B.4 kolónia závodu Stollwerck z konca 19.st.
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- B.4
Nové Mesto - Riazanská ul., Račianska ul.
kategória – zaniknutá

C. Iné obytné budovy

C.1 dom baróna Sedlitza z 18.st. – so soškou sv.Floriána na fasáde
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.1
Staré Mesto - Radlinského ul.39
kategória – nehnuteľná hmotná

C.2 dom lekárnika Kempného okolo r.1925
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.2
Staré Mesto - Radlinského ul.4
kategória – nehnuteľná hmotná

C.3 palác grófa Berchtolda z 18.st. – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.3
Nové Mesto - Trnavské mýto, Škultétyho ul.
kategória – zaniknutá

C.4 Landererov palác z 19.st. – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.4
Staré Mesto - Šafárikovo nám.
kategória – zaniknutá

C.5 dom Alexandra Dubčeka. – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.7
Staré Mesto - Mišíkova ul.č. 31.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.6 dom sochára Messerschmidta. – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.8
Staré Mesto - Žižkova ul.
kategória – zaniknutá

VI. VOJENSKÉ PAMäTIHODNOSTI

A. Napoleonské vojny

A.1 protinapoleonský val – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- A.1
Petržalka, Sad J.Kráľa, Viedenská cesta, Krasovského ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 bratislavský mier z roku 1805 a ostreľovanie mesta v roku 1809 –
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- A.2
kategória – nehmotná

A.3 hrob a pomník 5 franc. vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- A.3
Petržalka, nábrežie Dunaja – Klokočova ul.
kategória – zaniknutá

B. Prusko-rakúska vojna

B.1 pomník kapitána Hoffmana – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- B.1

Dúbravka, v poli medzi diaľnicou D2 a železničnou traťou do Brna
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- B.2
Lamač, cintorín – Hodonínska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 Pamätník prusko-rakúskej bitky – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- B.3
Lamač, Vrančovičova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 Pamätník bitky pri Lamači – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- B.4
Lamač, les pod Klancom
kategória – nehnuteľná hmotná

B.5 pamätný deň bitky 19.júla 1866 – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- B.5
Lamač
kategória – nehmotná

C. 1. a 2. svetová vojna

C.1 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.1
Čunovo, Hraničiarska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.2 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.2
Dúbravka, Jadranská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.3 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.3
Nové Mesto, Brečtanová ul. (pri filmových ateliéroch Koliba)
kategória – nehnuteľná hmotná

C.4 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.4
Rača, Púchovská ul., park J.M.Hurbana
kategória – nehnuteľná hmotná

C.5 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.5
Vrakuňa, Hradská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.6 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.6
Záhorská Bystrica, nám. sv.Petra a Pavla
kategória – nehnuteľná hmotná

C.7 pomník padlým nemeckým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.7
Devínska Nová Ves, Mlynská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.8 pomník padlým ruským vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.8
Devínska Nová Ves, Mlynská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.9 pomník padlým ruským vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.9
Záhorská Bystrica, tzv. malý Slavín v Malých Karpatoch
kategória – nehnuteľná hmotná

C.10 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik

číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.10
Rača, Račianska ul. 188
kategória – nehnuteľná hmotná

C.11 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.11
Lamač, Lamačská cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

C.12 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.12
Ružinov, Ivánska cesta (pri letisku)
kategória – nehnuteľná hmotná

C.13 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.13
Podunajské Biskupice, Komárovská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.14 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.14
Petržalka, križovatka Viedenskej a Rusovskej cesty
kategória – nehnuteľná hmotná

C.15 pomník Holocaustu v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.15
Staré Mesto – Panská ul.- Rybné nám.
kategória –nehnuteľná hmotná

C.16 vojenský cintorín - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.16
Petržalka - Kopčianska cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

C.17 poľné vojenské cintoríny - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.17
Staré Mesto - Mierové nám., Floriánske nám.; Rača
kategória – zaniknuté

C.18 pevnostná línia bunkrov z 1. ČSR - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.18
Petržalka - západne a južne od zástavby Petržalky
kategória – nehnuteľná hmotná

C.19 pevnostná línia 11 bunkrov z 1.ČSR - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.19
Devínska Nová Ves - ľavý breh rieky Moravy
kategória – nehnuteľná hmotná

C.20 nemecký bunker z línie Festung Pressburg
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.20
Nové Mesto - Nobelova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.21 nemecký bunker na Hradnom kopci
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.21
Staré Mesto - Beblavého ul. (pri Žigmundovej bráne)
kategória – nehnuteľná hmotná

C.22 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.22
Podunajské Biskupice - Trojičné námestie
kategória – nehnuteľná hmotná

C.23 4.4.1945 deň oslobodenia Bratislavy – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.23
kategória – nehmotná

D . Iné vojenské pamätihodnosti

D.1 býv. Hurbanove kasárne - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.1
Staré Mesto - Kollárovo nám., Mariánska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

D.2 býv. delostrelecké kasárne - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.2
Nové Mesto - Jarošova – Vajnorská – Kutuzovova – Kukučínova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

D.3 pamätný deň na vstup vojsk Varšavskej zmluvy do Bratislavy – 21.augusta 1968
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.3
kategória – nehmotná

D.4 opevňovací systém mesta – hradby a palisády s bránami
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.4
Staré Mesto
kategória – nehnuteľná hmotná, zaniknutá

D.5 časť drevozemného valu z opevnenia keltského oppida z 1.st. pred Kr.
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.5
Staré Mesto – Farská ul. (pod vežicou klariského kostola)
kategória – nehnuteľná hmotná

D.6 murovaná zástavba rímskeho typu na ploche opevneného keltského oppida
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.6
Staré Mesto – Hradný vrch – nádvorie paláca a severná terasa areálu
kategória –nehnuteľná hmotná

D.7 Arzenál na Vydrici - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.6
Staré Mesto, Žižkova ul.
kategória – zaniknutá

D.8 zástavy vojenských vyslúžilcov - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.7
Lamač, Rača
kategória –hnuteľná hmotná

VII. PRIEMYSEL

A. Technické stavby

A.1 budova býv. 8.vydrického mlyna nazývaného „Klepáč“
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.1
Nové Mesto – Cesta mládeže
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 budova z býv. komplexu 5.vydrického mlyna s kamenným segnerovským erbom
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.2
Staré Mesto – Pri habánskom mlyne
kategória – zaniknutá

A.3 bývalý Ludwigov mlyn s areálom
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.3
Ružinov – Krížna a Karadžičova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.4 budova vodojemu
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.4
Staré Mesto – ul. Francúzskych partizánov
kategória – nehnuteľná hmotná

A.5 budova televízneho vysielača na Kamzíku
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.5
Nové Mesto – vrch Kamzík
kategória – nehnuteľná hmotná

A.6 budova Mestského pivovaru
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.6
Staré Mesto – Rybné nám.
kategória – zaniknutá

A.7 budova starej mestskej plynárne
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.7
Staré Mesto – nám. Slobody
kategória – zaniknutá

A.8 budova starej mestskej elektrárne
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.8
Staré Mesto – Čulenova ul.
kategória – zaniknutá

A.9 býv. pivovar Stein – spilka, várňa a pivnice z najstaršej etapy zástavby areálu
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.9
Staré Mesto – Blumentálska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.10 budova výtlačného čerpadla do hradnej cisterny (tzv Brunnen Maschinhaus)
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.10
Staré Mesto – Žižkova ul.
kategória – zaniknutá

B. Továrne

B.1 výrobná hala býv. továrne Stollwerck z najstaršej etapy zástavby areálu

číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.1
Nové Mesto – Račianska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 býv. továreň Dynamit Nobel objekty z najstaršej etapy zástavby areálu
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.2
Nové Mesto – Vajnorská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 býv. továreň Matador objekty z najstaršej etapy zástavby areálu
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.3
Petržalka – Kopčianska a Údernícka ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 býv. Tabaková továreň výrobné a skladové objekty
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.4
Staré Mesto – Radlinského ul.
kategória – zaniknutá

B.5 býv. továreň Apollo výrobné a prevádzkové objekty
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.5
Staré Mesto – Košická a Chalupkova ul.
kategória – zaniknutá

B.6 býv. kefová továreň (zvyšok pôvodného areálu)
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.6
Staré Mesto – Radlinského ul.
kategória – nehnuteľná hmotná (čiastočne zaniknutá)

B.7 býv. továreň Kablo výrobné a prevádzkové objekty
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.7
Staré Mesto – Továrenská ul.
kategória – zaniknutá

B.8 býv. stockerauská vápenka objekty z najstaršej etapy zástavby areálu (2 domy, 2 administratívne budovy a pivnice vo svahu)
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.8
Devínska Nová Ves – ul. Vápenka č.4
kategória – nehnuteľná hmotná

B.9 býv. Marshallova továreň na koče
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.9
Staré Mesto – Tobrucká a Medená ul.
kategória – zaniknutá

C. Iné

C.1 drevený vinársky lis a sud pred kultúrnym domom Račan
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- C.1
Rača – nám. A.Hlinku
kategória –hnuteľná hmotná

C.2 Račianská frankovka – značka červeného vína
značka typického produktu račianskeho vinohradníctva od r. 1767
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- C.2
kategória –nehmotná

C.3 „Bratislavské rožky“ značka typického produktu bratislavských pekárov

číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- C.3
kategória –nehmotná

VIII. POMNÍKY A PAMäTNÉ UDALOSTI

A. Pomníky

A.1 pomník M.R. Štefánika v Devínskej Novej Vsi
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.1
Devínska Nová Ves – Opletalova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.2 pomník spisovateľa Rudolfa Slobodu v Devínskej Novej Vsi
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.2
Devínska Nová Ves – ul. Na Grbe
kategória –nehnuteľná hmotná

A.3 pomník divadelníka Andreja Bagara v Dúbravke
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.3
Dúbravka – park Družby
kategória –nehnuteľná hmotná

A.4 pomník národného buditeľa Ľudovíta Štúra v Dúbravke
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.4
Dúbravka – Pekníkova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.5 pomník kartografa Samuela Mikovíniho v Starom Meste na dunajskej promenáde
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.5
Staré Mesto – nábr. arm.gen. L.Svobodu
kategória –nehnuteľná hmotná

A.6 pomník buditeľa Samuela Jurkoviča v Ružinove
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.6
Ružinov – Bajkalská ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.7 pomník architekta Dušana Jurkoviča v Starom Meste na dunajskej promenáde
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.7
Staré Mesto – nábr. arm.gen. L.Svobodu
kategória –nehnuteľná hmotná

A.8 pomník vynálezcu Jozefa Murgaša v Novom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.8
Nové Mesto – Jarošova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.9 pomník hudobného skladateľa Jána Levoslava Bellu v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.9
Staré Mesto – Šulekova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.10 pomník politika Alexandra Dubčeka v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.10
Staré Mesto – nám. A.Dubčeka
kategória –nehnuteľná hmotná

A.11 symbolický pomník hudobného virtuóza Charlesa Foerstera v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.11
Staré Mesto – Horský park (kamenná lavička)
kategória –nehnuteľná hmotná

A.12 pomník hudobného skladateľa Ferencza Liszta v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.12
Staré Mesto – Ventúrska ul.11 (Lisztova záhrada Univerzitnej knižnice)
kategória –nehnuteľná hmotná

A.13 pomník herca Júliusa Satinského v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.13
Staré Mesto – Dunajská ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.14 pomník buditeľa Samuela Chalúpku v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.14
Staré Mesto – roh Legionárskej a Radlinského ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.15 pomník buditeľa Štefana M. Daxnera v Ružinove
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.15
Ružinov – Daxnerovo nám.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.16 pomník prírodovedca Andreja Kmeťa v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.16
Staré Mesto – Kmeťovo nám.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.17 pomník cisárovnej Márie Terézie na mieste býv. Korunovačného pahorku
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.17
Staré Mesto – nám. Ľ. Štúra
kategória –zaniknutá

B. Pamätné udalosti

B.1 dátum najstaršej zmienky o Bratislave – bitka pri Brezalauspurchu v roku 907
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.1
kategória –nehmotná

B.2 dátum potvrdenia najstaršieho privilégia Bratislavy dňa 2.12. 1291 (podľa juliánskeho kalendára)
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.2
kategória –nehmotná

B.3 dátum vyhlásenia Bratislavy za hl. mesto Uhorska v roku 1536
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.3
kategória –nehmotná

B.4 dátum vyhlásenia Bratislavy za hl. mesto SSR a SR dňa 1.1. 1969 a 1.1.1993
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.4
kategória –nehmotná

B.5 dátumy konania bratislavských korunovácií v rokoch 1563 až 1830
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.5
kategória –nehmotná

B.6 dátumy pripojenia obcí k Veľkej Bratislave v rokoch 1850, 1944, 1946 a 1972
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.6
kategória –nehmotná

C. Iné

C.1 podoba pôvodného erbu hl.mesta SR Bratislavy podľa listiny cis. Žigmunda z r. 1436
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- C.1
kategória –nehmotná

C.2 podoba najstaršej pečate Bratislavy z r. 1302 (prevzatá do znaku Starého Mesta)
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- C.2
kategória –nehmotná

IX. ZÁHRADY, PARKY A HORÁRNE

A.1 Botanická záhrada
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.1
Karlova Ves – Botanická ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.2 Horský park založený v 70-tych rokoch 19.st.
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.2
Staré Mesto – Búdkova, Majakovského, Hroboňova, Bohúňova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.3 býv. Pálffyho záhrada pod hradom
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.3
Staré Mesto – Zochova, Palisády, Škarniclova, Zámocká, Pilárikova ul.
kategória –zaniknutá

A.4 býv. Slubekova záhrada pri Palisádoch
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.4
Staré Mesto – Zochova, Kozia ul., Palisády
kategória –zaniknutá

A.5 budova býv. horárne pri dostihovej dráhe
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.5
Petržalka – Starohájska ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.6 budova býv. horárne pri Draždiaku
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.6
Petržalka – Zrkadlový háj (pri jazere Draždiak)
kategória –nehnuteľná hmotná

X. INÉ PAMäTIHODNOSTI

A.1 Písaný kameň
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.1
Nové Mesto – Bratislavský lesopark
kategória – hnuteľná hmotná

A.2 Svetelný stĺp
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.2
Staré Mesto – Odborárske nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 fontána Dievča so srnkou (pôv. Braček a sestrička podľa Grimmovho príbehu)
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.3
Staré Mesto – Hviezdoslavovo nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.4 socha pápeža Jána Pavla II.
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.4
Petržalka – nám. Jána Pavla II.
kategória – hnuteľná hmotná

A.5 fontána s levom držiacim mestský znak (na stĺpe z arcibiskupskej záhrady)
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.5
Staré Mesto –nám. SNP (pred Starou tržnicou)
kategória – nehnuteľná hmotná

A.6 kópia rímskeho míľnika - číslo v celomestskom zozname: BA – X.- A.6
Podunajské Biskupice - Biskupická ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.7 Korunovačný pahorok stojaci do roku 1870 na Korunovačnom nám.
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.7
Staré Mesto – nám. Ľ. Štúra
kategória – zaniknutá

Kolektív pracovníkov MÚOP:
PhDr. Viera Obuchová, CSc.
PhDr. Jana Hamšíková
PhDr. Zuzana Zvarová
PhDr. Ivo Štassel

Bratislava, november 2011

HLAVNÉ MESTO SR BRATISLAVA

CELOMESTSKÝ ZOZNAM PAMATIHODNOSTI

MESTA BRATISLAVY

Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave
október 2011

Dôvodová správa

k celomestskému zoznamu pamätihodností Bratislavy

Podľa **zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu** existujú dve skupiny predmetov s pamiatkovými hodnotami - národné kultúrne pamiatky a pamätihodnosti. **Národné kultúrne pamiatky** sú predmety celoštátneho kultúrno-historického významu, sú evidované v Ústrednom zozname národných kultúrnych pamiatok a garantom ich ochrany je štát. **Pamätihodnosti** sú naproti tomu predmety lokálneho kultúrno-historického významu, ktoré sú evidované v miestnych zoznamoch a ich výber je výlučne v kompetencii obcí. V § 14 citovaného zákona sa uvádza, že obec môže rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení pamätihodností obce. Do evidencie možno zaradiť okrem hnuteľných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ako aj zaniknuté predmety a názvy.

História. V roku 2010 boli skompletizované zoznamy pamätihodností mestských častí Bratislavy. Odborné podklady pre túto evidenciu zabezpečil Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave a o konečnej podobe a rozsahu zoznamov rozhodli vždy poslanci konkrétnej mestskej časti. Celkový zoznam bol po svojom záverečnom dopracovaní do podoby evidenčných kariet zverejnený na webovej stránke Mestského ústavu ochrany pamiatok. Záverečné dopracovanie však neznamená, že výsledná podoba zoznamu je nemenná – do zoznamu je možné veci vkladať, ako ich aj z neho vynímať, samozrejme so súhlasom toho zastupiteľstva, ktoré schválilo prvotný zoznam.

Mandát MsZ. Poslanci Mestského zastupiteľstva rozhodli na svojom októbrovom zasadaní v roku 2010 o vypracovaní celomestského zoznamu pamätihodností Bratislavy s tým, že jeho prípravou poverili Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave. Jedná sa o uznesenie č. 1171/2010 zo dňa 28.10. 2010 s termínom splnenia úlohy k 31.12. 2011.
Potreba zoznamu na celomestskej úrovni vyplýva z faktu, že v zmysle zákona o Bratislave je obcou nielen každá jeho mestská časť, ale najmä samotné hlavné mesto. Celomestský zoznam pamätihodností by mal odrážať po obsahovej stránke dôležitosť postavenia hlavného mesta.

Členenie zoznamu. Podobne ako pri zozname mestských častí, aj v celomestskom zozname sú pamätihodnosti rozdelené do 4 skupín podľa ich hmotnej alebo nehmotnej povahy:

- kategória nehnuteľných hmotných;
- kategória hnuteľných hmotných;
- kategória nehmotných;
- kategória zaniknutých.

Toto členenie je však v celomestskom zozname iba podružné. V záujme zrozumiteľnosti a prehľadnosti celého zoznamu, ktorý má ku dnešnému dňu **224** položiek, boli pamätihodnosti rozdelené do 10 kapitol. Kapitoly sú nastavené tak, aby sa v rámci jednej skupiny ocitli všetky tematicky súvisiace položky bez ohľadu na to, či sú hmotnej a nehmotnej, alebo hnuteľnej a nehnuteľnej povahy. V celomestskom zozname sa nachádzajú tieto kapitoly:

I. ZDRAVOTNÍCTVO, ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT
II. CIRKEVNÉ PAMäTIHODNOSTI
III. PAMäTIHODNOSTI ĽUDOVEJ KULTÚRY
IV. PAMäTIHODNOSTI DOPRAVY
V. BÝVANIE
VI. VOJENSKÉ PAMäTIHODNOSTI
VII. PRIEMYSEL
VIII. POMNÍKY A PAMäTNÉ UDALOSTI
IX. ZÁHRADY, PARKY A HORÁRNE
X. INÉ PAMäTIHODNOSTI

Kritériá výberu. Zo sféry záujmu pre výber pamätihodností bolo nutné **vylúčiť** tie predmety, ktoré sú evidované a chránené iným spôsobom, alebo podľa iných zákonov. Preto sa nepristúpilo k zaradeniu predmetu do evidencie pamätihodnosti obce v týchto prípadoch:

- ak sa jedná o **národnú kultúrnu pamiatku**;
- ak sa jedná o **archívny dokument** uložený v archíve;
- ak sa jedná o **zbierkový predmet** z fondu múzea alebo galérie.

Veľké množstvo potenciálnych pamätihodností sa nachádza v interiéroch sakrálnych objektov, väčšinou voľne prístupných verejnosti. Keďže v týchto prípadoch by sa zverejnením evidencie iba upozornilo na ich veľkú hodnotu a mohlo by ľahšie dôjsť k ich odcudzeniu, nie je vhodné z hľadiska bezpečnostného evidovať ako pamätihodnosť hnuteľné veci veľkej umeleckej hodnoty, uložené v nechránenom, verejne prístupnom priestore (napr. obrazy a sochy v kostoloch). Tento prístup je tiež v súlade s trostrannou dohodou o mlčanlivosti pri narábaní s informáciami o hnuteľných predmetoch väčšej kultúrno-historickej hodnoty, ktorú

pred rokmi uzavreli zástupcovia bratislavských cirkví, Policajného prezídia SR a Pamiatkového úradu SR.

Pre zaradenie predmetu do Zoznamu celomestských pamätihodností Bratislavy boli uplatnené prísnejšie kritériá než tie, ktoré boli smerodatné pre zaradenie do Zoznamu pamätihodností mestských častí Bratislavy. Metodický prístup k zaradeniu do zoznamu bol ovplyvnený jednak rešpektovaním iných zákonných noriem (predchádzajúci odsek), jednak použitím hodnotiacich kritérií viac zameraných na významovú stránku posudzovania. Do úvahy sa brali hlavne tieto skutočnosti:

1/ predmet (udalosť, názov, dátum ...) musí po obsahovej, kvalitatívnej a významovej stránke **reprezentovať** hlavné mesto SR a musí ísť o pamätihodnosť **významnú** z celomestského hľadiska.

2/ predmet (udalosť, názov, dátum ...) musí mať aspoň **jednu pamiatkovú hodnotu** z uvedených, všeobecne rešpektovaných hodnôt:

- hodnotu výtvarného diela;
- hodnotu architektonickú; urbanistickú
- hodnotu historického dokladu;
- hodnotu jedinečnosti;
- hodnotu typičnosti pre danú oblasť;
- hodnotu symbolu pre mesto;
- hodnotu technicko-historickú;
- hodnotu veku.

Pre formulovanie východísk a metodických princípov zostavenia celomestského zoznamu bola na pôde Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave zriadená špeciálna komisia, ktorá sa okrem iného zaoberala aj hodnotovými kritériami výberu a otázkami širšieho kontextu. Na tomto mieste je potrebné poďakovať sa dlhoročným odborníkom v danej oblasti a členom komisie – Henriete Moravčíkovej, Štefanovi Holčíkovi a Alexovi Tahymu za ich konštruktívny a odborný prístup, ktorý výrazne pomohol v napredovaní celej akcie. Zvlášť je treba poďakovať sa vedeniu a odborným pracovníkom Oddelenia architektúry ÚSTARCH pri Slovenskej akadémii vied, ktorí nám pre túto potrebu sprístupnili príslušnú časť Registra architektúry, vedenom na odd.architektúry ÚSTARCH SAV v Bratislave.

Dopĺňanie zoznamu. Celomestský zoznam, ako aj zoznamy pamätihodností mestských častí fungujú ako otvorené systémy. Predložený materiál predstavuje jadro, ku ktorému bude možné pridávať (alebo z neho aj odoberať) v budúcnosti ďalšie položky. Podnety na ďalšie pamätihodnosti môžu prísť od ľubovoľnej fyzickej alebo právnickej osoby a po prerokovaní v príslušnej komisii kultúry môžu byť schválené miestnym zastupiteľstvom, resp. v prípade celomestského zoznamu mestským zastupiteľstvom.

V prípade Starého Mesta je situácia špecifická. Táto mestská časť si schválila vedenie svojho zoznamu pamätihodností najneskôr zo všetkých mestských častí - až v roku 2011, čím vznikla časová disproporcia. Zoznam mestskej časti mal totiž existovať už skôr a z neho mal vychádzať výberový celomestský zoznam. Z toho dôvodu zastúpenie staromestských pamätihodností v celomestskom zozname sa nedá považovať za kompletné a v budúcnosti budú nasledovať prírastky do celomestského zoznamu hlavne z oblasti Starého Mesta. Je to logické, lebo vzhľadom na svoju bohatú históriu je Staré Mesto najväčším „zdrojom“ zaslúžilých osobností a pamiatkovo zaujímavých objektov, udalostí a názvov.

Poznámka. Celomestský zoznam a zoznamy mestských častí nie sú totožné. Celomestský zoznam vychádza zo zoznamov mestských častí, ale obsahuje menší počet položiek a tiež obsahuje aj položky, ktoré v zozname mestských častí nie sú.

PhDr. Ivo Štassel

Bratislava, október 2011

I. ZDRAVOTNÍCTVO, ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT

A. Zdravotníctvo

Z o z n a m p o l o ž i e k :

A.1 budova 1.štátnej nemocnice z r.1856
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- A.1
Staré Mesto - Mickiewiczova ul., Americké nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 budova 1.detskej nemocnice z r.1894
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- A.2
Staré Mesto - Lazaretská ul.10
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 budova lazaretu s kostolíkom
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- A.3
Staré Mesto - Dunajská ul.
kategória – zaniknutá

A.4 budova Ferdinandových kúpeľov na Železnej studienke
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- A.4
Nové Mesto - Cesta mládeže
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :
Komplex nemocnice na Mickiewiczovej ulici, ktorého najstaršiu časť projektoval významný bratislavský architekt I. Feigler, ml., ako aj historická budova detskej nemocnice na Lazaretskej ulici, ktorá zohrala v Bratislave významnú úlohu v starostlivosti o zdravie detí od druhej polovice 19. storočia, čo v takejto forme nebolo v tom čase bežné, určite patria medzi pamätihodnosti mesta, dokonca svojou architektonickou hodnotou a históriou by mali byť v zozname nehnuteľných kultúrnych pamiatok. Ďalšie dve zaniknuté ustanovizne – lazaret na Dunajskej ulici a Ferdinandove kúpele na Železnej studienke dokumentujú poskytovanie zdravotných a sociálnych služieb v našom meste v 18. – 20. storočí.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. - A.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Mickiewiczova 13, Americké nám., Radlinského ulica

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **štátna nemocnica** (fakultná nemocnica)

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Nemocničný areál, ktorý bol postupne budovaný od roku 1857 podľa projektu I.Feiglera ml., a bol daný do prevádzky až v roku 1864, sa nachádza na pomerne veľkom priestore ohraničenom ulicami Mickiewiczovou, Radlinského a Americkým námestím. Prvý hlavný 4 podlažný podpivničený objekt mal fasádu obrátenú na dnešné Americké námestie, má tvar U. Z jeho strednej časti vychádza smerom na západ spojovací trakt s ďalším menším objektom obdĺžnikového tvaru na západnej strane s polkruhovým výbežkom. Tu sa nachádzala aj nemocničná kaplnka. Pred hlavnou fasádou objektu bola pôvodne parková úprava s fontánou, v severovýchodnom cípe pozemku sa nachádza prízemná budova - pôvodne márnica. Prístavby a nadstavby boli uskutočnené v roku 1900 , 1904 a v 20. a 30. rokoch 20. storočia.

Najstaršia časť areálu je vytipovaná na zápis do zoznamu nehnuteľných NKP.

Literatúra a pramene:
T.Ortvay, Ulice a námestia Bratislavy. Nové Mesto. Vyd. PT Marenčín, Bratislava, 2007
V.Obuchová, Štátna nemocnica, archívno-historický výskum, rkp. 1989, 2008

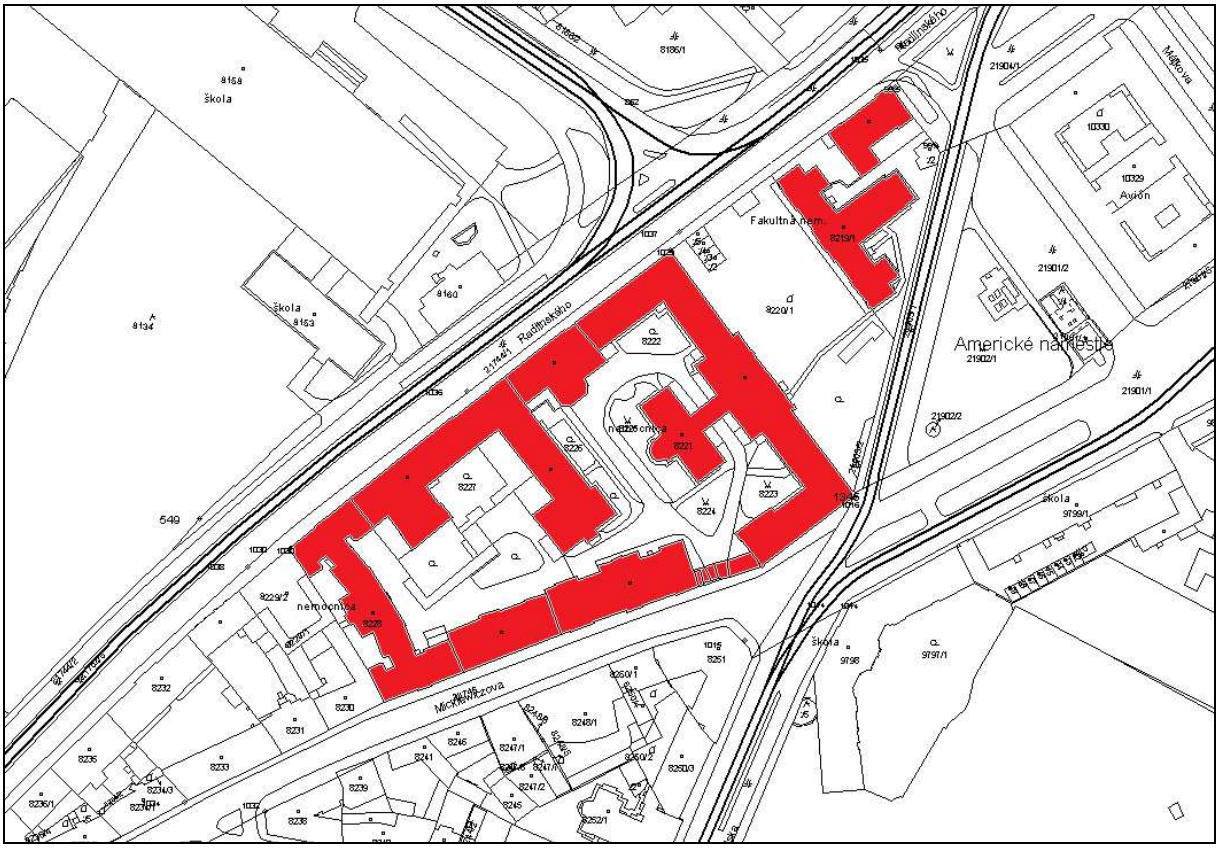
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: august 2008, 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA -1. - A-2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Lazaretská 10

Adresa popisom: budova na rohu Cintorínskej a Lazaretskej ulice

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **detská nemocnica**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Prešporský dobročinný ženský spolok založil v roku 1857 Detskú nemocnicu Františka Jozefa, ktorá dostala svoju budovu na Lazaretskej ulici v roku 1894. Kapacita bola spočiatku 40 pacientov, ďalších 30-40 detí bolo hospitalizovaných v dvoch oddelených pavilónoch pre nákazlivé ochorenia. Objekt je dvojpodlažný , s 20-osovou fasádou s hlavným vstupom do Lazaretskej ulice a kratšou 4 okennou fasádou do Cintorínskej ulice. Nad hlavným pôvodným vstupom z Lazaretskej ulice sa nachádza erb mesta, čo dokumentuje, že to bola mestská inštitúcia.

Objekt je vytipovaný na zápis do zoznamu nehnuteľných NKP.

Literatúra a pramene: T.Ortvay, Ulice a námestia Bratislavy. Mesto Františka Jozefa. Vyd. PT Marenčín, Bratislava, 2005

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP

Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová

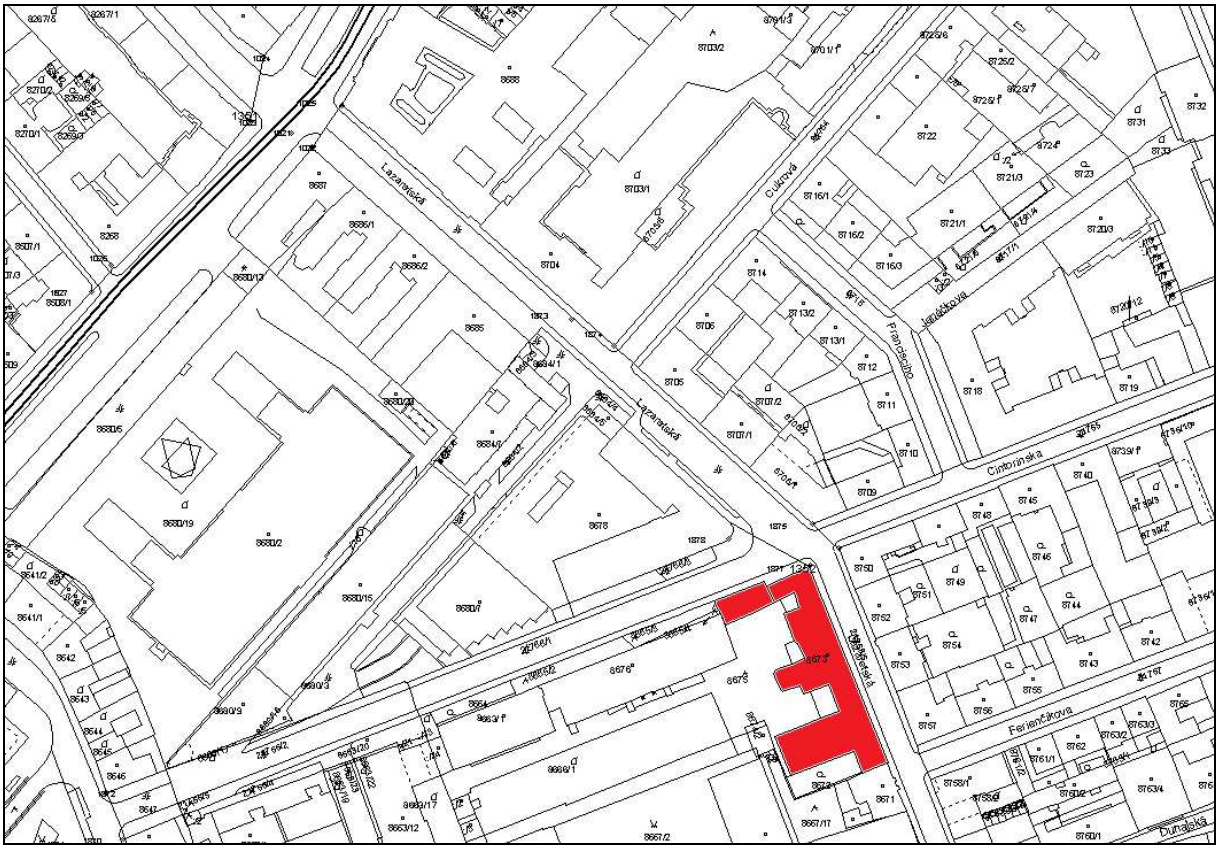
Dátum: júl 2008, 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA –I. -A.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Dunajská ulica

Adresa popisom:

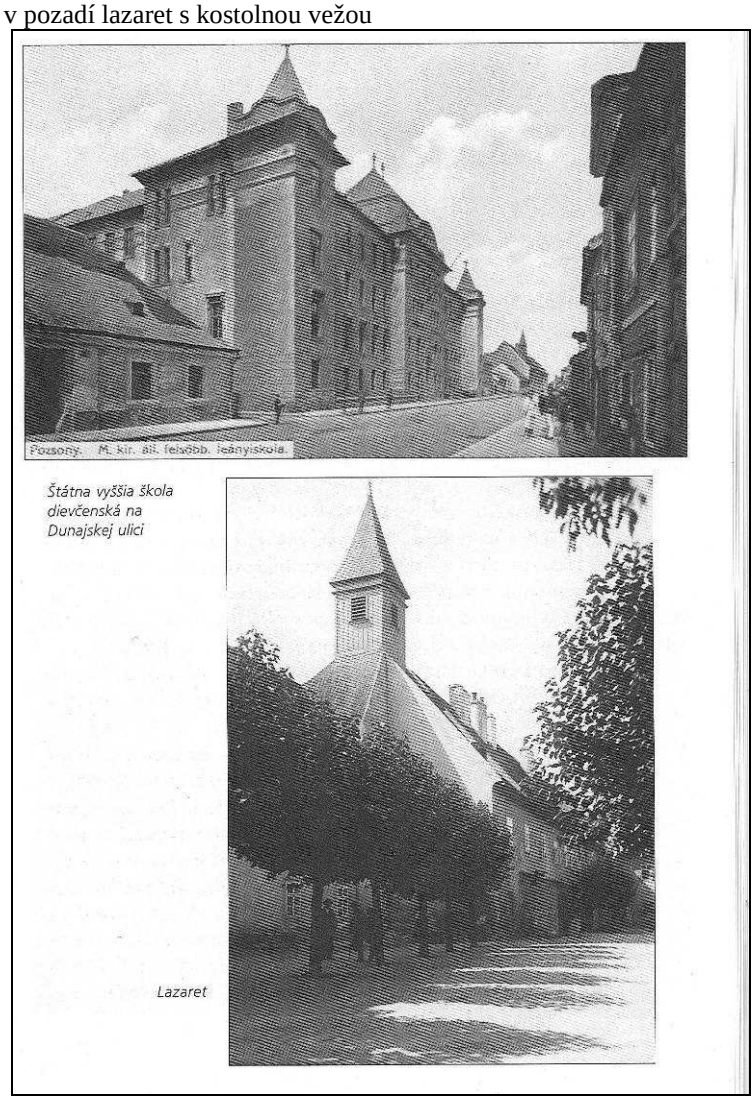
Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **budova lazaretu s kostolíkom**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

v pozadí lazaret s kostolnou vežou

pohľad na budovu lazaretu s kostolom z dvora

Popis:

Lazaret na Dunajskej ulici nachádzajúci sa v blízkosti Dunajskej brány založený v 17. storočí, bol rozšírený v rokoch 1735 a 1788 (podľa G.Weyde v rokoch 1778-1783). Maria Terézia prispela 15000 fl. A tento jej čin bol vytesaný aj do červenej mramorovej dosky, ktorá sa nachádzala ešte v 20. rokoch 20. storočia na objekte lazaretu. Neskôr až do roku 1857 používali lazaret aj ako nemocnicu. V rokoch 1858 – 1864 tu bolo očné oddelenie krajinského očného lekára. Pri lazarete bola kaplnka nanebovzatia Panny Márie, prestavaná v 2. polovici 18. storočia podľa projektov A. F. Hillebrandta. Vnútorné zariadenie vtedy doplnil sochár P. Brandenthal. Parcelu pre lazaret, domov prestarnutých chudobných – chudobinec, získali z veľkej záhrady ohraničenej ulicami Dunajskou, Rajskou, Špitalskou a ulicou 29. augusta, ako dar od ostrihomského arcibiskupa Juraja Széchenyiho. V čase darovania parcely rozprestierali sa tam sady, ovocné a zeleninové záhrady a až do polovice 19. storočia aj dve vinice na umelých vŕškoch, ako aj rybník.
K lazaretu patrila ešte na začiatku 20. storočia, ako o tom píše T.Ortvay, veľká záhrada, v areáli ktorej sa po asanácii lazaretského komplexu nachádzalo detské ihrisko.

Literatúra a pramene:
T.Ortvay, Ulice a námestia Bratislavy. Mesto Františka Jozefa. , str.119, Dunajská ulica. Vyd. PT Marenčín, Bratislava, 2005
V.Obuchová, Lazaret, archívno-historický výskum, rkp. 1989, 2008

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová

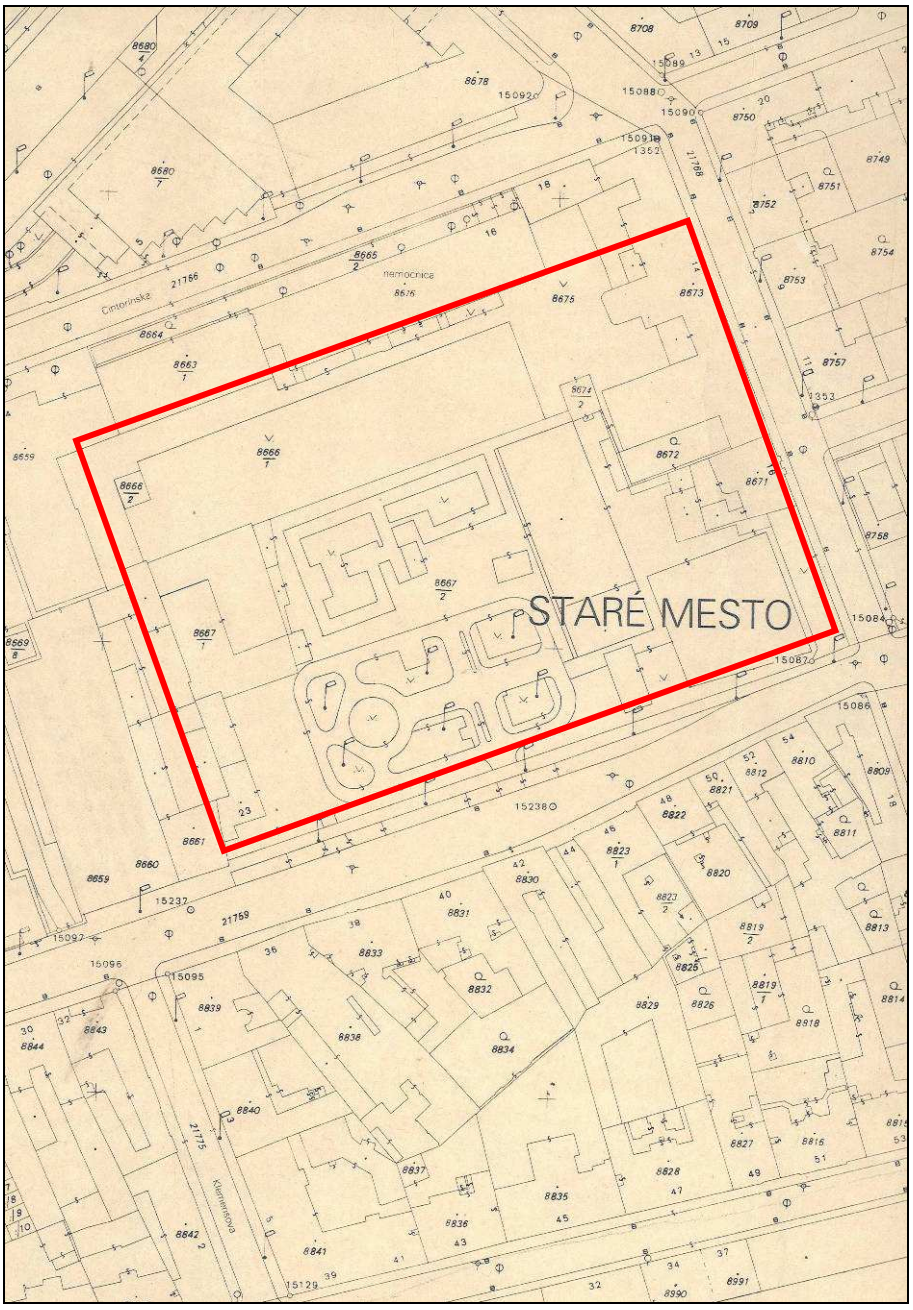
Dátum: august 2008, 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA -I. -A.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Nové Mesto**

Adresa: Cesta Mládeže

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **budova Ferdinandových kúpeľov na Železnej studienke**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

V hornej časti Mlynskej doliny asi 650 m za IX. mlynom nechalo v roku 1826 mesto Bratislava urobiť analýzu tunajšieho prameňa a zistilo sa, že okrem uhličitanu vápnitého, uhličitanu sodného a horečnatého voda obsahovala aj kysličník železitý , odtiaľ pomenovanie Železná studienka. Mešťan J. Pergameny (Bergameny) dostal od mesta povolenie vybudovať kúpeľný dom, ktorý dostal názov podľa kráľa Ferdinanda V. – Ferdinandove kúpele. Jednoposchodový dom mal 20 miestností, okrem izieb a reštaurácie tu bola i kaplnka. Kúpele tu fungovali od roku 1830 do roku 1844, kedy budovu odkúpil vinár Jakub Palugyay a vybudoval z nej hotel. Od roku 1894 vlastnilo Železnú studienku mesto Bratislava, ktoré objekt v roku 1938 posledný krát rekonštruovali. V 60. rokoch 20. storočia budova bola veľmi schátralá, preto ju v roku 1970 asanovali.

Literatúra a pramene:
V.Obuchová, Priemyselná Bratislava. PT Marenčín, 2009. str.55 – pozri aj Cmorej, pohľadnice...

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc. Autor fotodokumentácie:

Dátum: 2009, 4/2010, 10/2011

I. ZDRAVOTNÍCTVO, ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT

B. K u l t ú r a

Z o z n a m p o l o ž i e k :

B.1 nemecký kultúrny dom - číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.1
Rača - Barónka č.3
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 budova amfiteátra s javiskom - číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.2
Devín - Slovanské nábr. 48
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 Park kultúry a oddychu – vstupná hala s estrádnou a tanečnou sálou
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.3
Staré Mesto – nábr. arm.gen. L. Svobodu
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 ateliér Alojza Rigeleho zo zač. 20.st.– v rámci Mahrovej kamenárskej dielne
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.4
Staré Mesto – Štefánikova ul.37-41 (vo dvore)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.5 Jánoškov fotoateliér zo zač. 20.st.– vo dvore domu č. 24
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.5
Staré Mesto – Štefánikova ul.24
kategória – zaniknutá

B.6 objekt býv. Sokolovne – pôvodne Bellevue z konca 19.st.
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.6
Staré Mesto – Sokolská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.7 Lunapark – zábavný areál - číslo v celomestskom zozname: BA –I.- B.7
Petržalka – Tyršovo nábrežie
kategória – zaniknutá

Zdôvodnenie:

Cieľom výberu položiek do tejto kategórie bolo poukázať na funkčnú, typologickú i architektonickú rozmanitosť stavieb pre potreby kultúry. Kultúrny dom v Rači ako príklad objektu slúžiaceho pre potreby národnostnej menšiny, cez objekt amfiteátra v Devíne zo 40. rokov 20. storočia až po objekt PKO ako celomestského kultúrneho stánku vybudovaného v 50. rokoch 20. storočia. Osobitnú skupinu tvoria objekty ateliérov významných umelcov mesta z konca 19. storočia.

(Z.Z.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. - B.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Rača**

Adresa: Barónka č. 3

Adresa popisom: na konci ulice Barónka

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Nemecký kultúrny dom**

Číslo v zozname MČ: RAC-1A-1

Foto:

Popis:

Dvojkrídlová budova bola strediskom miestnych vinohradníkov a kultúrnym domom nemeckej menšiny v Rači. Postavili ju v roku 1943 podľa projektu **Eduarda Praschaga**.(1911-1996). Rozmerná budova má v suteréne rozsiahle pivničné priestory na uskladnenie vína, prízemie slúžilo na spoločenské účely. Na poschodí boli kancelárie a obytné priestory. Celkove budova vo svojom architektonickom výraze nesie prvky a vplyvy nemeckej hradnej architektúry. Dominantným prvkom je arkádová lodžia lemujúca, na úrovni prízemia, prednú fasádu objektu. Tu je situovaný aj hlavný vstup do objektu, nad nim na úrovni druhého podlažia je solitérny balkón, zvýraznený v ploche strechy rozmerným vikierom. Mohutné pôsobenie objektu podtrhuje bosované nárožie a strmá sedlová strecha.

Literatúra a pramene:

Dulla, M.: Architektúra Slovenska v 20.storočí (BA 2002)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: júl 2008

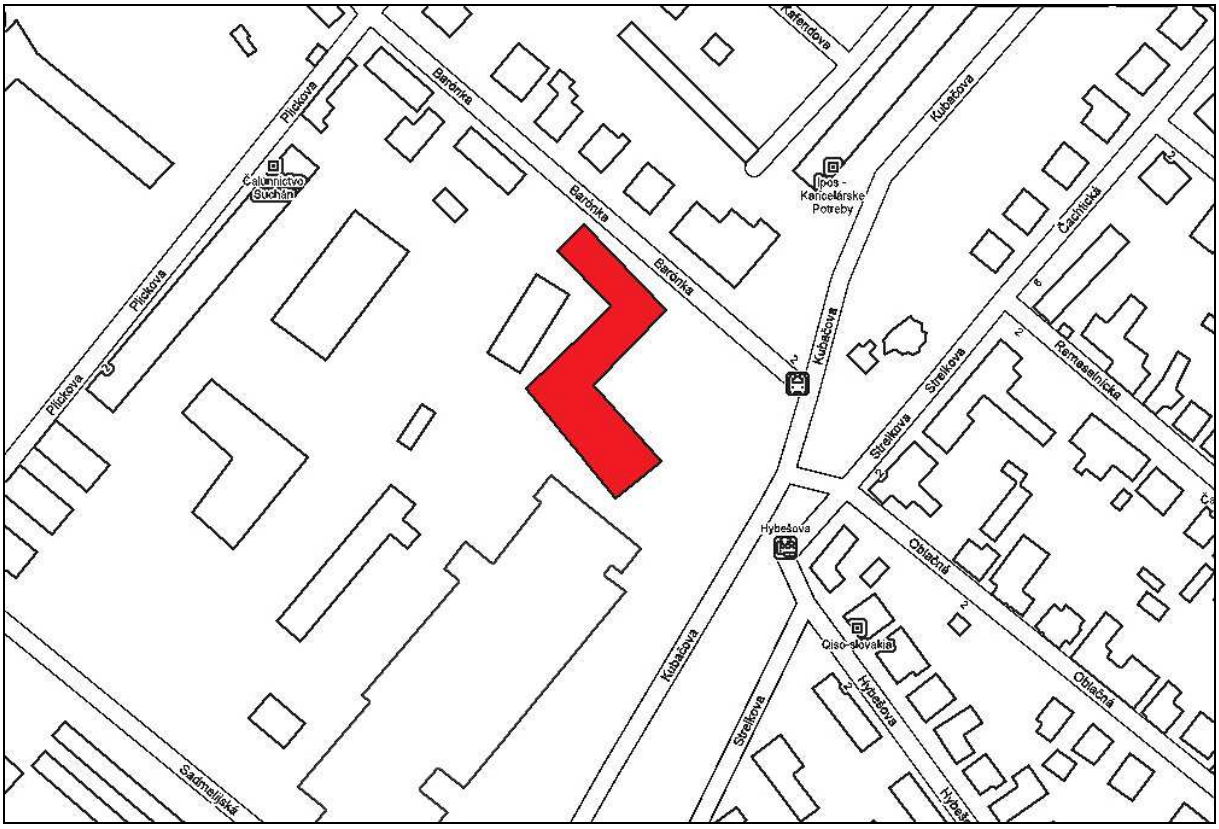

Arkádová lodžia

Strecha s vikierom

Pličkova
Čalúnnictvo
Suchán
Bardónka
Kafendova
Ipos -
Kancelárske
Potreby
Kubačova
Čachtická
Strelkova
Remeselnícka
Hybešova
Obiačná
Qiso-slovakia
Hybešova
Šadmeličská

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. – B.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Devín**

Adresa: Slovanské nábrežie č. 48

Adresa popisom: pod hradným bralom

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **budova amfiteátra**

Číslo v zozname MČ: DEV-1A-14

Foto:

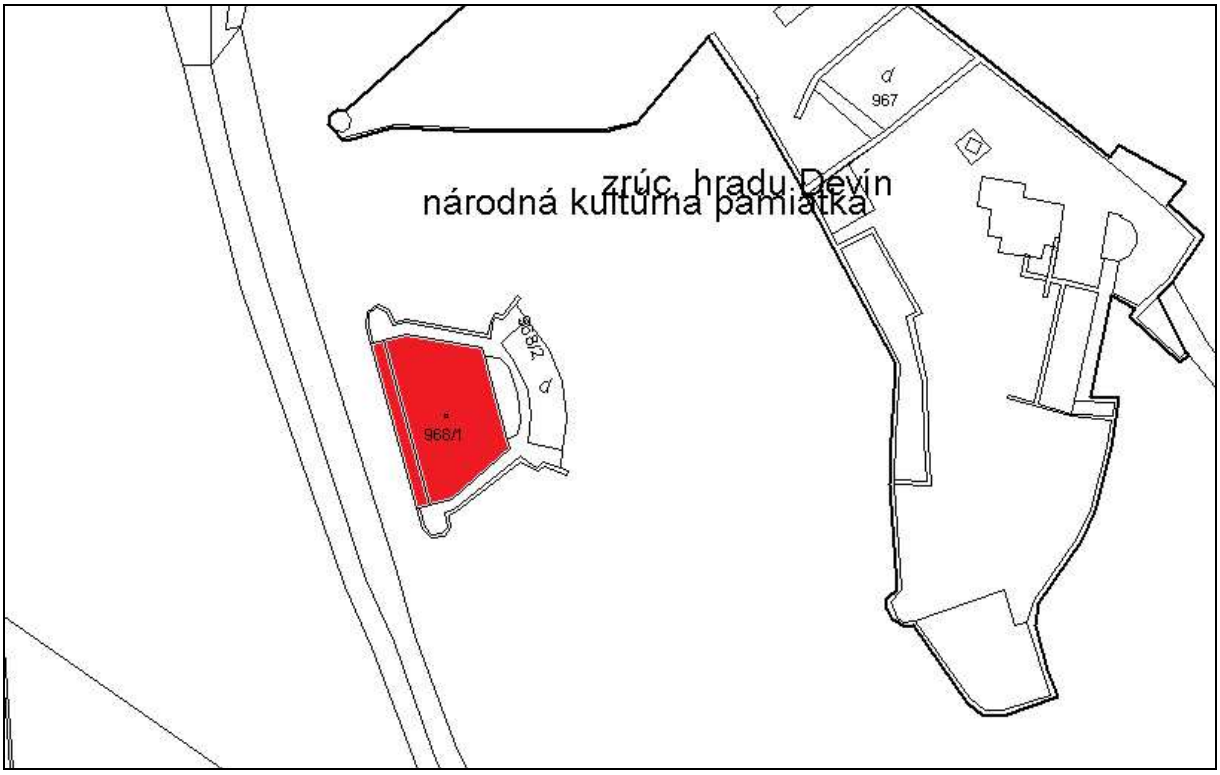

Popis:
Objekt amfiteátra, pôvodne letného divadla, je situovaný na úpätí devínskej hradnej skaly. Hlavnú fasádu má orientovanú do Slovanského nábrežia na Dunaj. Po stranách má budova terénne schody, ktoré vedú na strechu, kde bolo javisko. Hľadisko bolo situované vo svahu. Autorom projektu je Václav Houdek, divadlo bolo postavené v roku 1948. Budova dlhodobo chátra.

Literatúra a pramene:
Dulla, M. – Moravčíková, H.: Architektúra Slovenska v 20. storočí. Bratislava 2002, s. 411.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devín
Katastrálne územie: Devín

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. – B.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	nábr. L. Svobodu č.3
Adresa popisom:	medzi komunikáciou a nábrežím Dunaja
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Park kultúry a oddychu**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

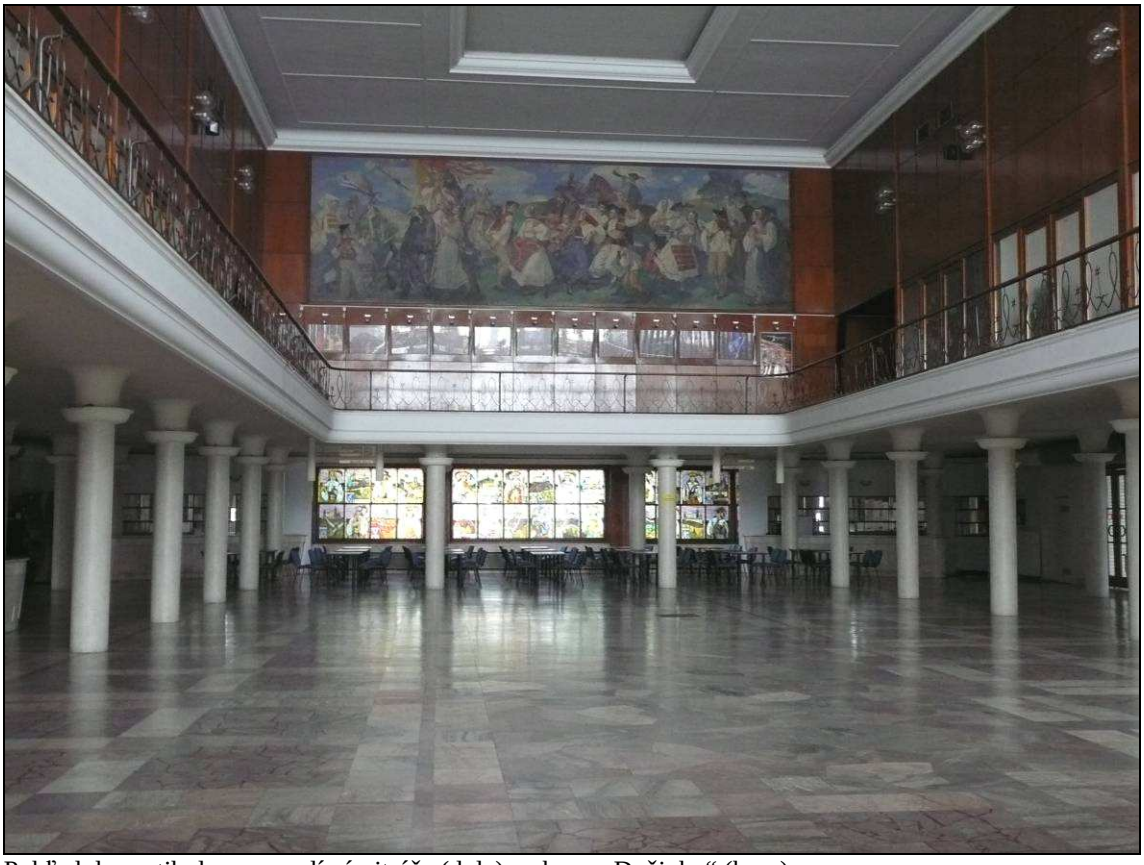
Foto:

Popis:
Jedná sa o časť pavilónovej zástavby pôvodného výstavného areálu Dunajských veľtrhov, projektovaného architektmi Jánom Štefancom, Pavlom Andrlíkom a Kamilom Grossom po roku 1940. Stavba sa začala v roku 1948 a pokračovala v niekoľkých etapách. Veľtržný komplex vo svojom ideálnom koncepte mal snahu o urbanizáciu veľkého (novovzniknutého) priestoru od tunela až po internát Lanfranconi. Areál nebol dokončený v plánovanom rozsahu a podľa pôvodného projektu. V roku 1954 sa rozhodlo o zmene funkcie areálu a nasledovala jeho adaptácia na Park kultúry a oddychu. Od tohto areálu sa neskôr oddelila západná časť, využívaná na športové účely a technické laboratóriá.
Za pamätihodnosť sa považuje najstaršia časť PKO, pozostávajúca zo vstupného vestibulu a k nemu priliehajúcich dvoch sál – tanečnej a estrádnej. Vestibul bol zdobený v interiéri vitrážovými výplňami podľa motívov Janka Alexyho a veľkoplošným obrazom na plátne od akad. maliara Gajdoša (Dožinky). V exteriéri sa na fasáde nachádzajú na konzolách dve plastiky od akad. sochára Bartfaya, ktoré boli pôvodne osadené samostatne, po bokoch hlavného vstupu.

Literatúra a pramene:
PhDr. V.Obuchová, CSc.- archívno-historický výskum (nepubl.), Bratislava 2010;
Ing.arch. Henrieta Moravčíková – „PKO môže byť hybrid“, in: Týždeň, č.14/2011

Spracoval: PhDr. I.Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Ivo Štassel
Dátum: 09/2011

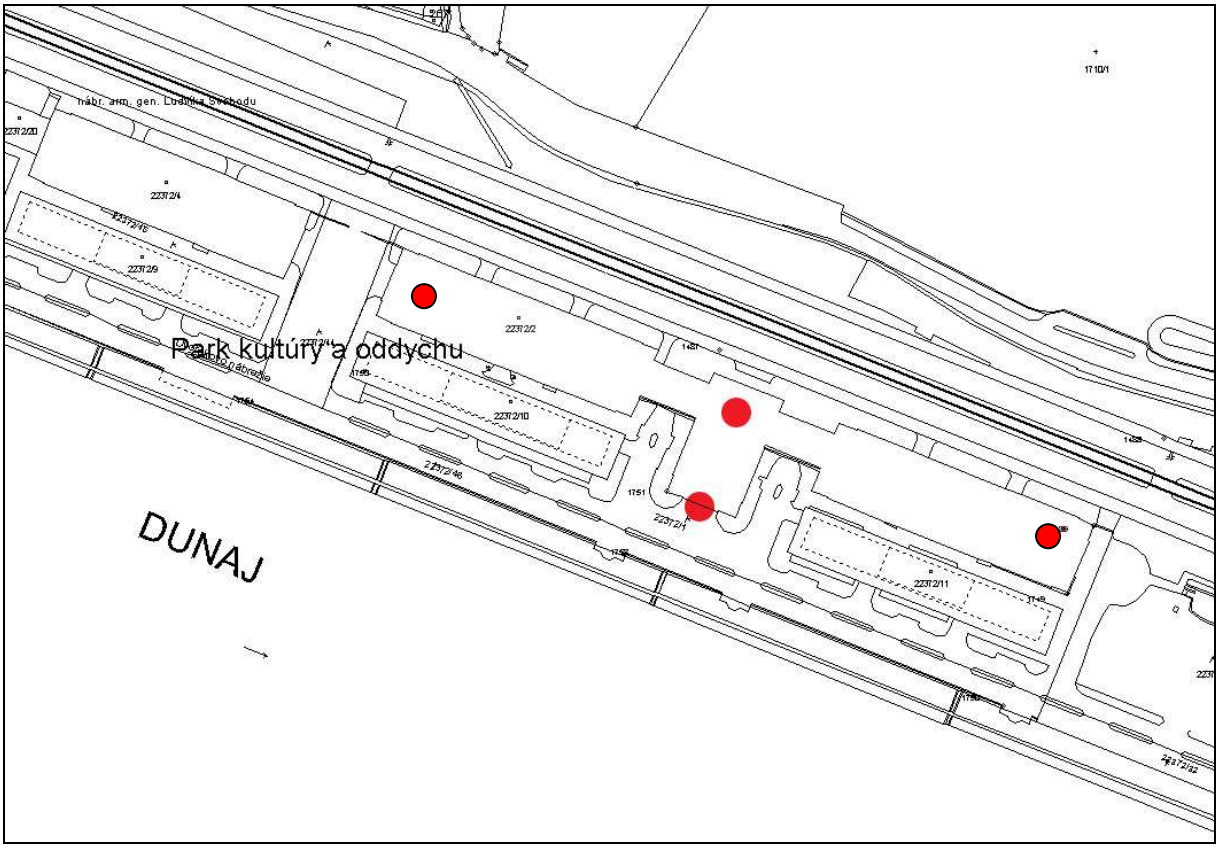

Pohľad do vestibulu; v pozadí sú vitráže (dole) a obraz „Dožinky“ (hore).

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. –B.4**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Štefánikova 35-41
Adresa popisom:	vo dvore objektu
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**ateliér firmy Mahr a Alojza Rigeleho**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Vo dvore objektu Štefánikova 35 – 41 sa nachádza medzi troma obytnými objektmi drevený prístrešok s jednou presklenou stenou, ktorý si v deväťdesiatych rokoch 19. storočia postavil stavebný podnikateľ Karl Mahr. V týchto priestoroch vytvoril za štyri desaťročia svoje mnohé kvalitné sochárske diela významný bratislavský rodák Alojz Rigele.

Literatúra a pramene:
Štefan Holčík , A.Rigele vytvoril väčšinu diel na dvore. Bratislavské noviny, 23/2006

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský

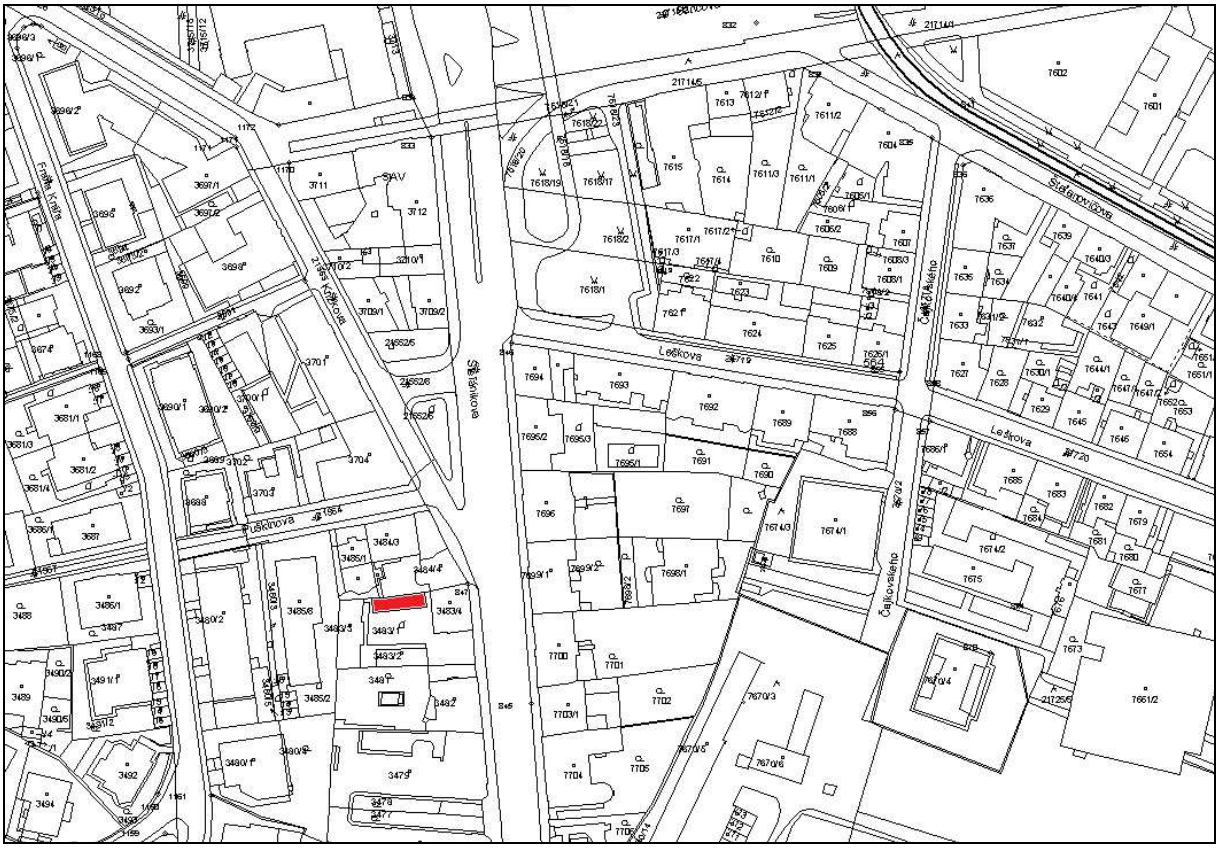
Dátum: október 2006 –január 2007

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – I. - B.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Štefánikova 24
Adresa popisom:	vo dvore objektu
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**budova býv. fotoateliéru Štefánia**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Vo dvore objektu Štefánikova 24 sa aj v súčasnosti nachádza prízemná podlhovastá symetrická budova pozostávajúca z dvoch bytových jednotiek (v každej časti boli 4 miestnosti) s fotoateliérom medzi nimi. Fotoateliér, ktorý tu vznikol na začiatku 20. storočia, mal pôvodne sklenenú strechu, ktorá umožňovala osvetľovať interiér prirodzeným svetlom. Ateliér bol v prvej polovici 20. storočia známy ako Štefánia a od roku 1921 ho vlastnil významný bratislavský fotograf František Jánoška, od ktorého sa zachovali mnohé ateliérové portréty, ale aj fotografie z prvej svetovej vojny, kedy sa dostal do zajatia v Rusku a bol v tábore vo Vladivostoku.

Literatúra a pramene:
Vladimír Dian – Viera Obuchová, Bratislavský fotograf František Jánoška., Pamiatky a múzeá 4/2006
Jozef Hanák, Bratislavskí fotografi. PT Marenčín, Bratislava, 2006

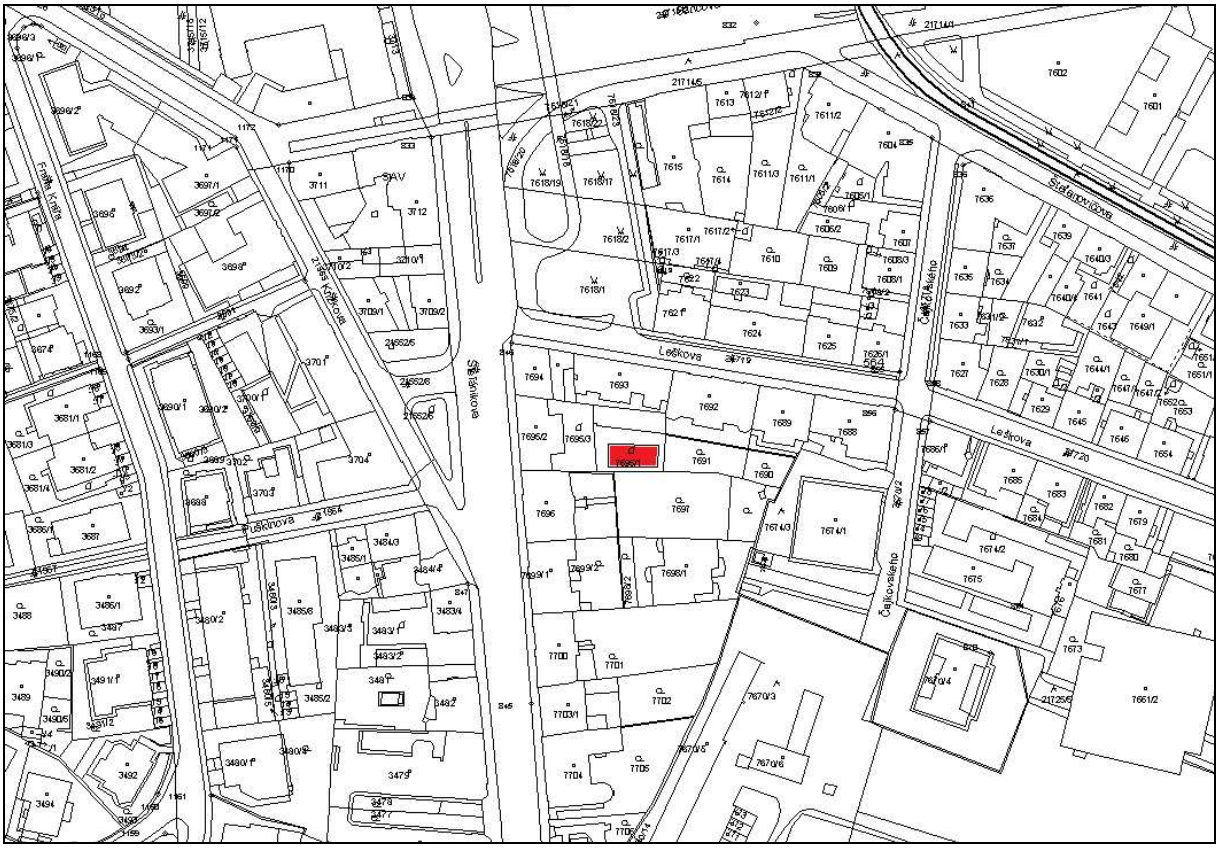
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie:Mgr. Peter Horanský
Dátum:október 2006-január 2007

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. - B.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Sokolská ulica 1a, 1 b
Adresa popisom:	v blízkosti Hlbokej cesty vedľa budovy bývalého sirotinca Mária ochrana dnešnej školy
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľnosť
Názov pamätihodnosti:	Etablissement Dubszky, neskôr **Bellevue**, po I. svetovej vojne **Sokolovňa**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

INSTAL
OKNÁ • DVERE
SIBAstav

Popis:
Tento najväčší zábavný, kultúrno-spoločenský a neskôr športový komplex nachádzajúci sa v priestore dnešných ulíc Čapkovej a Sokolskej , na parcelách 3794-5, dal v rokoch 1891-2 postaviť Eduard Dubszky.
Bolo to najreprezentatívnejšie spoločenské zariadenie Bratislavy. Pred I. svetovou vojnou sa tu konali najvýznamnejšie plesy (často viac ako 1500 hostí, vrátane prominentných európskych osobností) a kultúrno-spoločenské podujatia. Bola tu najväčšia tanečná sála, kaviareň, reštaurácie, veľká krytá presklená ale aj otvorená veranda s nádherným výhľadom na okolité vinice, mesto i železničnú stanicu. Konali sa tu veľké koncerty, divadelné predstavenia, bola tu známa tanečná škola i kolkáreň. V priľahlých záhradných priestoroch boli prechádzkové trasy a intímne zákutia.
Koncom 19. storočia a v roku 1917 komplex vraj vyhorel a pravdepodobne po roku 1917 boli k nemu pristavané ďalšie časti v susedstve s bývalým sirotincom, dnes školou na rohu Čapkovej a Hlbokej ulici. Rozihranú uličnú fasádu zachytávajú aj viaceré pohľadnice z konca 19. a zo začiatku 20. storočia, dokonca na niektorých sú zachytené aj honosné interiéry.

Literatúra a pramene:
archívno – historický výskum V. Obuchová, 2006, rkp.,
J. Cmorej, Bratislava. Svedectvo historických pohľadníc. Region, Poprad, 2004
Š. Holčík, Zo zábavného podniku je dnes telocvičňa. Bratislavské noviny, -19/ 2007

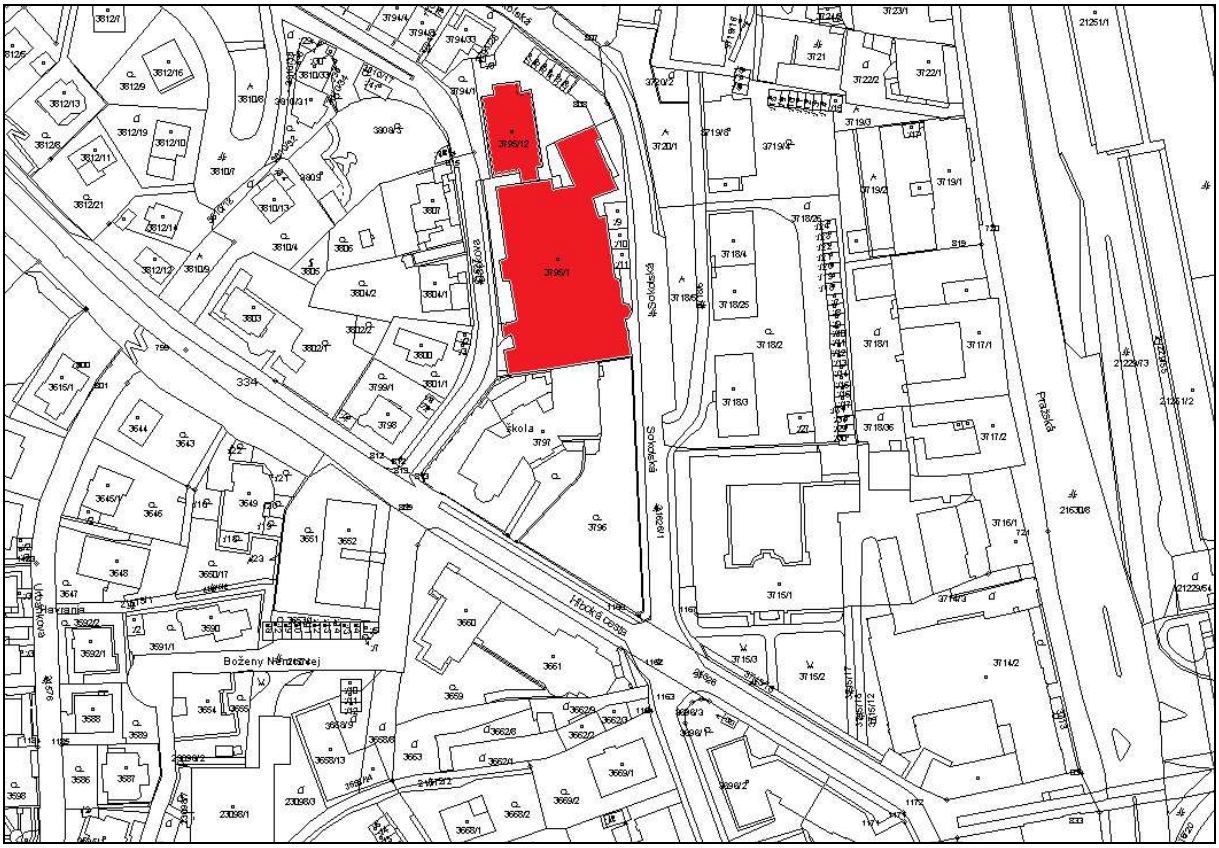
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský, Viera Obuchová, august, 2008
Dátum: október 2005,2007

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. – B.7**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Petržalka**

Adresa: nábrežie Dunaja

Adresa popisom: v blízkosti Starého mosta

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **Lunapark**

Číslo v zozname MĆ: PET – 3 – 55

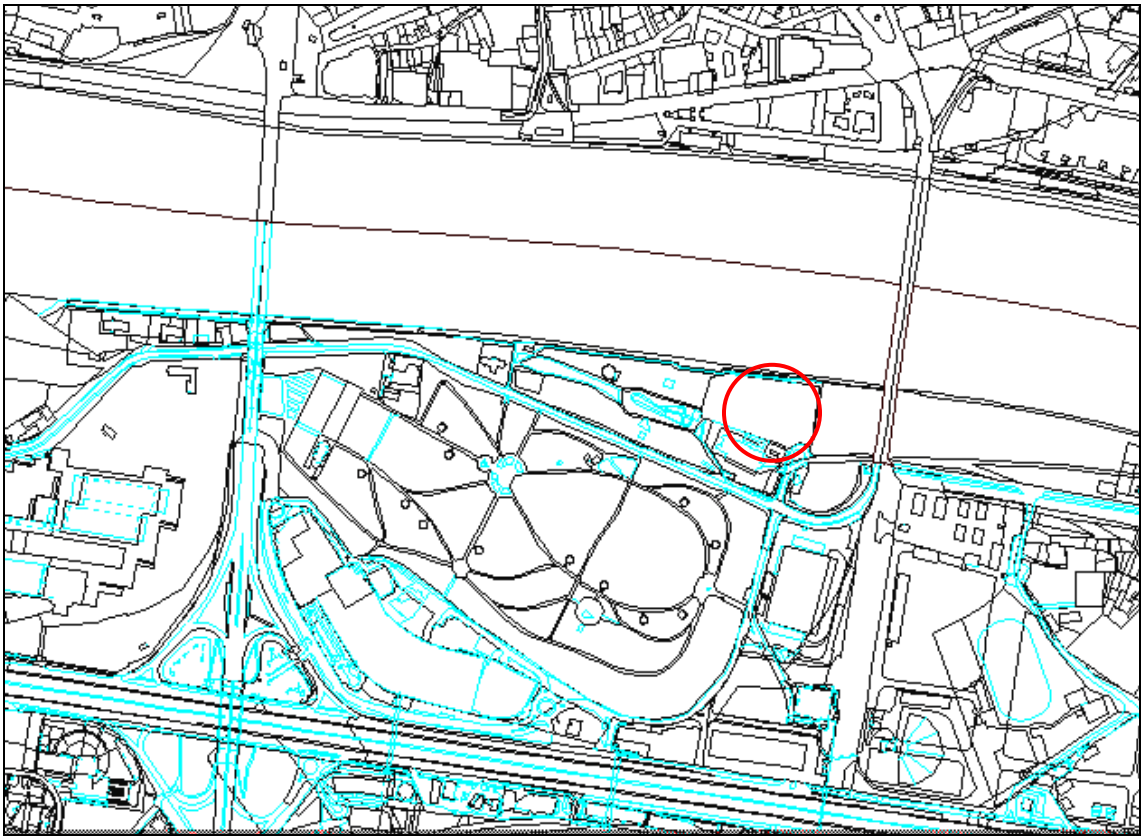
Foto:

Popis:
Na nábreží Dunaja v blízkosti Starého mosta a komplexu Arény boli v 50.-90. rokoch 20.storočia postavené rôzne kolotoče, húsenkové dráhy, strelnice a iné „kolotočárske“ atrakcie. Najväčší záujem o nich bol v čase májových sviatkov, kam sa chodilo za zábavou po oficiálnych prvomájových oslavách.

Literatúra a pramene: Jaroslav Gustafík, Spomienky Staropetržalčana. PT Marenčín, str.213

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc.
Autor fotodokumentácie: internetová stránka RON DEL, Bratislava
Dátum:4/2010

I. ZDRAVOTNÍCTVO, ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT

C. Š p o r t

Z o z n a m p o l o ž i e k :

C.1 kúpalisko Tehelné pole - do r. 1942
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.1
Nové Mesto – ul. Odbojárov
kategória – nehnuteľná hmotná

C.2 športová hala Pasienky - z r. 1962
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.2
Nové Mesto – Trnavská ul. 29
kategória – nehnuteľná hmotná

C.3 prírodné kúpalisko LIDO na pravom brehu Dunaja
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.3
Petržalka – Klokočova ul.
kategória – zaniknutá

C.4 budova býv. Maďarského veslárskeho klubu na pravom brehu Dunaja
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.4
Petržalka – Viedenská cesta
kategória – zaniknutá

C.5 Stará dostihová dráha za Starým mostom
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.5
Petržalka – Starohájska ul.
kategória – zaniknutá

C.6 zimný štadión O.Nepelu - v pôvodnej nekrytej podobe z r. 1946, podľa projektu K.Grossa z roku 1940 (zastrešený v r. 1957 kvôli ME v krasokorčuľovaní)
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- C.6
Nové Mesto – Trnavská ul.
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :
Prvé dve športové zariadenia slúžiace širokej verejnosti aj v súčasnosti - kúpalisko Tehelné pole a športová hala Pasienky, hoci sú pomerne mladé športové komplexy, určite pre svoje architektonické kvality sú oprávnene zaradené do celomestského zoznamu pamätihodností. Zaniknutá stará dostihová dráha, už neexistujúca budova Maďarského veslárskeho klubu dokumentovali počiatky organizovaného športu nielen v Petržalke ale aj v celej Bratislave. Na zaniknuté prírodné kúpalisko na Dunaji – Lido, si spomínajú ešte najstarší Bratislavčania ako na niečo, čo bezpodmienečne patrilo k životu Bratislavy v prvej polovici 20. storočia.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. - C.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: ul. Odbojárov

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **kúpalisko Tehelné pole**

Číslo v zozname MČ: **NoM-1A-15**

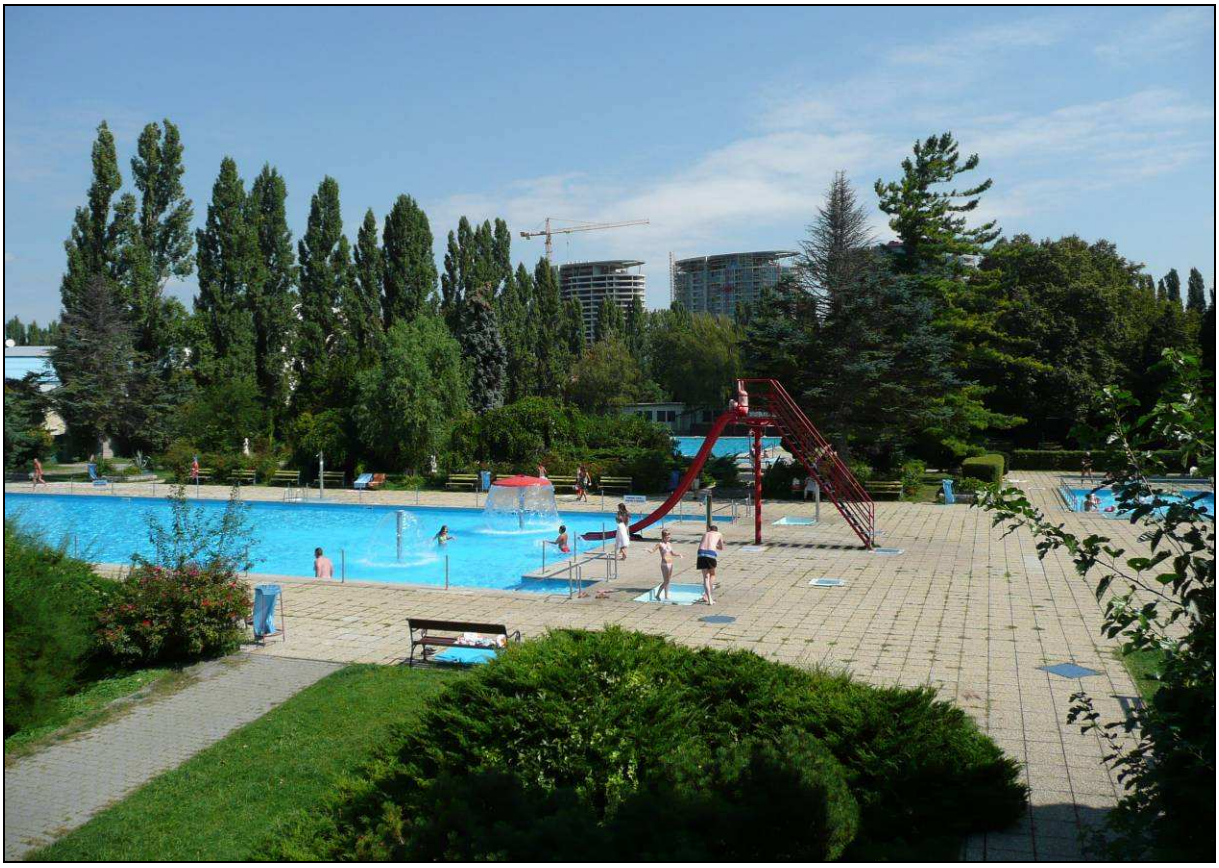
Foto:

Popis:
V čase druhej svetovej vojny, keď Nemecko zabralo Petržalku a Bratislavčania stratili možnosť dovtedajšieho prístupu ku kúpaniu na Dunaji na petržalskej strane, napr. k známemu Lidu, mesto vytvára priestor na realizáciu projektu „mestskej plavárne“ Tehelné pole, vytvoreného už v rokoch 1937 – 1988. V roku 1940 bola z celého komplexu kúpaliska navrhnutého architektmi Jánom Štefancom a Alojzom Daříčkom vybudovaná hlavná vstupná budova s pokladňami, šatňami, terasami a ďalším zázemím a kúpací (dnes stredný) bazén. Neskôr, až v roku 1947 (kvôli pretekaniu a netesneniu stien) bol odovzdaný veľký plavecký bazén s tribúnami a neskôr napokon aj detský bazén a pieskovisko. Areál kúpaliska vhodne zasadený do zelene (aleja topoľov, okrasné kríky) sa zachoval v takmer nezmenenej podobe až dodnes.

Literatúra a pramene:
Obuchová, V.: Kúpalisko Tehelné pole. Archívno-historický výskum, 1998, rkp.

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: P. Horanský
Dátum: 8/2008, 10/2011

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. - C.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: Trnavská ul. č. 29

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **športová hala Pasienky**

Číslo v zozname MČ: **NoM-1A-14**

Foto:

Popis:
Športová hala nadčasovej konštrukcie s jasne definovaným tvarom dvoch krížiacich sa parabolických oblúkov zastrešených zavesenou lanovou konštrukciou. Športová hala na Pasienkoch je čiastočnou kópiou pôvodnej originálnej haly Paraboleum v meste Raleigh v USA, z vtáčej perspektívy má tvar lipového listu. Autorom objektu je Ing. arch. Jozef Chovanec, stavebnej časti Ing. Jozef Poštulka. Projekt bol dokončený v roku 1958, realizácia stavby v roku 1962. Pôvodná kapacita divákov 3 500 miest sa po úpravách zväčšila až 5 500, za určitých podmienok objekt pojme až 6 100 divákov.
V centrálnej časti stavby je situovaná hracia plocha a priestory pre divákov (štyri sektory asi po 1 125 divákov), vo východnej časti športového komplexu sa nachádzajú dve menšie krídla budovy napojené na priestor haly – južné slúži ako tréningová telocvičňa, v severnom objekte sú šatne, administratíva a iné hospodárske prevádzky.

Literatúra a pramene:
Kuzma, D. a kol.: časopis Projekt, č. 11 – 12/1962;
http://sk.wikipedia.org/wiki/Inter hala pasienky.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová,CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: P. Horanský

Dátum: 8/2008, 10/2011

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. – C.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Petržalka**

Adresa: Dunajské nábrežie

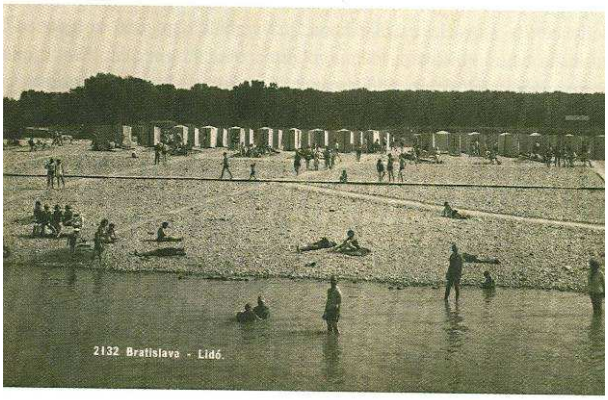
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **kúpalisko Lido**

Číslo v zozname MČ: **PET – 3 – 56**

Foto:

Obľúbené Lido neďaleko Starého mosta

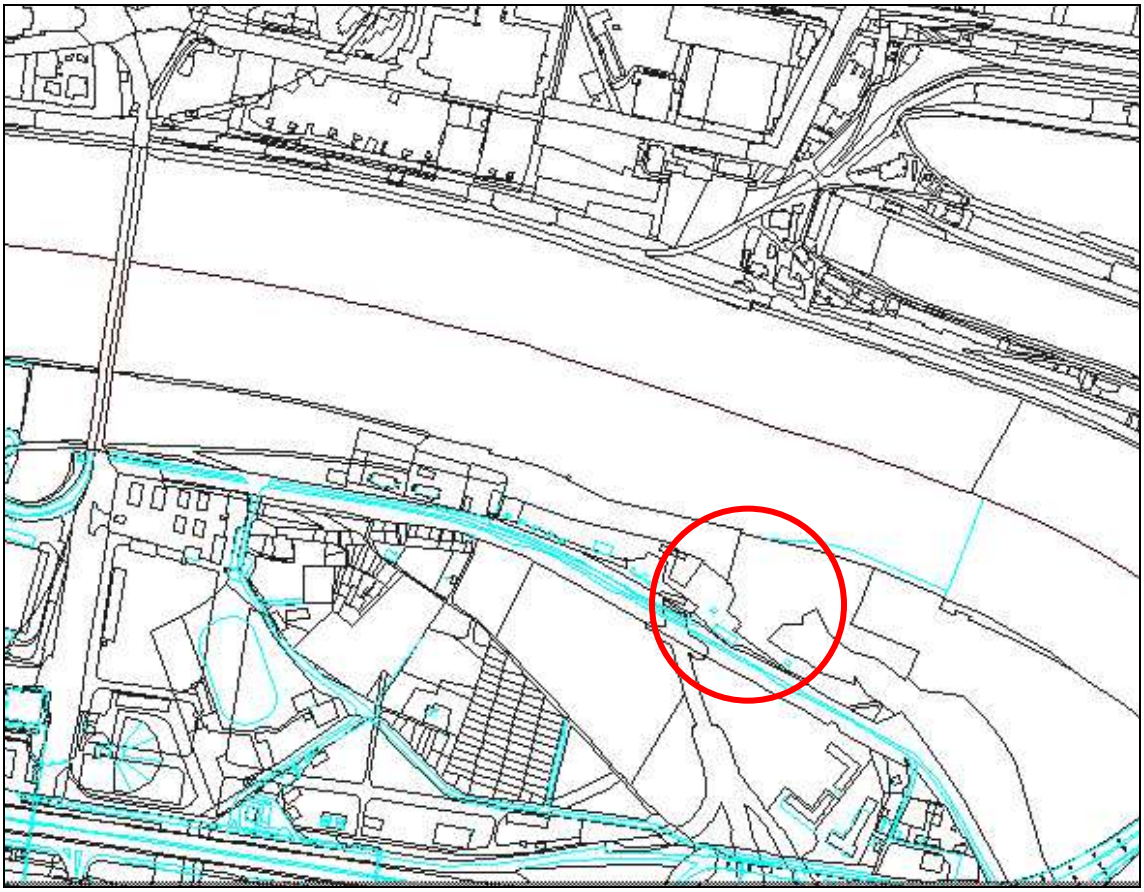

Kúpalisko Lido v okupovanej Petržalke, okolo roku 1940

Popis:
Na nábreží Dunaja za starým mostom, asi tam, kde dnes stojí vyústenie mosta Apolo, sa nachádzalo pôvodne prírodné kúpalisko Lido, keďže sa na kúpanie využívala voda Dunaja. Toto kúpalisko sa zachovalo na viacerých fotografiách, a tak si môžeme urobiť predstavu o jeho vybavení. Spočiatku to bol iba upravený štrkový breh Dunaja a jednoduché plátenné prezliekarne – šatne, neskôr tu bol aj vymurovaný bazén , šiatre s občerstvením, v čase okupácie pribudla aj šmykľavka, dosky na skákanie, murované odstupňované akési schodíky na ležanie či sedenie pri bazéne, s drevenými pavilónmi – bufetmi, okolo ktorých bola parková úprava - kvetinová výzdoba.

Literatúra a pramene:
J.Čomaj, Petržalka, Engerau – Ligetfalu. Albert Marenčín, 2008, str. 20, str. 61, 131, 152, 195-plán
J. Gustafík, Spomienky Staropetržalčana. Albert Marenčín Vydavateľstvo PT, 2009 str.215

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc.
Autor fotodokumentácie:repro
Dátum:4/2010, 10/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. - C. 4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Petržalka**

Adresa: nábrežie Dunaja, pri Sade J. Kráľa

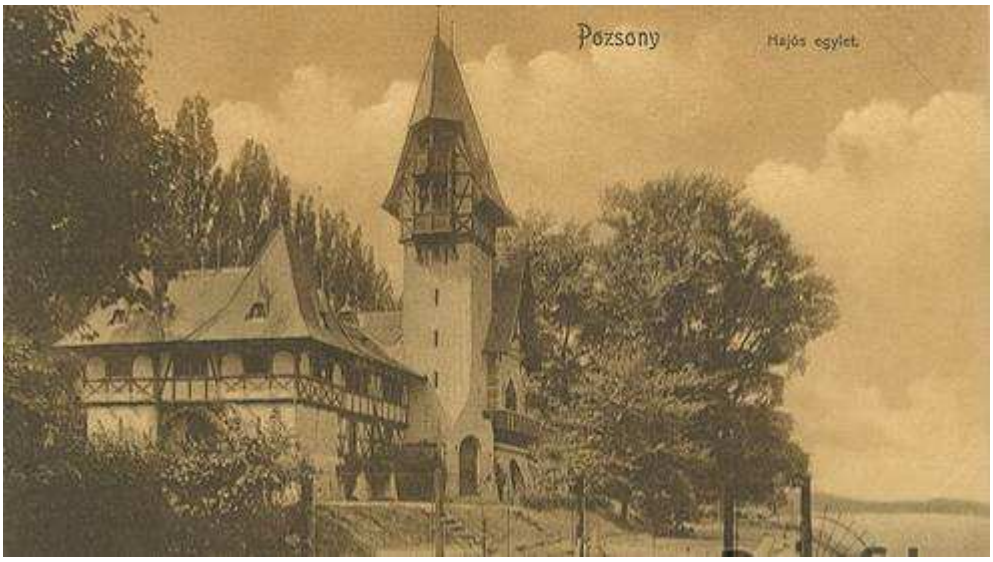
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **budova veslárskeho klubu**

Číslo v zozname MČ: **PET – 3 – 46**

Foto:

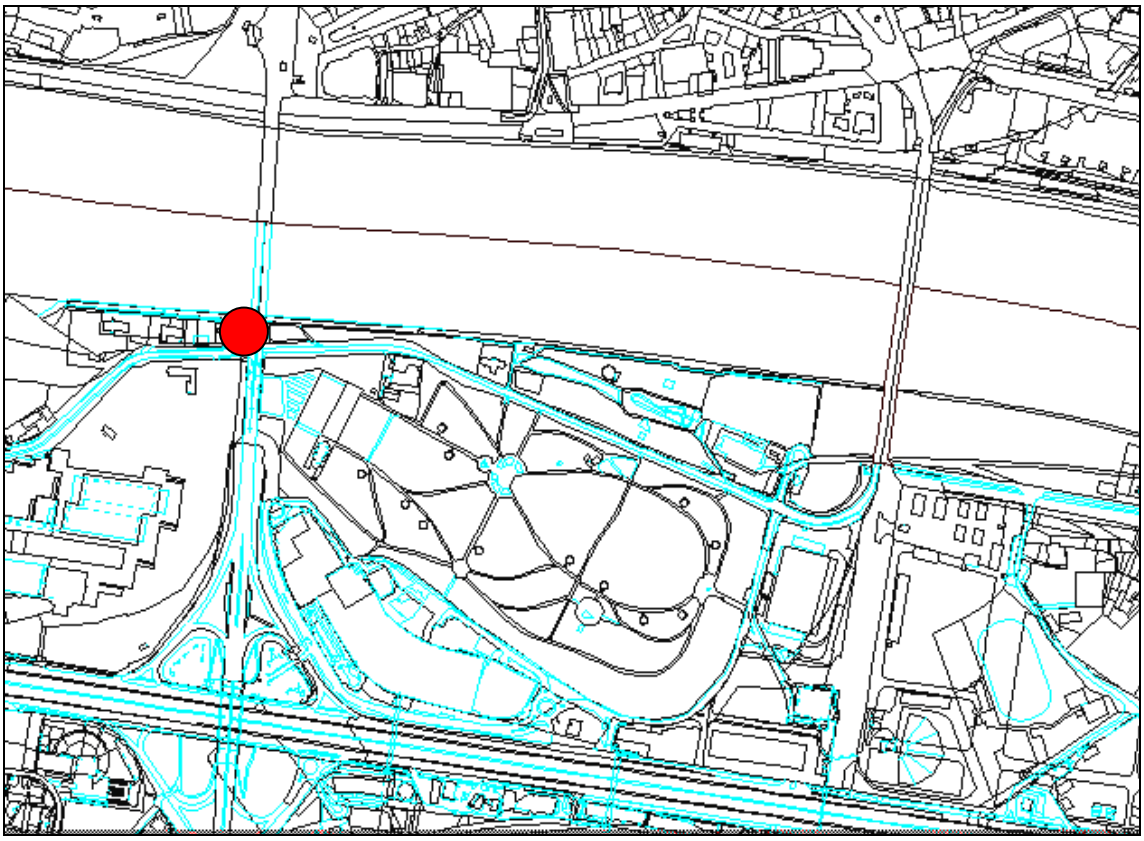

Popis:
V tejto zaujímavej stavbe s vežičkou na petržalskej strane Dunaja sídlil Bratislavský veslársky klub založený v roku 1862, ktorý bol prvým moderným športovým klubom v Uhorsku na spôsob anglických klubov. Objekt bol postavený v neogotickom štýle podľa projektu Raymunda Jeblingera v rokoch 1885-6 (v niektorej literatúre sa uvádza rok 1896). Budova stála v blízkosti mieste, kde dnes ústi most SNP na petržalskej strane, preto budovu pri výstavbe mosta asanovali. Jednotlivé očíslované časti budovy sa ešte niekoľko rokov nachádzali na dvore JRD Rusovce, ale časom sa roztratili.

Literatúra a pramene:
Ján Čomaj, Petržalka, Engerau-Ligetfalu. Albert Marenčín Vydavateľstvo PT, 2008, str. 19,105, 125,126,

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc.
Autor fotodokumentácie:

Dátum: 2.máj 2007, 2008, 10/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. - C.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Petržalka**
Adresa:	Starohájska ul.
Adresa popisom:	juhovýchodne od Sadu J. Kráľa
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**dostihová dráha, stará, prelom 19. a 20. storočia**
Číslo v zozname MČ:	**PET – 3 - 43**

Foto:

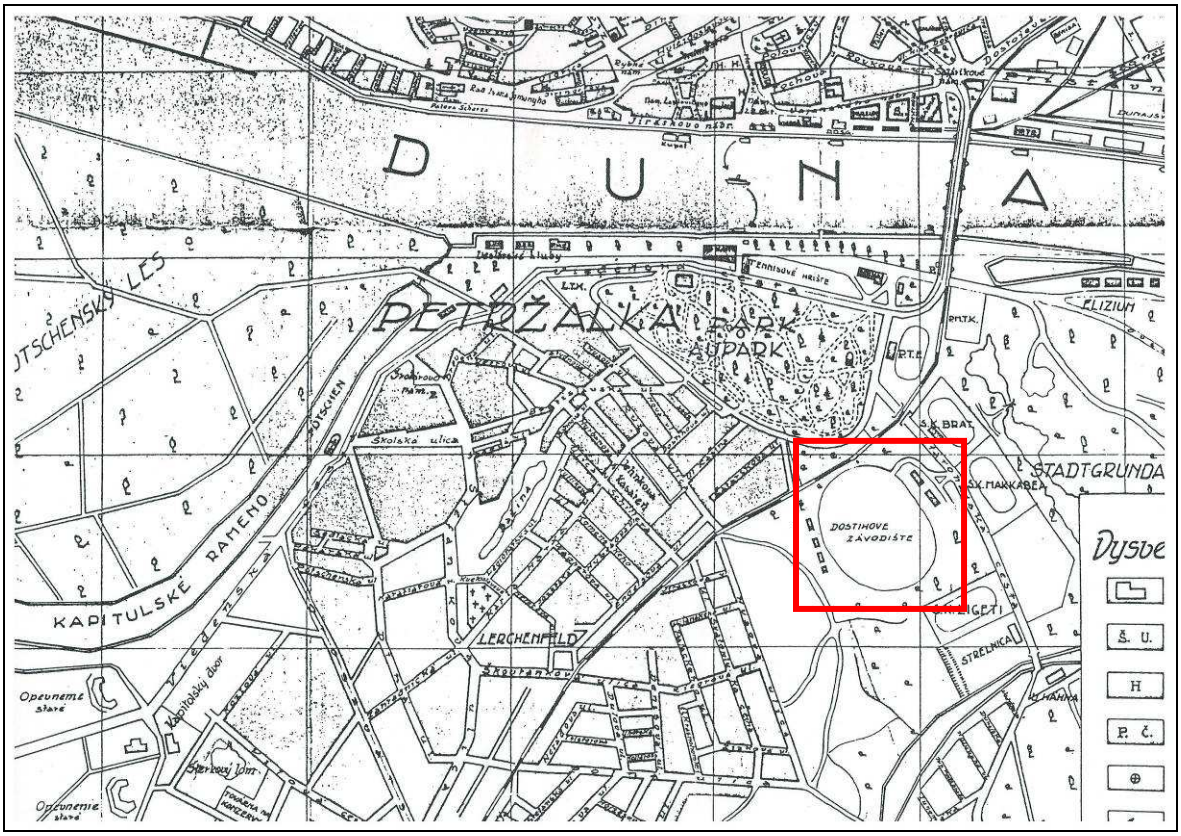
Dostihová dráha s tribúnou v oblasti dnešného Mánesovho námestia

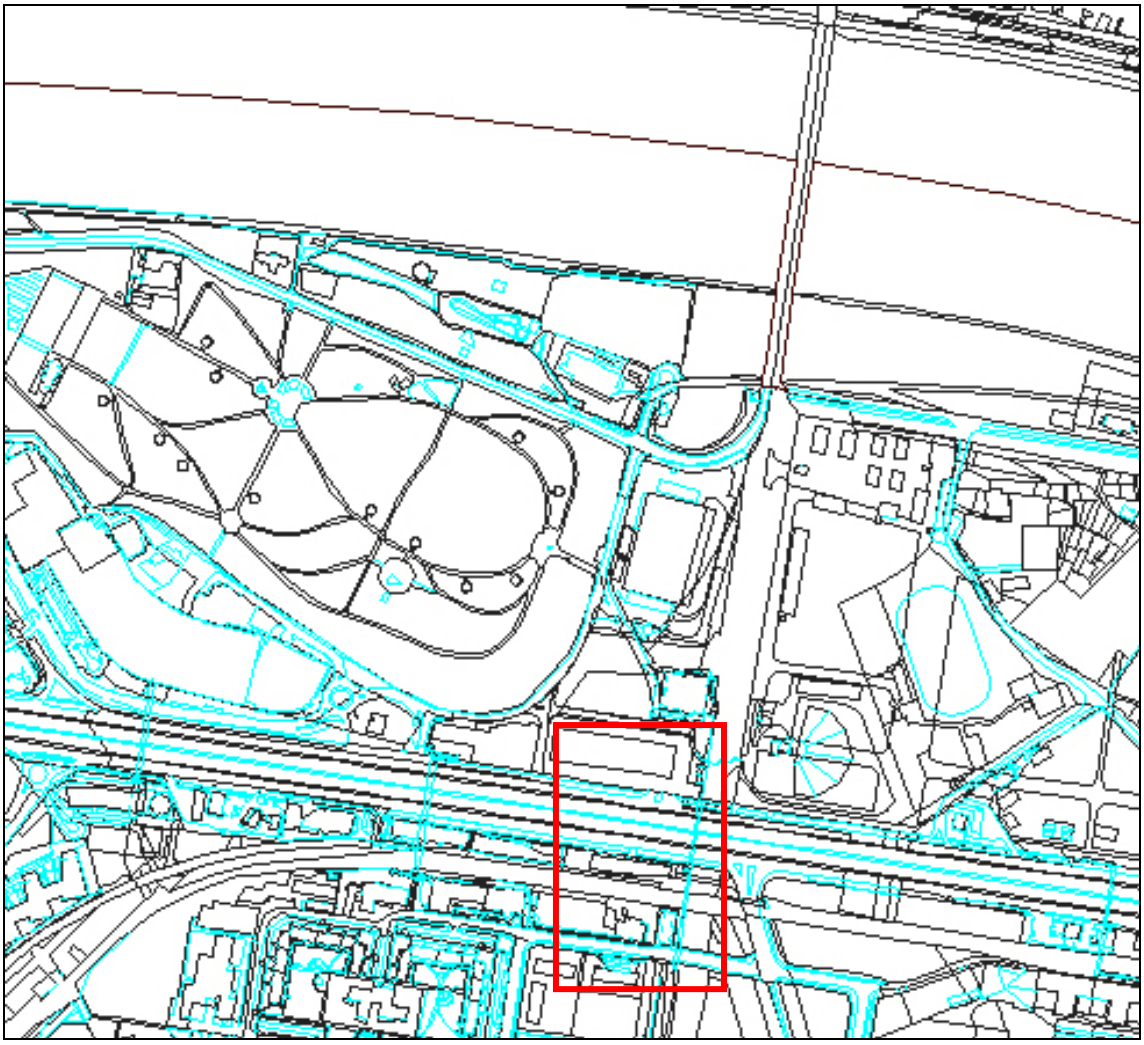
Popis:
Prvá dostihová dráha v Petržalke vznikla v priestore dnešnej Einsteinovej ulici v blízkosti Mánesovho námestia a najjužnejšieho cípu Sadu Janka Kráľa, tak ako ju pod názvom Dostihove závodište zachytáva plán z roku 1930 . Vybudovala si ju začiatkom 20. storočia Bratislavská klusácka spoločnosť, ktorá vznikla v roku 1902, na pálffyovskom pozemku. Prvé jazdecké preteky na novom závodisku sa konali 6. septembra 1903. Okrem dostihovej dráhy tu bola drevená tribúna a dvojpodlažná pozorovateľňa pravdepodne pre rozhodcov. Dostihová dráha sa používala do roku 1933, keď ju rozparcelovali na záhrady.

Literatúra a pramene:
Stará pohľadnica – Cmorej resp. publ.
J.Čomaj, Petržalka, Engerau – Ligetfalu. Albert Marenčín Vydavateľstvo PT, 2008, str. 104, 155

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:

Dátum:4/2010, 10/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. - C.6**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Nové Mesto**

Adresa: ulica Odbojárov, Trnavská cesta

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **Zimný štadión**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Zimný štadión bol pôvodne projektovaný v roku 1938 -1940 architektom K.Grossom ako nekrytý, postavený bol v rokoch 1946 (K.Gross spolu s Adámkom, J.Uhlířom, E.Horváthom), zakrytý v roku 1957, keďže sa v Bratislave konali v roku 1958 majstrovstvá Európy v krasokorčuľovaní.
Je to trojposchodová budova obdĺžnikového pôdorysu. Poschodia nad silne zapusteným prízemím nesú po celom obvode piliere. Skosené nárožia sú členené trojicami plastických lizén medzi vysokými úzkymi oknami.

Literatúra a pramene:
Bratislava Nové Mesto. Bratislava, MÚ Nové Mesto. 1998.
Š.Šlachta, I.Dorotjaková, str.156, Bratislava. SAV, Bratislava, 1961

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský
Dátum: august 2008, 10/201

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava III
Obec: BA-m.č. NOVÉ MESTO
Katastrálne územie: Nové Mesto

I. ZDRAVOTNÍCTVO, ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT

D. Š k o l s t v o

Z o z n a m p o l o ž i e k :

D.1 budova základnej školy z r. 1936 od arch. J. Nowotného
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.1
Devín – Kremeľská ul. 2
kategória – nehnuteľná hmotná

D.2 budova vysokoškolského internátu Mladá garda
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.2
Nové Mesto – Račianska ul. 103
kategória – nehnuteľná hmotná

D.3 budova škôlky zo začiatku 20.st., jednej z prvých v meste
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.3
Staré Mesto – Radlinského ul. 53
kategória – nehnuteľná hmotná

D.4 budova býv. Ústavu hluchonemých z r. 1902, teraz Pedagogická fakulta
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.4
Staré Mesto – Moskovská ul. 2
kategória – nehnuteľná hmotná

D.5 budova býv. Učiteľského ústavu z r. 1878
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.5
Staré Mesto – Lazaretská ul. 3
kategória – nehnuteľná hmotná

D.6 býv. Masarykove školy z 1. ČSR
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.6
Nové Mesto – Budyšínska ul., Česká ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

D.7 názov Academia Istropolitana - názov našej najstaršej univerzity z roku 1467, používaný od 18.st. (pôv. názov Universitas Istropolitana)
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- D.7
Staré Mesto – Ventúrska ul. 3
kategória – nehmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :
Vyššie uvedené objekty z oblasti školstva z konca 19. a zo začiatku 20. storočia, ako aj objekty z 30.-50. rokov 20. storočia pre svoje architektonické kvality určite patria do zoznamu celomestských pamätihodností, tak ako aj názov Academia Istropolitana používajúci pre našu najstaršiu univerzitu od 18.storočia.

(Z.Z.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. - D.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Devín**

Adresa: Kremeľská ul. č. 2

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **budova základnej školy**

Číslo v zozname MČ: **DEV-1A-6**

Foto:

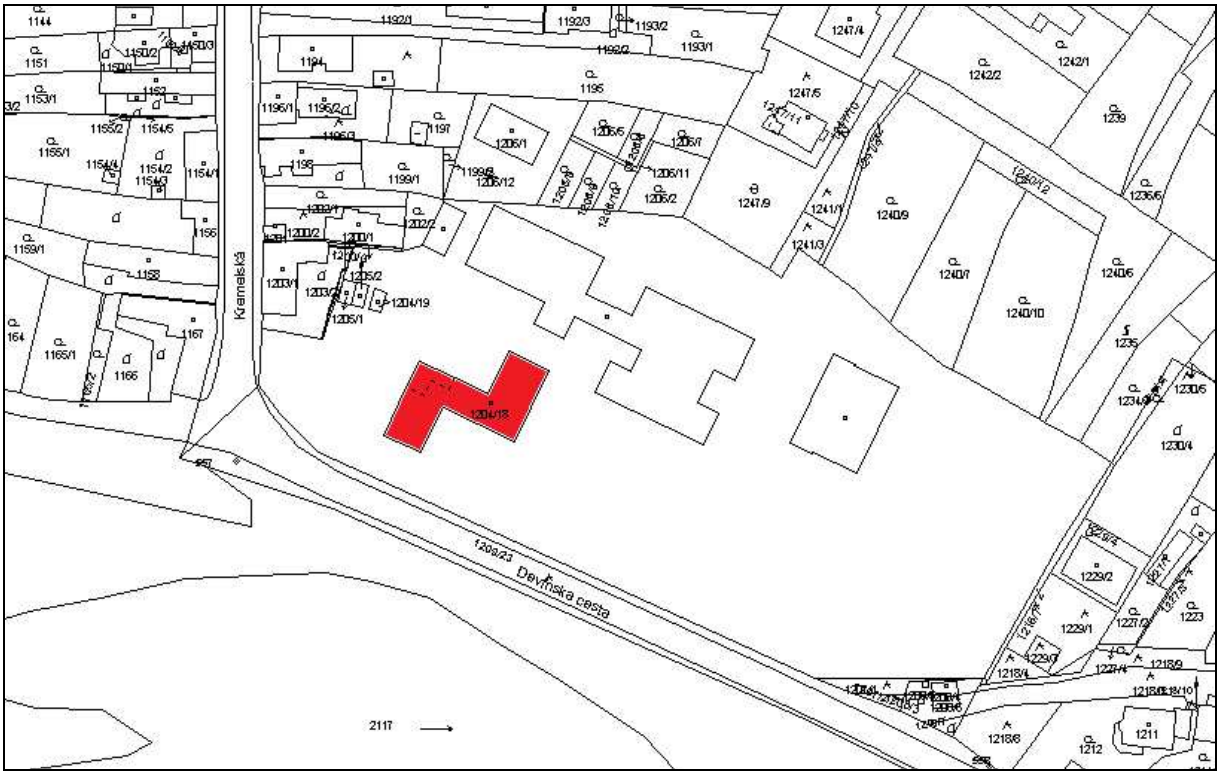

Popis:
Pôvodne štátna ľudová škola je situovaná na začiatku dediny. Objekt je trojkrídlový, jednotlivé krídla majú rôznu výškovú úroveň. Škola bola postavená v rokoch 1935 – 1936 podľa projektu architekta Josefa Nowotného, investorom bola Slovenská liga a jej pôvodný názov bol Škola dr. Aloisa Kolíska.

Literatúra a pramene:
Dulla, M. – Moravčíková, H.: Architektúra Slovenska v 20. storočí, Bratislava 2002, s. 383.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 8/2008

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devín
Katastrálne územie: Devín

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – I. - D.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: Račianska ul. č. 103

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **vysokoškolský internát Mladá garda**

Číslo v zozname MČ: **NoM-1A-9**

Foto:

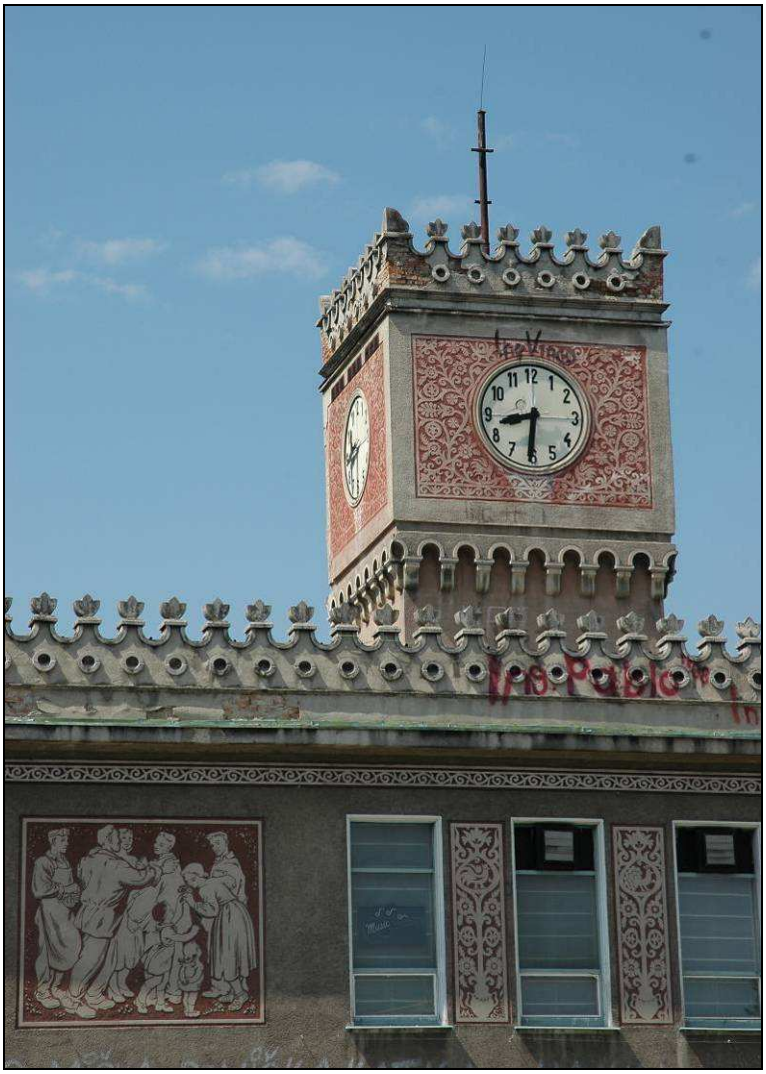

Popis:
Študentský internát Mladá garda bol postavený v roku 1954 podľa projektu architekta Emila Belluša v štýle socialistického realizmu. Je to komplex ubytovacích pavilónov prepojených krytými chodbami. Celý komplex je symetrickou kompozíciou podľa dvoch osí okolo centrálnej budovy, v ktorej sa nachádzajú priestory administratívy, hospodárska a spoločenská časť s vrátnicou. Táto časť je jednoposchodová, bloky internátu, ktoré sú 4-podlažné podpivničené, sa od vstupu roztvárajú, čím sa vytvára vstupné nádvorie, na opačnej strane smerom k vinohradom sú priestory pre športoviská. Výtvarnú výzdobu celého komplexu tvoria decentne použité motívy atiky, ktorá pokračuje nad strechou v strednej časti – v priestoroch nad chodbami a sgrafitá terakotovej farby medzi oknami posledného poschodia. Sgrafitový pás s rôznymi pracovnými a inými motívmi tiahnuci sa pod hlavnou rímsou po všetkých fasádach má dĺžku 2,5 kilometra. Nad centrálnou budovou sa nachádza hodinová veža. Hoci je komplex veľmi rozsiahly, aj tu E. Belluš dokonale vyriešil funkciu objektov, prehľadnosť a ľahkú orientáciu. Dvojice izieb spolu s kúpeľňou a sociálnym vybavením sú združené do buniek, čím vzniklo úsporné a pritom optimálne izolované prostredie na štúdium.

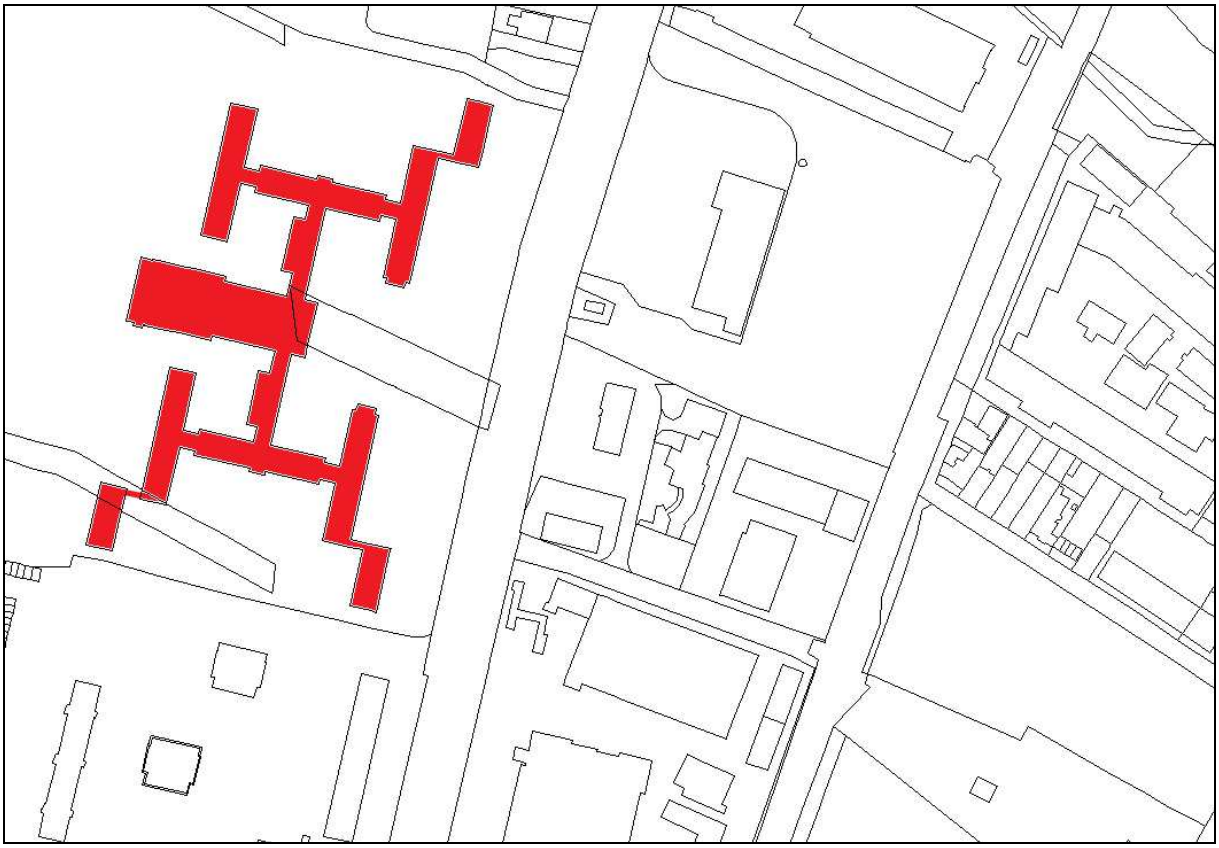
Literatúra a pramene:
Dulla, M. – Lukáč, M.: Slovenská architektúra od Jurkoviča po dnešok. Bratislava, PERFEKT 2007;
Kusý, M.: Emil Belluš. Bratislava, TATRAN 1984.

Spracovala: PhDr. Viera Obuchová,CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: P. Horanský
Dátum: 8/2008

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – I. - D.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Radlinského 53
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	hmotná nehnuteľnosť
Názov pamätihodnosti:	**bývalá škôlka**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Dvojpodlažný podpivničený objekt so sedlovou strechou má sedemosovú fasádu do Radlinského ulice, pričom v prvej osi sprava na prízemí je hlavný vstup do objektu. Budova bola postavená na začiatku 20. storočia, pred rokom 1918 ako ovoda – škôlka.

Literatúra a pramene:
Viera Obuchová, Radlinského 53, archívno-historický výskum v rámci CMO-východ, rkp., MSPSOP Bratislava, 1989

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: august 2007

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – I. - D.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Moskovská 2

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: býv. **Ústav hluchonemých**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
3-podlažná budova v strednej časti , 2-podlažná v postranných krídlach, s podkrovím, so zvýšeným suterénom obdĺžnikového pôdorysu bola postavená okolo roku 1906 v eklektickom štýle podľa projektu H. Szantoa pôvodne pre Ústav hluchonemých. V úrovni druhého podlažia v druhej okennej osi od nárožia Záhradníckej a Moskovskej ulice sa nachádza reliéf detí a troch dospelých pod stromom. Je tam meno autora, ktorý v doterajšej literatúre o Bratislave nebol známy a dátum vzniku reliéfu. V strešnej časti nad hlavným vstupom sa nachádza štylizovaný erb mesta Bratislavy v kartuši. Objekt sa v súčasnosti využíva pre účely Pedagogickej fakulty UK.

Objekt je vytipovaný na zápis do zoznamu nehnuteľných NKP.

Literatúra a pramene: V. Obuchová, CMO východ, archívno-historický výskum, rkp.1992

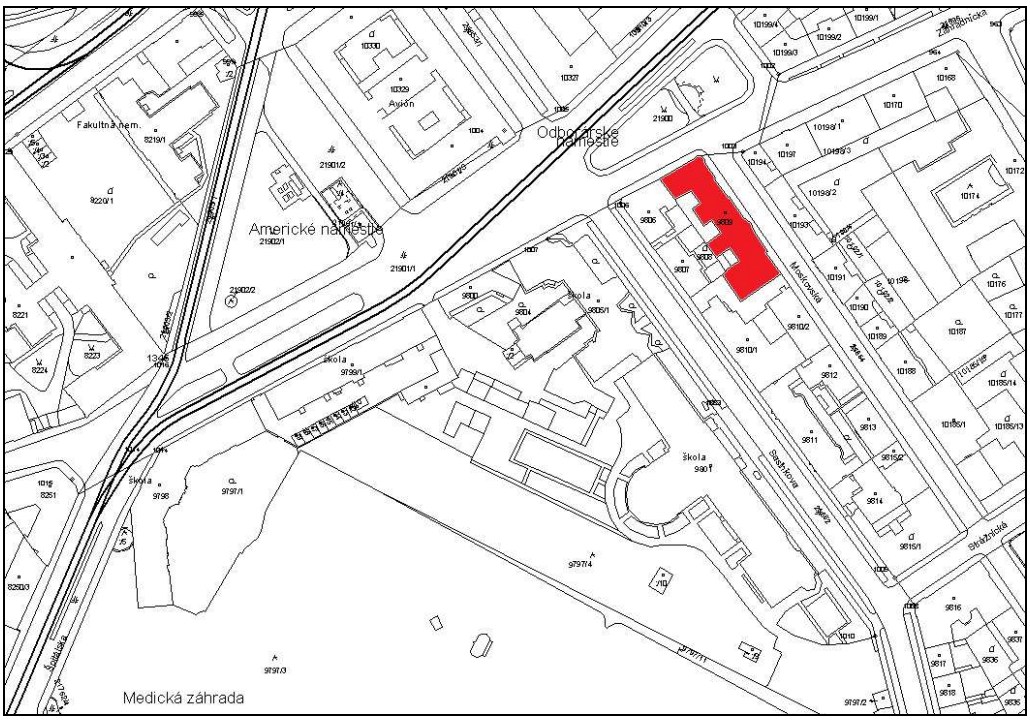
Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: august 2008

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – I. - D.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Lazaretská 3
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	bývalý **učiteľský ústav** so školou, neskôr ZŠ
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Foto: pohľad z Lazaretskej ulice

Foto: nárožie Lazaretskej a Cukrovej ulice

Popis :
Objekt školskej stavby na Lazaretskej ulici č. 3 vytvára nárožie dvoch ulíc, do ktorých sa zapája 14 osovou fasádou do Lazaretskej a 30 osovou fasádou do Cukrovej ulice. Objekt je dvojpodlažný, v časti dvorového krídla trojpodlažný, podpivničený, pôdorysného tvaru nepravidelného písmena U, s nerovnako dlhými stranami. Túto dispozíciu získal postupným rozširovaním pôvodnej budovy Štátneho učiteľského ústavu postaveného v roku 1871(1878), o budovu dievčenského internátu, pristavaného k prvej budove v roku 1919. Z verejnej komunikácie je objekt prístupný len jedným hlavným vstupom z Lazaretskej ulice, v 7. osi sprava. Uličné aj dvorové priečelia sú riešené v eklektickom architektonickom tvarosloví.

Objekt je vytipovaný na zápis do zoznamu nehnuteľných NKP.

Literatúra a pramene:
-Lucia Kubicová, Viera Obuchová, Duklianska 3. PPÚ.MÚOP v Bratislave, december 1991. odd. dokumentácie MÚOP v Bratislave, V 867
- 125 rokov pedagogickej činnosti v budove ZŠ Lazaretská 3. vyd. ZŠ Lazaretská 3, Bratislava, 2003

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave

Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová

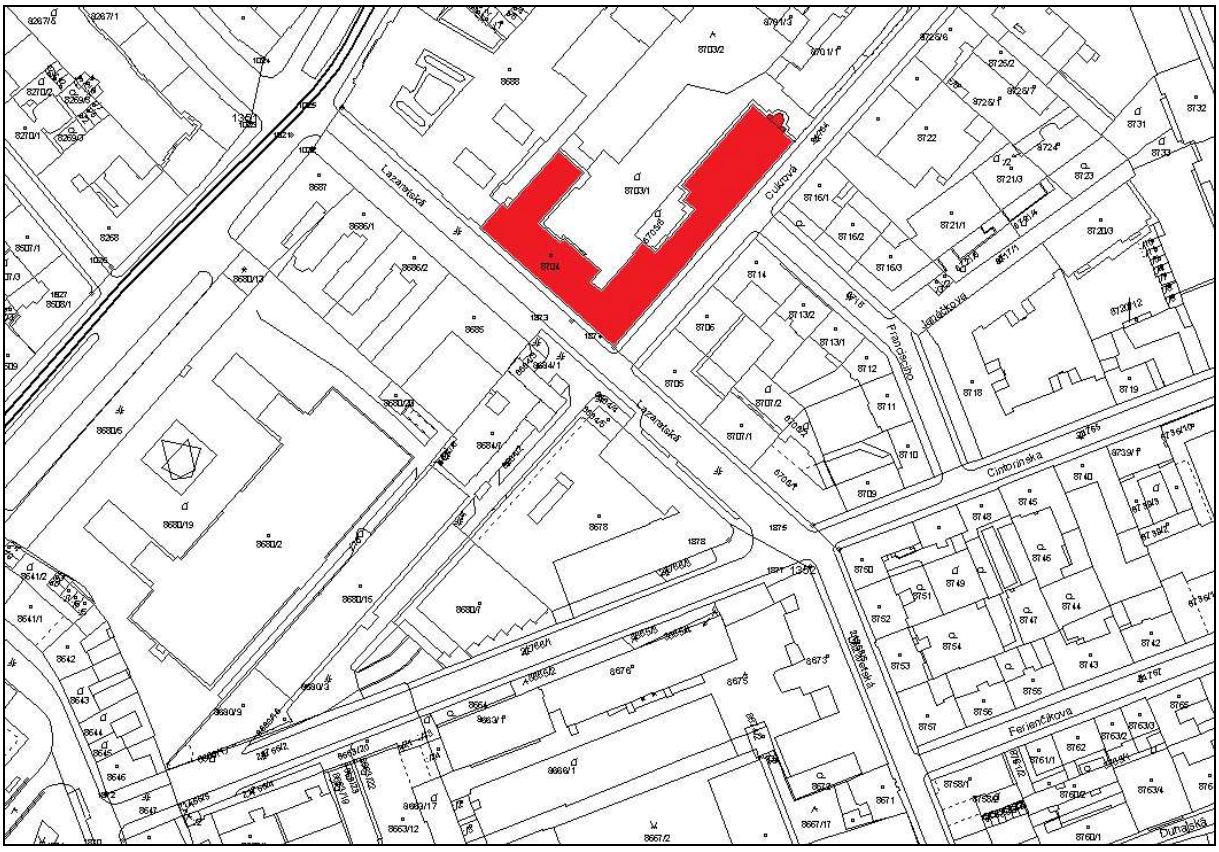
Dátum: júl 2008

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – I. - D.6**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: Budyšínska , Česká

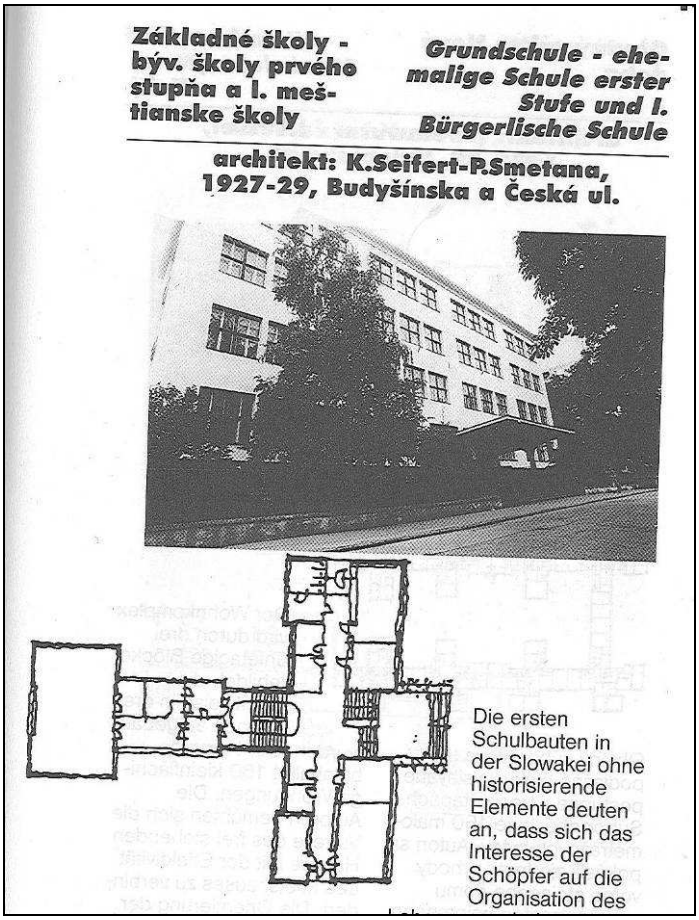
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **býv. Masarykove školy(základné školy a býv.meštianka)**

Číslo v zozname MČ: **-**

Foto:

Popis:
V tejto lokalite – v oblasti Vajnorskej ulice, kde po vzniku ČSR sa výrazne rozmohla výstavba niekoľkopodlažných obytných objektov a pribúdalo obyvateľov, bolo potrebné zabezpečiť aj občiansku vybavenosť, medziiným aj školy. Tak boli na Budyšínskej a Českej ulici podľa projektov architektov K. Seiferta a P. Smetanu v rokoch 1927 – 1929 postavené budovy škôl prvého stupňa a meštianky. Boli to prvé školské stavby na Slovensku bez historizujúcich prvkov, čo naznačovalo, že záujem tvorcov sa presunul na organizáciu výučby. Autori jasným funkčným diferencovaním dosiahli na úzkej parcele priaznivú zástavbu a prehľadné dispozície jednotlivých za sebou radených samostatných budov. Trakt bežných učební bol pôvodne oddelený od špeciálnych učební (kresliareň, zborovňa...) schodiskom. Výška budov, proporcie vychádzali z psychiky detí. Po 2. svetovej vojne boli objekty zvýšené o jedno podlažie.

Literatúra a pramene: Š.Šlachta, I.Dorotjaková, Sprievodca po architektúre Bratislavy. 1918-1950. MERITUM, Bratislava, 1996

Spracovala: PhDr.Viera Obuchová,CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: repro z uvedenej publikácie

Dátum: 10/2011

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – I. - D.7**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Staré Mesto**
Adresa:	Ventúrska ul.3
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	nehmotná
Názov pamätihodnosti:	názov **Academia Istropolitana**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Popis:
.
Universitas Istropolitana (1465/67 – 1491) tak znie správny názov najstaršej univerzity založenej na území Slovenska, ktorá je od 16. storočia nesprávne nazývaná a dodnes známejšia ako Academia Istropolitana. Jej existencia je spojená s panovníkom Matejom Korvínom, pápežom Pavlom II., Jánom Vitézom zo Sredny, bratislavským prepoštom Jurajom von Schombergom, či s nemeckým matematikom, atrológom a astronómom J.Müllerom von Königsbergom, zvaným Regiomontanus.

Literatúra a pramene:
Učebné texty pre vlastivedných sprievodcov, BIPS, 1987

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc, MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:

Dátum: 10/2011

I. ZDRAVOTNÍCTVO, ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT

E. O b č i a n s k e o b j e k t y a p r e d m e t y

Z o z n a m p o l o ž i e k :

E.1 budova Ministerstva vnútra (pôv. Finančný úrad)
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.2
Ružinov – Pribinova ul. 2
kategória – nehnuteľná hmotná

E.2 budova požiarnej zbrojnice v Rači z r. 1940 so sochou sv. Floriána
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.3
Rača – Detvianska ul. 12
kategória – nehnuteľná hmotná

E.3 budova požiarnej zbrojnice v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.4
Staré Mesto – Radlinského ul. 6
kategória – nehnuteľná hmotná

E.4 budova dobrovoľných hasičov a záchranárov
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.5
Staré Mesto – Radlinského ul. 36, Belojanisova 1
kategória – nehnuteľná hmotná

E.5 hasičská striekačka s ručnou pákovou pumpou z Čunova
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.6
Čunovo
kategória –hnuteľná hmotná

E.6 hasičská striekačka s ručnou pákovou pumpou z Jaroviec
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.7
Jarovce
kategória –hnuteľná hmotná

E.7 hasičská striekačka s ručnou pákovou pumpou z Rusoviec
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.8
Rusovce
kategória –hnuteľná hmotná

E.8 hasičská striekačka s ručnou pákovou pumpou zo Záhorskej Bystrice
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.9
Záhorská Bystrica
kategória –hnuteľná hmotná

E.9 hasičské tablo, kronika a zástava z Devína
číslo v celomestskom zozname: BA –I.- E.10
Devín
kategória –hnuteľná hmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Do kategórie „Občianske objekty a predmety“ sme zaradili viaceré objekty, ktoré boli postavené ako vysoko účelové objekty slúžiace verejnosti. Časté požiare i povodne na území mesta boli dôvodom pre vznik dobrovoľných hasičských spolkov a organizácií a výstavbu budov požiarnych zbrojníc. Mimoriadne cennými zachovanými predmetmi spojenými s bratislavskými hasičmi sú zachované historické hasičské striekačky na pumpový pohon.

(J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. - E.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Ružinov**
Adresa:	Pribinova ulica 2
Adresa popisom:	na začiatku ulice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**budova Ministerstva vnútra SR**
Č. v zozname MČ:	RUZ-1A-25

Popis:

Pôvodne budova finančných úradov, postavená v roku 1931-32 podľa projektu významného architekta **Františka Krupku**. Ide o monumentálne riešenú architektúru s akcentovanou hmotou hlavného priečelia. Objekt má obdĺžnikový pôdorys , dispozícia má v sebe vnútorné átrium, stavba je riešená ako dvojtrakt s dvoma hlavnými schodiskami. Fasády charakterizuje pravidelný rytmus okenných otvorov, v atike hlavnej fasády je umiestnený štátny znak –dvojkríž na trojvrší, pod ním datovanie v rímskych čísliciach: MCMXXXI.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková

Dátum: august 2009

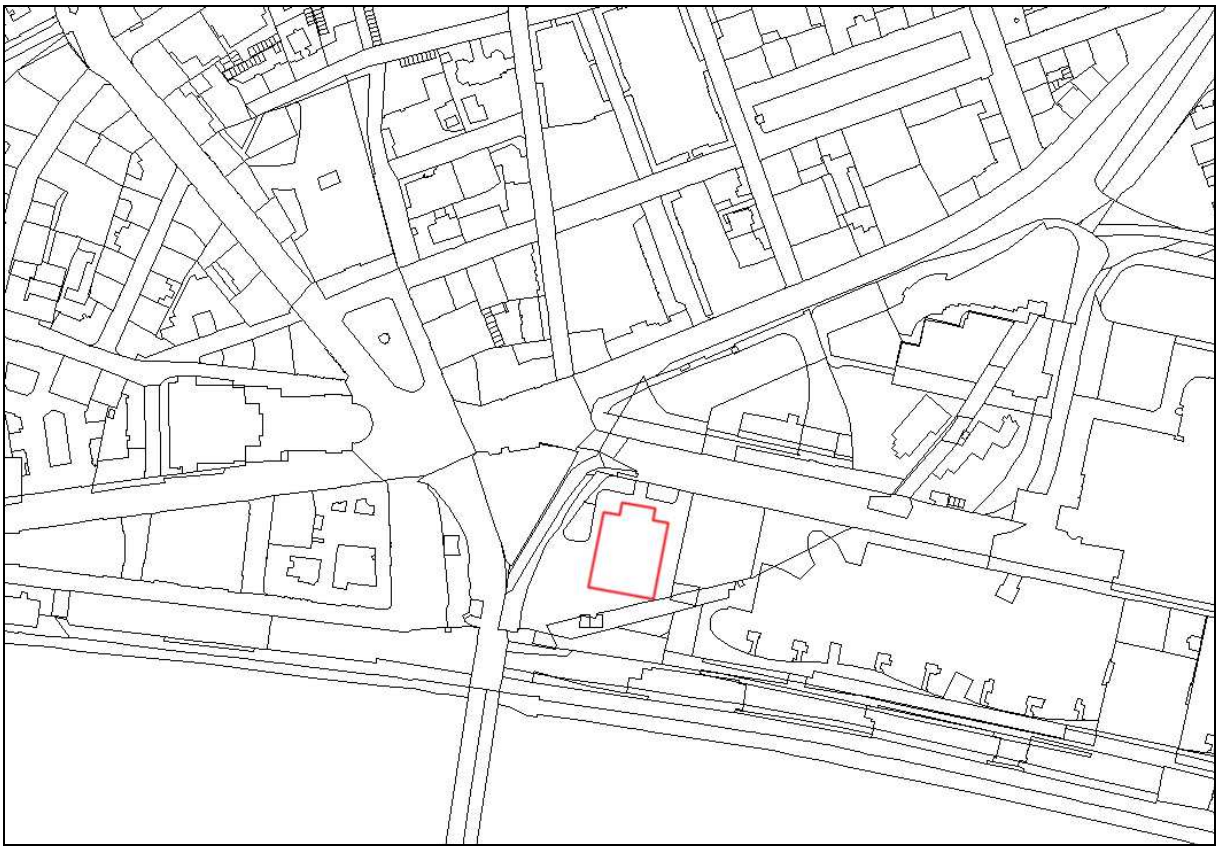

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Ružinov

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I .- E.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Rača**

Adresa: Detvianska ulica č. 12

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Požiarna zbrojnica**

Č. v zozname MČ: RAČ-1A-7

Popis:

Na Detvianskej ulici je postavená budova Požiarnej zbrojnice. Bola postavená v roku 1940 z príspevkov bohatších obyvateľov Rače ,ako reakcia na časté požiare v obci. Budova má vysoko účelne architektonické spracovanie, čomu zodpovedá aj vonkajšia fasáda zbrojnice. Tejto dominujú široké vjazdy pre požiarne autá. Pod treťou okennou osou je v nike umiestnená soška sv. Floriána. Vežu dekoruje smaltovaný slovenský znak z čias vzniku zbrojnice.

Literatúra a pramene:

Podolák ,J.: Rača – vlastivedná monografia (BA 1989)
Havlovič,Ľ.: Rača –Z dejín a pamiatok obce (BA 2002)
Mapa Bratislavy – vydal A. Kniebugl v r. 2008

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková

Dátum: júl 2008

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. - E.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré mesto**

Adresa: Radlinského 6

Adresa popisom: v radovej zástavbe

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **požiarna zbrojnica**

Č. v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Popis:
3-podlažný objekt so zvýraznenou strednou 3okennou časťou, od ktorej na ľavo i na pravo je na 1. a 2. poschodí 5 okenných osí . Na prízemí v strednej časti je hlavný vstup, v strede klenáku sa nachádza erb hasičského spolku, v ľavej časti sa nachádzajú veľké dverné otvory do garáží hasičských áut. V strednej časti objektu nad oknom na 1.poschodí sa nachádza erb mesta Bratislavy, čo jasne dokumentuje, že objekt patril mestu a že tu sídlila mestská inštitúcia.

Literatúra a pramene:

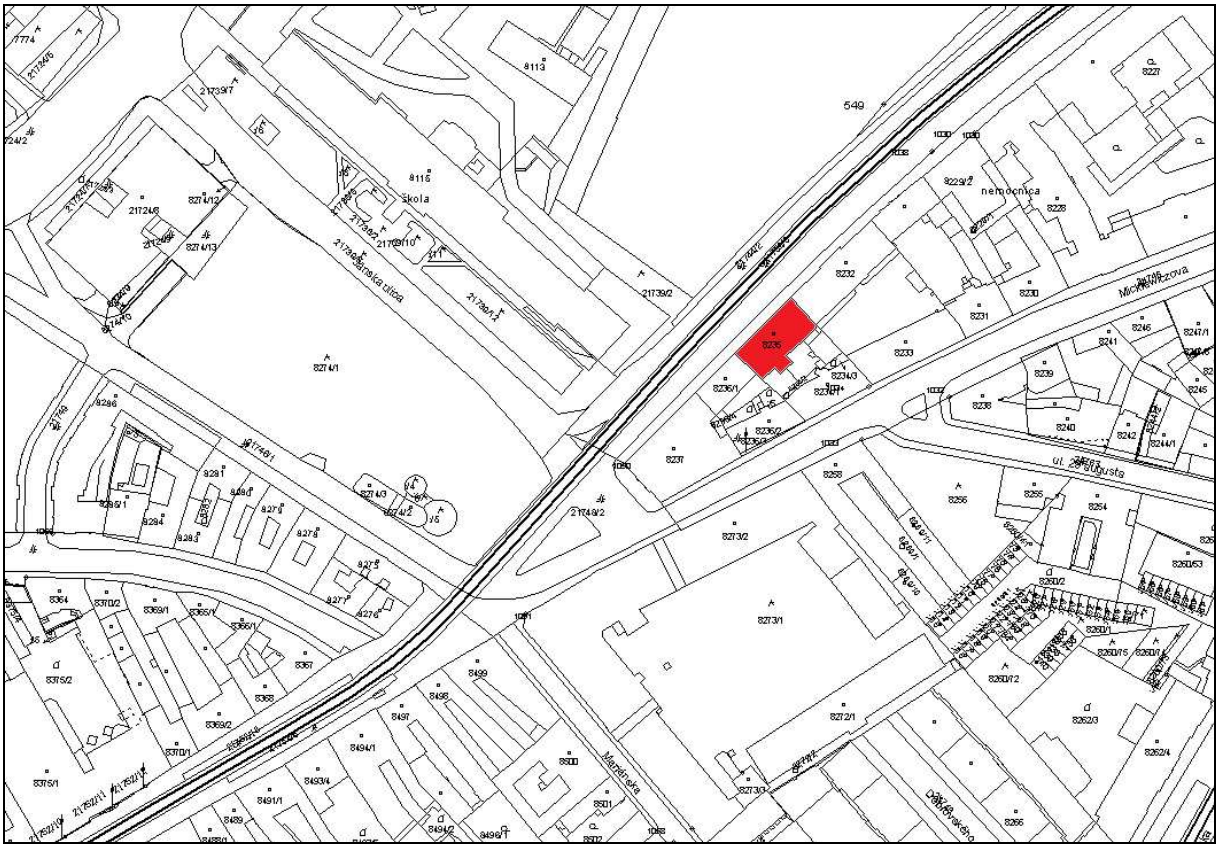
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: V. Obuchová
Dátum: 14.8.2007

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. - E.4**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Radlinského 36 - Belojanisova 1
Adresa popisom:	objekt na rohu Radlinského a Belojanisovej ulice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**býv. obytný dom dobrovoľných hasičov a záchrancov**
Č. v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Popis:
6 –podlažný rožný objekt postavený v 30. rokoch 20. storočia so vstupom aj z Radlinského aj z Belojanisovej ulice, nad ktorým sa nachádza reliéf troch hasičov v rôznych pozíciách ako zachraňujú ženu s dieťaťom. V strede spodného okraju reliéfu sa nachádza slovenský znak (trojvršie s dvojitým krížom).V súčasnosti sa iba po jednej strane nachádza tabuľa značne poškodená so zle čitateľným textom v nemeckom jazyku – HEIM DER FREIWILLIGEN FEUERWEHR UND RETTER IN BRATISLAVA. ....- ´další text tvorí citát od J.A.Komenského ako to dokumentuje text na tabuli. Na prízemí objektu sa nachádzala veľká zhromažďovacia miestnosť – v II. pol. 20. storočia kino Obzor. Na prvom poschodí zo strany Radlinského ulice sa tiež nachádzali zrejme spolkové priestory, nakoľko členenie okien je iné ako na ostatných podlažiach objektu a aj v ďalšej časti prvého poschodia.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc. MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová

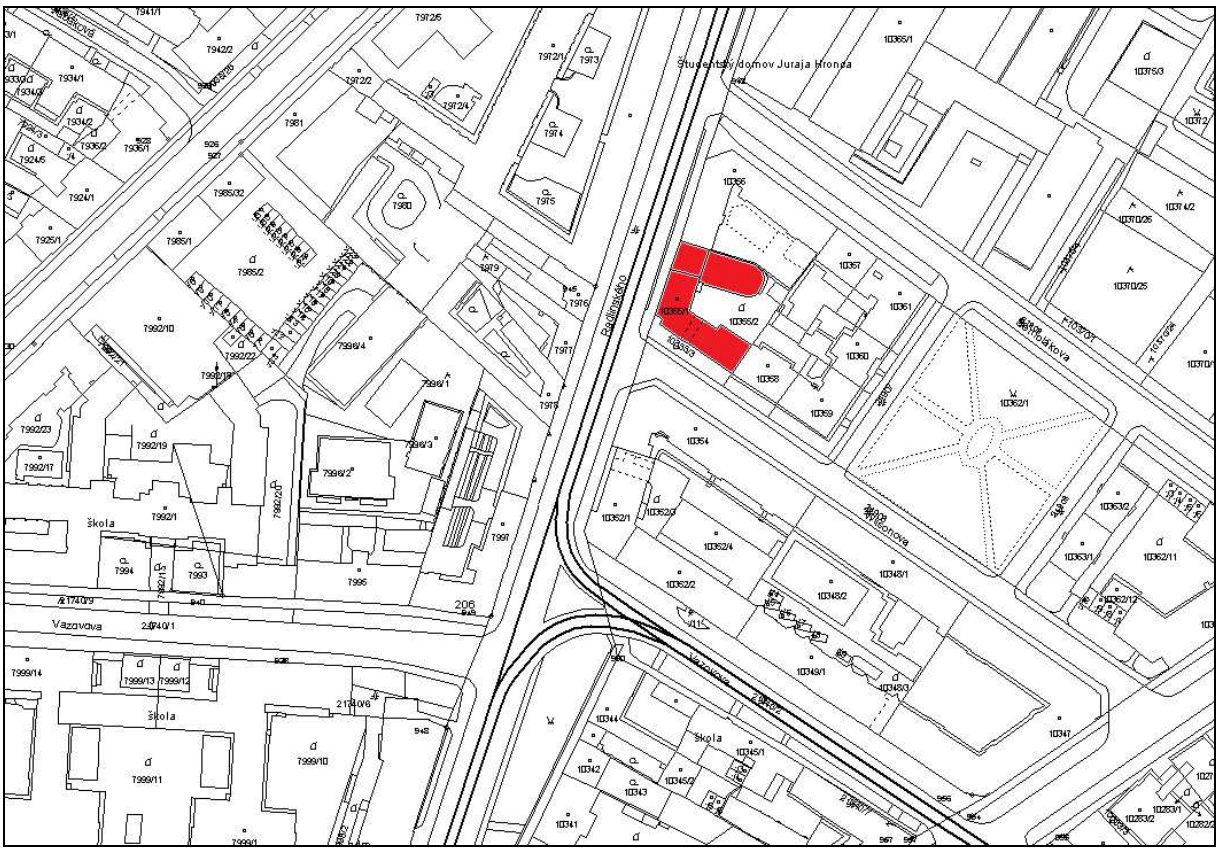
Dátum: august 2007

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. - E.5**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Čunovo**

Adresa: požiarna zbrojnica

Adresa popisom: Skýcovská ul.

Typ pamätihodnosti: kategória 1B - hmotná hnuteľná

Názov pamätihodnosti: **požiarna striekačka**

Číslo v zozname MČ: CUN-1B- 1

Foto:

Popis:

V roku 1926 bola zakúpená štvorkolesová ručná požiarna striekačka, ktorá sa zachovala v dobrom technickom stave až dodnes.

Literatúra a pramene:
Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: p. M. Brozsová, MÚ Čunovo Dátum: 03/2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. - E.6**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Jarovce**

Adresa: Palmová ul.

Adresa popisom: v hasičskej zbrojnici

Typ pamätihodnosti: kategória 1B - hmotná hnuteľná

Názov pamätihodnosti: **hasičská striekačka**

Číslo v zozname MČ: JAR -1B - 5

Foto:

Popis:

Štvorkolesová hasičská ručná striekačka z roku 1875 vyrobená firmou Witvoch und Knaust vo Viedni. Pre dobrovoľný hasičský zbor v Jarovciach bola zakúpená v roku 1913. Je dodnes funkčná.
Literatúra a pramene: Hradský J.: Mallinerits, J.: Jarovce, TP, Bratislava, 2008, str. 207.
Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: - Dátum: 03/2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I .- E. 7**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Rusovce**

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1B - hnuteľné

Názov pamätihodnosti: hasičská striekačka

Číslo v zozname MČ: RUS-1B-3

Foto:

Popis:

V roku 1878 vznikol v obci dobrovoľný hasičský zbor, ktorý založil a podporoval gróf Henckel, ktorý pre zbor zakúpil ručnú koňmi ťahanú striekačku vyrobenú v roku 1905.

Literatúra a pramene: Hradský,J., Mallinerits, J.: Rusovce, PT, Bratislava 2007, str. 103.
Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Auto fotodokumentácie: Z. Zvarová
Dátum: 05/2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. - E. 8**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Záhorská Bystrica**

Adresa: ul. Československých tankistov

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1B - hmotná hnuteľná

Názov pamätihodnosti: **hasičská striekačka**

Číslo v zozname MČ: ZaB -1B - 1

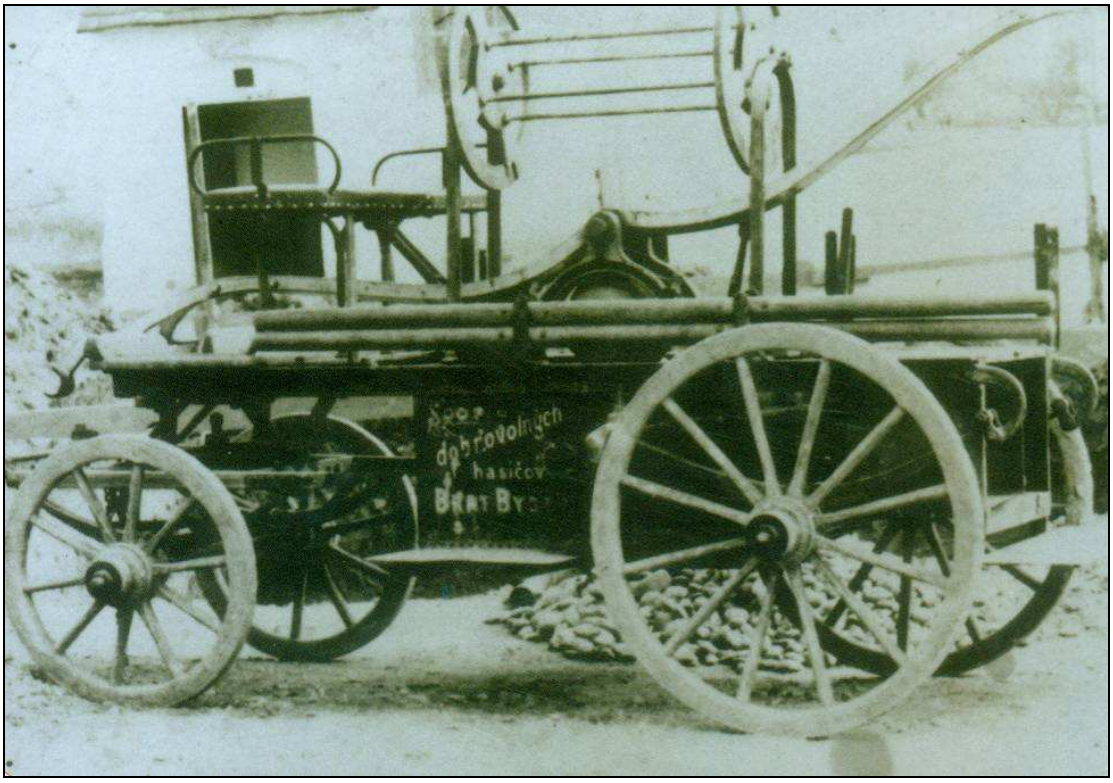
Foto:

Popis:

Ručná štvorkolesová dvojpiestová hasičská striekačka na konský pohon z roku 1906 vyrobená v Šoproni s maľovaným nápisom Sbor dobrovoľných hasičov Brat. Bystrica. Bola zakúpená zo zbierky občanov, členov hasičského zboru a s podporou obecného úradu.

Literatúra a pramene: Granecová. M.: 130. výročie dobrovoľného hasičského zboru Záhorská Bystrica 1879 – 2009, DHZ Záhorská bystrica, Bratislava, 2009, str. 12.
Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Zvarová
Dátum: 03/2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - I. - E. 9**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Devín**

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1B - hnuteľná

Názov pamätihodnosti: **zástava dobrovoľného hasičského zboru**

Číslo v zozname MČ: DEV-1B -3, DEV- 1B - 4

Foto:

Popis:

Plátená hasičská maľovaná a vyšívaná zástava. Na jednej strane v strede je medailón s postavami vierozvescov Cyrila a Metoda, hore s nápisom Dobrovoľný hasičský zbor, dole s nápisom 1946 - Devín - 1948. V ľavom dolnom rohu je vyšívaný emblém hasičov. Na druhej strane je v strede postava sv. Floriána nad ktorým je nápis Bohu na slávu a dole pokračuje slovami: blížnemu na pomoc. V pravom dolnom rohu je znak Slovenska. Na drevenej žrdi je sú kovové štítky s menami rodín – darcov pre hasičský zbor v Devíne.

Literatúra a pramene:
Rumanovská P.: Návrh hnuteľných a nehmotných pamätihodnosti – Devín, Bratislava 15.3.2010, rkp.
Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Dátum: 03/2010

Bohu na slávu
bližnemu na pomoc!

Fotografické tablo dobrovoľného hasičského zboru

Foto:

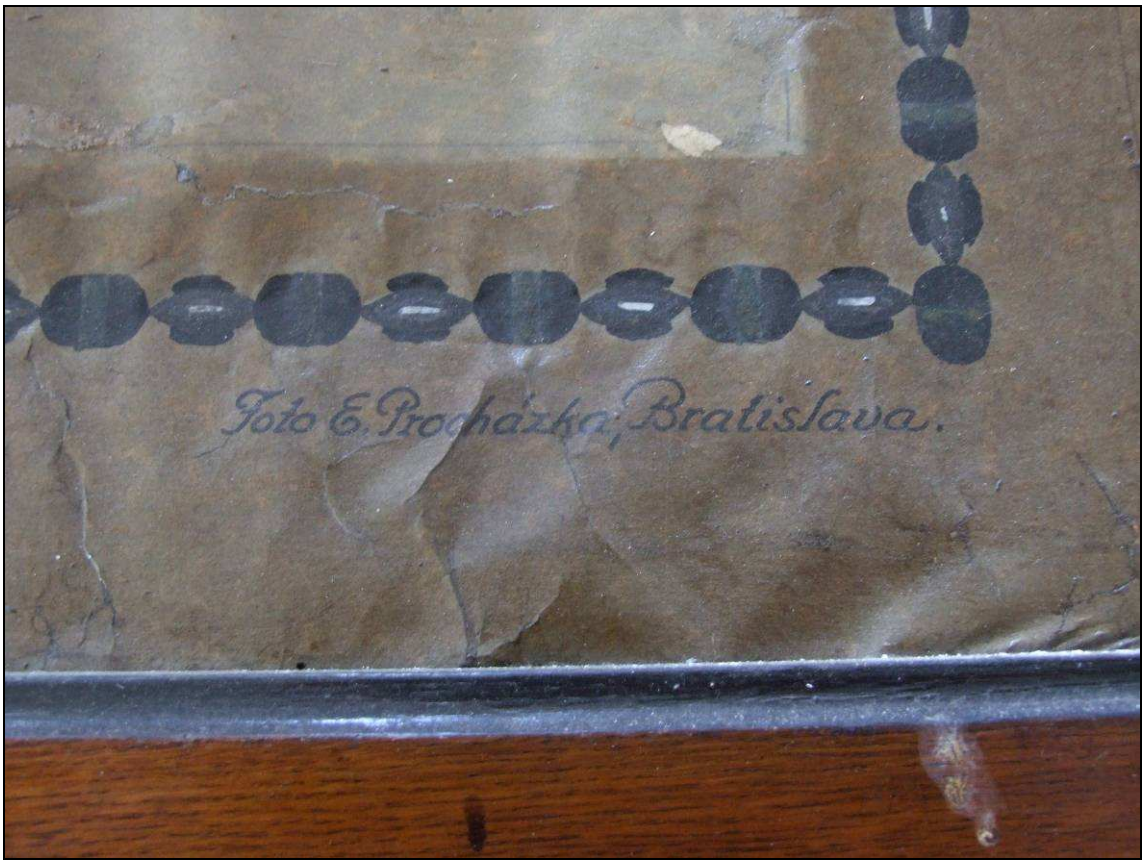

Popis:

Drevené tablo s fotografiami zakladajúcich členov hasičského zboru v Devíne hore s nápisom: Zur Erinnerung an unser 50 jähriges Jubileum F.F. Děvin. Pod každou fotkou je meno a funkcia príp. hodnosť jej členov. Dole vľavo je zborová fotka s dátumom 1880 – 1930. Dole vpravo nemo autor fotografií: E. Procházka , Bratislava. Fotografia dole vpravo chýba. Tablo je žiaľ v havarijnom stave kvôli zlému umiestneniu vo vlhkej požiarnej zbrojnici. Je významným fotodokumentačným dobovým dokladom dejín Dobrovoľného hasičského zboru v Devíne.

Literatúra a pramene:
Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Zvarová
Dátum: 03/2010

Karl Holzmüller,
Unterleutnant
Johann Grälli
Oberleutnant
1889-1939

Foto E. Procházka, Bratislava.

Johann Finkendorfer,
Schriftführer
Karl Holzmüller,
Unterleutnant

Georg Dichtler,
Präsees
Franz Fux,

II. CIRKEVNÉ PAMäTIHODNOSTI

A. C i r k e v n é s t a v b y a a r e á l y

A.1 lurdská jaskyňa na Kalvárii
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.1
Staré Mesto, Hlboká cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 r.-kat. kostol na Kalvárii
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.2
Staré Mesto, Hlboká cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 evanjelický a.v. kostol v Rusovciach – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.3
Rusovce, Maďarská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.4 evanjelický a.v. kostol v Prievoze – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.4
Ružinov, Radničné nám.2
kategória – nehnuteľná hmotná

A.5 dom saleziánov sv. Dona Bosca – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.5
Ružinov, Miletičova ul. 7
kategória – nehnuteľná hmotná

A.6 saleziánsky kostol sv. Dona Bosca v Trnávke
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.6
Ružinov, Okružná ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.7 starý kostol sv.Juraja v Petržalke – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.7
Petržalka - Viedenská cesta
kategória – zaniknutá

A.8 synagóga na Zámockej ul. –synagóga ortodoxnej židovskej obce
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.8
Staré Mesto - Zámocká ul.
kategória – zaniknutá

A.9 synagóga na Rybnom nám. –synagóga neologickej židovskej obce
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.9
Staré Mesto - Rybné nám.
kategória – zaniknutá

A.10 predmestský stredoveký kostol sv.Michala
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.10
Staré Mesto - Župné nám.(trinitársky kostol)
kategória – zaniknutá

A.11 predmestský stredoveký kostol sv.Vavrinca
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.11

Staré Mesto - nám. SNP (pred Starou tržnicou)
kategória – zaniknutá

A.12 druhý blumentálsky kostol
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- A.12
Staré Mesto – Vazovova ul.
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Mesto Bratislava má veľké množstvo cirkevných pamiatok, okrem tých ,ktoré sú národnými kultúrnymi pamiatkami sa tu nachádzajú aj ďalšie , ktoré sú mimoriadne cenné pre poznanie a históriu mesta. Viaceré z nich sú dodnes funkčnými kostolmi (kostol na Kalvárii, evanjelické kostoly, kostol na Trnávke), iné cirkevné pamiatky zmenili svoju funkciu (starý blumentálsky kostol), iné sú zachytené len na fotografiách, či zostali po nich stopy len pod terénom, - zaradili sme ich preto medzi zaniknuté pamätihodnosti (synagógy, stredoveké kostoly a pod.).

(J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - A.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Hlboká cesta

Adresa popisom:

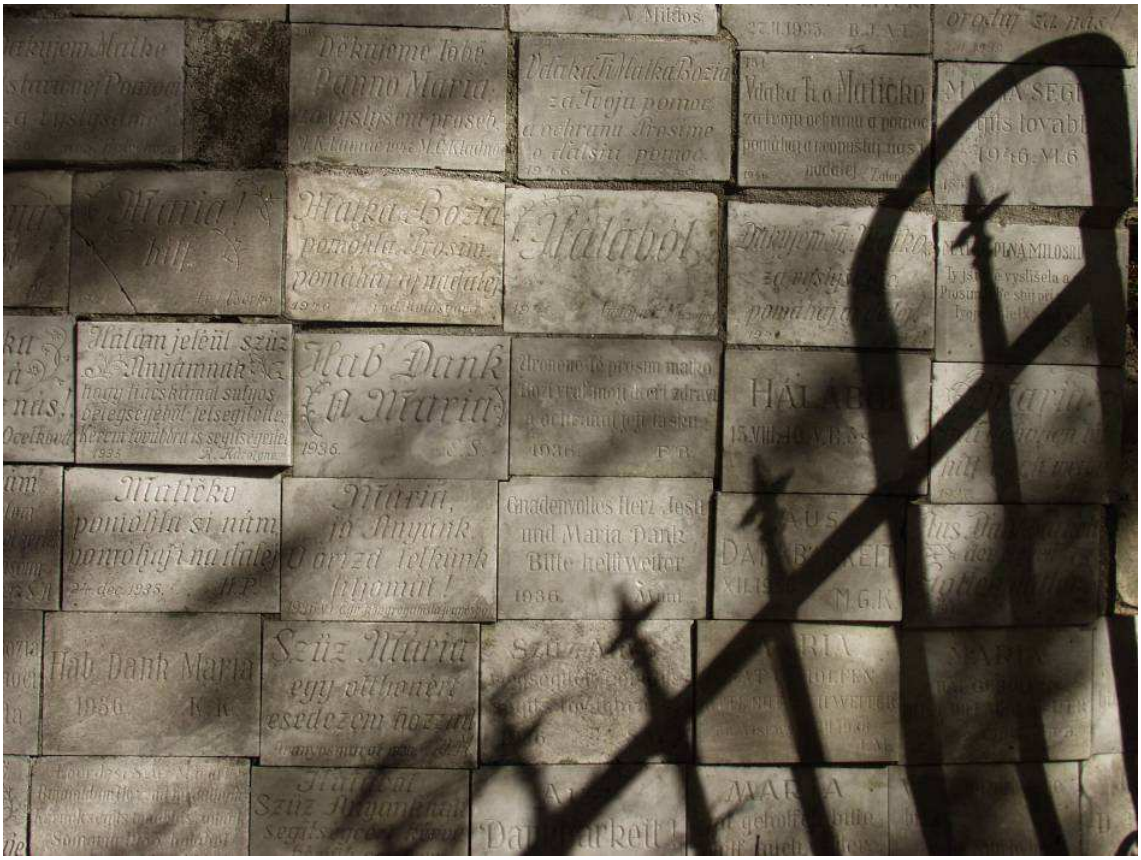
Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľnosť

Názov pamätihodnosti: **Lurdská jaskyňa**

Č. v zozname MČ**:** zoznam t.č. nie je vypracovaný

Foto:

Popis:
Na Hlbokej ceste pod kostolom Panny Márie Snežnej v bývalom kameňolome, odkiaľ sa na výstavbu kostola doloval kameň, na podnet grófky Gabriely Szapáry vznikla v roku 1892 aj v Bratislave na spôsob jaskyne v Lurdoch Lurdská jaskyňa. Pre verejnosť sprístupnili objekt po troch rokoch náročných úprav opusteného kameňolomu. Vysadili tu stromy, zapustili drevené zábradlia, zaobstarali lavice a kľačadlá, urobili studňu s čerstvou vodou. Ťažšie terénne úpravy realizovala stavebná a kamenárska firma Jána Rumpelmayera. Spevnili kamenné múry a vytesali výklenok pre mariánsku sochu, ktorú darovali robotníčky miestnej textilnej továrne.
Súčasťou tohto jedinečného pútnického miesta, ktoré sa nachádza v blízkosti centra mesta a predsa je tu dosť ticho na rozjímanie a modlitby, sú ďakovné tabuľky. Je ich tu viac ako štyritisíc a vyjadruje sa nimi vďačnosť za vypočutie modlitieb prednesených na tomto mieste.

Literatúra a pramene: Jozef Haľko, Dejiny Lurdskej jaskyne na Hlbokej ceste v Bratislave. Lúč, Bratislava, 2005.

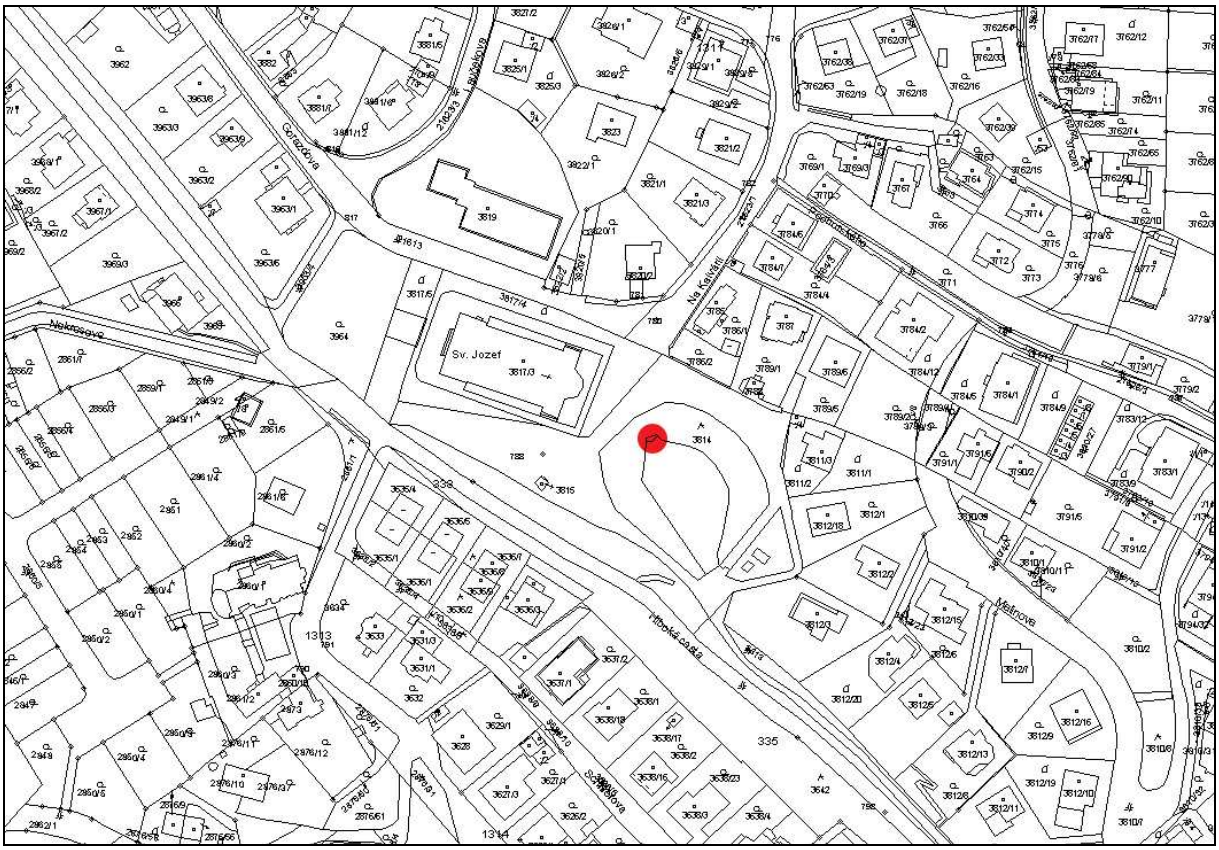
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský
Dátum: október 2006

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - A.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Hlboká cesta

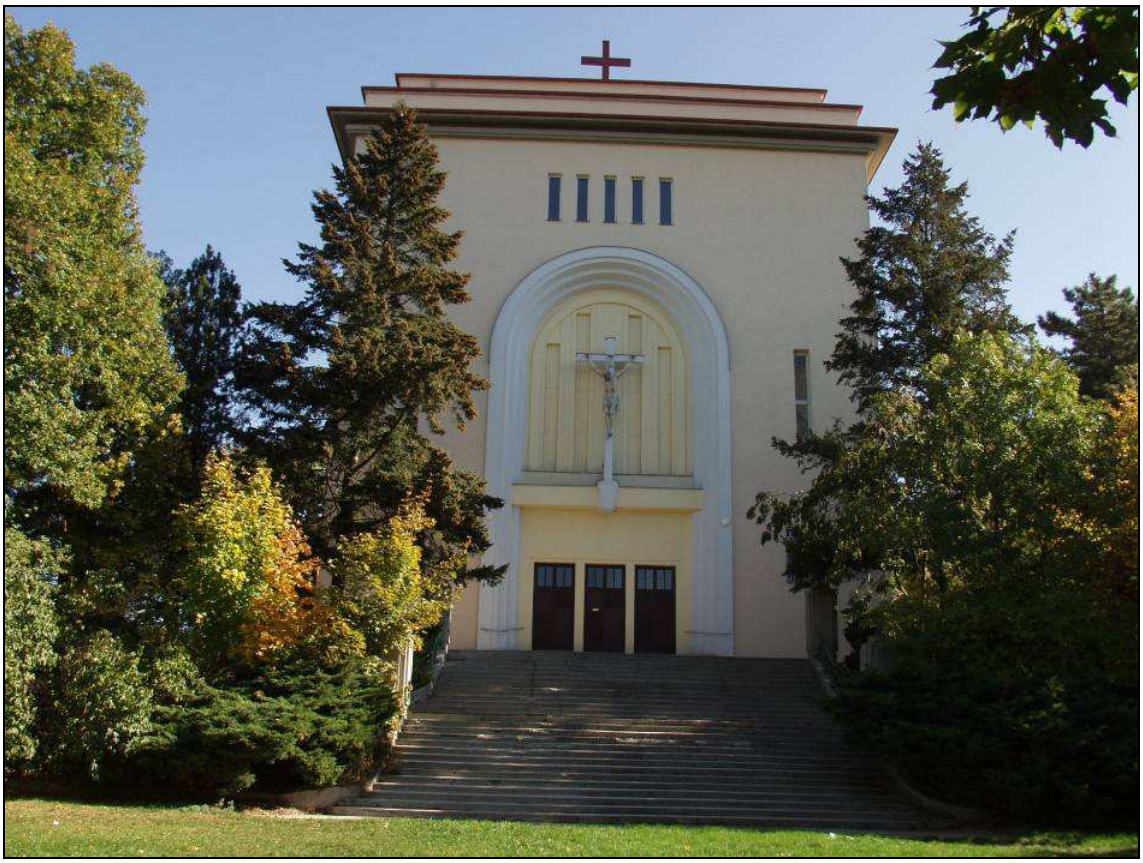
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **kostol Panny Márie Snežnej**

Č. v zozname MČ**:** zoznam t.č. nie je vypracovaný

Foto:

Popis:
Na mieste dnešného kostola stála od roku 1824 kaplnka Panny Márie Snežnej, ktorú postavili podľa projektu staviteľa Ignáca Feiglera st. Jej vzhľad dokumentujú viaceré grafické pramene- rytiny, fotografie. Na mieste tejto kaplnky postavili v rokoch 1943-1948 podľa plánov architektov Fuchsa, Vécseiho a Quastlera dnešný kostol, ktorý 3. októbra 1948 konsekroval trnavský apoštolský administrátor biskup dr. Ambróz Lazík.
Spočiatku mal kostol vysokú 50 metrovú vežu, avšak v čase socializmu po postavení neďalekého Slavína -pamätníka padlým sovietskym vojakom , nesmela veža kostola prečnievať spomenutý pamätník, a tak museli vežu odstrániť. V súčasnosti je nad svätyňou iba malá štvorhranná vežička, ukončená ihlancovou strechou. Trojloďová hala má presbytérium so segmentovým uzáverom, v úzkych bočných lodiach sú kazetové stropy. Priestranný chrám (dĺžka 45 m, šírka 19 m) osvetľujú štyri dvojice vysokých združených okien. V interiéri kostola sa nachádzajú vzácne súčaste – monumentálna mozaika Ecce, Mater tua, socha Madony, krížová cesta, obrazy, oltár z kaplnky sirotinca na Hlbokej ceste.

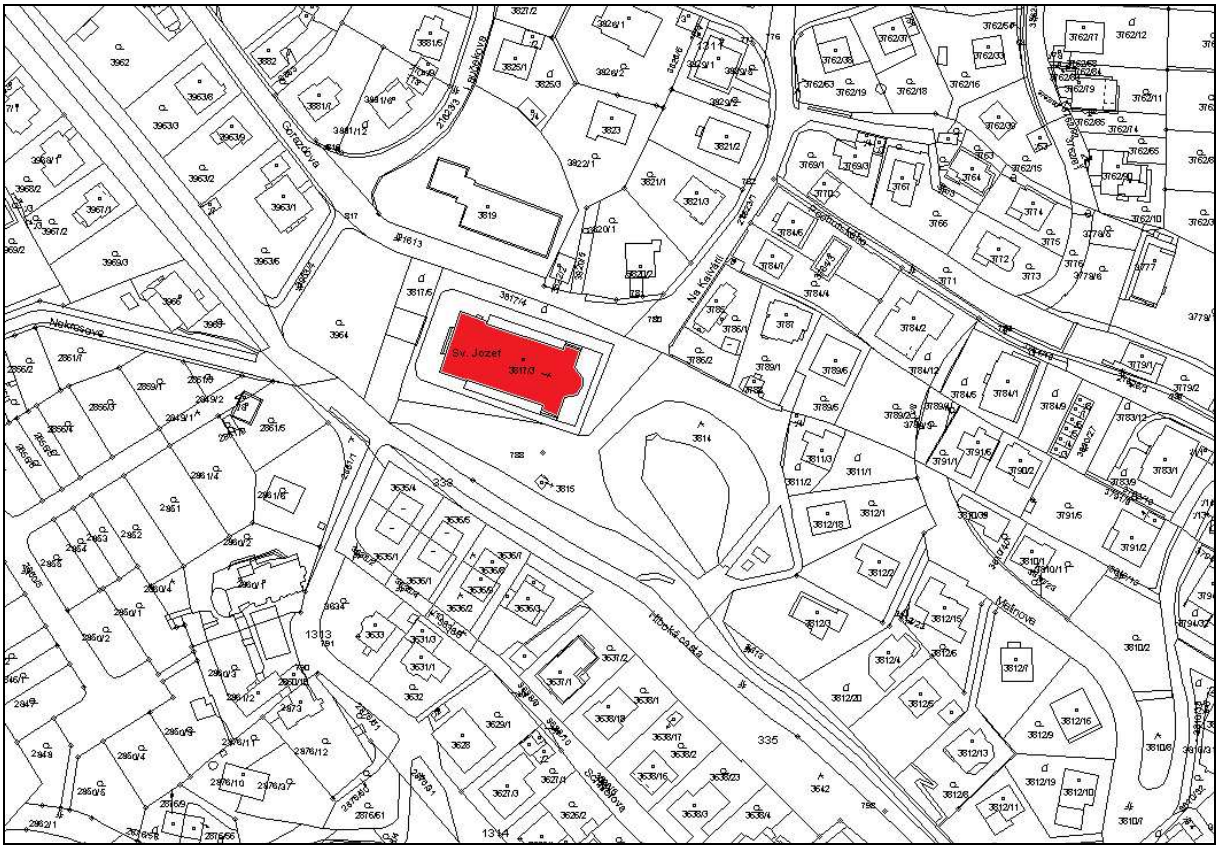
Za kostolom sa nachádza kríž s Kristom a dve sochy svätcov.
Literatúra a pramene: A.Bagin, J.Krajči, Kostoly a kaplnky hlavného mesta SSR Bratislavy., Spolok sv. Vojtecha, Trnava, 1988
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský
Dátum: október 2006

Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – II. – A.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava- **Rusovce**

Adresa: Maďarská ul.

Adresa popisom: západná strana ulice

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **kostol evanjelickej cirkvi a. v.**

Číslo v zozname MČ: RUS-1A-9

Foto:

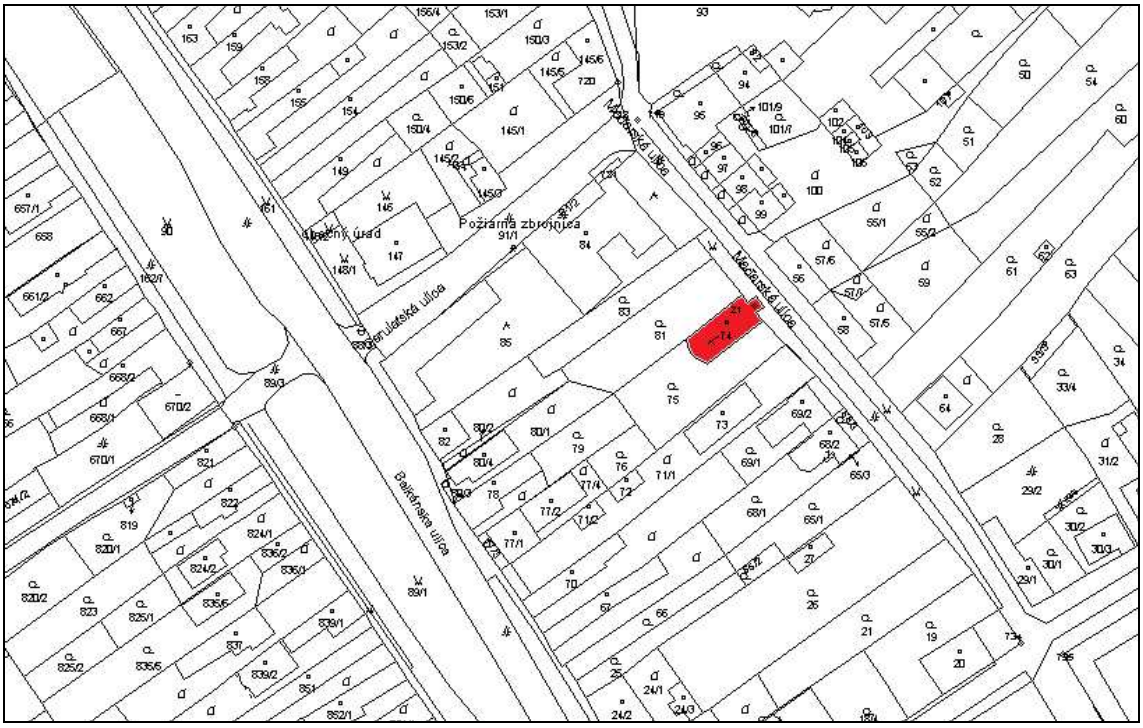

Popis:
Stavba evanjelického a. v. kostola má obdĺžnikový pôdorys a pochádza z 20. rokov 19. storočia. V roku 1904 pristavali kostolu vežu a objekt prefasádovali v novogotickom štýle s použitím bosáže a oblúčkového vlysu. Veža kostola je ukončená ihlancovou strechou.

Literatúra a pramene:
Hradský, J. – Mallinerits, J.: Rusovce. Bratislava, PT 2007, s. 159.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Rusovce
Katastrálne územie: Rusovce

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - A.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava **– Ružinov (časť Prievoz)**

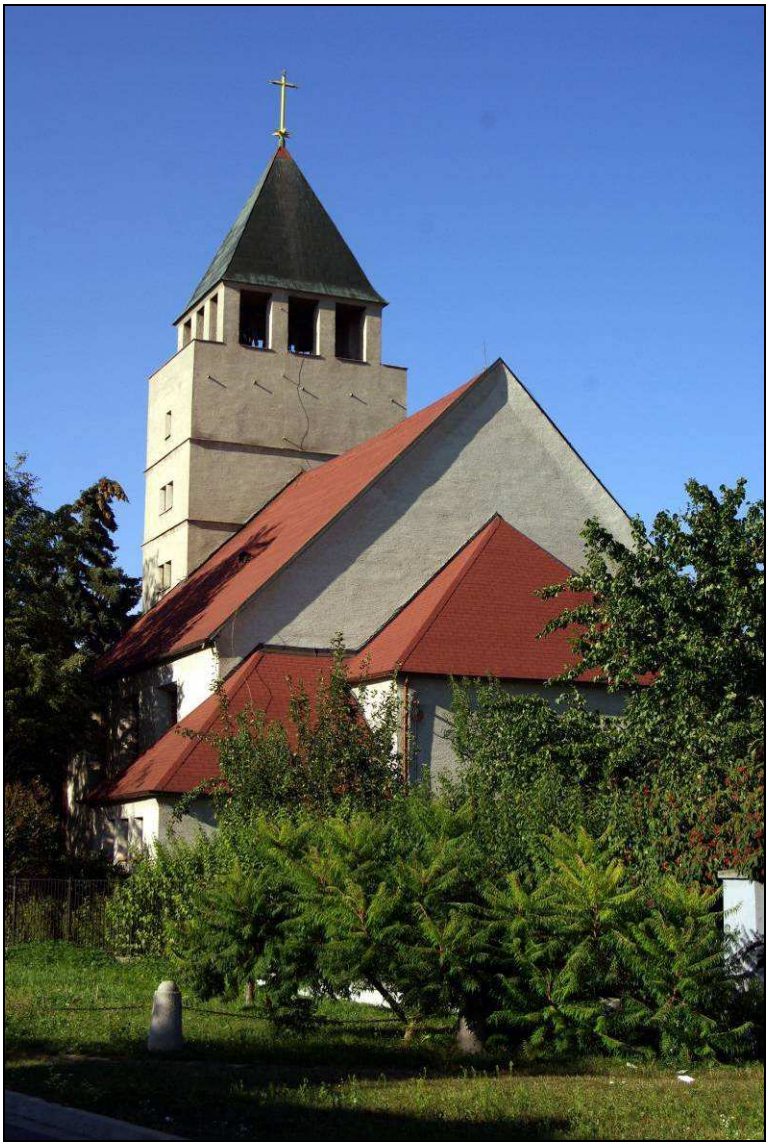
Adresa: Radničné námestie č.2

Adresa popisom: centrum Prievozu

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **evanjelický kostol a.v.**

Č. v zozname MČ**:** RUZ-1A-18

Popis:
Prievoz do roku 1925 nemal kostol, evanjelickí cirkevníci tvorili filiálku bratislavskej evanjelickej náboženskej obce. V roku 1929 postavili evanjelický veriaci na Radničnom námestí, z veľkej časti svojpomocne ,vlastný kostol. Autorom projektu kostola boli Siegfried Theiss a Hans Jaksch (projekt z r.1924, do r.1929 –realizácia).
Kostol má symetrický obdĺžnikový pôdorys, vnútorná sieň je zaklenutá zvláštnou valenou klenbou. Po bokoch je galéria presvetlená väčšími oknami. Kostol je prestrešený sedlovou strechou. Kostolu dominuje hranolová veža s ihlancovou strechou, ktorá je umiestnená nad vstupom. Veža má v podstrešnom priestore rad obdĺžnikových okenných otvorov, ktoré presvetľujú priestor zvonice.

Literatúra a pramene:
Evangelische Kirche in Oberufer (Deutche Bauzeitung DBZ64,1930,č.30)
Dulla, M.: Architektúra Slovenska v 20.storočí (BA 2002)
Register architektúry Oddelenia architektúry ÚSTARCH SAV

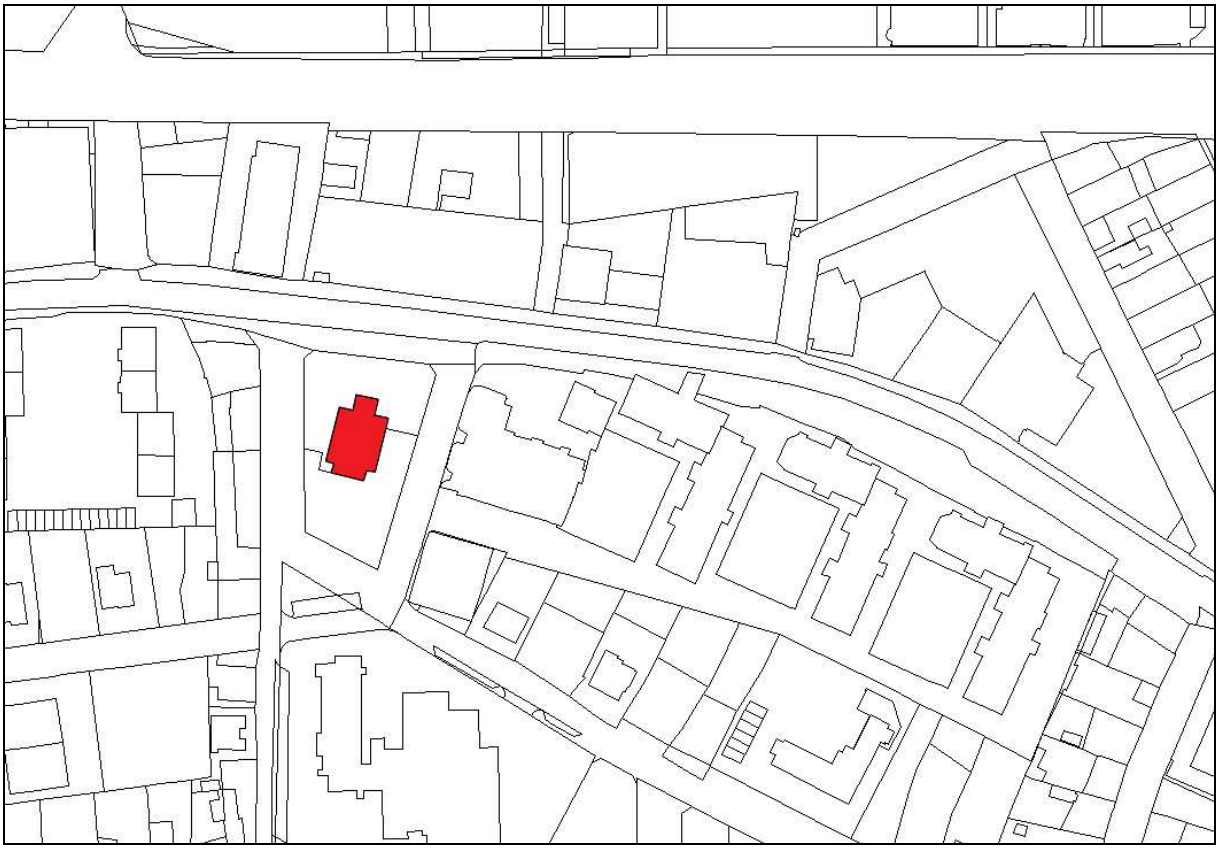
Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: august 2008,2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Prievoz

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - A.5**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava **- Ružinov**

Adresa: Miletičova ulica č.7

Adresa popisom: saleziánsky komplex

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Dom saleziánov sv. Dona Bosca**

Č. v zozname MČ**:** RUZ-1A-11

Foto:

Popis:
V poradí tretím saleziánskym domom na Slovensku bol dom v Bratislave na Miletičovej ulici.
V r.1932 sa na uvoľnenej parcele po starom cintoríne pristúpilo k stavbe projektovaného kostola a saleziánskeho ústavu. Ako o tom píše Jozef Kupka SDB o histórii farnosti :
„Stavba už po tomto začiatku pokračovala pomerne rýchlo a bez problémov. Dňa 14. septembra 1933 na sviatok Povýšenia sv. kríža sa bratislavskí saleziáni nasťahovali do svojho dohotoveného domu. Vykonanému dielu sa najviac tešila mládež, pre ktorú sa to všetko robilo. V dome boli k dispozícii dve veľké siene: jedna ako hračkáreň a druhá na prednášky a divadlá. Okrem nich tu bolo aj niekoľko miestností na stretávanie skupín. Mládež sa však najviac tešila priestrannému ihrisku. Dvor a dom sa už napĺňali veselým krikom mladých duší.Dňa 8. decembra 1933 bola v Bratislave veľká katolícka slávnosť. Bol posvätený nový kostol na Miletičovej ulici, ktorý vybudovali saleziáni. Posviacku vykonal mestský pán farár Dr. Ľudovít Okánik. Táto veľkolepá cirkevná slávnosť pritiahla do nového a vkusne vybudovaného kostola mnoho veriacich mesta Bratislavy i z okolia. Tento nový kostol bol v skutočnosti iba Kaplnkou Panny Márie Pomocnice, ktorá sa mala neskôr stať bočnou kaplnkou veľkého kostola zasväteného Panne Márii. So stavbou veľkého kostola sa však iba uvažovalo v blízkej budúcnosti. Táto priestranná kaplnka, ktorá sa počas nedieľ spájala s divadelnou sálou, však už začala slúžiť verejnosti a mládeži.“

Komplex stavieb mal názov „Saleziánsky ústav a kostol na záchranu chudobnej a opustenej mládeže“. Z tohto komplexu dnes stojí pôvodná budova ústavu – pôvodne trojpodlažná (s jednopodlažnou nadstavbou), s polkruhovým nárožím. Budova je pekným príkladom funkcionalizmu, celý komplex bol príkladom stavieb pre spoločenstvo saleziánov, ktorí sa venovali najmä chudobným chlapcom – v areáli nesmelo chýbať veľké ihrisko ako aj internát a školské stavby. V roku 1989 celý komplex doplnil nový kostol od autorov manželov Weberovcov, ktorého súčasťou sa stala aj pôvodná kaplnka.
Literatúra a pramene:
Dulla,M: Architektúra Slovenska v 20. storočí (BA 2002)
http://www.mileticka.sk/joomla/index.php?option=com_content&task=view&id=225&Itemid=33
Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková Dátum: júl 2008, 2011

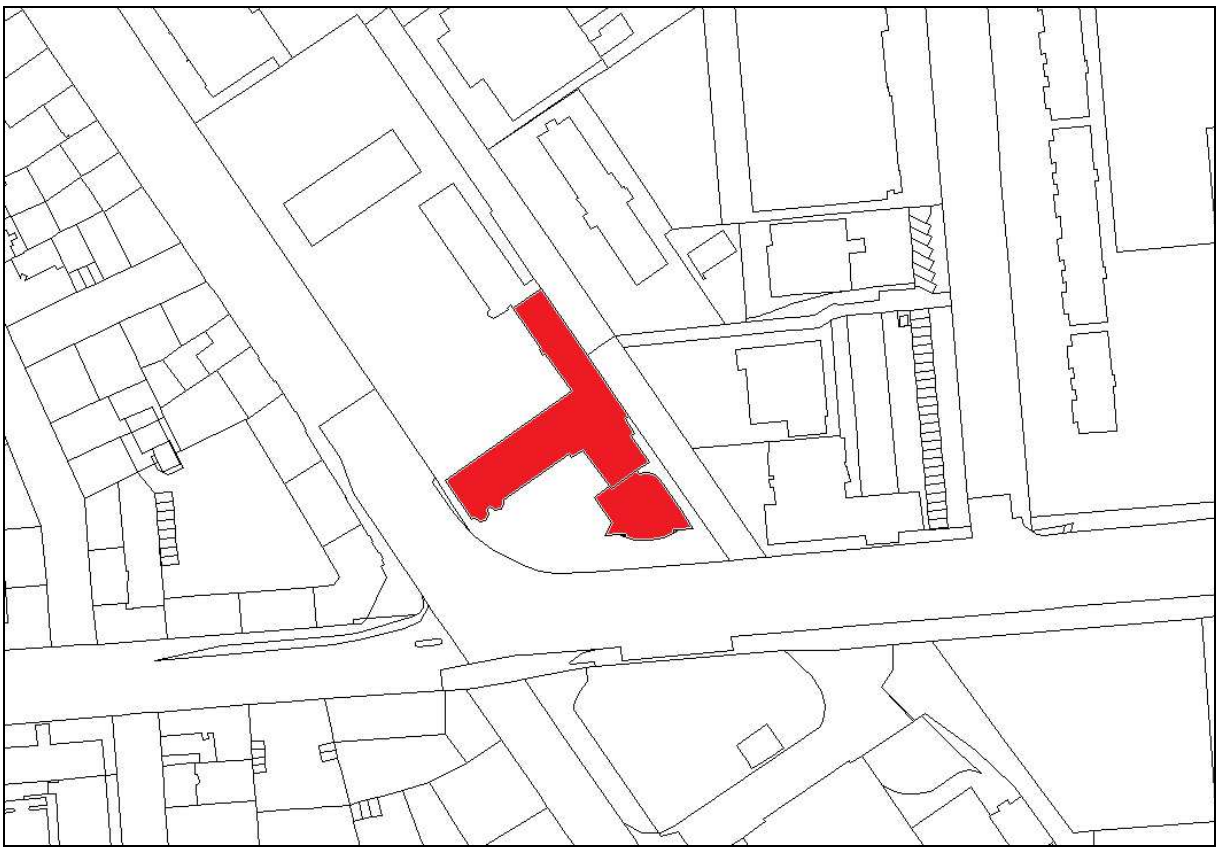
30.roky 20.st.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Ružinov

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - A.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Ružinov,** časť **Trnávka**
Adresa:	Okružná č.13
Adresa popisom:	areál Saleziánov na Trnávke
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti**:**	**kostol sv. Dona Bosca a Saleziánsky ústav na Dornkapli**
Č. v zozname MČ:	RUZ-1A-12

Popis:

Základný kameň kostola na Trnávke bol položený v r. 1937. Plány oratória a kostola spracoval Ing**. Gabriel Schreiber**. Kostol bol vysvätený v r. 1939. Kostol je spracovaný ako bloková stavba na obdĺžnikovom pôdoryse . V interiéri je tvorený rozmernou trojloďovou pseudohalou s plochými stropmi a s rovným uzáverom. Kostra kostola je železobetónová s tehlovými výplňami. Hlavná fasáda bola v 60 –tych rokoch doplnená o sgrafitovú výzdobu. Kostol je pekným príkladom vysoko účelovej stavby v duchu doznievajúceho funkcionalizmu.

Literatúra a pramene:

1. Bagin,A: Kostoly a kaplnky hl.mesta SSR Bratislavy (BA 1988)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: júl 2008

Detail sgrafitovej výzdoby hlavnej fasády

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Ružinov

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - A.7**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Petržalka**

Adresa: Viedenská cesta

Adresa popisom: pri Pečnianskom ramene Dunaja

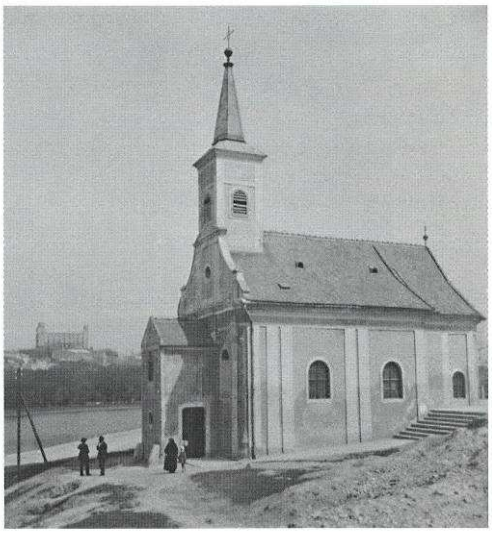
Typ pamätihodnosti: kategória 3 - zaniknutá

Názov pamätihodnosti**:** **starý kostol**

Č. v zozname MČ**:** PET- 3 - 24

Foto :

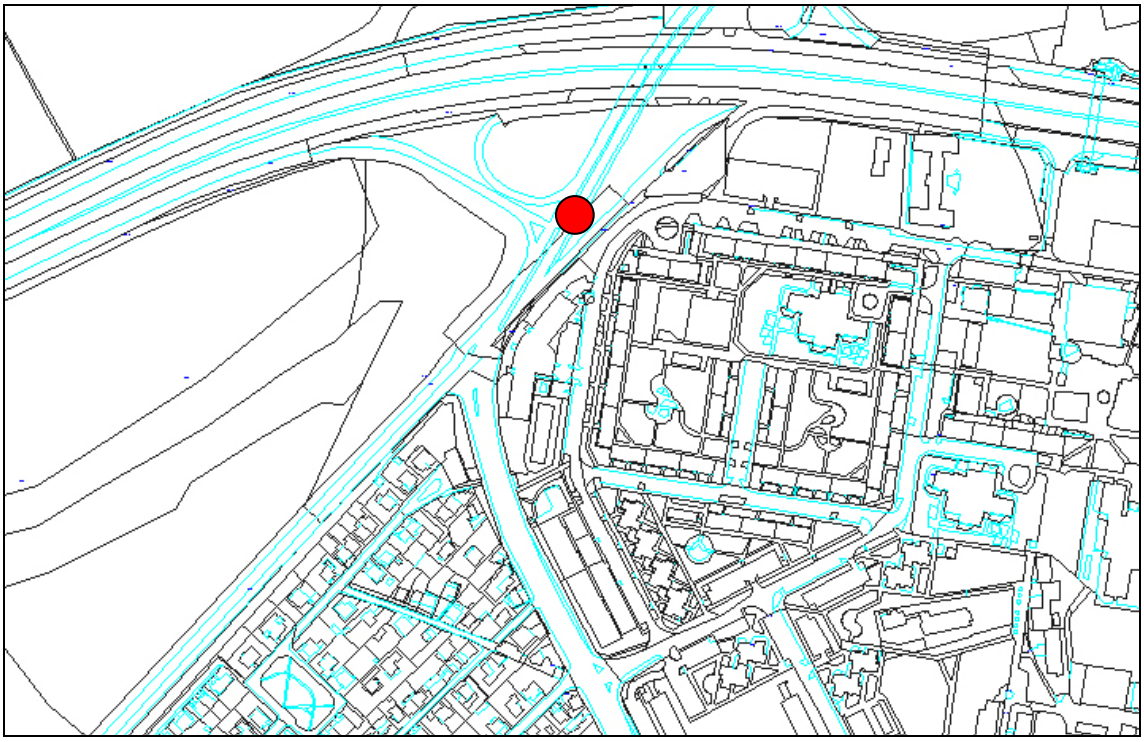

Starý petržalský kostol zo 17. storočia na Viedenskej ceste asanovaný v roku 1932

Popis:
Súčasťou starej Petržalky bol aj kostol zo 17. storočia(1672), ktorý asanovali v roku 1932 a miesto neho postavili väčší kostol na Gercenovej ulici. Starý kostol stál pri Pečnianskom resp. Kapitulskom ramene pri bývalej Školskej ulici a Viedenskej ceste.

Literatúra a pramene: Ján Čomaj, Petržalka, Engerau-Ligetfalu. Albert Marenčín , Vydavateľstvo PT, 2008, str.172, 173
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:
Dátum: december 2007, 4/2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – II. - A.8**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Zámocká ulica
Adresa popisom:	južná strana ulice
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**synagóga židovskej ortodoxnej cirkvi**
Číslo v zozname MČ:	zoznam t.č. nie je vypracovaný

Foto:

Popis:
Po vyhnaní Židov v meste v roku 1526 a vzniku novej obci v podhradí, sa o existencii synagógy dozvedáme až z análov z 18. storočia(1714). Táto synagóga na Zámockej ulici vznikla adaptáciou niekdajšieho obytného domu a bola niekoľkokrát prestavaná. V roku 1796 ju zničil požiar. Na jej mieste postavili v roku 1862 podľa projektu architekta Ignáca Feiglera novú synagógu, známu aj ako Veľká Schul (škola) resp. hlavná synagóga ortodoxnej obce. Synagóga bola počas druhej svetovej vojny značne poškodená a v roku 1961 asanovaná.

Literatúra a pramene:
Sprievodca židovskou Bratislavou. Zostavili:Egon Gál, Peter Salner. Zing Print Bratislava, 2000

Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: repro V.Obuchová
Dátum: 11/2011

Poloha synagogy na Marquartovom pláne z r. 1765.

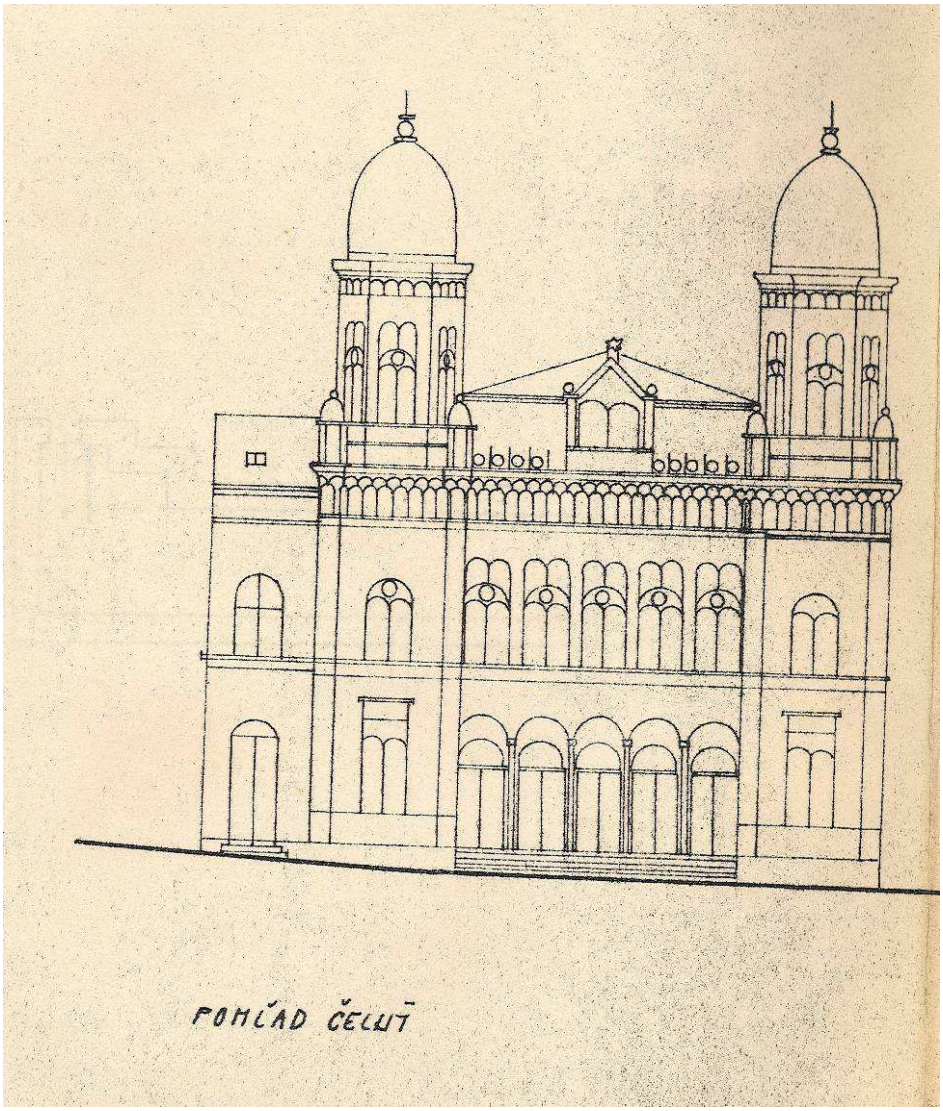
Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – II. - A.9**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Rybné nám.
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**synagóga neologickej židovskej obce**
Číslo v zozname MČ:	zoznam t.č. nie je vypracovaný

Foto:

letecký pohľad na hrad a okolie, r. 1930

Popis:
Neologickú synagógu na Rybnom námestí vybudovali v roku 1893 podľa plánov architekta Dionýza Milcha v tzv. maurskom štýle. Jej unikátna poloha v tesnej blízkosti dómu sv. Martina odrážala tolerantnú atmosféru Bratislavy na prelome 19. a 20. storočia. Po druhej svetovej vojne ju využívali ako sklad. V roku 1967 bola v rámci výstavby mosta SNP asanovaná. Na jej mieste sa nachádza pamätník obetiam holokaustu odhalený v auguste 1997.

Literatúra a pramene: Sprievodca židovskou Bratislavou. Zostavili: Egon Gál, Peter Salner. Zing Print Bratislava, 2000

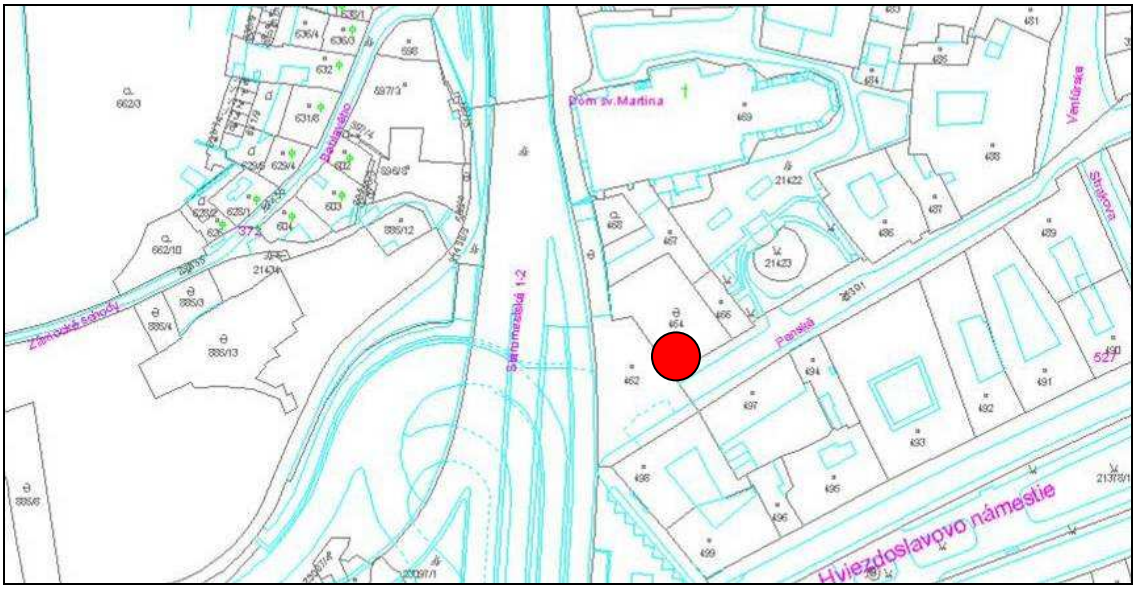
Bratislava, blok č.13/2, SÚPSOP, Bratislava, 1969
Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:
Dátum: 11/ 2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

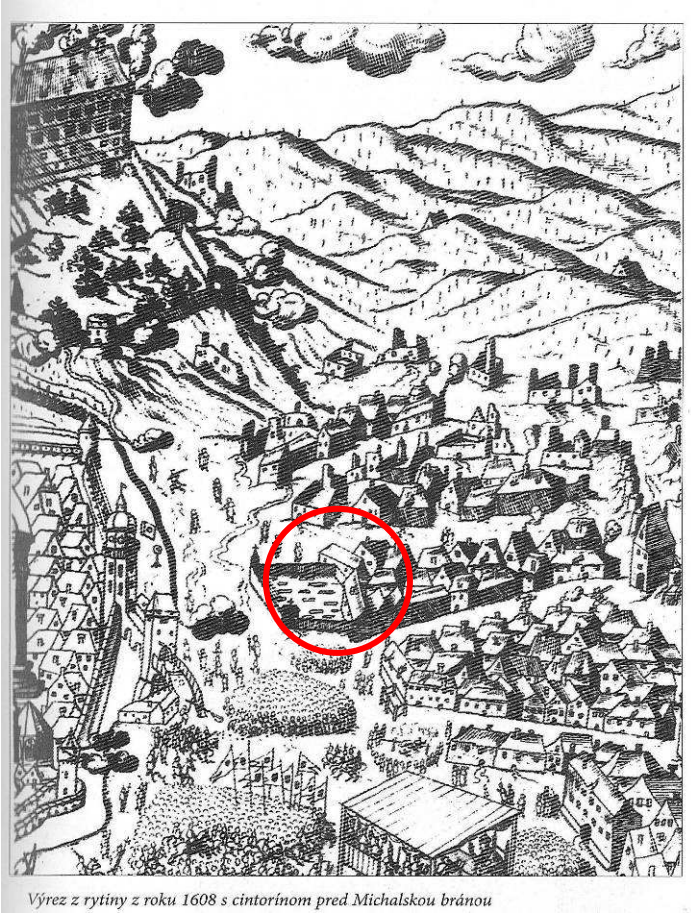
Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – II. - A.10**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Župné nám.
Adresa popisom:	na jeho mieste stojí kostol trinitárov
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**predmestský stredoveký kostol sv. Michala**
Číslo v zozname MČ:	zoznam t.č. nie je vypracovaný

Foto:

Výrez z rytiny z roku 1608 s cintorínom pred Michalskou bránou

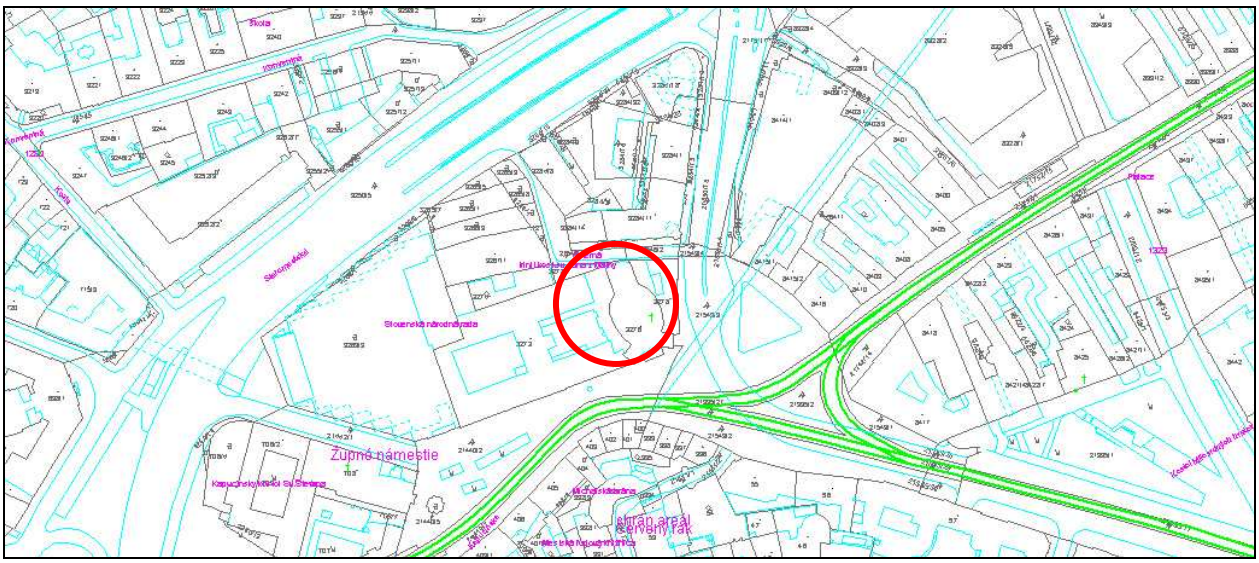
Popis:
Ako dokazujú archívne pramene ale aj nálezy v teréne zo 40. rokov 20. storočia v priestore, kde dnes stojí kostol trinitárov a jeho východná prístavba, stál na predmestí mesta pred bránou sv. Michala asi do roku 1531 kostol sv. Michala. Dôvodom jeho odstránenia bolo zabrániť nepriateľskému vojsku Turkov zaútočiť na mesto v hradbách aj z tohto kostola. Ako dokladá rytina z roku 1608 na začiatku 17. storočia sa v tomto priestore nachádzal cintorín sv. Michala, ktorý používali určitý čas aj evanjelici.

Literatúra a pramene: Viera Obuchová-Štefan Holčík, Cintorín Pri Kozej bráne. Albert Marenčin Vydavateľstvo PT, Bratislava 2006
Viera Obuchová, kostol sv. Michala, archívno-historický výskum, 1993

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: repro-V.Obuchová
Dátum: 11/ 2011

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

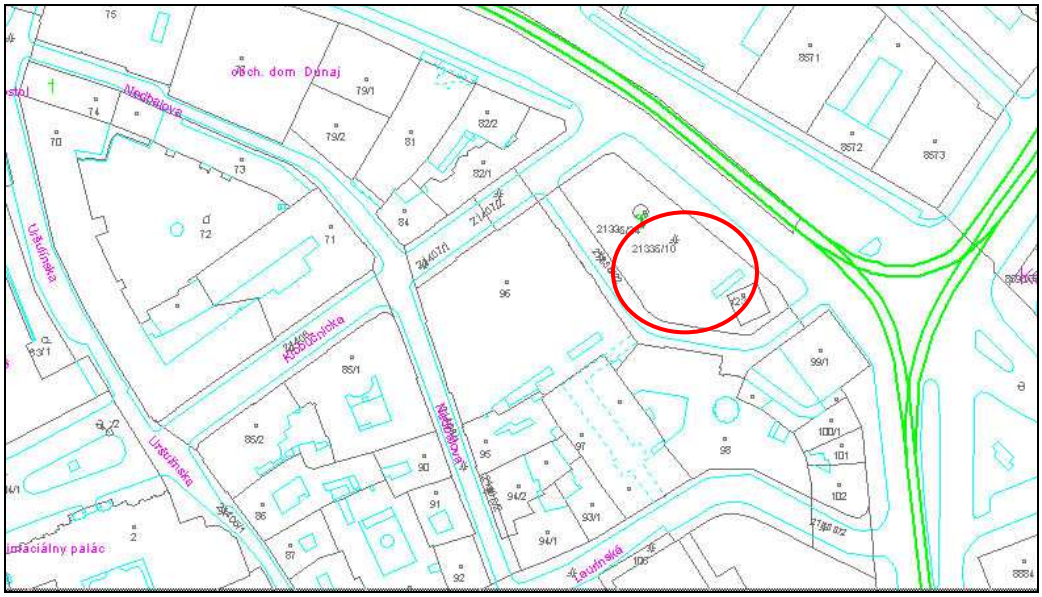

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – II .- A.11**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	nám. SNP
Adresa popisom:	pred starou tržnicou
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**predmestský stredoveký kostol sv. Vavrinca**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vyhotovený

Popis:
Ako dokazujú archívne pramene ale aj nálezy v teréne z 30. rokov 20. storočia v priestore pred dnešnou Starou tržnicou (výskum V. Mencl), stál na predmestí mesta pred bránou sv. Vavrinca asi do roku 1531 kostol sv. Vavrinca, ktorý sa spomína v listine z roku 1311. Dôvodom jeho odstránenia bolo zabrániť nepriateľskému vojsku Turkov zaútočiť na mesto v hradbách aj z tohto kostola. Ako dokladá rytina zo začiatku 17. storočia v tomto priestore sa nachádzal cintorín sv. Vavrinca, ktorý zrušili v roku 1774.

Literatúra a pramene: archívno-historický výskum V. Obuchová, rkp., 1978
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:
Dátum: 11/ 2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - A.12**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Vazovova 8, Radlinského
Adresa popisom:	roh Vazovovej a Radlinského ulice
Typ pamätihodnosti:	kategória 3 – zaniknutá (funkcia) kategória 1.A – nehnuteľná (hmotná substancia)
Názov pamätihodnosti:	**druhý blumentálsky kostol**
Č. v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Budova z konca 18. storočia bola pôvodne druhým kostolom v predmestí Blumentál, dnes je to fara blumentálskej farnosti. Dvojpodlažný objekt s tromi okennými osami do Vazovovej ulice, pričom stredné okno na druhom podlaží je slepé a pôvodný vstup na prízemí je v súčasnosti zamurovaný. Do Radlinského ulice má objekt fasádu s 8 okennými osami.
Zo strany Vazovovej ulice sa k objektu bývalého druhého blumentálskeho kostola pripája vstup do celého areálu pozostávajúci zo širšieho vstupu medzi dvoma kamennými stĺpami v hornej časti s kovanou barokovou výzdobou v strede a z dvoch menších bráničiek po bokoch. Tento vstup je zakreslený aj na pláne z konca 18. storočia.
Pri tomto vstupe sa nachádza pozdĺž Vazovovej ulice prízemný objekt v súčasnosti s jedným okenným otvorom do ulice. Na spomínanom pláne má objekt dve okná a je nad ním nadpísané Messner – kostolník, teda bol to pôvodne dom kostolníka. Vedľa tohto objektu sa v súčasnosti nachádzajú 3 podlažné budovy školy, ktoré na pláne z konca 18. storočia sú zakreslené ako dva prízemné objekty(7 a 4 osové fasády do ulice) označené ako škola – Schullen.

Uvedené objekty aj spolu so vstupom a kovanou výzdobou nad strednou bránou **sú vytipované na zápis do zoznamu nehnuteľných NKP.**

Literatúra a pramene: - V.Obuchová, Topografia Blumentálu v zrkadle archívnych prameňov. Pamiatky a múzeá. 1/99

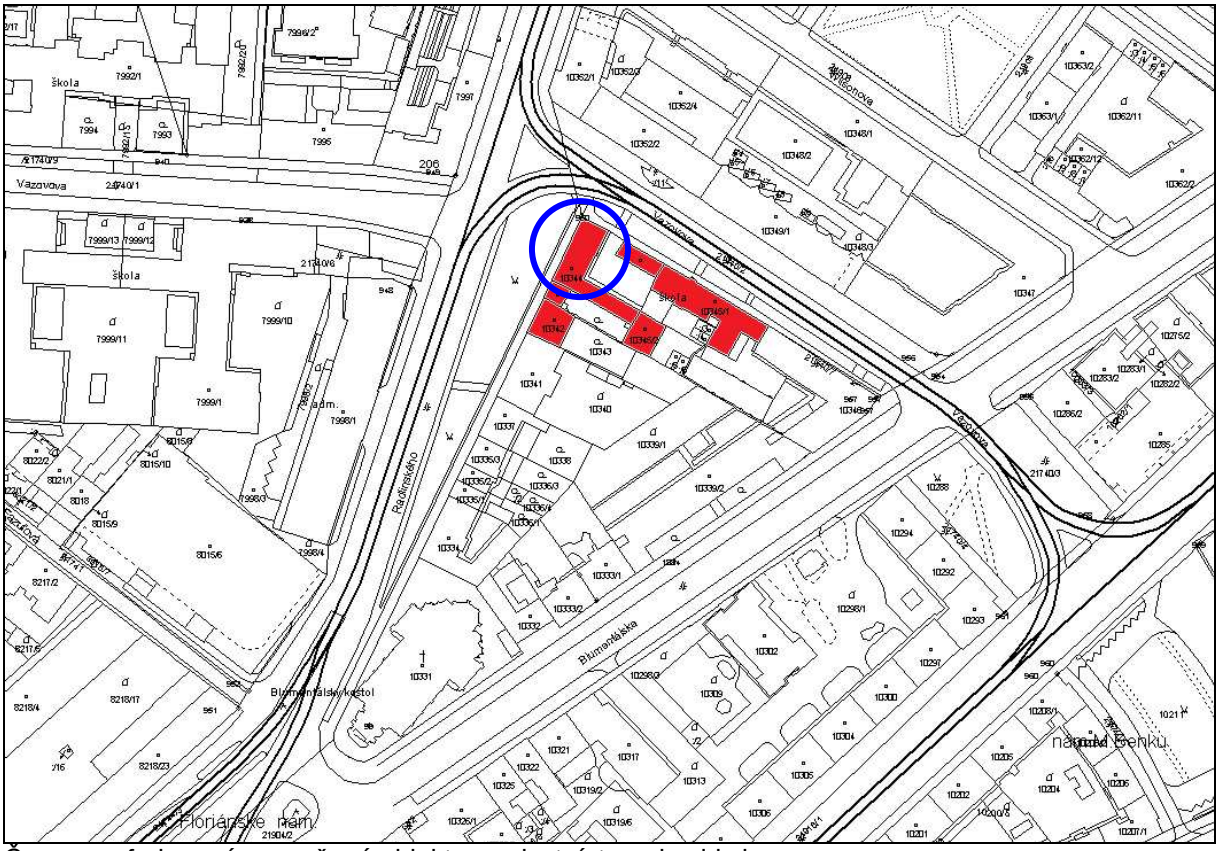
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie:Viera Obuchová
Dátum: august 2007

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Červenou farbou sú vyznačené objekty vo vlastníctve r-k. cirkvi.
Modrý krúžok označuje lokalizáciu 2.blumentálskeho kostola.

II. CIRKEVNÉ PAMäTIHODNOSTI

B. D r o b n é s a k r á l n e o b j e k t y – k r í ž e

B.1 kamenný kríž v Rači – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.1
Rača, Alstrova ul. (v areáli r.-k. kostola sv. Filipa a Jakuba)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 kamenný kríž v Rusovciach – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.2
Rusovce, roh Balkánskej a Lesníckej ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 kamenný kríž v Devínskej N. Vsi – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.3
Devínska Nová Ves, roh Istrijskej a Mlynskej ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 kamenný kríž vo Vajnoroch – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.4
Vajnory, mimo intravilánu obce
kategória – nehnuteľná hmotná

B.5 kamenný kríž vo Vrakuni – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.5
Vrakuňa, Poľnohospodárska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.6 kamenný kríž v Záhorskej Bystrici – číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.6
Záhorská Bystrica, Bratislavská ul. (pri areáli súkromnej televízie)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.7 kamenný kríž v Podunajských Biskupiciach –
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.7
Podunajské Biskupice, Kazanská ul. (v areáli kostola sv. Jozefa)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.8 kamenný kríž s mestským znakom - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.8
Ružinov, Ivánska cesta (pri letisku)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.9 kríž s plechovým korpusom Krista - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.9
Lamač, Hodonínska cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

B.10 kríž s plechovým korpusom Krista - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.10
Nové Mesto, Cesta mládeže
kategória – nehnuteľná hmotná

B.11 kríž s plechovým korpusom Krista - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.11
Rusovce, Balkánska ul. (pri kostole sv. Víta)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.12 kríž s plechovým korpusom Krista - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.12
Rača, Stupavská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.13 drevený kríž s korpusom Krista – severne od Blumentálskeho kostola
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.13
Staré Mesto - Radlinského ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.14 kovový tepaný kríž– z 18.stor.
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- B.14
Staré Mesto - Františkánske nám. (pri vchode do františkánskeho kostola)
kategória – nehnuteľná hmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Kríž ako symbol Kristovho utrpenia, je vo všeobecnosti najčastejšie sa vyskytujúcim objektom drobnej sakrálnej architektúry. Pôvodne drevené kríže boli od 18. st. najmä však od pol.19. st. nahradzované krížmi kamennými . Kríže boli zhotovované spravidla miestnymi kamenárskymi majstrami. Obľúbeným typom prícestného kríža je aj drevený kríž s plechovým maľovaným Kristom. Kríže sú na území Bratislavy zastúpené najmä v prímestských obciach, kde si obyčajne situované na križovatky ciest, pred kostoly či na námestia. Vyznačujú sa rôznou umelecko-remeselnou úrovňou spracovania. Výber do zoznamu celomestských pamätihodností bol náročný, nakoľko niektoré obce majú na svojom území 7 (Vajnory) či až 12 rôznych krížov (Záhorská Bystrica).

(J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Rača**
Adresa:	Alstrova ulica
Adresa popisom:	v areáli rímsko – katolíckeho kostola sv. Filipa a Jakuba
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**kamenný kríž**
Č. v zozname MČ:	RAČ-1A-23

Popis:

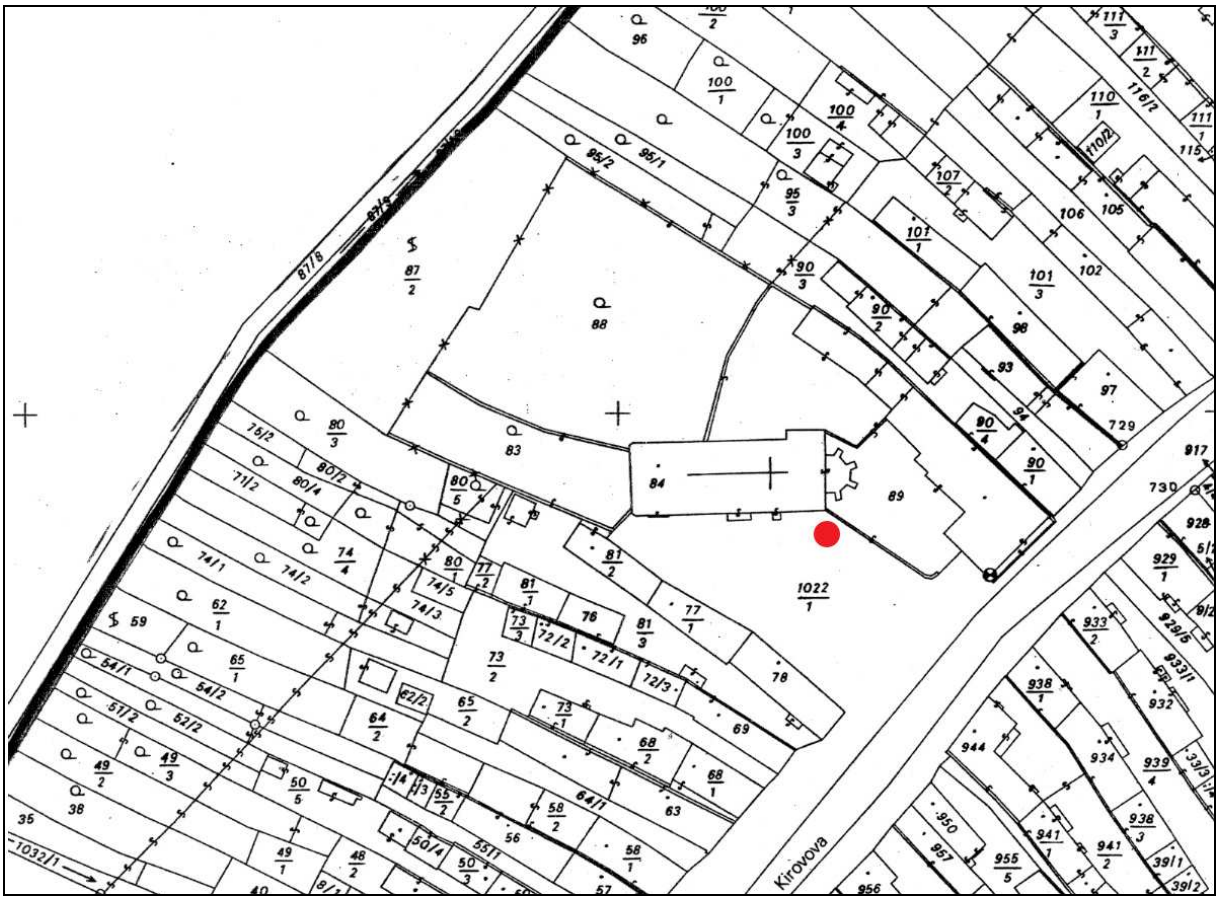
Kamenný kríž je situovaný v areáli rímsko-katolíckeho kostola sv. Filipa a Jakuba v Rači. Podstavec kríža je stupňovitý a zužuje sa smerom nahor . Masívne teleso kríža nesie korpus pod ktorým je nápis : *Ján Andrašovič a Klára Andrašovič 1800.* Na nízkom podstavci je tesaný dátum 1988, ide o dátum renovácie. Kríž je ohradený kovovou záhradkou z r.1922. kríž pôvodne stál na úrovni fary, pred kostol ho preniesli pri úprave ulice a chodníkov.

Literatúra a pramene:

Kol.: Bratislava – Rača :Prieskumy a rozbory (júl 1990) archív MÚOP
Havlovič,Ľ.: Rača (BA 2002)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: júl 2008

Kirowova
1022/1
1032/1

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Rusovce**

Adresa: Balkánska ul.

Adresa popisom: roh ulíc Balkánska a Lesnícka

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **kamenná socha Ukrižovaného**

Číslo v zozname MČ: RUS-1A-4

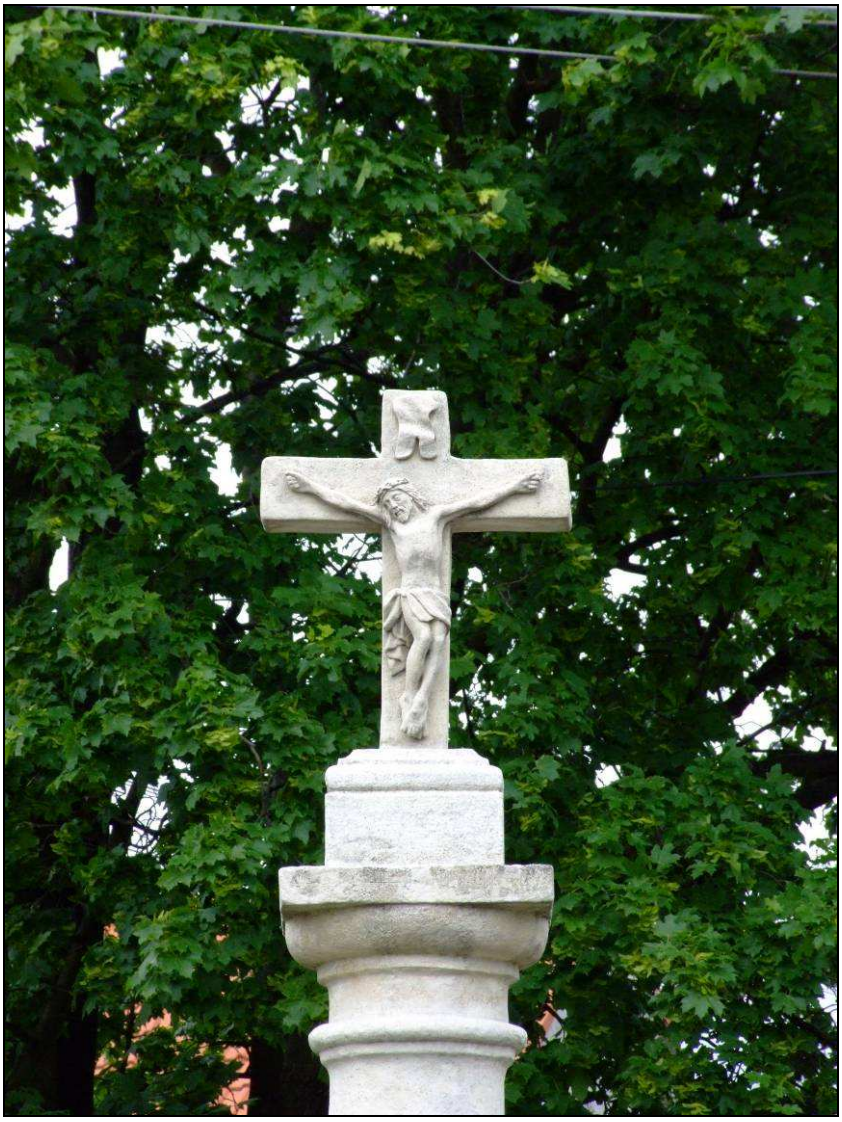
Foto:

Popis:
Kamenný kríž s korpusom Krista je z roku 1745. Kríž je osadený na stĺpe na tumbovitom podstavci, na ktorom sú na prednej strane vyryté písmena FZ, na zadnej strane je vytesaný rok *1880* a písmena *CI*. V tomto roku stĺp opravovali a premiestnili na druhú stranu cesty. Stĺp bol opravený aj v roku 2005.

Literatúra a pramene:
Hradský, J. – Mallinerits, J.: Rusovce, Bratislava PT 2007, s. 161.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Socha Ukrižovaného

Detail podstavca

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Rusovce
Katastrálne územie: Rusovce

Evidenčný list pamätihodnosti mestaBratislavy **BA - II. - B.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Devínska Nová Ves**

Adresa: Istrijská ul.

Adresa popisom: na roku ulíc Istrijská a Mlynská

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **kríž s Ukrižovaným**

Číslo v zozname MČ: DNV-1A-14

Foto:

Popis:
Na hranatom sokli je nápisová tabuľa s datovaním, sokel je ukončený rímsou. Samotný kríž, na ktorom je socha ukrižovaného Krista má ďatelinové ukončenie ramien a nápisovú tabuľku *INRI*. Socha Krista je kovová. V dolnej časti je malá soška stojacej Panny Márie so srdcom na hrudi a knihou v rukách.
Nápis: *Venoval*
Engelhart Franc a
Magdalena roku 1865
Obnovil rod
Engelhartov v roku 1923

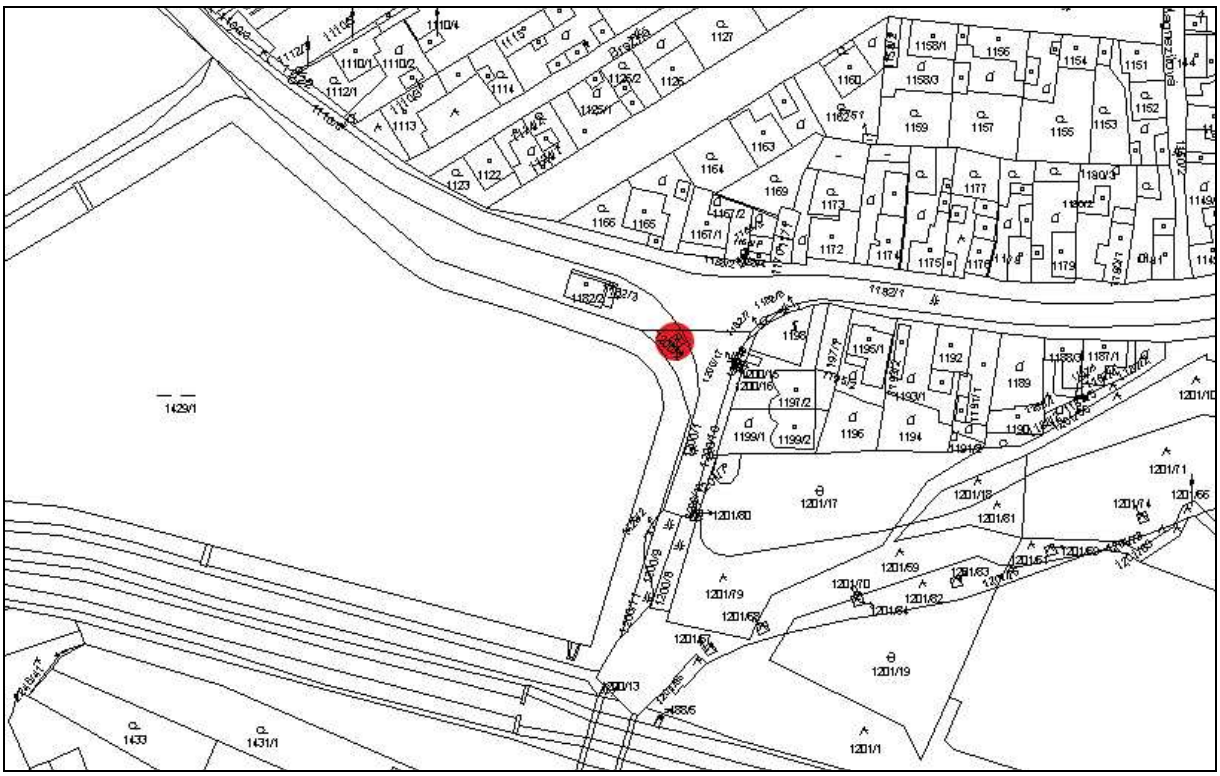
Literatúra a pramene:
Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia. Miestny úrad Devínska Nová Ves, Layuot Academic, DTP, 1995, s. 100.

Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Zvarová
Dátum: 07/2008

Socha Panny Márie

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devínska Nová Ves
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Vajnory**

Adresa: Na doline

Adresa popisom: mimo intravilánu obce

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti**:** **Kamenný kríž**

Č. v zozname MČ: VAJ-1A-10

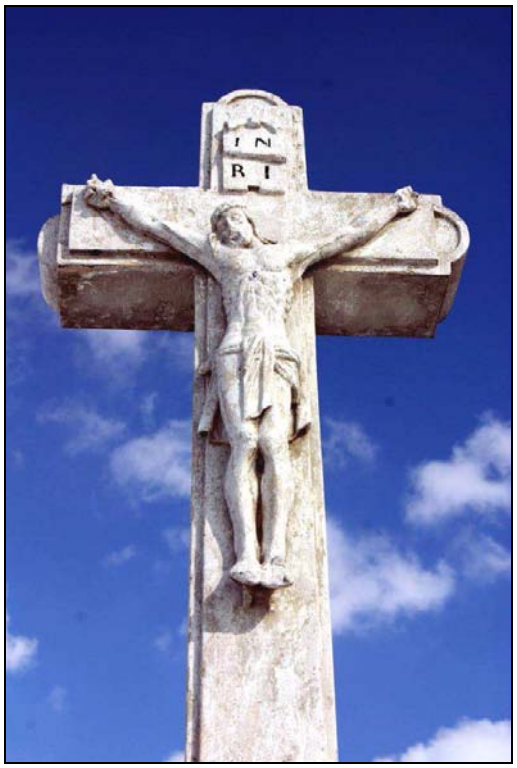
Popis:

Na konci obce, už v jej extraviláne, je pri ceste osadený kamenný kríž. Kríž je tvorený hranolovým podstavcom s nízkym soklom. Na čelnej strane je nápisová doska s ťažko čitateľným textom, kríž bol obnovený v roku 2000. Nápisová doska je zhora i zospodu dekorovaná motívom slnečného kotúča. Na podstavci je kamenný kríž, pri jeho päte je socha plačúcej Panny Márie, nad ňou telo Krista.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková (feb.2009) Dátum: august 2009

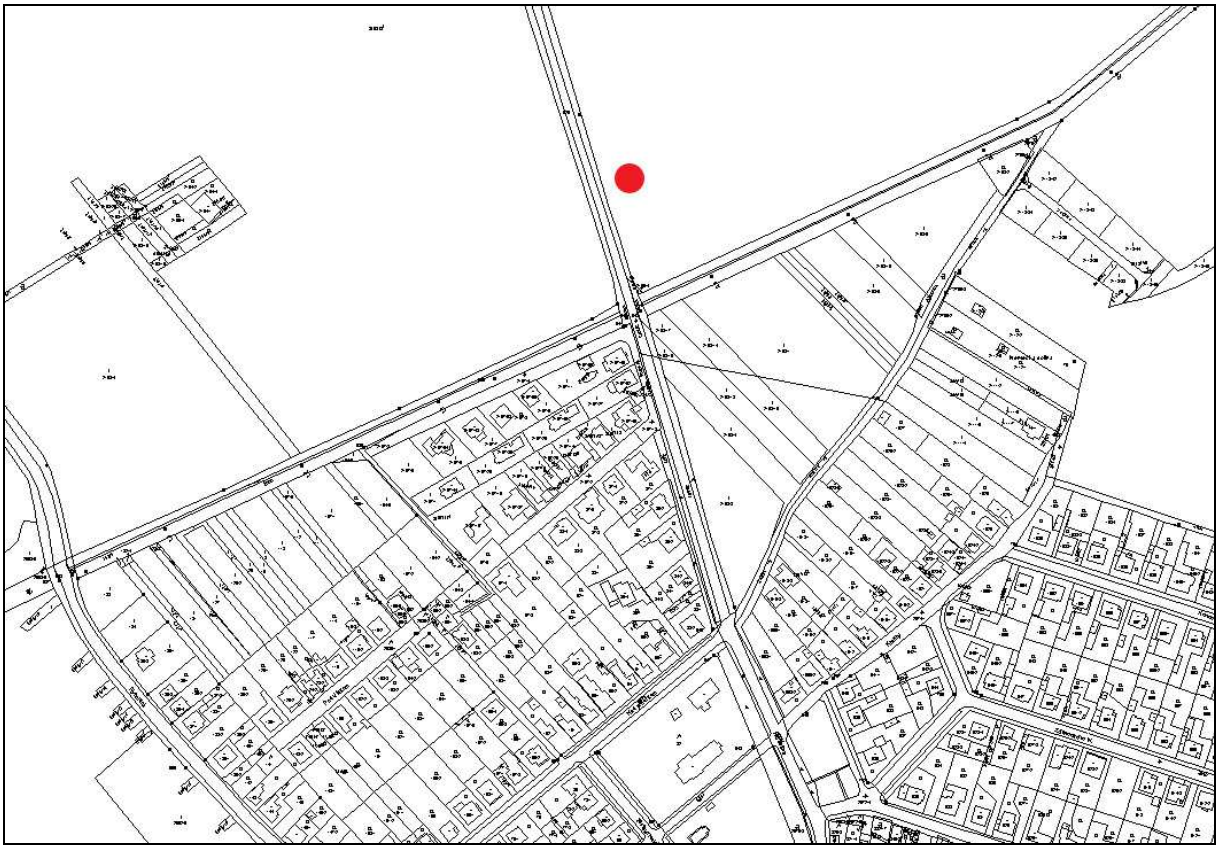
Detail kríža

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava III
Obec: BA-m.č. VAJNORY
Katastrálne územie: Vajnory

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA -II. - B.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Vrakuňa**
Adresa:	Poľnohospodárska ulica
Adresa popisom:	námestie pri kostole
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**kamenný kríž**
Č. v zozname MČ:	VRA-1A-3

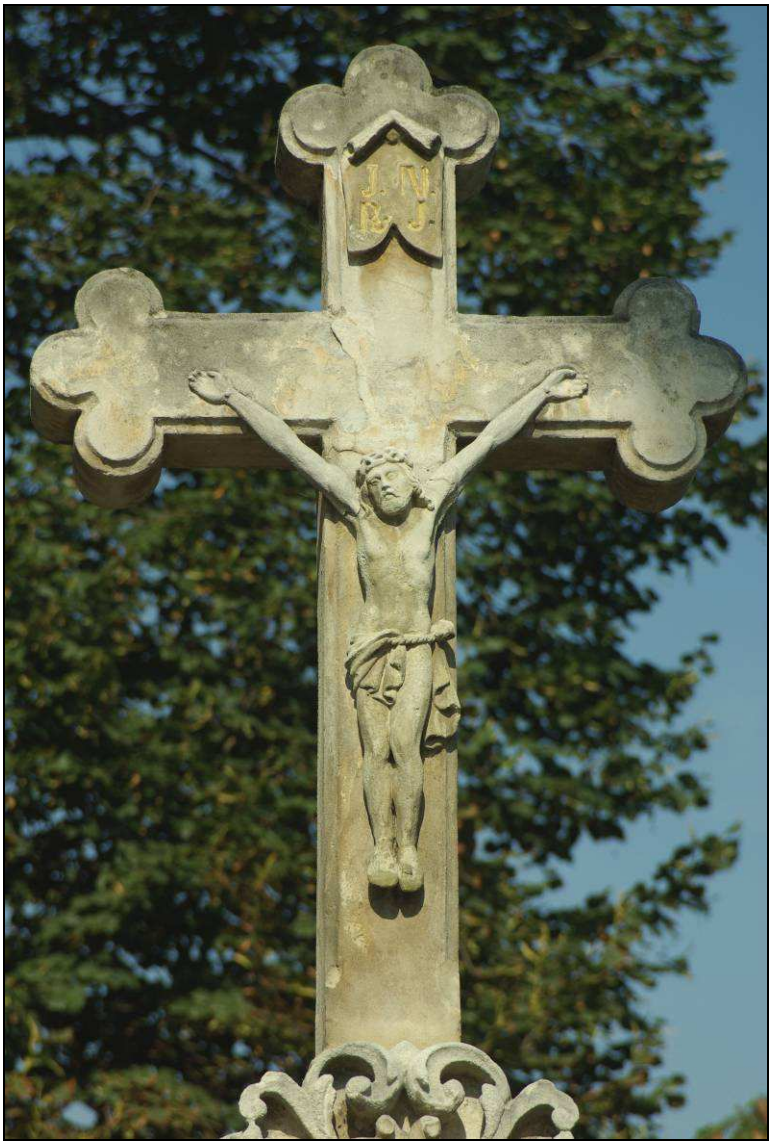

Popis:

V blízkosti kostola vo Vrakuni je postavený kamenný kríž. Kríž je tvorený hranolovým podstavcom s nízkym soklom. Podstavec je ukončený profilovanou rímsou, v osi kríža prelomenou do tvaru trojuholníka. Rímsa je zdobená plastickým ornamentom. Na čelnej strane podstavca je plytká nika v tvare oblúka s trojlaločným motívom a textom:“ *Ave Crux*“ 1904. Renovatio 1994. Na podstavci je kamenný kríž s ramenami kríža ďatelinovo ukončenými.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: august 2008

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. VRAKUŇA
Katastrálne územie: Vrakuňa

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Záhorská Bystrica**
Adresa:	Bratislavská ul.
Adresa popisom:	v blízkosti areálu televízie Markíza
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**kríž s korpusom a plastikou Panny Márie**
Číslo v zozname MČ:	ZaB-1A-8

Foto:

Popis:
Kríž je osadený na hranolovom podstavci, nad ktorým je nika so soškou Panny Márie. Kríž má ďatelinové ukončenie ramien v hornej časti s tabuľkou *INRI*. Okolo kríža je kovová ohrada s bránkou. Kríž dala postaviť rodina Urdovičová v roku 1909.

Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 09/2009

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Záhorská Bystrica
Katastrálne územie: Záhorská Bystrica

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.7**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Podunajské Biskupice** časť Komárov

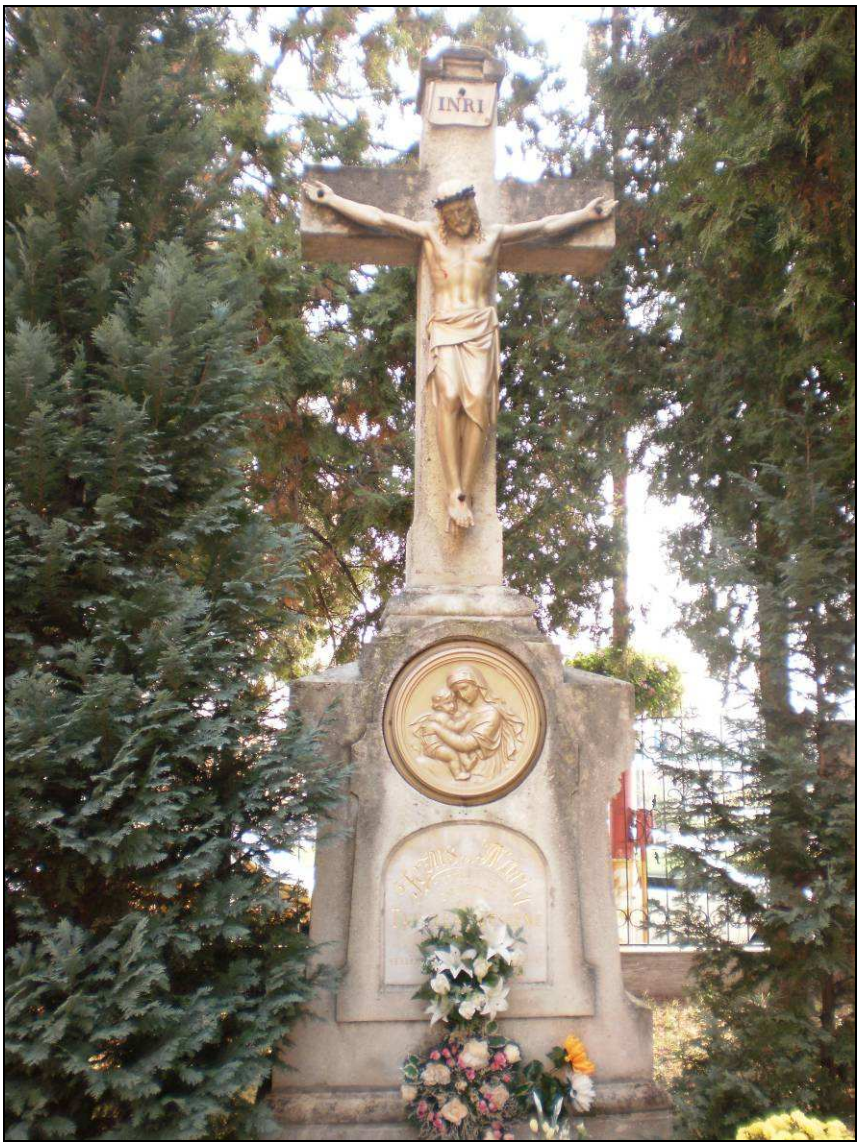
Adresa: Kazanská ulica

Adresa popisom: v areáli kostola sv. Jozefa

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Kamenný kríž**

Č. v zozname MČ: PoB-1A-11

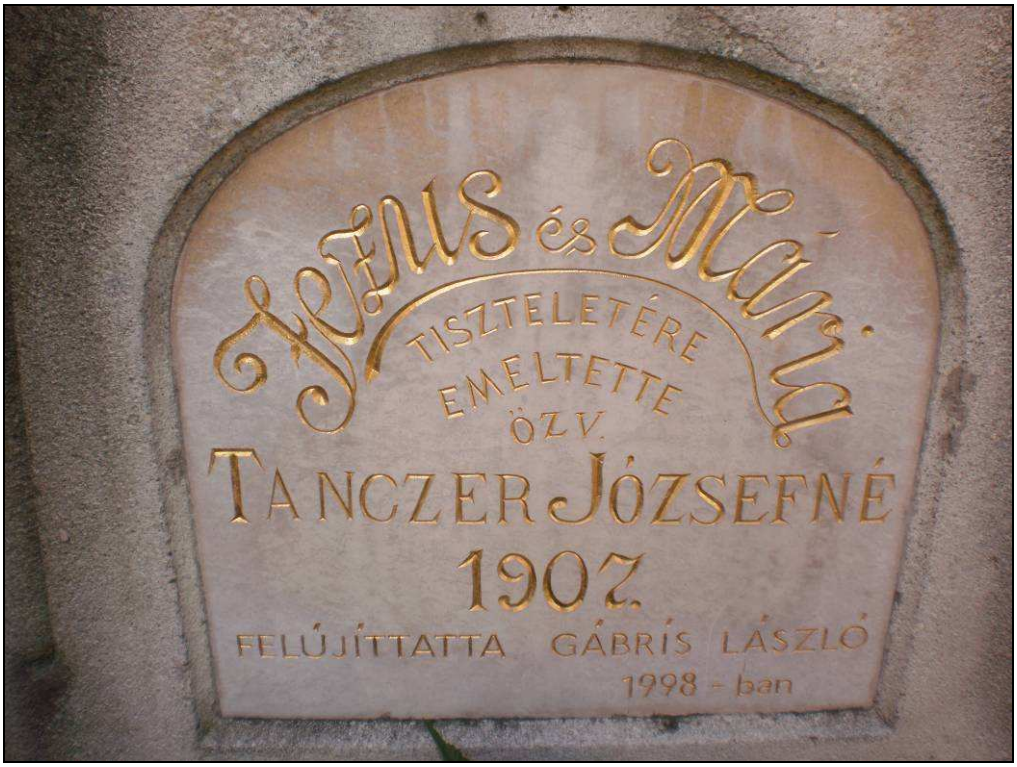

Popis:

V areáli kostola sv. Jozefa na Kazanskej ulici v Podunajských Biskupiciach, v časti obce Komárov je napravo od hlavného vstupu osadený kamenný kríž. Rozmerný kríž má tvarovaný podstavec v tvare hranolu so skosenými hranami a s ušami. Na postamente sú z čelnej strany osadené dve dosky – jedna je kruhová, reliéfna a zobrazuje Pannu Máriu v náručí s Ježiškom. Ide pravdepodobne o kópiu podľa pôvodnej reliéfnej dosky. Druhá je nápisová doska, nesie text v maďarskom jazyku a datovanie inštalácie kríža a jeho obnovy. Kríž je vyhotovený v r. 1907, obnovený bol v r. 1998. Obidve dosky sú zjednotené spoločným kamenným rámom. Kríž nesie telo Krista realisticky spracované. Autora nepoznáme. Súčasťou umeleckého diela je aj kamenná platňa osadená pred krížom s dvoma kamennými nádobami na kvety. Predmetný kríž predstavuje pekný príklad samostatne stojacich prícestných votívnych krížov.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: marec 2009

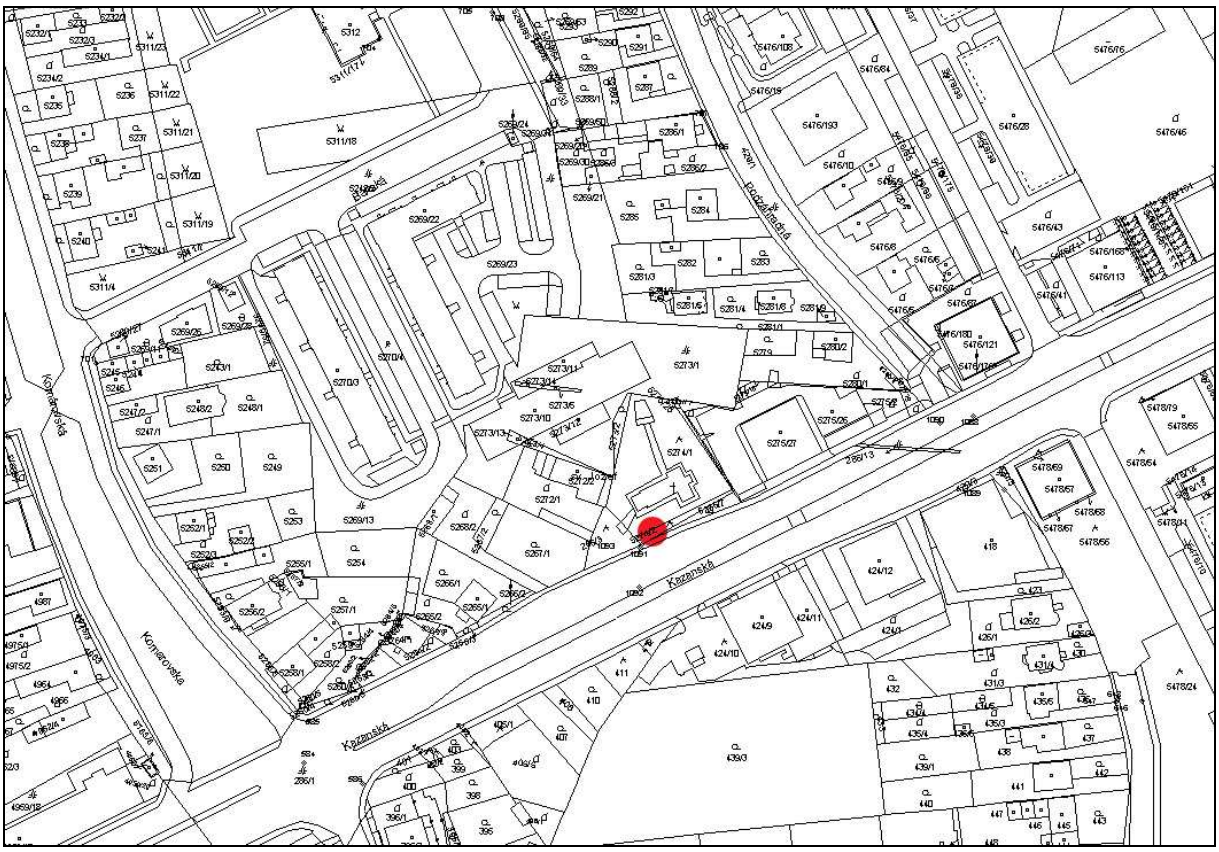
Nápisová doska

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

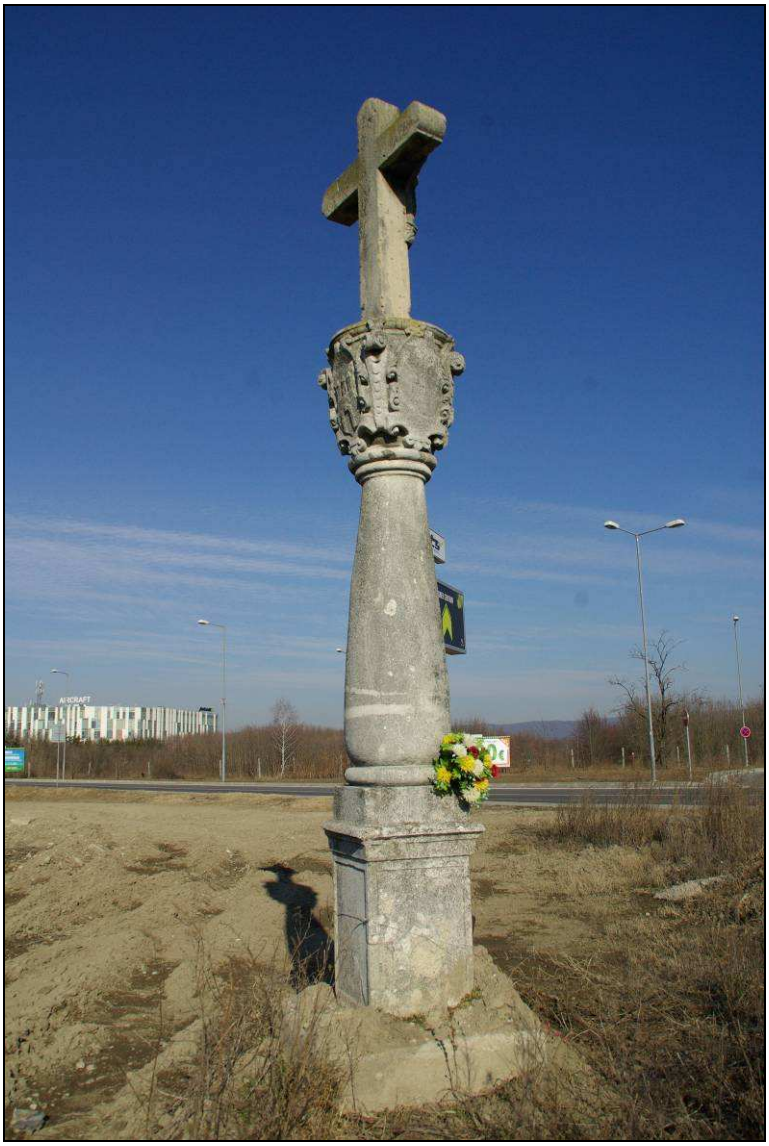
Vytvorené cez katastrálny portál

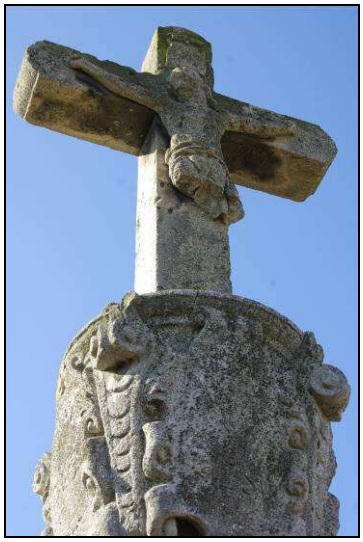
Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. PODUNAJSKÉ BISKUPICE
Katastrálne územie: Podunajské Biskupice

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.8**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava **– Ružinov**
Adresa:	Ivánska cesta
Adresa popisom:	pri kraji cesty
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Kamenný kríž (Božia muka)**
Č. v zozname MČ:	kríž nie je evidovaný

Popis:

Na Ivánskej ceste, po pravej strane, smerom na Letisko M. R. Štefánika, stojí kamenný kríž. Kríž je cca 3,5 m vysoký, je vyhotovený z kvalitného kameňa. Kríž je zložený z viacerých častí : kamenná základňa je zapustená do zeme, v nej je uchytený stĺp tvorený hranolovým podstavcom, kuželkovitým driekom stĺpa a hlavicou. Hlavica je bohato dekoratívne spracovaná – plocha je členená dekoratívnymi kartušami. V jednej kartuši dobre čitateľný erb Bratislavy. V druhej je nečitateľný text. Hlavica nesie kamenný kríž s korpusom. Telo Krista je poškodené – chýbajú dolné končatiny.
Kríž označoval koniec mestského katastra. Je pravdepodobne z prvej pol. 18. storočia.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: marec 2011

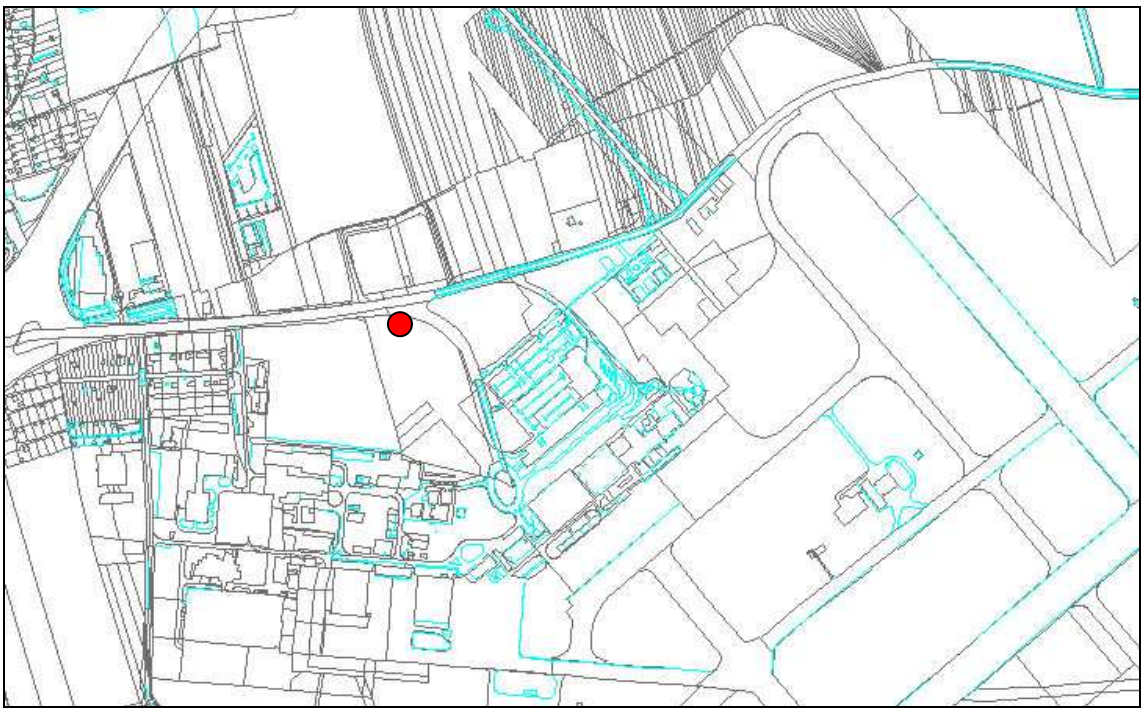
Hlavica stĺpa

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Trnávka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.9**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Lamač**
Adresa:	Hodonínska ulica
Adresa popisom:	neďaleko nákupného centra Lidl
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Kríž**
Č. v zozname MČ:	LAM-1A- 4

Popis:

Pri Hodonínskej ceste, je osadený kovový kríž s plechovým korpusom Krista. Korpus je vymaľovaný. Ide o typický prícestný kríž s jednoduchým výtvarným výrazom, ale silným pôsobením. Kríž je obkolesený rozmernými stromami.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: apríl 2009

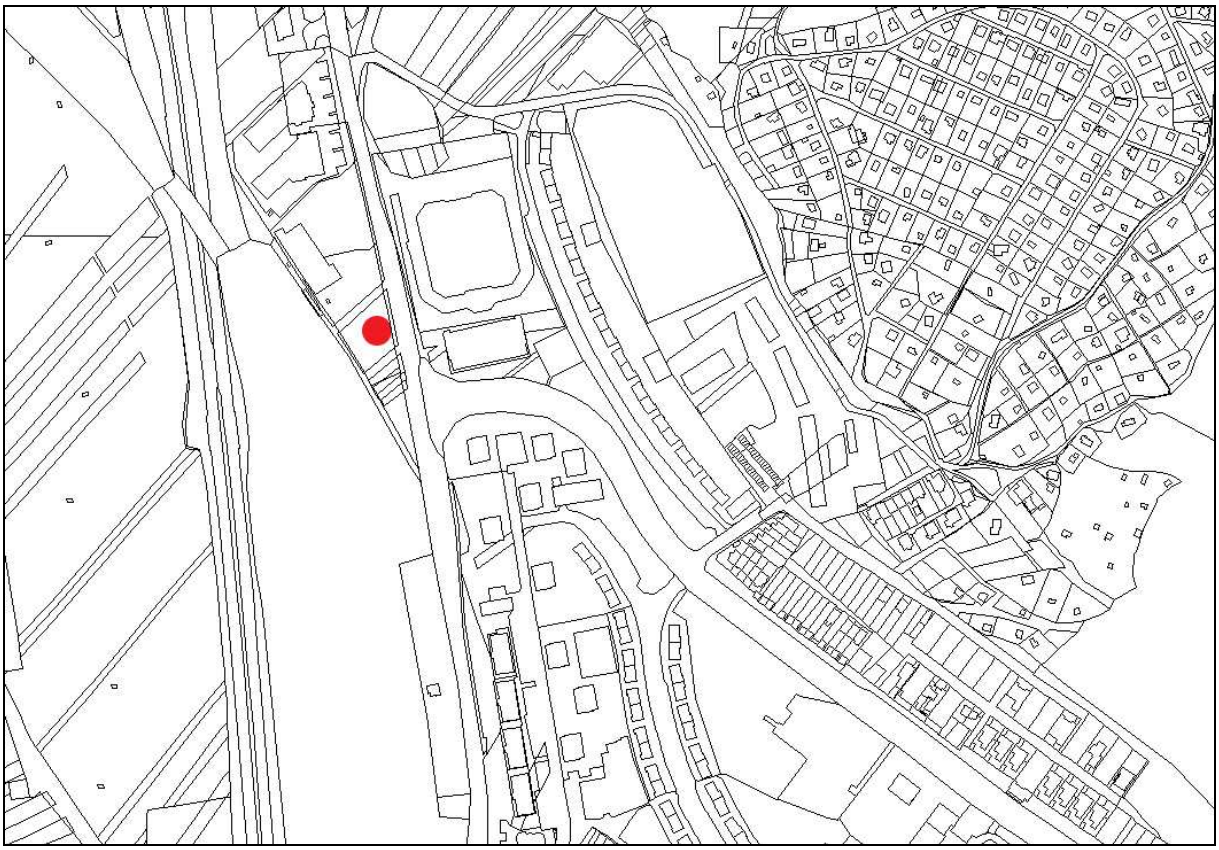
detail kríža

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. LAMAČ
Katastrálne územie: Lamač

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.10**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: Cesta mládeže

Adresa popisom: pri ceste

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **drevený kríž**

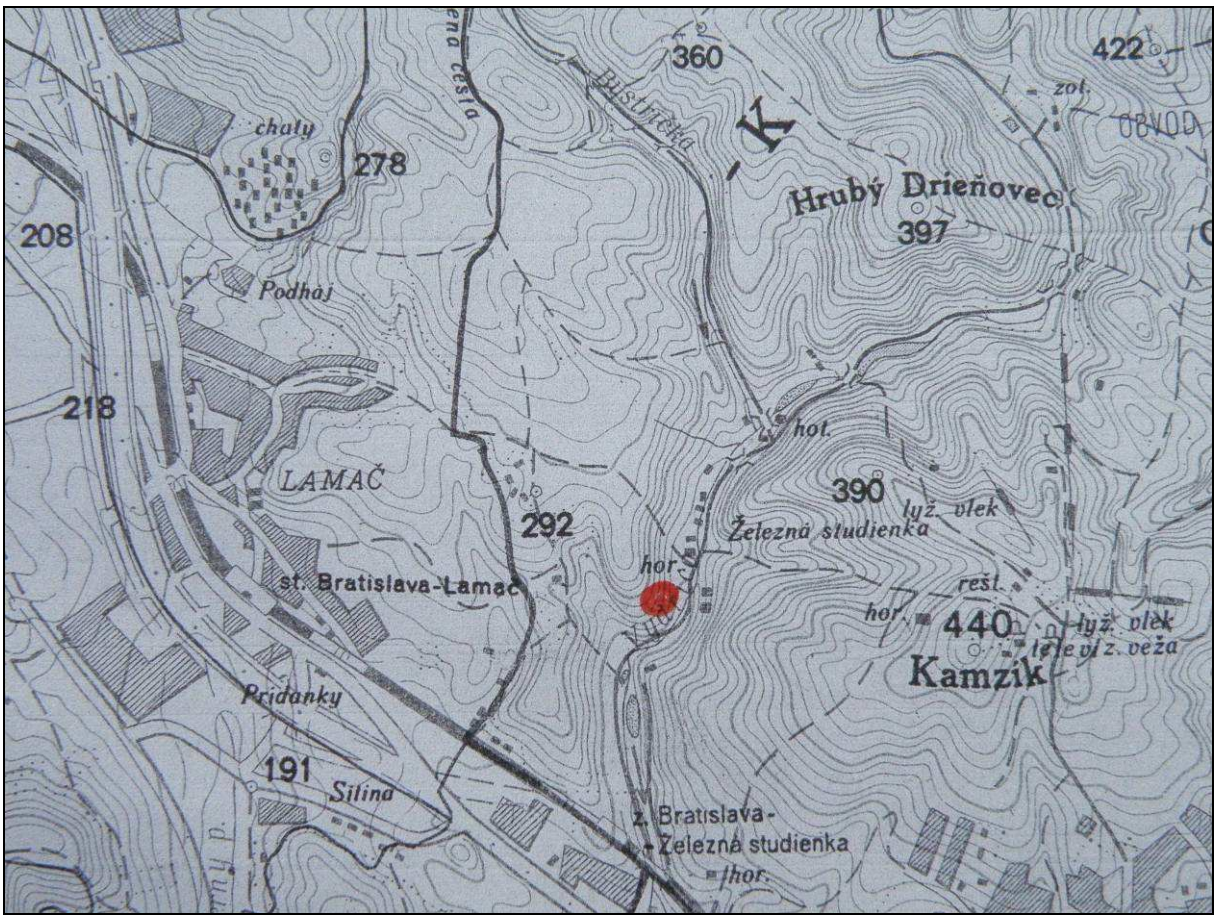
Č. v zozname MČ: **NoM-1A-19**

Popis:
Pri ceste, v areáli Železnej studienky, je osadený drevený kríž s plechovým korpusom Krista. Korpus je vymaľovaný. Ide o typický prícestný kríž s jednoduchým výtvarným výrazom, ale silným pôsobením.

Literatúra a pramene: –

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: 8/2008

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.11**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Rusovce**

Adresa: Balkánska ul.

Adresa popisom: pred Kostolom sv. Víta, pri zastávke autobusu

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **cintorínsky kríž**

Číslo v zozname MČ: RUS-1A-6

Foto:

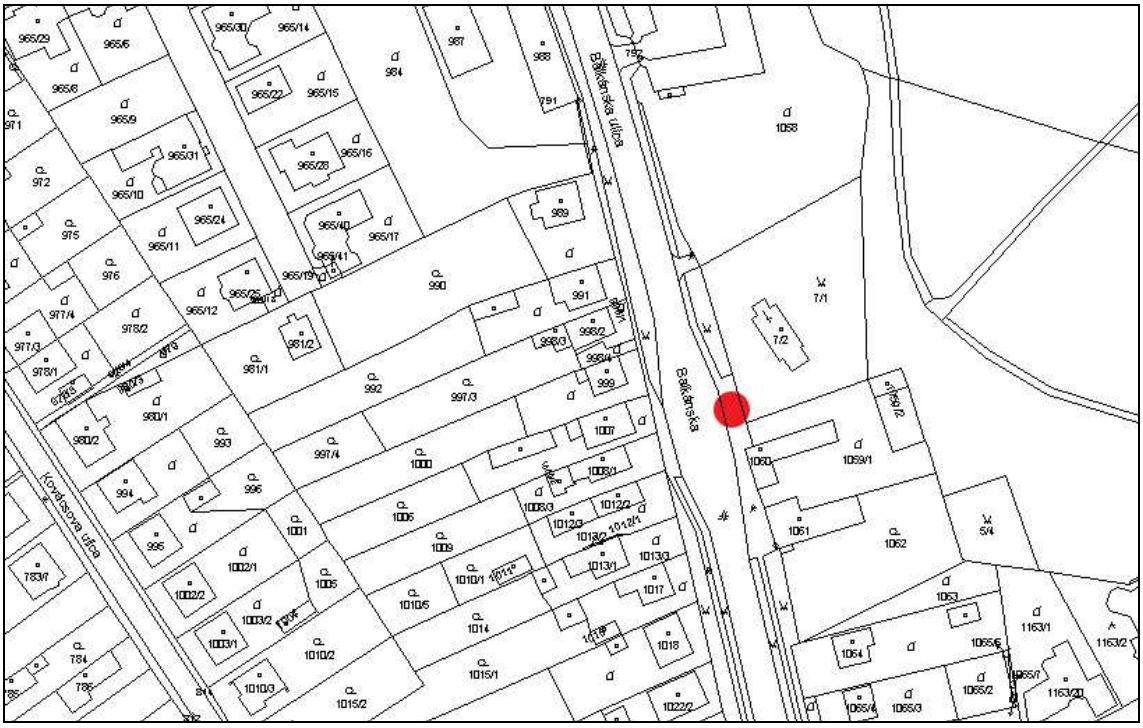

Popis:
Drevený kríž je osadený pred Kostolom sv. Víta na Balkánskej ulici. Bol postavený na mieste, kde bol v roku 1779 zrušený cintorín pri Kostole sv. Víta a v obci bol založený nový cintorín, ktorý slúži dodnes.
Drevený latinský kríž má ďatelinové ukončenie ramien, korpus Krista je maľovaný a je z plechu. Pod Kristom sú vyryté písmena *PP*.

Literatúra a pramene:
Hradský, J. – Mallinerits, J.: Rusovce. Bratislava, PT 2007, s. 164.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Rusovce
Katastrálne územie: Rusovce

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.12**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Rača**

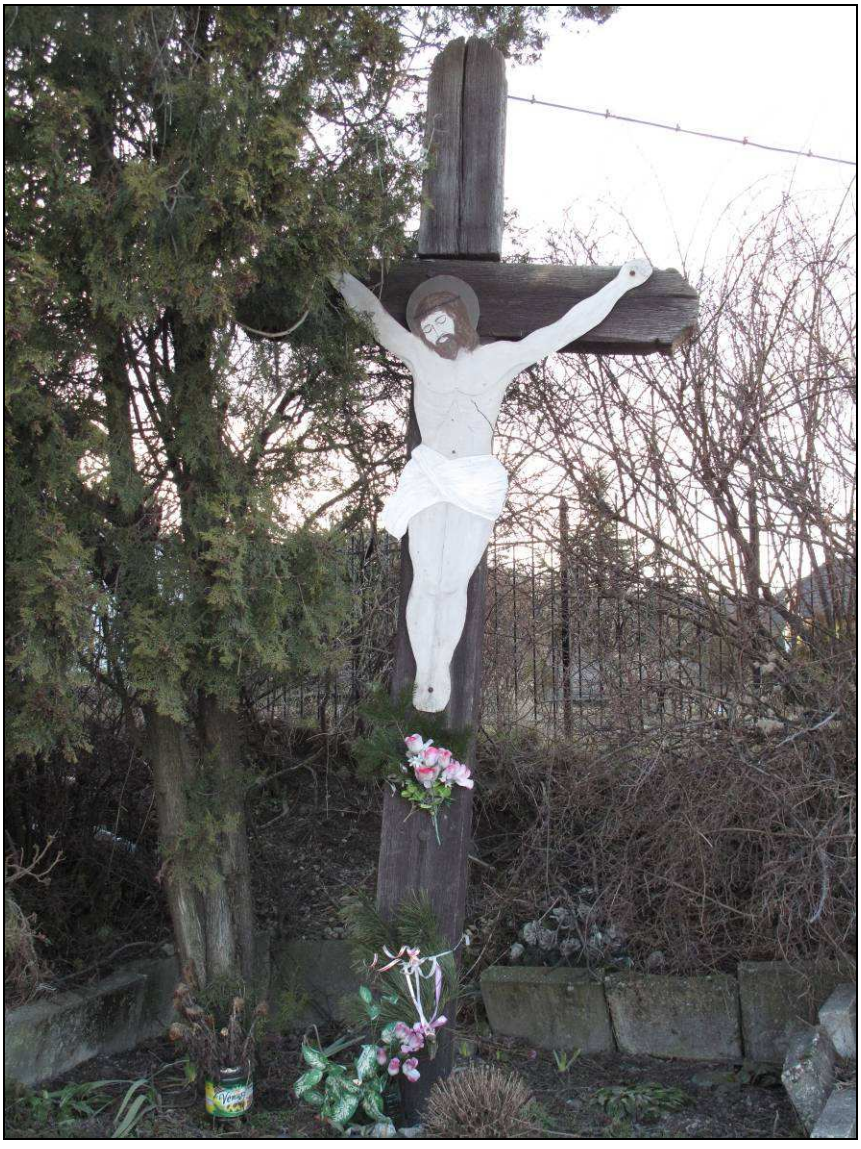
Adresa: Stupavská ulica

Adresa popisom: na križovatke ulíc Stupavská a Pri kolíske

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Drevený kríž**

Č. v zozname MČ: RAČ-1A-35

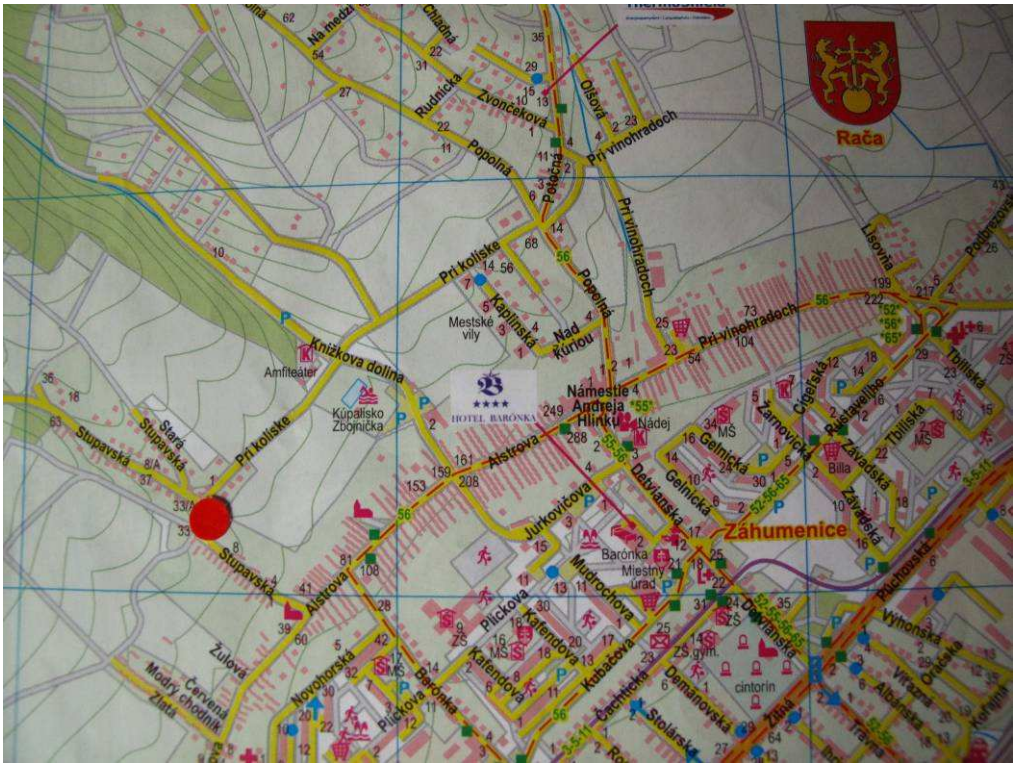

Popis:
Na križovatke ulíc Stupavská a Pri kolíske, je osadený drevený kríž s plechovým korpusom Krista. Korpus je vymaľovaný. Ide o typický prícestný kríž s jednoduchým výtvarným výrazom, ale silným pôsobením. Kríž sa tiež nazýval aj „ružencový kríž“, lebo sa oň starali členovia Spolku svätého ruženca. Kedy bol vyhotovený presne nevieme, ale na svojom mieste stál už v r.1862.

Literatúra a pramene:

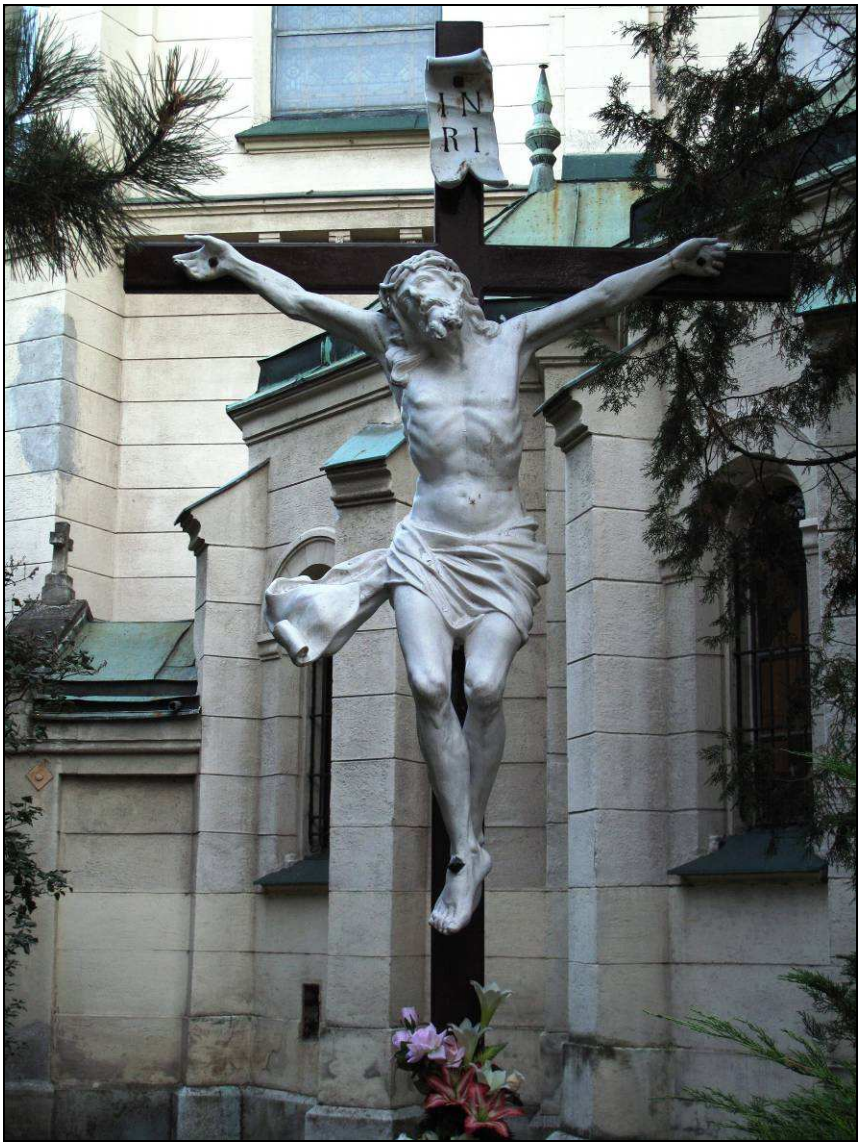
1. Havlovič Ľ.: Rača – z dejín a pamiatok obce (Bratislava 2002)
2. Mapa Bratislavy – vydal A. Kniebugl v r. 2008

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: máj 2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.13**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Radlinského ulica
Adresa popisom:	v areáli blumentálskeho kostola
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**drevený kríž**
Č. v zozname MČ:	nie je evidovaný

Popis:
V areáli kostola Nanebovzatia Panny Márie, ktorý poznáme pod menom Blumentál, je osadený drevený kríž s Ukrižovaným. Kríž je uchytený v jednoduchom podstavci v tvare hranola. Kríž je z r. 1892. Samotná plastika Ukrižovaného je v životnej veľkosti a je prácou významného sochára, bratislavského rodáka **Jána Fadrusa**. Telo je spracované na vysokej umeleckej úrovni, jeho modelácia, s bohatou riasenou rozvinutou drapériou , je nádherným príkladom sochárskeho majstrovstva. Silné až expresívne pôsobenie kríža podtrhuje aj krásna Kristova tvár. Tento kríž patrí rozhodne k pozoruhodným umeleckým dielam na území Bratislavy.

Literatúra a pramene:
Bagin,A.: Kostoly a kaplnky hl.mesta SSR Bratislavy (BA 1988)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: september 2011

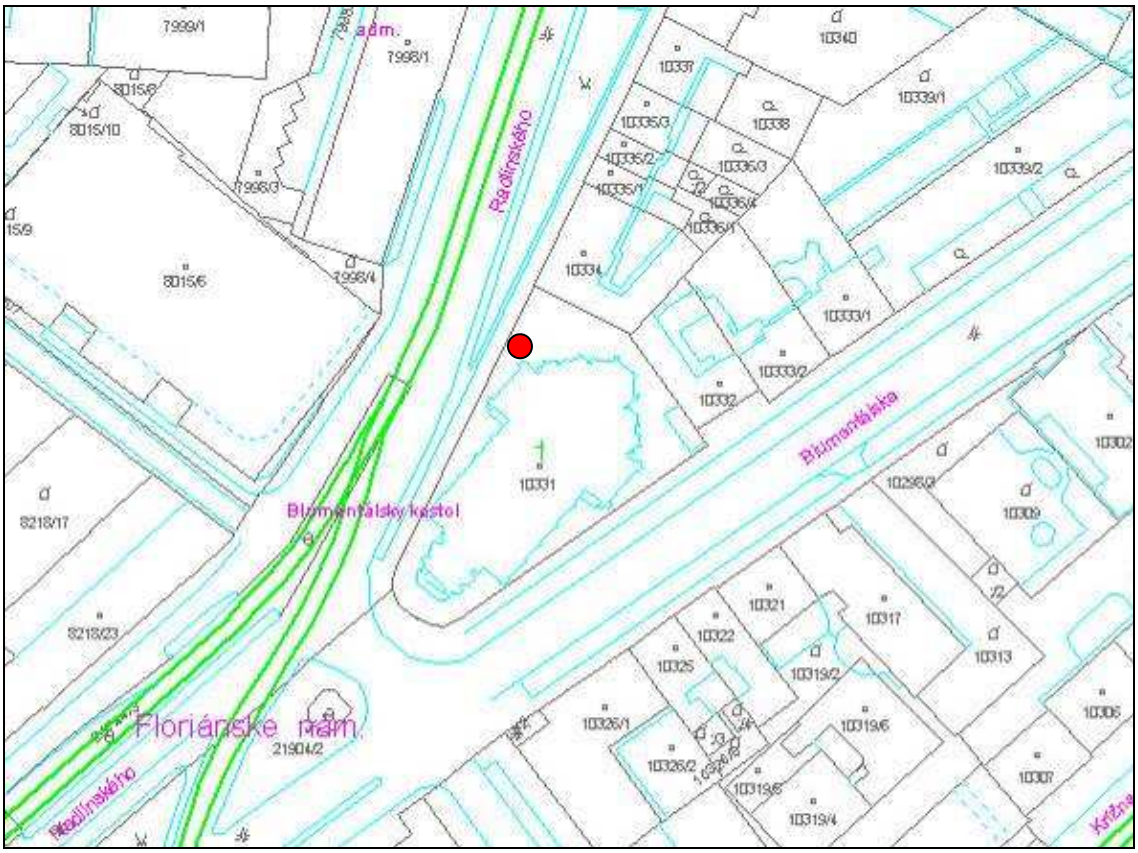

Kristova tvár

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. Staré mesto
Katastrálne územie: Staré mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - B.14**

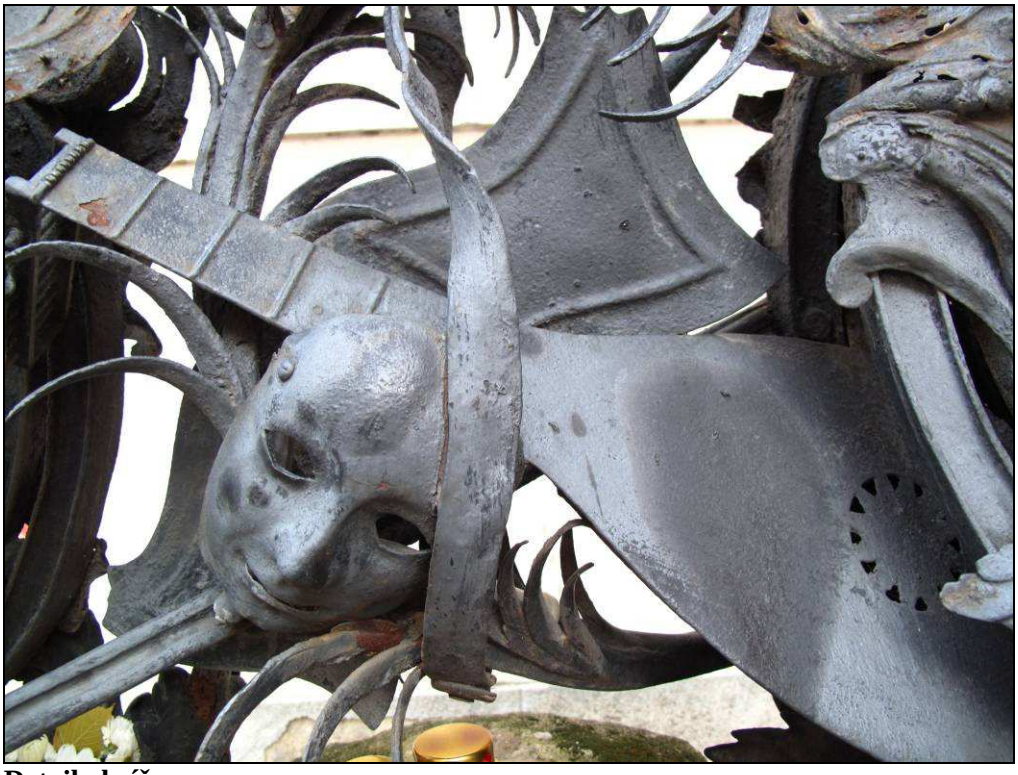
Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Františkánske nám.
Adresa popisom:	pred kostolom
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**kovový tepaný kríž**
Č. v zozname MČ:	zoznam t.č. nie je vypracovaný

Popis:
V priestore napravo od vstupu do kostola Zvestovania Panny Márie, ktorý je známy ako františkánsky kostol, je umiestnený kovový tepaný kríž v kamennom podstavci. Podstavec má nízky širší sokel, nápisová doska je lemovaná dvoma štylizovanými kanelovanými pilastrami, ktoré nesú zalomenú rímsu. Na podstavec je osadený kovový tepaný kríž. Kríž je umeleckou prácou bratislavskej dielne firmy umeleckého zámočníctva **Ľudovít Márton** a syn a pochádza z r.1899, ako nás o tom informuje signatúra v kruhovom páse. Táto umelecko remeselná firma pôsobila v bratislavskom priestore i mimo hranice mesta 75 rokov, činnosť ukončila v r.1926.
Samotný kríž je výsledkom práce v období, kedy kulminovala kvantitatívna i kvalitatívna aktivita dielne. Martonovci radi uplatňovali renesančné a barokové i secesné tvaroslovie , kopírovali staré vzory do najmenšieho detailu. Aj tento kríž bohatosťou svojho ornamentu , nadväzuje na umelecké práce obdobia neskorého baroka. Štylizované rastlinné ornamenty sú kombinované s realistickými prvkami ,ako sú kosti, presýpacie hodiny či hudobné nástroje a divadelná maska.
Nápisová doska nesie text v nemeckom a maďarskom jazyku. Ako uvádza Š. Holčík , v hornom je text informujúci o tom, že kríž postavili príbuzní pánovi Johannovi Jozefovi Azovi, ktorý bol starostom a umrel v r.1793. Dolný maďarský text hovorí o tom, že kríž dala obnoviť rím.-kat. cirkev a umiestnila ho na toto miesto.

Literatúra a pramene:
Rakovnický,V.: Umelecké kováčstvo a zámočníctvo (BA 1987)
Holčík, Š.: Železný kríž je dnes kultúrnou ruinou (In.: BN 36/2011)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: september 2011

Detaily kríža

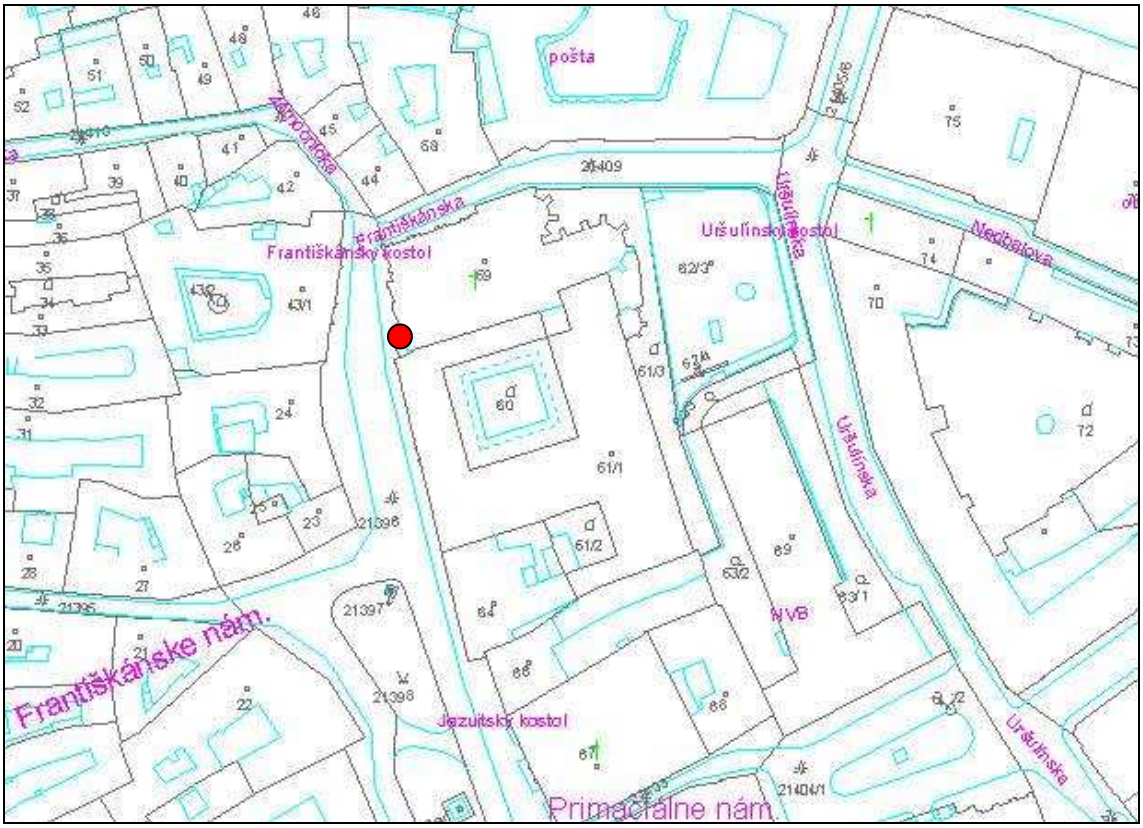

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. Staré mesto
Katastrálne územie: Staré mesto

II. CIRKEVNÉ PAMäTIHODNOSTI

C. D r o b n é s a k r á l n e o b j e k t y – k a p l n k y

C.1 kaplnka pri dostihovej dráhe - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.1
Petržalka, Starohájska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.2 kaplnka sv. Jána Nepomuckého - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.2
Vajnory, Roľnícka ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.3 kaplnka sv. Anny - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.3
Rača, ul. Pri vinohradoch
kategória – nehnuteľná hmotná

C.4 kaplnka prícestná - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.4
Podunajské Biskupice, Kvetinárska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.5 kaplnka sv. Petra a Pavla - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.5
Vrakuňa, Hradská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.6 kaplnka sv. Vendelína - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.6
Vajnory, ul. Pri starom letisku
kategória – nehnuteľná hmotná

C.7 kaplnka sv. Vendelína - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.7
Záhorská Bystrica, rázcestie na Stupavu a Marianku
kategória – nehnuteľná hmotná

C.8 kaplnka sv. Jána Nepomuckého - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.8
Devínska Nová Ves, Na mýte
kategória – nehnuteľná hmotná

C.9 kaplnka sv. Rity - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.9
Karlova Ves, Cesta na Červený most (pri Vojenskej nemocnici)
kategória – nehnuteľná hmotná

C.10 kaplnka sv.Jozefa na Kalvárii
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.10
Staré Mesto, Hlboká cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

C.11 rozlúčková kaplnka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- C.11
Staré Mesto - Krížna ul.
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Kaplnka je drobná sakrálna stavba. Má obyčajne malý štvorcový priestor, zakončená je spravidla sedlovou strieškou, môže mať aj vežičku. Vnútorný priestor je obyčajne jednoduchý, s nízkou menzou, vyzdobený soškami a obrázkami svätých.
Z umelecko-historického hľadiska sú kaplnky vo svojom architektonickom výraze inšpirované „veľkou“ architektúrou, nesú na fasádach často zjednodušené tvaroslovie umeleckých slohov. (stĺpiky, rímsy, štít a pod.) Územie Bratislavy je mimoriadne bohaté na tieto stavbičky – nachádzame ich najmä na území prímestských obcí, kde sa ich staviteľmi stali obyčajne miestni obyvatelia. Kaplnky stavali z vďačnosti za záchranu života, po rôznych prírodných pohromách a pod. S obľubou sa ku kaplnkám vysádzali stromy, ktoré sa stali neoddeliteľnou súčasťou ich okolia. Kaplnky, ktoré sú súčasťou celomestského zoznamu sú peknými príkladmi takýchto stavieb na území Bratislavy. Je na škodu, že jedna z najkrajších – rozlúčková kaplnka , ktorá bola na Krížnej ul. patrí už do kategórie zaniknutých.

(J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - C.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Petržalka**
Adresa:	Starohájska ul., pri dostihovej dráhe
Adresa popisom:	na spojovacej cestičke medzi Starým hájom a Ovsišťom, v lesíku na severnom okraji dostihovej dráhy
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**kaplnka**
Č. v zozname MČ:	PET-1A-6

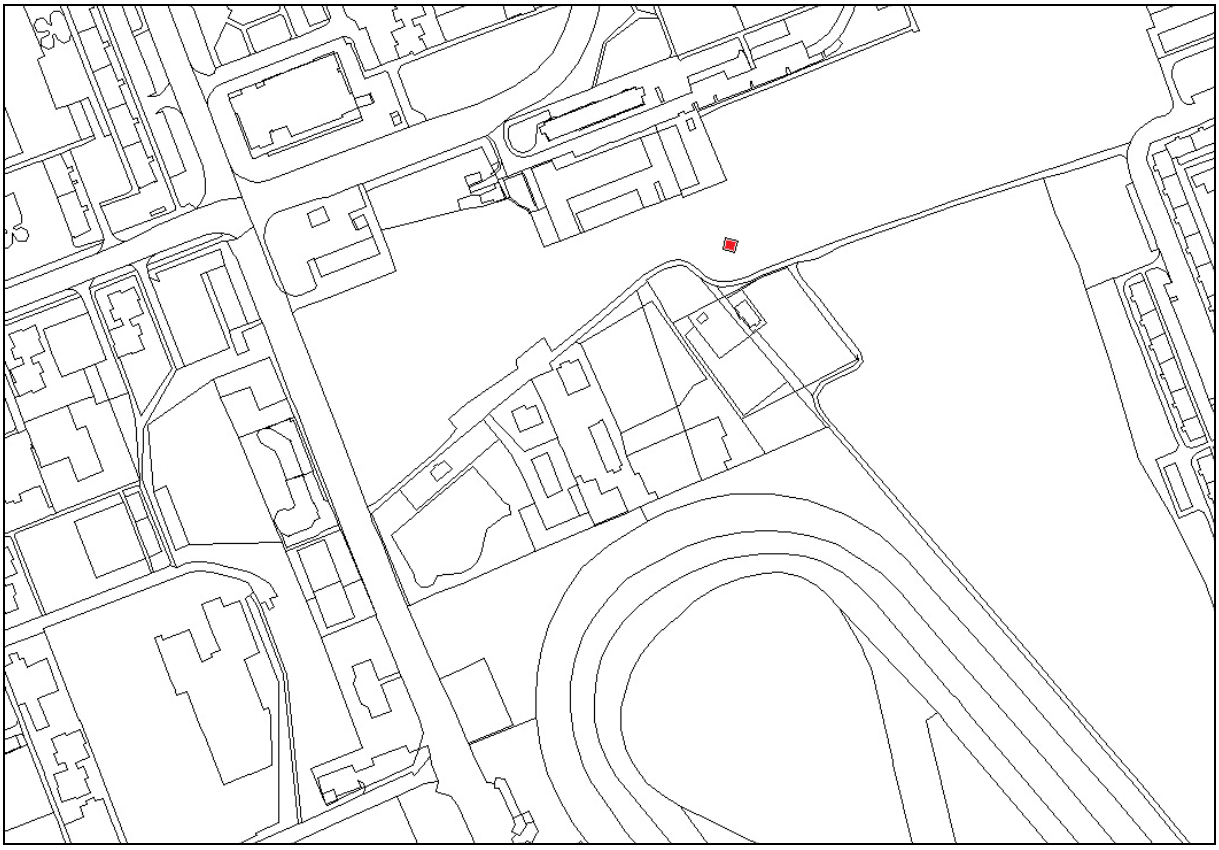
Foto:

Popis:
V roku 1809, počas veľkej povodne bol vraj na tomto mieste vyplavený drevený kríž, ktorý postavili pri hájovni. Keď po čase spráchnivel, na jeho mieste vybudovali v roku 1869 kamenný kríž, ktorého podoba je zachytená na pohľadnici okolo roku 1908. Pri ňom sa nachádzala jednoduchá drevená zvonica. Asi v roku 1909 Edmund Zandt postavil murovanú kaplnku v novogotickom štýle so zvonicou. Jej podobu zachytil fotograf v roku 1930. Na kríži je nápis s textom: *Na pamiatku roka 1809 od občanov Bratislavy, 1869.* Kaplnka je z prednej aj zadnej fasády zachytená na fotografiách z roku 1973, ktoré sa nachádzajú v oddelení dokumentácie MÚOP v Bratislave.
Murovaný jednopodlažný objekt je štvorcového pôdorysu, každá zo štyroch strán má samostatnú striešku drevenej konštrukcie, na troch stranách sú do dvoch tretín akoby oporné piliere s kruhovým oknom a so šikmou strieškou, z jednej strany je kaplnka otvorená lomeným oblúkom. Na vrchu, kde sa spájajú štyri striešky, sa týči zvonica drevenej konštrukcie so špicatou strieškou.

Literatúra a pramene:
Obuchová, V.: Kaplnka pri dostihovej dráhe v Petržalke. Archívno-historický výskum, rkp., 1999.
Spracovala: PhDr.Viera Obuchová,CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: odd. kultúry MČ Bratislava Petržalka
Dátum: 5/2007,10/2011

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – II .- C.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Vajnory**
Adresa:	Roľnícka ulica
Adresa popisom:	na križovatke ulíc Roľníckej a Rybničnej
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**kaplnka sv. Jána Nepomuckého**
Č. v zozname MČ:	VAJ-1A-5

Popis:

Kaplnka je situovaná pri hlavnej ceste, na križovatke ulíc Roľníckej a Rybničnej. Bola postavená v r.1894 v barokovom slohu. Tvorí ju kubická stavba zaklenutá jedným poľom krížovej klenby . Vonkajšie steny členia lizény, po stranách sú niky, čelná strana má segmentovo ukončený vstup. Hlavnú fasádu kaplnky ukončuje murovaný štít so segmentovým frontónom. V strede štítu je nika, po jeho stranách sú vztýčené volúty. Kaplnka má stanovú strechu pokrytú plechovými šablónami. Vstup uzatvára kovová mreža. Kaplnka bola obnovená v r. 1999 a znovuvysvätená. Dnes je už fasáda zavlhnutá, omietka je poškodená.

Literatúra a pramene:

1. Vajnory – monografia (Bratislava 1978)
2. Kahoun, K: Vajnory –umelecko-historický prieskum obce (Bratislava ,rkp,1974)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: máj 2008

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava III
Obec: BA-m.č. VAJNORY
Katastrálne územie: Vajnory

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - C.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Rača**
Adresa:	ul. Pri vinohradoch
Adresa popisom:	na križovatke ulíc Pri vinohradoch a Lisovňa
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**Kaplnka sv. Anny**
Č. v zozname MČ:	RAČ-1A-36

Popis:

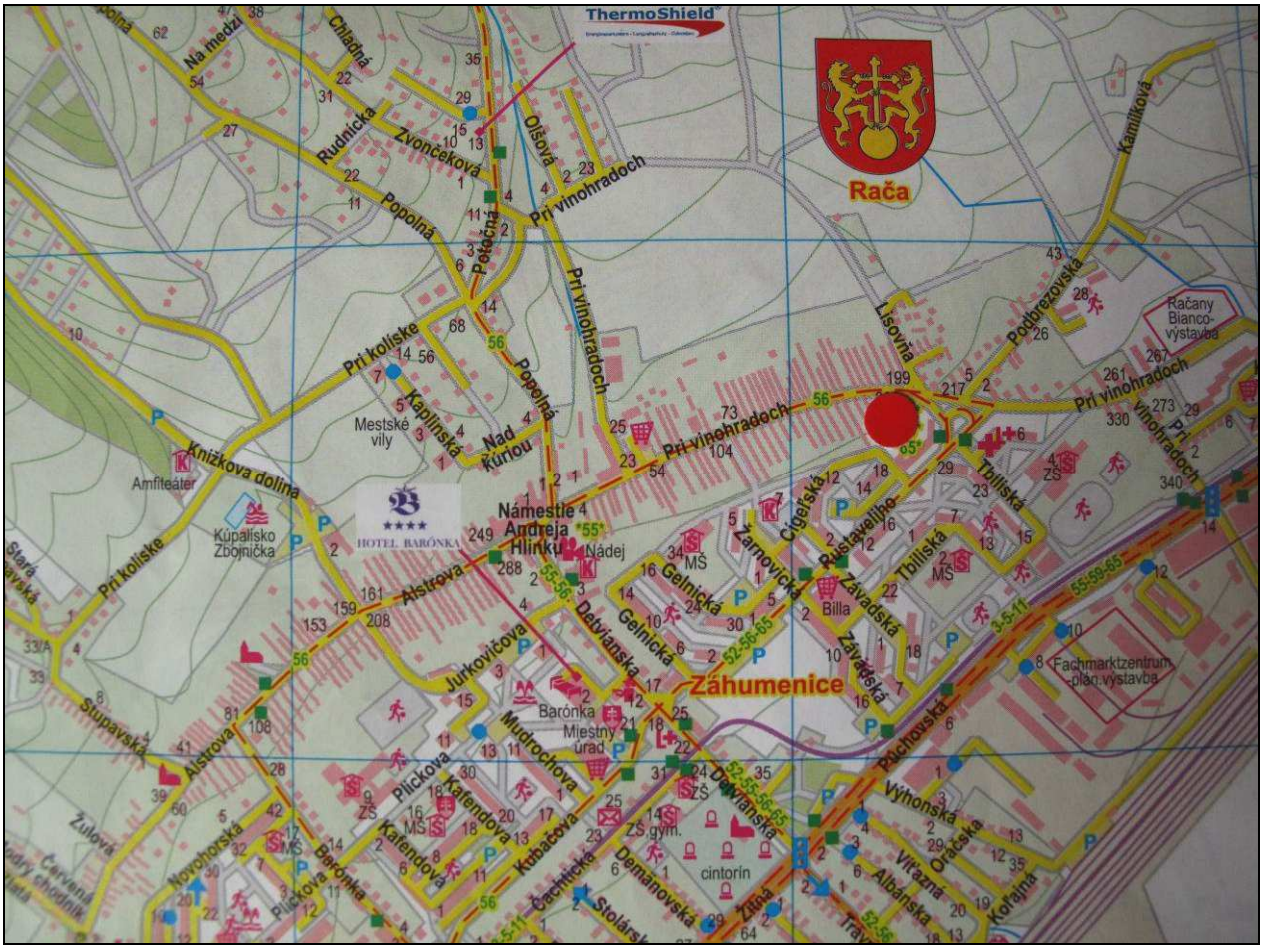
Kaplnka je situovaná na križovatke ulíc Pri vinohradoch a Lisovňa. Kaplnka má obdĺžnikový pôdorys, jeden priestor je zaklenutý valenou klenbou . Čelnej strane kaplnky dominuje polozapustený vstup uzavretý poloblúkovo ukončenou kovovou dvojkrídlovou bránou, s peknou kovanou mrežou. Vstup je lemovaný štukovým dekorom v tvare obdĺžnikov spojených pásom. Hlavnú fasádu kaplnky ukončuje trojuholníkový murovaný štít s profilovaným lemom. Kaplnka má sedlovú strechu pokrytú škridlou. V interiéri kaplnky sa nachádza socha sv. Anny s Pannou Máriou ako dievčatkom. Kaplnka bola obnovená v r. 1994. Dnes je už fasáda zavlhnutá, omietka je poškodená.

Literatúra a pramene:

1. Havlovič Ľ.: Rača – z dejín a pamiatok obce (Bratislava 2002)
2. Mapa Bratislavy – vydal A. Kniebugl v r. 2008

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková

Dátum: máj 2010

Výrez z mapy

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - C.4**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Podunajské Biskupice**
Adresa:	Kvetinárska ulica
Adresa popisom:	v zelenom páse pri ceste
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A –hmotné nehnuteľné pamätihodnosti
Názov pamätihodnosti:	**Kaplnka padlých hrdinov 1.sv. vojny**
Č. v zozname MČ:	nie je evidovaná

Popis:
Na strete dvoch ulíc – Kvetinárskej a Krajinskej, v časti Komárov je umiestnená kaplnka.
Kaplnka má obdĺžnikový pôdorys, polygonálny uzáver a sedlovú strechu pokrytú eternitovým šindľom. Originálne dekoratívne je stvárnená čelná fasáda kaplnky. Pravouhlý vstup je po stranách lemovaný polostĺpmi s vyššou pätkou a štylizovanými hlavicami Kaplnke dominuje prelamovaný štít ozdobený rímsou a štukovými krížami, ktoré štít ukončujú. Nad vstupom je osadená mramorová tabuľa v štukovom ráme, s textom v maďarskom jazyku:

„Kik a hazat vedve
Hosi halált haltak
Adj Uram nekik orok
Nyugodalmat“

(Voľný preklad: *Tí, ktorí bránili túto vlasť, umreli hrdinskou smrťou. Daj Pane ,aby odpočívali v pokoji.)*
Vstup do kaplnky uzatvárajú drevené kazetované dvere a pekná jednokrídlová kovaná brána s motívom kríža v terčíkoch.
Kaplnku obec postavila na pamiatku padlým vojakom v 1. sv. vojne. Presný rok výstavby nepoznáme, ale je asi z 20.-tych rokov 20. storočia.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková (feb.2009)
Dátum: august 2009

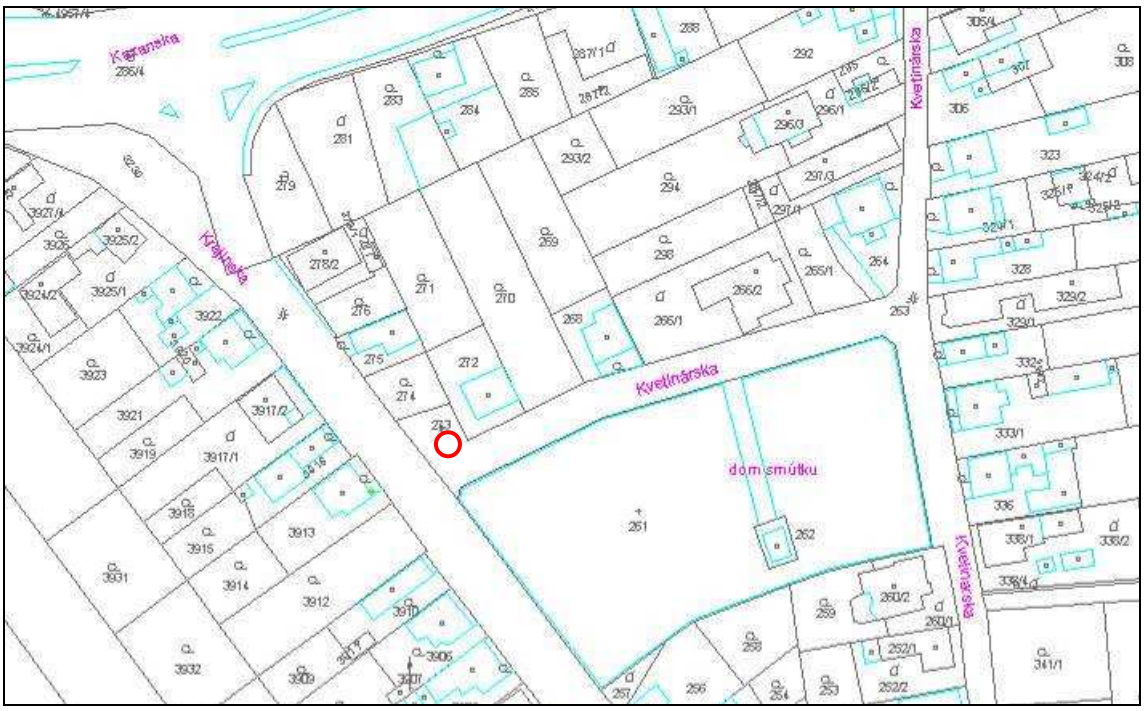

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. Pod.Biskupice
Katastrálne územie: Pod. Biskupice

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - C.5**

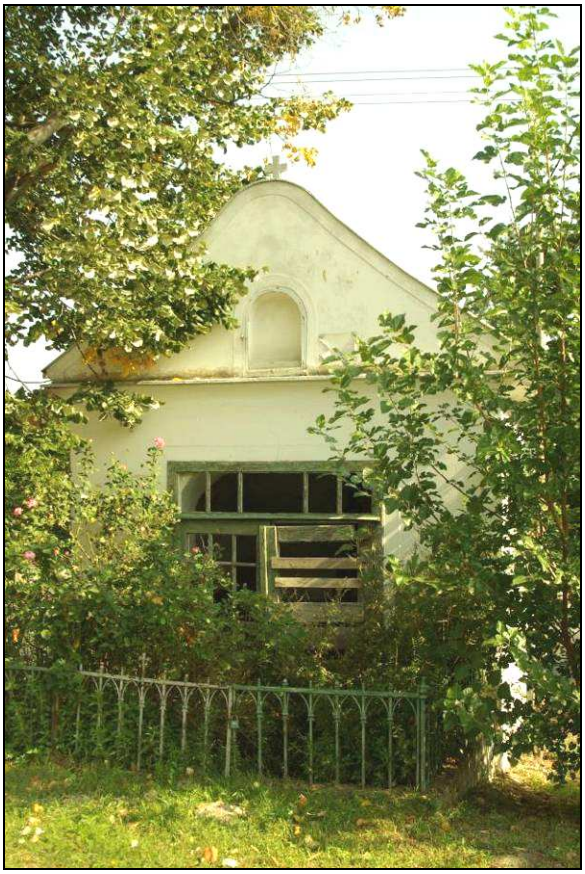
Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava –**Vrakuňa**
Adresa:	Hradská ulica, parcela č.2674
Adresa popisom:	pri ceste, v páse zelene
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**kaplnka sv. Petra a Pavla**
Č. v zozname MČ:	VRA-1A-4

Popis:

Na Hradskej ulici , v úzkom páse pri ceste ,je situovaná kaplnka. Je zasvätená sv. Petrovi a sv. Pavlovi. Ide o murovanú stavbu, s rovným uzáverom a so sedlovou strechou. Prízemiu dominuje vstup do kaplnky, úzka rímsa oddeľuje tvarovaný štít , ktorý má v strede niku na sošku svätého. Interiér kaplnky má jeden plochostropý priestor, po stranách sú dve prázdne niky. Na stenách sa nachádzali zvyšky dekoratívnej výmaľby interiéru. Kaplnka bola postavená v roku 1880. Havarijný stav kaplnky v r. 2009 bol podnetom pre miestnych aktivistov, ktorí zrealizovali v r.2011 obnovu kaplnky.

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková, Inga Fedasová
Dátum: september 2009,2011

kaplnka
(stav v r.2009)

interiér

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. VRAKUŇA
Katastrálne územie: Vrakuňa

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - C.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Vajnory**
Adresa:	Pri starom letisku
Adresa popisom:	ulica Pri starom letisku, pri dome č.286
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**kaplnka sv. Vendelína**
Č. v zozname MČ:	VAJ-1A-4

Popis:

Jednoduchá stavba kaplnky má obdĺžnikový pôdorys, rovný uzáver, murovaný trojuholníkový štít dekorovaný uskakujúcim radom tehly. Strecha je sedlová, pokrytá pálenou krytinou. Kaplnka má na čelnej stene nápis „Svätý Vendelín oroduj za nás!“ Kaplnka bola postavená v roku 1908, na pôvodne voľnom pasienku. Podľa miestnej tradície sa manželom Michalom a Márii Zemanovcom na tomto pasienku stratil syn – pastierik pri pasení dobytka. Zaprisahali sa, že pokiaľ sa syn nájde živý, postavia sv. Vendelínovi - ochrancovi pastierov, kaplnku. Chlapec sa našiel a na túto pamiatku postavila rodina Zemanovcov kaplnku. Po rekonštrukcii bola v roku 1999 znovu posvätená.

Literatúra a pramene:

Vajnory – monografia (Bratislava 1978)

Kahoun, K: Vajnory –umelecko-historický prieskum obce (Bratislava ,rkp,1974)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková , MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: máj 2008

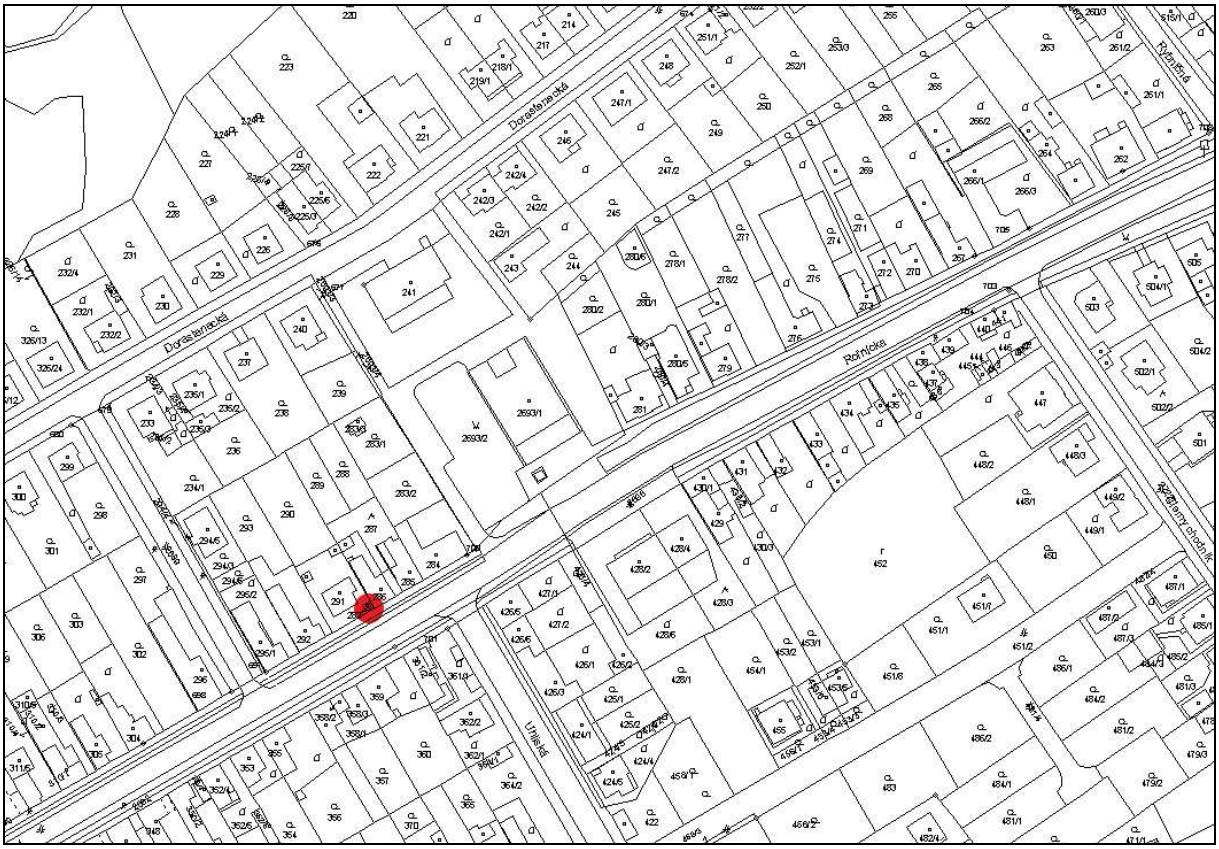

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava III
Obec: BA-m.č. VAJNORY
Katastrálne územie: Vajnory

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - C.7**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Záhorská Bystrica**
Adresa:	štátna cesta Záhorská Bystrica – Marianka
Adresa popisom:	rázcestie medzi Záhorskou Bystricou, Mariankou a Stupavou
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Kaplnka sv. Vendelína**
Číslo v zozname MČ:	ZaB-1A-18

Foto:

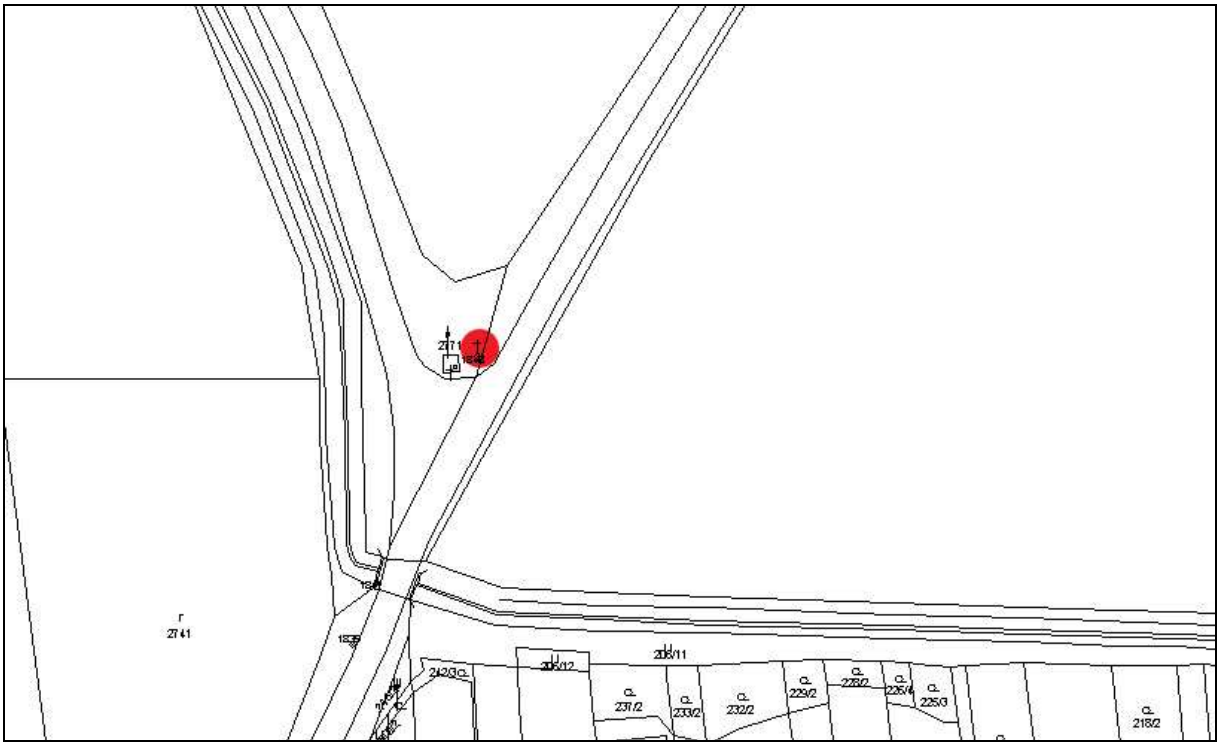

Popis:
Prícestná tehlová kaplnka bola postavená v romantickom duchu v 18. – 19. storočí. Prednú fasádu lemujú dve šesťboké vežičky. Veľkú časť prednej fasády zaberá široký portál s lomeným oblúkom. Vstup je zabezpečený ozdobnou mrežou. Kaplnka je zaklenutá pruskou klenbou. V nike sa nachádza novodobá soška Panny Márie.

Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 07/2008

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Záhorská Bystrica
Katastrálne územie: Záhorská Bystrica

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – II . - C.8**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Devínska Nová Ves**
Adresa:	Na Mýte
Adresa popisom:	medzi obytnými domami
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Kaplnka sv. Jána Nepomuckého**
Číslo v zozname MČ:	DNV-1A-5

Foto:

Popis:
Murovaná Kaplnka sv. Jána Nepomuckého je z roku 1911, fundátorom bola Edita Hrúzová. Vo vnútri je socha sv. Jána Nepomuckého s ukrižovaným Kristom na kríži. Je postavená pravdepodobne na mieste, kde stála v roku 1731 socha sv. Šebastiána.

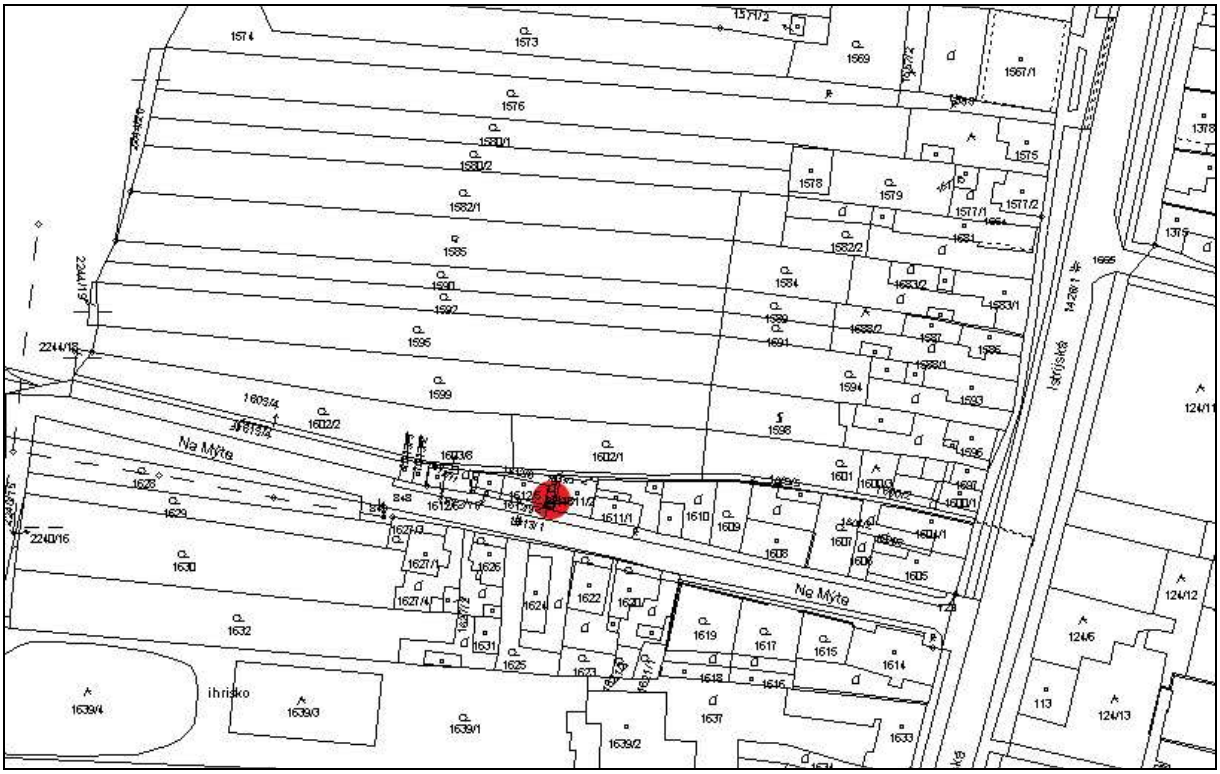
Literatúra a pramene:
Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia. Miestny úrad Devínska Nová Ves, Layuot Academic, DTP DTP, 1995, s. 100.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Socha sv. Jána Nepomuckého

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devínska Nová Ves
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA -II. - C.9**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Karlova Ves**
Adresa:	Cesta na Červený most
Adresa popisom:	v múre Vojenskej nemocnice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**kaplnka Panny Márie a sv. Rity**
Č. v zozname MČ:	nie je evidovaná

Popis:

Kaplnka sv. Rity je súčasťou murovaného plotu, ktorý ohraničuje areál Vojenskej nemocnice. Je to jednoduchá stavba , má obdĺžnikový pôdorys, malý vnútorný priestor je zaklenutý valenou klenbou, kaplnka má rovný uzáver. Strecha je sedlová. Segmentovo ukončený vstup je uzavretý kovanou mrežou a dvojkrídlovou kovovou bránkou. Nad vstupom ,na čelnej stene je nápis „*Kaplnka P. Márie a sv. Rity*“ .Vo vnútri kaplnky je obrázok sv. Rity, drevený krucifix a text modlitby .

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková , MÚOP

Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková Dátum: september 2011

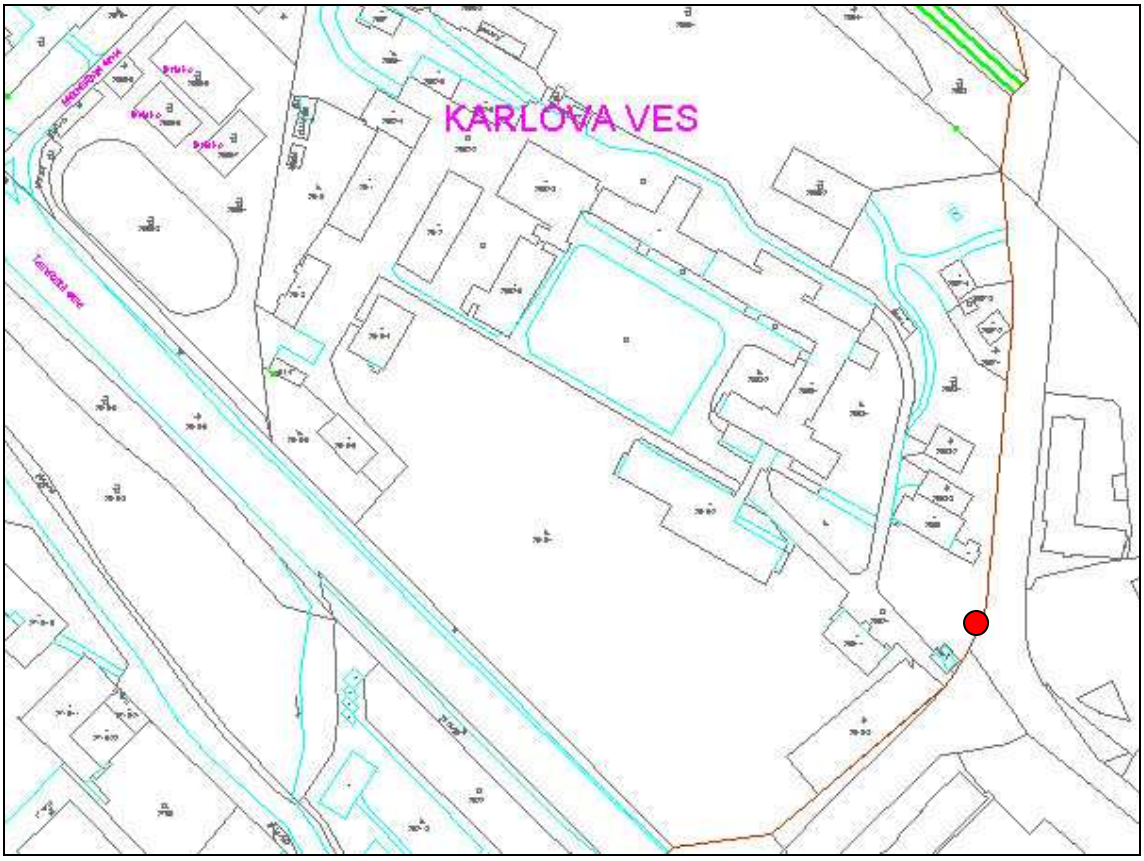

interiér

Okres: Bratislava II

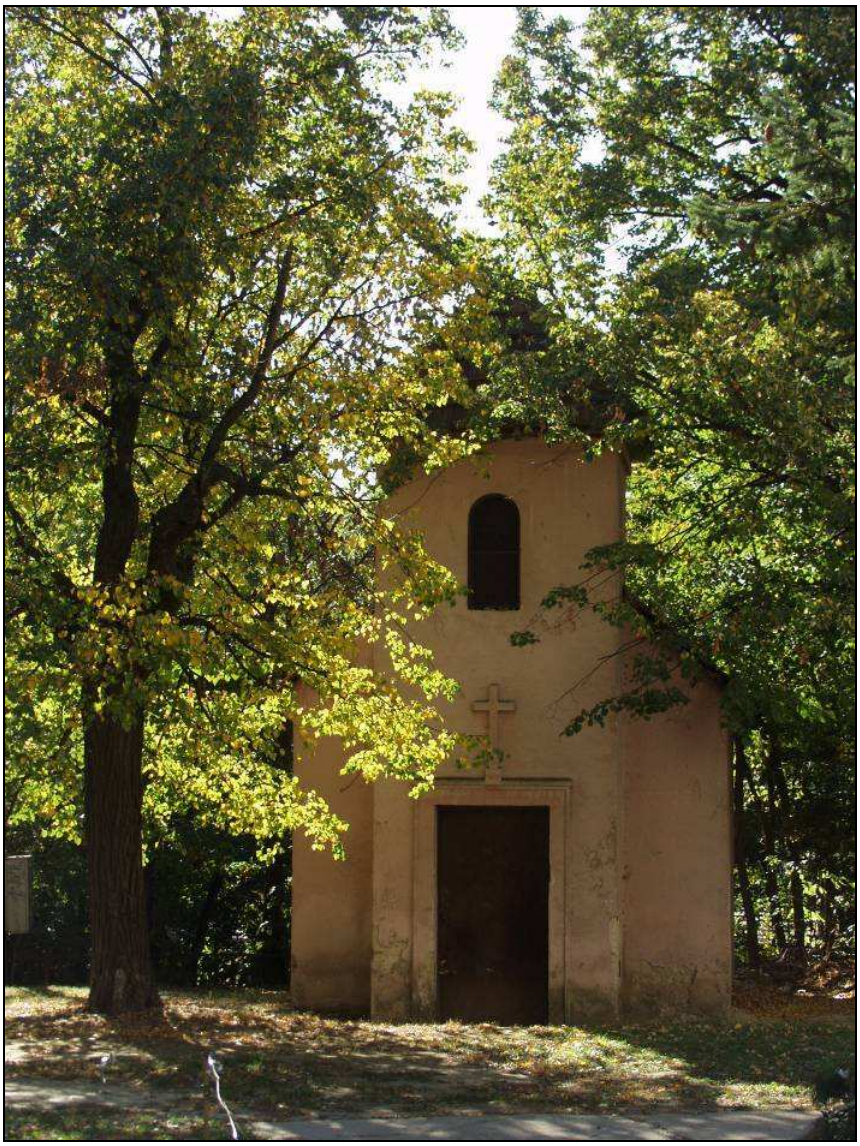
Obec: BA-m.č. Karlova Ves

Katastrálne územie: Karlova Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - C.10**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Staré Mesto**
Adresa:	Hlboká cesta
Adresa popisom:	za kostolom P. Márie Snežnej, nad Lurdskou jaskyňou
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**kaplnka sv. Jozefa**
Č. v zozname MČ:	zoznam t.č. nie je vypracovaný
Foto:	

Popis:
Juhozápadne od kostola Panny Márie Snežnej sa i dnes nachádza kaplnka sv. Jozefa, ktorá bola postavená v roku 1814 a je zachytená na viacerých grafických zobrazeniach – obrazoch, rytinách, fotografiách. Táto jednoloďová sakrálna stavba s vežou bola v prvej polovici 20. storočia upravovaná.

Literatúra a pramene: J.Cmorej, Bratislava. Svedectvo historických pohľadníc. Region, Poprad, 2004.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský
Dátum: október 2006

KÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. - II. - C.11**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Krížna ulica

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **rozlúčková kaplnka**

Č. v zozname MČ: zoznam t.č. nie je vypracovaný

Foto:

Popis:
Rozlúčková kaplnka (Urlaubkappelle) sa nachádzala na konci dnešnej Krížnej ulice, tam kde vyúsťuje Szaboóva ulica, tak je zakreslená na pláne Bratislavy z roku 1766 i 1780 a uvádza ju vo svojej publikácii Beschreibung … Pressburg aj J.M.Korabinský v roku 1780.
Podľa tradície sa pri tejto kaplnke zastavil sprievod s odsúdencom, ktorý sa tu musel rozlúčiť so svojimi rodinnými príslušníkmi a pokračoval v ceste na popravisko sám s ozbrojenými dozorcami.
Neveľká kaplnka mala trojuholníkový pôdorys a plechom pokrytú strechu v tvare trojbokého ihlana. Na troch bokoch stavby boli vo výklenkoch pieskovcové sochy sediaceho Krista (Vir dolorum), ukrižovaného Krista a Bolestnej Panny Márie (Pieta). Na nárožiach nad korunnou rímsou stáli kamenné sošky – putti, so symbolickými atribútmi.
V roku 1853 kaplnku obnovili a v roku 1923 ju dal Magistrát z regulačných príčin premiestniť o 11 metrov južnejšie, kde stála až do roku 1946, kedy bola dočasne rozobraná a 20 rokov uskladnená na Martinskom cintoríne. Žiaľ, v roku 1966 buldozér zničil ležiace sochy, a tak sa táto pamiatka 18. storočia stratila do nenávratna.

Literatúra a pramene: J.Cmorej, Bratislava. Svedectvo historických pohľadníc. Region, Poprad, 2004.

Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:
Dátum: október 2006, 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Červeným je označená býv. konská železnica a býv. Ludwigov mlyn.
Modrým je označená poloha rozlúčkovej kaplnky.

II. CIRKEVNÉ PAMäTIHODNOSTI

D. D r o b n é s a k r á l n e o b j e k t y - P i e t y

Z o z n a m p o l o ž i e k :

D.1 socha Piety v Starom Meste - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- D.1
Staré Mesto, ul. Na Kalvárii
kategória – nehnuteľná hmotná

D.2 socha Piety v Jarovciach - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- D.2
Jarovce, cesta do Rusoviec
kategória – nehnuteľná hmotná

D.3 socha Piety v Petržalke - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- D.3
Petržalka – Daliborovo nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

Zdôvodnenie:

Drobná sakrálna architektúra tvorí významnú zložku kultúrnej krajiny. Jej častým námetom je súsošie Piety zobrazujúce Pannu Máriu v náručí s mŕtvym synom. Medzi najstaršie na území Bratislavy patrí Pieta osadená na ceste medzi Jarovcami a Rusovcami z roku 1727 a Pieta z roku 1814 na ul. Na kalvárií.

(Z.Z.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA – II – D.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré mesto**
Adresa:	ul. Na Kalvárii
Adresa popisom:	medzi kostolom a krížovou cestou
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**socha Piety**
Číslo v zozname MČ:	MČ nemá t.č. zoznam pamätihodnosti

Foto:

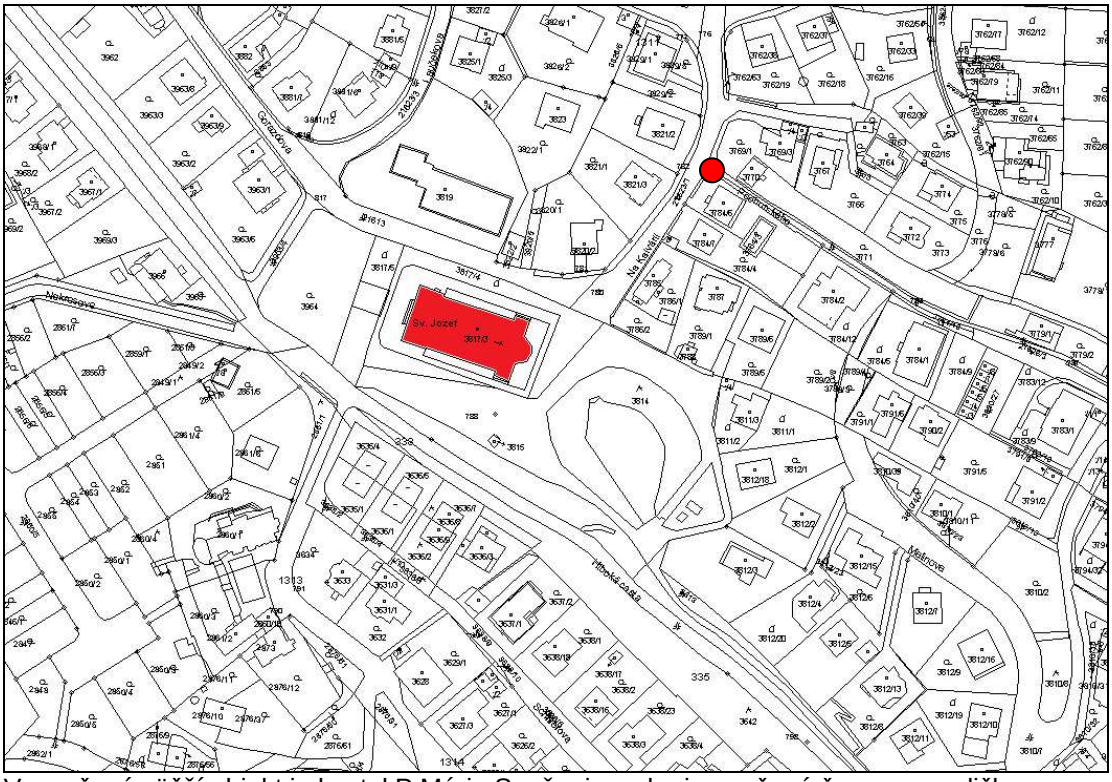
Popis:

Socha pochádzajúca z roku 1814 predstavuje scénu z Ježišovho života, keď ho po sňatí z kríža drží P. Mária na rukách. Socha je postavená na hranolovom podstavci – jej pozadie tvorí masívny kríž, cez ktorý je prehodená drapéria. Celá socha je vytesaná z kameňa. Dielo je stvárnené v barokovom štýle, aj keď niektoré formálne znaky už poukazujú na klasicistické cítenie. Letopočet je vytesaný na nápisovej doske na prednej strane sokla. Súsošie je dnes v havarijnom stave, chýba hlava anjelika, ruky Krista a Panny Márie.

Literatúra a pramene: V. Obuchová, Kalvária v Bratislave. Archívno-historický výskum. Bratislava. Ročenka Mestského múzea v Bratislave, č. XI., r. 1999.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský
Dátum: október 2006

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Vyznačený väčší objekt je kostol P.Márie Snežnej, socha je značená červenou guličkou

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – II. - D.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Jarovce**
Adresa:	cesta medzi Jarovcami a Rusovcami
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**socha Piety**
Číslo v zozname MČ:	nie je evidovaný

Foto:

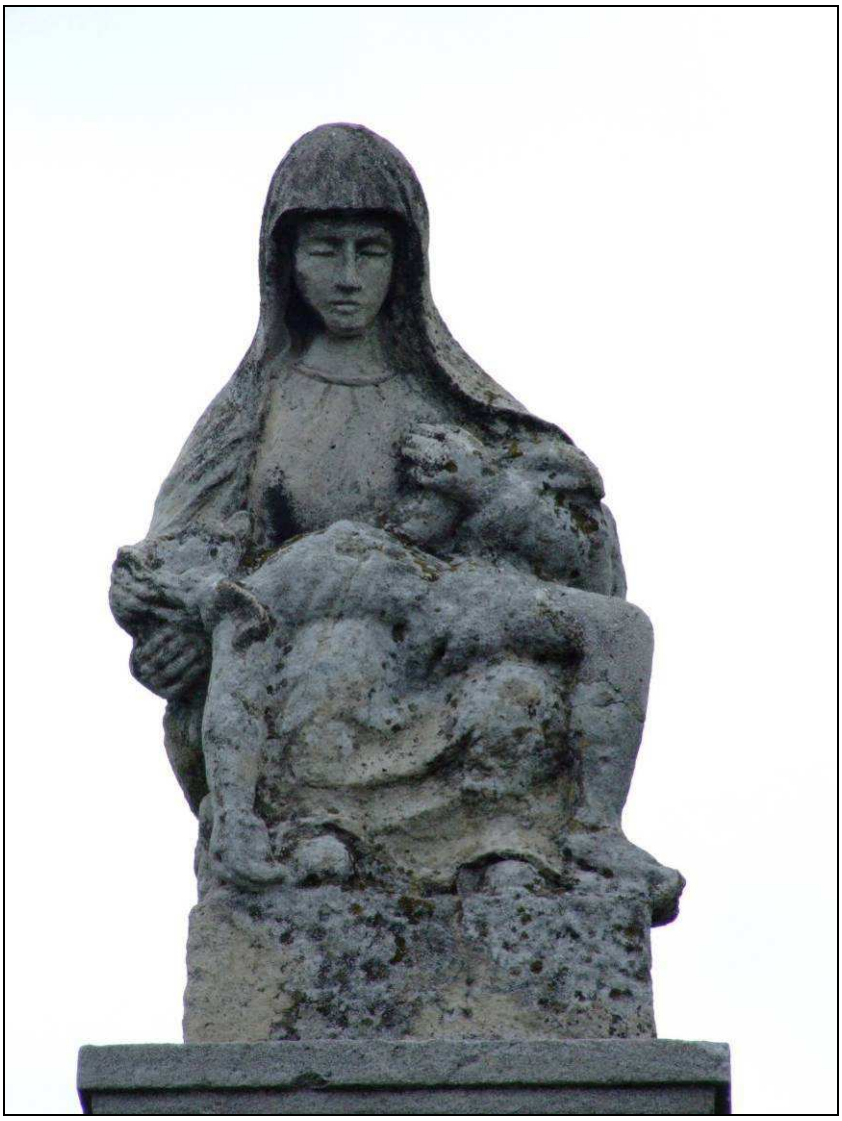
Popis:

Kamenná socha Piety osadená na vysokom hranolom podstavci s nápisom TISES: KREIT Z. HAT. LAS EN. SETZ EN. TER A MMA WUTAW ITZ 1727 -
„Tento kríž nechal postaviť Tamas Wutawitz 1727“.

Socha Piety je riešená v tradičnom poňatí sediacej Panny Márie, ktorá drží v náručí mŕtvého Krista. Socha je ukážkou ľudového baroka.
K soche sa viaže ústna tradícia, že je postavená na mieste , kde od 17. storočia stála šibenica.

Literatúra a pramene: Hradský,J., Mallinerits, J.: Jarovce, PT, 2008, str. 225

Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Zvarová
Dátum: 07/2008

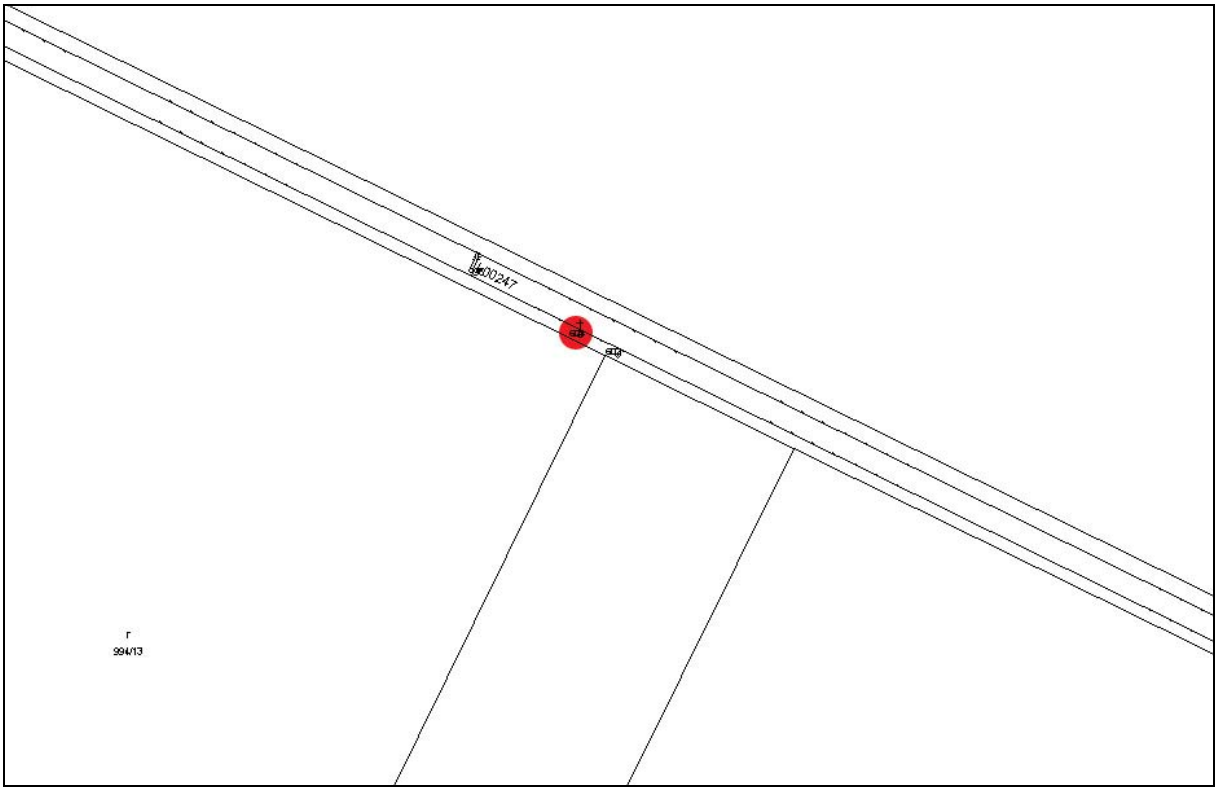
Socha Piety

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

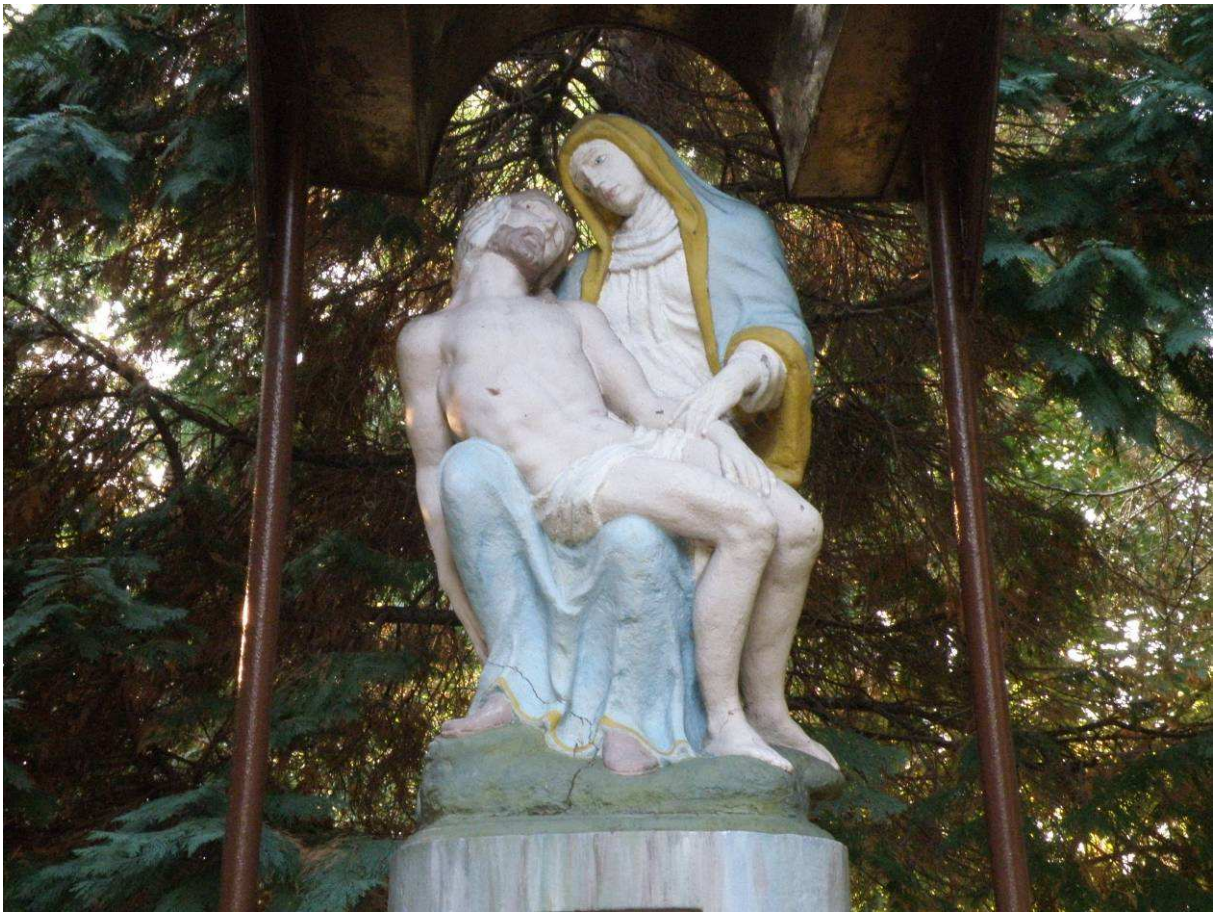
Okres: Bratislava V
Obec: BA-m.č. JAROVCE
Katastrálne územie: Jarovce

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – II. – D.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Petržalka**
Adresa:	Daliborovo nám.
Adresa popisom:	pred vchodom do kostola
Typ pamätihodnosti:	kategória 1.B – hmotná hnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**socha Piety**
Číslo v zozname MČ:	**-**

Foto:

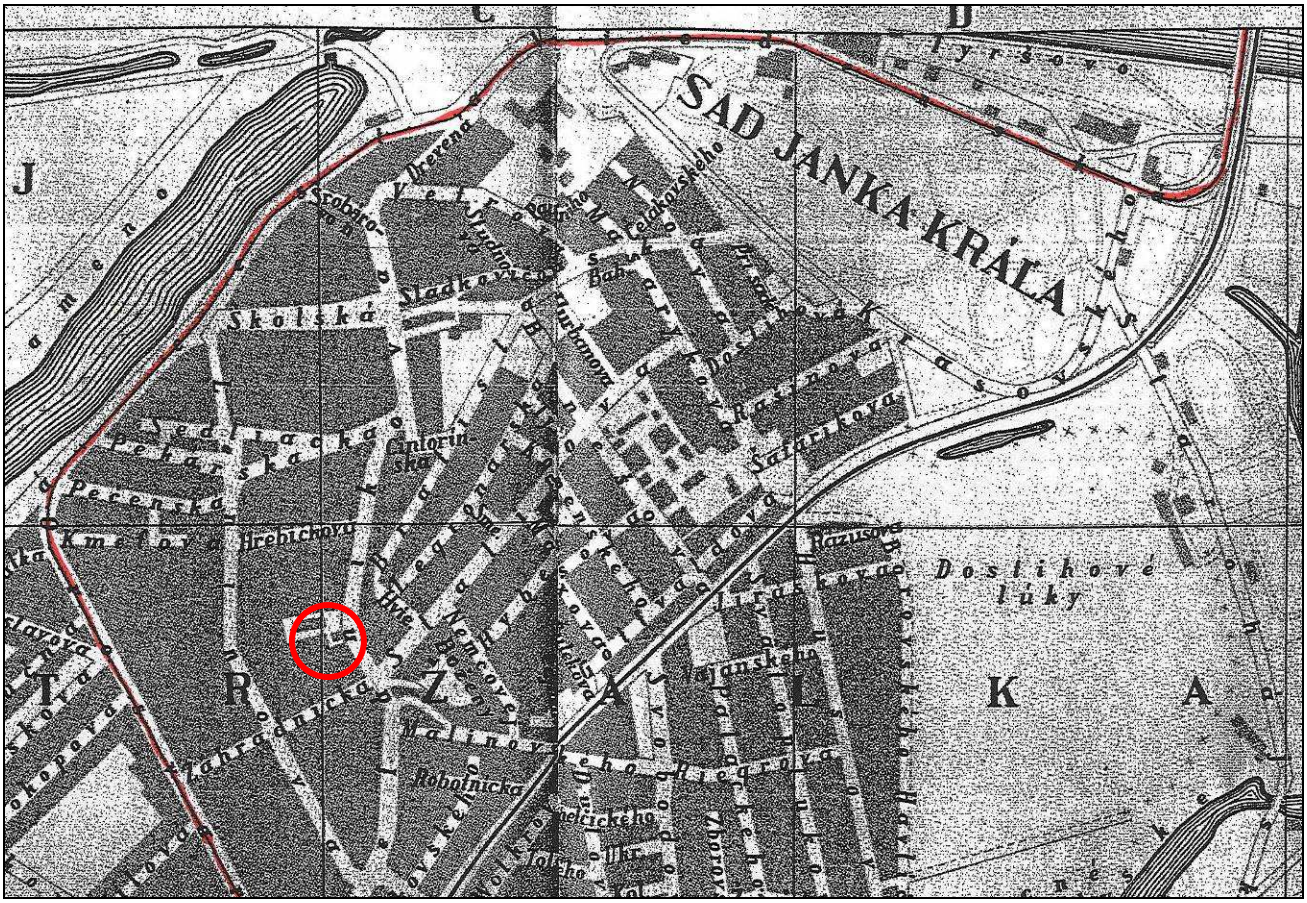
Popis:
Socha Piety je situovaná v areáli kostola na Daliborovom nám., na trávnatom ostrovčeku vedľa hlavného vstupu. Posadená je na valcovitom podstavci, na ktorom sa nachádza kamenná tabuľka s textom o renovácii sochy p. Modrovichom. Podstavec je položený na masívnom nízkom stĺpe, ktorého driek je baňato rozšírený. Stĺp aj socha vykazujú barokizujúce formálne znaky, ale v novoslohovom podaní.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Ivo Štassel

Dátum: 09/2011

SAD JANKA KRÁĽA
Dostihové lúky
T R N A V A
Hrebenová
Hrebenova
Hrebenova
Hrebenova

II. CIRKEVNÉ PAMäTIHODNOSTI

E. D r o b n é s a k r á l n e o b j e k t y – s o c h y s v ä t c o v

Z o z n a m p o l o ž i e k :

E.1 socha sv. Jána Nepomuka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.1
Devínska Nová Ves, Hradištná ul. (areál kostola)
kategória – nehnuteľná hmotná

E.2 socha sv. Jána Nepomuka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.2
Devín, Muránska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.3 socha sv. Jána Nepomuka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.3
Čunovo, Sochorova ul.- Na hrádzi
kategória – nehnuteľná hmotná

E.4 socha sv. Jána Nepomuka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.4
Rača, Alstrova ul. (areál r.-k. kostola)
kategória – nehnuteľná hmotná

E.5 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.5
Rača, ul. Pri vinohradoch
kategória – nehnuteľná hmotná

E.6 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.6
Čunovo, Hraničiarska ul. 5,7
kategória – nehnuteľná hmotná

E.7 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.7
Dúbravka, Jadranská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.8 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.8
Záhorská Bystrica, nám. sv.Floriána
kategória – nehnuteľná hmotná

E.9 socha sv. Floriána - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.9
Jarovce, Mandľová ul. (pri kostole)
kategória – nehnuteľná hmotná

E.10 socha sv. Vendelína - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.10
Dúbravka, Vendelínska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.11 socha sv. Antona - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.11
Rusovce, Gerulatská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.12 socha sv. Sebastiána a Rocha - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.12
Devín, Slovanské nábr.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.13 socha sv. Ondreja - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.13
Ružinov, roh Záhradníckej a Miletičovej ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.14 socha Panny Márie - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.14
Dúbravka, Švantnerova ul. (Tavaríkova kolónia)
kategória – nehnuteľná hmotná

E.15 socha Panny Márie - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.15
Čunovo, Dlhá ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

E.16 socha Cholerskej Panny Márie - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.16
Devínska Nová Ves, nám. 6.apríla
kategória – nehnuteľná hmotná

E.17 súsošie Najsvätejšej Trojice - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- E.17
Rusovce, Balkánska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

Zdôvodnenie:

Sochy svätcov sú neodmysliteľnou historickou súčasťou miest a obcí. Veľmi často býva zobrazovaný sv. Ján Nepomucký, patrón spovedníkov, sv. Florián ako ochranca pred požiarmi, Panna Mária a sv. Anton. Ojedinelými sú na území Bratislavy sochy sv. Vendelína ako patróna pastierov a sv. Sebastiána a Rocha ako ochrancov pred morom.

(Z.Z.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. - E.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Devínska Nová ves**
Adresa:	ulice Hradištná a Eisnerova
Adresa popisom:	areál r. k. Kostola Sv. Ducha
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**socha sv. Jána Nepomuckého**
Číslo v zozname MČ:	DNV-1A-18

Foto:

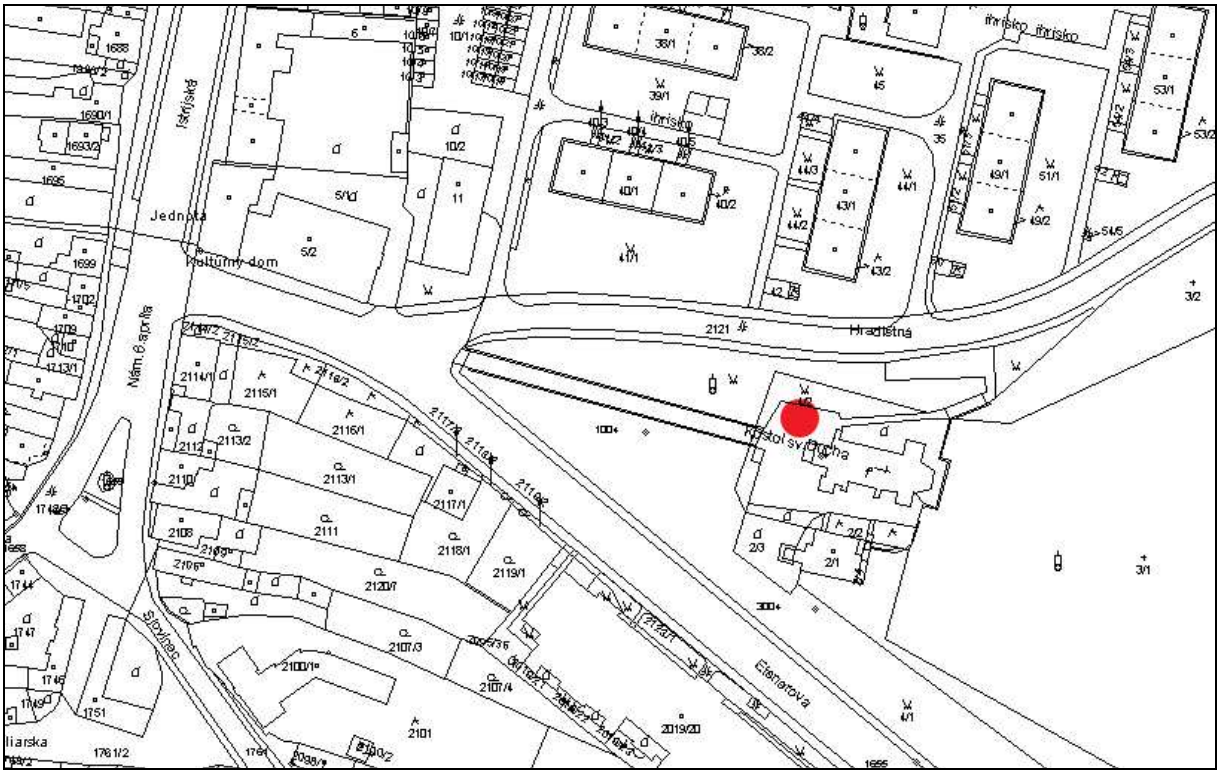

Popis:
Socha sv. Jána Nepomuckého na hranolovom podstavci je situovaná vo vstupnej časti areálu r. k. Kostola Sv. Ducha. Svätec stojí v miernom predklone, oblečený je do cirkevného rúcha, na hlave má biret. V ľavej ruke drží zatvorenú knihu, atribút, ktorý držal v pravej ruke už chýba.
Socha je kópiou pôvodnej barokovej sochy z roku 1731, originál je umiestnený v Múzeu mesta Bratislavy.

Literatúra a pramene:
Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia. Miestny úrad Devínska Nová Ves, Layuot Academic, DTP 1995, s. 100.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devínska Nová Ves
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. – E2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Devín**

Adresa: Muránska ul.

Adresa popisom: pred bočnou bránou hradu

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **socha sv. Jána Nepomuckého**

Číslo v zozname MČ: DEV-1A-10

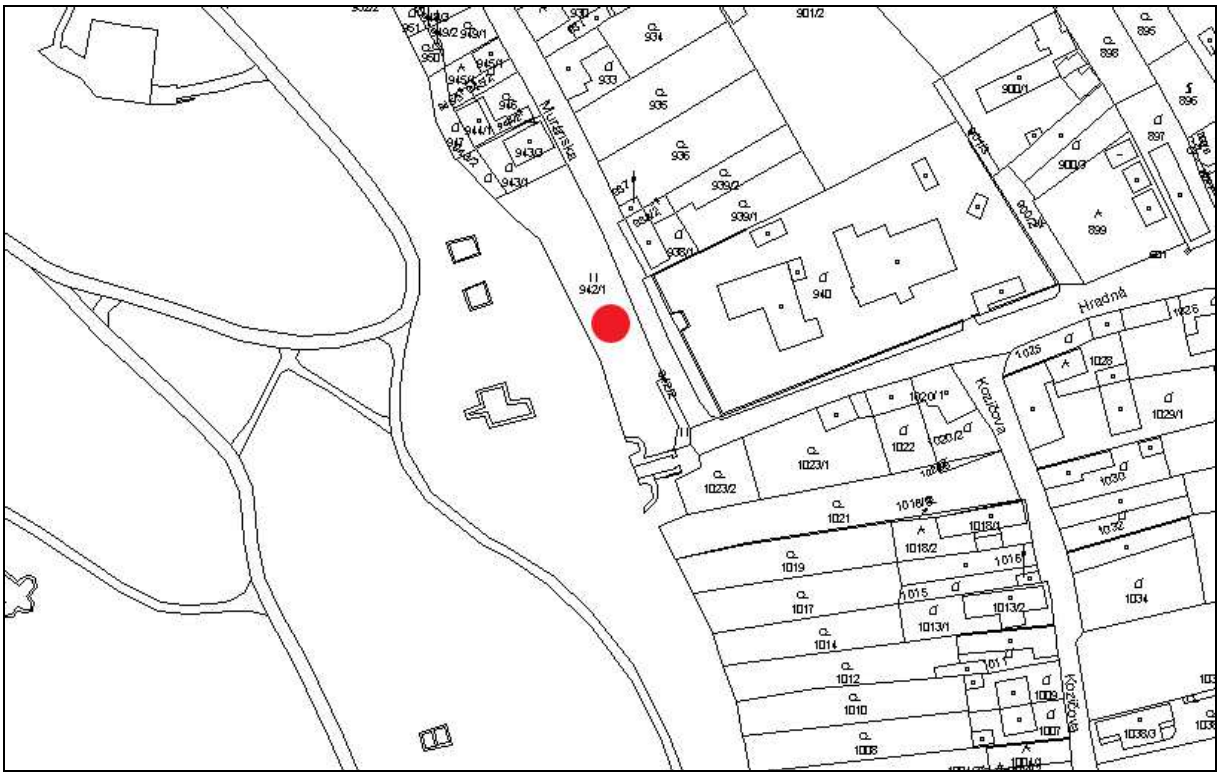
Foto:

Popis:
Kamenná socha svätca je na volútovom podstavci. Stojaci svätec je zobrazený v tradičnom ikonografickom poňatí , v šatách mnícha, na rukách s krížom s Ukrižovaným Kristom.
Socha je novodobou kópiou, originál je uložený v Múzeu mesta Bratislavy.
Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devín
Katastrálne územie: Devín

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. – E.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Čunovo**

Adresa: Sochorova ul. a Na hrádzi

Adresa popisom: na ploche zelene

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **socha sv. Jána Nepomuckého**

Číslo v zozname MČ: ČUN-1A-3

Foto:

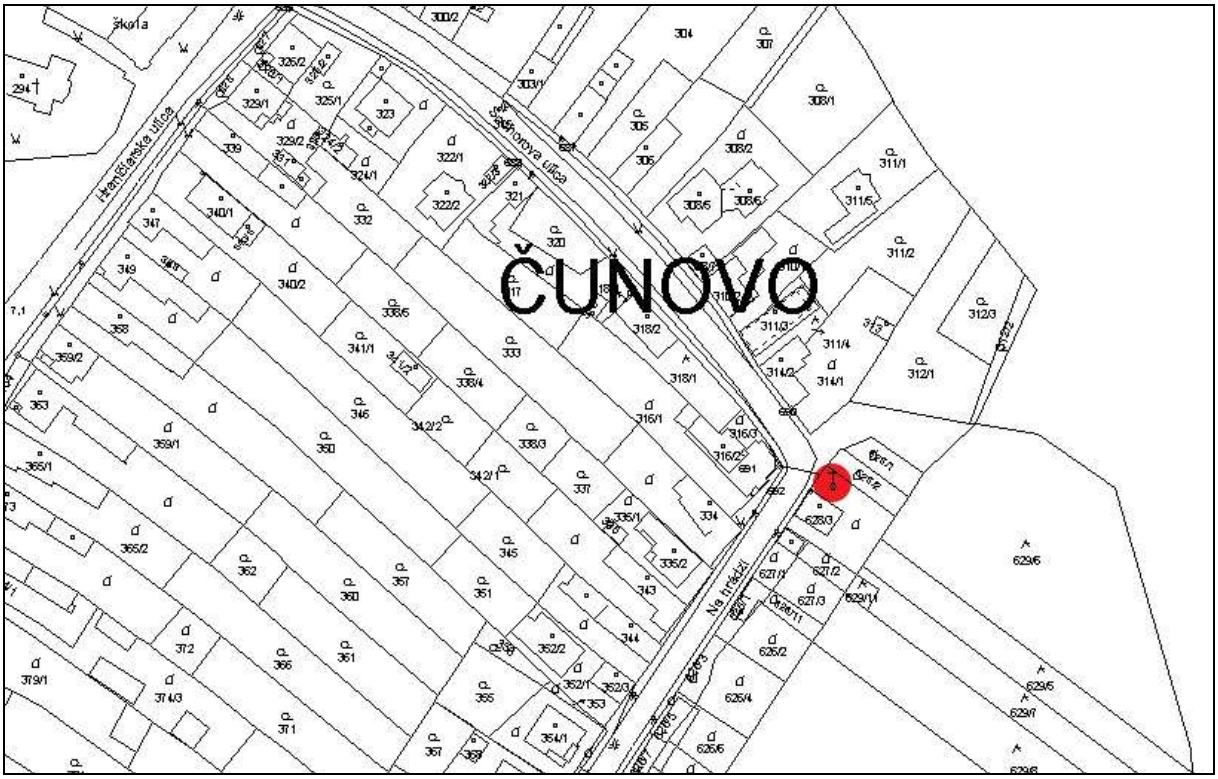

Popis:
Kamenná socha sv. Jána Nepomuckého je postavená na vyvýšenom podstavci tvorenom dvoma schodíkmi. Podstavec sochy je hranolový v prednej časti s nápisom *RENOVATA 1843*, čelo podstavca je zdobené rytou kazetou. Svätý Ján je zobrazený en face, v tradičnom ikonografickom poňatí s biretom na hlave, oblečený je do spodného rúcha, cez ktoré má odetú rochetu. V rukách drží kríž s ukrižovaným Kristom.

Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 08/2008

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Čunovo
Katastrálne územie: Čunovo

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. - E.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Rača**

Adresa: Alstrova ulica č.121

Adresa popisom: vo dvore farského úradu

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **socha sv. Jána Nepomuckého**

Číslo v zoznam MĆ: RAC-1A-38

Foto:

Popis:
Socha sv.Jána Nepomuckého je typická socha tohto svätca, ktorého kult sa naplno rozvinul v 18.storočí, kedy bol kanonizovaný vyše 300 rokov po svojej smrti. Svätec je nositeľom veľkej úcty najmä v Čechách ,ale aj na Slovensku, Nemecku a v celej Európe. Jeho sochy sa stavali na mostoch, pri riekach a potokoch. Sv. Ján Nepomucký je uctievaný ako mučeník spovedného tajomstva a patrón pri prírodných pohromách a povodniach. Je zobrazovaný ako kňaz v bielej rochete s čiernym biretom na hlave a s piatimi hviezdami okolo nej. V ruke drží kríž prípadne tiež palmovú ratolesť. Palma je symbolom víťzstva a mučeníctva. Hviezdy symbolizujú skutočnosť, že telo Jána naši vltavskí rybári po jeho smrti, ale tiež päť písmen latinského slova "tacui", čo znamená "mlčal som". Aj pieskovcová socha z Rače je pekným príkladom zobrazovania tohto svätca - postava je v kontraposte s mierne vystrčenou pravou nohou, pravá ruka drží kríž spolu s palmovou ratolesťou, hlava sa kloní ku krížu. Rúcho je bohato riasené.

Socha sv. Jána Nepomuckého bola pôvodne umiestnená v priestore dnešného Námestia A. Hlinku. Už v roku 1753, ako uvádza monografia o Rači, tu stála a bola zložená finančná čiastka na jej udržiavanie. Socha stála na mieste sútoku dvoch potokov, ktoré tiekli cez ulice Alstrova a Pri vinohradoch a tiekli ďalej dnešnou Detvianskou ulicou. Sochy sv. Jána Nepomuckého sa vždy umiestňovali ku potokom a k riekam, nakoľko bol ochrancom proti povodniam. Na tomto mieste socha bola do roku 1953, potom ju presunuli ku stene rím.-kat. kostola, kde na podstavci, chránená kovovou strieškou prečkala až do obdobia, kedy bola realizovaná komplexná rekonštrukcia kostola (okolo roku 2003). V súčasnosti je táto cenná socha postavená na dvore fary, je bez podstavca(!) a v zlom, takmer havarijnom stave. Polychrómia je opadaná až na kameň a postupne dochádza k úbytku kameňa. Je potrebné sochu odborne zreštaurovať a dôstojne umiestniť.
Literatúra a pramene:
1. Havlovič Ľ.: Rača – z dejín a pamiatok obce (Bratislava 2002)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková Dátum: máj 2010

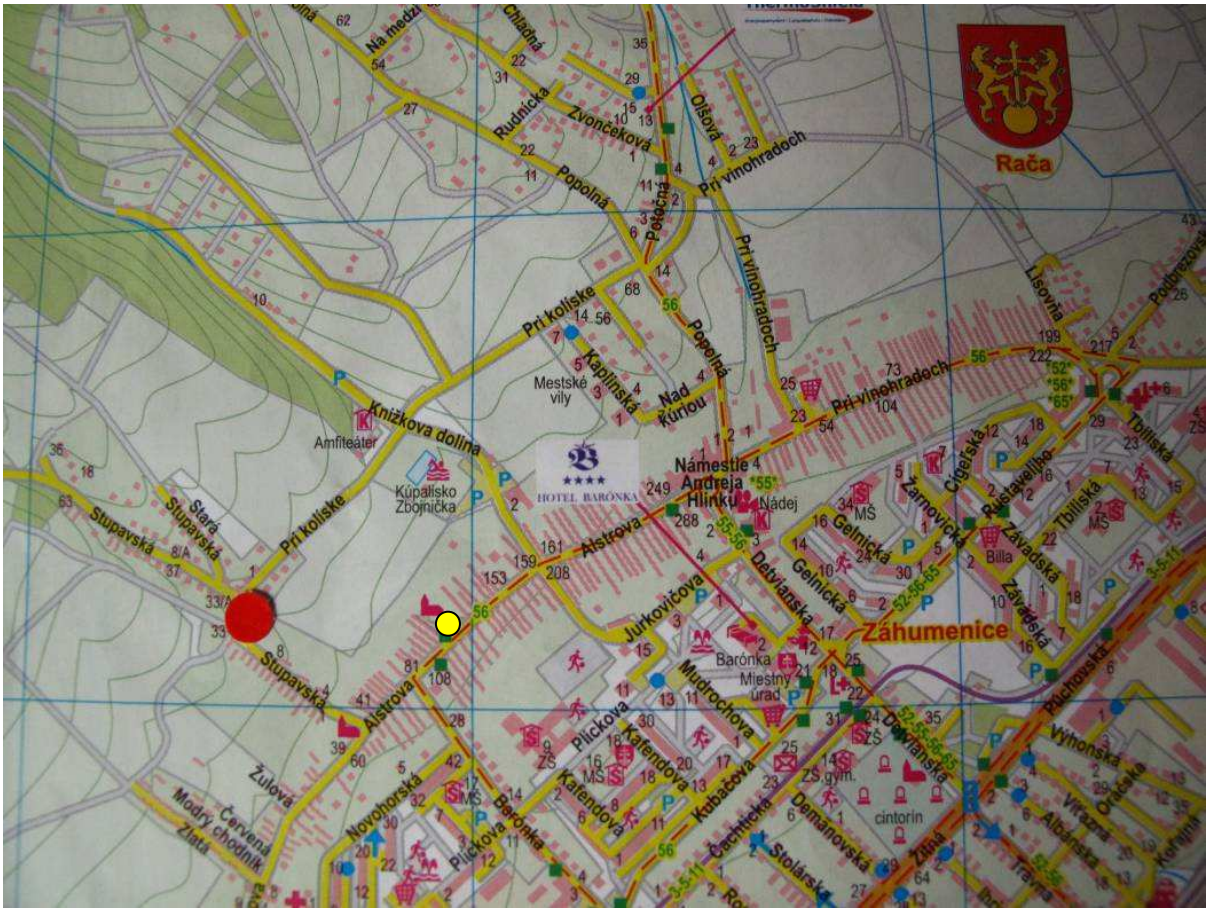
Stav sochy v súčasnosti

80. roky 20. storočia

90. roky. 20. storočia (archív MÚOP)

Poloha sochy je vyznačená žltým bodom.

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. - E.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Rača**
Adresa:	ul. Pri vinohradoch , pred domom č. 77
Adresa popisom:	v páse zelene na ulici
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**socha sv. Floriána**
Číslo v zozname MČ:	RAC-1A-13

Popis:

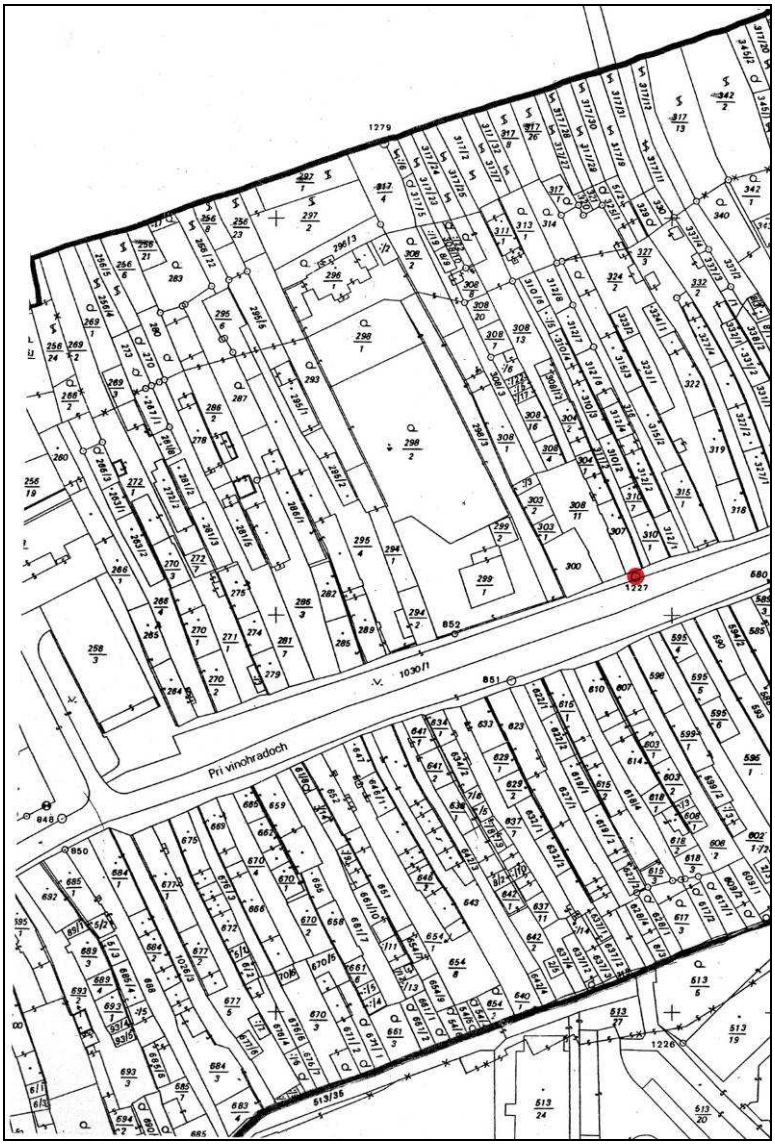
V strede trávnatého pásu medzi chodníkom a ulicou je situovaná na vysokom podstavci socha sv. Floriána. Samotný podstavec sa skladá z profilovaného sokla obdĺžnikového pôdorysu, na ktorom stojí hruškovitý driek s plastickou paspartou okolo stredu. Výška postamentu je 130 cm, výška sochy cca 170 cm. Postava sv. Floriána je stvárnená ako rímsky vojak, ktorý drží žrď s vlajkou ,druhou rukou leje vodu na horiaci dom. Telo je v kontraposte a špirálovite sa otáča okolo vlastnej osi, trup je mierne naklonený , hlava obrátená smerom k nebu. Socha i podstavec je natretá hrubým vápenným náterom. V strede podstavca je tabuľa o inštalovaní sochy – r.1876. Ide pravdepodobne o informáciu o zrenovovaní sochy. Ako uvádza autor monografie o Rači, socha bola postavená po veľkom požiari, ktorý zachvátil Raču v r.1732. Celá socha je ovplyvnená barokovým slohom, hoci v redukovanej podobe.

Literatúra a pramene:

Havlovič, Ľ.: Rača – z dejín a pamiatok obce (BA 2002)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: júl 2008

Výrez z katastrálnej mapy Rače

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. – E.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Čunovo**
Adresa:	Hraničiarska ul. č. 5/7
Adresa popisom:	v nike fasády rodinného domu
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**socha sv. Floriána**
Číslo v zozname MČ:	ČUN-1A-4

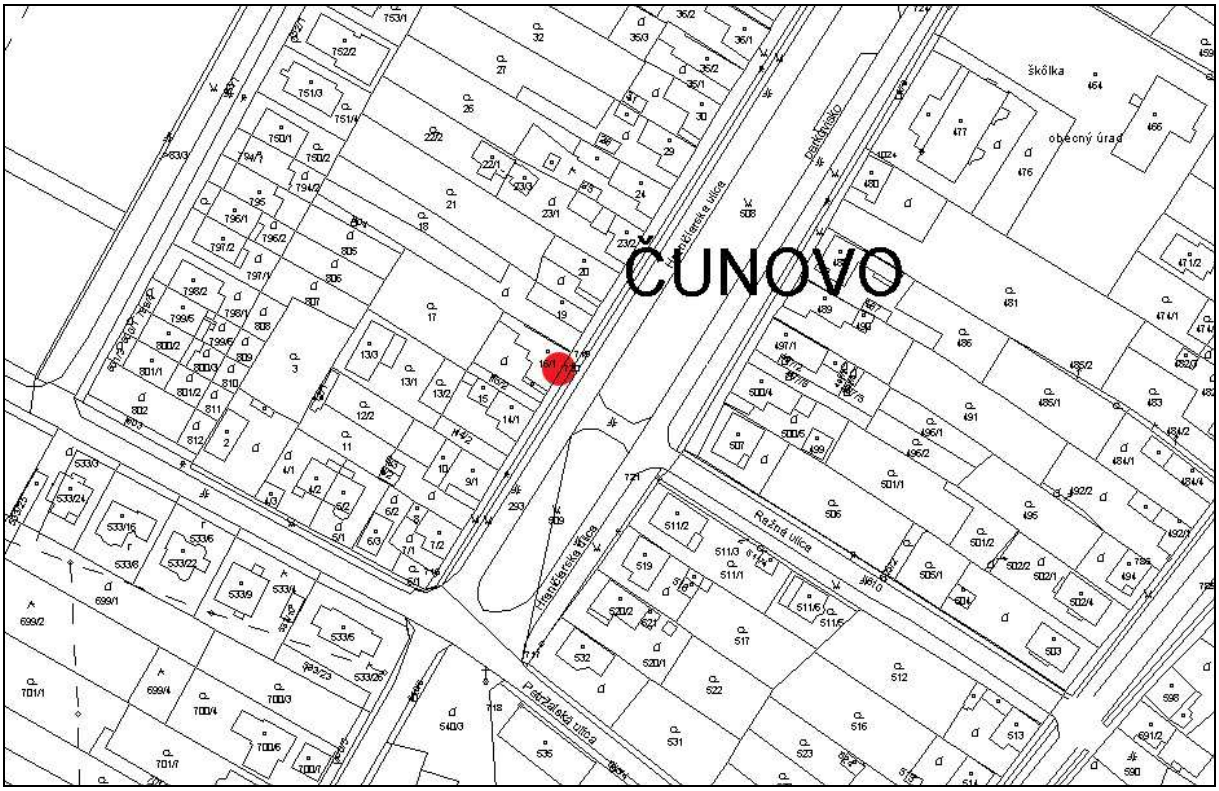
Foto:

Popis:
Socha stojaceho sv. Floriána je zobrazená v tradičnom ikonografickom riešení, má podobu rímskeho vojaka a patróna hasičov. Sv. Florián stojí na štvorcovom podstavc. Pri nohách má horiaci dom. V pravej ruke drží vedro, z ktorého leje vodu, v ľavej drží zástavu. Samotná socha svätca je pravdepodobne z 19. storočia.

Literatúra a pramene: Mgr. art. Ševčík, P.: Svätý Florián, reštaurátorská dokumentácia, 2008
Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: –
Dátum: 08/2008

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Čunovo
Katastrálne územie: Čunovo

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. - E.7**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Dúbravka**
Adresa:	Jadranská ulica
Adresa popisom:	Jadranská ulica – zelený medziulicový pás
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**socha sv. Floriána**
Číslo v zozname MČ:	DUB-1A-1

Popis:

Kamenná socha sv .Floriána je osadená na hranolovitom kamennom podstavci. Sv. Florián je stvárnený ako rímsky vojak, v typickom rímskom odeve, s charakteristickými prvkami odevu – sandále, šaty, prilba, pláštenka a zástava. V pravej ruke drží drevený džbán, z ktorého leje vodu na horiaci domček. Socha sv. Floriána je spracovaná podľa tradičnej ikonografie. Sv. Florián je ochranca pred požiarom, ale aj pred veľkou vodou ako aj inými pohromami, preto jeho sochy sú súčasťou verejných priestorov všetkých obcí.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: máj 2008

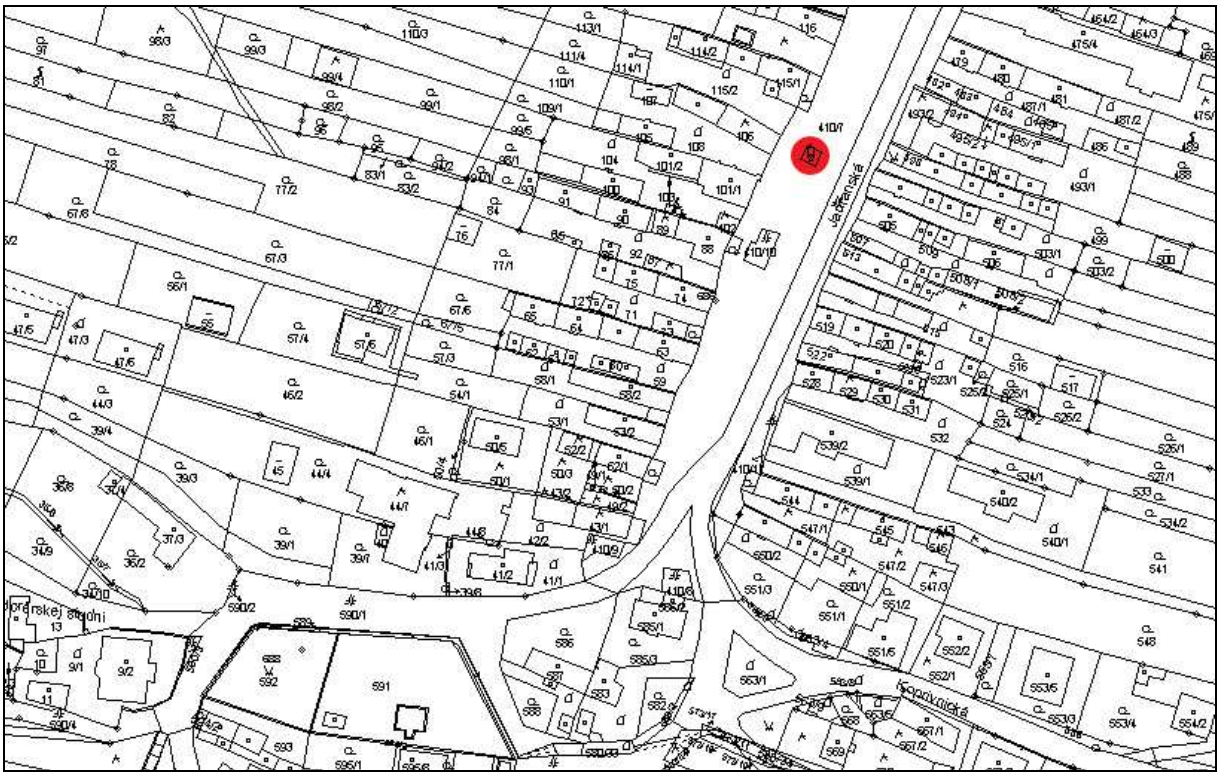

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. DÚBRAVKA
Katastrálne územie: Dúbravka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. – E.8**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Záhorská Bystrica**

Adresa: ul. Jána Raka a Československých tankistov

Adresa popisom: v strede námestia

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **socha sv. Floriána**

Číslo v zozname MČ: ZaB-1A-4

Foto:

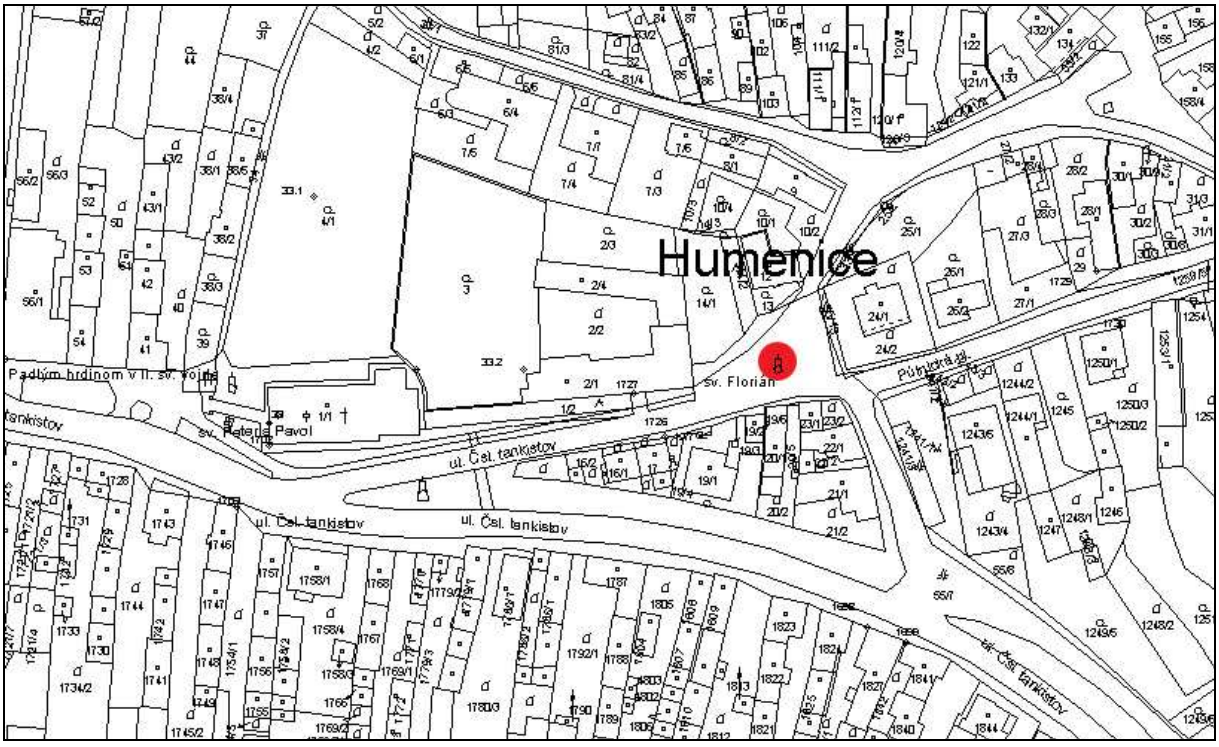

Popis:
Socha je postavená na novom betónovom podstavci. Svätý Florián stojí na hranolovom podstavci , ktorý má na prednej strane iniciály *SP* a datovanie *1815*. Zobrazený je ako patrón hasičov, pri nohách s horiacim domom a v ruke s vedrom s vodou. Oblečený je do odevu rímskeho vojaka. Socha bola v 90. rokoch 20. storočia reštaurovaná, vtedy ju zbavili starších polychrómií a ponechali ju vo výraze kamenného materiálu.

Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 07/2008

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Záhorská Bystrica
Katastrálne územie: Záhorská Bystrica

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. – E.9**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava **- Jarovce**

Adresa: Mandľová ul.

Adresa popisom: v areáli r. k. kostola sv. Mikuláša

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **socha sv. Floriána**

Číslo v zozname MČ: nie je evidovaný

Foto:

Popis:

Murovaný stĺp zo začiatku 20. storočia je hranolového tvaru. V hornej časti má zasklenú niku, v ktorej je socha sv. Floriána ako patróna hasičov. Stĺp ukončuje betónová strieška s krížom.

Literatúra a pramene: Hradský,J., Mallinerits, J.: Jarovce, PT, 2008

Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Zvarová
Dátum: 07/2008

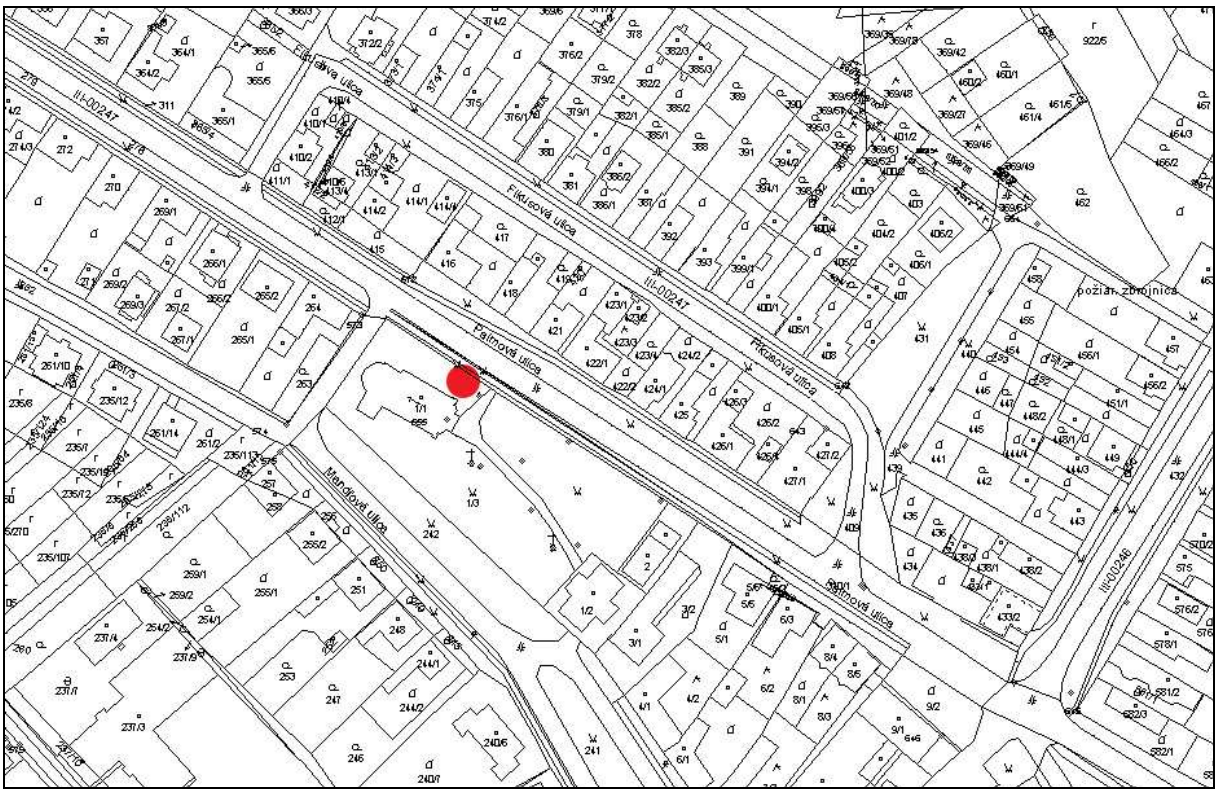
Socha sv. Floriána

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava V
Obec: BA-m.č. JAROVCE
Katastrálne územie: Jarovce

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA – II. - E.10**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Dúbravka**

Adresa: Vendelínska ulica

Adresa popisom: na trávnatej ploche pri areály ZŠ Dolinského

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Socha sv. Vendelína**

Číslo v zozname MĆ: DUB-1A-11

Popis:

Blízko Základnej školy na Dolinského ulici je inštalovaná socha **sv. Vendelína**. Socha bola pôvodne umiestnená na inom mieste, v roku 1970 prišlo k jej premiestneniu do areálu fary, v roku 1993 bola reštaurovaná a umiestnená na verejné priestranstvo na Vendelínsku ulicu. Socha je osadená na podstavec, ktorý má tvar hranolovitého stĺpu s profilovanou pätkou aj hlavicou. Stĺp je postavený na podstavci ,na ktorom sú informačné tabule. Podľa starších fotografií pôvodný stĺp vyzeral inak, mal tri časti, s nápisovou doskou umiestnenou tesne pod sochou. Samotná socha bola chránená kovovou strieškou v tvare poloblúka.

Socha sv. Vendelína je baroková plastika pravdepodobne z konca 18. storočia. Renovovaná bola v roku 1928 a 1993. Socha znázorňuje sv. Vendelína ,patróna pastierov s jeho náležitými atribútmi ako je vôl pri nohách svätca a pastierska palica. Úctu sv. Vendelína oficiálne uznal pápež Mikuláš V. v r. 1450. Svätec sa uctieva ako **patrón pastierov a pútnikov** i ako **ochranca zvierat a poľnej úrody**, preto je väčšinou zobrazovaný ako mladý pastier s dobytkom a ovcami, s pastierkou palicou a kapsou, môže mať aj ruženec, či knihu.

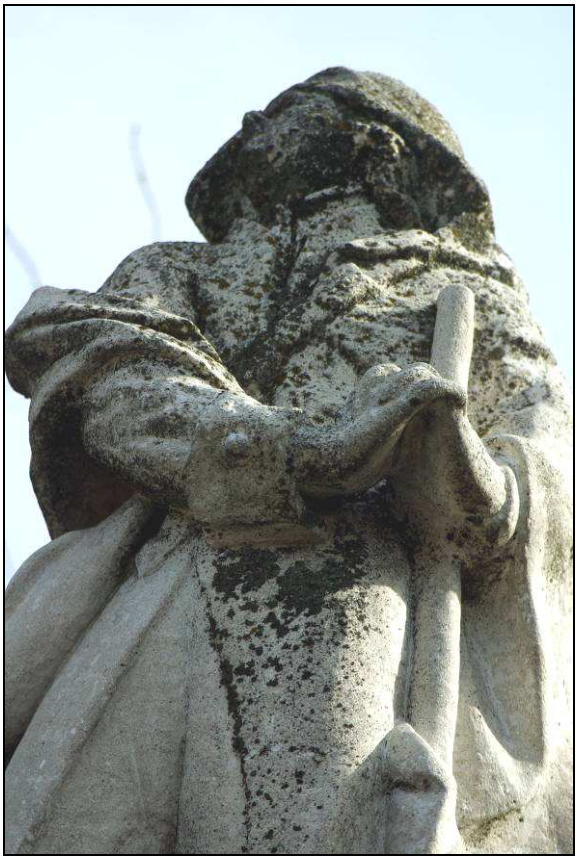
Literatúra a pramene:

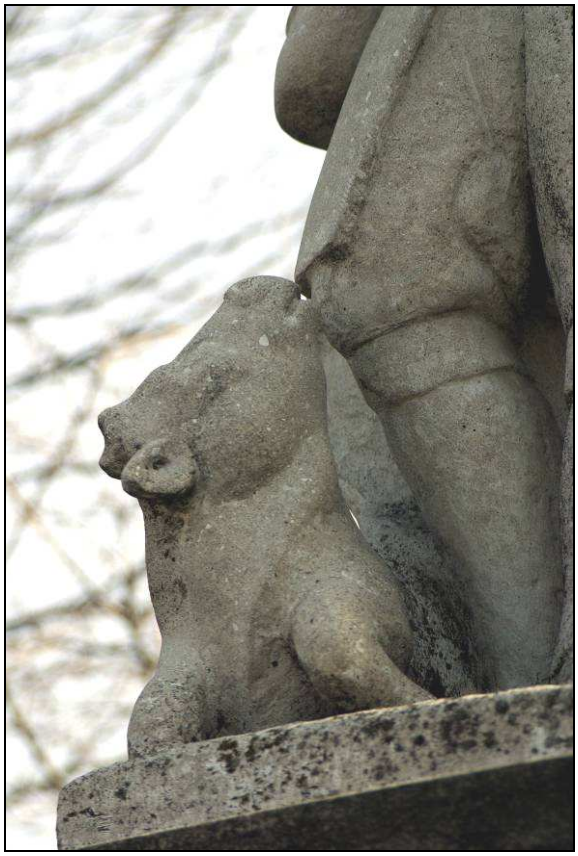
http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Saint_Wendelin

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: máj 2009 spolupráca: Ing. J. Rossel (MÚ Dúbravka)

Obec: BA-m.č. DÚBRAVKA
Katastrálne územie: Dúbravka

Detaily súsošia

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. – E.11**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Rusovce**

Adresa: Gerulatská ul.

Adresa popisom: v páse zelene pred r. k. Kostolom sv. Márie Magdalény

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **morový stĺp sv. Antona**

Číslo v zozname MČ: RUS-1A-10

Foto:

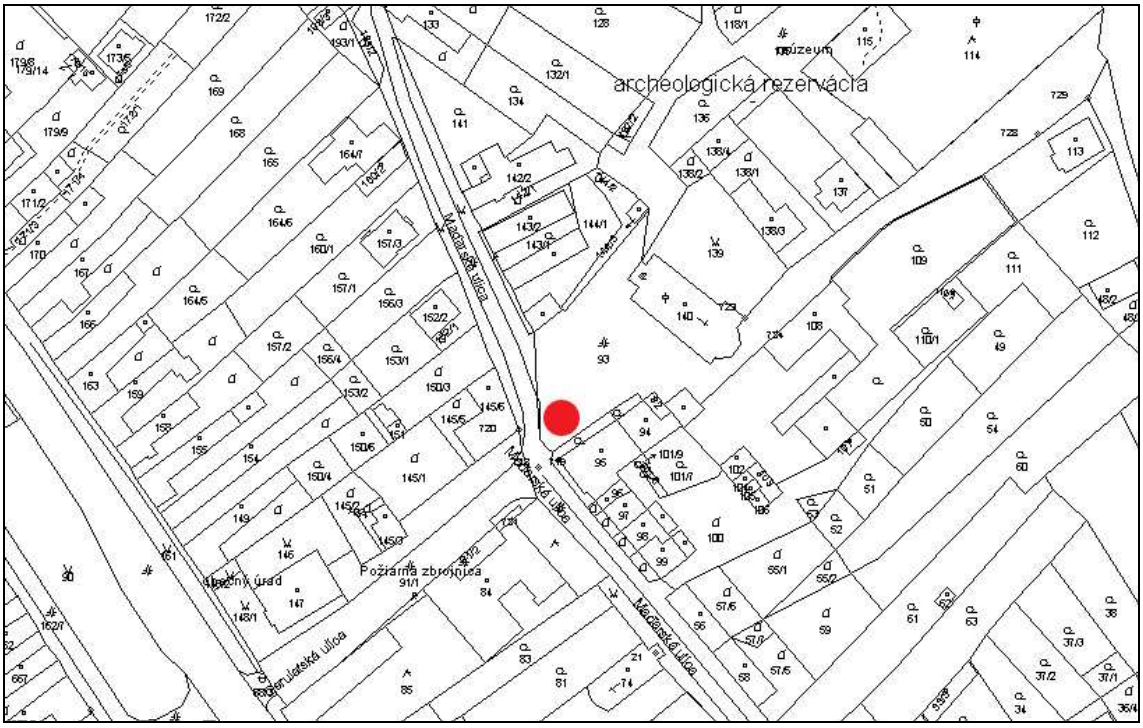

Popis:
Stĺp so sochou sv. Antona. Stĺp je postavený na vysokom hranolovom podstavci s nápisom. Má rímsovú pätku, hladký driek je ukončený platňou, na ktorej stojí sv. Anton odetý do mníšskeho rúcha. V ľavej ruke drží sediaceho anjelika, pri nohách mu leží baránok.
Stĺp bol postavený v roku 1719 na pamiatku morovej epidémie v roku 1713. Nápis v dolnej časti nie je zachovaný úplne: *DIESE STATION WAR AUFGERICHT WORDN ZU EHREN GODTES WEGEN EINER SCHVEREN KRANKH ... ERBARMEN.* Preklad: *Táto socha bola postavená na slávu Božiu kvôli ťažkej chorobe (mor) ... zmilovanie.*

Literatúra a pramene:
Hradský, J. – Mallinerits, J.: Rusovce. Bratislava, PT 2007, s. 163.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Rusovce
Katastrálne územie: Rusovce

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. – E.12**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Devín**

Adresa: Slovanské nábrežie

Adresa popisom: pod hradným bralom

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **súsošie sv. Šebastiána a Rochusa**

Číslo v zozname MČ: DEV-1A-11

Foto:

Popis:
Kamenné barokové súsošie dvoch svätcov – sv. Rochus je priviazaný o strom, sv. Šebastián ukazuje rany na nohe, obaja stoja na hranolovom stĺpe, ktorého čelnú stenu zdobí mašľa a festón kvetín a plodov. Bočné steny zdobia peniažky. V zadnej časti je datovanie *1767* a iniciály *R.O.F*. a *A. B.* Svätci sú zobrazení s charakteristickou barokovou expresívnosťou.

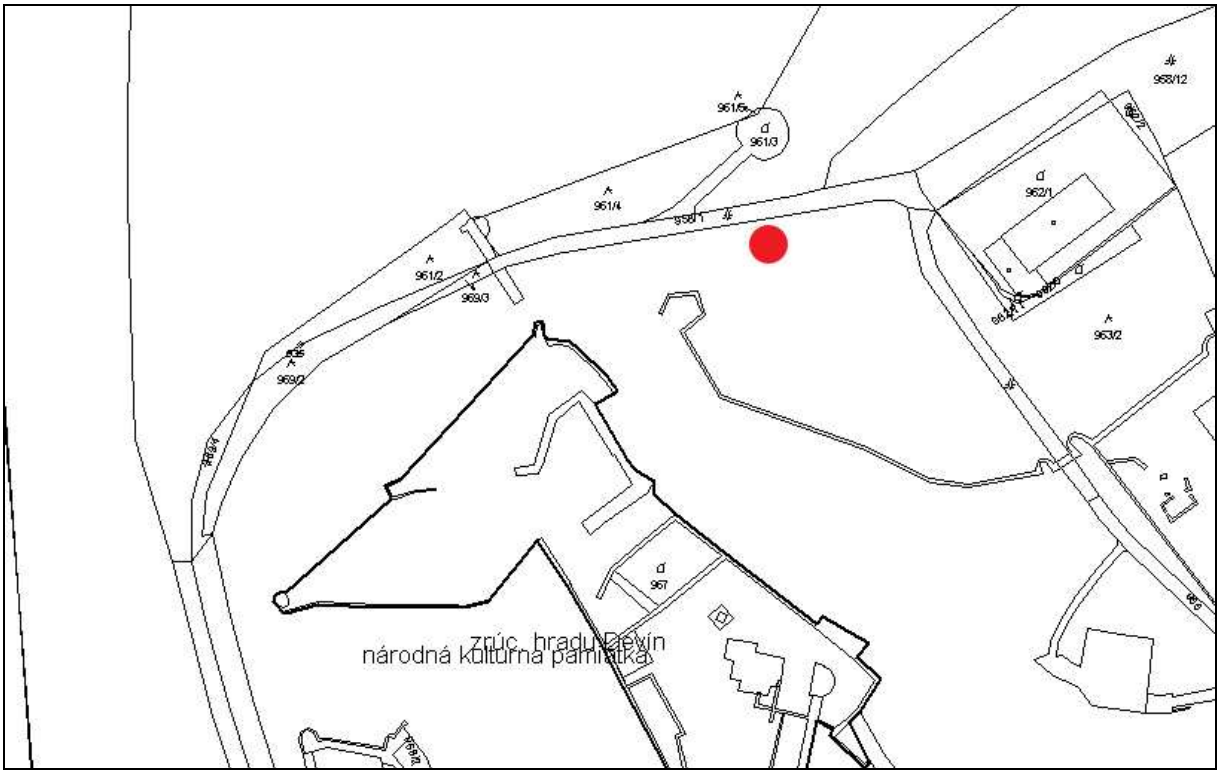
Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Sochy svätcov

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devín
Katastrálne územie: Devín

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. - E.13**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Ružinov**

Adresa: Záhradnícka ulica

Adresa popisom: park na križovatke ulíc Záhradnícka a Miletičova

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **socha sv. Ondreja**

Číslo v zozname MĆ: RUZ-1A-24

Popis:

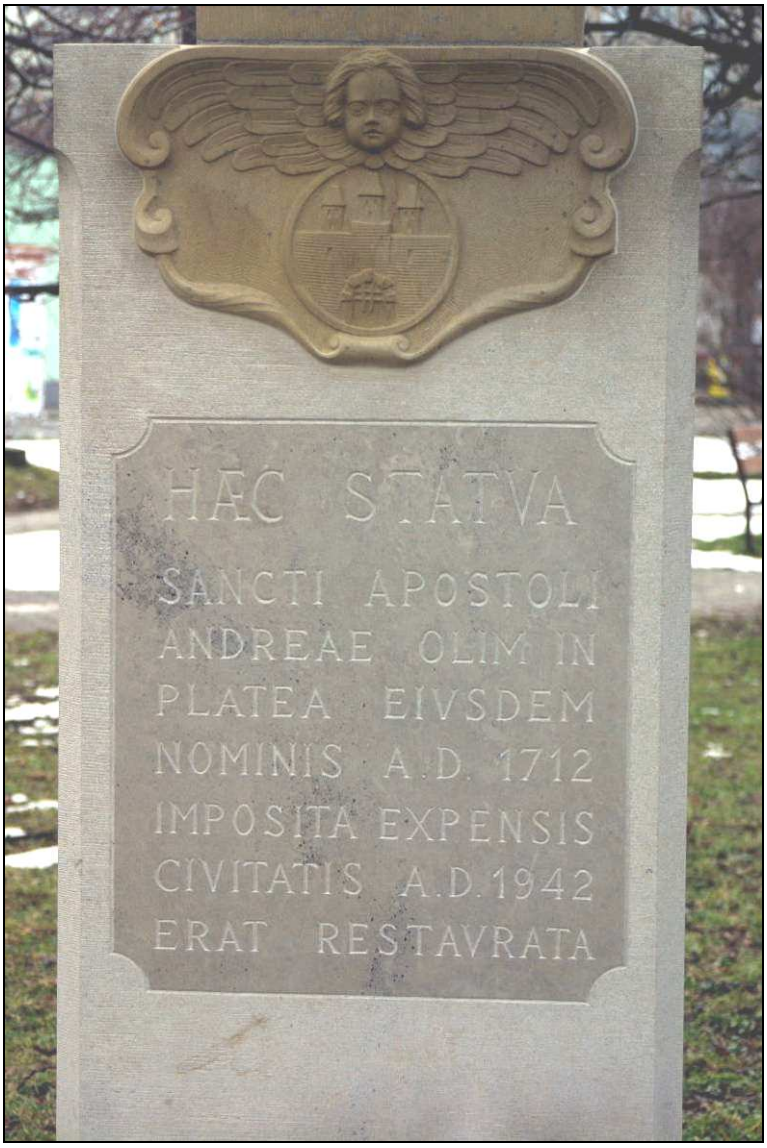
V parku na Miletičovej ulicij ulici je inštalovaná socha svätca **sv. Ondreja**. Sv. Ondrej bol apoštol, jeho mladším bratom bol Šimon Peter. Východní cirkevní spisovatelia nazývajú Ondreja „prvým povolaným“, lebo Ježiš práve jeho povolal ako prvého k apoštolskej práci. Po zoslaní Ducha Svätého žil Ondrej zhruba dvanásť rokov v Jeruzaleme. Evanjelizácii pohanov sa venoval v Malej Azii, v Trákii a nakoniec v Grécku, kde v Patrase ho ukrižovali na kríži v podobe písmena X. Nepribili ho klincami, len ho priviazali. Na kríži umieral tri dni. Sv. Ondrej je dodnes na popredných miestach úcty k svätým.

Socha je z pieskovca, umiestnená je na hranolovitom podstavci. Na podstavci je ,v hornej časti kartuša so štylizovaným erbom Bratislavy, v dolnej časti je nápisová doska s textom určujúcim rok inštalácie sochy a jej neskoršej obnovy:
“Hac statva sancti apostoli Andreae olim in platea eivsdem nominis ad 1712 imposita expensis civitatis ad 1942 erat restavrata” Pôvodne sa socha nachádzala vo výklenku, na nároží domu na dnešnej Gorkého ulici (pôvodne Ondrejská ulica), pri výstavbe banky dom v roku 1941zbúrali a sochu premiestnili do parku na Záhradníckej ulici.

Samotná socha je spracovaná v duchu ikonografie vzťahujúcej sa k predmetnému svätcovi. Sv. Ondrej je stvárnený ako starý muž, zahalený v riasenom rúchu. Pravou rukou si pridržiava kríž v tvare písmena “X”, ktorý je jeho atribútom. Socha je po obnove v roku 2009 opätovne inštalovaná v parčíku .

Literatúra a pramene:
Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: august 2009

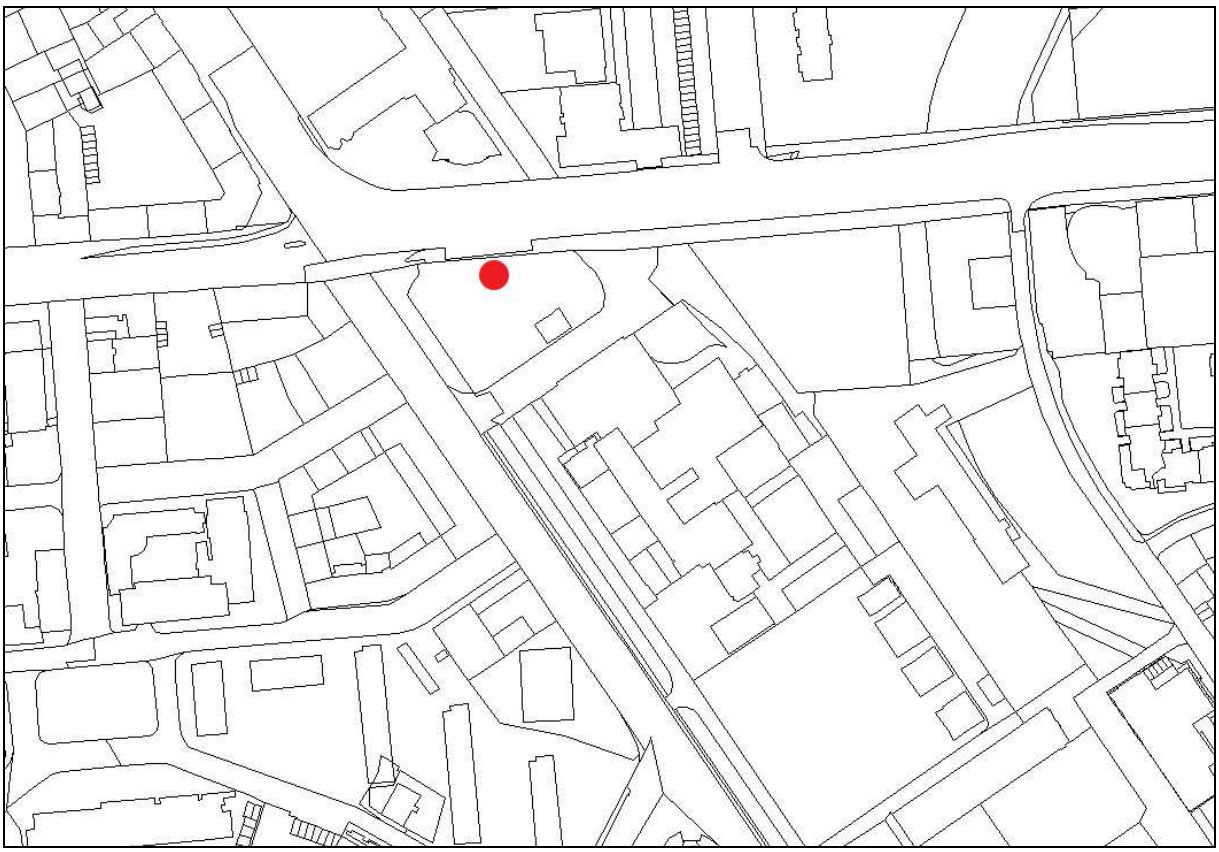
doska s nápisom

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Ružinov

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. - E.14**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Dúbravka**

Adresa: Švantnerova ulica

Adresa popisom: Tavarikova kolónia

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **socha Panny Márie na stĺpe**

Číslo v zozname MĆ: DUB-1A-7

Popis:

V strmom teréne, na konci Švantnerovej ulice je umiestnená socha Panny Márie na stĺpe. Je súčasťou oblasti známej ako „Tavarikova kolónia“. Táto rekreačná oblasť vznikla zač. 20 storočia , konkrétne v rokoch 1911-12 z podnetu bratislavského stolára a podnikateľa Františka Tavarika. Už v dobe svojho vzniku sa jednalo o chatkovú a rekreačnú oblasť. Socha Panny Márie je umiestnená na vysokom stĺpe. Stĺp je tvorený stupňovitým soklom , na ktorom je umiestnený hranol podstavca s nápisovou doskou v maďarskom jazyku a s datovaním 1908. Samotný stĺp má všetky znaky antického stĺpu – pätku, kanelovaný driek aj korintskú hlavicu. Na vrchu stĺpa je soška Panny Márie.

Literatúra a pramene:
Lehotská,D.: Dejiny Bratislavy (BA1978)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: august 2008

socha Panny Márie

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. DÚBRAVKA
Katastrálne územie: Dúbravka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. – E.15**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava- **Čunovo**

Adresa: Dlhá ul.

Adresa popisom: poľná cesta k čunovským jazerám

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **socha Panny Márie**

Číslo v zozname MČ: ČUN-1A-5

Foto:

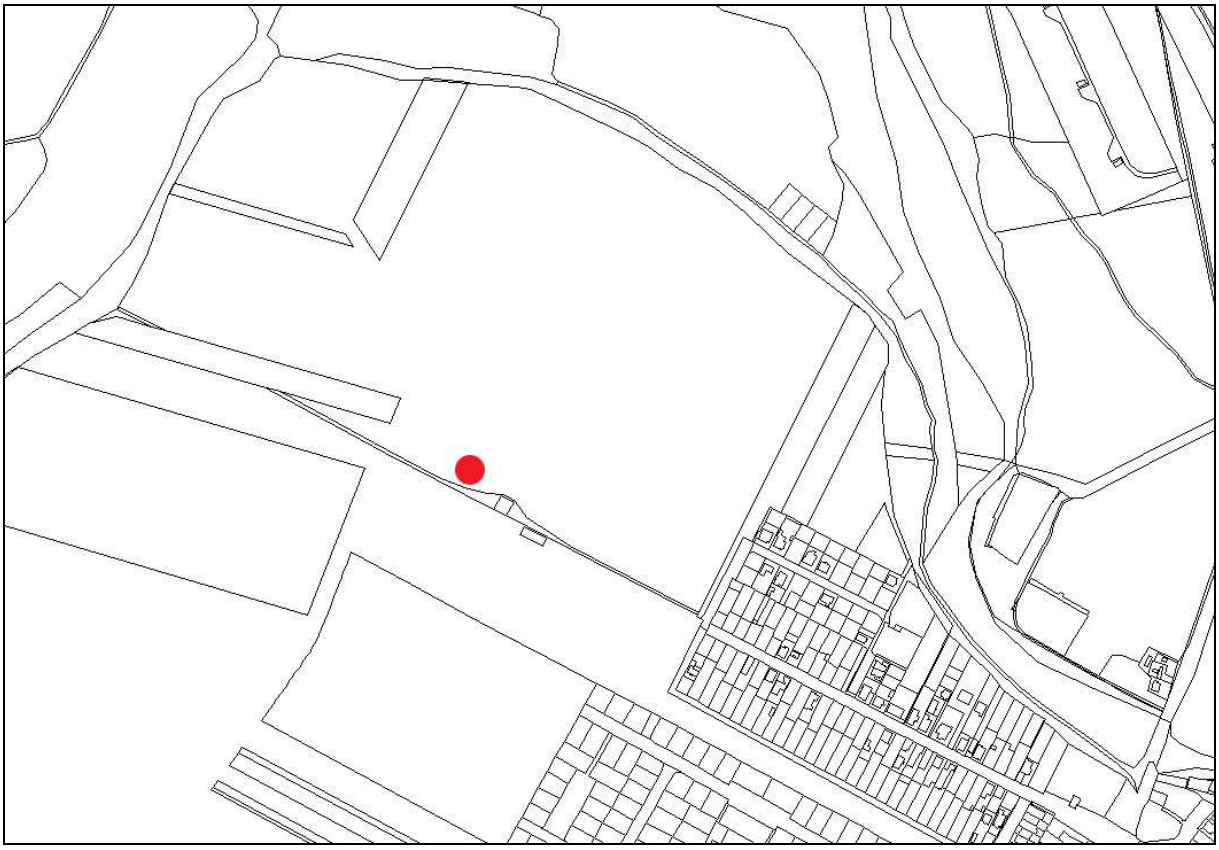

Popis:
Kamenný hranolový pilier, na ktorom je zboku erb pravdepodobne domáceho šľachtica (rodina Horvátovcov?) s nápisom *G.D.M. K.V.C.C.M. T.R.A.* Z druhej strany je nápis *RENOVATUM.* Socha Panny Márie je kamenná(?), oblečená do dlhých šiat a modrého plášťa, ruky má na hrudi prekrížené. Pilier so sochou je ohradený jednoduchým kovovým plotom.

Literatúra a pramene: –
Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 09/2009

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Čunovo
Katastrálne územie: Čunovo

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - II. – E.16**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava- **Devínska Nová Ves**

Adresa: Nám. 6 apríla

Adresa popisom: na námestí v parčíku

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **socha Panny Márie *„Cholerskej“***

Číslo v zozname MČ: DNV-1A-3

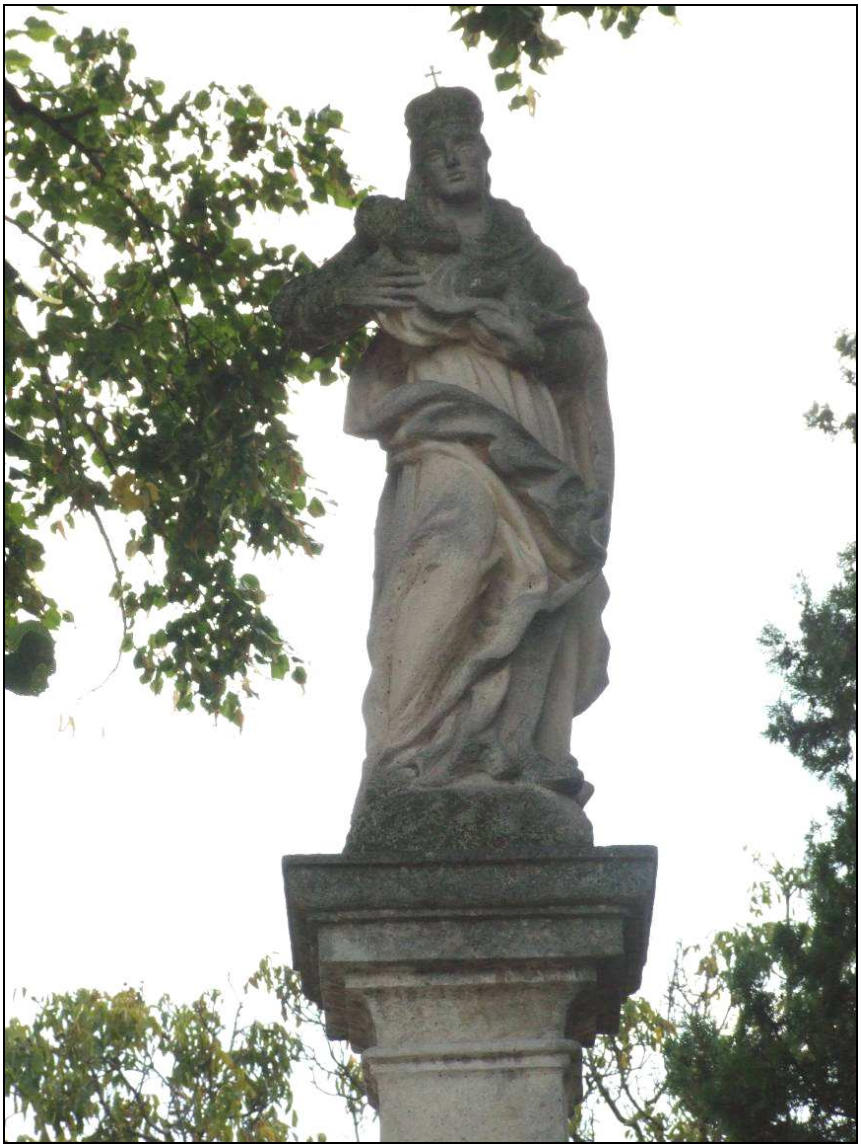
Foto:

Popis:
Na vysokom hranatom pilieri ukončenom rímsovou hlavicou stojí socha Panny Márie s malým Ježiškom v náručí. Postavená bola v roku 1839, fundátorom bol Peter Naď (Nagy). Je nazývaná „Cholerská“ Panna Mária, pretože keď v roku 1931 vypukla v dedine cholera, zomreli občania predovšetkým dolnej časti dediny, cholera sa zastavila pri domoch, kde v roku 1839 postavili túto sochu.

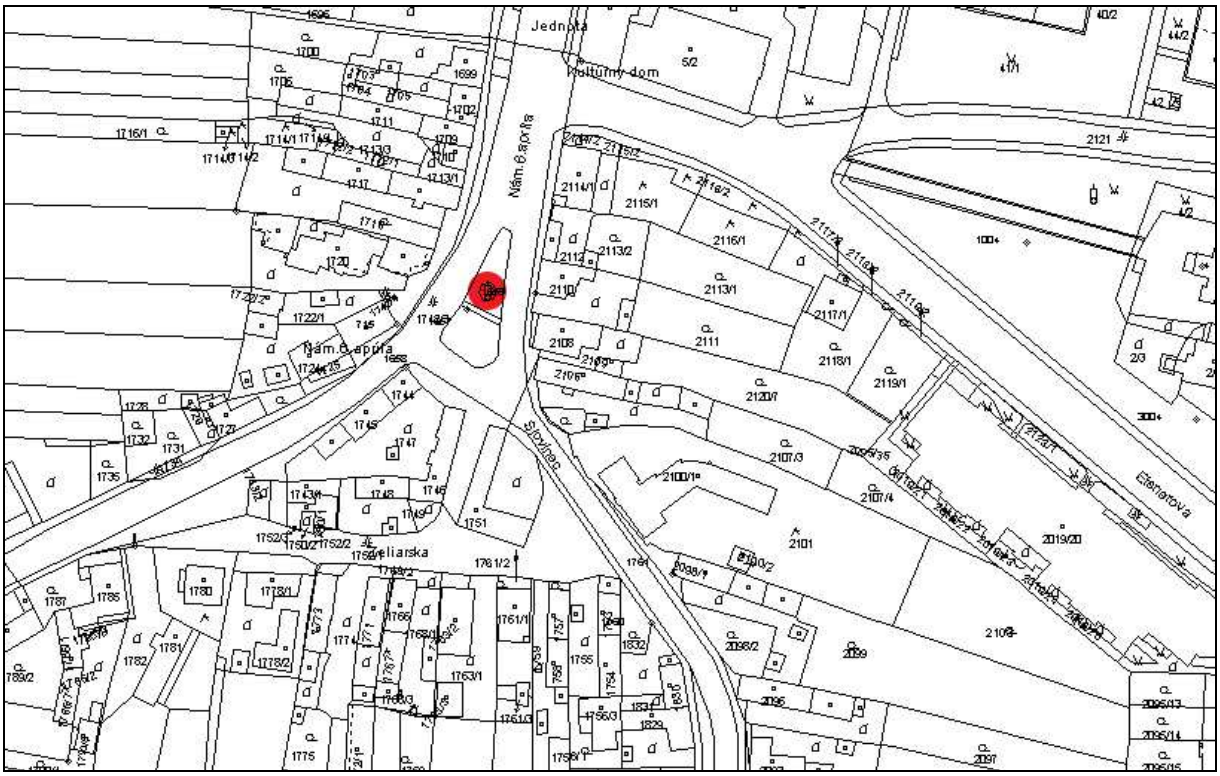
Literatúra a pramene:
Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia. Miestny úrad Devínska Nová Ves, Layuot Academic, DTP, 1995, s. 51 a s. 100.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Socha Panny Márie „Cholerskej“

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devínska Nová Ves
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA – II. – E.17**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava- **Rusovce**

Adresa: Balkánska ul.

Adresa popisom: v páse zelene na Balkánskej ulici

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **stĺp Najsvätejšej Trojice**

Číslo v zozname MČ: RUS-1A-1

Foto:

Popis:
Súsošie Najsvätejšej Trojice so sochami sv. Márie Magdalény, sv. Floriána, sv. Rochusa a sv. Jána Nepomuckého. Súsošie z roku 1748 bolo obnovené v rokoch 1998 – 2004, keď boli vyhotovené a nanovo osadené kópie sôch svätcov. Podstavec je hranolový, konkávne prehnutý, na jeho stranách sú nové erby obce, rodový erb Zichy, Henckel a Štefánie Lónay. Vo vrchole stĺpa je kópia sochy Boha Otca s ukrižovaným Kristom v náručí.

Literatúra a pramene:
Hradský, J. – Mallinerits, J.: Rusovce. Bratislava PT 2007, s. 160.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Súsošie Boha Otca s Ukrižovaným

Sv. Florián

Sv. Rochus

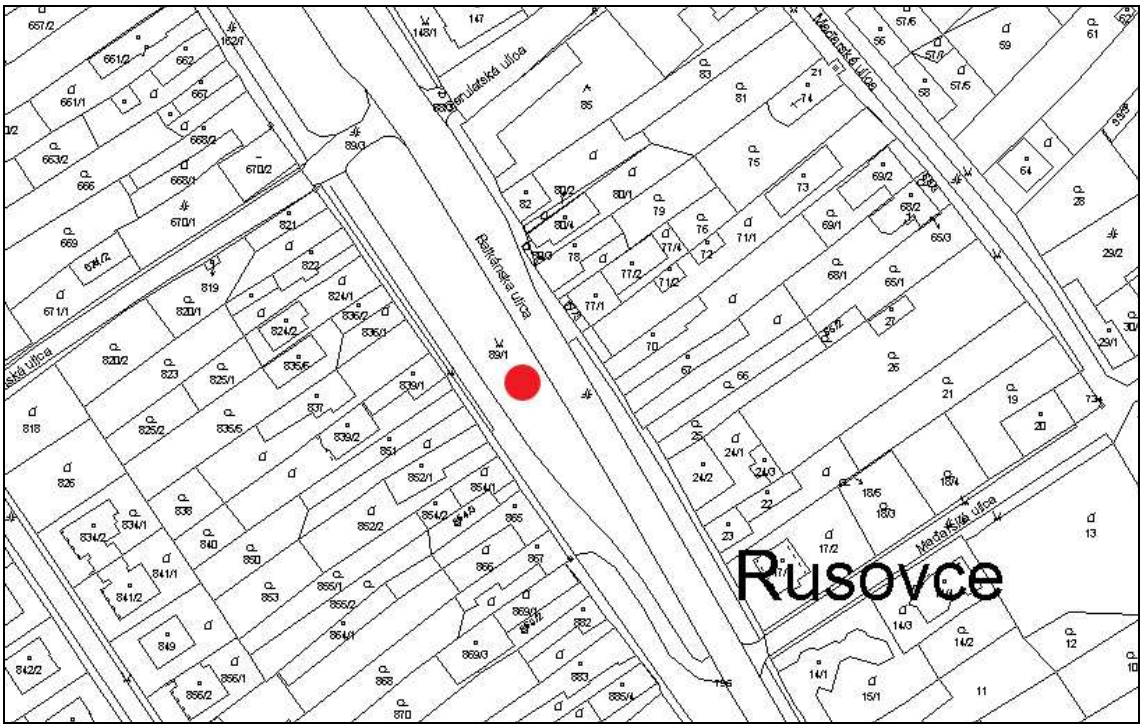

Sv. Ján Nepomucký

Sv. Mária Magdaléna

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Rusovce
Katastrálne územie: Rusovce

II. CIRKEVNÉ PAMäTIHODNOSTI

F. I n é s a k r á l n e p a m ä t i h o d n o s t i

F.1 Krížová cesta na Kalvárii - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- F.1
Staré mesto, kopec Kalvária
kategória – nehnuteľná hmotná

F.2 Božia muka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- F.2
Devín, Devínska cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

F.3 Božia muka - číslo v celomestskom zozname: BA – II.- F.3
Devín, Kremeľská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

F.4 pamätné dni návštevy pápeža Jána Pavla II. vo Vajnoroch dňa 22.4.1990
a Petržalke dňa 14.9.2003
číslo v celomestskom zozname: BA – II.- F.4
kategória – nehmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :
Okrem krížov, kaplniek, sôch svätých, nachádzame na území Bratislavy ešte ďalšie typické objekty drobnej sakrálnej architektúry, ktorými sú Božie muky. Ide o častý typ prícestnej architektúry. Božia muka má obyčajne podobu štvorbokého stĺpa, zakončená je strieškou. Na čelnej strane je umiestnená nika. Božie muky boli spravidla murované a omietnuté. Peknými príkladmi sú obe Božie muky z Devína.
Mimoriadne cenným priestorom s vysokou historickou hodnotou je bratislavská kalvária s krížovou cestou, ktorá sa zachovala už len v torzovitej podobe.
Do tejto kategórie sme zaradili aj spomienku na dni kedy Bratislavu navštívil sv. Otec Ján Pavol II. A slúžil na území mesta sv. omšu.

(J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - F.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré mesto**
Adresa:	kopec Kalvária
Adresa popisom:	medzi Pražskou ulicou a ulicou Na Kalvárii
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**krížová cesta a kalvária**
Číslo v zozname MČ:	zoznam t.č. nie je vypracovaný

Foto:

Popis:
Nad Pražskou cestou na kopci Kalvária sa aj dnes nachádza časť bývalej krížovej cesty, ktorá išla od Štefánikovej ulice až na vrch Kalvária, kde sa nachádzal od roku 1694 kríž s Kristom a z každej strany na kríži bol lotor. Bola tu tiež kaplnka, žalár, hrob Krista a 9 zastavení, z ktorých sa do súčasnosti zachovalo iba torzo jedného z nich. Bratislava sa tak koncom 17. storočia pripojila ako jedno z prvých miest k mestám stredoeurópskeho regiónu, kde už kalvária, ktorá bola zhmotnením potreby priblížiť dianie a miesta poslednej Kristovej cesty resp. niesť s Kristom jeho kríž, bola zriadená. Lokalizáciu a to ako vyzerali jednotlivé zastavenia bratislavskej krížovej cesty nám približuje napríklad plán z roku 1820, publikácia o krížovej ceste v Bratislave z roku 1723, články G.Weyde z roku 1928 a 1938, fotografie p.doc. M.Gažu z 50. rokov 20.storočia.
Od roku 1999 mestská časť Staré Mesto Bratislava sa snaží o revitalizáciu kopca Kalvária a o vybudovanie súčasných zastavení krížovej cesty.

Torzo objektu VI. zastavenia krížovej cesty na Kalvárii je vytipované na zápis do zoznamu nehnuteľných NKP.

Literatúra a pramene: V. Obuchová, Kalvária v Bratislave. Archívno-historický výskum. Bratislava. Ročenka Mestského múzea v Bratislave, č. XI., r. 1999.

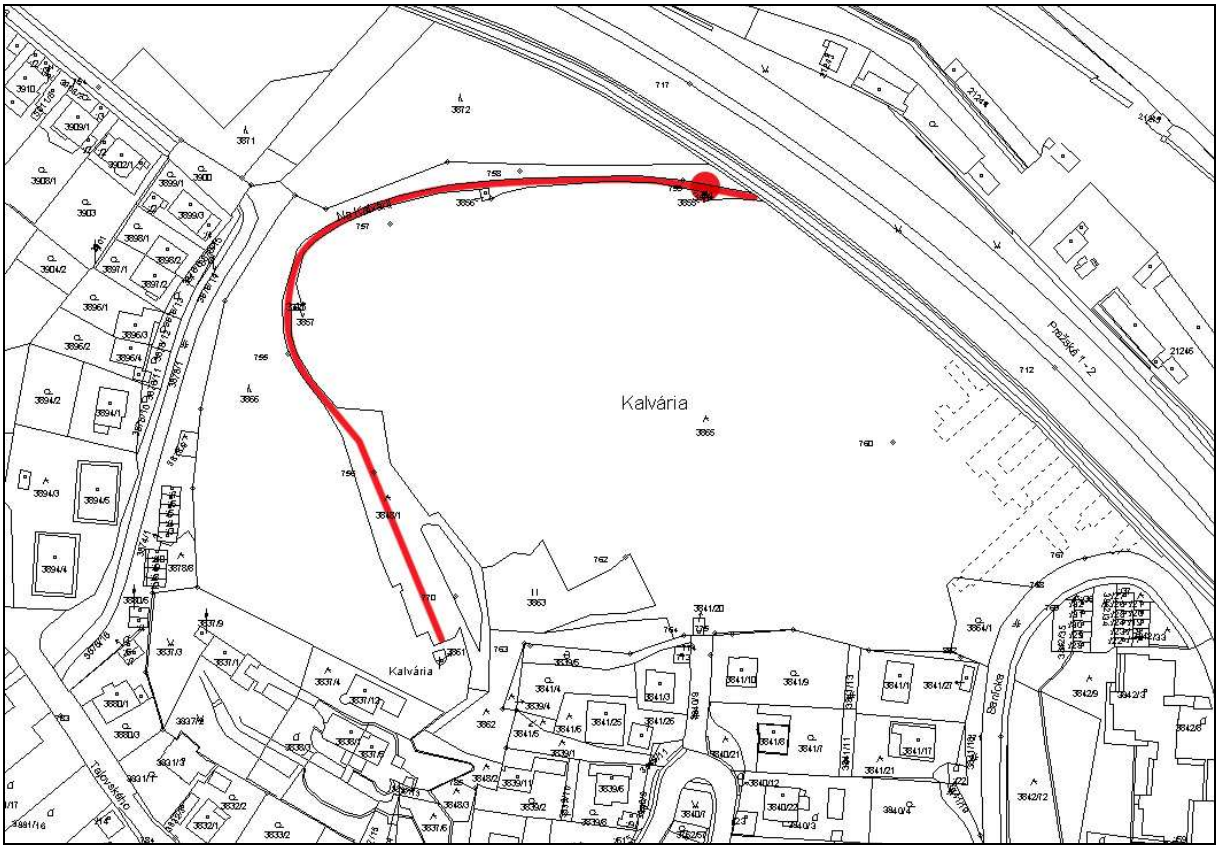
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský
Dátum: október 2006

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - F.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Devín**
Adresa:	Devínska cesta
Adresa popisom:	na vyvýšenine vedľa štátnej cesty
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Božia muka**
Číslo v zozname MČ:	DEV-1A-7

Foto:

Popis:
Murovanú hranolovú trojbokú dvojpodlažnú Božiu muku dali postaviť pravdepodobne v 18. – 19. storočí devínski evanjelici. V dolnej časti na sokli sú polkruhovo tvarované niky, v hornej časti sú pravouhlé. Niky orientované do ulice sú lemované šambránami s rastlinným ornamentom. Medzi poschodiami sú profilované rímsy, ktoré zdobia rozety. Objekt je ukončený stanovou strieškou s dekoratívnym krížom, bol rekonštruovaný v 90. rokoch 20. storočia.

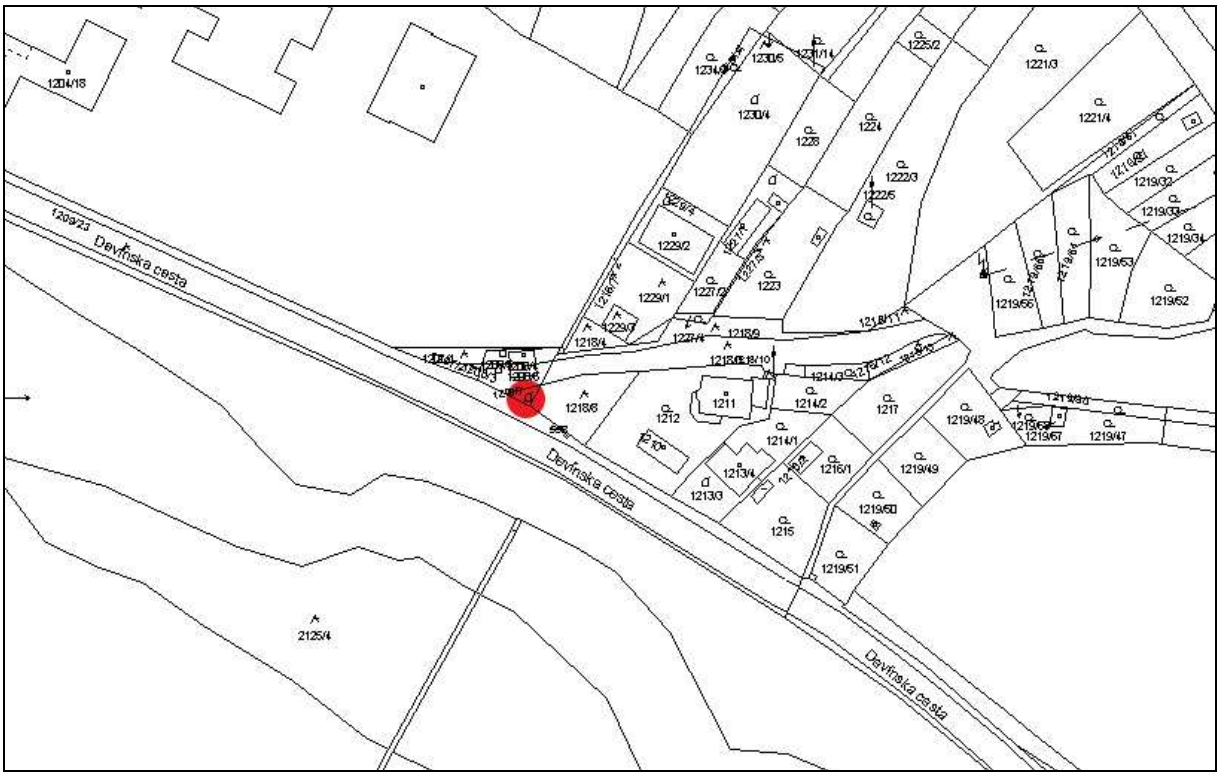
Literatúra a pramene:
Ústna informácie p. Rumanovskej.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Dekoratívne riešený kríž vo vrchole strechy

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devín
Katastrálne územie: Devín

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - F.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Devín**
Adresa:	Kremeľská ul.
Adresa popisom:	na rohu Kremeľskej ulice a cesty k chatovej osade Svätopluk
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	B**ožia muka**
Číslo v zozname MČ:	DEV-1A-8

Foto:

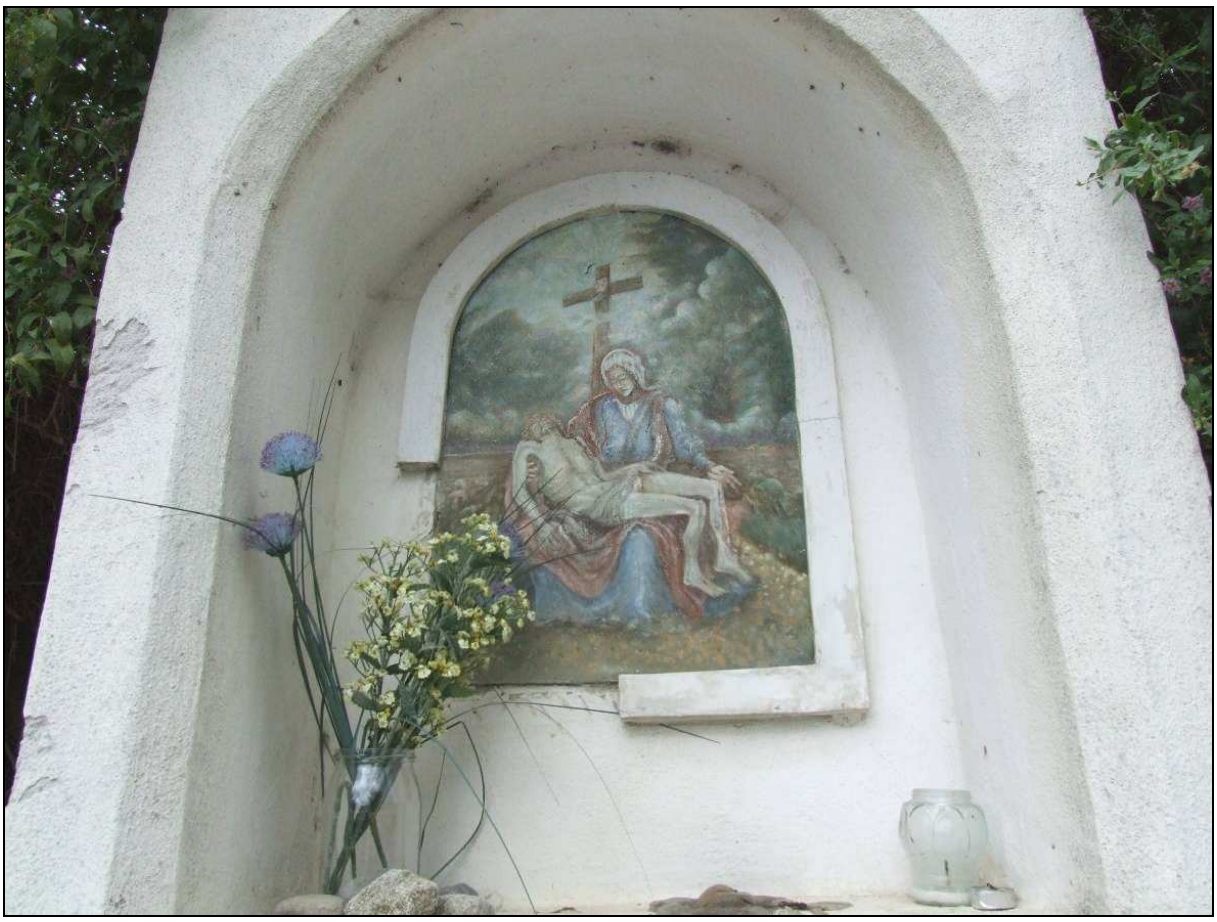

Popis:

Jednoduchá murovaná hranolová Božia muka, pravdepodobne z 18. – 19. storočia. V hornej časti má niku, v ktorej je novodobý obraz Oplakávanie Krista. Ukončená je murovanou stanovou strieškou.

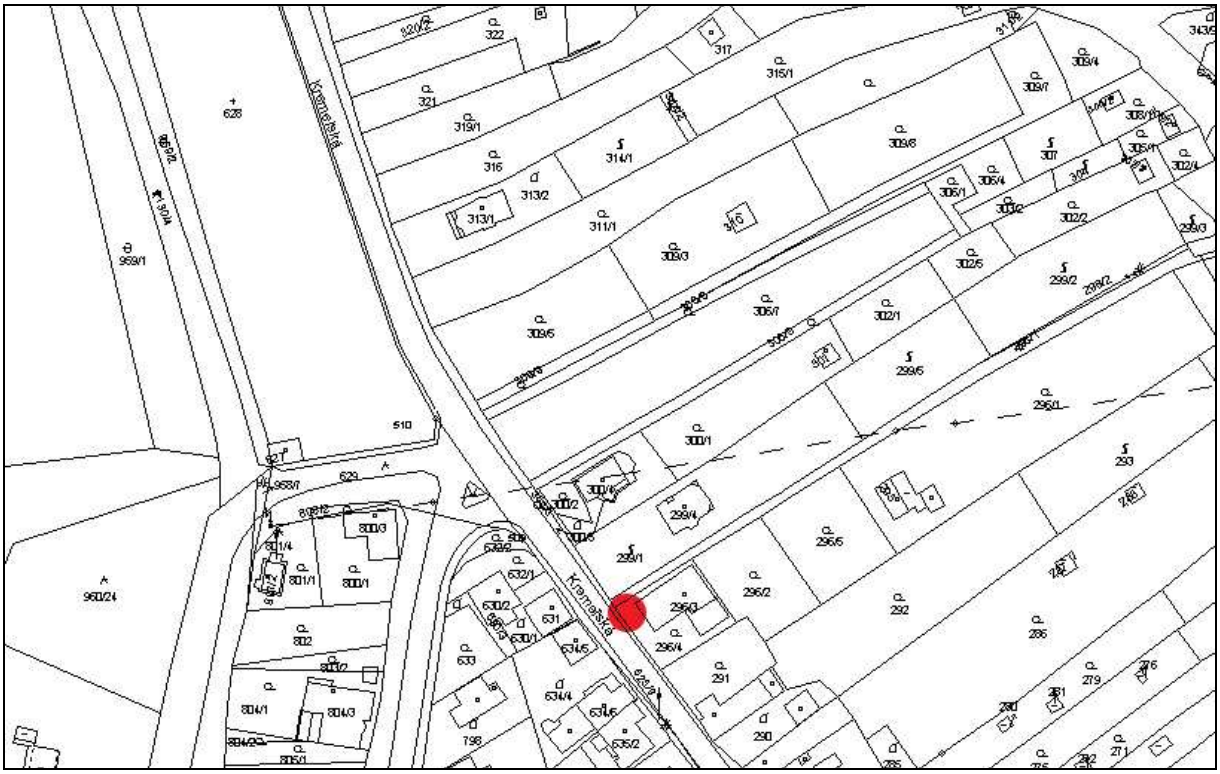
Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Obraz Oplakávanie Krista

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devín
Katastrálne územie: Devín

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - II. - F.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Vajnory, Petržalka**

Typ pamätihodnosti: kategória 2 – nehmotná

Názov pamätihodnosti**:** **Pamätné dni návštevy Svätého otca vo Vajnoroch a v Petržalke**

Číslo v zozname MČ: VAJ-2-1

Ján Pavol II. celebruje omšu na letisku vo Vajnoroch 22.4.1990

Pápež Ján Pavol II. a predseda FZ ČSFR Alexander Dubček pri rozlúčke na vajnorskom letisku. (Foto: TASR)

Popis:

21.-22 apríla 1990 - Na dvojdňovú návštevu Čiech, Moravy a Slovenska pricestoval pápež Ján Pavol II. Prezident Václav Havel označil skutočnosť, že pápež prišiel do bývalého Československa iba pol roka po zamatovej revolúcii v novembri 1989, za malý zázrak. Na letisku vo Vajnoroch ho státisíce ľudí privítali 22. apríla 1990. V príhovore vyjadril presvedčenie, že dvojitá láska k Panne Márii a Petrovmu nástupcovi je vzácnym dedičstvom svätých vierozvestov Cyrila a Metoda. Vajnorská výzva pápeža *"Nebojte sa"* obletela celú transformujúcu sa Európu. V kázni pripomenul veľký význam pútí, ktoré sa organizovali v posledných rokoch pred novembrom 1989. Keď sa Ján Pavol II. lúčil v roku 1990 na vajnorskom letisku v Bratislave, povedal: Mnohé veci nás spájajú a vedú nás k tomu, aby sme boli spolu a spolu aj žili a pracovali... V tomto duchu vás všetkých pozdravujem. Dúfam, že to nie je *„zbohom“*, ale *„dovidenia.“* Pápež Ján Pavol II. navštívil Slovensko dovedna trikrát. Okrem apríla 1990 zavítal do SR ešte v dňoch 30.6.-3.7.1995.

11.-14. septembra 2003 –prebehla tretia, posledná návšteva sv. Otca v Bratislave. Pápež celebroval omšu v Bratislave –Petržalke, v kostole sv.Rodiny. Bola to najdôležitejšia zastávka jeho apoštolskej návštevy na Slovensku. Počas slávenia svätej omše Svätý Otec vyhlásil za blahoslavených dve slovenské osobnosti. Boli to biskup Vasiľ Hopko a rehoľná sestra Zdenka Schellingová, svedkovia viery dvadsiateho storočia.

Sv.Otec v Petržalke, pred kostolom sv. Rodiny (2003)

Literatúra a pramene:

1. Naše Vajnory – monografia (BA 2008)
2. http://tvnoviny.sk/spravy/zaujimavosti/husak-nechel-aby-papez-jan-pavol-ii-prisiel-do-ceskoslovenska.html
3. http://faraholic.host.sk/zozivota/svotec/svtoec.htm

Evidenčný list vyhotovila : PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Foto: TASR Dátum: apríl 2010

III. PAMäTIHODNOSTI ĽUDOVEJ KULTÚRY

A. Ľ u d o v á a r c h i t e k t ú r a

A.1 ľudová architektúra vinohradníckej obce Vajnory – súbor domov na Baničovej ulici
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- A.1
Vajnory, Baničova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 ľudová architektúra Záhoria – súbor domov v Záhorskej Bystrici a Dúbravke
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- A.2
Záh. Bystrica - ul. Čs. tankistov 43, 74, 106, Pútnická ul.; Dúbravka – Jadranská 6
kategória – nehnuteľná hmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Obce v okolí Bratislavy žili až do 30.-tych rokov 20. storočia prakticky nezávislým spôsobom života prímestských obcí. Napriek blízkosti mesta, s ktorým obyvatelia dedín udržiavali intenzívny kontakt, venovali sa najmä poľnohospodárstvu a v dedinách pretrvával tradičný spôsob života. Jeho výrazným materiálnym prejavom je **ľudové staviteľstvo**. Bratislava leží na styku dvoch etnograficky odlišných kultúrnych oblastí – jednou je oblasť Záhoria (prirodzenou hranicou je masív Malých Karpát), druhou je Podunajská oblasť so špecifickými kultúrnymi odlišnosťami. Silným kultúrnym determinantom bola aj národnosť – čo v prípade Bratislavy bol stret troch etník – slovenského, maďarského a nemeckého, s výraznou prímesou chorvátskej národnosti. Z tohto dôvodu sme do celomestského zoznamu pamätihodností zaradili ľudovú architektúru Vajnor – poľnohospodársko-vinohradníckej obce, kde ešte zostalo dobre zachované jadro obce, pôvodný urbanizmus i zástavba. Druhou , cennou lokalitou so zachovanou ľudovou architektúrou, je Záhorská Bystrica s peknými príkladmi západoslovenského ľudového domu.

(J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - III. - A.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Vajnory**
Adresa:	**Baničova ulica**
Adresa popisom:	súbor domov po celej dĺžke ulice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti**:**	**Súbor domov – ľudová architektúra Vajnor**
Č. v zozname MČ:	VAJ-1A-43

Baničova 36-38-40

Popis:

Historicky najstaršia parcelačná sieť je na **Baničovej ulici**, ktorá je zastavaná prevažne objektami ľudovej architektúry. Sú to domy postavené z nepálených tehál, ktoré sú kombinované s pálenými tehlami a kameňom. Dvory sú hĺbkovo zastavané , domy sú orientované štítom do ulice. Domy majú dvoj osovú fasádu, murované štíty ukončené uskakujúcou tehlou, s vetracími otvormi v štíte. Domy sú trojpriestorové , komorového typu, predná izba má obyčajne trámový strop s vročením – Baničova 48(datovanie: 1835).

Medzi objekty, ktoré sú súčasťou tohto súboru domov radíme: Baničova 28-30, Baničova 32-34, Baničova 36, Baničova 42-44-46, Baničova 48, Baničova 52, Baničova 54, Baničova 58-60, Baničova 62.

Literatúra a pramene:

1. Vajnory – monografia (Bratislava 1978)
2. Vajnory – urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny Vajnory (spracoval: PhDr. Jana Hamšíková a kol. MÚOP 2006)archív MÚOP

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková , MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková, február - máj 2009)
Dátum: august 2009

Baničova 36

Baničova 32-34

Baničova 28-30

Baničova 42., Baničova 48., Baničova52

Baničova 52., Baničova 54

Baničova 54., Baničova 58-60

Baničova 62

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava III
Obec: BA-m.č. VAJNORY
Katastrálne územie: Vajnory

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - III. - A.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Dúbravka**
Adresa:	Jadranská ulica č.6
Adresa popisom:	v hornej časti ulice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**ľudový dom**
Č. v zozname MČ:	DUB-1A-4

Foto:

Popis:

Dom je situovaný v radovej zástavbe na pozdĺžnej parcele, kolmo na komunikáciu. Objekt je atypickým domom na území Dúbravky, svojím vzhľadom, veľkosťou i dispozíciou. Vyplýva to z funkcie , ktoré objekt v minulosti mal, bol v ňom obchod i miestny hostinec. Pôvodne jeden dom dnes má dvoch majiteľov a funguje ako dvojdom predelený v strede priečkou, ktorá prechádza pozdĺž celého objektu. Čelná fasáda objektu je štvorosová ukončená úzkou podlomenicou s radom škridle. Lichobežníkový štít má v sebe dva vetriace otvory. Pravá i ľavá časť objektu sa skladá z troch, za sebou radených priestorov. Vstup do objektu je z bočnej fasády. Objekt je jedinečnou ukážkou polyfunkčného dedinského domu, v ktorom sa spája spoločenská funkcia s obytnou. Jeho hodnota je v zaujímavej hmote, forme a vo výraze objektu, jeho situovanie na začiatku Jadranskej ulice z neho vytvára dominantu tejto časti starej Dúbravky.

Literatúra a pramene:

Pamiatková zóna Dúbravka .- návrhy na zápis (spracoval: J. Hamšíková, MÚOP, 1994)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: október 2008

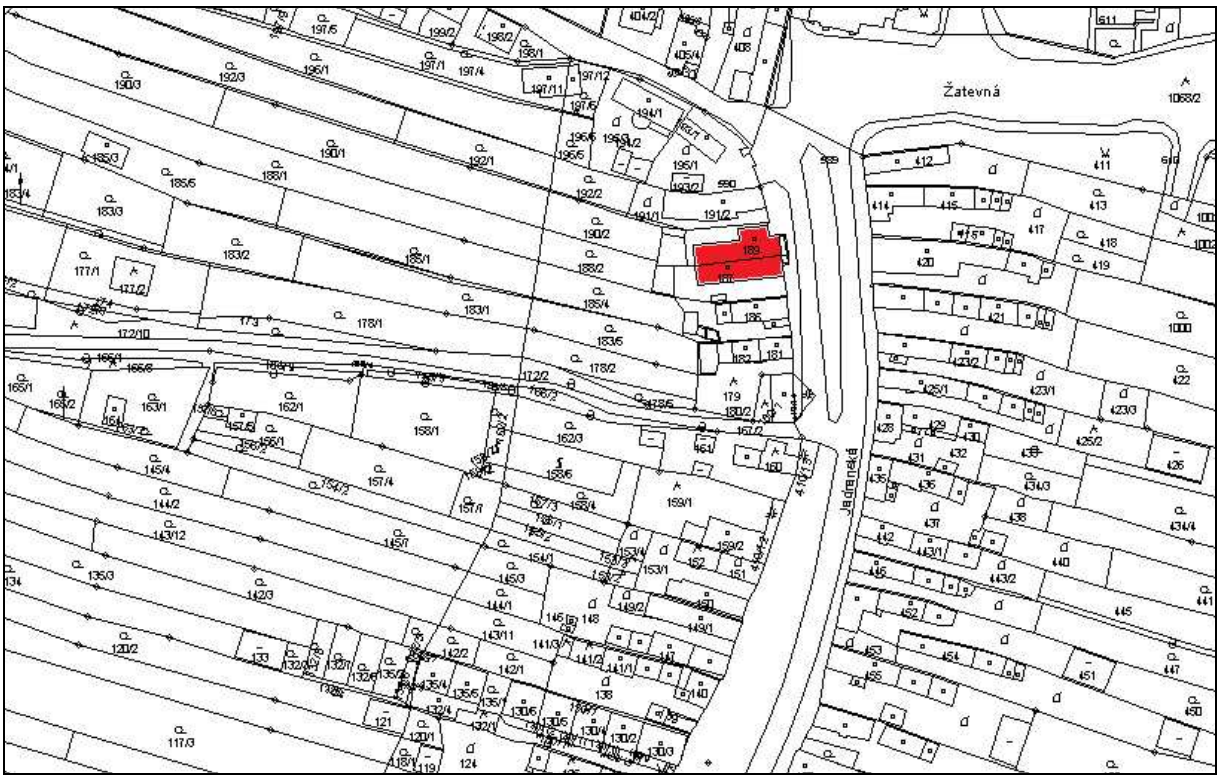

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. DÚBRAVKA
Katastrálne územie: Dúbravka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA- III.-A.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Záhorská Bystrica**

Adresa: Československých tankistov č. 43

Adresa popisom: objekt je situovaný v severozápadnej časti ulice

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **ľudový dom**

Číslo v zozname MČ: ZaB-1A-22

Foto:

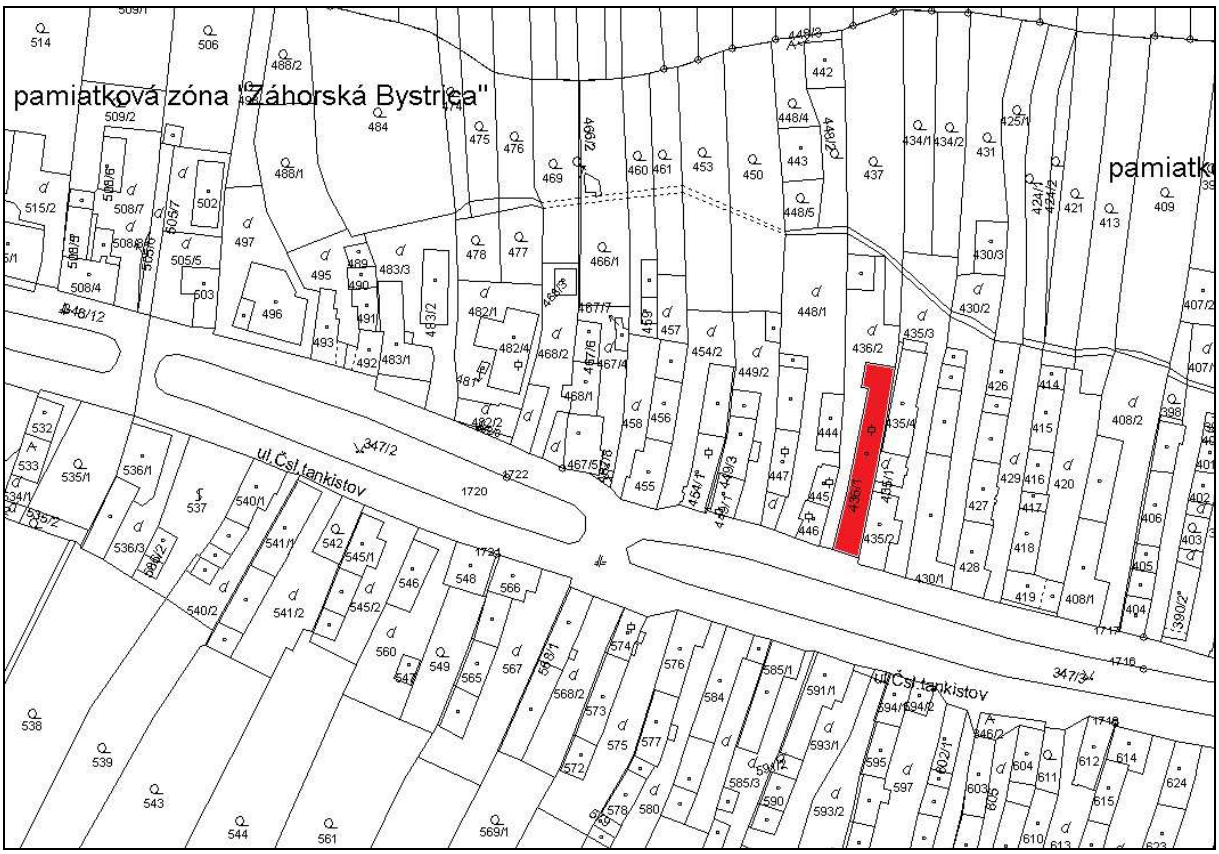

Popis:
Objekt je typickou ukážkou ľudovej architektúry obce 19. a 1. pol. 20. storočia. Má obdĺžnikový pôdorys, uličnú fasádu má dvojosovú, ukončenú štítom, ktorý je perforovaný dvoma otvormi v tvare kríža. Štít od dolnej časti fasády oddeľuje podlomenica krytá škridlou, pod ktorou je rímsa. Na bokoch fasády sú prístenné oporné piliere. Okenné výplne tradičné, dvojkrídlové.

Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 09/2009

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Záhorská Bystrica
Katastrálne územie: Záhorská Bystrica

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Záhorská Bystrica**
Adresa:	Československých tankistov č. 74
Adresa popisom:	objekt situovaný v juhozápadnej časti ulice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**ľudový dom**
Číslo v zozname MČ:	ZaB-1A-23

Foto:

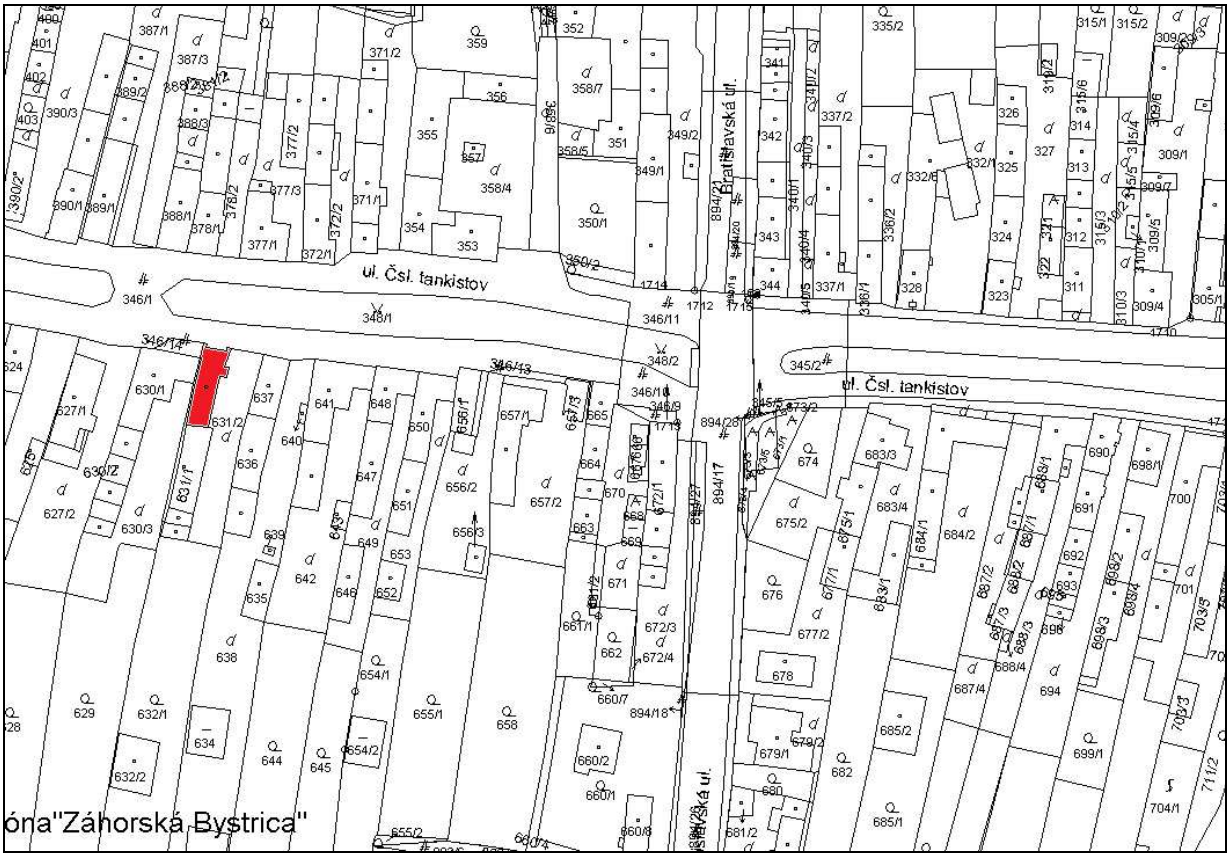

Popis:
Objekt je typickým predstaviteľom ľudovej architektúry obce 19. a 1. pol. 20. storočia. Má obdĺžnikový pôdorys, uličnú fasádu má dvojosovú, ukončenú štítom, ktorý je perforovaný dvoma kruhovými otvormi. Plocha štítu je lemovaná motívom vlnovky. Štít od dolnej časti oddeľuje podlomenica. Vstup je chránený žudrom. Na bokoch fasády sú prístenné oporné piliere.

Literatúra a pramene:

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 09/2009

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Záhorská Bystrica
Katastrálne územie: Záhorská Bystrica

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Záhorská Bystrica**
Adresa:	Československých tankistov č. 106
Adresa popisom:	objekt je situovaný v južnej časti ulice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**ľudový dom**
Číslo v zozname MČ:	ZaB-1A-24

Foto:

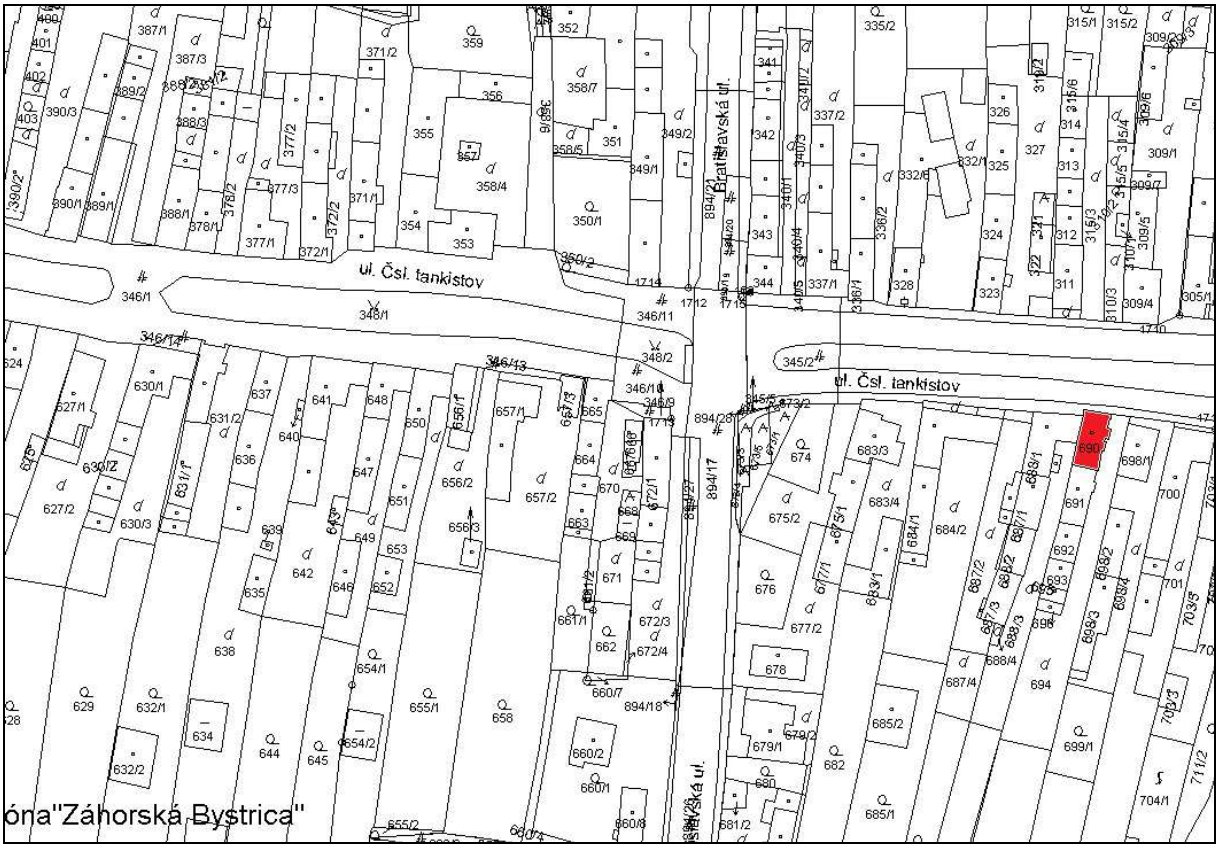

Popis:
Objekt je typickým predstaviteľom ľudovej architektúry obce 19. a 1. pol. 20. storočia. Má obdĺžnikový pôdorys, dvojosovú uličnú fasádu ukončenú štítom, ktorý je perforovaný dvoma malými obdĺžnikovými otvormi. Štít od dolnej časti oddeľuje podlomenica. Vstup je chránený žudrom. Na bokoch fasády sú prístenné oporné piliere. Okenné výplne sú tradičné, dvojkrídlové, krídla trojtabuľkové.

Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 09/2009

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Záhorská Bystrica
Katastrálne územie: Záhorská Bystrica

III. PAMäTIHODNOSTI ĽUDOVEJ KULTÚRY

B. R e á l i e ľ u d o v e j k u l t ú r y

B.1 ľudový odev vinohradníckej obce Vajnory – mužský a ženský variant
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- B.1
Vajnory
kategória –hnuteľná hmotná

B.2 ľudový kroj zo Záhorskej Bystrice – mužský a ženský variant
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- B.2
Záhorská Bystrica
kategória –hnuteľná hmotná

B.3 typ ľudového ornamentu vinohradníckej obce Vajnory – typický výzdobný prvok
číslo v celomestskom zozname: BA – III.- B.3
Vajnory
kategória – nehmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Ľudový odev je jednou z oblastí ľudovej kultúry, ktorá veľmi rýchlo podlieha zániku. Blízkosť Bratislavy spôsobila, že do ľudového prostredia veľmi rýchlo prenikali „moderné“ spôsoby obliekania, nové materiály, komerčné výrobky. Nosenie ľudového odevu (kroja), najmä jeho slávnostnej verzie ,bolo už začiatkom 20.storočia, obmedzené len na slávnostné príležitosti. Dnes je ľudový odev udržiavaný najmä folklórnymi skupinami, miestnymi kultúrnymi činovníkmi. Slúži ako prvok reprezentujúci obec pri ľudových slávnostiach – vinobraní, hodoch a pod.

(J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - III. - B.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Vajnory**
Typ pamätihodnosti:	kategória 1B – hnuteľná hmotná
Názov pamätihodnosti**:**	**Ľudový odev obce Vajnory**
Číslo v zozname MČ:	nie je evidovaný

Popis:
Vajnory patria medzi vinohradnícke obce ,ktoré ležia na východ od mesta Bratislavy. Tieto obce majú rovnaký typ ľudového odevu, ktorý je odlišný od trnavskej oblasti, ako aj od oblasti Záhoria. Hlavným rozdielom je ornamentika výšivky, ktorá je pre tieto obce typická, ako aj ženská pokrývka hlavy. Výšivka, ktorá sa používa na dekoráciu rukávcov má bohatý štylizovaný rastlinný ornament, typická je žlto-biela farebnosť.
Ženský tradičný odev má niekoľko základných súčastí – spodný rubáš z bieleho plátna, naň sa obliekali rukávce, ktoré boli dekorované vyšívaným pásom v hornej časti. Naspod sa obliekali dve sukne – spodnú – bielu, nabratú do pásovky., na ňu sa obliekala vrchná sukňa so vzorovaného plátna ,lemovaná krajkou, ktorá sa uväzovala na šnúrky. Na rukávce sa obliekal živôtik – „lajblík", ktorý farebne ladil so vzorkou na sukni. Na sukňu sa spredu uväzovala zástera –pre staršie ženy čierna, mladé mali modrú, dekorovaná výšivkou a mašľou. Rovnaká mašľa sa uväzovala aj pod krk. Vydaté ženy nosili čepiec - pre Vajnory je typický čepiec s vejárovitou čelenkou z bieleho riaseného naškrobeného plátna, ktorý bol zdobený krajkou, výšivkou a mašľou. K odevu sa nosili čierne nízke topánky.
Mužský tradičný odev bol veľmi jednoduchý – biela plátenná konopná košeľa, s lemom výšivky pri dolnom okraji ,na košeľu sa nosil živôtik – pruclek z brokátu. Aj mužský odev bol ozdobený mašľou pod krkom. Sviatočné boli tmavé súkenné nohavice , vpredu s našitými šnúrkami. Nohavice sa nosili zasunuté do čižiem. Čižmy boli čierne ,kožené s tvrdými sárami. Súčasťou odevu bol aj klobúk s pestrofarebnými stužkami.
Ľudový odev sa vo Vajnoroch prestal nosiť cca v 40.-tych rokoch 20. storočia. Jeho nosenie doznievalo u staršej generácie ešte v 60.-tych rokoch. V súčasnosti hlavnými nositeľmi ľudových tradícií sú folklórne súbory, odev je využívaný pri obecných slávnostiach - vinobranie, hodové slávnosti a pod. Príklad vajnorského ľudového odevu je odev, ktorý je vystavený vo fojeri Miestneho úradu vo Vajnoroch.

Literatúra a pramene:

1. Naše Vajnory – monografia (BA 2008)
2. Vajnory- vlastivedná monografia (BA 1978)
3. Nosáľová, V.: Slovenský ľudový odev (BA 1982)
4. http://www.sikovnerucicky.estranky.sk/clanky/vajnorske-ornamenty/historia-vajnorskych-ornamentov

Evidenčný list vyhotovila : PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Foto: PhDr. J.Hamšíková

Dátum: apríl 2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - III. - B.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Záhorská Bystrica**

Adresa: ul. Československých tankistov 137/A, Ľudový dom

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1B - hmotná hnuteľná

Názov pamätihodnosti: **ľudový kroj, mužský, ženský a detský**

Číslo v zozname MČ: ZaB -1B-14

Foto:

Popis:

Mužský kroj: pozostával z košele jednoduchého strihu, vpredu hore s rázporkom a stojatým golierikom. Nohavice boli rovnako jednoduché, ktoré siahali po lýtka, v páse sa prichytávali motúzom. Sviatočný variant bol okolo rázporku bohato zdobený našívanými šnúrami. Vo sviatok nosili muži i zástery. Na sviatočnú košeľu nosili vesty so zdobenými okrajmi predných dielov a vreckami. K sviatočnému oblečeniu patril i kabátik s dlhými rukávmi.

Ženský kroj : najspodnejšou časťou bol rubáš, na ktorom sa nosili rukávce, na ktoré sa obliekal živôtik. Neskôr sa miesto rukávcov začala nosiť blúzka s dlhými rukávmi. Sukní bolo niekoľko druhov, na sukne sa nosila zástera. Neskôr sa začali nosiť i krátke kabátiky. K tradičnému oblečeniu patrili i kabátiky, vlnené ručníky a kožuchy.

Detský odev: chlapci nosili košieľky a nohavice podobné mužským, dievčatá rukávce, živôtik a sukňu.

Literatúra a pramene: Besedič , M a kol.: Záhorská Bystrica, Historicko – národopisná monografia , EPOS, Ružomberok, 2004, str. 113 - 121.

Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Zvarová

Dátum: 03/2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - III. - B.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Vajnory**
Typ pamätihodnosti:	nehmotná
Názov pamätihodnosti**:**	**Vajnorský ornament (typ)**
Číslo v zozname MČ:	VAJ-1B-4

Roľnícka 116 – maľba z r.1924(autorka M.Feketová)

Popis:

Vajnory patria medzi tie malokarpatské obce, v ktorých bola rozšírená ľudová maliarska výzdoba ohnísk, domov ale aj nábytku. Výzdoba ohnísk bola obľúbená predovšetkým v druhej polovici 19. storočia, kedy došlo k prebudovaniu siení s otvoreným ohniskom na kuchyňu so šporákom. Keď došlo k prestavbe ohnísk a premene siene na kuchyňu so zakrytou povalou, priestor stratil svoju funkciu a stal sa vhodným objektom pre efektnú maliarsku výzdobu, ktorú si robili vajnorské ženy samy. Pôvodne sa maľovalo na žltú hlinku, cez ktorú sa prstami maľovali vápnom biele ornamenty. Viacfarebné ornamenty sa prvýkrát objavujú v roku 1880. Ako výzdobné prvky sa používali hlavne kvety, jabĺčka, vtáčiky, hrozno a iné. Najcharakteristickejšie sú motívy rastlinné a zvieracie - s obľubou znázorňujú rôznych vtáčikov pričom najčastejšie sa vyskytuje pelikán kŕmiaci mláďatá svojou krvou. Obľúbené sú aj rozličné puky, ružičky, tulipány, hrozno, guľaté ružičky, špicaté ruže, puk s lístkom a rozličné iné časti a prvky rastlín. Ako napríklad *šiška, kuásek, jatelinka, jabúčko, kafky, klučky, džbánek, kiťica...* Používali sa práškové farby rozrábané v mlieku a nanášané štetčekmi na predkreslené vzory.

Maľby neboli vo všetkých domoch. Výzdoba závisela od výtvarného cítenia gazdinej. Mnoho sa ich snažilo skrášliť interiér domu a ak to samy nevedeli tak si zavolali niektorú vychýrenú maliarku. Jednou z významných maliarok bola aj národná umelkyňa **Katarína Brúderová**, ktorá svojimi dielami vyzdobila aj tri lunety v slovenskom národnom múzeu v Turčianskom sv. Martine. Vajnorský ornament našiel svoje miesto nielen na stenách domov, kde v rozličných podobách pretrváva dodnes, ale aj na krasliciach, keramike a výšivke ľudového či sakrálneho odevu.

Roľnícka 31 – maľba na štíte domu, inšpirovaná vajnorským ornamentom

Vajnorský ornament použitý pri súčasnej keramikárskej tvorbe

Literatúra a pramene:

5. Naše Vajnory – monografia (BA 2008)
6. http://www.sikovnerucicky.estranky.sk/clanky/vajnorske-ornamenty/historia-vajnorskych-ornamentov

Evidenčný list vyhotovila : PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Foto: PhDr. J.Hamšíková
Dátum: apríl 2010

IV. PAMäTIHODNOSTI DOPRAVY

A. Železničné stavby

Z o z n a m p o l o ž i e k :

A.1 železničné mosty na viedenskej trati – súbor 7 mostov z roku 1848
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- A.1
Devínska Nová Ves – trať medzi Dúbravkou a Devínskym Jazerom
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 železničné mosty na peštianskej trati – súbor 4 mostov zo 70-tych rokov 19.st.
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- A.2
Staré Mesto – Žabotova ul., Karpatská ul.; Nové Mesto – Sliačska, Račianska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 budova hlavnej železničnej stanice – číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- A.3
Staré Mesto - Predstaničné nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Unikátny súbor 7 železničných mostov na trati Bratislava – Viedeň nachádzajúcich sa v katastri obce Devínska Nová Ves smerom na Marchegg z polovice 19. storočia , ako aj 4 železničné mosty trasy Bratislava – Budapešť zo 70. rokov 19. storočia a budova hlavnej železničnej stanice sú hmotné nehnuteľnosti právom patriace do zoznamu pamätihodností mesta Bratislavy pre svoju historickú ui architektonickú hodnotu.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – IV.-A.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Devínska Nová Ves**
Adresa:	železničná trať Bratislava – Viedeň
Adresa popisom:	pri železničnej stanici
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**železničné mosty na viedenskej trati**
Číslo v zozname MČ:	**DNV-1A-8**

Foto:

Veľký most, na sídlisko Podhorské

Popis:

Sústava mostov v Devínskej Novej Vsi začína mostom pri bývalej Stockerauskej vápenke a končí mostom cez rieku Morava. V intraviláne obce sa nachádzajú 4 mosty (Veľký most, Eisnerova ulica, most nad potokom Mláka, Mlynárov most nad Mlynskou ulicou a most nad Vápencovou ulicou). Osobitným prípadom je torzo mosta smerom na Schlosshof, ktorý leží na konci Mýtnej ulice, neďaleko cyklotrasy smerujúcej na Záhorie. Päť mostov leží SZ od zastavanej časti obce a tvorí sústavu tzv. Marcheggských mostov, posledný z nich je hraničným mostom cez rieku Moravu.

Z iniciatívy Bratislavskej stolice začalo sa v marci 1838 s prípravou výstavby linky Viedeň – Bratislava – Budapešť – Debrecín. Vznikla účastinná spoločnosť Uhorská centrálna železnica (jej stanovy schválila Kráľovská miestodržiteľská rada 24. 1. 1844). Jej pôvodná predstava bola viesť železnicu z Viedne po ľavom brehu Dunaja. Za riaditeľa stavby bol menovaný bankár Móric Ulmann a jeho poradcom bol skúsený železničný staviteľ Ing. Zympel. No už v máji 1839 bol zverejnený ich projekt výstavby, ktorý upustil od stavby po ľavom brehu Dunaja z Viedne. Na valnom zhromaždení účastinárov v lete 1844 sa dohodlo, že železnica sa má stavať „pevne a solídne“, nie ako bolo pôvodne projektované „len ľahko na americký spôsob.“ Preto sa aj pôvodné náklady (10 mil. zlatých) zvýšili temer na dvojnásobok (18 mil. zlatých). Stavba mala 12 riaditeľov rozdelených do technickej a administratívnej direkcie so sídlom v Bratislave. Pokladnica spoločnosti sídlila vo Viedni.

Podľa upraveného projektu na úseku Viedeň – Bratislava boli dve verzie. Prvá viedla železnicu z Viedne na Marchegg, do Devínskej Novej Vsi, odtiaľ do Devína a popri Dunaji do Bratislavy, kde by nadviazala na už prevádzkovanú konskú železnicu Bratislava - Trnava (v prevádzke od r. 1840). Druhá verzia, ktorá sa zrealizovala, viedla železnicu z Devínskej Novej Vsi na Lamač a do Bratislavy. Na tomto úseku bolo viacero prírodných prekážok: priehlbina medzi vyvýšeninou Grba a severným úpätím Kobyly, vyše 20 m hlboké záseky pred Lamačom a pred Železnou Studienkou, most cez Mlynskú dolinu (výška vyše 20 m), tunel (vyše ½ km) pred hlavnou stanicou v Bratislave a úprava terénu pred stanicou v Bratislave. Stavebné práce na tomto úseku riadil Ing. Jozef Bayer. So stavbou sa započalo v januári 1844. Na stavbe pracovalo v zime okolo 2 000 robotníkov a 500 povozov (február 1846) v letných mesiacoch až 10 000 robotníkov. .....Spojenie medzi Viedňou, Bratislavou a Budapešťou začalo 15. decembra 1850 pod firmou Cisársko-kráľovská juhovýchodná štátna železnica.

Železnica z Bratislavy do Devínskej Novej Vsi bola pôvodne jednokoľajová, no po zrútení tunela (18. jan. 1900) vybudovali za 21 mesiacov aj druhý tunel a železnicu po celej dĺžke zdvojkoľajnili. Premávka na nej začala 13. októbra 1902. Devínska Nová Ves sa stala odbremeňovacou stanicou Bratislavy od západu, preto sa jej nádražie niekoľkonásobne rozširovalo. Posledná úprava železnice na prelome sedemdesiatych a osemdesiatych rokov súvisela s vybudovaním automobilky. „

Literatúra a pramene: Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia, DTP, 1995
http://www.rail.sk/skhist/mosty/dnv.htm
http://www.tikdnv.sk/content/view/165/43/lang,sk/
http://www.zeleznicne.info/view.php?cisloclanku=2008080017&nazevclanku=160-rokov-zeleznicnej-trate-z-ganserndorfu-do-bratislavyhttp://www.zsr.sk/slovensky/historia-zeleznic/1945-1992/zeleznicna-technika/mosty.html?page_id=1550
http://www.saget.szm.com/mosty.html
Kubáček, J. a kol. : Dejiny železníc na území Slovenska, OTA, a.s. Košice, 2007

Most nad ulicou Vápenka, smerom k bývalej Stockerauskej vápenke

na potokom Mláka

Mlynárov most, nad Mlynskou ulicou

Nad Vápencovou ulicou

Marchegský most pri Devínskom jazere

Druhý marchegský most

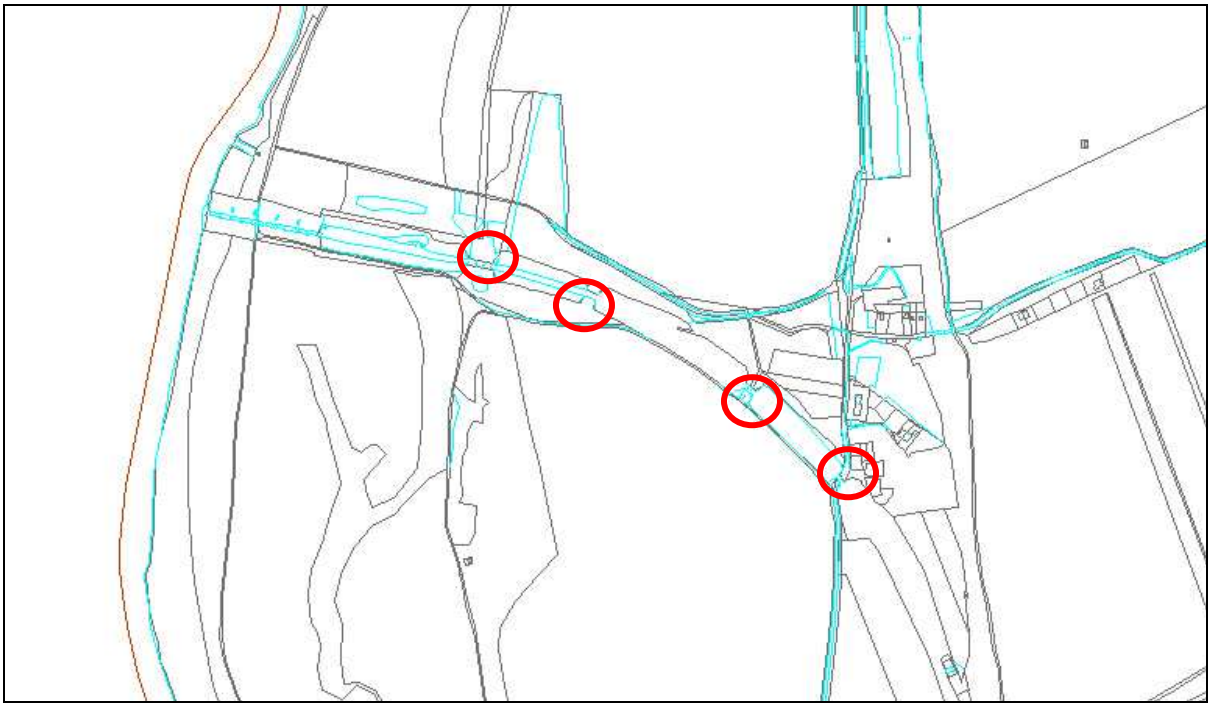
Tretí marchegský most

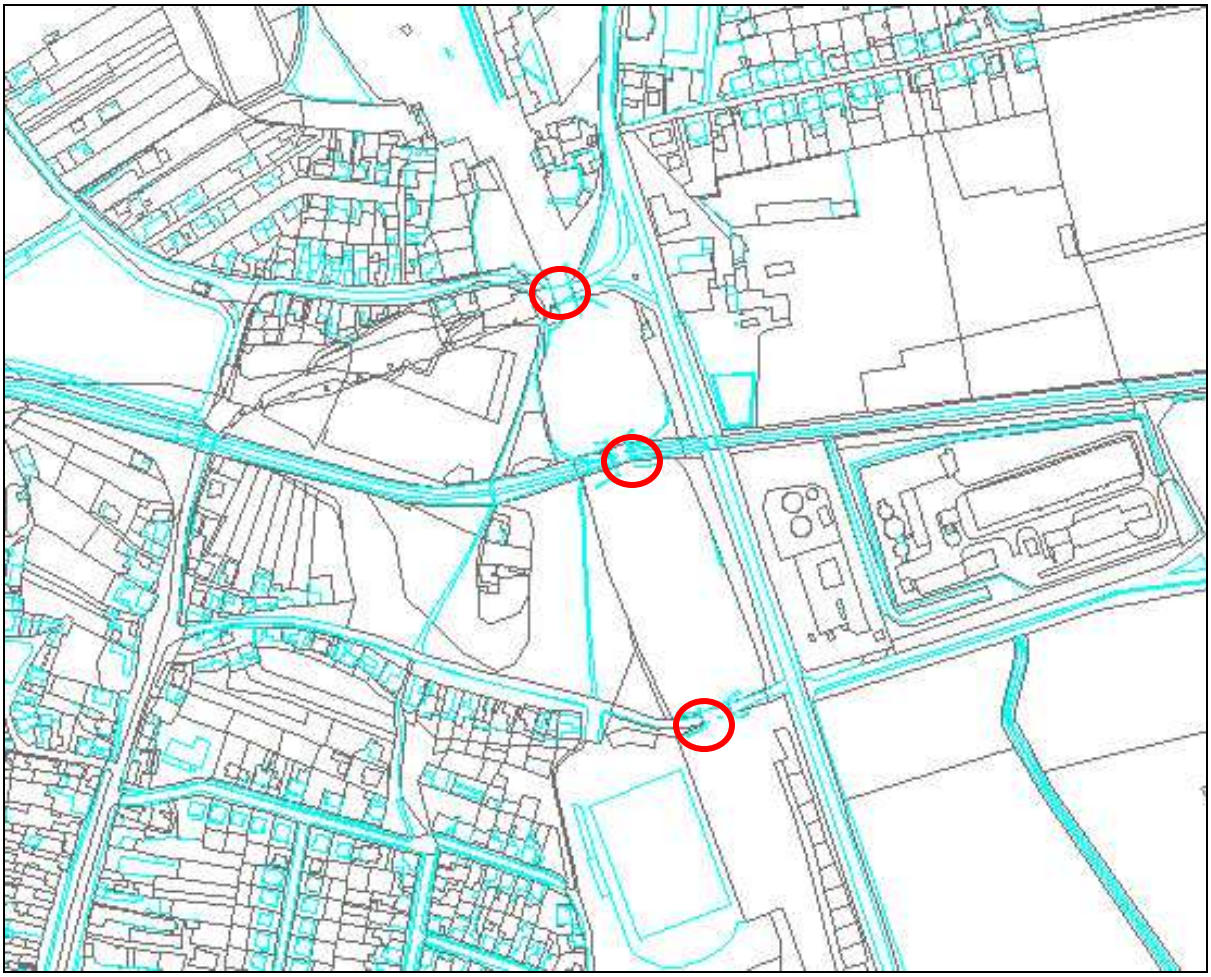
štvrtý marchegský most

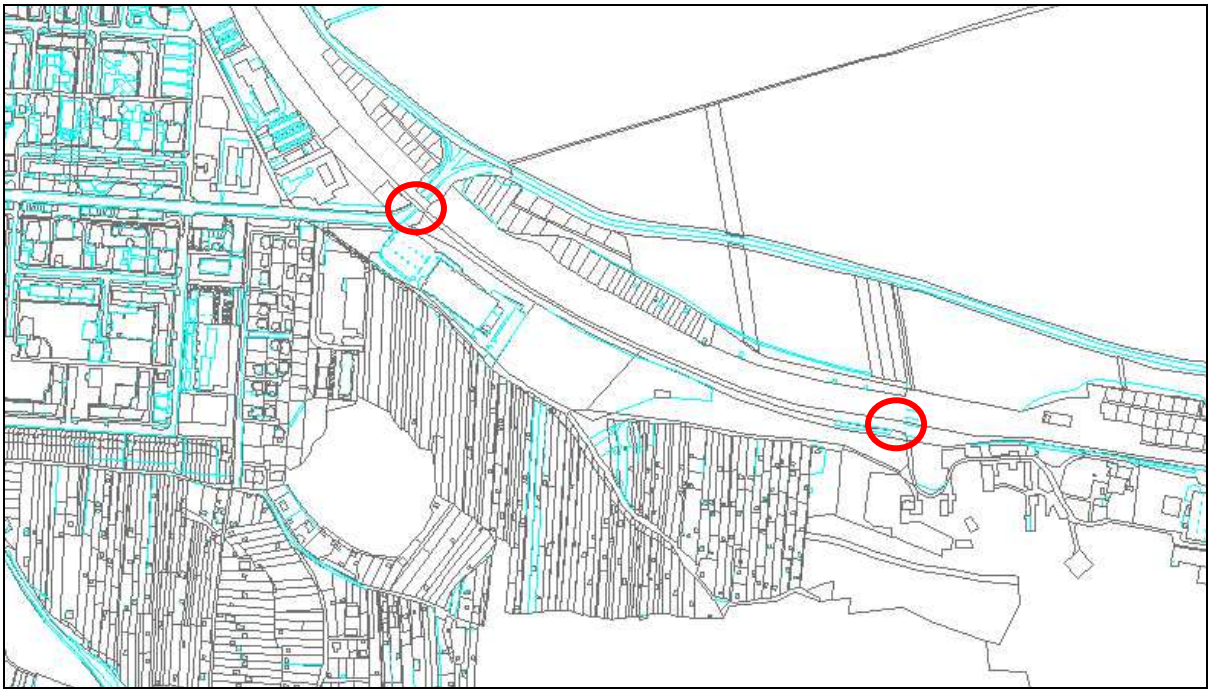
Most cez rieku Moravu.

Marcheggské mosty

Mosty v Devínskej Novej Vsi

Mosty pri vápenke

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IV. - A.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto, Nové Mesto**

Adresa: Žabotova, Karpatská ulica; Sliačska, Račianska ulica

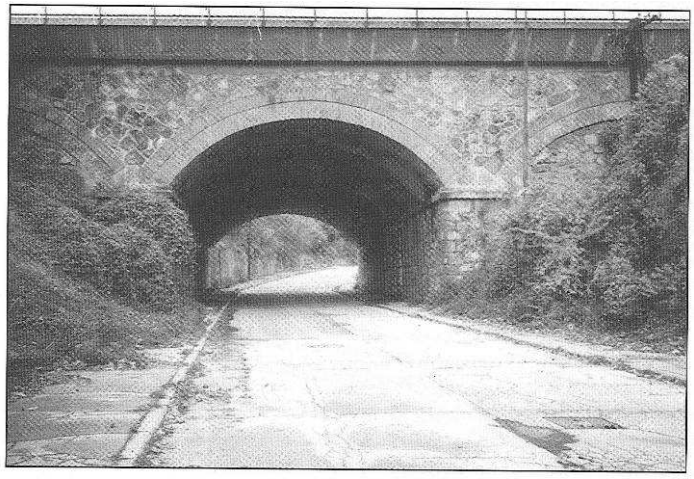
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

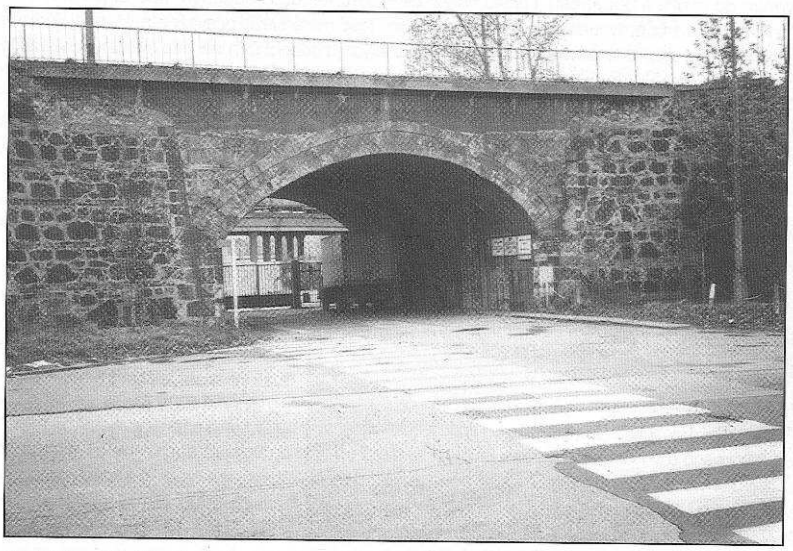
Názov pamätihodnosti: **železničné mosty na peštianskej trati – súbor 4 mostov zo 70. rokov 19. storočia**

Číslo v zozname MČ: -

Foto:

Viadukt nad Sliačskou cestou

Viadukt nad Račianskou ulicou pri Gaštanovom hájiku. Predná časť z roku 1850

Popis:
Trať Bratislava – Gänserdorf pre parnú železničnú dopravu bola spojazdená 20. augusta 1848, pričom hlavná stanica bola aj dnes stojaca budova na Šancovej ulici 1. Napojenie Bratislavy na železničnú sieť od Budapešti cez Nové Zámky bolo dokončené 16. decembra 1850, čo umožnilo priamo spojiť Viedeň s dnešnou Budapešťou. Ako stanica slúžila najprv drevená , neskôr murovaná budova na mieste dnes stojacej Hlavnej stanice.
Táto novovybudovaná trať smerom na Budapešť viedla okrajovým územím mesta po úbočiach vinohradov a stáčala sa veľkým oblúkom na sever. V týchto miestach vybudovali vysoké násypy a mosty na dnešnej Žabotovej a Karpatskej ulici. V žulovom hrebeni Briežkov vylámali priechod a potom trať klesala opäť po násype ponad most nad dnešnou Sliačskou ulicou a pri Gaštanovom hájiku išla viaduktom nad Račianskou ulicou.

Literatúra a pramene:
Bratislava – Nové Mesto. Bratislava

Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: repro V.Obuchová
Dátum: august 2008, 10/2011

Veľký Varan
Horné Židiny
Železná studienka
Lyžiarsky vlek
Koziarka
Kolíba EXPO
Kamzík
440
Gaštanový hájik
Mestská hora
Partizánska lúka
Koliba
Kamenné sady
Briežky
Vtáčnik
Kramáre
VINOHRADY
Kalvária
Horský park
NOVÉ

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IV. - A.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Predstaničné námestie

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Hlavná železničná stanica**

Číslo v zozname MČ: zoznam t.č. nie je vypracovaný

Foto:

Popis:
Jadrom dnešnej Hlavnej železničnej stanice v Bratislave je druhá budova železničnej trate Viedeň-Bratislava-Budapešť postavená v roku 1860 s viacerými prístavbami a prestavbami z neskorších období.

Literatúra a pramene:

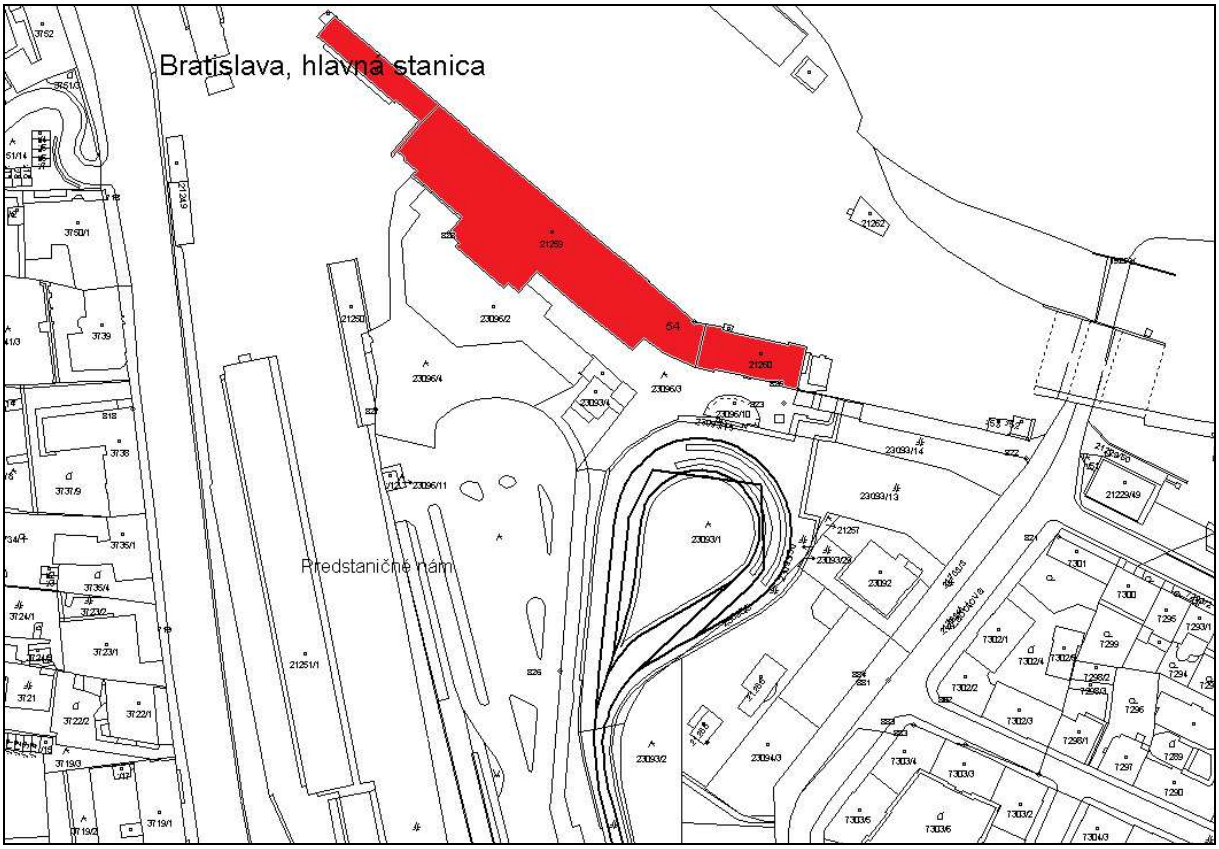
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský, Viera Obuchová
Dátum: august 2008

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

IV. PAMäTIHODNOSTI DOPRAVY

B. Iné dopravné stavby

Zoznam položiek:

B.1 torzo býv. Mittelmanovej lanovky – číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.1
Devínska Nová Ves - cesta do Devína – ľavý breh rieky Moravy
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 torzo električkovej trate do Viedne – číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.2
Petržalka - Bratská ul., hraničný priechod Berg
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 torzo murovaného mosta z 18.stor. – číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.3
Devínska Nová Ves - ul. Na mýte – ľavý breh rieky Moravy
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 býv. prepriahací hostinec dostavníkovej dráhy (Leberfinger)
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.4
Petržalka - Viedenská cesta (Sad J.Kráľa)
kategória – nehnuteľná hmotná

B.5 „lietajúci“ most cez Dunaj – v podobe kyvadlovej kompy – do r. 1830
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.4
Staré Mesto – Petržalka
kategória – zaniknutá

B.6 loďkový most cez Dunaj – v podobe spriahnutej loďkovej konštrukcie z r. 1830
číslo v celomestskom zozname: BA – IV.- B.5
Staré Mesto – Petržalka
kategória – zaniknutá

Zdôvodnenie výberu:

Vyššie uvedené rôznorodé zachované i zaniknuté pamätihodnosti dopravy z rôznych období dopĺňajú poznatky o histórii Bratislavy, a preto sme ich zaradili do celomestského zoznamu pamätihodností.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IV. - B.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava- **Devínska Nová Ves**

Adresa: Devínska Nová Ves - cesta do Devína – ľavý breh rieky Moravy

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **torzo býv. Mittelmanovej lanovky**

Číslo v zozname MČ: **-**

Foto:

Popis:

Mittelmanova vápenka bola založená v roku 1897 Bratislavčanmi Móricom Mittelmannom, Albertom Schenkom a Františkom Lazarom s názvom Prvá Bratislavská vápenka. Jej hlavnou činnosťou bola ťažba kameňa a pálenie vápna. Vyťažený kameň posielali prostredníctvom parníkov po toku rieky Moravy a používali ho predovšetkým na reguláciu a spevňovanie brehov Moravy. Prvý parník z Devínskej Novej Vsi po zregulovanej Morave vyplával 17. 6. 1886, podľa iných prameňov – monografia obce, sa vápno do Devínskej Novej Vsi prepravovalo úzkokoľajnou železnicou na stanicu do Devínskej. V roku 1929 ing. Jozef Wait, ktorý mal firmu Žulové lomy v Devíne odkúpil lom a pozemky a stal sa posledným majiteľom vápenky, lom vápenky sa aj dnes volá Waitov lom. K vápenke patrila aj lanovka, ktorej kamenné pylóny sú dodnes zachované pri brehu rieky Morava. Touto lanovkou sa nakladal vyťažený piesok do lodí. Výroba vo vápenke prestala v roku 1935. Za slovenského štátu bol v objektoch vápenky pracovný tábor ruských zajatcov , ktorí stavali drevený most cez Moravu (ul. Na Mýte) do Schlosshoffu. Po vojne boli pozostatky vápenky asanované.

Areál vápenky je zachytený na mape topografického mapovania z roku 1958 kde ja zakreslená trafostanica, komín a fragmenty budov. Severne je zakreslená od lomu Pieskovec lanovka k Morave(dnes neexistuje).

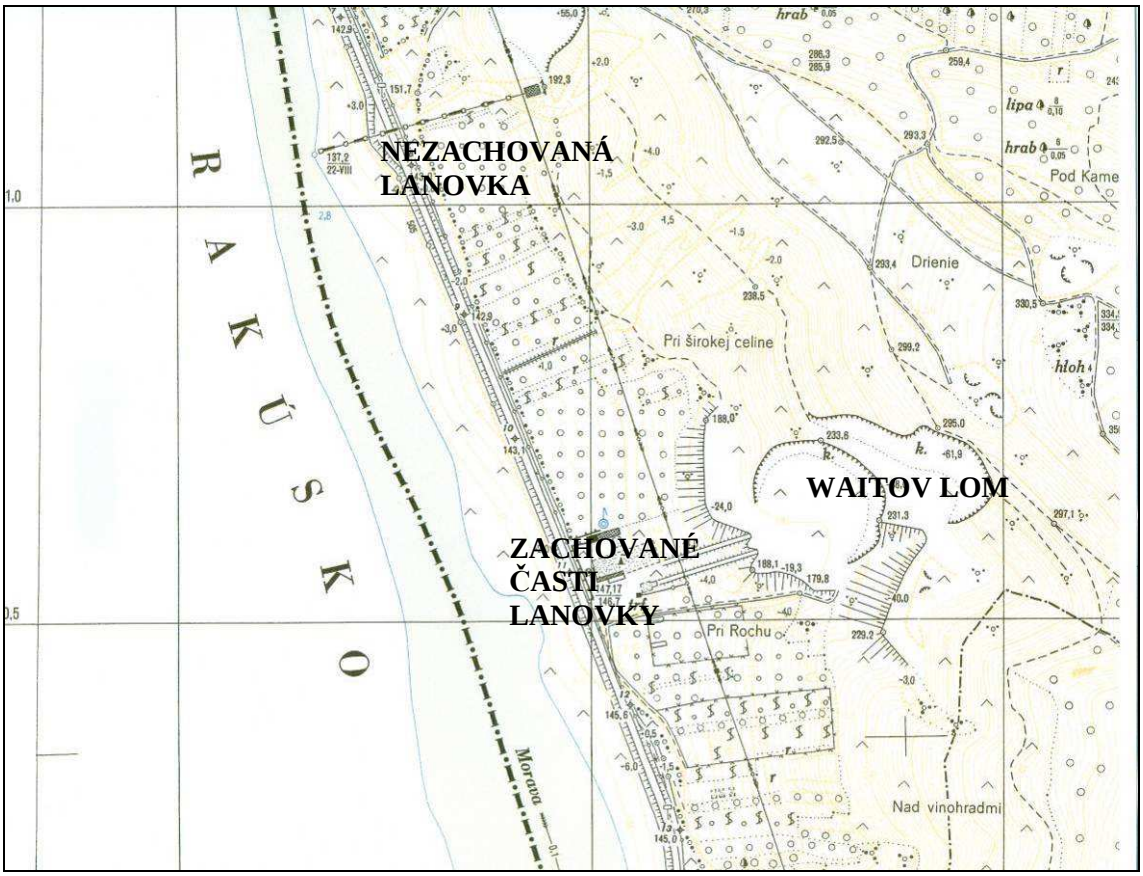
Dnes sú južne od Devínskej Novej Vsi na ceste do Devína zachované pozostatky lanovky, ktorá podľa literatúry slúžila na nakladanie piesku do člnov na Morave. Zachované sú betónové pätky pilierov a to západne od cesty smerom k Morave dve nosníky: východný pri ceste má podobu obdĺžnikovej betónovej konštrukcie na krajoch pravouhlo prevýšenej. Západne, tesne na brehu Moravy je zachovaná konštrukcia pilierov výsypníka piesku, ktorá má podobu 4 betónových pilierov s kamenným spevňujúcim soklom. Východne od cesty sú zachované 4 takéto betónové pätky. Dve krajné, východné sú dnes súčasťou murovaných konštrukcií jednotlivých parciel (stali sa súčasťou oplotenia).

Literatúra:

Literatúra a pramene: Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia, DTP, 1995, str. 169 – 170 a 178.

Spracoval: Z. Zvarová, MÚOP, Bratislava, **Dátum:** 10/2010.

Mapa Devínskej Novej Vsi, topografické mapovania, rok 1958, Archív KGÚ Bratislava

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IV. – B.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Petržalka**
Adresa:	Viedenská – Rusovecká – Kopčianska – Bratská - Berg
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	kategória 3 - zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**trasa 1. električky do Viedne**
Číslo v zozname MČ:	**PET-1A-12**

Foto:

Pôvodná trasa električky vyznačená líniou stromov (vľavo), tiahnúca sa k hraničnému priechodu Berg (v strede). Pohľad od diaľnice D2 západným smerom.

Popis:

Trasa 1. električky medzi Bratislavou a Viedňou bola daná do prevádzky 5.februára 1914. Premávka bola kvôli politickým nepokojom prerušená medzi 15.augustom 1919 až 21.májom 1920. Preprava do Viedne bola zastavená 7. októbra 1938 a potom už nebola nikdy v plnom rozsahu obnovená.

Z pôvodnej výbavy je na našom území zachovaný iba násyp (bez koľajníc) v úseku medzi diaľnicou D2 a hraničným priechodom Berg, kde sa nachádza aj jedno kompletné návestidlo. V úseku okolo diaľnice D2 boli stopy po trati zrušené pri jej výstavbe. Pokračovanie pôvodnej trasy (násyp s koľajami a návestidlami) medzi Bratskou ul. a železničnou stanicou v Petržalke bol prerobený v 2.polovici 20.storočia pri úpravách trate a vozoviek. Zvyšok trate v úseku Rusovskej a Viedenskej cesty zanikol v 2.polovici 20.st. pri úprave vozoviek.

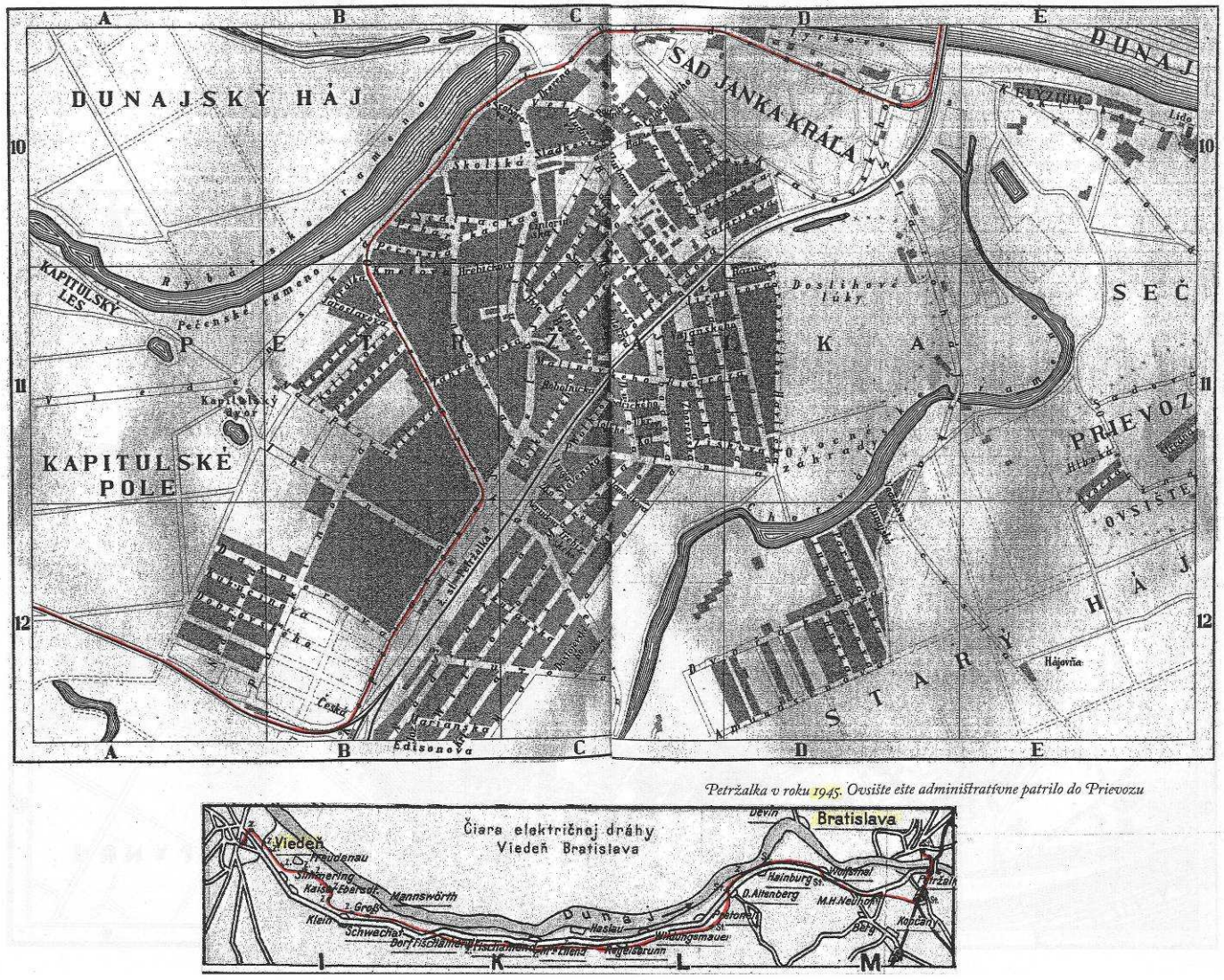
Literatúra a pramene:
Časové údaje boli prevzaté z Wikipédie: Viedenská električka (október 2011).

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Ivo Štassel

Dátum: 09/2011

Staré návestidlo na zrušenej trati električky, cca 300 m východne od priechodu Berg (súč.stav v r.2011).

Petržalka v roku 1945. Ovsište ešte administratívne patrilo do Prievozu

Horný obrázok: priebeh trate v Petržalke v roku 1945 (červeným).
Dolný obrázok: celá trasa električky medzi Bratislavou a Viedňou (červeným).

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IV. - B.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Devínska Nová Ves**

Adresa: východný breh rieky Moravy

Adresa popisom: vedľa cykloturistickej trasy z Devína, západne od ulice Na Mýte

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **kamenný most**

Číslo v zozname MČ: **DNV-1A-6**

Foto:

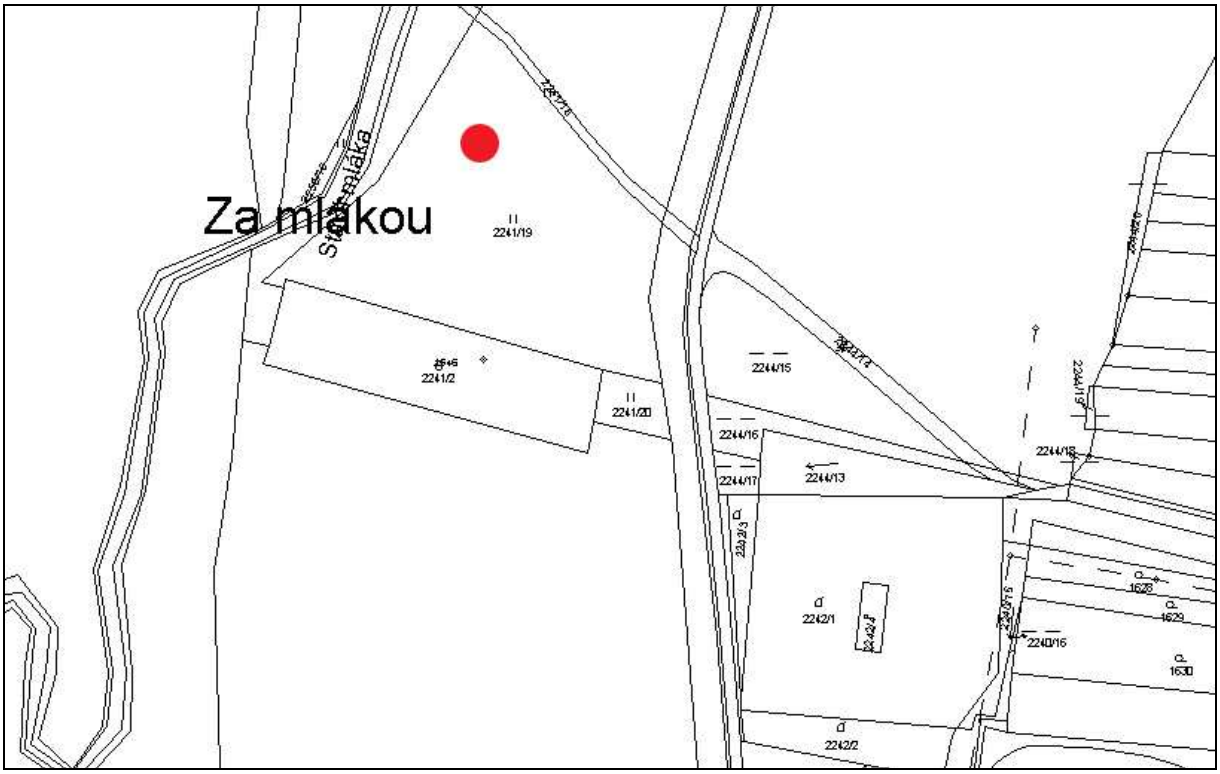
Popis:

Zvyšky kamenného barokového mosta z 18. storočia, ktorý viedol z Bratislavy do Schlosshofu. Dnes sa z neho zachoval len nájazd na východnom brehu Moravy a torzá kamenných oblúkov (pri bunkri).

Literatúra a pramene:
Panel Štátna hranica náučného chodníka Devín – Devínska Nová Ves.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devínska Nová Ves
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IV. - B.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Petržalka**

Adresa: Viedenská cesta

Adresa popisom: pravý breh Dunaja

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: bývalý **hostinec Leberfinger**

Číslo v zozname MČ: PET-1A-10

Foto:

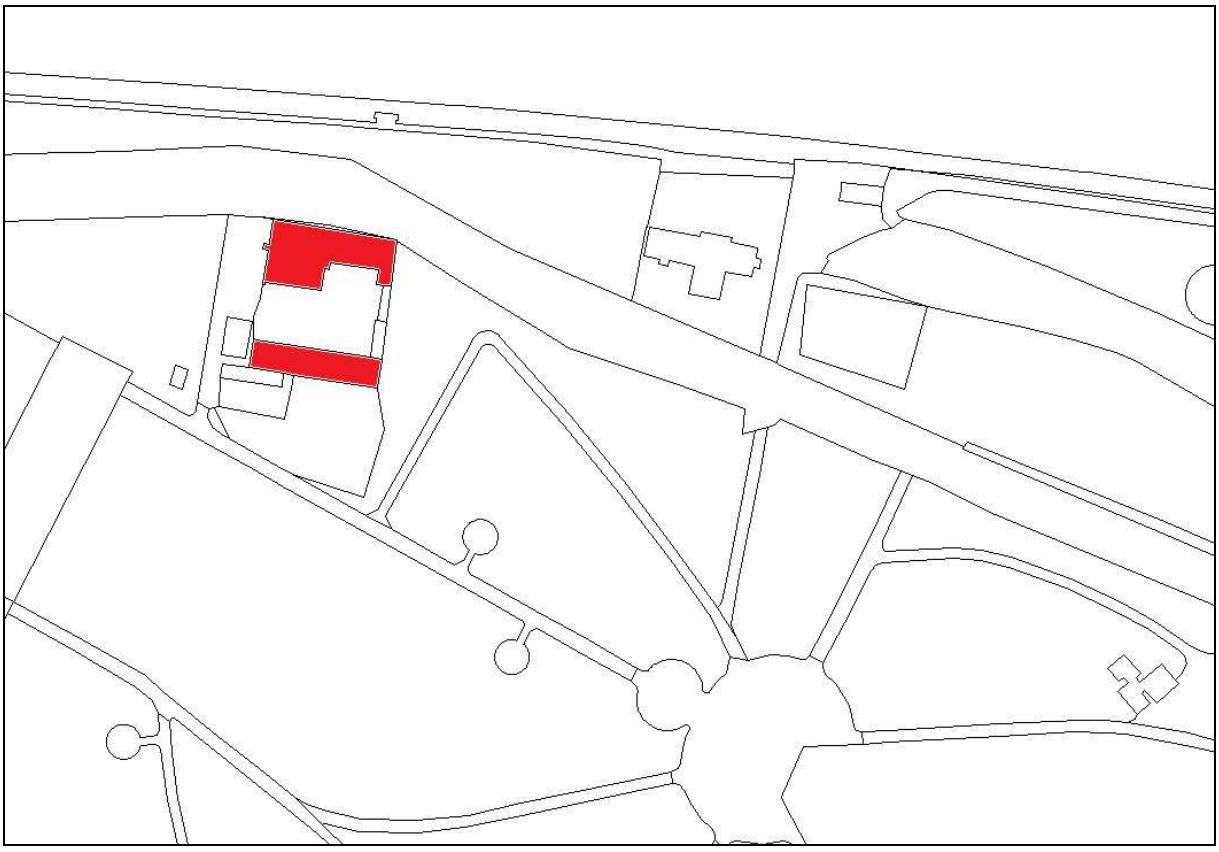
Popis:
Pôvodne prízemný objekt v tvare písmena L v súčasnosti s obytným podkrovím má tvar písmena U. Pôvodne to bol mestský zájazdný hostinec, ktorý sa spomína už v roku 1759. V júni roku 1809 v dôsledku bojov s napoleonským vojskom v priestore Sadu Janka Kráľa a v dôsledku záplav začiatkom toho istého roka bol pravdepodobne zničený objekt hostinca nanovo vybudovaný a rozšírený tak, ako ho zachytil aj plán z roku 1820. Túto podobu si areál hostinca zachoval až do 90. rokov 20. storočia, keď sa objekt prestal využívať, chátral a vyhorel. Koncom 20. storočia bola budova bývalého hostinca zrekonštruovaná, je v nej reštaurácia a priestory na ubytovanie. Keďže to bol pôvodne mestský objekt, nad hlavným vstupom (nachádza v strede pôvodne 10-okennej fasády) od Viedenskej cesty je znak mesta Bratislavy.

Literatúra a pramene:
Obuchová, V.: Bratislavské mestské prepriahacie stanice. Pamiatky a múzeá č. 4/1998.

Spracovala: PhDr.Viera Obuchová,CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: V. Obuchová
Dátum: 10/2006, 8/2008

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IV.-B.5**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Petržalka**

Adresa: Dunaj

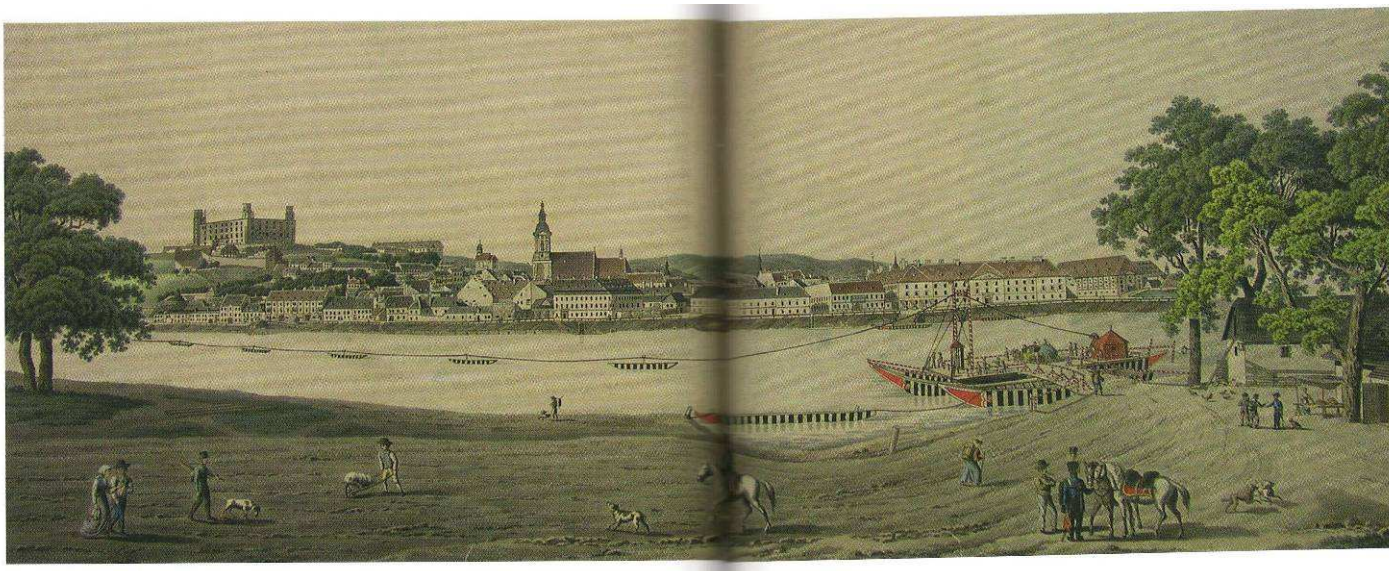
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **lietajúci most, 1676-1809**

Číslo v zozname MČ: PET – 3 – 7

Foto:

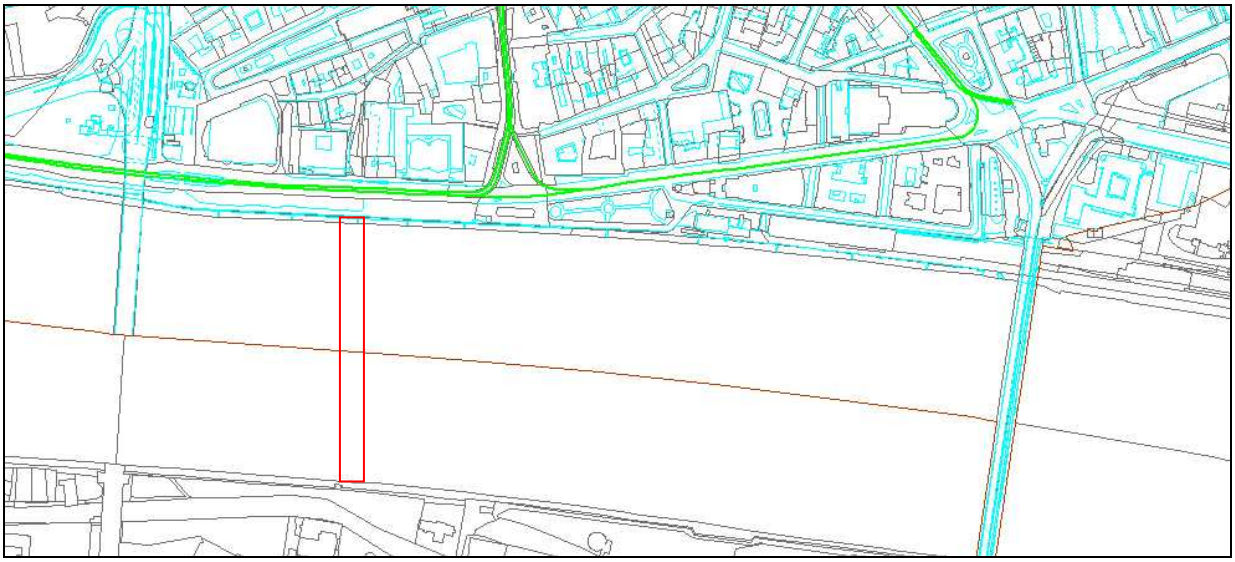

„Lietajúci" most (1676 – 1809)

Popis:

Pokiaľ nebol v Bratislave v roku 1890 vybudovaný stály most, zabezpečovali prepravu z petržalského brehu Dunaja na bratislavskú stranu do roku 1830 „tzv. lietajúce mosty“ v podobe kyvadlovej kompy .

Literatúra a pramene:
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc.
Autor fotodokumentácie: reprodukcia
Dátum:8/2010, 10/2011
Navrhli a schválili poslanci MČ Bratislava – Petržalka, 2.7.2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IV. - B.6**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Petržalka**

Adresa: Dunaj

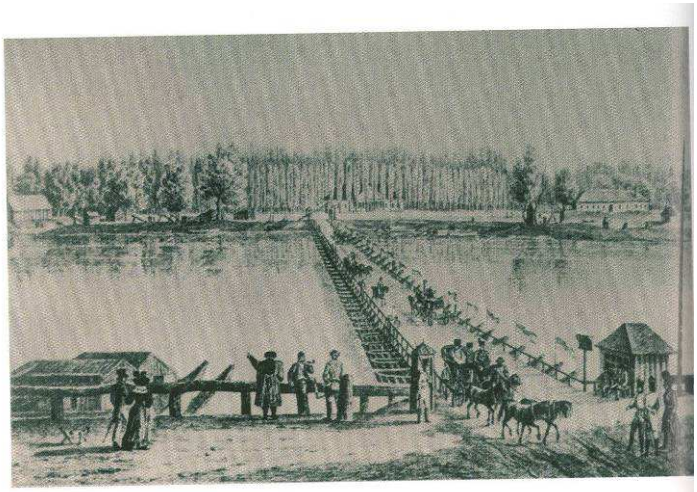
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **loďkový most Karolíny Augusty, 1825-1891**

Číslo v zozname MČ: PET – 3 – 8

Foto:

Loďkový most Karolíny Augusty 1825 – 1891

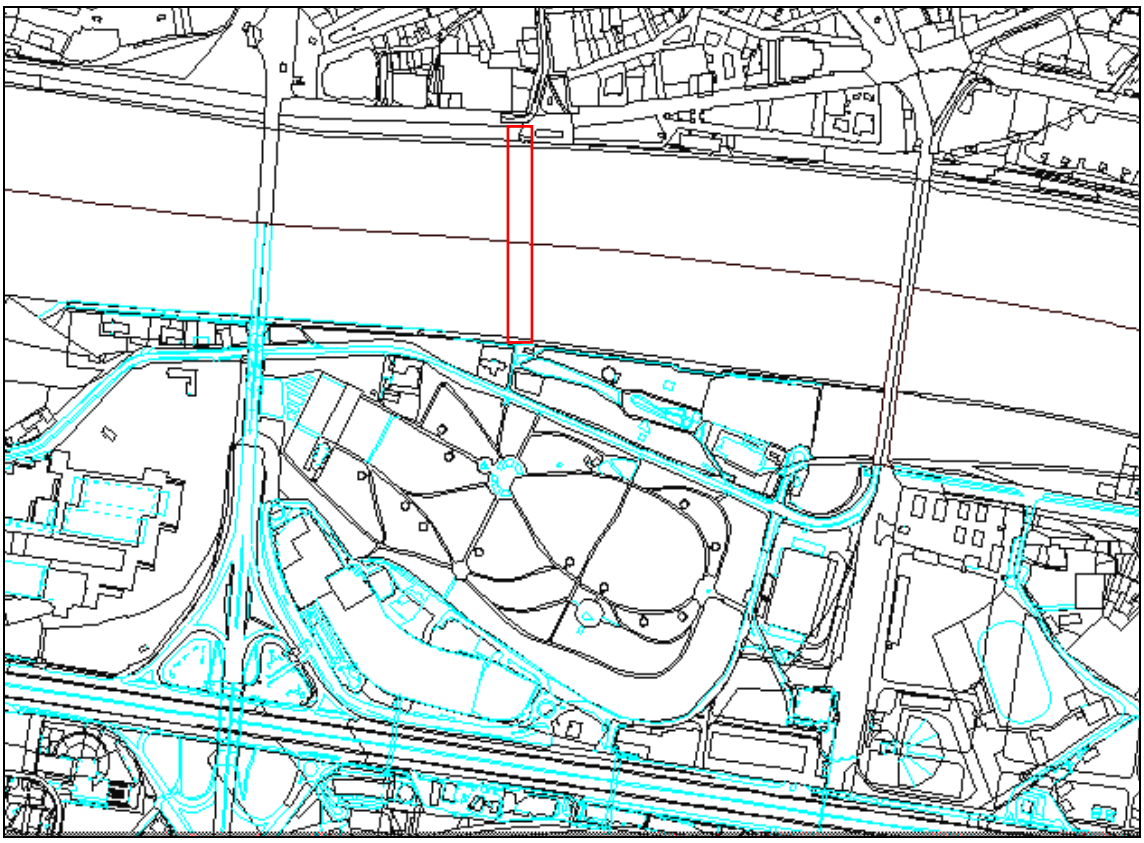
Popis:
Most Karolíny Augusty bol loďkovým alebo tiež pontónovým mostom. Jeho vozovka bola poskladaná zo širokých plochých dosák a bola položená na rade nízkych člnkov. Tie boli ukotvené tak, že stáli v smere prúdu vody a voda pomedzi ne pretekala. V zimno období ich museli rozobrať, aby ich nezničili ľady. Jedno z najzaujímavejších znázornení tunajšieho mosta možno vidieť na sarkofágu Márie Terézie vo viedenskej krypte kláštora kapucínov. Ak mala v mieste takéhoto loďkového mosta preplávať loď (a lode vtedy plávali výlučne „dolu vodou“), museli strednú časť loďkového mosta odpojiť a vysunúť tak, aby mohla loď voľne prejsť. Tak bola premávka na moste značne obmedzená.

Takéto mosty zriaďovali na Dunaji v priestore Bratislavy až do konca 19. storočia, kedy bol po regulácii Dunaja a jeho brehov postavený v roku 1890 stály most .

Literatúra a pramene:

Štefan Holčík, V Prešporku bol kedysi kyvadlový aj loďkový most. Bratislavské noviny. 14.1.1999
J.Čomaj, Petržalka, Engerau – Ligetfalu. Albert Marenčín Vydavateľstvo PT, 2008, 132, 134-5

Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: repro-V.Obuchová
Dátum: 8/2010, 10/2011

V. BÝVANIE

A. B y t o v é d o m y

Z o z n a m p o l o ž i e k :

A.1 Mestské obytné domy z r. 1913 – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.1
Nové Mesto - Mestská ul., Osadná ul.8 až 14, Tehelná ul., Kutuzovova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 Mestské obytné domy z r. 1919-20 – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.2
Nové Mesto - Mestská ul.2 -10, Vajnorská ul. 27 -35, Kutuzovova ul.1
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 Masarykova kolónia v Trnávke z 20-tych rokov 20.st.
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.3
Ružinov - Okružná ul., Staničná ul., Rozmarínová ul., Na lánoch
kategória – nehnuteľná hmotná

A.4 Legiodomy z r. 1923-24 – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.4
Nové Mesto - Račianska ul.33, Ursínyho ul. 1-7, Sibírska ul.16 a 29, Americká ul.1,
Ľubľanská ul.1-2, Ukrajinská ul.1 a 10
kategória – nehnuteľná hmotná

A.5 Obytné domy z r. 1924 – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.5
Nové Mesto - Trnavská ul.1 -13, Vajnorská ul. 2 -8, Trnavské mýto
kategória – nehnuteľná hmotná

A.6 súbor obytných domov od architekta Emila Belluša
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.6
Ružinov - Miletičova ul., Trenčianska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.7 súbor obytných domov z r.1951-60 s vnútroblokovou vybavenosťou
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- A.7
Ružinov - Miletičova ul., Trenčianska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :
V mestských častiach Bratislava Nové Mesto a Ružinov sa z prvej polovice 20. storočia ale aj z 50.-60. rokov 20. storočia nachádzajú hodnotné súbory obytných domov, ktoré sme pre ich architektonicko-urbanistickú kvalitu zaradili do Zoznamu pamätihodností mesta.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - A.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Nové Mesto**
Adresa:	Osadná ul. č. 8, 10, 12, 14; Mestská, Kutuzovova a Tehelná ul.
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**obytné pavlačové domy** postavené v roku 1913
Číslo v zozname MČ:	**NoM-1A-8**

Foto:

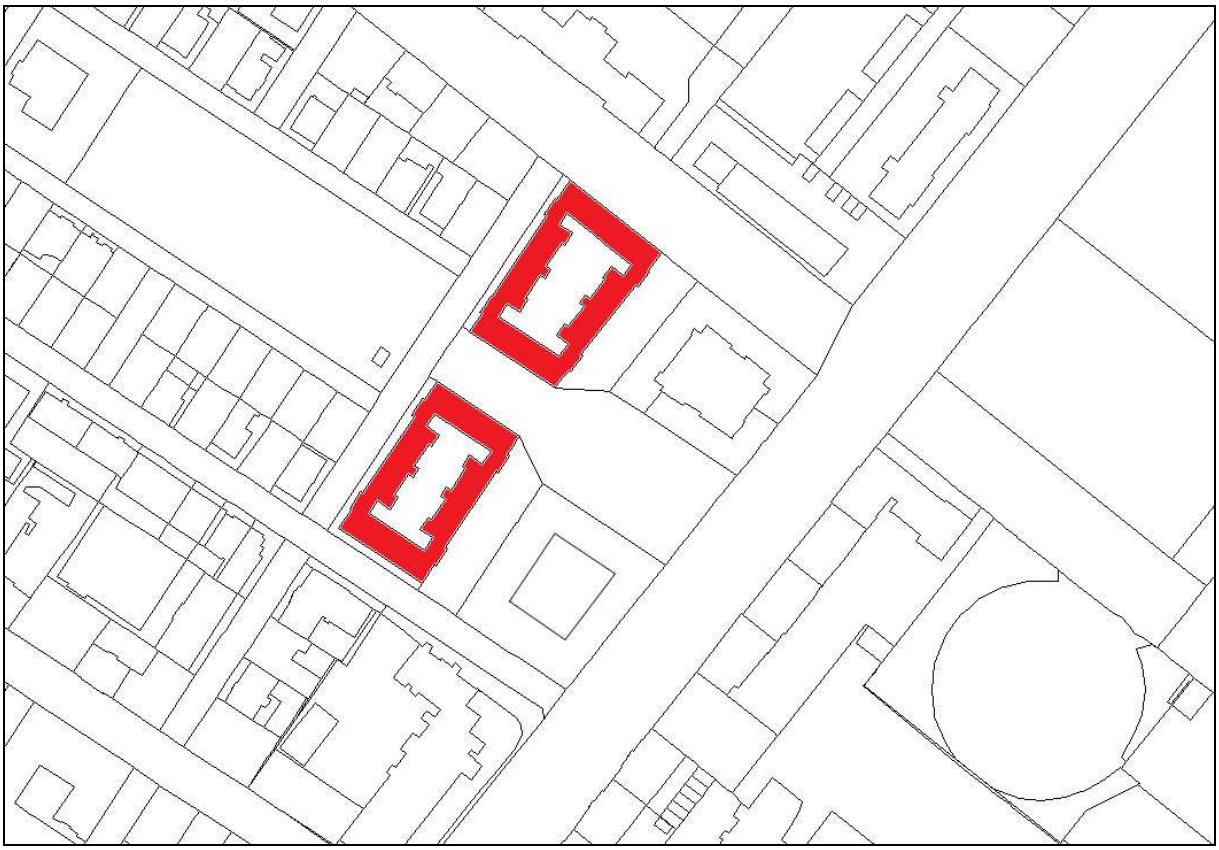
Popis:
Dva trojpodlažné pavlačové objekty s vnútorným dvorom obdĺžnikového pôdorysu postavilo mesto v roku 1913 pre chudobné rodiny. Domy s malými bytmi postavili aj z peňazí amerických Slovákov, ktorí prispeli na urýchlenú výstavbu domov pre rodiny, ktoré prišli o strechu nad hlavou po požiari Podhradia v roku 1913.

Literatúra a pramene:
Viera Obuchová, Bývanie v 2. polovici 19. a na začiatku 20. storočia. Bratislava, Zborník Mestského múzea, X, 1998, s. 49.
Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Vydavateľstvo PT Albert Marenčin. Bratislava, 2009

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc. MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:Mgr.P. Horanský
Dátum: 8/2008, 10/2011

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - A.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: Mestská ul. č. 1, 2, Vajnorská ul.

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **obytné domy** z rokov 1919, 1920

Číslo v zozname MČ: **NoM-1A-5**

Foto:

Popis:
Dve štvorpodlažné blokové stavby s vnútornými dvormi boli postavené v rokoch 1919, 1920 mestom, čo dokladajú aj štylizované znaky mesta Bratislavy a roky výstavby nad vstupmi do jednotlivých domov. Okrem týchto detailov sa nad vstupmi nachádzajú plastiky znázorňujúce rôzne zamestnania vytvorené významným bratislavským sochárom Alojzom Rigelem.

Literatúra a pramene:
Obuchová, V.: Vznik a vývoj robotníckych štvrtí a ich postavenie v Bratislave. rkp., 1986.
PhDr.Viera Obuchová, CSc., Obytné domy, kolónie, sídliská v Bratislave 1919 – 1950. Bratislava, Zborník Múzea mesta Bratislavy. XXI, 2009

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: Mgr.P. Horanský
Dátum: 8/2008, 10/2011

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - V. - A.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Ružinov,** časť **Trnávka**
Adresa:	Okružná, Staničná., Na lánoch, Rozmarínova
Adresa popisom:	súbor domov pri železničnej trati
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**súbor domov - tzv. Masarykova Kolónia**
Č. v zozname MČ :	RUZ-1A-6

Foto:

Popis:

Časťou Ružinova je mestská štvrť Trnávka, ktorej osídľovanie začalo na bývalých mestských pasienkoch v 20.-tych rokoch 20. storočia. Prvý urbanistický koncept v tejto lokalite predstavovala tzv. Žandárska kolónia, postavená so štátnou podporou a iniciovaná prezidentom T. G. Masarykom. Ide o súbor domov známy tiež ako Masarykova kolónia, ktorý bol postavený v rokoch prvej republiky na vejárovitom pôdoryse. Tvorí ju 30 rovnakých dvojdomov so zalomenými štítmi a s charakteristickým zastrešením domov tzv. „oslými chrbtami“. Tieto strešné konštrukcie sú vytvorené experimentálnou konštrukciou pomocou drevených väzníkov z lepených segmentov. K charakteristickým znakom patrí aj zalomenie štítovej steny domu, ide tu o inšpiráciu českým kubizmom. Kolónia si zachovala svoj urbanistický aj architektonický charakter. Blízkosť občianskej vybavenosti, napríklad športových ihrísk, školy, obchodov, ako aj relatívne dobré dopravné napojenie a rozsiahle plochy vyrastenej zelene robia z bývalej kolónie vyhľadávané bývanie, a to tak pre starousadlíkov, ako aj pre nových obyvateľov.

Literatúra a pramene:
http://www.asb.sk/architektura/nadcasova-architektura/masarykova-kolonia-v-bratislave-4190.html
Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: júl 2008, 2011

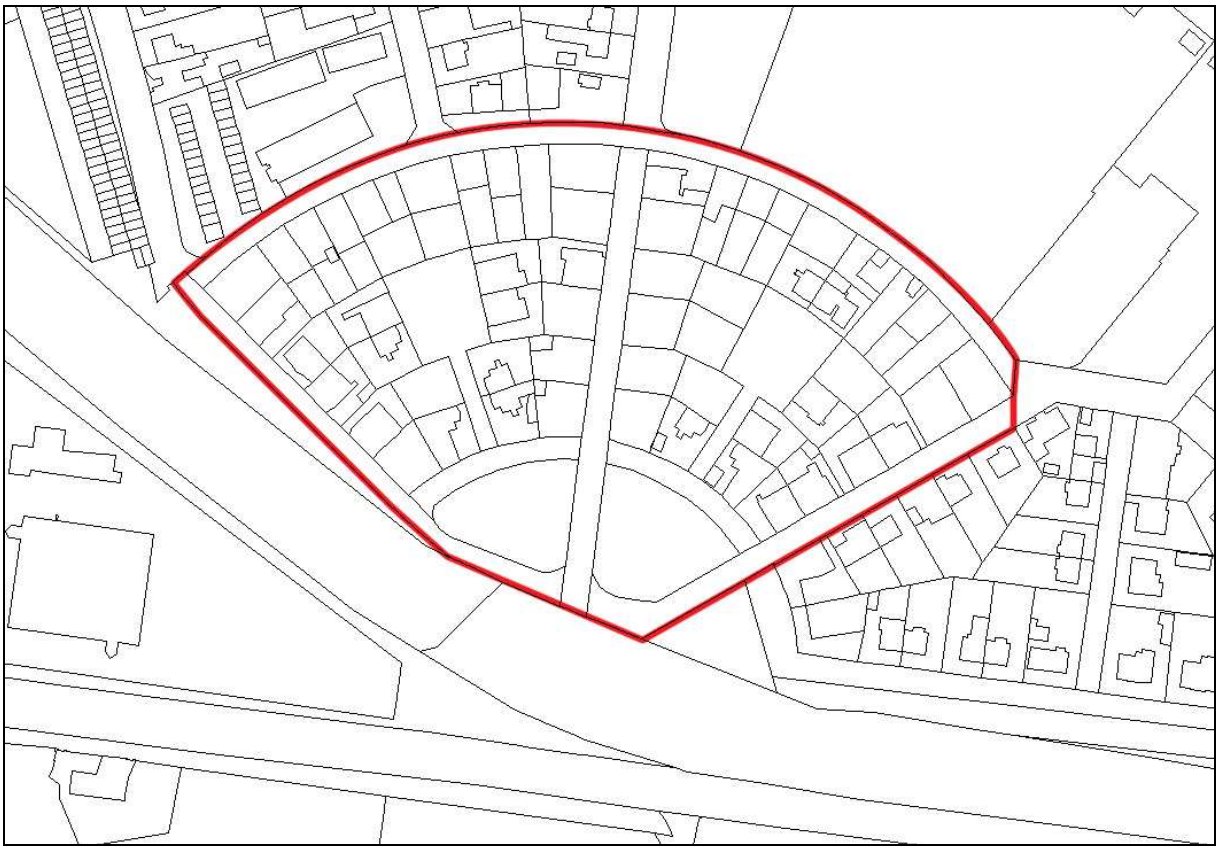

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Ružinov

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - A.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: ulice Ursínyho č. 1, Račianska č. 33, Sibírska č. 16, 29, Americká 1,2, Ľubľanská č. 1, 2, Ukrajinská č. 10, Ursínyho č. 4, 6, 3, 5, 7, Ukrajinská č. 1

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: družstevné **obytné domy legionárov**

Číslo v zozname MČ: **NoM-1A-16**

Foto:

Popis:
Štyri bloky (9 domov) päť- až šesťpodlažných podpivničených objektov postavených podľa projektu architektov D. Jurkoviča a J. Pacla v rokoch 1923 – 1924 držia uličnú líniu a zároveň vytvárajú vnútorné dvory. Objekty sú výrazne horizontálne členené, použité sú teplé farebné odtiene, lodžie, šikmá škridlou krytá strecha s vikiermi. Celkové členenie plochy fasády predstavuje určitý odklon od Jurkovičovho romantizmu a blíži sa skôr k architektúre rondokubizmu.
Okrem týchto nájomných domov sa v lokalite nachádzajú štyri dvojpodlažné rodinné dvojdomy vilového charakteru s ornamentálnymi mozaikami pri oknách, čo naznačuje, že by autorom projektu mohol byť tiež D. Jurkovič. Oproti sa nachádzajú dva typovo rovnaké trojpodlažné rodinné domy bez ozdôb na fasádach.

Literatúra a pramene:
Šlachta, Š. – Dorotjaková, I.: Sprievodca po architektúre Bratislavy v rokoch 1918 – 1950. Bratislava, MERITUM 1996; Obuchová, V.: Družstevné domy legionárov na Ursínyho ulici.
rkp., archívno-historický výskum, 1986.

Spracoval: V. O., MÚOP
Autor fotodokumentácie: P. Horanský
Dátum: 8/2008

Rodinné vilové dvojdomy

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - A.5**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: Vajnorská ul. č. 2 – 8, Trnavské mýto, Trnavská ul. č. 1 – 13

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **obytné domy** z r. 1924

Číslo v zozname MČ: **NoM-1A-17**

Foto:

Popis:
Päťpodlažné podpivničené bloky domov na nároží Vajnorskej ulice, Trnavského mýta a Trnavskej ulice s výrazne horizontálne aj vertikálne členenou fasádou boli postavené podľa projektu architekta V. Šebora. Rozsiahly blok má mohutný sokel, plasticky členený geometrickou bosážou. Pri vstupe zo strany Trnavského mýta je dátum letopočet *1924* a písmeno *L*.

Literatúra a pramene:
Šlachta, Š. – Dorotjaková I.: Sprievodca po architektúre Bratislavy v rokoch 1918 – 1950. Bratislava, MERITUM 1996.

Spracoval: V. O., MÚOP
Autor fotodokumentácie: V. O.
Dátum: 8/2008

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - V. - A.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Ružinov**
Adresa:	Trenčianska ulica 34,36,38,37,39,41,43 Miletičova ulica 66,68,70,72
Adresa popisom:	súbor domov na Trenčianskej a Miletičovej ulici
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**bytová kolónia s malými bytmi**
Č. v zozname MČ :	RUZ-1A-3

Popis:

Kolónia združuje 11 voľne stojacich štvorpodlažných domov so 400 bytmi. Autorom projektu je **Emil Belluš** (1930 – projekt), 1930/31 realizácia. Domy boli postavené z mestských prostriedkov v rámci riešenia bytovej krízy. Domy tvoria dve krídla spojené schodiskom. Pôdorys domov má tvar písmena H (9 domov) a dva majú pôdorys v tvare L. Na typickom podlaží bolo v bočných krídlach umiestnených osem jednoizbových bytov.

Literatúra a pramene:

1. Šlachta, Š.: Sprievodca po architektúre Bratislavy 1918-1950 (BA 1996)
2. Dulla, M.: Architektúra Slovenska v 20.storočí (BA 2002)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: júl 2008

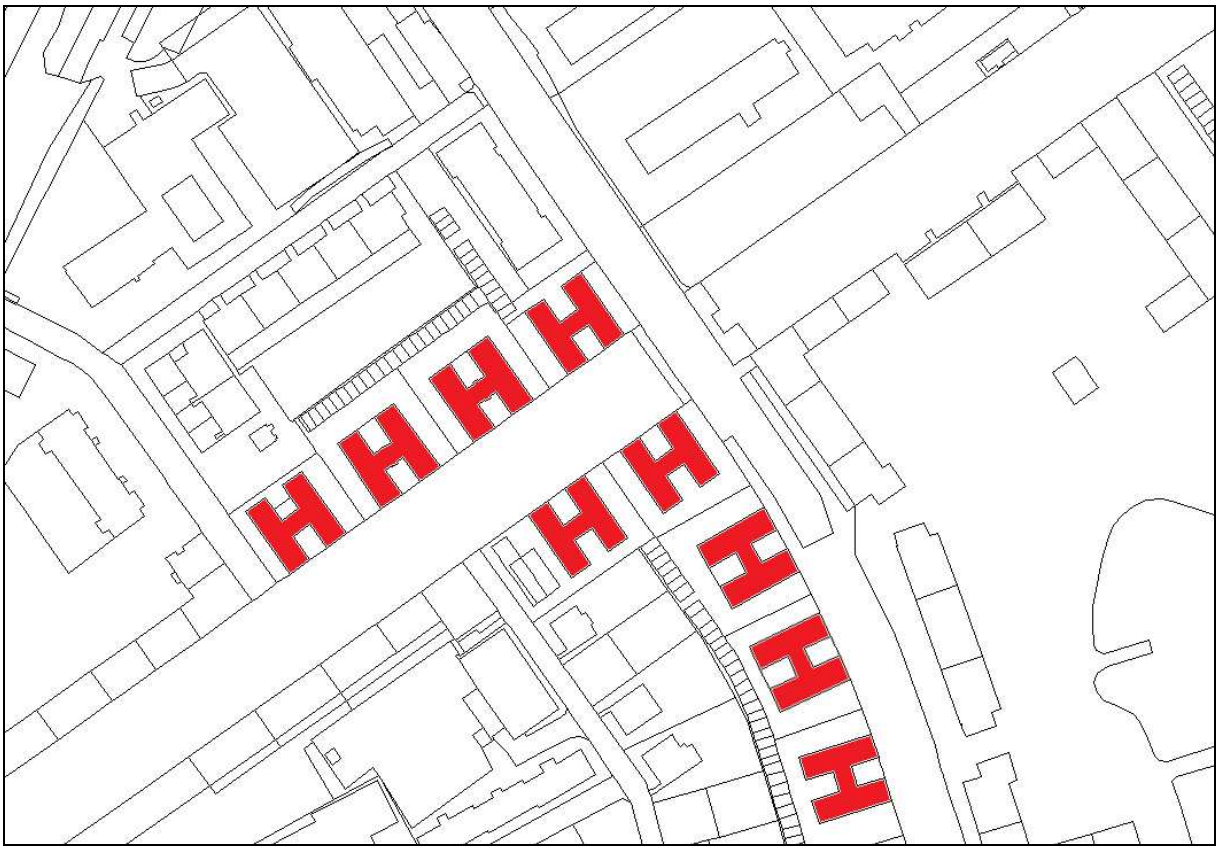

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Ružinov

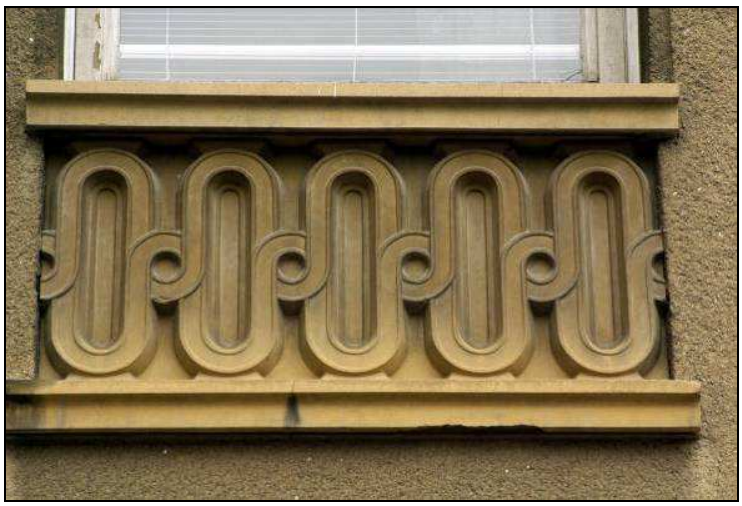
Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - V. - A.7**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Ružinov**
Adresa:	Miletičova ulica 31-47-65 - súbor domov v bloku lemovaného ulicami: Prievozská cesta, Miletičova, Trenčianska a Ružová dolina; Ružová dolina 12,14,16,20,22 (súbor domov), Ružová dolina 18 (kúpalisko Delfín)
Adresa popisom:	Súbor domov a areál kúpaliska Delfín s 5 vežovými domami
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Súbor obytných domov s vnútroblokovou vybavenosťou**
Č. v zozname MČ:	RUZ-1A-14, RUZ-1A-9

Miletičova ulica 31-47-65

Jeden z prvých obytných súborov projektovaných spolu s občianskou vybavenosťou. Vyznačuje sa príjemnou mierkou a voľnosťou zástavby. Prízemie je tvorené predajňami a drobnými prevádzkami ukrytými pod podlubím. Architektúra obsahuje znaky obdobia v ktorom bola postavená – figurálne plastiky, dekoratívne vlysy, nástupné terasy a stĺpové portiky. Súbor domov bol postavený v rokoch 1951-54 podľa projektov K. Paluša a M. Tenglera.

Ružová dolina 12-22 a kúpalisko Delfín

Skupina piatich rovnakých dvanásť podlažných vežových domov má dispozíciu založenú na centrálnej stredovej symetrii so štyrmi mierne vysunutými krídlami. Domy majú jasnú figúru a kultivovaný výraz. Domy boli postavené v r.1955-57 podľa projektu K.Paluša, ľudovo sa volajú „palušáky“. Do radu domov je začlenené kúpalisko **Delfín**. Priestor bazéna s okolitou zeleňou i drobnými umeleckými dielami je dôležitým prvkom prostredia.

Literatúra a pramene:
1. Dulla,M: Architektúra Slovenska v 20. storočí (BA 2002)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: júl 2008

Plastika v areáli kúpaliska

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Ružinov

V. BÝVANIE

B. Robotnícke kolónie

Z o z n a m p o l o ž i e k :

B.1 Schulpeho kolónia zo začiatku 20.st. – časť býv. robotníckej kolónie
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- B.1
Staré Mesto - Beskydská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 Mierová kolónia z r.1947 – pôvodne Vistra kolónia
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- B.2
Nové Mesto - Olbrachtova ul., Chemická ul., Vihorlatská ul., Tylova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 kolónia závodu Dynamit z 80.-90-tych rokov 19.st. – pôvodne Stará kolónia
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- B.3
Nové Mesto - Nobelova ul.
kategória – zaniknutá

B.4 kolónia závodu Stollwerck z konca 19.st.
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- B.4
Nové Mesto - Riazanská ul., Račianska ul.
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Žiaľ, najhodnotnejšie robotnícke kolónie nášho mesta z konca 19. a zo začiatku 20. storočia sú už asanované (Stará a Nová robotnícka kolónia Dynamitky, kolónia továrne Stollwerck) alebo veľmi prestavané (Schulpeho kolónia), ale keďže dokumentujú jednu historickú i stavebnú etapu mesta – priemyselnú Bratislavu, zahrnuli sme ich ako zaniknuté či sčasti zachované nehnuteľné pamätihodnosti do celomestského zoznamu.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - V. - B.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Staré Mesto
Adresa:	Beskydská 9, 11,13,15
Adresa popisom:	Súčasť bloku domov ohraničeného ulicami Šancovou, Karpatskou a Beskydskou.
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**obytné domy** bývalej **Schulpeho kolónie**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Obytné domy na Beskydskej ulici 9, 11, 13, 15 , ktoré boli súčasťou bývalej Schulpeho kolónie, postavili v druhej fáze výstavby uvedenej robotníckej kolónie na začiatku 20.storočia. Dal ju vystavať mecén šľachtic Juraj Schulpe, ktorý sa prisťahoval začiatkom 80. rokov 19. storočia do Bratislavy, tu vyštudoval Kráľovskú právnickú akadémiu. Po celej Európe študoval sociálne pomery robotníkov a zaujímal sa najmä o ich bývanie. Svoje vedomosti chcel využiť pri budovaní robotníckej kolónie, zakúpil na tento účel pozemky na Šancovej ulici a postupne od roku 1894 postavil najprv 3 obytné a jeden prízemný objekt knižnice, neskôr 4 obytné objekty. Tieto štyri objekty stoja dodnes , avšak boli v 90. rokoch 20. storočia zrekonštruované a značne prestavané.

Literatúra a pramene:
pozri A.Németh, M.Grígerová, R.Halmi, V.Obuchová, Regulatívy dostavby bloku Beskydská, Šancova, Karpatská. MÚOP v Bratislave, 04/96,

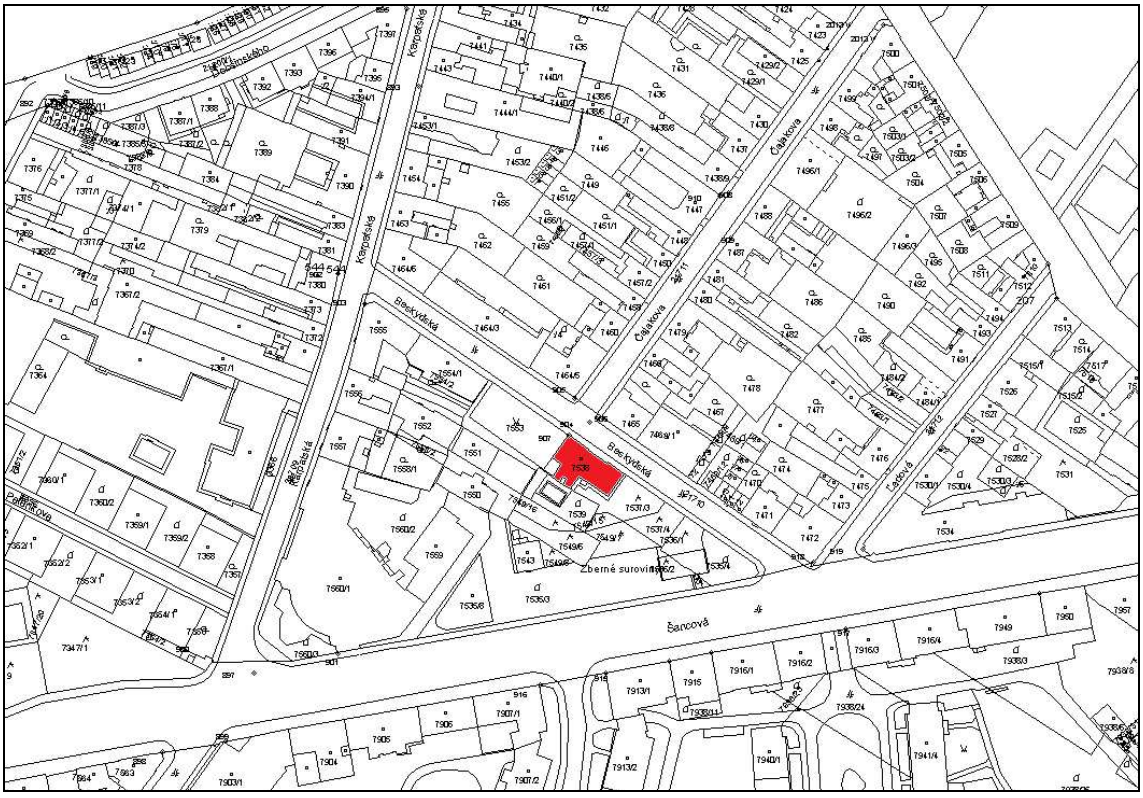
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. P. Horanský
Dátum: október 2006, 2008, 2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - B.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: ulice Olbrachtova, Chemická, Vihorlatská, Tylova

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **obytná štvrť Mierová kolónia**,

Číslo v zozname MČ: NoM-1A-7

Foto:

Popis:
Mierová kolónia, pôvodne Vistra kolónia – obytné domy predovšetkým pre pracovníkov CHZJD, bývalej Dynamitky, boli stavané v niekoľkých etapách v 40. rokoch 20. storočia v prostredí zelene medzi Rožňavskou a Vajnorskou cestou. V prvej etape boli postavené jednoposchodové domy na konci Magnetovej ulice, neskôr bolo postavených 6 jednoposchodových domov s drevenými okenicami, ktoré sa vzácne zachovali až dodnes. V poslednej etape bolo vystavaných 10 dvojposchodových podpivničených budov s balkónmi s 208 bytovými jednotkami podľa projektu architekta V. Karfíka v roku 1946.

Literatúra a pramene: PhDr.Viera Obuchová, CSc., Obytné domy, kolónie, sídliská v Bratislave 1919 – 1950. Bratislava, Zborník Múzea mesta Bratislavy. XXI, 2009

Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: P. Horanský
Dátum: 8/2008, október 2011

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - B.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Nové Mesto

Adresa: Nobelova ulica

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **robotnícke kolónie bývalej Dynamitky**

Číslo v zozname MČ: -

Foto:

Popis:

Areál bývalých robotníckych kolónií Dynamitky.
Továreň Dynamitka (neskôr Chemické závody Juraja Dimitrova, Istrochem) vznikla v roku 1873 , jej výrobné priestory sa postupne rozširovali, zväčšoval sa aj počet robotníkov(z pôvodných 140 pracovníkov mala Dynamitka v roku 1911 800 a v roku 1916 až 3000). Pre kvalifikovaných robotníkov, ktorých podnikateľ potreboval, postavila firma robotnícke domy. V rokoch 1880 a 1890 to bolo 9 objektov, ktoré tvorili tzv. Starú kolóniu, v roku 1913 postavili 10 objektov a tieto tvorili tzv. Novú kolóniu.
V blízkosti robotníckych kolónií boli aj obytné budovy pre úradníkov a celý tento komplex dopĺňal ešte konzum (obchod), škola, dom s bytmi pre učiteľov a aj kasíno. Všetky obytné budovy spomínaných kolónií Dynamitky boli koncom 70. a na začiatku 80. rokov 20. storočia až na jeden zasanované.
Literatúra a pramene:
Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Vydavateľstvo PT Albert Marenčín. Bratislava, 2009

Spracoval:
PhDr. Viera Obuchová, CSc.

Autor fotodokumentácie:
V.Kamenická, MÚOP v Bratislave, 1979

Dátum: január 2007,dec. 2008, október 2011

Železná studienka
Veľký Varan
Horné Židiny
Koziarka
Gaštanový hájik
Kamenné sady
Briežky
Koliba
Mestská hora
Partizánska lúka
Vtáčnik
Kramáre
VINOHRADY
Kalvária
Horský park
NOVÉ

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - B.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Nové Mesto

Adresa: Račianska, Riazanská ulica

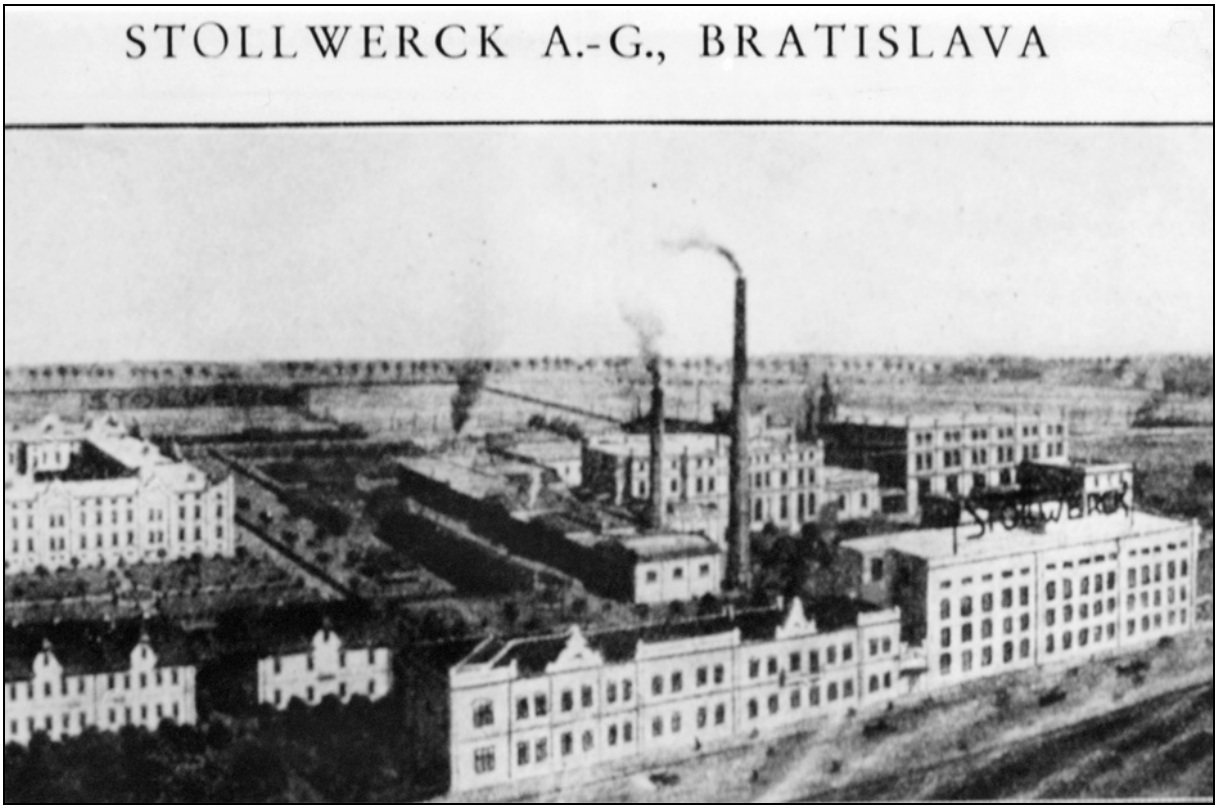
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: kolónia závodu Stollwerck z konca 19. a zo zač.20. storočia

Číslo v zozname MČ: -

Foto:

Popis:

Obytný komplex bývalej továrne Stollwerck sa skladal z dvoch nájomných jednoposchodových objektov Apollonia a Fanny, ktoré sa nachádzali pri dnešnej Račianskej ulici (ul. Februárového víťazstva). Ich autor a rok postavenia nie je známy. Ďalší jednoposchodový pavlačový objekt štvorcového pôdorysu s vnútorným dvorom sa nachádzal neďaleko železnice pri križovatke Riazanskej a Kukučínovej ulice. Na základe plánu z roku 1907, ktorý je podpísaný významným projektantom Alexandrom Feiglerom, sme zistili, že v tejto obytnej jednoposchodovej budove bolo naprojektovaných na prízemí deväť jednoizbových, tri dvojizbové a dva trojizbové byty, na prvom poschodí sedem jednoizbových, päť dvojizbových a dva trojizbové byty – spolu 28 bytov rôznej veľkosti. Prevažovali jednoizbové byty, ktoré boli riešené tak, že vždy dva mali spoločnú predsieň, z ktorej sa potom vstupovalo vpravo do jedného a vľavo do druhého bytu. V spoločnej predsieni, do ktorej sa na prízemí vchádzalo priamo z dvora a na poschodí z pavlače, bolo hneď oproti vchodovým dverám WC, spoločné pre tieto dva byty. Zo spoločnej predsiene sa vchádzalo do kuchyne s rozmermi 5,00 x 3,20 m až 5,00 x 4,00 m a z kuchyne do izby s rozmermi 4,50 x 4,50 až 5,70 m. Kúpeľne tu pôvodne neboli.

Opísaná minikolónia továrne Stollwerck je zachytená aj na fotografii uverejnenej v Zlatej knihe Bratislavy z roku 1928. Žiaľ, napriek tomu, že uvedený pavlačový objekt z roku 1907 bol zapísaný v roku 1990 ako nehnuteľná kultúrna pamiatka pod číslom 879, bol v roku 1994 asanovaný a následne vyňatý z Ústredného zoznamu nehnuteľných pamiatok.

Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Vydavateľstvo PT Albert Marenčín. Bratislava, 2009

Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: repro
Dátum: október 2011

Železná studienka
Koliba EXPO
Kamzík
Veľký Varan
Horné Židiny
Koziarka
Gaštanový hájik
Mestská hora
Partizánska lúka
Koliba
Kamenné sady
Briežky
Vtáčnik
Kramáre
VINOHRADY
Kalvária
Horský park
NOVÉ

V. BÝVANIE

C. I n é o b y t n é b u d o v y

Z o z n a m p o l o ž i e k :

C.1 dom baróna Sedlitza z 18.st. – so soškou sv.Floriána na fasáde
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.1
Staré Mesto - Radlinského ul.39
kategória – nehnuteľná hmotná

C.2 dom lekárnika Kempného okolo r.1925
číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.2
Staré Mesto - Radlinského ul.4
kategória – nehnuteľná hmotná

C.3 palác grófa Berchtolda z 18.st. – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.3
Nové Mesto - Trnavské mýto, Škultétyho ul.
kategória – zaniknutá

C.4 Landererov palác z 19.st. – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.4
Staré Mesto - Šafárikovo nám.
kategória – zaniknutá

C.5 dom Alexandra Dubčeka. – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.7
Staré Mesto - Mišíkova ul.č. 49.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.6 dom sochára Messerschmidta. – číslo v celomestskom zozname: BA – V.- C.8
Staré Mesto - Žižkova ul.
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :
V Starom Meste ale i v Novom Meste sa nachádzajú architektonicko hodnotné objekty z 18. storočia , zo začiatku 20. storočia (Radlinského 39, Radlinského 4) ako aj zaniknuté významné paláce z 18. storočia, ktoré boli asanované či objekty spojené s významnými osobnosťami, ktoré žili v našom meste(Mišíkova 49, Žižkova ulica).

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - C.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Radlinského 39

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **býv. Sedlitzov dom s plastikou sv. Floriana**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Dvojpodlažný objekt so 16 osovou fasádou na prvom poschodí do Radlinského ulice , kde sa v nike na rohu s Vazovovou ulicou nachádza plastika sv. Floriana ,východné krídlo objektu je jednopodlažné. V centrálnej vstupnej časti je výrazne prevýšený povalový priestor, strecha je sedlová. Čelná fasáda do Radlinského ulice má 3-osový rizalit so stredným podjazdom s portálom v tvare stlačeného oblúka. Vľavo od vstupného podjazdu je podpivničená časť krídla po roh Vazovovej ulice, pivnica je zaklenutá valenou klenbou. Budova je riešená ako dvojtrakt s vnútornými schodiskami a pavlačami v dvorovej časti. Budova v tvare písmena U patrila koncom 18. storočia barónovi Sedlitzovi, ako to dokazuje plán z roku 1781 a aj údaje v diele Mateja Korabinského Beschreibung .... Pressburgs z roku 1780. V rokoch 1890-1893 patril dom M. Anne Hassmannovej, ktorá dnešnému blumentálskemu kostolu venovala vitráž s obrazom svätej Anny. Na pláne z roku 1905 je objekt vyznačený ako Neustädter Volkskuche. V rokoch 1894-1916 objekt figuruje ako Schifbeck Katalin Stiftung-Základina Kataríny Schifbeckovej, ktorá sa spomína pri tomto dome ešte aj v 20. rokoch 20. storočia.

Objekt je vytipovaný na zápis do zoznamu nehnuteľných NKP pre jeho hodnotu urbanistickú, historicko-dokumentačnú, architektonickú.

Literatúra a pramene:
V. Obuchová, archívno-historický výskum Blumentálu v 18. storočí, rkp., MSPSOP v Bratislave,1989- 1991
I.Štassel, umelecko-historický prieskum objektu Radlinského 39, rkp., MSPSOP, 1989
Viera Obuchová, Taký rožný dom. Večerník, 12.3.1993

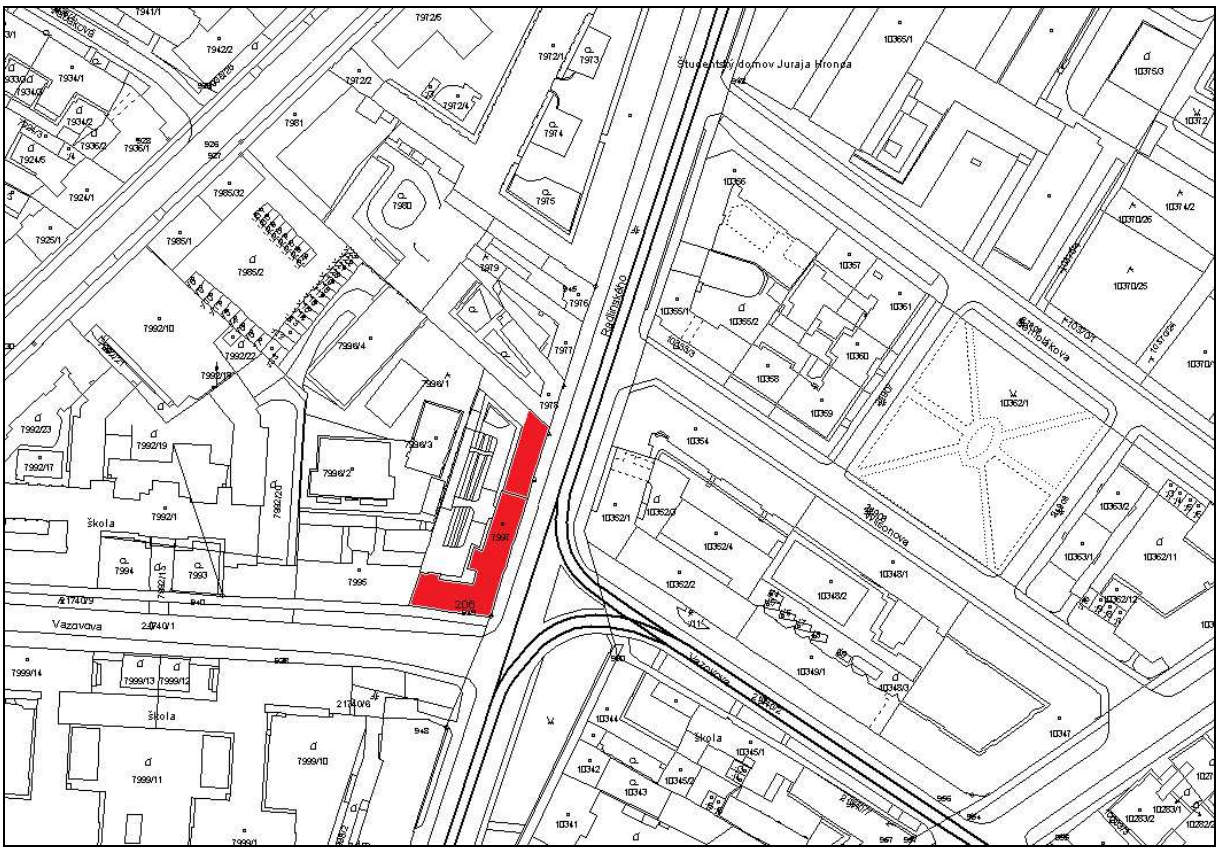
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: júl, 2007, október 2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - C.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Radlinského ulica č.4

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **dom lekárnika Karola Kempného**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto :

Popis:
4-podlažný objekt postavený pre lekárnika K.Kempného podľa projektu architekta Artura Szalatnaia v 20. rokoch 20. storočia. Na uličnej fasáde a aj na interiérovom zariadení sa prejavili prvky kubizmu. Na prízemí sa v strede objektu nachádzal vstup a po jeho pravej i ľavej strane boli pôvodne dva veľké okenné otvory obchodných miestností. V zadnej časti parcely sa nachádzal dvor, záhrada, garáž a dielňa. Na prvom poschodí sa nachádzal 6 izbový byt lekárnika s príslušenstvom. Na 2. a 3. poschodí boli miestnosti na výrobu liečiv a izby pre pracovníkov. V podbrání sa nachádzala socha Alchymista od A. Rigeleho.

Literatúra a pramene: : PhDr.Viera Obuchová, CSc., Obytné domy, kolónie, sídliská v Bratislave 1919 – 1950. Bratislava, Zborník Múzea mesta Bratislavy. XXI, 2009

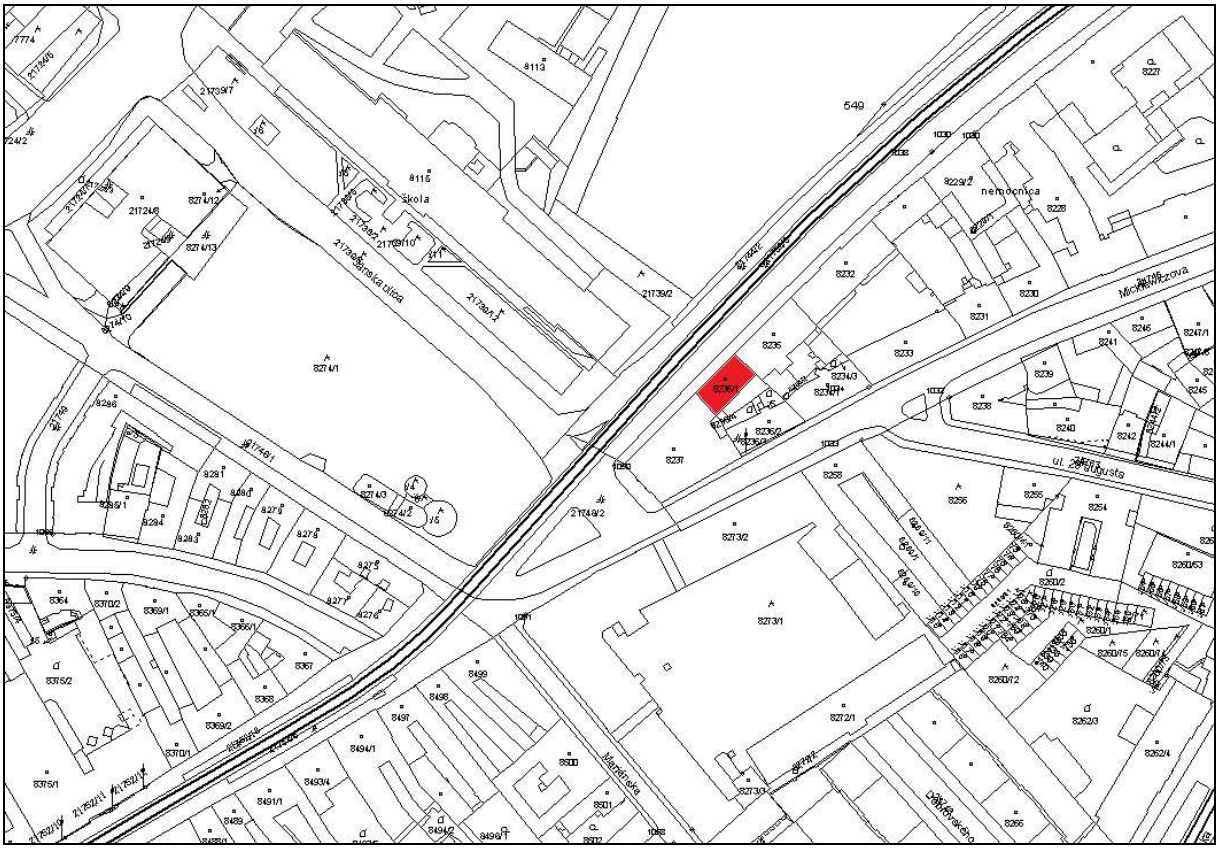
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: júl 2007, október 2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. – C.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Nové Mesto**

Adresa: Trnavské mýto, Škultétyho ulica

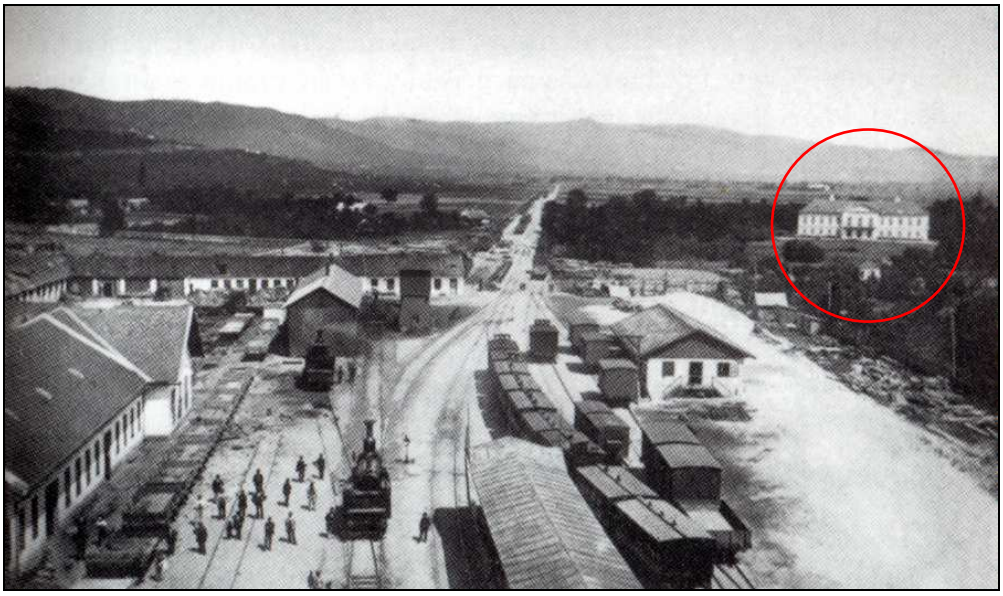
Adresa popisom:

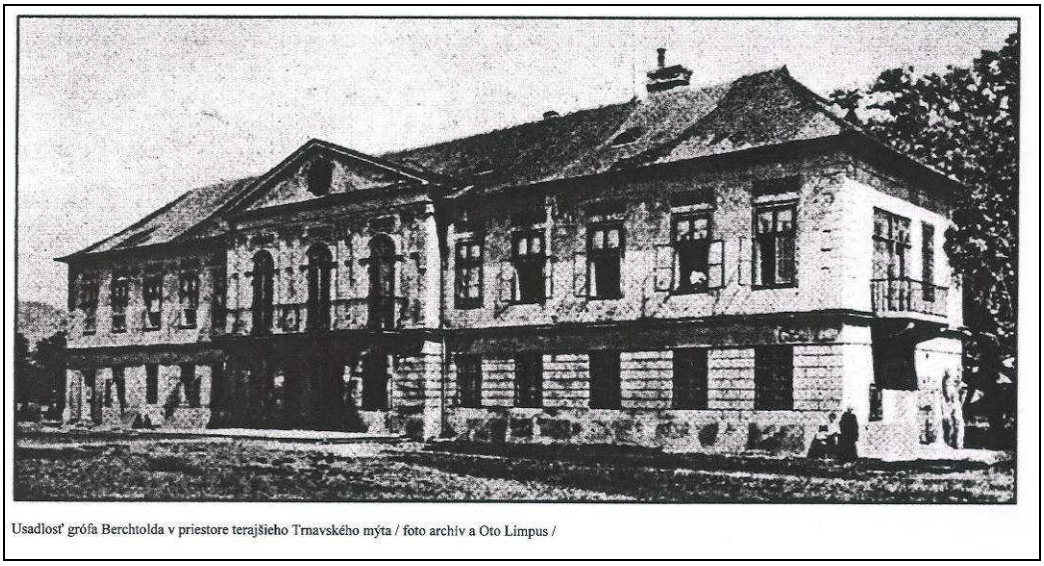
Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **Berchtoldov palác**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

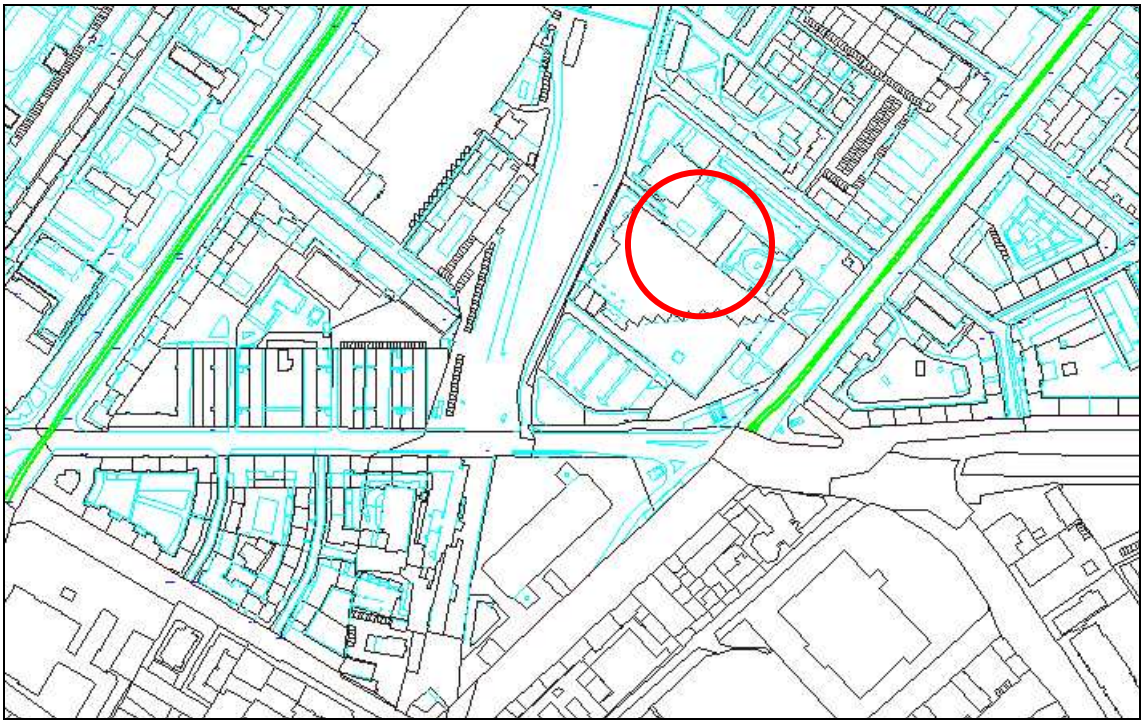

Usadlosť grófa Berchtolda v priestore terajšieho Trnavského mýta / foto archív a Oto Limpus /

Popis:
Palác grófa Berchtolda bol záhradným palácom s parkom, ktorý stál od roku 1832 do výstavby bývalého Domu odborov – Istropolisu v priestore dnešnej Škultétyho ulici a Trnavského mýta. Vo svojej dobe sa nachádzal za colnou hranicou v blízkosti železničnej trate vedúcej do sv. Jura a Trnavy. Tento dvojpodlažný 13 osový objekt slúžil od konca 19. storočia ako nájomný dom, neskôr ako kláštor tešiteľov a potom od 50. rokov 20. storočia tu bola hudobná škola. Na mieste parku bolo zriadené Centrálne trhovisko.

Literatúra a pramene: internet - Wikipédia,
Bratislava – Nové Mesto. 1998
T. Ortvay, Ulice a námestia Bratislavy. Nové Mesto. Albert Marenčín Vydavateľstvo PT. Bratislava, 2007, str. 45
MČ Bratislava - Nové Mesto
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc.
Autor fotodokumentácie:
Dátum:4/2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V. - C.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Radlinského 39

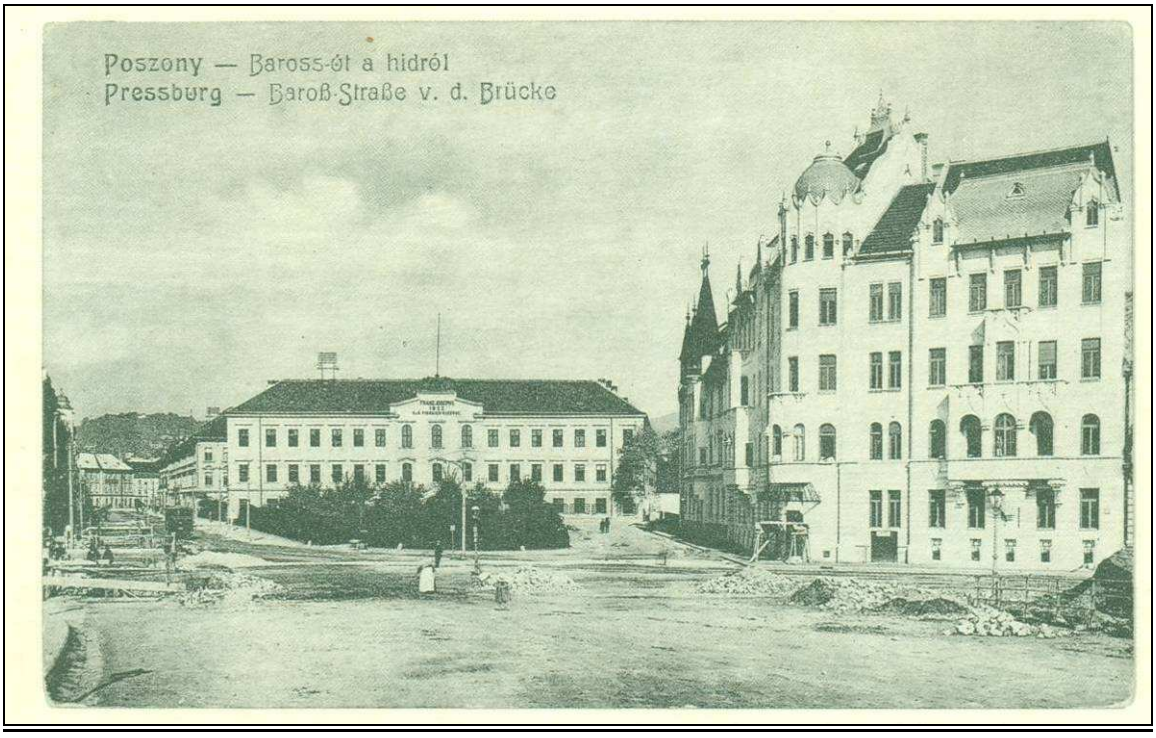
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **Landererov palác**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

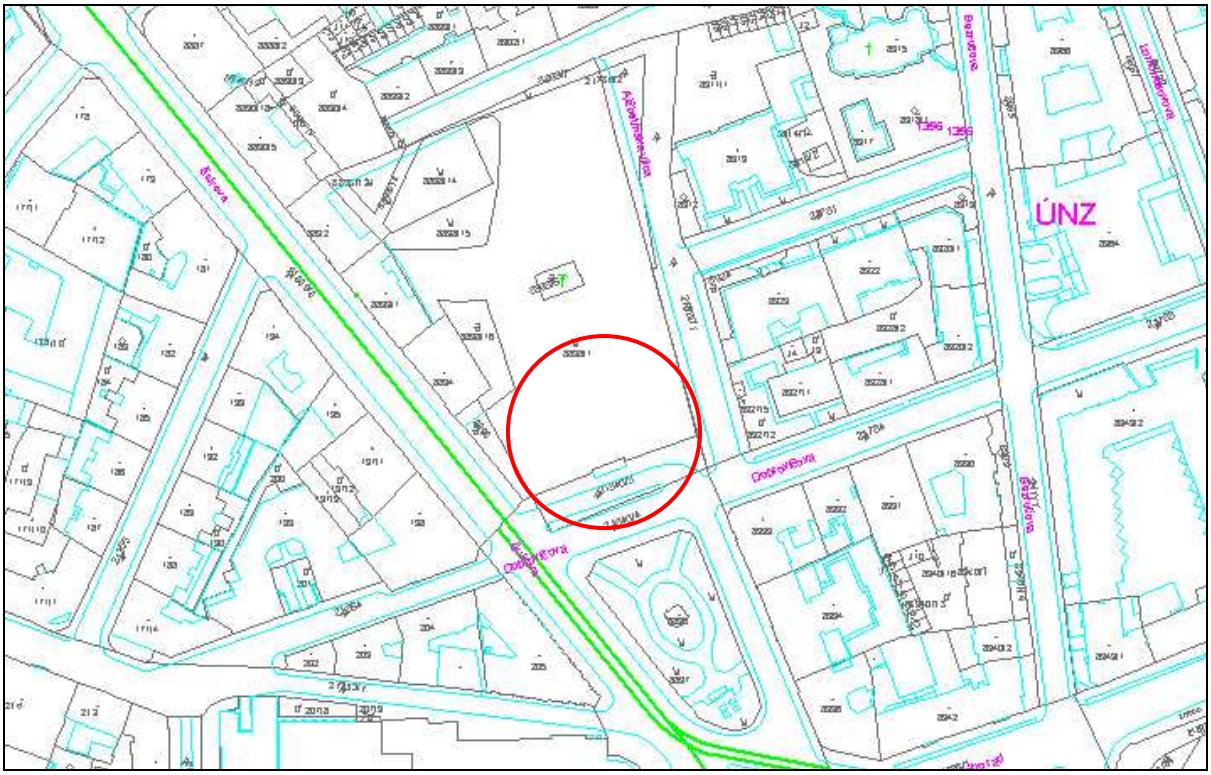
Foto:

Popis:
V priestore dnešných stánkov, parčíka a nástupíšť mestskej hromadnej dopravy na rohu Štúrovej ulice, Šafárikovho námestia stál od roku 1770 palác známeho kníhtlačiara Jána Michala Landerera pravdepodobne postavený podľa projektu Mateja Walcha. Ako dokumentujú plány z 18. storočia a dobová literatúra bola to pôvodne jednoposchodová budova , do ulíc viedlo 33 okien, nad rímsou portálu paláca boli dve štíhle vázy s motívom luisézneho festónu, okná hlavného rizalitu mali typický neskorobarokový stlačený oblúk. Bola tu tlačiareň i zlievareň písmen a veľmi dobre položená záhrada. V rokoch 1848 už nie je majiteľom paláca rodina Landererovcov, ale stolár Juraj Block. V literatúre sa uvádza, že od roku 1857(1873) tu boli kasárne a pravdepodobne vtedy bol objekt nadstavaný o jedno podlažie a výraz fasád zjednodušený. Bolo tu nižšie vojenské učilište a 5. pluk rakúsko-uhorskej armády. Po roku 1918 v objekte sídlil mostný prápor. Neskôr tu pôsobila vojenská škola pre dôstojníkov generálneho štábu. Dňa 28.7.1947 nariaďuje národný výbor Vojenskému útvaru demolovať vojenské objekty na Šafárikovom námestí č. 1 a to na základe záverov prehliadky týchto objektov, keď sa zistilo, že predmetná budova počas vojnových udalostí vyhorela, strop nad druhým poschodím úplne zhorel, strop prvého poschodia je úplne premoknutý a miestami sa zrútil. Toto nariadenie bolo realizované a budova bola asanovaná, je možné , že sa pod súčasným terénom zachovali pivničné priestory, čo by mohol preukázať archeologický výskum.

Literatúra a pramene:
V.Obuchová, Z.Ševčíková, Landererov palác v Bratislave. Pamiatky a múzeá, 1993, č.3

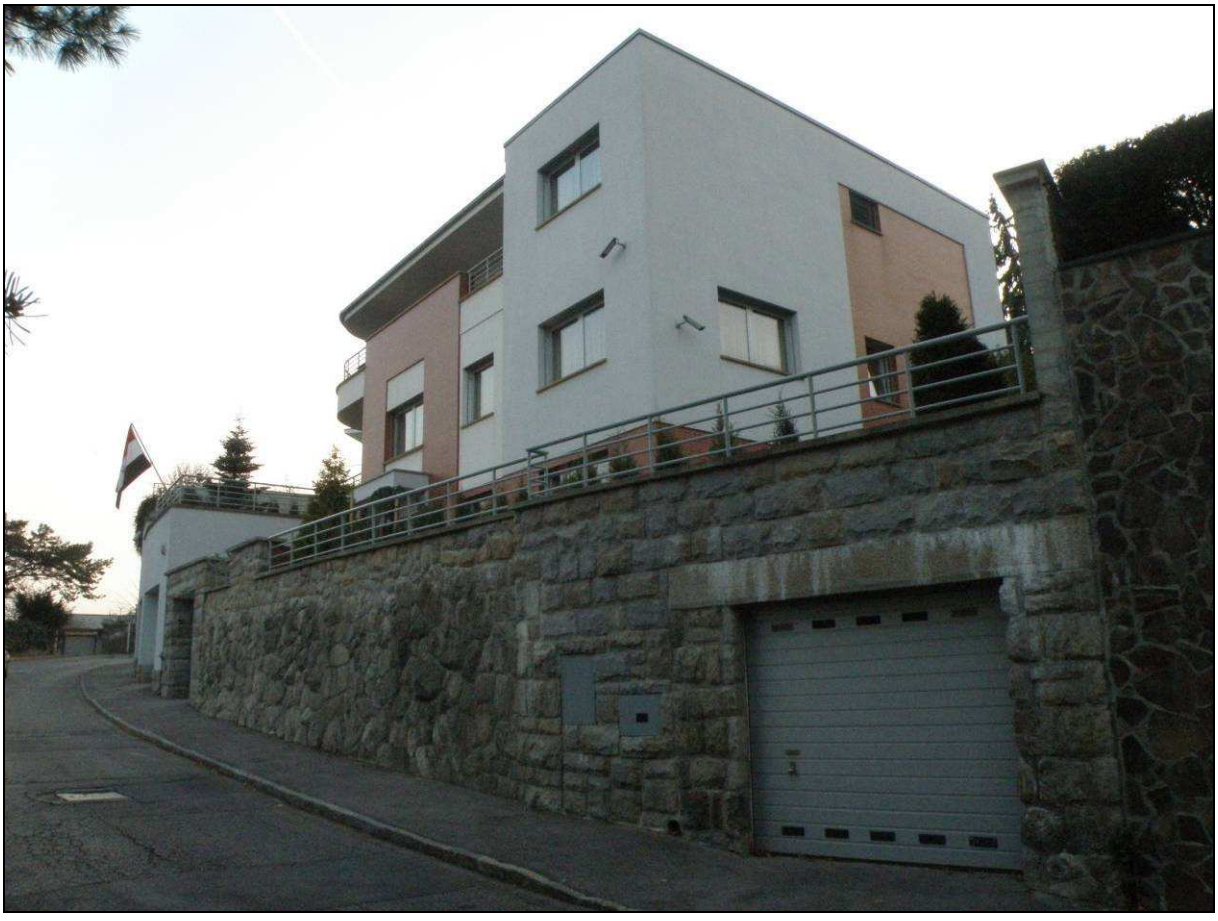
Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:
Dátum: júl, 2007

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – I. – C.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Mišíkova ul.č. 31
Adresa popisom:	v blízkosti vyústenia Puškinovej ulice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**dom Alexandra Dubčeka**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Dom bol postavený na dovtedy nezastavanom pozemku na základe žiadosti, podanej v roku 1940. Po skončení 2.svetovej vojny bol dom skonfiškovaný na základe dekrétu číslo 108 o konfiškácii nepriateľského majetku a dostal sa do rúk štátu. Neskôr ho začal spravovať Obvodný podnik bytového hospodárstva Bratislava Staré Mesto a prideľoval ho straníckym funkcionárom.
Alexander Dubček býval v dome od roku 1962. Neskôr, v roku 1968, ho odkúpil od Obvodného bytového podniku spolu so susednou záhradou o výmere 732 metrov štvorcových. V súčasnosti je na mieste záhrady postavená nová vila. Dom, v ktorom býval A. Dubček, bol v posledných rokoch prestavaný a v súčasnosti slúži ako rezidencia veľvyslanectva.

Literatúra a pramene:
Richard Filipko – článok v periodickej tlači (júl 2010)

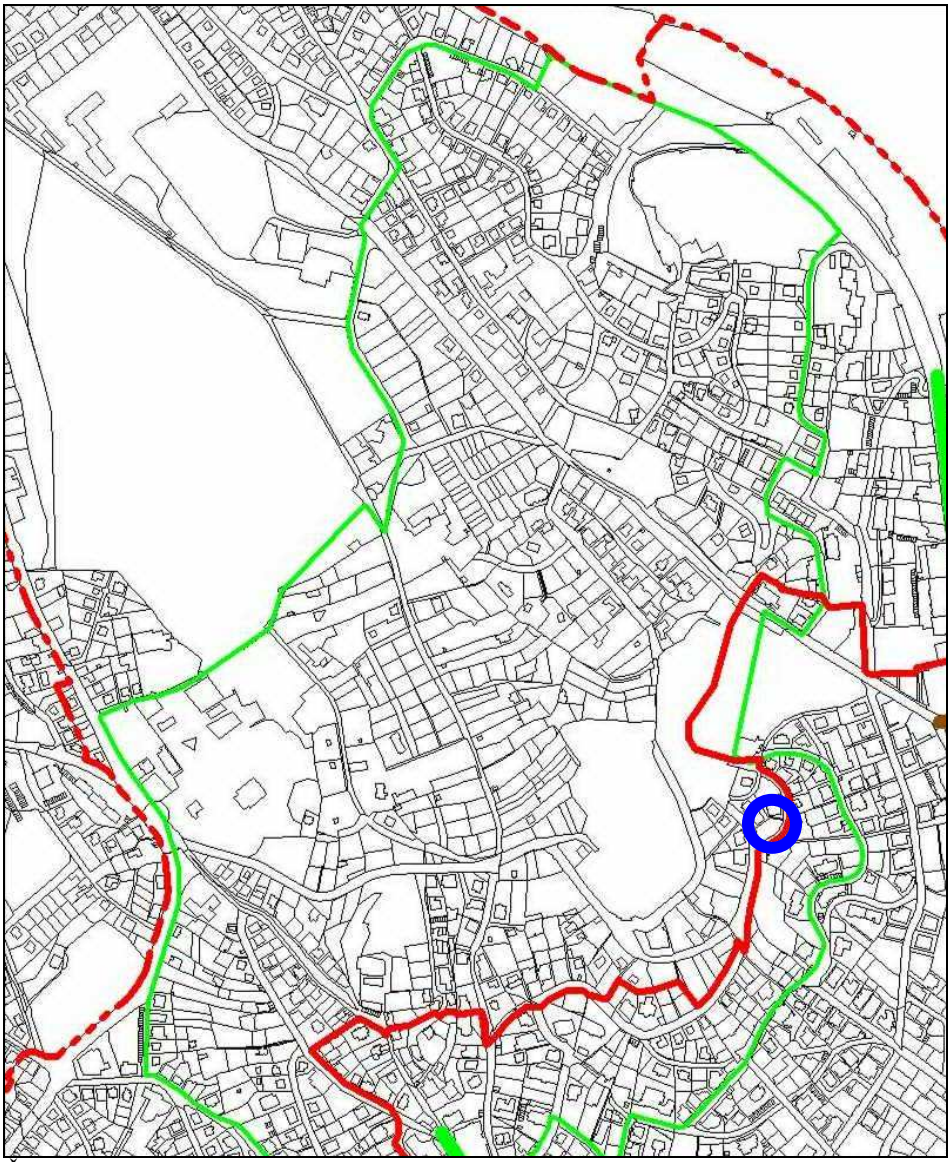
Spracoval: PhDr. I.Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Ivo Štassel

Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Červená čiara je hranicou pamiatkovej zóny. Zelená čiara je hranicou ochranného pásma Slavína. Modrý krúžok označuje býv. dom A. Dubčeka.

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – V – C.6**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Staré Mesto**

Adresa: Žižkova ul.

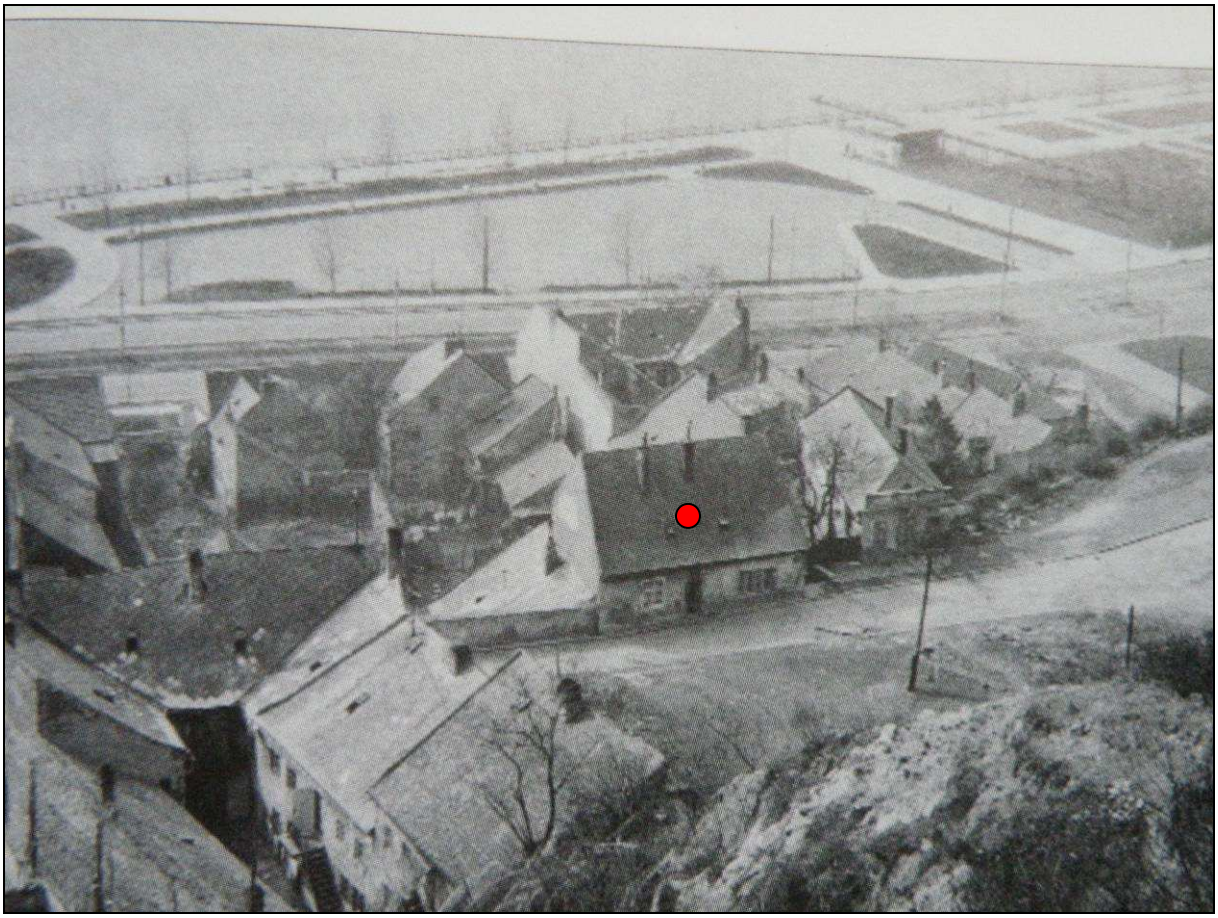
Adresa popisom: južná strana Žižkovej ul., blízko židovského cintorína

Typ pamätihodnosti: kategória 3 - zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **dom sochára F.X. Messerschmidta**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

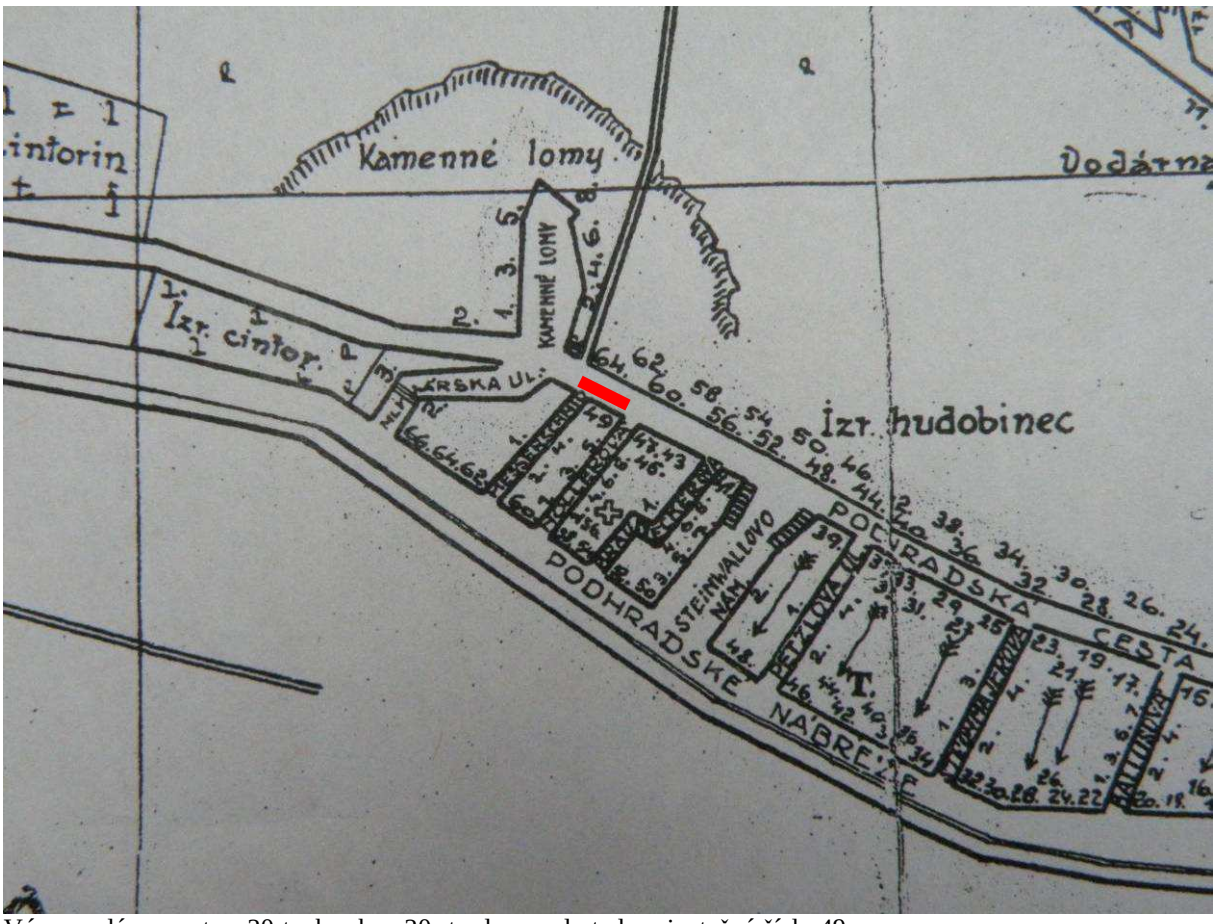
Messerschmidtov dom (označený bodkou) v období 1.republiky.

Popis:
Dom na západnom konci Zuckermandlu si Messerschmidt kúpil 29. decembra 1780 po trojročnom pobyte v dome svojho brata. Predchádzajúci majiteľ Ján Wiedemann v ňom prevádzkoval hostinec s názvom U jeleňa. Dom stál vo svahu na južnej strane ulice, preto bol smerom k Žižkovej ulici 1-podlažný a smerom k Dunaju 3-podlažný. Umelec v ňom obýval iba hornú časť orientovanú do Žižkovej. Zomrel v dome ako štyridsaťsedemročný dňa 19. augusta 1783.

Literatúra a pramene:
M. Potzl- Malíková: F.X. Messerschmidt a záhada jeho charakterových hláv, Albert Marenčin - vydavateľstvo PT, Bratislava 2004

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 08/2011

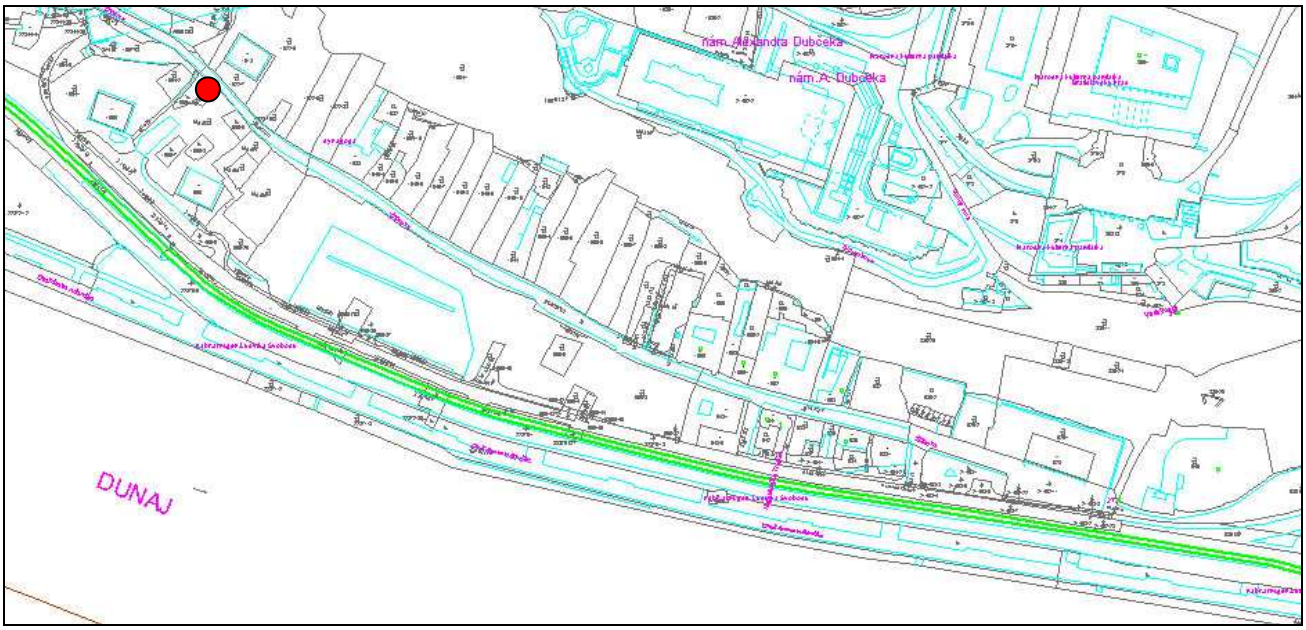

Výrez z plánu mesta z 20-tych rokov 20.st.- dom mal vtedy orientačné číslo 49.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

VI. VOJENSKÉ PAMäTIHODNOSTI

A. N a p o l e o n s k é v o j n y

Z o z n a m p o l o ž i e k :

A.1 protinapoleonský val – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- A.1
Petržalka, Sad J.Kráľa, Viedenská cesta, Krasovského ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 bratislavský mier z roku 1805 a ostreľovanie mesta v roku 1809 –
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- A.2
kategória – nehmotná

A.3 hrob a pomník 4 franc. vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- A.3
Petržalka, nábrežie Dunaja – Klokočova ul.
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Do dejín Bratislavy sa na začiatku 19. storočia (1805, 1809) veľkou mierou zapísalo táborenie francúzskej napoleonskej armády, pobyt samotného Napoleona na území Bratislavy a Petržalky, a tiež boje rakúskeho vojska proti francúzskej armáde. Taktiež v našom meste bol podpísaný dôležitý dokument súvisiaci s vyššie uvedenými udalosťami nadmestského významu, preto pokladáme za potrebné zaradiť do zoznamu pamätihodností mesta Bratislavy aj doklady tohto obdobia.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA -VI.- A.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Petržalka**

Adresa: Sad Janka Kráľa

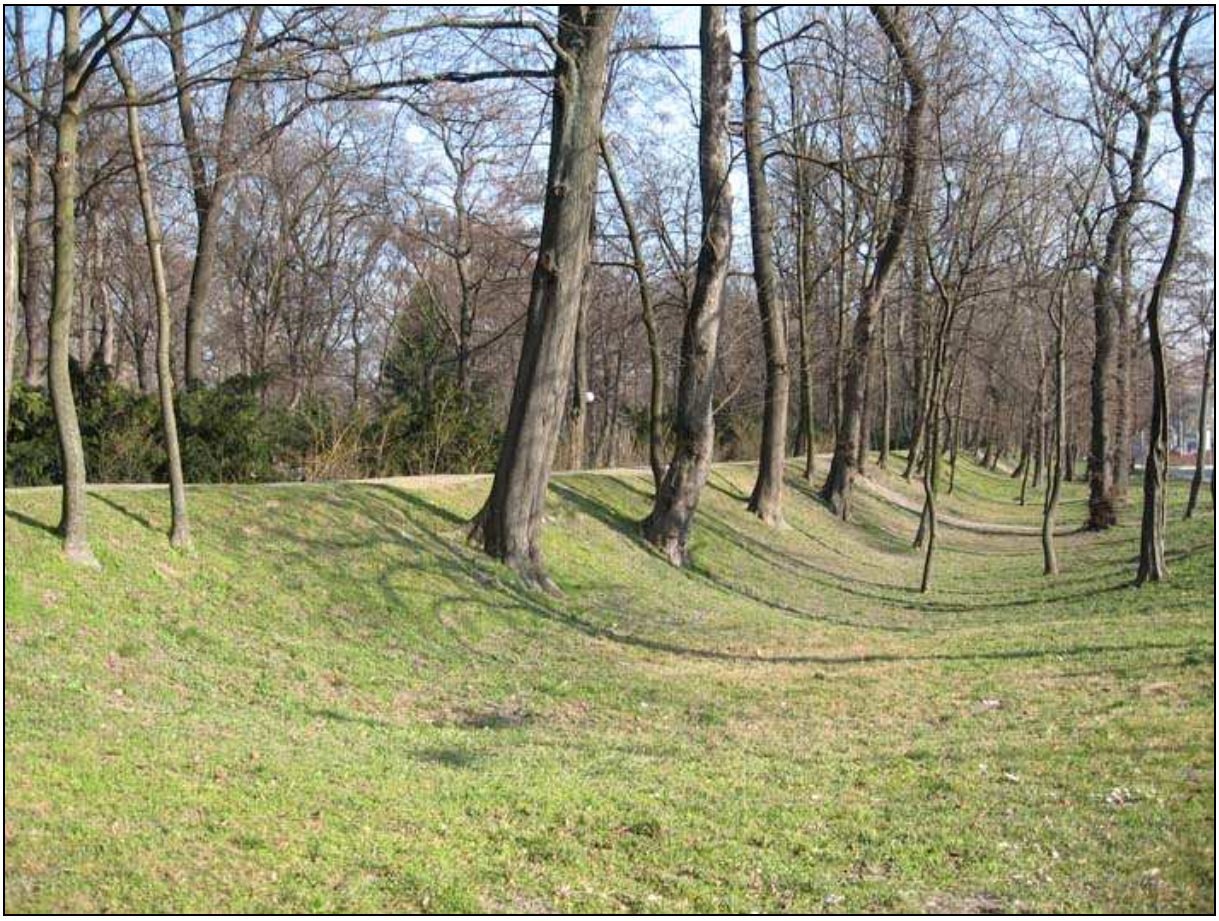
Adresa popisom: Petržalka, východný a južný okraj Sadu Janka Kráľa

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **protinapoleonský val**

Číslo v zozname MČ: **PET-1A-8**

Foto:

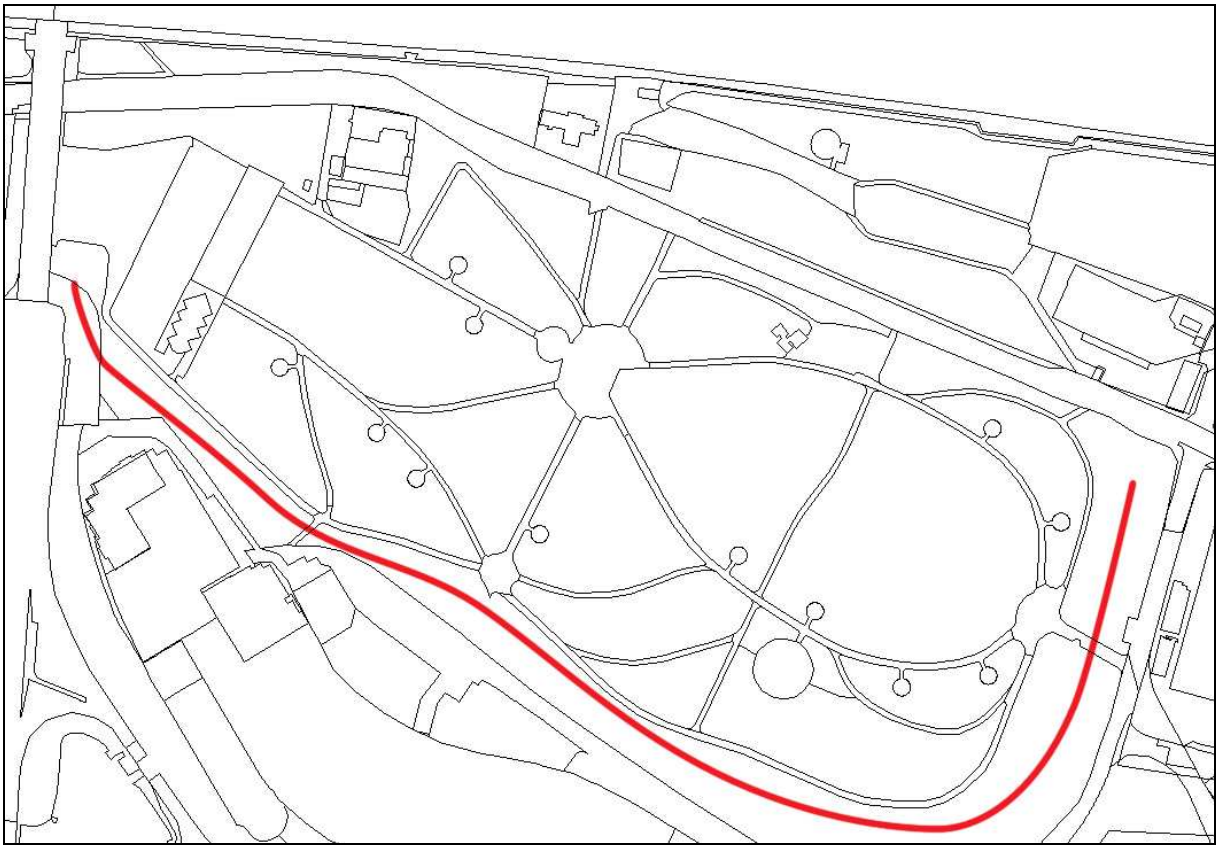
Popis:

Ešte i dnes je na južnom a východnom okraji dnešného Sadu Janka Kráľa viditeľná vyvýšenina zo zeminy, niekde mierne zalomená – je to zvyšok zemného valu, ktorý bol súčasťou obranného postavenia rakúskych cisárskych vojsk proti napoleonskej armáde. Tá sa začiatkom mája 1809 rozložila aj v Petržalke, ostreľovala Bratislavu a zvádzala tuhé boje s rakúskym vojskom, tak ako to dokladajú aj dobové mapy, rytiny a obrazy, ale i písomné pramene.

Literatúra a pramene:
Vyčislík, A.: Vojenské pamiatky Bratislavy. Bratislava 1974; Dangl, V.: Bitky a bojiská. Bratislava 1984; Obuchová, V.: Napoleon v roku 1809 v Petržalke. Večerník, 8. júna 1995, s. 4.

Spracoval: V. O., MÚOP
Autor fotodokumentácie: odd.kultúry MČ Bratislava-Petržalka
Dátum: 8/2008

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA -VI.- A.2**

Mesto: Bratislava

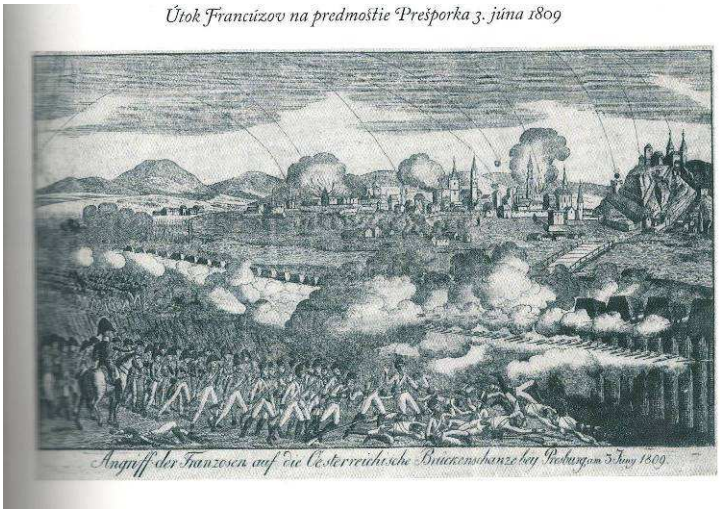
Mestská časť: Bratislava

Typ pamätihodnosti:

Názov pamätihodnosti: **bratislavský mier z roku 1805 a ostreľovanie mesta v roku 1809**

Číslo v zozname MČ:

Foto:

Popis:
Dňa 27. novembra 1805 vstúpila časť francúzskej „Veľkej armády“(Grande armée) po 13 hodinovom pochode do Bratislavy. Po prechodnom ubytovaní, doplnení zásob a oddychu odchádzajú napoleonské jednotky dňa 30. novembra 1805 z mesta, aby sa presunuli k hlavným zoskupeniam vojsk umiestneným v priestore Slavkova, kde francúzske jednotky vybojovali jedno z najskvelejších víťazstiev (2.12.1805). 12. decembra1805 napoleonský maršal Davoust vtiahol s 15 000 mužmi do Bratislavy. V dobe mesačného prímeria Bratislavu vybrali za miesto mierových rokovaní. Dňa 26. 12. 1805 zúčastnené strany –Francúzsko, Rakúsko - podpísali zmluvu v Primaciálnom paláci.
Ako dokazujú viaceré písomné ale i výtvarné pramene a plány, v roku 1809 bola Bratislava z Petržalskej strany ostreľovaná francúzskymi vojskami, najmä po tom , čo 13. mája 1809 Napoleon obsadil Viedeň. Veľké ostreľovanie Bratislavy bolo z 27. na 28. júna, ako to dosvedčuje aj listina, ktorá sa zachovala v šrapneli v múre Segnerovej kúrie. Na viacerých budovách sú viditeľné ešte i v súčasnosti zamurované delové gule, vraj ako pozostatok napoleonského bombardovania z roku 1809.
Literatúra a pramene:
Vyčislík, A.: Vojenské pamiatky Bratislavy. Bratislava 1974; Dangl, V.: Bitky a bojiská. Bratislava 1984; Obuchová, V.: Napoleon v roku 1809 v Petržalke. Večerník, 8. júna 1995, s. 4.

Spracoval: V. O., MÚOP
Autor fotodokumentácie:

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA -VI.- A.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Petržalka**

Adresa: Pri Seči

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **pamätník piatim padlým francúzskym vojakom v roku 1809**

Číslo v zozname MČ: **PET – 3 - 12**

Foto:

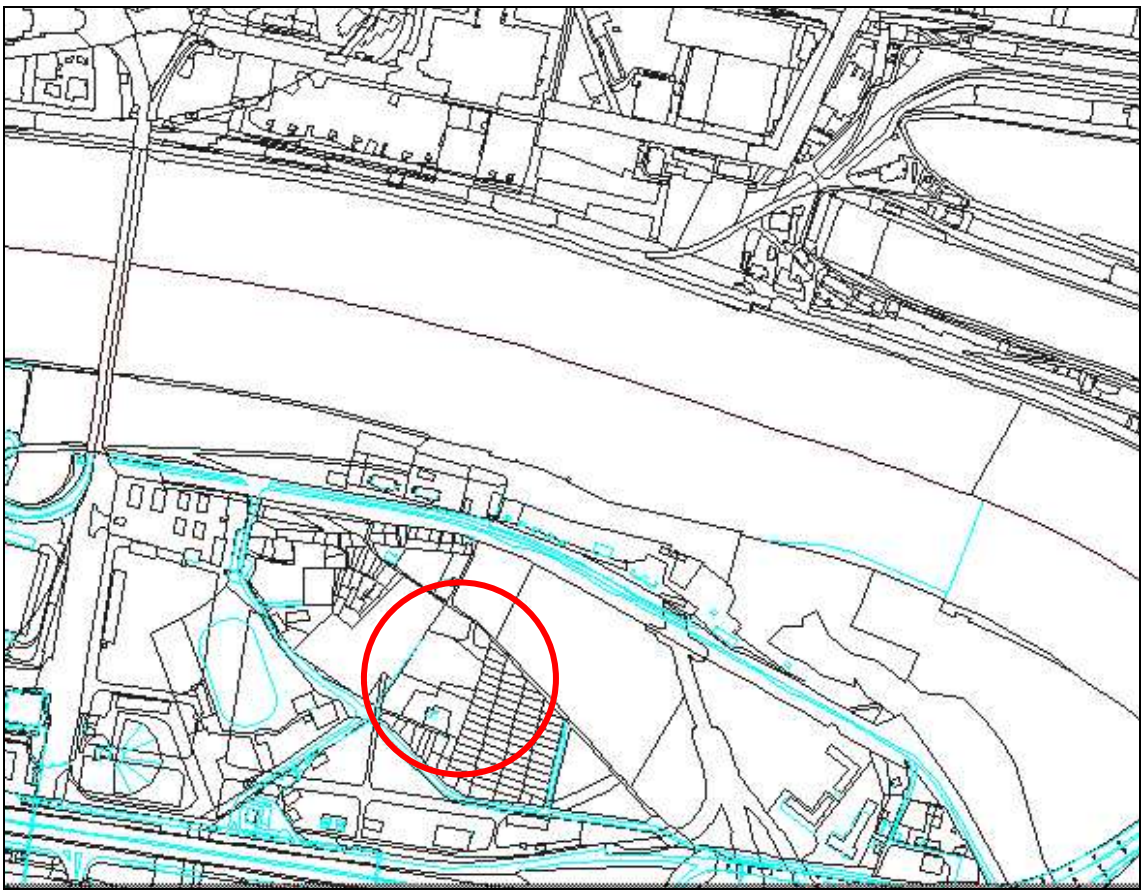
PAMÄTNÍK PIATICH FRANCÚZSKYCH VOJAKOV, KTORÍ PADLI V JÚNOVÝCH BOJOCH ROKU 1809 A BOLI POCHOVANÍ V PETRŽALKE.

Popis:
Na nábreží Dunaja sa nachádzal pomník francúzskym vojakom , ktorí padli v bojoch v Petržalke v roku 1809. Ako dokladá fotografia pomník pozostával z nízkeho podstavca, na ňom stál obdĺžnikový vyšší kubus, na prednej strane ktorého sa nachádzala biela tabuľa s textom vo francúzskom a slovenskom jazyku: Tu odpočívajú

telesné pozostatky
piatich
francúzskych
vojakov
padlých slávne
v tomto kraji
v júnových
bojoch r. 1809

Nad tým bol smerom na vrch mierne sa zužujúci plochý stĺp s plastickým polovičným vavrínovým vencom.

Literatúra a pramene: A. Vyčislík, Vojenské pamiatky Bratislavy. Obzor, MSPSOP , Bratislava, 1974
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:
Dátum: 4/2010

VI. VOJENSKÉ PAMäTIHODNOSTI

B. P r u s k o – r a k ú s k a v o j n a

Z o z n a m p o l o ž i e k :

B.1 Pomník kapitána Hoffmana – číslo v celomestskom zozname: BA – I.- B.1
Dúbravka, v poli medzi diaľnicou D2 a železničnou traťou do Brna
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 Pomník padlým vojakom – pamätník prusko-rakúskej bitky číslo v celomestskom zozname: BA – I.- B.2 Lamač, cintorín – Hodonínska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 Pamätník prusko-rakúskej bitky – číslo v celomestskom zozname: BA – I.- B.3
Lamač, Vančovičova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 Pamätník bitky pri Lamači – číslo v celomestskom zozname: BA – I.- B.4
Lamač, les pod Klancom
kategória – nehnuteľná hmotná

B.5 Pamätný deň bitky 19.júla 1866 – číslo v celomestskom zozname: BA – I.- B.5 kategória – nehmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Bratislava a jej bezprostredné okolie boli miestom, kde sa odohrala posledná, načisto zbytočná bitka prusko-rakúskej vojny, ktorá otriasala Európou v roku 1866. Vo vojne Pruska a Rakúska vyvrcholili boje pri Lamači (vtedy Blumenau) 22. júla 1866. Boje začali o šiestej ráno, no už o pol ôsmej dostali obe strany správu, že o 12,00 nadobudne platnosť prímerie. Bojovať sa neprestalo a Prusi chceli stoj čo stoj dobyť Bratislavu. Ich brigáda sa vydala lesnými cestami poza Lamač cez Železnú studienku a Kamzík do tyla Rakúšanov. Posledný boj sa strhol okolo 11.hod. pri známom hostinci Slamená búda. Tu sa pruský útok zastavil, biele zástavy a zvony napoludnie zvestovali prímerie. Prusi do Bratislavy nevstúpili.
V nezmyselnej bitke padlo veľa rakúskych i pruských vojakov, ktorí našli svoj odpočinok tam, kde zahynuli – v lesoch nad Bratislavou, alebo ich telá sústredili do spoločných hrobov. Pamätníky označujúce tieto miesta, aj tie, ktoré pripomínajú túto významnú historickú udalosť, sú predmetom záujmu a pamiatkovej ochrany.

(J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VI. – B.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Dúbravka**
Adresa:	Agátovaá ulica
Adresa popisom:	východný smerom vedľa cesty
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Pomník kapitána Hoffmmana**
Č. v zozname MČ:	DUB-1A-21

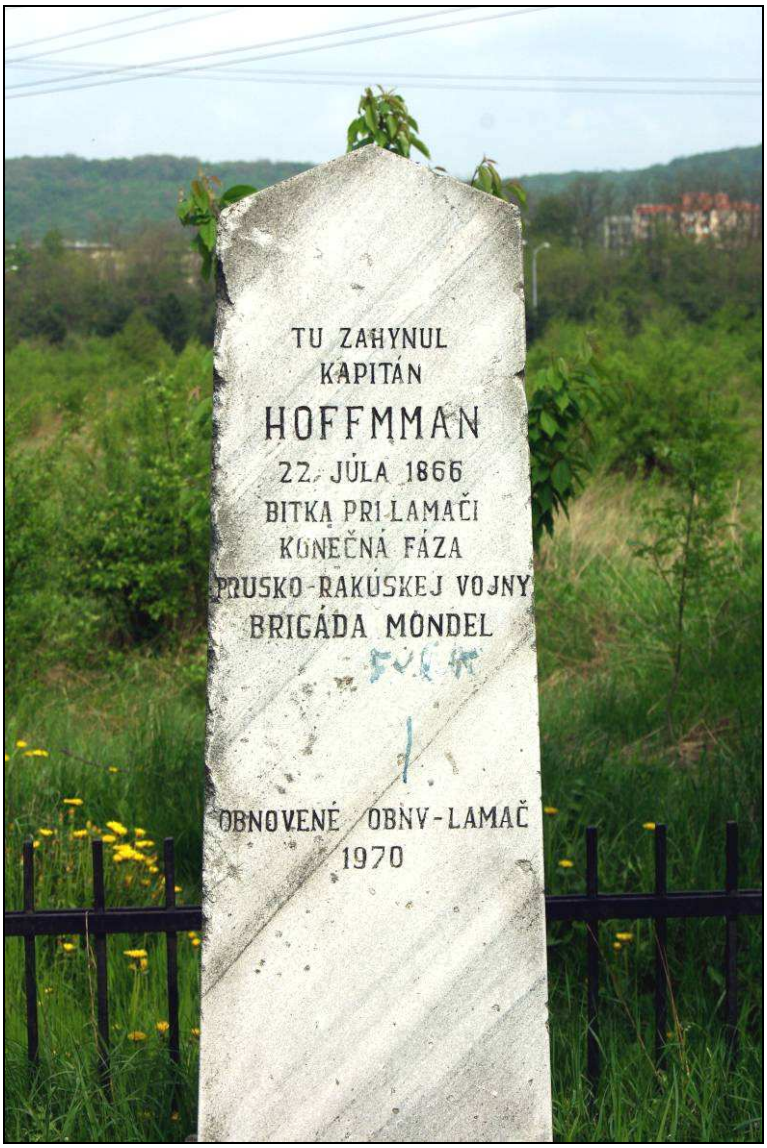

Popis:

Na hranici katastrov Lamača a Dúbravky je ,neďaleko od starej cesty do Dúbravky, osadený pomník kapitánovi Hoffmmanovi, ktorý padol v prusko- rakúskej vojne, v bitke pri Lamači 22. júla 1866. Kapitán Hoffmman bol členom rakúskej brigády plukovníka Mondela. Pomník má tvar jednoduchého kamenného obelisku s rytým textom. Pomník je ohradený kovovým plotom. Je to jeden z viacerých pamätníkov na významnú vojenskú operáciu, ktorá sa odohrala v okolí Bratislavy.

Literatúra a pramene: Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (BA 1974)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková,
Autor fotodokumentácie: : PhDr. Jana Hamšíková
spolupráca: Ing. J. Rossel (MÚ Dúbravka)
Dátum: máj 2009

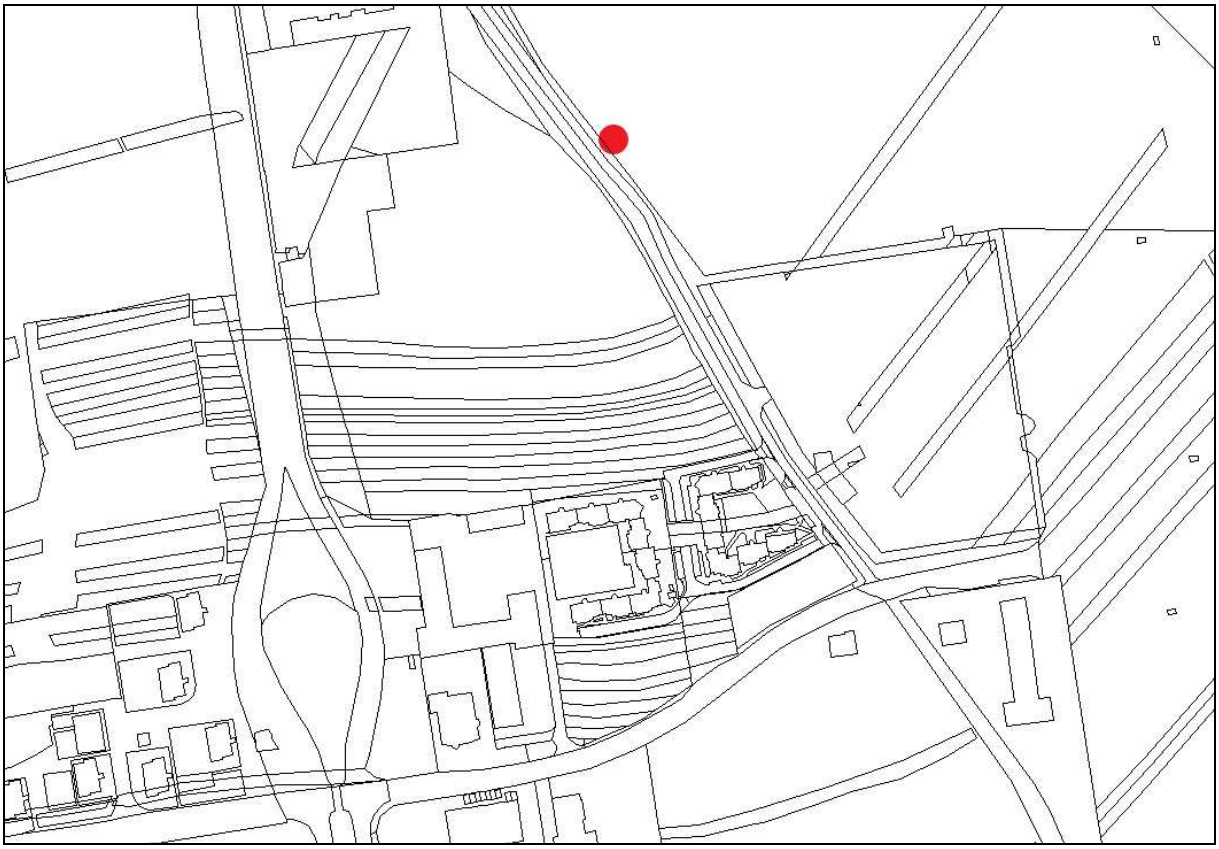
Detail pomníčka

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

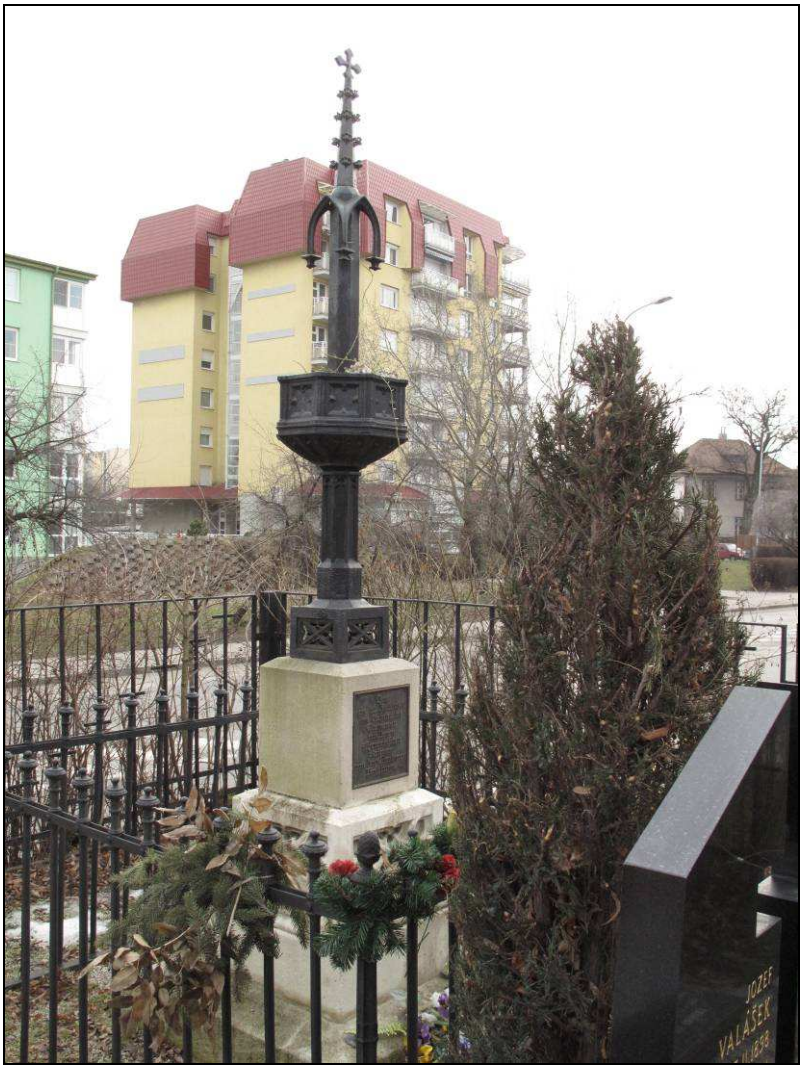
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. DÚBRAVKA
Katastrálne územie: Dúbravka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VI. – B.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Lamač**
Adresa:	Hodonínska ul.
Adresa popisom:	cintorín pri ceste
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Pamätník prusko-rakúskej bitky**
Č. v zozname MČ:	LAM-1A-3

Popis:
Na miestnom cintoríne v Lamači, na pravo od hlavného vstupu, je umiestnený hrob padlých vojakov - pamätník prusko-rakúskej bitky. Pamätník má stupňovitý kamenný podstavec, jeho horná časť má na čelnej strane kovovú dosku s nemeckým nápisom:“ *Den am 22.Juli 1866 im Gefechte bei Blumenau gefallenen osterreichischen Kriegern von den Bervohnern Pressburgs.“* Na podstavci je osadený liatinový stĺp v tvare gotickej fiály. Priestor okolo pamätníka je ohradený pekným kovovým plotom.
Posledné dejstvo prusko-rakúskej vojny sa odohralo práve na území Lamača, kde v roku 1866 (22. júla) prebehli posledné boje tejto vojny, ukončené prímerím. Krátka bitka, ktorá trvala od siedmej hodiny ráno do dvanástej hodiny napoludnie, si vyžiadala obete na oboch stranách konfliktu. Mŕtvych pochovali v lamačskom chotári, na vrchu Kamzík a na miestnom cintoríne. Delostrelecké súboje spôsobili veľké materiálne škody – obce Lamač a Dúbravka vyhoreli..

Literatúra a pramene:

- kol: Záhorská Bratislava (BA 1986)
- Húščava, A: Dejiny Lamača (BA 1948)
- Dangl, V.: Bitky a bojiská (BA 1984)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: august 2008

Detail pomníka

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. LAMAČ
Katastrálne územie: Lamač

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VI. - B.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Lamač**
Adresa:	Vrančovičova ulica
Adresa popisom:	v zelenom medziulicovom páse, oproti kostolu sv. Margity
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A –hmotné nehnuteľné pamätihodnosti
Názov pamätihodnosti:	**Pamätník prusko-rakúskej bitky**
Č. v zozname MČ:	LAM-1A-10

Popis:
Pomník má tvar jednoduchého štvorhranného pylónu osadeného vo vyššom podstavci. Po stranách pomníka je nápis v nemčine , maďarčine a poľštine. Text v nemčine je nasledovný: *"Dem ehrenden Andenken an die am 22.juli 1866 Gefallen des k.k.Infanterie Regiments Ulstrugmeister Alois Mazzuchell No 10 Brigade Mondel."* Okolo pomníka je dekoratívna ohrada vytvorená z kovových pásov spájaných nitmi.
Pomník bol pôvodne (do r. 2010) umiestnený na mieste bojov – pri železničnom násype, v časti Lamača zvanej "Leskáre". Odtiaľ bol prenesený na miesto pred kostolom ,do centra starého Lamača. Bol obnovený, písmo zrekonštruované a na pomník bola osadená nová tabuľa s textom v slovenskom jazyku: "*Čestná spomienka na 22. júl 1866 c. a k. pešieho pluku Alojza Mazzuchella 10 brigáda Mondel, c. a k. peší pluk č.10 Oscara II. Fridricha švédskeho kráľa."*
O bitke pri Lamači:
Vo vojne Pruska a Rakúska vyvrcholili boje pri Lamači (vtedy Blumenau) 22. júla 1866. Boje začali o šiestej ráno, no už o pol ôsmej dostali obe strany správu, že o 12,00 nadobudne platnosť prímerie. Bojovať sa neprestalo a Prusi chceli stoj čo stoj dobyť Bratislavu. Ich brigáda sa vydala lesnými cestami poza Lamač cez Železnú studienku a Kamzík do tyla Rakúšanov. Posledný boj sa strhol okolo 11.hod. pri známom hostinci Slamená búda. Tu sa pruský útok zastavil, biele zástavy a zvony napoludnie zvestovali prímerie. Prusi do Bratislavy nevstúpili.
Literatúra a pramene:

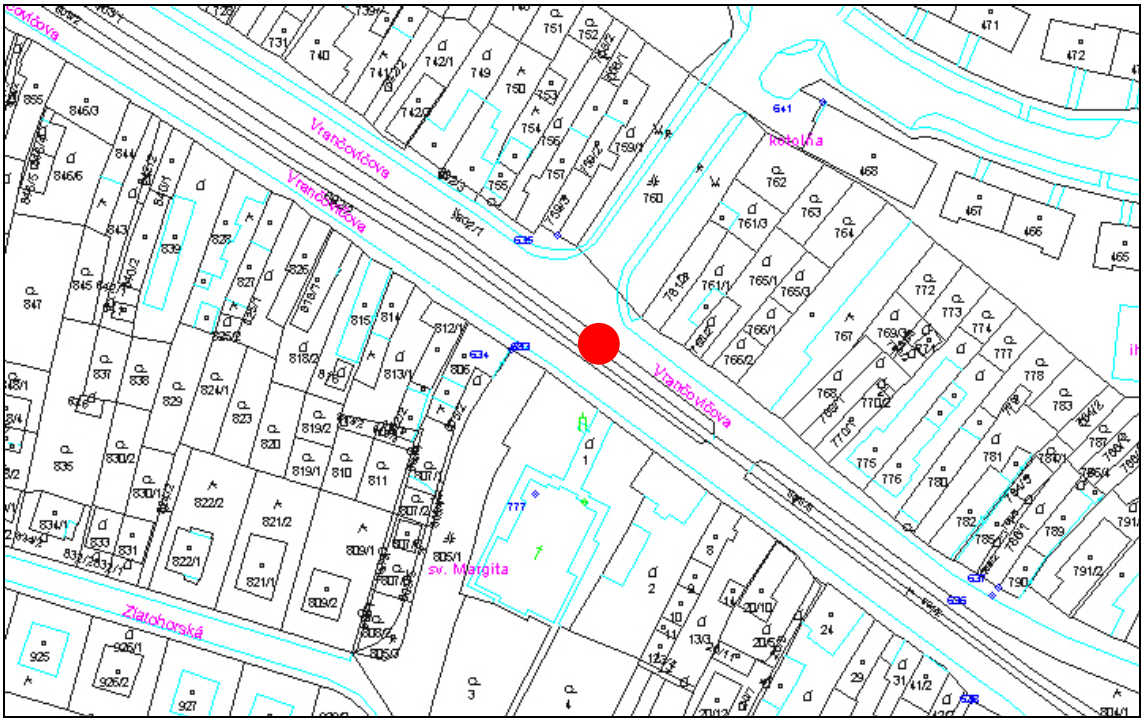
1. Húščava, A: Dejiny Lamača (BA 1948)
2. Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (BA 1974)
3. Dangl, V.: Bitky a bojiská (BA 1984)
4. Mapa Bratislavy – vydal A. Kniebugl v r. 2008

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: apríl 2010
GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. LAMAČ
Katastrálne územie: Lamač

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VI. - B.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Lamač**

Adresa popisom: v lese pri vrchu Klanec

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Pamätník bitky pri Lamači**

Č. v zozname MČ: LAM-1A-9

Popis:
V lese nad Lamačom neďaleko kopca Klanec (347 m n. m.) je postavený pamätník prusko-rakúskej vojny, ktorý pripomína bitku pri Lamači 22. júla 1866. Pamätník je vyhotovený z hrubo opracovaného kameňa, na čelnej strane je pripevnená nápisová tabuľa s textom: *Pamätník – na počesť padlých 22. júla 1866. Bitka pri Lamači – konečná fáza Prusko – Rakúskej vojny.* Je pravdepodobné, že tento pamätník je miestom kde pochovali padlých vojakov. Ďalší takýto hromadný hrob je na bratislavskom Kamzíku. .Pamätník je ohradený plotom z kovovej tyčoviny, bol obnovený v roku 1970.

Literatúra a pramene:

3. Húščava, A: Dejiny Lamača (BA 1948)
4. Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (BA 1974)
3. Dangl, V.: Bitky a bojiská (BA 1984)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: október 2008

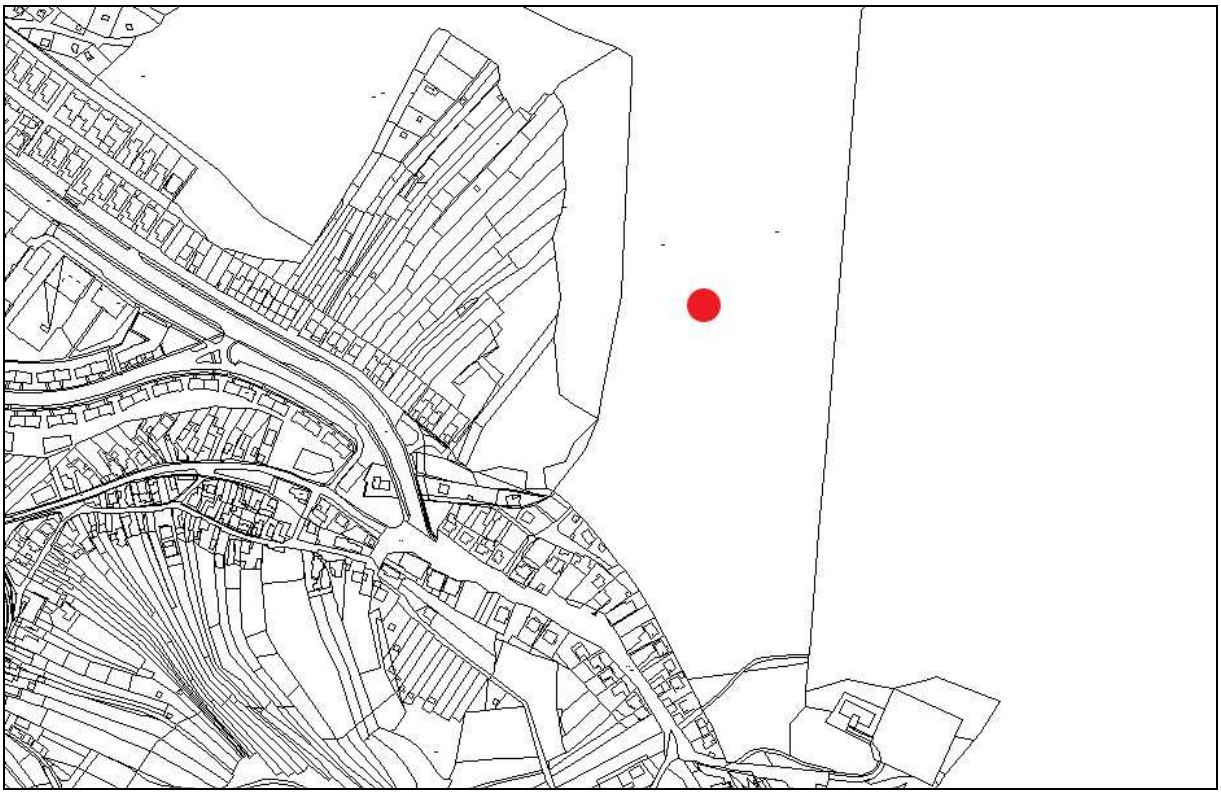
Detail pomníka

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. LAMAČ
Katastrálne územie: Lamač

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VI. – B.5**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava **– Lamač**

Typ pamätihodnosti: kategória 2 –nehmotné

Názov pamätihodnosti: **Deň bitky pri Lamači – 22.7.1866**

Č. v zozname MČ: LAM-2-1

Prusko-rakúsky konflikt – bitka pri Lamači 22.7.1866

Popis:
O bitke prebiehajúcej 22.júla 1866 vieme nasledovné:
Pruské prieskumné hliadky sa už 19.júla 1866 objavili v Malackách a o dva dni neskorej pruská armáda obsadila Stupavu. Vtedy bolo jasné, že čoskoro nastane prímerie. Preto pruský generál Eduard von Franseczky dostal rozkaz ihneď tiahnuť na Bratislavu a obsadiť ju. To nebola ľahká úloha. Cesta zo Stupavy do Bratislavy pri Lamači prechádza prielomom Malých Karpát. Po oboch stranách cesty sú pomerne vysoké hory , teda sa tu nachádza strategicky obranný bod. Rakúske vojsko, ktorému v Bratislave velil arcikniežа Albrecht, gróf Thun, už 18.júla umiestnil jednu brigádu ktorej velil plukovník Mondela. Plukovník Mondela rozmiestnil brigádu nasledovne:
Pravé krídlo sa opieralo nad Františkovým dvorom (Hrubý Pleš), odtiaľ sa pozície Rakúšanov tiahli na západ k poliam Leskáre a k železničnému násypu, ktorý chránil veľkú časť Mondelovej brigády. Ľavé krídlo sa opieralo o východné a severovýchodné svahy Devínskej Kobyly. Rakúske delostrelectvo bolo umiestnené pri Lamači a Dúbravke, odkiaľ ovládalo cestu Stupava- Bratislava. Pôvodná brigáda bola 19.-21.jula zosilňovaná, deň pred bitkou dorazil 9.rakúsky horský pluk.V nedeľu 22.júla ráno začala časť pruského vojska útok na Lamač. Druhá časť pod velením generálmajora Boseho postupovala cez horské chodníky na Kamzík s cieľom obísť rakúsku obranu a obsadiť Bratislavu. Okolo pol 7.hodine zaznel prvý výstrel rakúskeho dela proti pruskej armáde. Pruské jednotky boli

odrazené a okolo 8.hodiny dostal generál Eduard von Franseczky správu, že prímerie už bolo uzavreté a je platné od 12.hodiny 22.júla 1866. Prímerie malo vstúpiť do platnosti o necelých päť hodín. Pruský generál nasadil do boja väčší počet delostrelectva, čím vznikol delostrelecký súboj. Jeho dôsledkom v Lamači, ale hlavne v Dúbravke vznikli veľké požiare. To však pruským jednotkám, hoci boli v prevahe, nepomohlo a ich útok bol odrazený. A tak celý úspech bojov pri Lamači závisel od výsledku bočného manévru brigády generálmajora Boseho. Postup brigády bol vzhľadom na ťažký terén pomalý. Keď sa však dostal na Kamzík, bolo 12 hodín a prímerie vstúpilo v platnosť. Určením demarkačnej čiary prebiehajúcej Záhorskou Bystricou sa skončili posledné boje tejto vojny o nadvládu nad Nemeckom a strednou Európou.

Vo vojne Pruska a Rakúska vyvrcholili boje pri Lamači (vtedy Blumenau) 22. júla 1866. Boje začali o šiestej ráno, no už o pol ôsmej dostali obe strany správu, že o 12,00 nadobudne platnosť prímerie. Bojovať sa neprestalo a Prusi chceli stoj čo stoj dobyť Bratislavu. Najmä generál Bose si zaumienil, že tam bude večerať. Jeho brigáda sa vydala lesnými cestami poza Lamač cez Železnú studienku a Kamzík do tyla Rakúšanov. Posledný boj sa strhol okolo 11.hod. pri známom hostinci Slamená búda. Tu sa pruský útok zastavil, biele zástavy a zvony napoludnie zvestovali prímerie. Prusi do Bratislavy nevstúpili.
V tejto zbytočnej bitke padlo asi 600 Rakúšanov a 100 Prusov. Padlých pochovali zväčša na cintoríne v Lamači. V spoločnom hrobe na Kamzíku leží 23 rakúskych a pruských vojakov, povyše Slamenej búdy ďalších šesť. Na Kamzíku možno nájsť aj hroby jednotlivcov, ktorých pochovali na miestach, kde ich zastihla smrť.
Po bojoch sa zachovali okrem hrobov - pomník a náhrobný kameň na Kamzíku, pomník 10. c.k. pluku v poliach pri železničnej trati za Lamačom (medzi traťou a cestou do Devínskej Novej Vsi) – dnes pomník presunutý na Vrančovičovu ul. v Lamači., náhrobný kameň na hromadnom hrobe na lamačskom cintoríne.
A ešte jedna zaujímavosť: Bratislavčania sledovali boje z okolitých výšin a po bitke zašli až do pruského tábora, dokonca aj s deťmi, ktorým ukazovali, ako si Prusi varia obed. Stredobodom pozornosti boli najmä pruské zbrane tzv. „ihlovky“, ktoré Rakúšanom spôsobili veľké straty.

Literatúra a pramene:

Vyčislík,A.: Vojenské pamiatky Bratislavy (BA 1974)
Kol. Dejiny Bratislavy (BA 1978)
Dangl, V.: Bitky a bojiská (BA 1984)
http://bratislava.sme.sk/c/3412451/stovky-mrtvych-na-kamziku.html
http://www.lamac.sk/bitka-pri-lamaci-22-jula-1866.phtml?id3=44523
http://www.obnova.sk/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=14335&start=0

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková Dátum: apríl 2010

VI. VOJENSKÉ PAMäTIHODNOSTI

C. 1. a 2. s v e t o v á v o j n a

Z o z n a m p o l o ž i e k :

C.1 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.1
Čunovo, Hraničiarska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.2 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.2
Dúbravka, Jadranská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.3 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.3
Nové Mesto, Brečtanová ul. (pri filmových ateliéroch Koliba)
kategória – nehnuteľná hmotná

C.4 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.4
Rača, Púchovská ul., park J.M.Hurbana
kategória – nehnuteľná hmotná

C.5 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.5
Vrakuňa, Hradská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.6 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.6
Záhorská Bystrica, nám. sv. Petra a Pavla
kategória – nehnuteľná hmotná

C.7 pomník padlým nemeckým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.7
Devínska Nová Ves, Mlynská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.8 pomník padlým ruským vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.8
Devínska Nová Ves, Mlynská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.9 pomník padlým ruským vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.9
Záhorská Bystrica, tzv. malý Slavín v Malých Karpatoch
kategória – nehnuteľná hmotná

C.10 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.10
Rača, Račianska ul. 188
kategória – nehnuteľná hmotná

C.11 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.11
Lamač, Lamačská cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

C.12 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.12

Ružinov, Ivánska cesta (pri letisku)
kategória – nehnuteľná hmotná

C.13 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.13
Podunajské Biskupice, Komárovská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.14 pomník oslobodenia Sov.armádou - míľnik
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.14
Petržalka, križovatka Viedenskej a Rusovskej cesty
kategória – nehnuteľná hmotná

C.15 pomník Holocaustu v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.15
Staré Mesto – Panská ul.- Rybné nám.
kategória –nehnuteľná hmotná

C.16 vojenský cintorín - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.16
Petržalka - Kopčianska cesta
kategória – nehnuteľná hmotná

C.17 poľné vojenské cintoríny - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.17
Staré Mesto - Mierové nám., Floriánske nám.; Rača
kategória – zaniknuté

C.18 pevnostná línia bunkrov z 1. ČSR - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.18
Petržalka - západne a južne od zástavby Petržalky
kategória – nehnuteľná hmotná

C.19 pevnostná línia 11 bunkrov z 1.ČSR - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.19
Devínska Nová Ves - ľavý breh rieky Moravy
kategória – nehnuteľná hmotná

C.20 nemecký bunker z línie Festung Pressburg
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.20
Nové Mesto - Nobelova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

C.21 nemecký bunker na Hradnom kopci
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.21
Staré Mesto - Beblavého ul. (pri Žigmundovej bráne)
kategória – nehnuteľná hmotná

C.22 pomník padlým vojakom – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.22
Podunajské Biskupice - Trojičné námestie
kategória – nehnuteľná hmotná

C.23 4.4.1945 deň oslobodenia Bratislavy – číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- C.23
kategória – nehmotná

Z d ô v o d n e n i e :

Pomníky padlým v 1. a 2. svetovej vojne – skoro každá mestská časť má na svojom území, spravidla v centre obce pomník na počesť padlým v 1. a 2. svetovej vojne. Pomníky majú rôzne architektonické a výtvarné riešenie. Najjednoduchšie majú podobu kamennej tabule s menami mŕtvych (Čunovo), prípadne nápisovej tabule umiestnenej na kamennom architektonizovanom hranole (Rača). Niektoré pomníky majú sochársku podobu v postave vojaka, či vojaka s anjelom (Dúbravka, Vrakuňa), alebo je uplatnený motív oplákavania mŕtvych (Nové Mesto). Najbohatšie sochárske riešenie je na pomníku v Záhorskej Bystrici, kde pomník vytvára súsošie vojaka, smútiacej dievčiny a vo vrchole postava Krista.

Míľniky – označujú vstupné alebo výstupné smery, ktorými Sovietska armády vstúpila do Bratislavy, resp. odkiaľ vyrazila k ďalším útokom. Všetky míľniky majú rovnaký tvar, ide o trojboké pylóny na nízkom podstavci, jednu stranu majú zalomenú do tvaru šípky, ktorá je nasmerovaná do smeru postupu vojsk. Na stenách pylónu sú dvojjazyčné nápisy – v slovenčina a v azbuke. Míľnikov je 5 a sú v našom mieste rozmiestnené na všetkých prístupových cestách: v Rači na Račianskej ul.,v Ružinove na Ivánskej ceste, v Podunajských Biskupiciach na Komárovskej ulici, v Petržalke na E... a v Lamači na Lamačskej ceste.
Míľniky boli odhalené 3.4. 1960, autormi sú akad. sochár Ladislav Snopek a Ing. Arch. Ladislav Beisetzer. Napriek jasnému vplyvu doby pri výtvarnom stvárnení míľnikov, sú dokladom náročnej vojenskej operácie, ktorá predchádzala oslobodeniu Bratislavy.

Vojenské cintoríny
Pietne uloženie padlých vojakov v 1. svetovej vojne je na okraji Petržalky na Kopčianskej ulici. Cintorín bol pôvodne riešený ako park s 331 hrobmi vojakov 9 národností a vznikol počas 1. svetovej vojny v roku 1916 ako doplnok vojenského lazaretu, kde sa liečili zväčša ťažko ranení vojaci Rakúsko – Uhorskej monarchie. Hroby mali jednoduché drevené kríže, ústredný kríž bol kamenný. Po druhej svetovej vojne, najmä po roku 1948 sa ocitol v stráženej pohraničnej zóne a postupne chátral. Obnovený bol v roku 2007. Obnovu zabezpečoval PAMING.

Línia vojenských bunkrov - pás vojenských bunkrov leží od Bratislavy na sever pozdĺž hranice s Rakúskom. Práve tam sa v 30. rokoch minulého storočia stavalo opevnenie na obranu pred nacistickým Nemeckom. Najcennejšia časť, takzvané ťažké bunkre a veliteľské stanoviská, je v bratislavskej Petržalke, kde prečkali nemeckú okupáciu a za železnou oponou aj komunistický režim.

(Z.Z., J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Čunovo**

Adresa: Hraničiarska ul.

Adresa popisom: na stene r. k. Kostola sv. Michala

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: P**omník padlým v 1. svetovej vojne**

Číslo v zoznamu MČ: ČUN-1A-1

Foto:

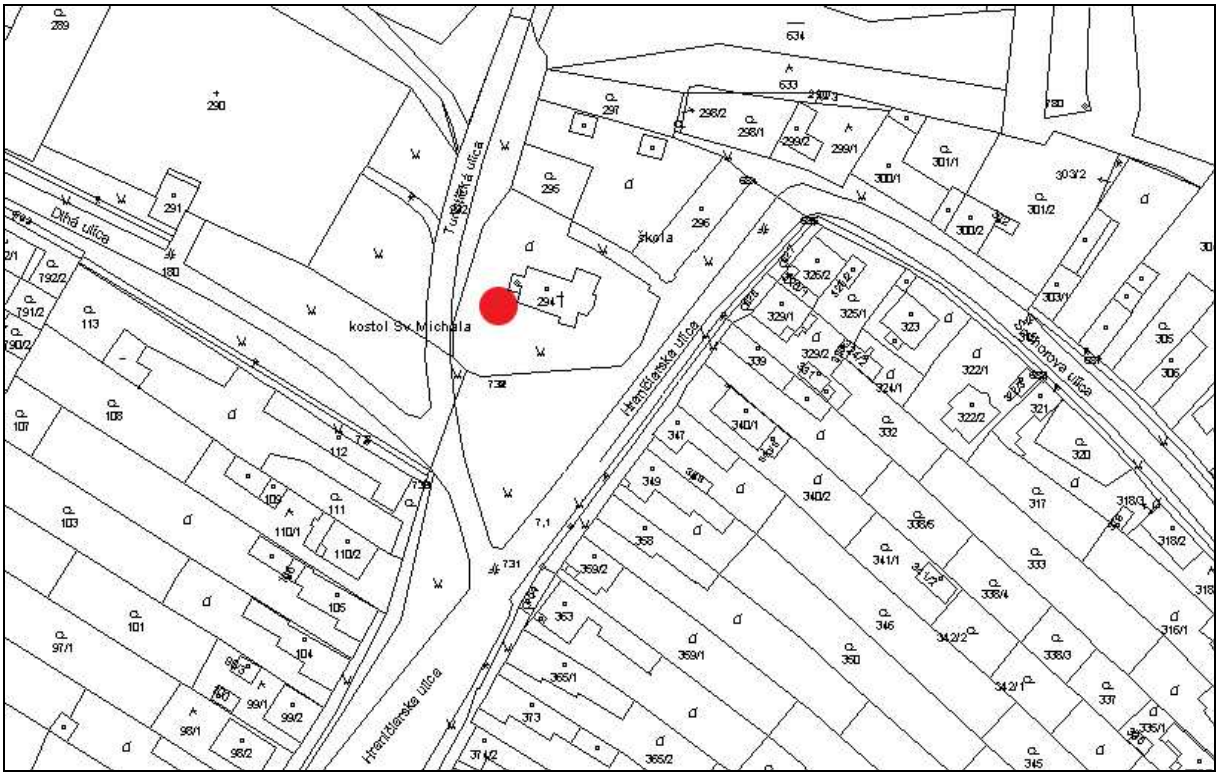

Popis:
Kamenná platňa, ktorej rám je v hornej a dolnej časti polkruhovo prevýšený. V strede je zoznam občanov padlých v 1. svetovej vojne. Na hornom preklade je veniec, ktorý pretína meč, na dolnom v strede voluta zdobená akantovými listami, na ktorej je malá plechová lucerna. Na zvislých rámoch je vľavo rok *1914* a vpravo *1918*. Na samotnej platni je menoslov padlých občanov obce.

Literatúra a pramene: –

Spracovala: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 08/2008

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Čunovo
Katastrálne územie: Čunovo

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Dúbravka**
Adresa:	Jadranská ulica
Adresa popisom:	Jadranská ulica – zelený medziulicový pás
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Pomník padlým v I. svetovej vojne**
Číslo v zozname MČ:	DUB-1A-2

Popis:

Pomník padlým je umiestnený v zelenom medziulicovom páse na Jadranskej ulici. Je venovaný padlým vojakom v I. svetovej vojne v r. 1914 – 1918, obyvateľom Dúbravky. Bol odhalený v roku 1928, vysoký je 280 cm, podstavec je z umelého kameňa, súsošie je z pieskovca. Hranolovitý podstavec má na čelnej strane tabuľu s menami a fotografiami padlých. Na podstavci je osadené súsošie s námetom umierajúceho vojaka, v objatí anjela smrti. Autorom súsošia je známy bratislavský sochár **Alojz Rigele.**

Zoznam padlých:

JÁN BRANKOVIČ 1918; JOZEF BRYCHTA 1916; JOZ. BRANKOVIČ 1915; ALOJZ JURÁK 1917; GREGOR GRANEC 1917; MARTIN KLAS; AUGUSTÍN ILIŤ 1918; RUD. KRATOCHVÍL 1917; JAKUB JÁNOŠÍK; JÁN LUČANIČ 1915; MARTIN JÁNOSÍK 1922; JAKUB MEKES; JOZEF JURAČIČ 1917; MART. MILOŠOVIČ; MATEJ KLEPOCH 1917; JÁN MATRKA 1918; ŠTEFAN MATRKA 1918; MATÚŠ MIKLETIČ I 1918; MATÚŠ MIKLETIČ II 1918; TEOF. MIKLETIČ 1915; MICH. MILOSOVIČ 1915; ONDR. MILOSOVIČ 1917; VEND. MILOŠOVIČ 1917; ZACH. MILOŠOVIČ 1914; TOM. MILOŠOVIČ 1918; ANTON POKORNÝ 1918; JÁN NEMČEK 1919; ŠTEFAN POKORNÝ 1916; PETER NEMČEK 1917; JÁN SANTNER 1918; JÁN POKORNÝ 1915; JÁN SLUKA 1914; ONDREJ PRIBYL 1914; JOZEF SLUKA 1918; JOZEF SEDLÁK 1919; MICHAL VRÁBLIK 1916; LENHARD SEDLÁK 1917; VIL. STANKOVSKÝ; STEFAN STEHLÍK
1915; RUDOLF VLK

Literatúra a pramene:

Lehel Zsolt: Rigele Alajos (Mádach 1977)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: máj 2008

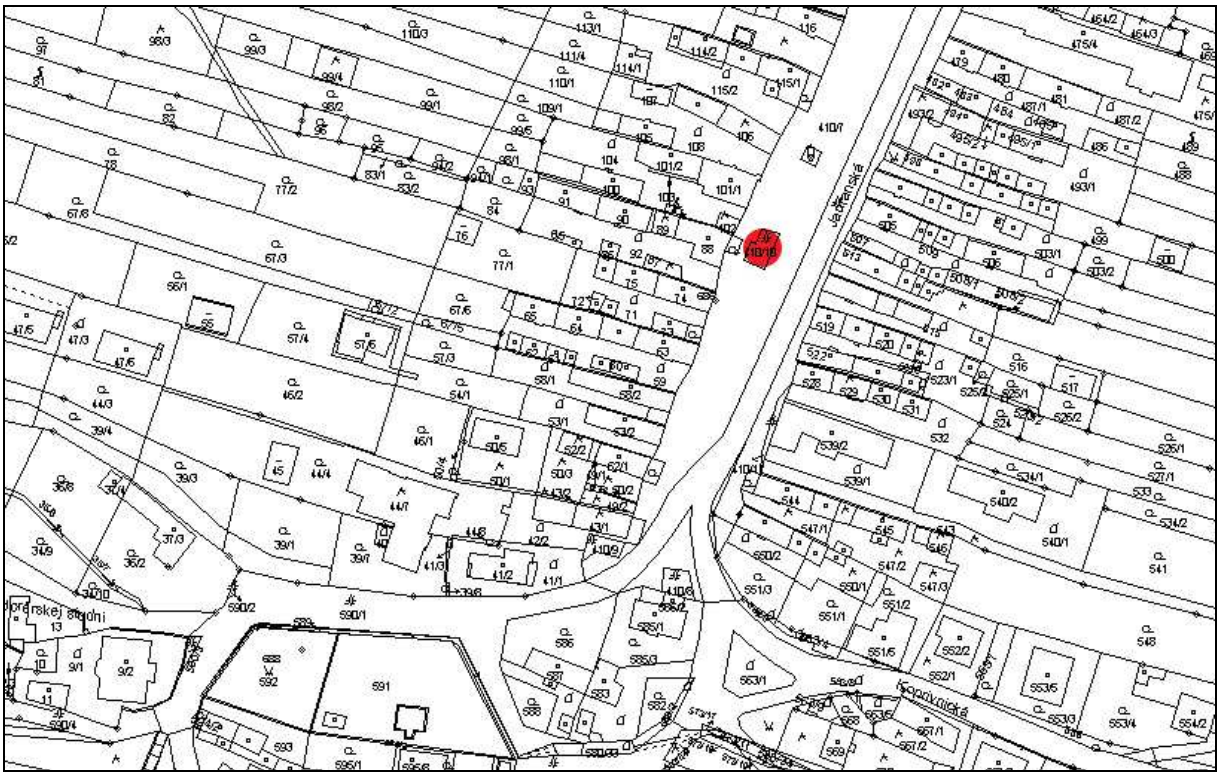
Súsošie na pomníku padlým (detail)

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. DÚBRAVKA
Katastrálne územie: Dúbravka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Nové Mesto**
Adresa:	Brečtanova ulica, Koliba
Adresa popisom:	pri hlavnej ceste smerom na Kamzík, pri hlavnom vstupe do areálu bývalých Filmových ateliérov
Typ pamätihodnosti:	nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Pomník na pamiatku 1. svetovej vojny**
Číslo v zozname MČ:	NoM - 1A -9

Foto:

Popis:

Pomník sochársko-architektonického typu, ktorý dala postaviť podľa literatúry náhradná strážna rota 13. domobraneckého pluku na pamiatku 1. svetovej vojny, je približne 2,50 - 3 m vysoký s trojuholníkovým ukončením s krížom a plastickými rastlinnými motívmi. V strede pomníka sa nachádza nika, kde je umiestnená sediaca Panna Mária s korunou na hlave s Ježiškom v náručí. Asi 50 cm pod plastikou je na prednej strane predstavaného kvádra maďarský text, v súčasnosti nie veľmi dobre čitateľný. K pomníku vedú dva stupne, v súčasnosti poškodené.
V tesnej blízkosti pomníka po jeho pravej strane sa nachádza drevený kríž krytý poloblúkovou strieškou. Na kríži sa nachádza ukrižovaný Kristus (plech).
Literatúra a pramene: A. Vyčislík, Vojenské pamiatky Bratislavy. Obzor, MSPS, Bratislava, 1974
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc.
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: október 2008

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Rača**

Adresa: park Jozefa M. Hurbana – Púchovská ulica

Adresa popisom: v parku na konci ulice

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Pamätník padlým v prvej a druhej sv. vojne**

Číslo v zozname MČ: RAČ-1A-32

Popis:

Na konci Detvianskej ulice, v parku je postavený pomník venovaný pamiatke občanov Rače, ktorí padli ako vojaci v prvej a druhej svetovej vojne. Pomník postavila na svoje náklady obec a odhalila 28.10.1928. Pomník bol po druhej svetovej vojne doplnený o mená padlých v tejto vojne a v odboji. Informácia o tom, kedy bol pomník postavený sa nachádza na druhej strane pomníka, vsadená je v kameni : „V upomienku svojim padlým venuje obec – 1928“ Pomník má tvar zjednodušeného trojvršia vytvoreného z hrubo opracovaných kameňov. Do trojvršia z čelnej strany prerastá kamenný kríž, ktorý pomník akcentuje smerom do výšky. Na čelnej strane pomníku dominuje nápisová doska s menami padlých. Pomník bol odhalený 28.10.1928, tabuľa k druhej sv. vojne bola doplnená 16.10.1949, pomník bol upravený a obnovený v roku 1998. Po stranách pomníka sú štylizované malé katafalky na svetlá či kvety. Pomník je pekným príkladom pomníkovej tvorby po 1. sv. vojne v našom prostredí.

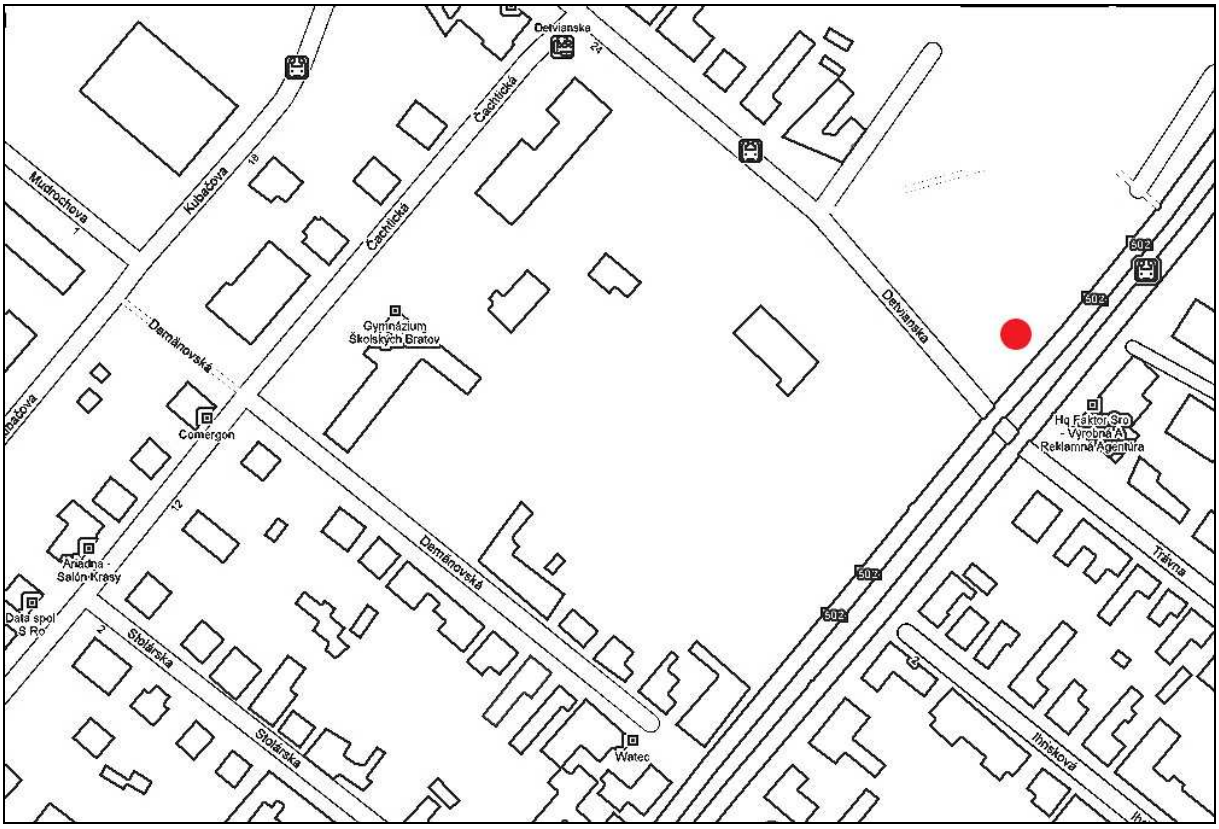
Literatúra a pramene:

1. Vyčislík,A.: Vojenské pamiatky Bratislavy (BA 1974)
2. www.racan.blog.pravda.sk/detail.html?a

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: júl 2009

pomník zo zadnej strany

Výrez z orientačnej mapy Rače

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI.- C.5**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava –**Vrakuňa**

Adresa: Hradská ulica

Adresa popisom: v parku pri Hradskej ulici

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Pomník padlým v 1. svetovej vojne**

Číslo v zozname MČ: VRA–1A-1

Popis:

Pomník padlým vo Vrakuni stojí v parku pri hlavnej ceste do Vrakune. Pomník je tvorený hranolovým podstavcom so stupňovitou podnožou. Podstavec je v tvare hranola lemovaného na nárožiach vlysom z vavrínových listov. Na stranách podstavca sú umiestnené tabule s menami padlých . Na podstavci je postava vojaka v prilbici a vo vojenskom odeve opierajúceho sa o pušku. V tvári má vojak výraz smútku nad stratou kamarátov v boji.

Literatúra a pramene: Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (BA 1974)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: august 2008

detail pomníka

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. VRAKUŇA
Katastrálne územie: Vrakuňa

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Záhorská Bystrica**
Adresa:	Námestie sv. Petra a Pavla
Adresa popisom:	pred r. k. Kostolom sv. Petra a Pavla
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník padlým v 1. a 2. svetovej vojne**
Číslo v zoznamu MČ:	ZaB-1A-3

Foto:

Popis:
Pomník padlým v 1 a 2. svetovej vojne sa postavený na betónovom podstavci vpredu so schodíkmi. Na čelnej strane piliera je tabuľka so zoznam mŕtvych občanov. Vpravo od piliera je socha kľačiaceho vojaka, vľavo socha kľačiacej dievčiny. Na pilieri je socha stojaceho žehnajúceho Krista.
Vzadu je dátum *1916 – 1923* a nápis *P.R. 1927*. Okolo pomníka je kovová ohrada.

Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 07/2008

Pomník padlým, socha vojaka

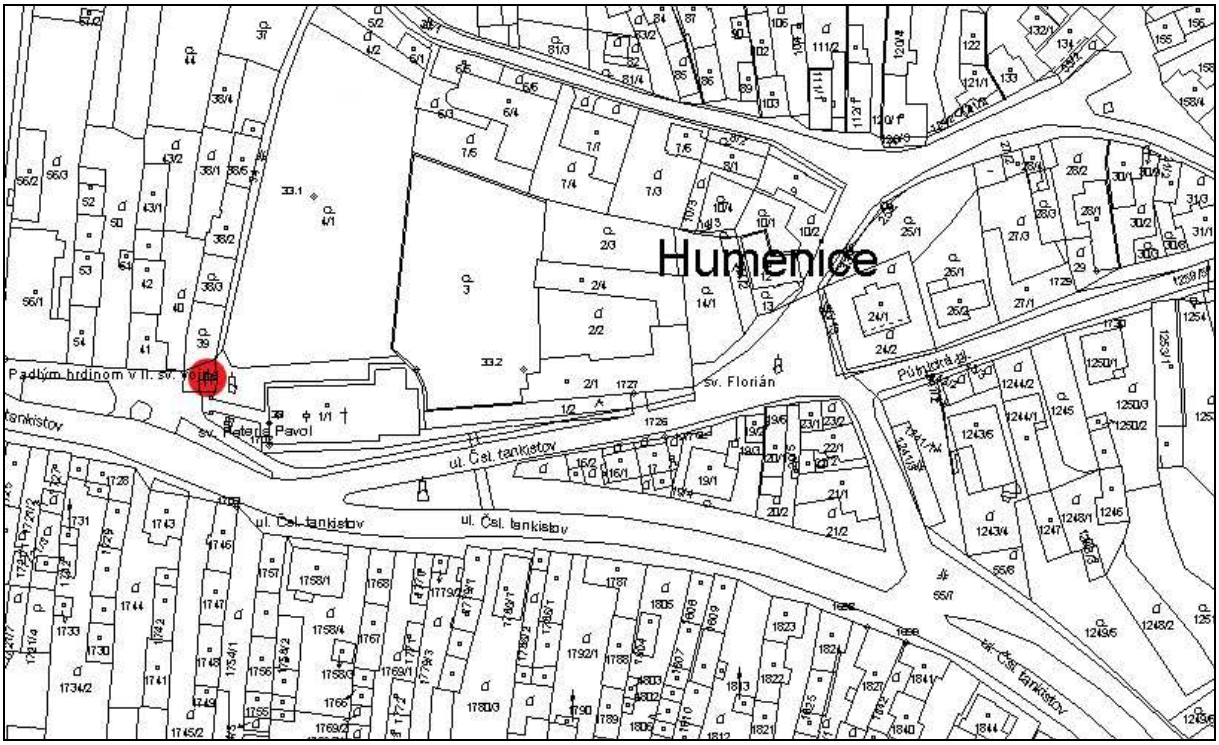

Pomník padlým, socha dievčaťa

Pomník padlým, socha žehnajúceho Krista

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Záhorská Bystrica
Katastrálne územie: Záhorská Bystrica

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.7**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Devínska Nová Ves**
Adresa:	Mlynská ul.
Adresa popisom:	vedľa areálu roľníckeho družstva
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Pamätník padlým nemeckým vojakom**
Číslo v zozname MČ:	DNV-1A-21

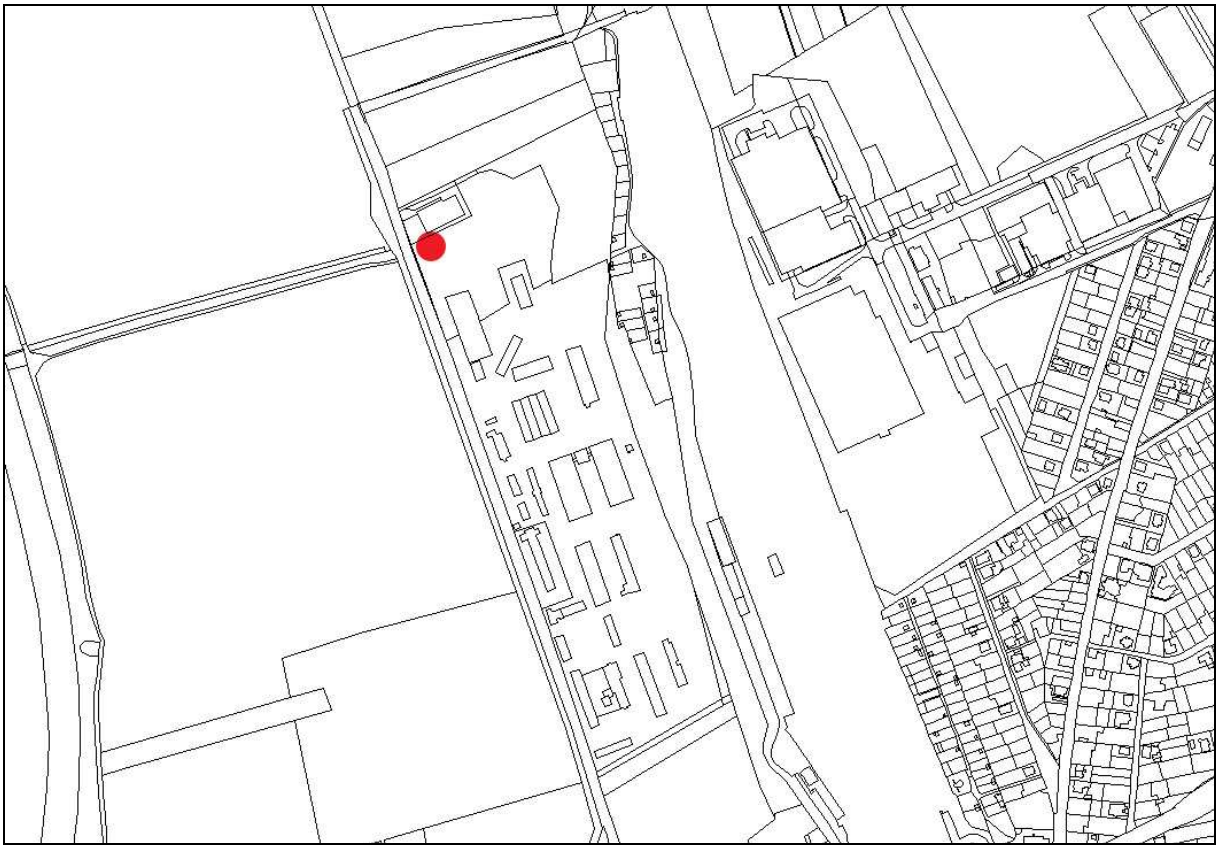
Foto:

Popis:
Kamenný pomník padlým nemeckým vojakom z obdobia 1. ČSR a 2. svetovej vojny je situovaný pri areáli roľníckeho družstva. V ľavej časti má nápisovú tabuľu s menami a počtom mŕtvych vojakov. Pomník je osadený na ploche z betónových dlaždíc a je oplotený nízkymi kovovými stĺpikmi spojenými reťazou.

Literatúra a pramene: –
Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 6/2009

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devínska Nová Ves
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.8**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava- **Devínska Nová Ves**

Adresa:

Adresa popisom: cesta medzi Devínskou Novou Vsou a Devínom, oproti rieke Morave, na vyvýšenom stupni

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Pamätník ruským vojakom**

Číslo v zozname MĆ: DNV-1A-22

Foto:

Popis:
Pomník prístupný z cesty krátkym betónovým schodiskom je tvorený troma hladkými piliermi, v ich strede je tabuľka s nápisom: *Česť a sláva sovietskym vojakom, ktorí zahynuli v zajateckom tábore na tomto mieste v rokoch 1944 – 1945.*
Dole na podstavci pomníka je mladšia kamenná tabuľka s nápisom: *Pomník obnovený v roku 2005 pri príležitosti 60. výročia víťazstva nad fašizmom. Ruská federácia.*

Literatúra a pramene: –

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 6/2009

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devínska Nová Ves
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – C.9**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Záhorská Bystrica**
Adresa:	Bratislavský lesopark
Adresa popisom:	v lesoparku nad Račou
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**pomník Malý Slavín**
Číslo v zozname MČ:	RAČ-1A-26

Popis:

Približne v polovici lesnej cesty medzi Račou a Mariankou, uprostred malokarpatských lesov, už od konca vojny stál pomníček na mieste posledného odpočinku dvoch sovietskych vojakov. V auguste 1984 pri príležitosti 44. výročia SNP celý areál i s besiedkami a veľkým ohniskom slávnostne otvorili. Miesto sa stalo obľúbenou zastávkou turistov, ale i výletným cieľom desiatok obyvateľov Bratislavy a okolia. Na pomníku zo skaly, obkolesenom kovovým zábradlím, bola upevnená čierna mramorová tabuľa s textom v azbuke: *"**Gorjunov Ivan a Fimuškin Nikolaj 4.4.1945** Sposibo vam za osvoboždenie"*. Po roku 1989 zmizla z vrchu pomníka päťcípa hviezda osadená v roku 1984. V roku 1996 niekto rozbil mramorovú tabuľu, už v apríli 1997 osadili na pomníku novú tabuľu. Žiaľ, na novej tabuli z čierneho mramoru sú dve nepresnosti. Prvou je dátum. Už 1. apríla 1945 tu nemohli obaja vojaci padnúť, pretože v tento deň sa len priblížil front na okraj Bratislavy a útok na mesto sa začal až 2. apríla 1945. Druhá chyba je v priezvisku jedného z vojakov. Namiesto priezviska Gorjunov bolo vytesané priezvisko Gorzonov. Padlí ruskí vojaci vraj bojovali v rozličných jednotkách a nezávisle od seba boli ťažko ranení v urputných bojoch v Malých Karpatoch. Možno sa ani vôbec nepoznali. Pri prevoze svojmu zraneniu podľahli a tu našli spoločný hrob.

Literatúra a pramene:

Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (Bratislava 1974)
www.noveslovo.sk/archiv/2001-19/oludoch.html
fotodokumentácia MÚOP

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková

Dátum: máj 2009, 2011 (aktualizácia)

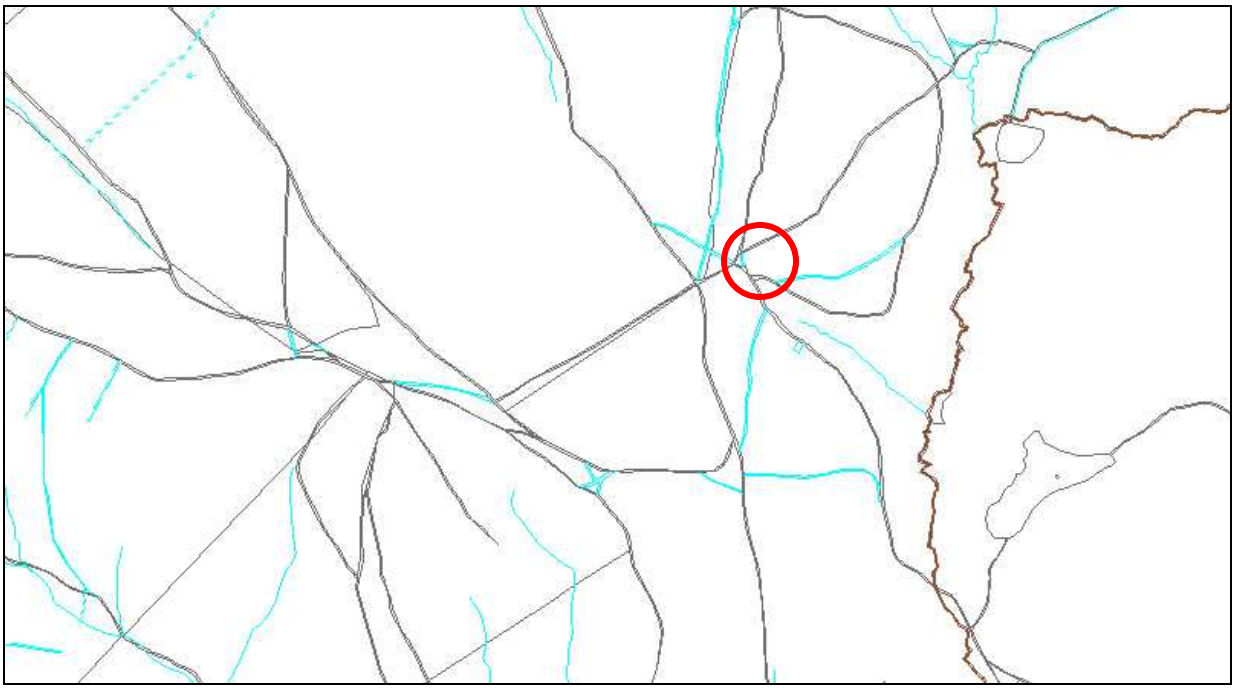

Pôvodná tabuľa a hviezda na pomníku (r.1984)

Tabuľa s chybnými informáciami (r.2011)

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Záhorská Bystrica
Katastrálne územie: Záhorská Bystrica

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – C.10**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Rača**

Adresa: Račianska 188

Adresa popisom: pred domom

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Míľnik sovietskej armády – pomník gardovým oddielom**

Číslo v zozname MČ: RAČ-1A-25

Popis:

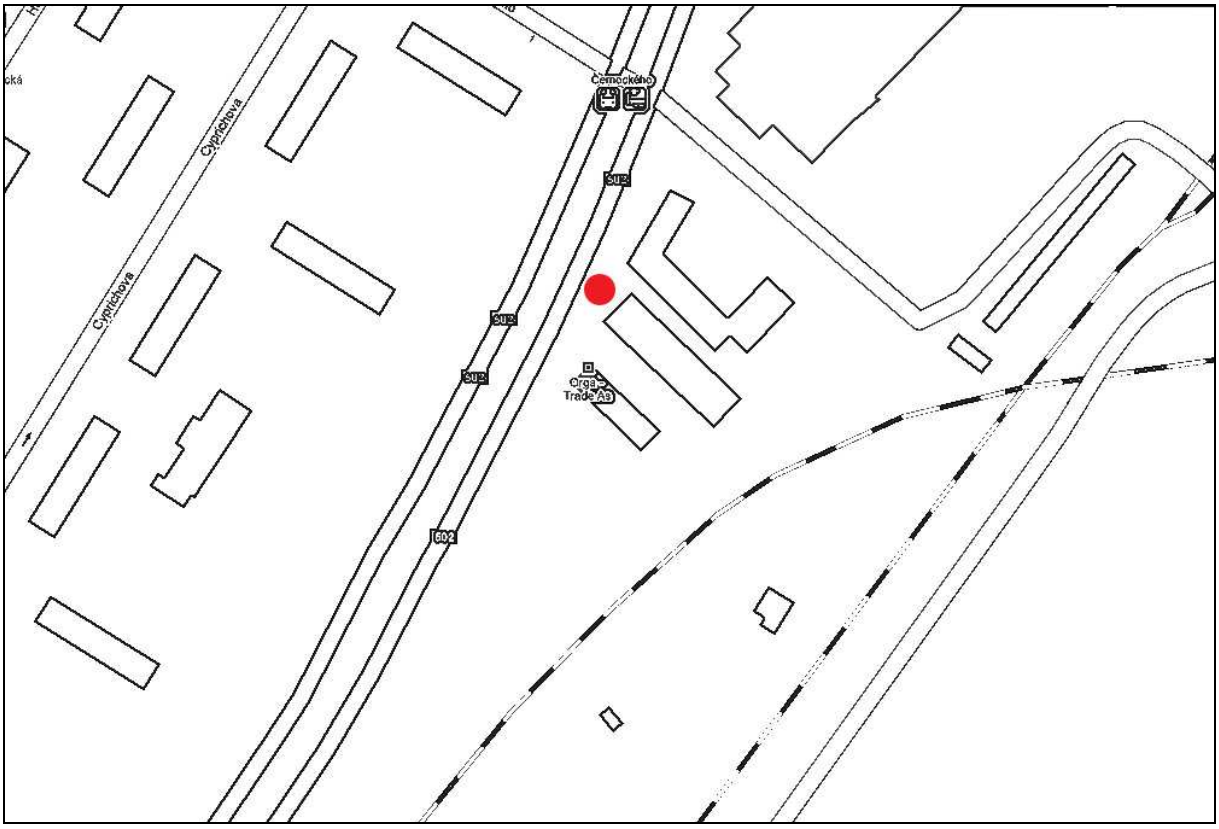
Kamenný míľnik venovaný Sovietskej armáde – nesie tento text: *„ Česť a sláva hrdinským gardovým častiam Sovietskej armády, ktoré sa 3.4. 1945 prebili k severným okrajom Bratislavy a na druhý deň ju oslobodili od hitlerovských okupantov.“* Míľnik má tvar na jednej strane skoseného hranola, na jednej strane je text v slovenskom jazyku, na druhej v ruskom jazyku. Podobné míľniky sú umiestnené aj na ďalších ťahoch do Bratislavy, označujú vstupné alebo výstupné miesta, prípadne smery, ktorými Sovietska armáda vstúpila do Bratislavy. Žulové trojboké pylóny sú zalomené do tvaru šípky, ktorá ukazuje smer. Míľniky boli odhalené 3.apríla 1960, autormi sú sochár Ladislav Snopek a architekt Ladislav Beisetzer.

Literatúra a pramene:
Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (Bratislava 1974)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: máj 2009

Detail míľnika

Výrez z orientačnej mapy Bratislavy

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – C.11**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Lamač**

Adresa: Lamačská cesta

Adresa popisom: v zelenom páse oproti železničnej stanici

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Míľnik Sovietskej armády – pomník gardovým oddielom**

Číslo v zozname MČ: LAM-1A-8

Popis:

Kamenný míľnik venovaný Sovietskej armáde – gardovej pechote, ktorá týmto smerom dňa 5.4.1945, po oslobodení Bratislavy postupovala, aby oslobodila ďalšie miesta našej republiky. Míľnik má tvar na jednej strane skoseného hranola, na jednej strane je text v slovenskom jazyku, na druhej v ruskom jazyku. Na bočnej strane je dekorácia z lipových listov. Míľnik je ohradený kovovým plotom. Podobné míľniky sú umiestnené aj na ďalších ťahoch do Bratislavy, označujú vstupné alebo výstupné miesta, prípadne smery, ktorými Sovietska armáda vstúpila do Bratislavy. Žulové trojboké pylóny sú zalomené do tvaru šípky, ktorá ukazuje smer. Míľniky boli odhalené 3.apríla 1960, autormi sú sochár Ladislav Snopek a architekt Ladislav Beisetzer.

Literatúra a pramene:
Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (Bratislava 1974)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: máj 2009

detail míľnika

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. LAMAČ
Katastrálne územie: Lamač

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – C.12**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Ružinov**

Adresa: Ivánska cesta

Adresa popisom: v zelenom ostrovčeku pred letiskom

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Míľnik sovietskej armády – pomník oslobodenia Bratislavy**

Číslo v zozname MČ: míľnik nie je evidovaný v zozname MČ

Popis:

Kamenný míľnik venovaný Sovietskej armáde – *„Česť a sláva gardovej pechote, ktorá dňa 3.4.1945 prebojovala na východné okraje Bratislavy, odkiaľ 4. apríla 1945 prekvapivým útokom vnikla do mesta.“* Míľnik má tvar na jednej strane skoseného hranola, na jednej strane je text v slovenskom jazyku, na druhej v ruskom jazyku. Na bočnej strane je rytý dekor z lipových ratolestí. Podobné míľniky sú umiestnené aj na ďalších ťahoch do Bratislavy, označujú vstupné alebo výstupné miesta, prípadne smery, ktorými Sovietska armáda vstúpila do Bratislavy. Žulové trojboké pylóny sú zalomené do tvaru šípky, ktorá ukazuje smer. Míľniky boli odhalené 3.apríla 1960, autormi sú sochár Ladislav Snopek a architekt Ladislav Beisetzer.

Literatúra a pramene:

Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (Bratislava 1974)

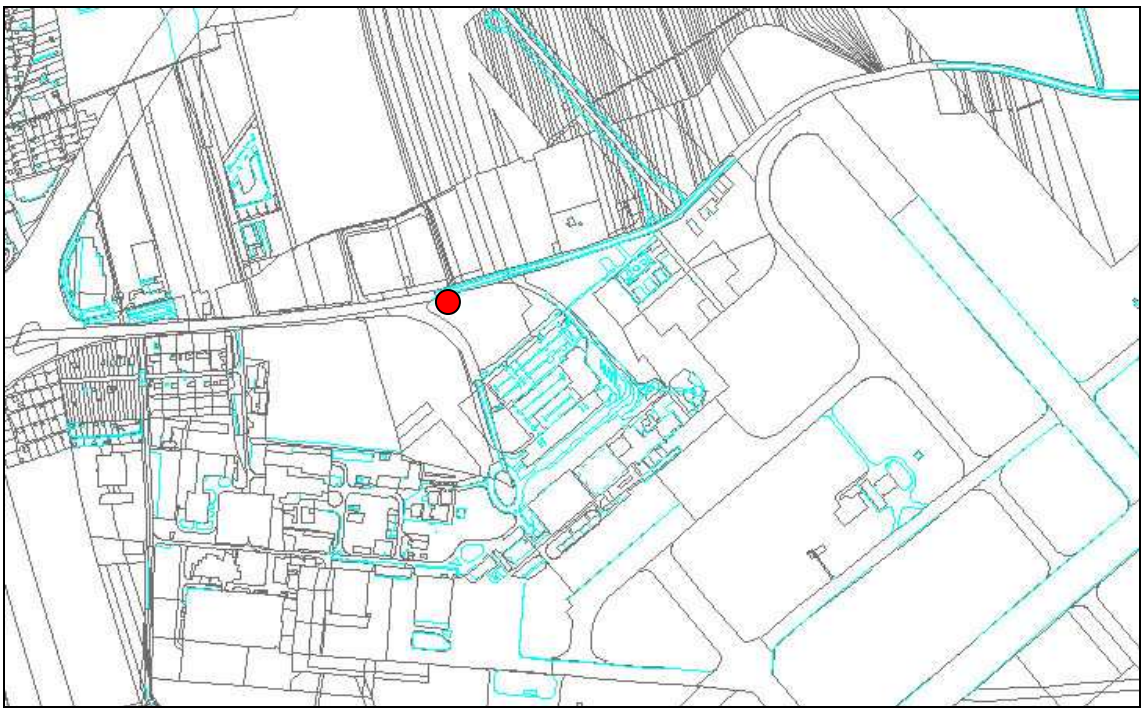
Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: september 2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Trnávka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – C.13**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Podunajské Biskupice**

Adresa: Komárovská ulica

Adresa popisom: v zelenom medziulicovom páse

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Míľnik sovietskej armády – pomník oslobodenia Bratislavy**

Číslo v zozname MČ: PoB-1A-13

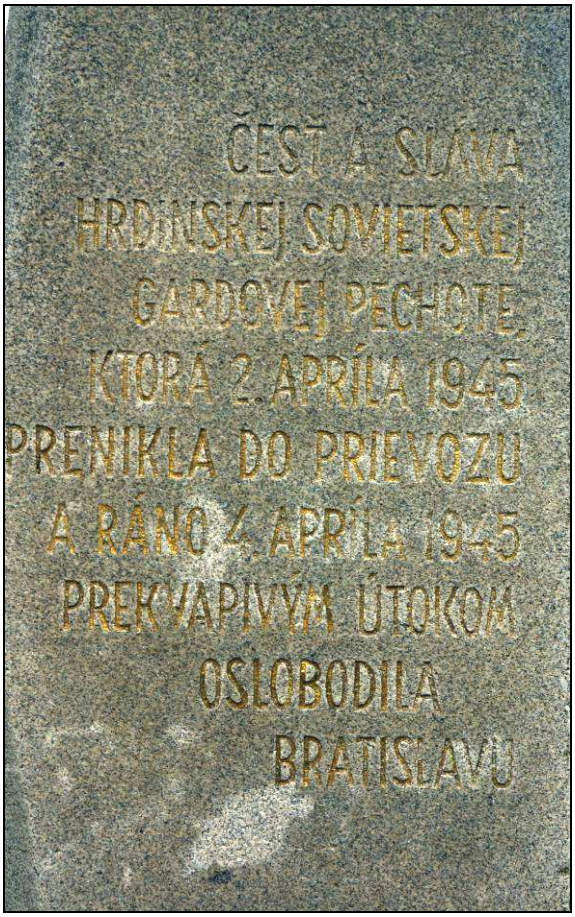
Popis:

Kamenný míľnik venovaný Sovietskej armáde – gardovej pechote, ktorá dňa 2.4.1945 prenikla do priestoru Prievoz a ráno 4.4.1945 prekvapujúcim útokom oslobodila Bratislavu. Míľnik má tvar na jednej strane skoseného hranola, na jednej strane je text v slovenskom jazyku, na druhej v ruskom jazyku. Pôvodne bol míľnik inštalovaný na Popradskej ulici, pri výstavbe kanalizácie na tejto ulici v roku 1996 bol preložený tam, kde je v súčasnosti. Podobné míľniky sú umiestnené aj na ďalších ťahoch do Bratislavy, označujú vstupné alebo výstupné miesta, prípadne smery, ktorými Sovietska armáda vstúpila do Bratislavy. Žulové trojboké pylóny sú zalomené do tvaru šípky, ktorá ukazuje smer. Míľniky boli odhalené 3.apríla 1960, autormi sú sochár Ladislav Snopek a architekt Ladislav Beisetzer.

Literatúra a pramene:

Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (Bratislava 1974)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: marec 2009

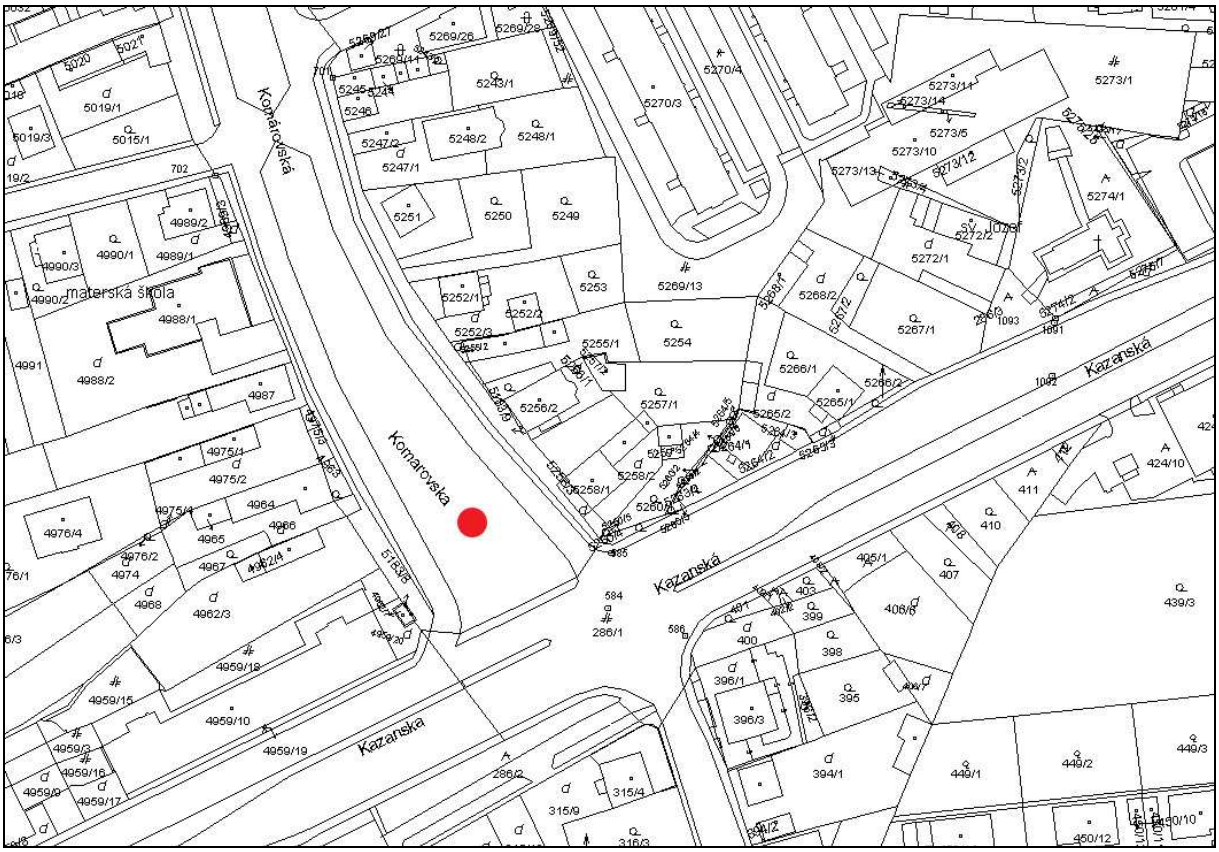
detail míľnika

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

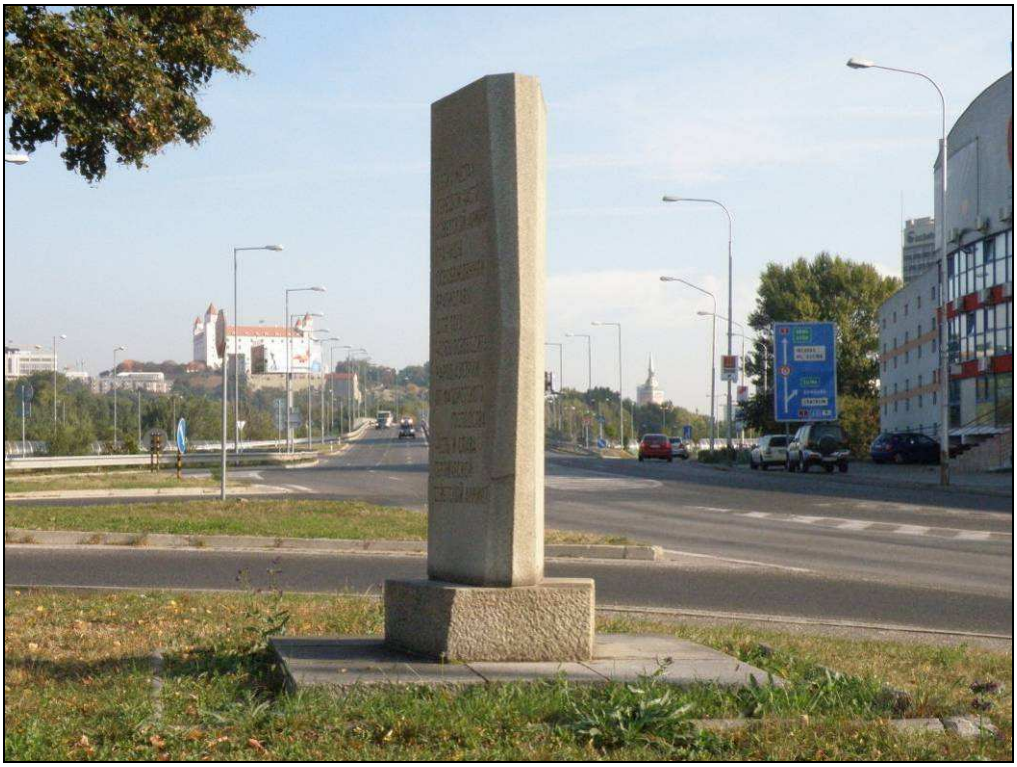
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. PODUNAJSKÉ BISKUPICE
Katastrálne územie: Podunajské Biskupice

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – C.14**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Petržalka**
Adresa:	Viedenská cesta
Adresa popisom:	na križovatke Panónskej, Viedenskej a Einsteinovej ulice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**Míľnik sovietskej armády – pomník oslobodenia Bratislavy**
Číslo v zozname MČ:	míľnik nie je evidovaný v zozname MČ

Popis:

Kamenný míľnik venovaný Sovietskej armáde – „*V týchto miestach prekročili oddiely slávnej sovietskej armády hranice oslobodenej Bratislavy, aby ľud Rakúska oslobodili od nadvlády fašizmu! Česť a sláva hrdinskej Sovietskej armáde!.*“ Míľnik má tvar na jednej strane skoseného hranola, na jednej strane je text v slovenskom jazyku, na druhej v ruskom jazyku. Žulové trojboké pylóny sú zalomené do tvaru šípky, ktorá ukazuje smer. Míľniky boli odhalené 3.apríla 1960, autormi sú sochár Ladislav Snopek a architekt Ladislav Beisetzer.

Literatúra a pramene:

Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (Bratislava 1974)

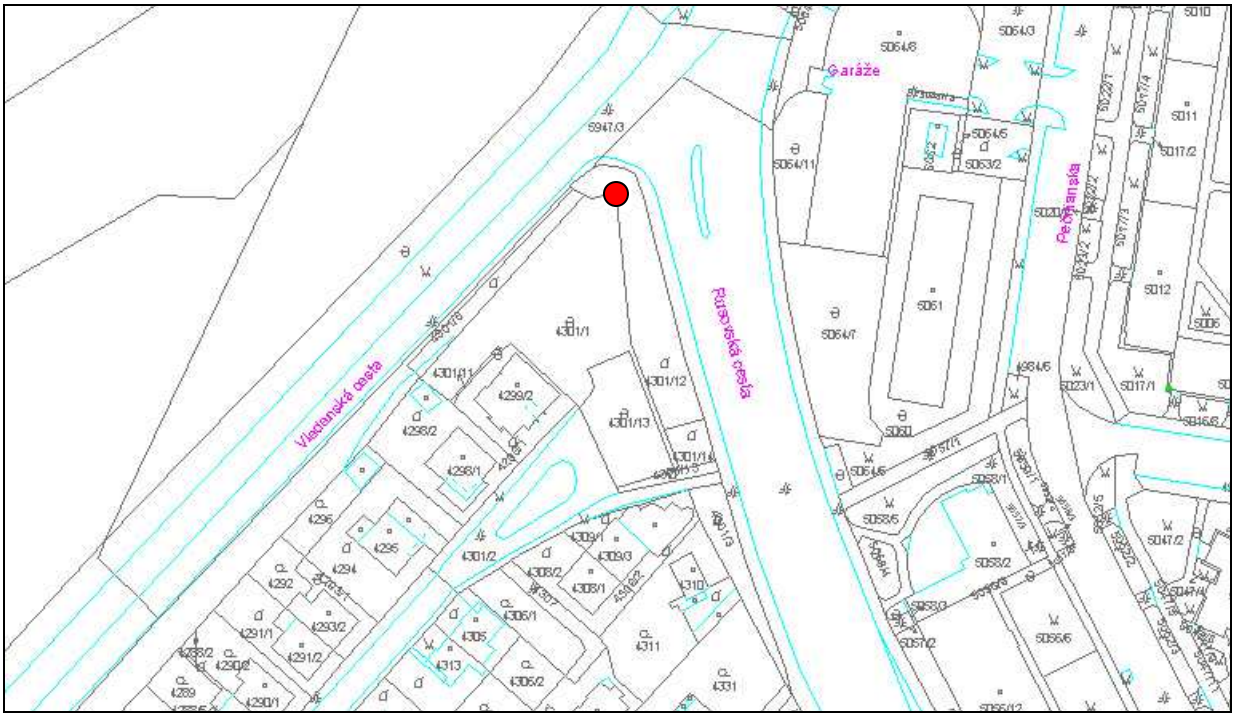
Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Ivo Štassel
Dátum: september 2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava V.
Obec: BA-m.č. Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.15**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Panská ul.
Adresa popisom:	styk Panskej ul. s estakádou Nového mosta
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník holocaustu**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

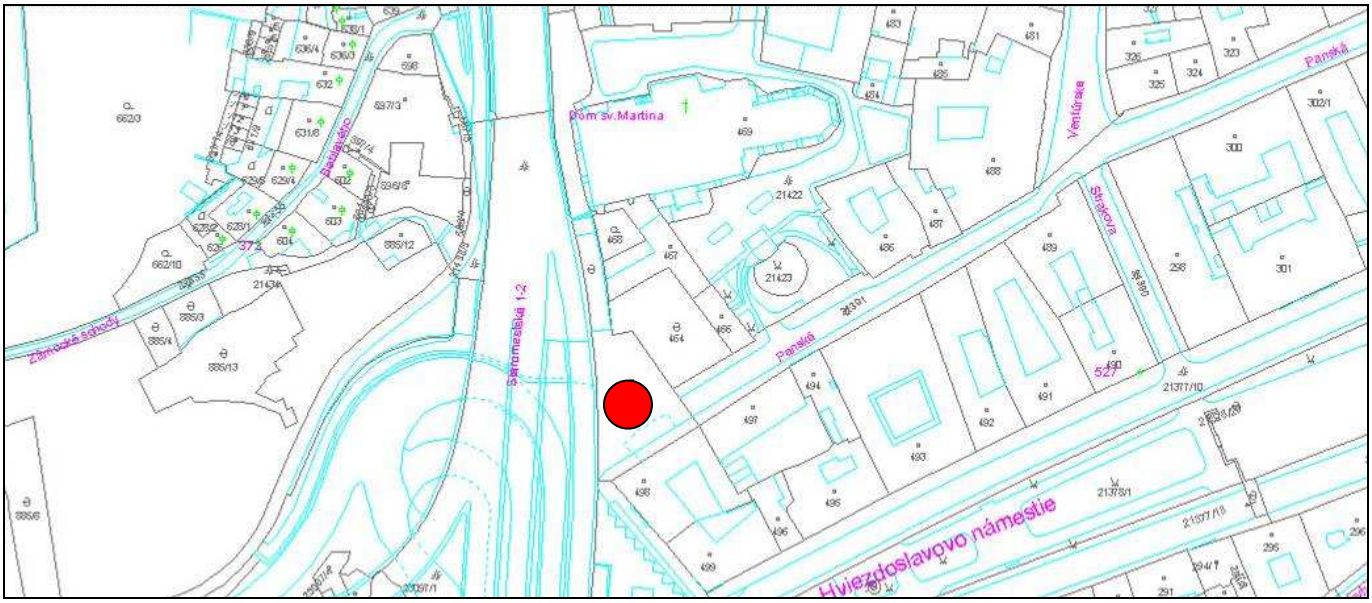
Foto:

Popis:

Pomník bol postavený na počesť obetí z radov židovského obyvateľstva. Pomník vznikol symbolicky na mieste zrútenej synagógy. Jedná sa o veľkorozmernú expresívne poňatú kovovú plastiku, ktorej pozadie tvorí stena obložená čiernym kameňom s vyobrazením synagógy.

Literatúra a pramene:
Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel
Dátum: 08/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – C.16**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Petržalka**
Adresa:	Kopčianska ul.
Adresa popisom:	pri štátnej hranici s Rakúskom
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**cintorín vojakov z 1. svetovej vojny**
Číslo v zozname MČ:	PET-1A-4

Foto:

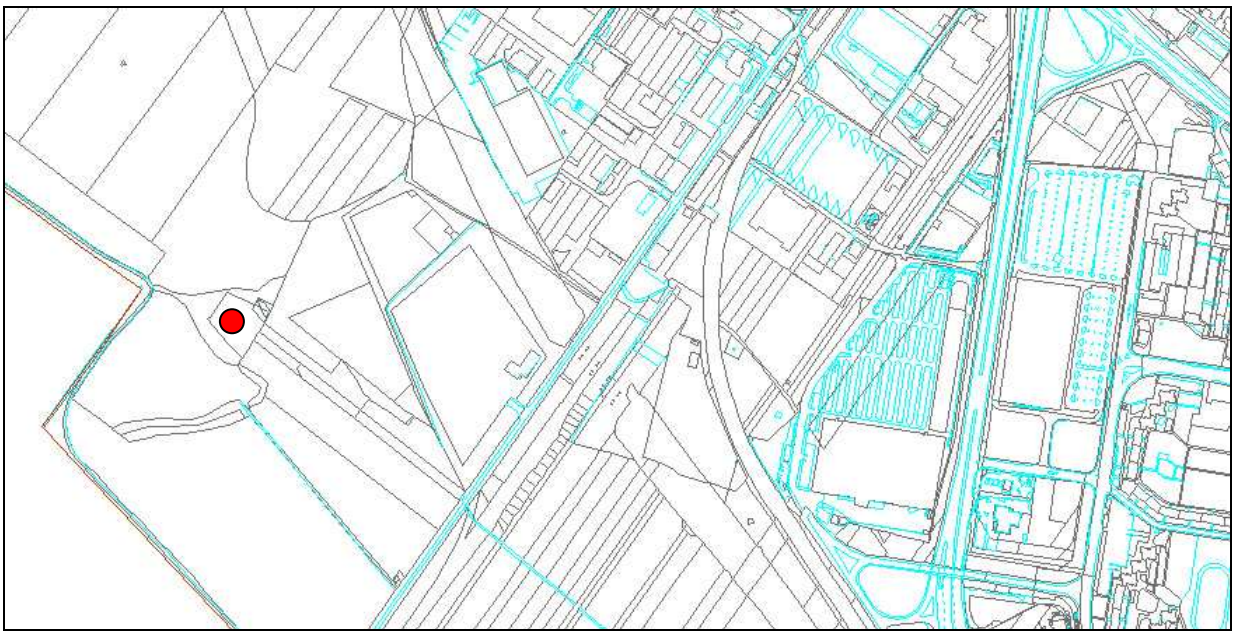
Popis:
Vojenský cintorín z 1. svetovej vojny vznikol na okraji starého chotára Petržalky na Kopčianskej ceste. Cintorín bol pôvodne riešený ako park s 331 hrobmi vojakov 9 národností, ktorí padli v 1. svetovej vojne. V zeleni košatých javorov, zelených tují a jedlí boli v polkruhoch umiestnené drevené asi 1 m vysoké kríže so strieškou, v strede cintorína bol osadený masívny trojmetrový betónový kríž. Stáli tu kamenné lavičky, cestičky boli vysypané štrkopieskom. Na cintoríne sa nachádzala aj hrobka generála Cvrčeka de Mielec, ktorú asanovali v roku 1936 a na jej mieste postavili vojenský bunker.

Literatúra a pramene:
Gustafík, J.: Spomienky Staropetržalčana. MÚ MČ Petržalka 2000.

Spracoval: V. O., MÚOP
Autor fotodokumentácie: MÚ MČ Bratislava Petržalka, odd. kultúry
Dátum: 2 – 8/2008

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava V.
Obec: BA-m.č. Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – C.17**

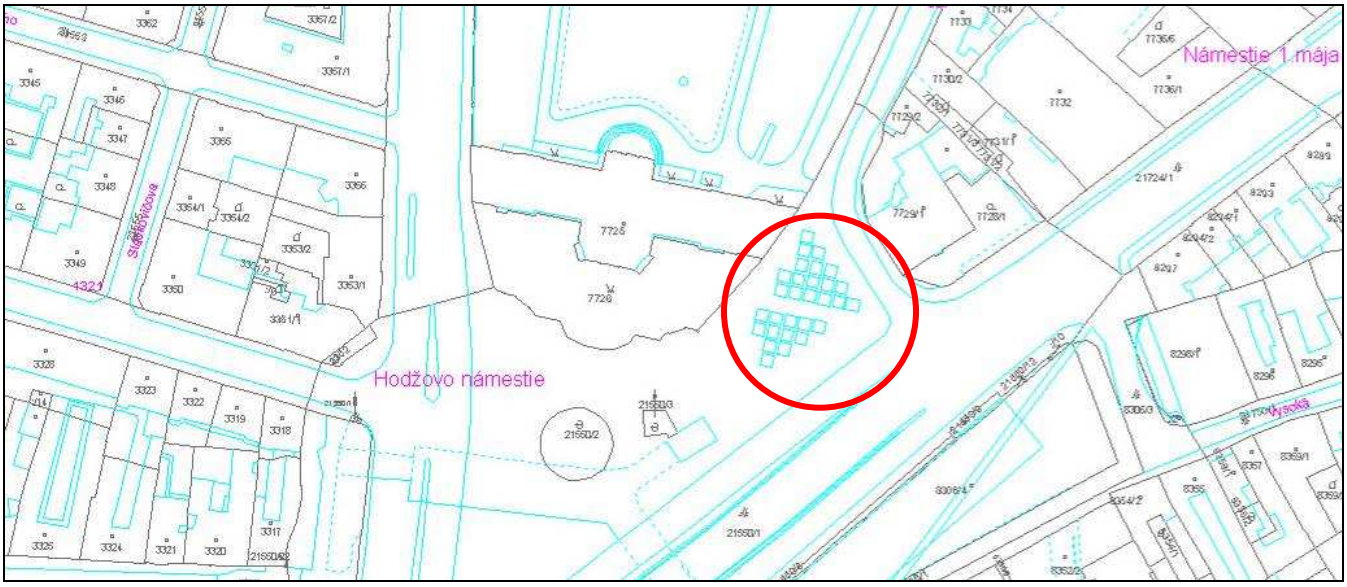
Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto, Rača**
Adresa:	Hodžovo nám., Floriánske nám., Rača
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	kategória 3 - zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**vojenský poľný cintorín**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

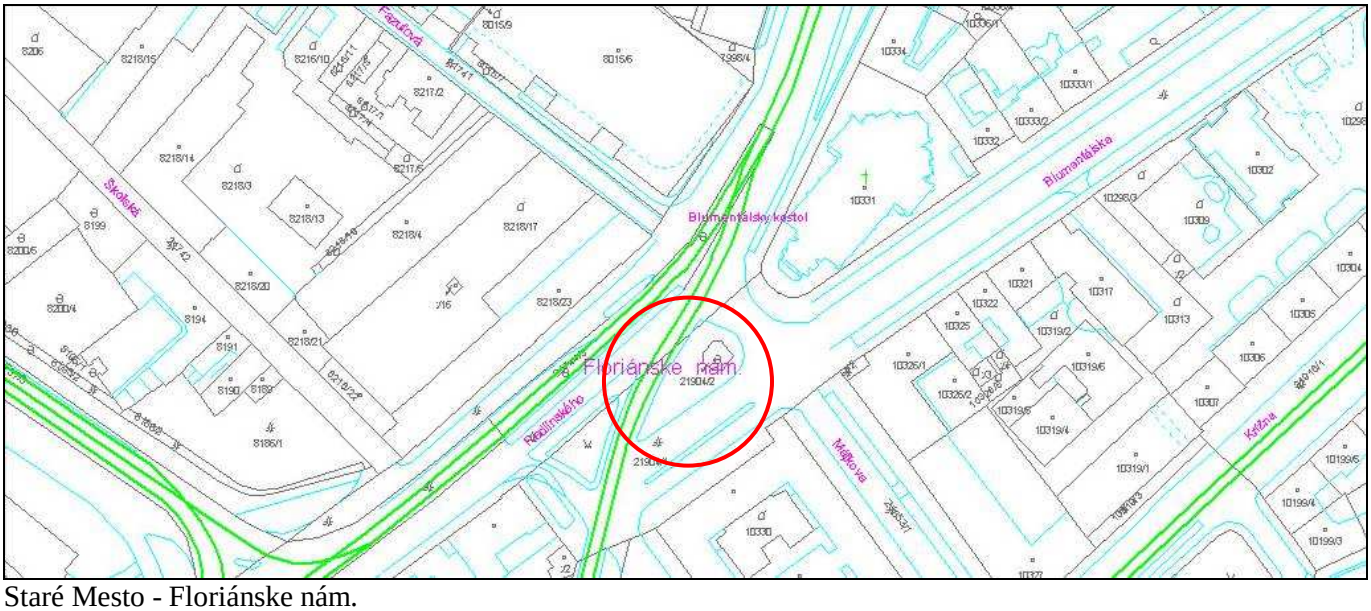

Popis:
V bojoch o oslobodenie Bratislavy dňa 4. apríla 1945 boli padlí sovietski vojaci pochovávaní najprv na poľných cintorínoch v miestach najväčších zrážok. Po skončení vojny boli ich telesné pozostatky prenesené na centrálne miesto a neskôr boli lokality hlavných poľných cintorínov v strede mesta označené kamennými pamätnými tabuľami.
V Rači bolo miesto poľného cintorína označené kovovou nápisovou doskou s textom: „*Tento pomník stojí na mieste, kde boli pochovaní vojaci sovietskej armády, ktorí padli pri oslobodzovaní Bratislavy – Rače. Je to najstarší pomník oslobodenia na území Bratislavy odhalený 5.5.1945*“

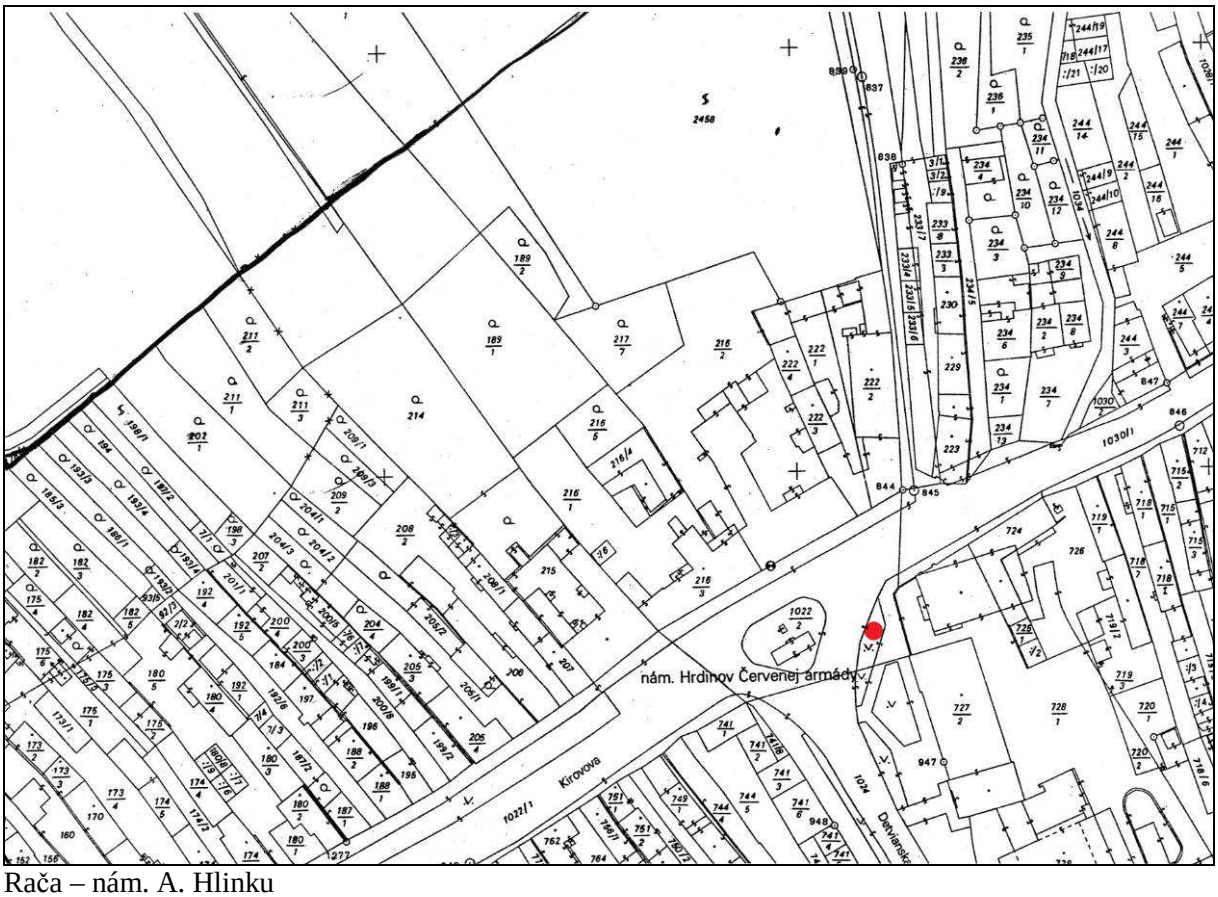
Literatúra a pramene:
Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková, PhDr. I. Štassel
Dátum: 09/2011

Staré Mesto - Hodžovo nám.

Staré Mesto - Floriánske nám.

Rača – nám. A. Hlinku

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.18**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Petržalka**
Adresa:	Dolnozemská cesta pri Chorvátskom ramene, Kopčianska ulica
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**dva bunkre pevnostnej línie z 1.ČSR**
Číslo v zozname MČ:	PET-1A-1
Foto:	

Bunker na Dolnozemskej

Popis:
Na území Petržalky sa od roku 1936 budoval obranný systém Československej republiky. Bunker na Kopčianskej ulici stojí na mieste hrobky legendárneho generála z 1. svetovej vojny Cvrčeka de Mielec na vojenskom cintoríne v Petržalke pri Durvayovej tehelni na Kopčianskej ceste, ktorú zbúrali v roku 1936.

Literatúra a pramene:
Gustafík, J.: Spomienky Staropetržalčana. MÚ MČ Bratislava-Petržalka, 2000.

Spracoval: V. O., MÚOP
Autor fotodokumentácie: V. O., MČ Petržalka
Dátum: 8/2008

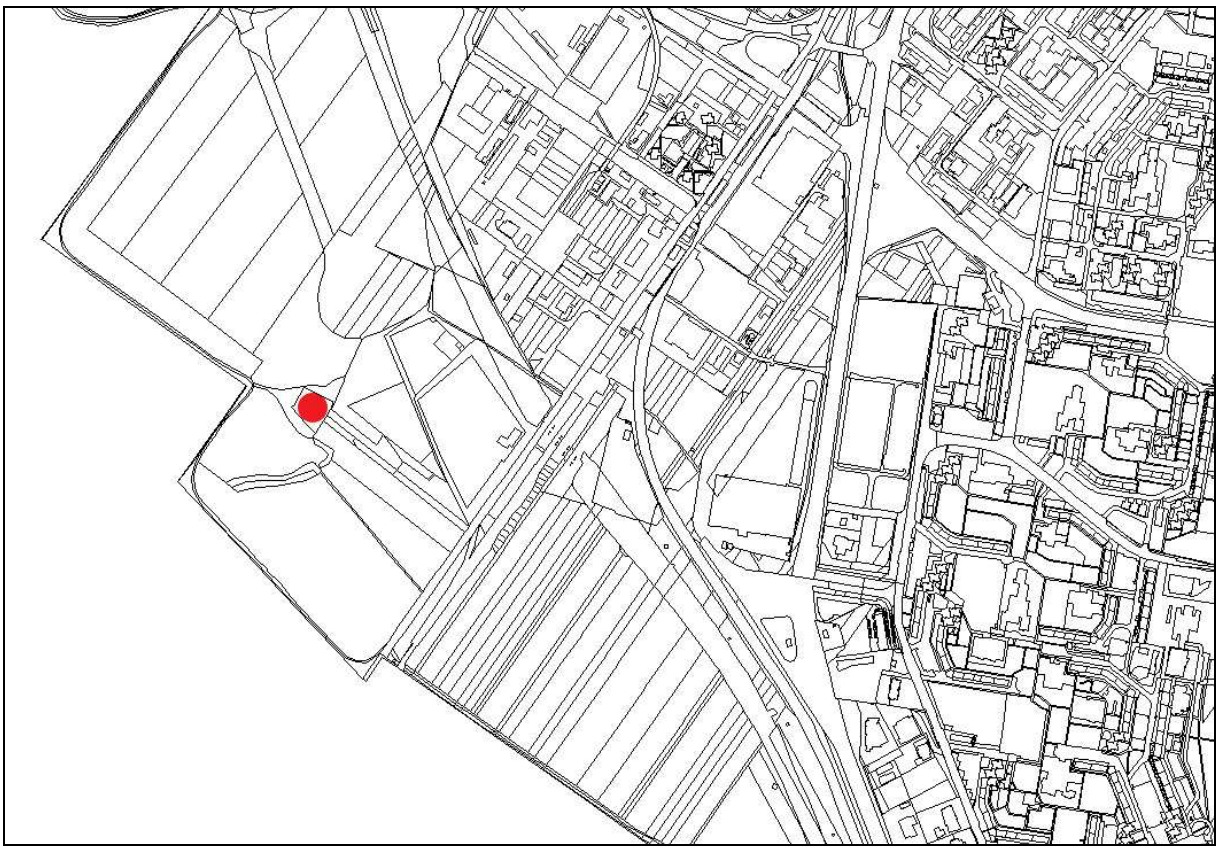
Bunker na Kopčianskej

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

Dolnozemská

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

Kopčianska

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.19**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Devínska Nová Ves**
Adresa:	Východný breh Moravy
Adresa popisom:	východne a severovýchodne od obce
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**línia vojenských bunkrov (11 ks)**
Číslo v zozname MČ:	DNV-1A-11

Foto:

Popis:
Súčasť obrannej línie postavenej na hranici medzi Rakúskom a Československom v roku 1938 – 1939. Cena jedného betónového bunkra bola približne 60 000 Kčs. Bunkre neboli nikdy použité.

Literatúra a pramene:
Panel Štátna hranica náučného chodníka Devín – Devínska Nová Ves.

Spracoval: Z. Z., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Z. Z.
Dátum: 7/2008

Lekáreň Pri Stanici
Záhradná
Milana Ábela
Opletalova
Mlynská
Devínska Nová Ves
Mikenda Present
Štrbská
Vápencová
Na kopci
Na vyhliadke
Spádová
Slov. Lift spol. S Ro
Klenotníctvo Kleopatra
Sklenárstvo Královič
Bridlicová
Dolná
Pneuservis Brody
Charkovská
Novoveská
Na mýte
Lekáreň Pri Radnici
Samaritán Pomoc Telesne
Slovenská republika
Österreich

Österreich
Slovenská republika
Südl Heimatland
Slovenská republika
Österreich

Österreich
Slovenská republika

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.20**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Nové Mesto**
Adresa:	Odborárska ulica
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**bunker z 2. svetovej vojny**
Číslo v zozname MČ:	NoM-1A-9

Foto:

Popis:
Tento objekt - masívny betónový kubus - v súčasnosti využívaný ako reštaurácia, bol pôvodne bunker postavený na začiatku roku 1945 ako súčasť opevňovacích prác Bratislavy – Festung Bratislava a jedna línia viedla od kameňolomu Rossler, k továrni Dynamit Nobel, ďalej cez Tehelné pole, Pasienky, Štrkovec a Pálenisko k Dunaju.

Literatúra a pramene:
Došek, O., Borovský Š., Bratislava - Nové Mesto. Bratislava, 1998, str.52

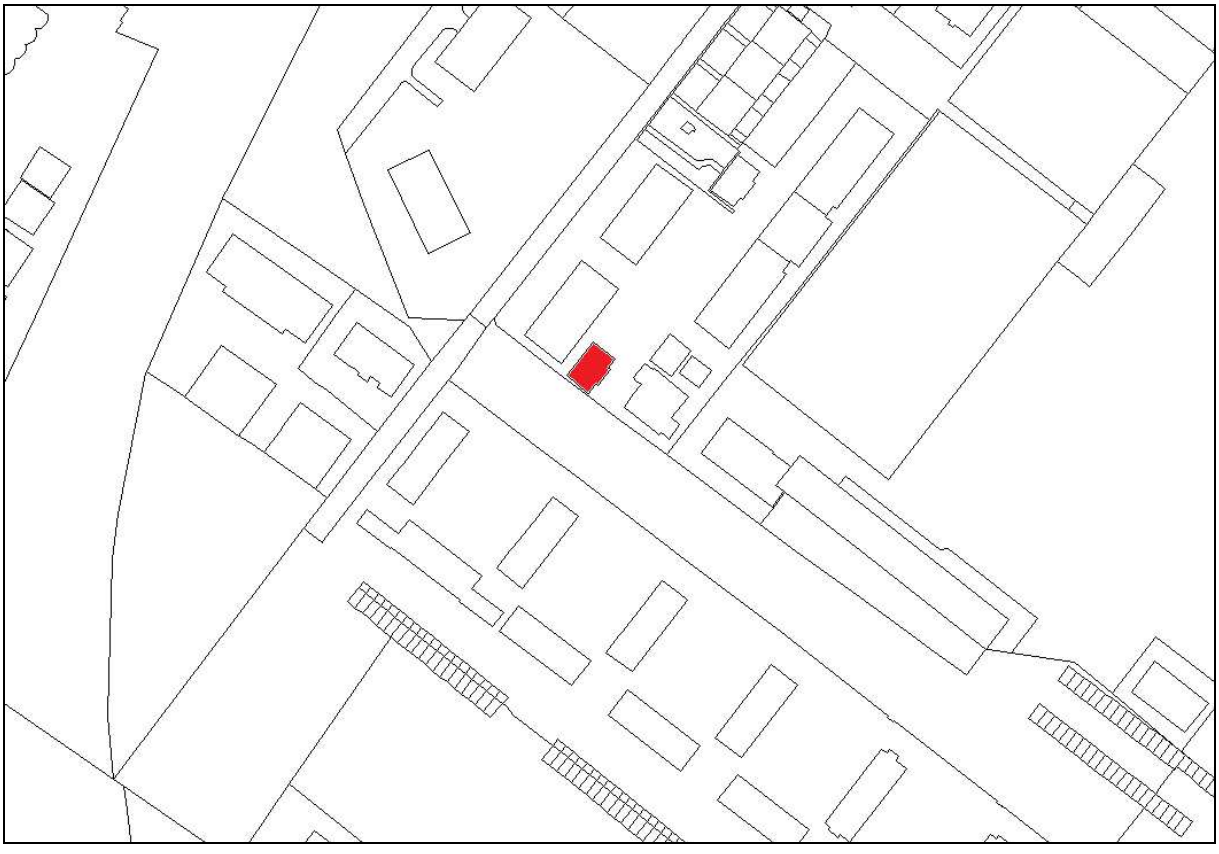
Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. Peter Horanský
Dátum: august 2008

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

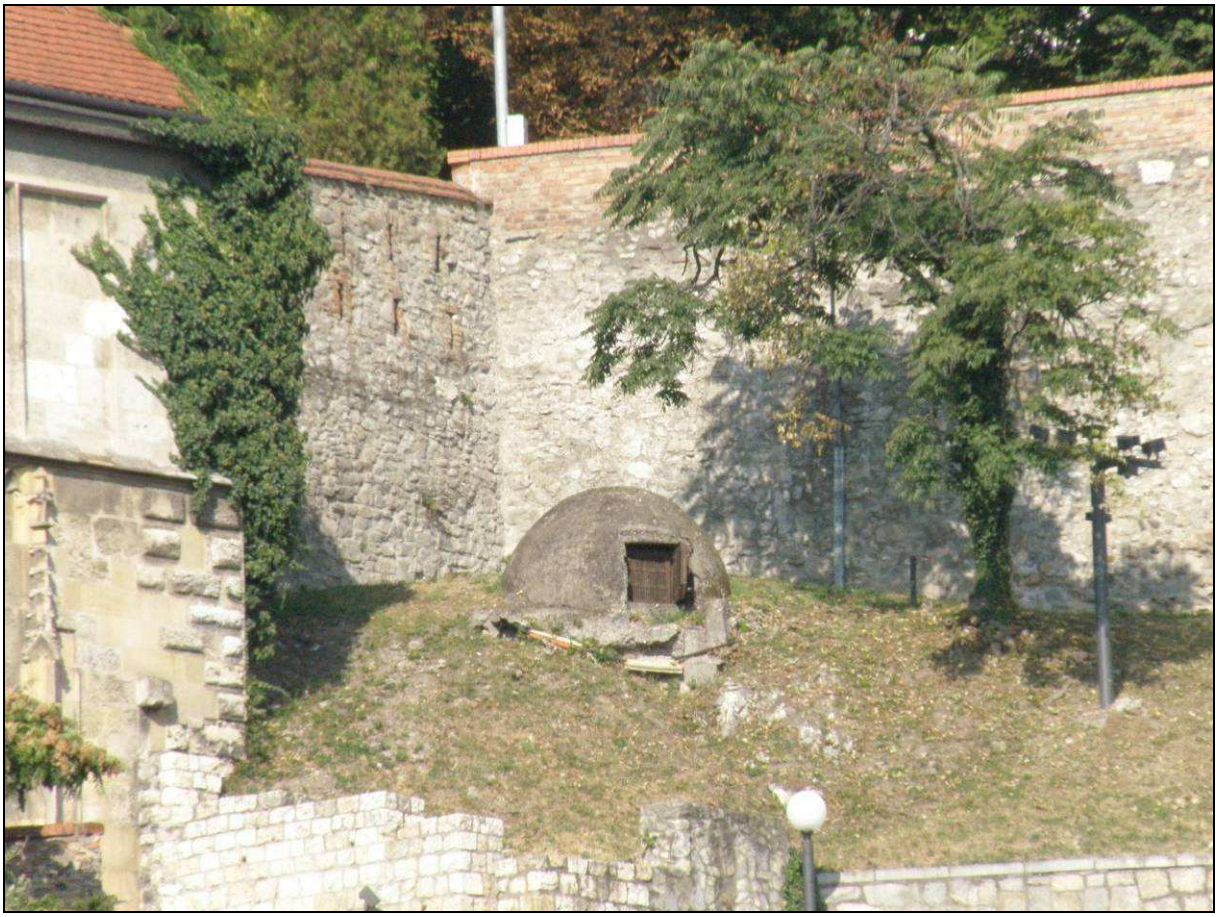
Okres: Bratislava III
Obec: BA-m.č. NOVÉ MESTO
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.21**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Zámocké schody
Adresa popisom:	severne od Žigmundovej brány hradu
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**vojenský guľometný bunker**

Foto:

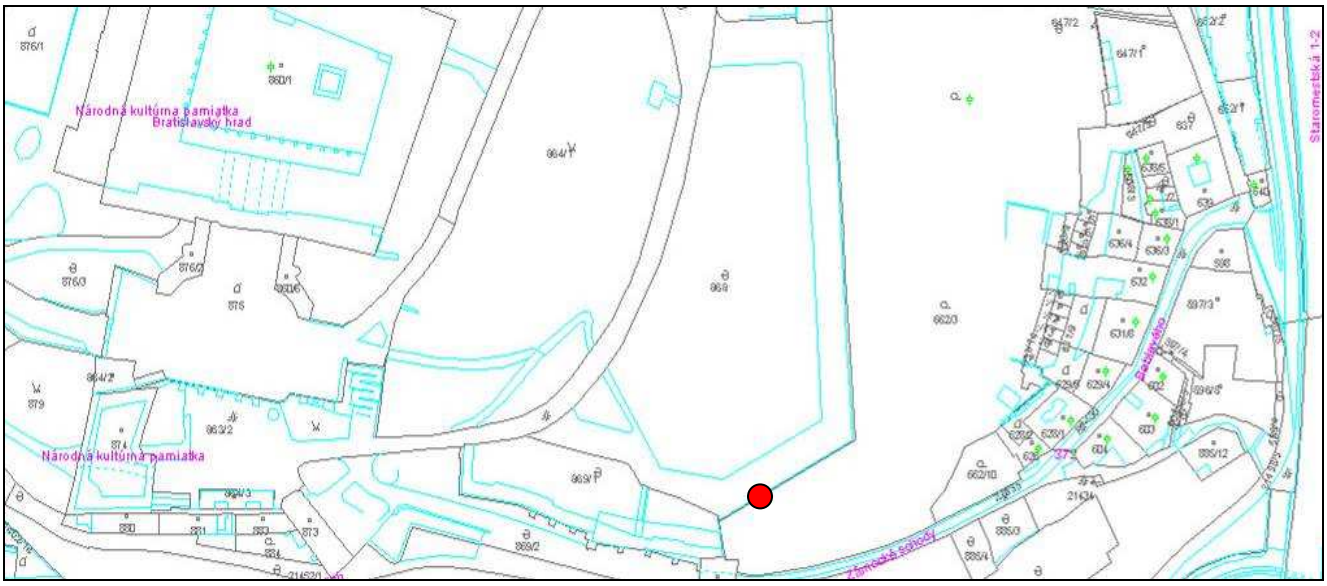

Popis:
Jedná sa o malý železobetónový bunker polguľového tvaru, z ktorého bolo možné realizovať iba guľometnú paľbu. Bunker vznikol v období 2. svetovej vojny.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – C.22**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava –**Podunajské Biskupice**
Adresa:	Trojičné námestie
Adresa popisom:	námestie pred Obecným úradom
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Pomník padlým v 1. a 2. svetovej vojne**
Č. v zozname MČ:	zatiaľ nie je evidovaný

Popis:
Pomník padlým v 1. a 2. svetovej vojne tvorí vysoký podstavec v tvare hranola , na ktorom je umiestnená socha vojaka opierajúceho sa o pušku. Socha je z pieskovca. Vojak je zobrazený v dobovom vojenskom odeve typickom pre 1. sv. vojnu. Na podstavci je na čelnej strane nápis *„In memoriam“*. Pod ním mramorová tabuľa s menami padlých biskupičanov v partizánskom boji a umučených v koncentračných táboroch počas 2. sv. vojny. Ďalšie tabule sú osadené po pravej a ľavej strane podstavca. Na jednej tabuli sú mená padlých v 1. sv. vojne a na druhej strane zoznam padlých v 2. sv. vojne. Súčasťou pomníka je aj kamenná doska s reliéfom. Na reliéfe je zobrazená žena v smútku a malý chlapec, ktorý kladie veniec. Tesaný kríž nesie dátum 1918. Na nízkom podstavci v popredí je vytesaný dátum 1914 . Na jeho vrchu je zložená zbraň a vojenská helma. Pomník je typickým predstaviteľom pomníkovej tvorby na prvú sv. vojnu. Pomník bol postavený v r. 1936, v roku 1964 bol doplnený o ďalšiu pamätnú tabulu.

Literatúra a pramene:
Vyčislík, A: Vojenské pamiatky Bratislavy (BA 1974)

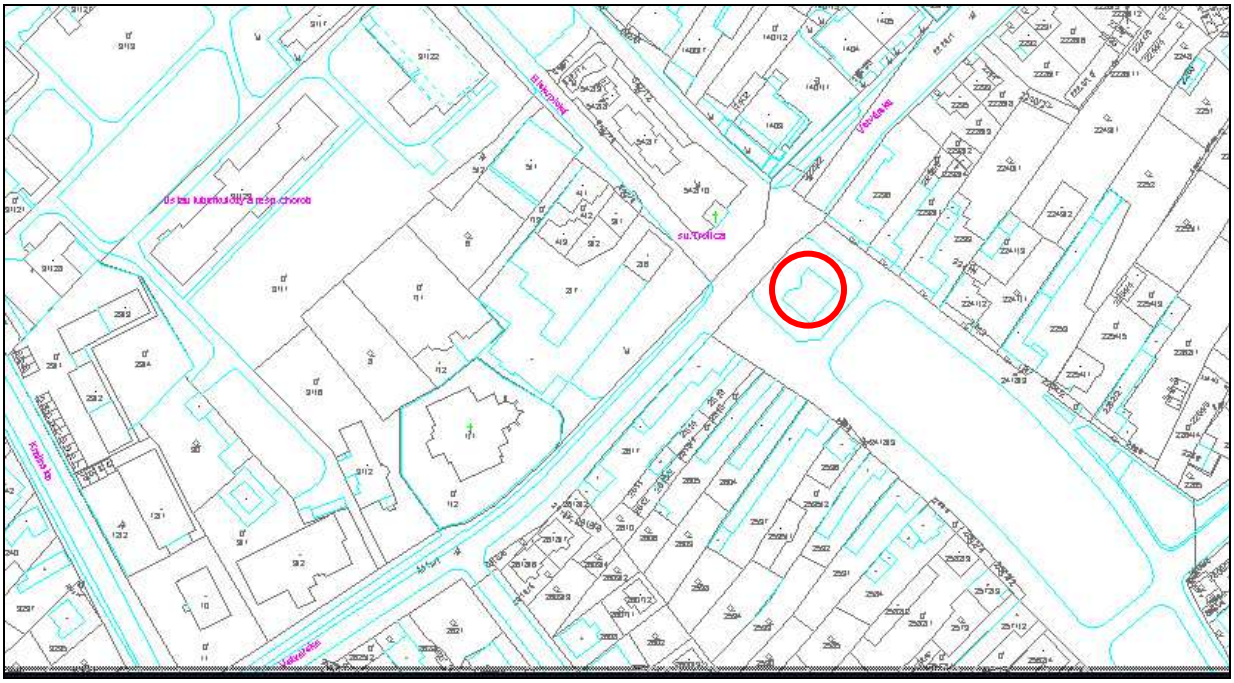
Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: september 2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II.
Obec: BA-m.č. Podunajské Biskupice
Katastrálne územie: Podunajské Biskupice

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - C.23**

Mesto: Bratislava

Typ pamätihodnosti: kategória 2 –nehmotné

Názov pamätihodnosti: **4.4.1945 - Deň oslobodenia Bratislavy**

2. apríla vojská II. ukrajinského frontu začali boj o mesto. Prvé jednotky sovietskej armády oslobodili 2. 4. Vajnory. Po krátkej leteckej príprave a prudkej delostreleckej paľbe začali sovietske jednotky 3. apríla útok. Z oblastí Dynamitky, Vajnorskej cesty, Trnavskej cesty a Trnávky vytlačili nemeckú obranu. Dňa 4. apríla zaútočila na mesto pechota, ako aj jednotky z hôr. Útočiace jednotky podporovala 27. tanková brigáda spolu s 2. rumunským tankovým plukom. Bojov sa zúčastnili aj jednotky Dunajskej riečnej flotily. Vtedy začali nemecké vojská ustupovať. Popoludní 4. apríla získali sovietske jednotky kontrolu nad mestom a zatlačili nemecké vojská smerom na Devín a Lamač. Navečer 4. apríla oslobodili Karlovu Ves. Prudké boje prebehli ešte večer v Lamači, kde sa urputne bránila jednotka nemeckých vojakov. Večer 4.4. 1945 sa boj v meste skončil. Ako uvádzajú pramene, v priebehu bojov o Bratislavu padlo 742 sovietskych vojakov, 470 nemeckých vojakov a 121 civilných obyvateľov.

Literatúra a pramene:

Vyčislík,A.: Vojenské pamiatky Bratislavy (BA 1974) s. 45 – 48
Pauliak, E.: Cesty slobody k Bratislave (BA 1980)
Kol. Dejiny Bratislavy (BA 1978)

Spracoval a reprofoto: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: október 2011

Vojaci Červenej armády na prehliadke v oslobodenej Bratislave

VI. VOJENSKÉ PAMäTIHODNOSTI

D. Iné vojenské pamätihodnosti

Zoznam položiek:

D.1 býv. Hurbanove kasárne - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.1
Staré Mesto - Kollárovo nám., Mariánska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

D.2 býv. delostrelecké kasárne - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.2
Nové Mesto - Jarošova – Vajnorská – Kutuzovova – Kukučínova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

D.3 pamätný deň na vstup vojsk Varšavskej zmluvy do Bratislavy – 21.augusta 1968
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.3
kategória – nehmotná

D.4 opevňovací systém mesta – hradby a palisády s bránami
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.4
Staré Mesto
kategória – nehnuteľná hmotná, zaniknutá

D.5 časť drevozemného valu z opevnenia keltského oppida z 1.st. pred Kr.
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.5
Staré Mesto – Farská ul. (pod vežicou klariského kostola)
kategória – nehnuteľná hmotná

D.6 murovaná zástavba rímskeho typu na ploche opevneného keltského oppida
číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.6
Staré Mesto – Hradný vrch – nádvorie paláca a severná terasa areálu
kategória –nehnuteľná hmotná

D.7 Arzenál na Vydrici - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.6
Staré Mesto, Žižkova ul.
kategória – zaniknutá

D.8 zástava vojenských vyslúžilcov - číslo v celomestskom zozname: BA – VI.- D.7
Lamač, Rača
kategória –hnuteľná hmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

V Bratislave sa zachovali budovy, ktoré boli stavané ako objekty kasární zo začiatku 20. storočia, na historických mapách ale aj v písomných prameňoch sa spomína zaniknuté opevnenie a brány historického jadra ale aj okolo predmestí, ale tiež sa pri archeologických výskumoch našli fragmenty po opevneniach z obdobia Keltov žijúcich na území Bratislavy, či máme zachované tiež hmotné hnuteľné pamiatky – zástavy vojenských vyslúžilcov, čo považujeme za dôležité a charakteristické pamätihodnosti nášho mesta spolu aj s nehmotnou pamätihodnosťou – pamätným dňom vstupu vojsk Varšavskej zmluvy do Bratislavy dňa 21. augusta 1968, preto sme ich zaradili do zoznamu pamätihodností Bratislavy.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - D.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Kollárovo nám.

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: býv. **Hurbanove kasárne**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Kasárne v súčasnosti s hlavným vstupom z Kollárovho námestia spomína vo svojom diele z roku 1905 aj T.Ortvay a síce v súvislosti s Mariánskou ulicou (Mária útca) : „Za svoje meno vďačí Mariánska ulica skutočnosti, že na starom dome v záhradnej časti ulice bola umiestnená kamenná socha Panny Márie. Táto pekná socha sa dosiaľ zachovala a teraz zdobí stenu nových honvédskych (Hurbanových) kasární, ktorých trakt je obrátený do Mariánskej ulice. Predtým sa na ulici nachádzal obľúbený zábavný podnik Mariánska záhrada.“
Trojpodlažná budova kasární sa nachádza na rohu Mariánskej ulice a Kollárovho námestia. V strešnej časti skoseného nárožia sa nachádza československý erb – lev, z každej strany sú dve hlavy vojakov v helmách.

Literatúra a pramene:T.Ortvay, Ulice a námestia Bratislavy. Ferdinandovo mesto. Vydavateľstvo TP Marenčin.2004 (1905).

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum:august 2008

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VI. - D.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Nové Mesto**

Adresa: Kutuzovova, Jarošova ulica

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: bývalá vozatajská a delostrelecká **kasáreň**

Číslo v zozname MČ: **-**

Foto:

Popis:
Komplex prízemných a 3-4 poschodových budov nachádzajúcich sa v priestore ohraničenom ulicami Kutuzovovou, Vajnorskou, Jarošovou a Tehelnou zo začiatku 20. storočia. Okrem obytných budov pre oficierov a vojakov tu boli aj maštale pre kone, výcviková hala, zoradištia, budovy pre uskladnenie zbraní, diel, munície, nachádzala sa tu tiež domobranecká obvodná zotavovňa . Nad vstupom prízemného vstupného objektu sa nachádza mestský znak.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr.Peter Horanský, Viera Obuchová
Dátum: august 2008

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava III
Obec: BA-m.č. NOVÉ MESTO
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VI. - D.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť:

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória nehmotná

Názov pamätihodnosti: **pamätný deň na vstup vojsk Varšavskej zmluvy do Bratislavy**

Popis:

Vpád vojsk Varšavskej zmluvy do Česko-Slovenska, komunistickou stranou označovaný za vstup spojeneckých vojsk, známy aj ako operácia Dunaj, bol vojenský vpád vojsk piatich socialistických krajín Varšavskej zmluvy na čele so Sovietskym zväzom (ZSSR, Maďarsko, Poľsko, Bulharsko). Vojská NDR sa síce na inváziu tiež pripravili ale v poslednej chvíli bola ich účasť odvolaná z Moskvy. Invázne vojská, ktoré na územie ČSSR vstúpili 21. augusta 1968 obsadili väčšinu strategických miest po celej krajine. Operácie sa zúčastnilo asi pol milióna mužov a okolo 5 000 tankov. Operácii velil sovietsky armádny generál I.G. Pavlovskij Verejnosť v priebehu prvého týždňa vyjadrovala silný odpor k takémuto jednaniu spojeneckých krajín, sama však nebola schopná jednať. Dôsledkom vpádu bolo potlačenie česko-slovenského pokusu o reformu socializmu, obrodného procesu známeho ako Pražská jar. Došlo k zatknutiu a internácii vedúcich česko-slovenských predstaviteľov Dubčeka, Smrkovského, Černíka a ďalších. Invázne jednotky Sovietskej armády zostali v krajine až do roku 1991.

V 60. rokoch sa politický systém v Česko-Slovensku dostal do krízy. Nemalý podiel na tom mal i vtedajší prezident a prvý tajomník ÚV KSČ Antonín Novotný. V januári 1968 bol Novotný z funkcie generálneho tajomníka odvolaný. Na jeho post bol zvolený Alexander Dubček. V máji bol za prezidenta zvolený Ludvík Svoboda, predsedom vlády sa stal Oldřich Černík a predsedom národného zhromaždenia Josef Smrkovský. Čoskoro sa do popredia politického života dostala otázka reformy komunistického režimu presadzovaná Dubčekom ako „socializmus s ľudskou tvárou“. Proces zahŕňal liberalizáciu a demokratizáciu spoločnosti. Prebehli prvé tajné voľby do predsedníctva KSČ. Akčný program KSČ mal zabezpečiť aby sa moc nekumulovala v rukách vysokých štátnych predstaviteľov, mal tiež zaistiť osobné práva jednotlivcov, nadviazanie spolupráce aj so západnými krajinami, či decentralizáciu správy podnikov. Bola zrušená cenzúra. Súčasne s tým prebiehala v krajine aj federalizácia. Proti týmto procesom sa však stavala konzervatívna časť komunistickej strany, ktorú predstavovali Vasiľ Biľak, Drahomír Kolder či Oldřich Švestka.

V priebehu jari a leta 1968 prišlo k viacerým rokovaniam medzi predstaviteľmi ČSSR a ZSSR.Keďže tieto rozhovory neboli úspešné, Sovieti začali zvažovať vojenský zásah. 18. augusta na rokovaní v Moskve, 5 zainteresovaných krajín Varšavskej zmluvy schválilo plán invázie. Pre akciu, označenú ako operácia Dunaj, 5 krajín Varšavskej **zmluvy vyčlenilo jednotky o sile 27 divízií (12 tankových, 13 motostreleckých, 2 výsadkové) a 1 leteckú** armádu, o celkovej sile 200 až 750 000 vojakov s 800 lietadlami, 2 až 6 300 tankami a 2 000 delami a raketometmi. Tieto sily ako celok výrazne prevyšovali počtom Československú ľudovú armádu. Na operácii sa zúčastnilo asi 28 000 poľských vojakov. Účasť východonemeckých vojsk je sporná a najnovšie zdroje potvrdzujú, že tieto vojská nedostali povolenie vyraziť zo svojich nástupných pozícií za hranicami. Operácii velil generál I.G. Pavlovskij. Intervenčné sily boli rozdelené do troch skupín. Skupina A (sovietske a poľské jednotky) prenikli na

česko-slovenské územie z územia Poľska (Legnica - Krakov). Skupina B tvorená vojskami ZSSR a NDR vyrazila z NDR (oblasť Görlitz, Zittau, Drážďany a Kliegenthal). Skupina C, ktorú tvorili sovietske, maďarské a bulharské jednotky vnikla do Česko-Slovenska z maďarského územia z oblasti Györu. Vojaci intervenčných vojsk boli propagandou informovaní, že zasahujú proti kontrarevolúcii a v prípade, že nevstúpia do krajiny ako prví, obsadia Česko-Slovensko západné mocnosti.

Sovietska tlač odôvodňovala v nasledujúcich dňoch vstup vojsk i existenciou pozývacieho listu, ktorý zostavili prívrženci konzervatívneho krídla KSČ, v ktorom žiadali o pomoc v boji proti kontrarevolúcií.

20. augusta 1968 okolo 23:00 navštívil prezidenta Svobodu sovietsky veľvyslanec Červonenko a oznámil mu, že vojská Varšavskej zmluvy prekročili československé hranice Operácia sa začala 20. augusta 1968 o 23:20. Najdôležitejším prvkom operácie bol moment absolútneho prekvapenia. Okolo 2:00 ráno pristálo na Ruzyňskom letisku v Prahe dopravné lietadlo Antonov An-12 s výsadkovou jednotkou, ktorá zaistila letisko, na ktorom začali pristávať ďalšie lietadlá s vojakmi a technikou.Obyvatelia krajiny boli týmto aktom agresie šokovaní, mnohí zastavovali postupujúce jednotky a snažili sa vojakom vysvetliť, že na inváziu nebol žiadny dôvod. Na niektorých miestach obyvatelia strhli označenia ulíc a smerové tabule aby okupačné sily dezorientovali. Československá ľudová armáda, na rozkaz prezidenta Svobodu, nekládla odpor. Jednotky dostali zákaz vychádzania. Z vojenského hľadiska bola operácia uskutočnená perfektne, všetky významné miesta a priestory boli v priebehu dňa obsadené. Nepodarilo sa však uskutočniť predpokladaný prevrat a nastoliť robotnícko-roľnícku vládu, ktorú by zorganizovali odporcovia reforiem z konzervatívneho krídla KSČ.

V Bratislave zahynuli v auguste 1968 pri streľbe okupačných vojsk D. Košanová a P.Legner, ktorí majú pamätné tabule na budove UK na Šafárikovom námestí a Hlavnej pošty na námestí SNP.Improvizovaný pamätník z tehál a kvetov na schodoch pred UK na mieste zastrelenia D.Košanovej(foto 2 hodiny po streľbe).

Literatúra a pramene: internet

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Dátum: október 2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – D.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Staré Mesto**

Adresa:

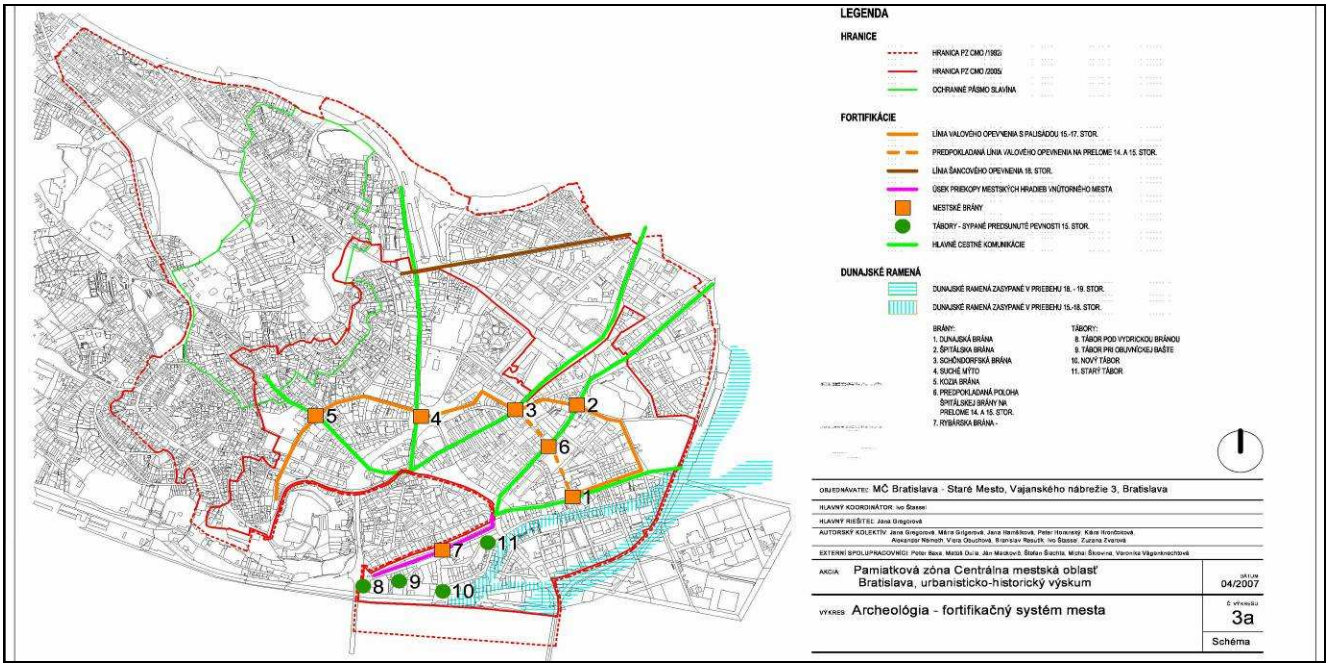
Adresa popisom: hradbový prstenec, palisádový prstenec

Typ pamätihodnosti: kategória 3 - zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **opevnenie mesta**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Prstenec murovaných hradieb obopínal stredoveké jadro mesta v línii: Staromestská ul., Kapucínska ul., Župné nám., Hurbanovo nám., nám.SNP, Gorkého ul., Hviezdoslavovo nám. a Rybné nám. Budovaný bol v priebehu 14.storočia ako jednoduchý kamenný prstenec hradieb s priekopou; v 1.polovici 15.storočia bol doplnený druhým, parkánovým prstencom s delostreleckými baštami. Nachádzali sa tu tri hlavné brány (Vydrická, Laurinská a Michalská) a jedna menšia bránka (Rybárska). V 1.polovici 15. storočia boli brány posilnené opevnenými predbrániami – barbakanmi. Opevnenie stálo až do roku 1777, a potom bolo postupne búrané s výnimkou Michalskej veže a úseku hradieb na Staromestskej ulici.
Palisádové opevnenie chránilo stredoveké predmestia. Jednalo sa o drevozemný val s priekopou, ktorý vznikol v 1.polovici 15. storočia v súvislosti s husitskými vojnami. Palisády sa začínali pri západnej terase hradného paláca, pokračovali po ulici Palisády na Suché mýto, pokračovali cez tri námestia (Hodžovo, 1.mája a Kollárovo) a išli ďalej po ul. 29.augusta až k Dunajskej ulici (po rameno Dunaja). Nachádzali sa v nich štyri väčšie brány: na Suchom mýte (ul.Suché mýto), schondorfská (Obchodná ul.), špitálska (Špitálska ul.), dunajská (Dunajská ul.), ako aj jedna menšia bránka (Kozia ul.). Palisádové opevnenie zaniklo v priebehu 18.storočia vďaka rozširujúcej sa zástavbe a v súvislosti s vytýčením novej colnej hranice mesta.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie:

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – D.5**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Staré Mesto**

Adresa: Farská ul.

Adresa popisom: západne od kostola Klarisiek

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **úsek drevozemného valu keltského oppida**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

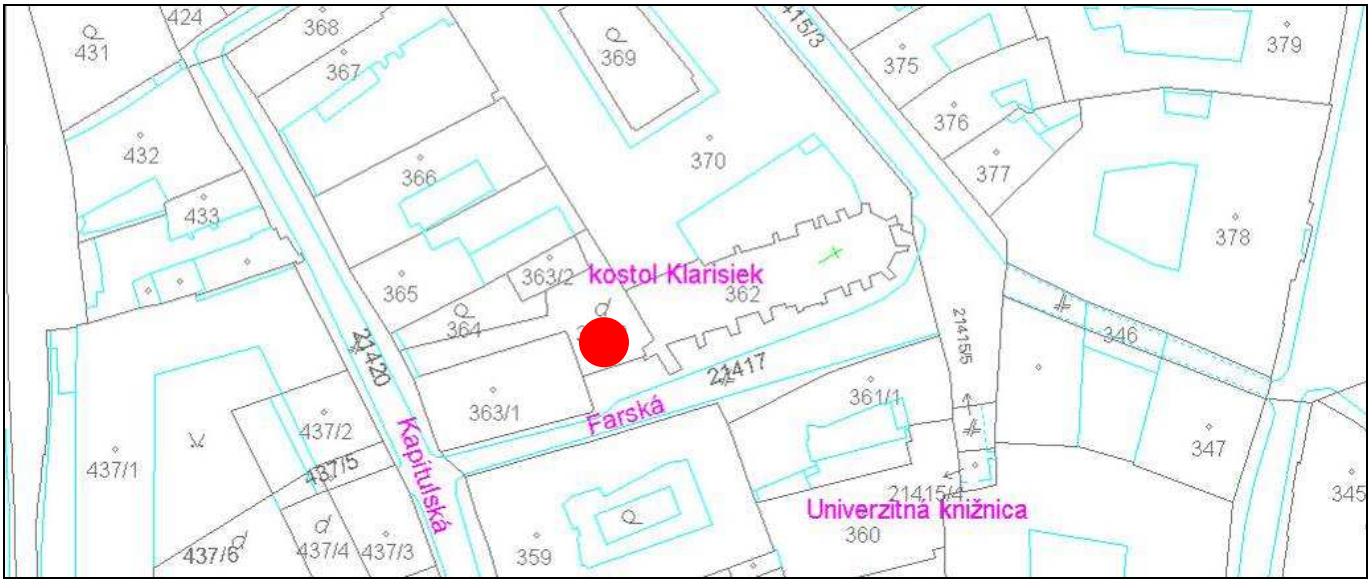

Popis:
Úsek drevozemného valu obopínajúceho hradisko na Hradnom vrchu s keltským osídlením z 1. storočia pred Kr. Val bol postavený na hrane terénneho zlomu, ktorého nižšia časť bola upravená ako priekopa. Čelná stena valu bola vyložená lomovými kameňmi kladenými nasucho.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. – D.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Hradný vrch – areál bratislavského hradu
Adresa popisom:	nádvorie paláca a severná terasa
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	murovaná zástavba rímskeho typu na ploche opevneného keltského oppida na Bratislavskom hrade
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

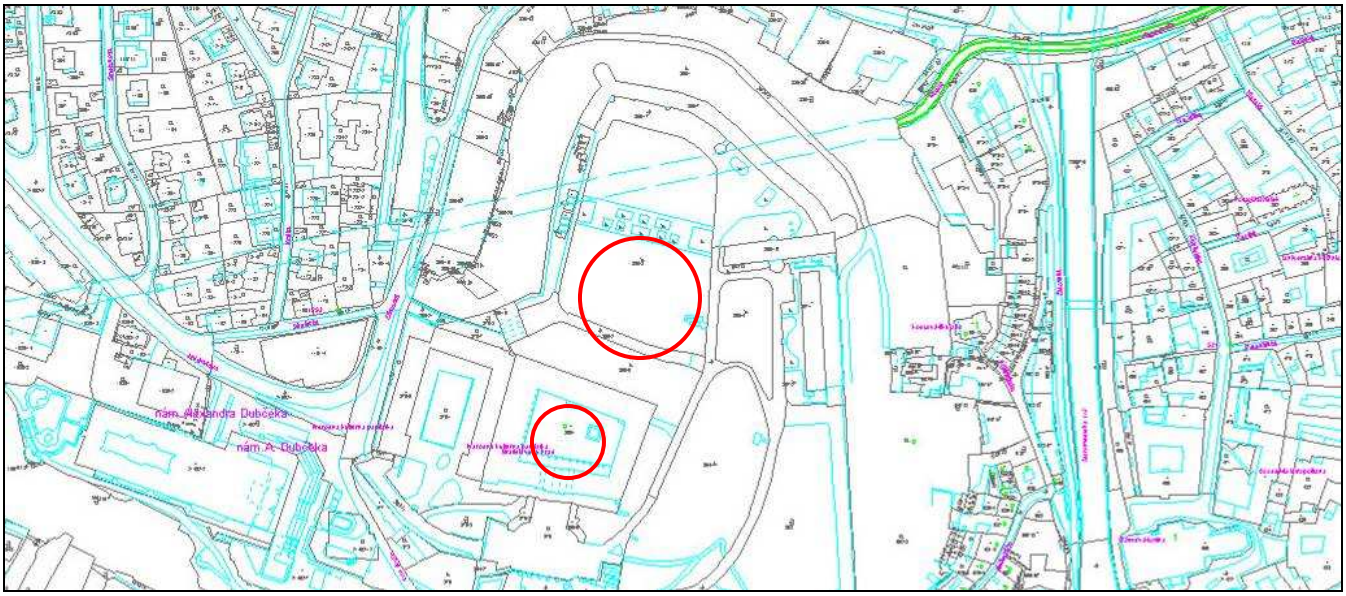
Popis:

Archeologický výskum Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave na nádvorí hradu (PhDr.Lesák, Mgr. Vrteľ, Mgr. Kováč), na severnej terase - baroková záhrada (Mgr. Resutík) a zimnej jazdiarne (PhDr. Musilová) priniesol objav komplexu rímskych murovaných kamenných architektúr so zachovanými omietkami a rôznymi typmi brúsených maltových dlážok typu terazzo a opus signinum. Išlo o architektúru postavenú rímskou stavebnou technikou pravdepodobne pre zámožné keltské kniežatá obývajúce bratislavské oppidum v neskorej dobe laténskej. Okrem samotnej murovanej architektúry sa archeologickým výskumom podarilo objaviť niekoľko negatívov dokumentujúcich rôzne predchádzajúce stavebné fázy tohto veľkolepého keltského stavebného komplexu, množstvo fragmentov rímskych amfor dokazujúcich čulý obchod na križovatke Jantárovej a podunajskej obchodnej cesty.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislava **BA - VI. - D.7**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Staré Mesto

Adresa: Žižkova 2

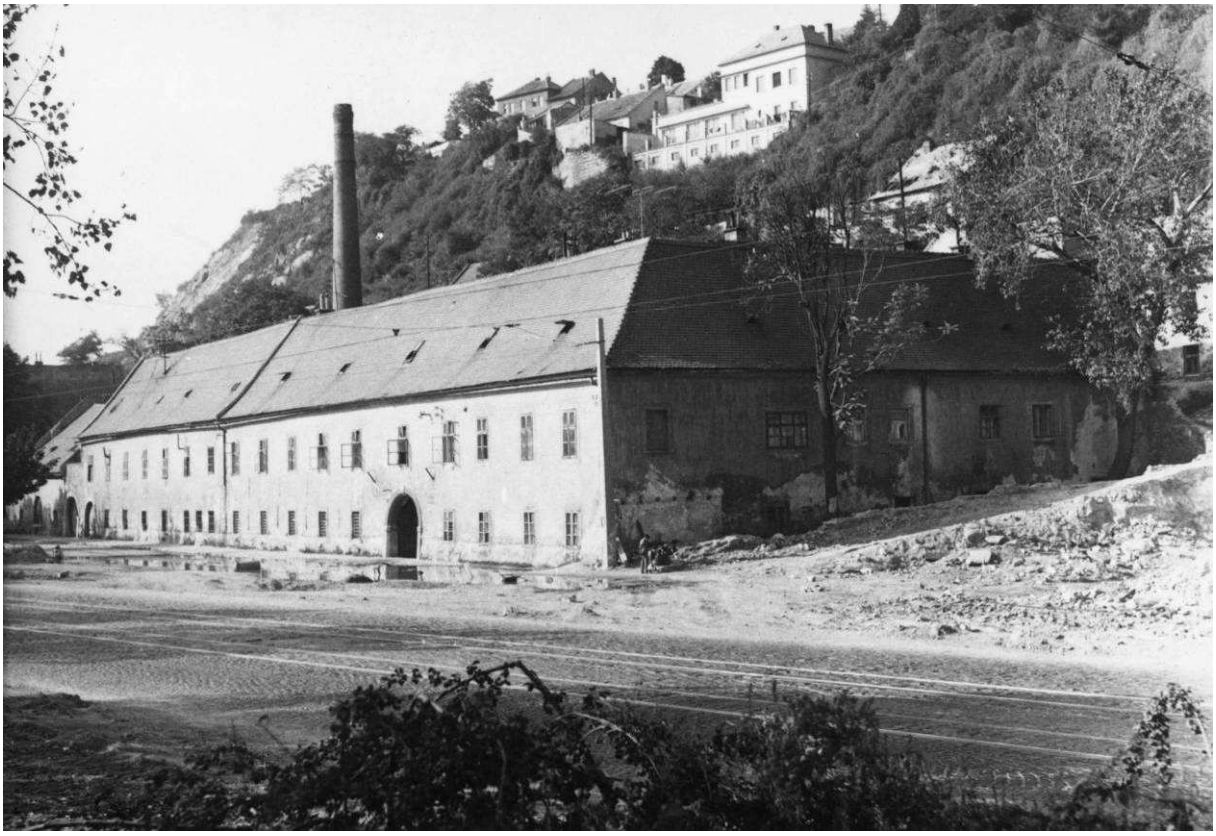
Adresa popisom: roh Žižkovej a Šťukovej ul.

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **Arzenál**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

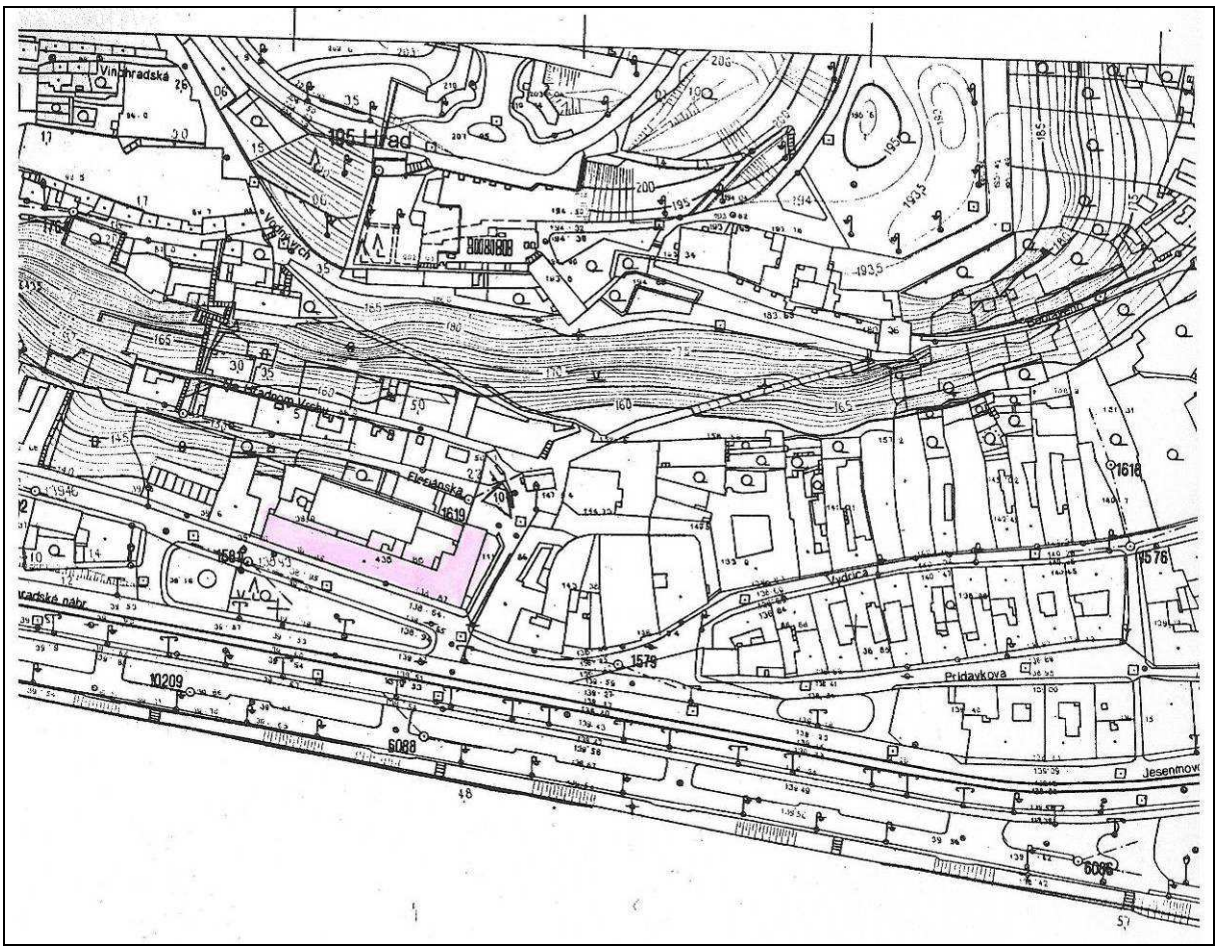

Popis:
Už v 16. storočí tu stál arzenál, ktorý navštívil počas svojho pobytu v dňoch 18. do 20. júna 1698 ruský cár Peter Veľký. Neskoršie tu bol zásobovací úrad, sklad a v 19. storočí vojenské sklady a pekárne.Za I. Československej republiky tu bola divízna zásobáreň č.9 Československej armády a proviantný útvar.

Literatúra a pramene:
A.Vyčislík, Vojenské pamiatky Bratislavy. Obzor, MSPS, Bratislavy, 1974

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová

Dátum: október 2011

plán časti Podhradia , Bratislava, rok 1967

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - D.8**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Lamač** a **Rača**
Adresa:	Malokarpatské námestie (Lamač) Detvianska ulica (Rača)
Typ pamätihodnosti:	kategória 1B –hmotné hnuteľné pamätihodnosti
Názov pamätihodnosti:	**Zástavy vojenských vyslúžilcov**
Č. v zozname MČ:	Lamač - LAM-1B-2; Rača - RAČ-1B-4

Lamač – spolková zástava

Detail maľby sv. Rozálie v Lamači

Popis: Zástava vojenských vyslúžilcov v Lamači má tvar štvorca s rozmermi strán cca 1 m. Je vyhotovená z pevnej hodvábnej látky, ktorá je zdvojená. Na čelnej strane je v kruhovom medailóne namaľovaný portrét generála Milana Rastislava Štefánika. Medailón lemuje vyšívaný nápis : *„Spol. vysl. Vojakov č.18 generála M. R. Štefánika v Lamači. Rok 1936 “* Jednotlivé rohy zástavy sú dekorované ornamentmi vyšívanými zlatou niťou, ktorých hlavným motívom je lipová ratolesť. Druhá strana zástavy má na centrálnom mieste medailón s obrazom sv. Rozálie - patrónky Lamača. Okolo medailónu je text: *„Náš smer, náš cieľ – chráni vlasť a mier.“* Rohy sú rovnako dekorované ornamentmi. Zástava je po svojom obvode lemovaná zlatými strapcami. Jej súčasťou je aj drevená žrď opatrená kovovými plieškami s menami zakladajúcich členov spolku.

O vzniku spolku a jeho činnosti hovorí ich webová stránka: „Spolok vyslúžilých vojakov bol v Lamači založený v roku 1936 a patrí medzi najstaršie spolky, ktoré dodnes aktívne v Lamači pôsobia. Spolok bol založený bývalými legionármi I. svetovej vojny na počesť Milana Rastislava Štefánika, ktorého meno majú hrdo uvedené vo svojom názve.

Pôvodne bol založený na podporu pozostalých po padlých legionároch, ktorí bojovali na východnom fronte. Títo pozostalí patrili medzi tých najchudobnejších. Ich domy boli v Lamači označené tabuľkou s názvom „Legionár“ a spolok ich finančne podporoval.

Od tých čias sa činnosť členov preniesla trochu do inej podoby. Nezabudnuteľné sú ich aktivity- spolok organizoval každú hodovú zábavu, staral sa o úpravu parku na Vrančovičovej ulici, udržiaval pamätník Bitke pri Lamači, ktorý sa nachádza v blízkom lese smerom na Železnú Studničku. V roku 1970 oplotili lamačský cintorín, o čom svedčí aj pamätná tabuľa umiestnená pri vchode. Keďže z pôvodných pobočiek na Slovensku už viac ako polovica zanikla, môžeme byť právom hrdí, že v Lamači tento Spolok vyslúžilých vojakov, jeho 18-ta odbočka, funguje už viac ako 70 rokov.“

Literatúra a pramene: http://svvl.wbl.sk/Historia.html

Rača – spolková zástava

Popis: **Hlavná spolková zástava** vojenských vyslúžilcov v Rači má tvar štvorca , je z hrubozrnného plátna pošitého hodvábom v rozmere 115 x 108 cm. Na čelnej strane je v kruhovom medailóne namaľovaný portrét generála Milana Rastislava Štefánika vo vojenskej uniforme. Medailón lemuje vyšívaný nápis : *„Spolok vyslúž. vojakov č.22 Generál M. R. Štefánik v Račištorf 1934- 1936 “* Jednotlivé rohy zástavy sú dekorované ornamentmi vyšívanými zlatou niťou. Druhá strana zástavy má na centrálnom mieste medailón s obrazom patrónov Rače – apoštolov sv. Filipa a Jakuba. Okolo medailónu je bohatý vyšívaný rám a text: *„Buďme svorní verní vlasti a národu!.“* Rohy sú rovnako dekorované ornamentmi. Zástava je po svojom obvode dekorovaná farebným pásom vo farbách trikolóry. Súčasťou zástavy je aj žrď s donačnými plieškami, na ktorých sú mená donátorov a zakladajúcich členov spolku .
Spolkové zástavy sú dokladom bohatej spolkovej činnosti v Rači.

Spolok vyslúžilých vojakov generála M.R. Štefánika v Rači
(vtedy Račištorf) bol založený 15.8.1934. Spolkovú miestnosť mali v hostinci Peklo. Zástavu posvätili v roku 1936. Spolok sa pravidelne zúčastňoval národnej púte k mohyle generála Štefánika na Bradlo. Po roku 1989 bola činnosť spolku obnovená. Dnes sa členovia stretávajú v Rači, v budove bývalej Hasičskej zbrojnice, kde majú upravené priestory. Zasadacia miestnosť je plná veľmi zaujímavých predmetov viažucich sa k členom spolku, sú tu uložené uniformy, zástavy, knihy a množstvo rôznych dokumentov a fotografií. O túto mimoriadnu zbierku sa dnes vzorne stará súčasný predseda Zväzu vyslúžilých vojakov gen. M.R.Štefánika, pán Jozef Moravanský.

Sv. Filip a sv. Jakub

Spolková miestnosť v Rači

Literatúra a pramene:

1. Havlovič Ľ.: Rača – z dejín a pamiatok obce (Bratislava 2002)
2. Informácie od p .J. Moravanského – predsedu Spolku vyslúžilých vojakov

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: júl 2010

VII. PRIEMYSEL

A. Technické stavby

Z o z n a m p o l o ž i e k :

A.1 budova býv. 8.vydrického mlyna nazývaného „Klepáč“
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.1
Nové Mesto – Cesta mládeže
kategória – nehnuteľná hmotná

A.2 budova z býv. komplexu 5.vydrického mlyna s kamenným segnerovským erbom
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.2
Staré Mesto – Pri habánskom mlyne
kategória – zaniknutá

A.3 bývalý Ludwigov mlyn s areálom
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.3
Ružinov – Krížna a Karadžičova ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.4 budova vodojemu
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.4
Staré Mesto – ul. Francúzskych partizánov
kategória – nehnuteľná hmotná

A.5 budova televízneho vysielača na Kamzíku
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.5
Nové Mesto – vrch Kamzík
kategória – nehnuteľná hmotná

A.6 budova Mestského pivovaru
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.6
Staré Mesto – Rybné nám.
kategória – zaniknutá

A.7 budova starej mestskej plynárne
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.7
Staré Mesto – nám. Slobody
kategória – zaniknutá

A.8 budova starej mestskej elektrárne
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.8
Staré Mesto – Čulenova ul.
kategória – zaniknutá

A.9 býv. pivovar Stein – spilka, várňa a pivnice z najstaršej etapy zástavby areálu
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.9
Staré Mesto – Blumentálska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.10 budova výtlačného čerpadla do hradnej cisterny (tzv Brunnen Maschinhaus)
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- A.10
Staré Mesto – Žižkova ul.
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

V súvislosti s dejinami techniky Bratislavy 18. , 19. ale i 20. storočia sa spájajú vyššie uvedené dodnes existujúce či už zaniknuté objekty nadmestského významu , preto pokladáme za potrebné zaradiť ich do zoznamu pamätihodností mesta Bratislavy.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - A.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Nové Mesto**
Adresa:	Cesta mládeže, horná Mlynská dolina
Adresa popisom:	vedľa potoka Vydrica
Typ pamätihodnosti:	hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	bývalý **mlyn Klepáč**
Číslo v zozname MČ:	**NoM-1A-1**

Foto:

stav v roku 2006

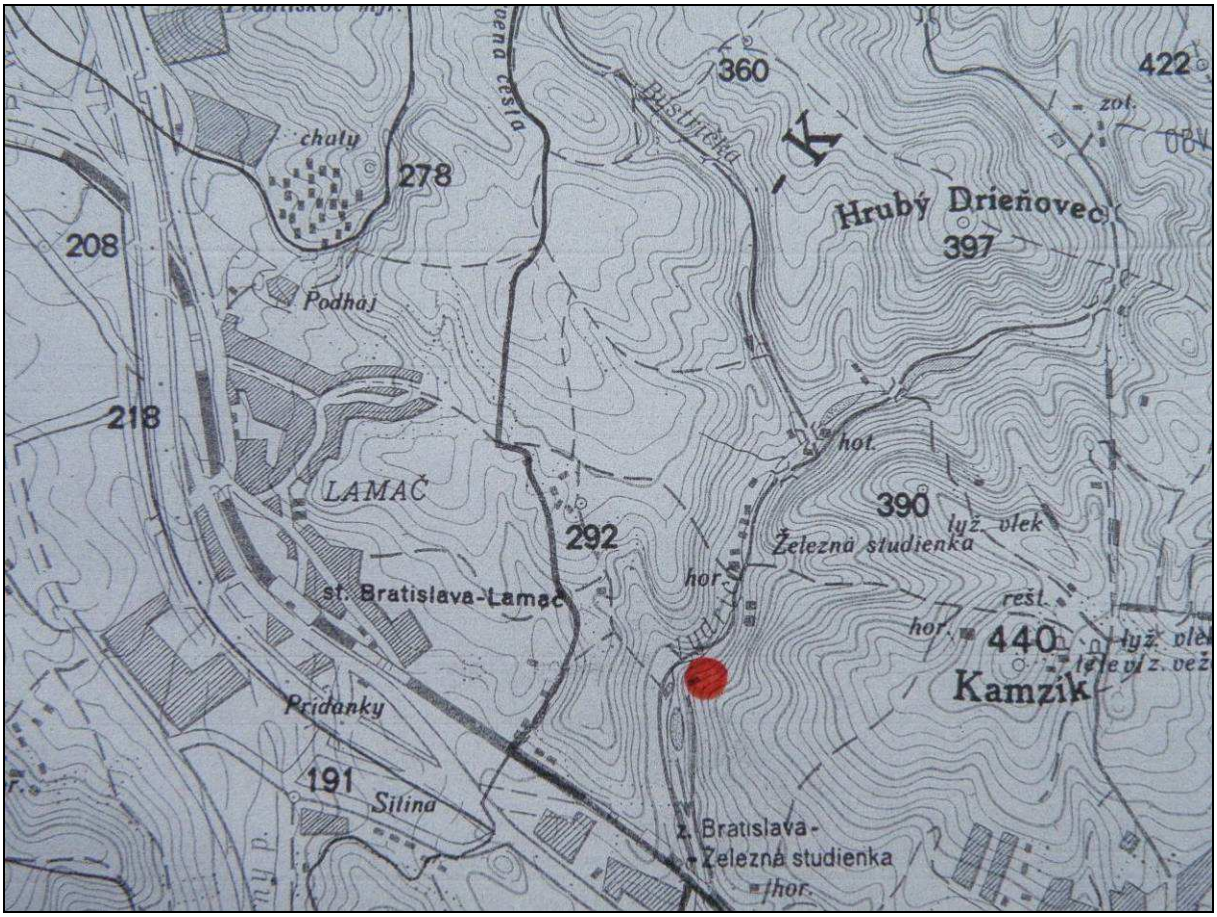
Popis:
Objekt VIII. mlyna zvaného aj Klepáč, ktorý stál až do 80. rokov 20. storočia v pomerne dobrom stave a po pamiatkovom výskume bola spracovaná dokumentácia na jeho rekonštrukciu ako mlyna, po vysťahovaní nájomníkov chátral a rýchlo podľahol skaze, takže zostali iba jeho základy. V súčasnosti Viliam Sedlár, manžel majiteľky objektu Ľudmily Raganovej, realizuje rekonštrukciu budovy mlyna, ktorého najstaršia časť pochádza spred roku 1734. Ako mlyn objekt fungoval do konca 19. storočia, neskôr bol prestavaný na reštauráciu.
V 70. rokoch 20. storočia vykonali pracovníci Mestskej správy pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave pamiatkový výskum, ktorý dokázal, že najstaršia časť budovy mlyna bola postavená pred rokom 1734, keď je tento mlyn dokumentovaný na pláne, a síce v poslednej tretine 17. storočia. V druhej tretine 18. storočia sa objekt mlyna rozšíril smerom na východ, dostal nový krov a boli vymurované štíty. Na základe dispozície ako aj celkovej situácie môžeme konštatovať, že mlyn stál medzi dvoma ramenami potoka Vydrica na ostrovčeku a jeho koleso, resp. dve boli umiestnené pod svahom na južnej strane v miestach , kde bol vyhĺbený zaklenutý priestor, ktorý sa v popisoch technológie mlyna nazýva ľadnica.

Literatúra a pramene:
Obuchová, V.: Technické pamiatky v Mlynskej doline alebo mlyny na potoku Vydrica. Zborník Mestského múzea Bratislava č. 17, 2005; V. Obuchová – text na paneli Náučného chodníka v Mlynskej doline.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: P. Horanský, Viera Obuchová
Dátum: 2006, 2008

Klepáč v máji 2008

360
422
chaty
278
208
Podhaj
218
LAMAČ
292
st. Bratislava-Lamač
Pridanky
191
Silina
Hrubý Drieňovec
397
hot.
390
lyž. vlek
Železná studienka
hor.
rešt.
440
Kamzík
z. Bratislava-
Železná studienka
hor.

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - A.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Staré Mesto**
Adresa:	Pri habánskom mlyne
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	hmotná nehnuteľnosť
Názov pamätihodnosti:	**budova z býv. komplexu 5. vydrického mlyna s kamenným segnerovským erbom**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

V roku 1932 podľa projektov architekta Emila Belluša zachovaných v Archíve mesta Bratislavy, z komplexu bývalého V. mlyna na potoku Vydrica rekonštruovali obytný dom pre Vojtecha Šuhajdu. Obytný objekt bývalého V. mlyna existuje aj v súčasnosti.

Spomenutý mlyn je zachytený už na pláne z roku 1734, v roku 1768 bol jeho majiteľom Kloboschitzky, v polovici 19. storočia Schmutzer. Podľa niektorej literatúry sa tento mlyn nazýva segnerovským, keďže až do zbúrania mlynskej budovy a hospodárskych stavieb v roku 1932 bol na múre pri vstupnej bráne do usadlosti osadený kamenný reliéf so segnerovským erbom a datovaním 1665. Tento zaujímavý detail výzdoby sa v danej lokalite nachádza i dnes.

Majiteľom renovovaného obytného objektu sa stal Vojtech Šuhajda, ktorý zbohatol v Amerike a v našom meste investoval do nehnuteľností. V roku 1932 boli zbúrané viaceré schátrané budovy komplexu bývalého V. mlyna, napríklad objekt pre služobníctvo, stodola, kôlňa, prístrešok pre kočiare, maštale, vstupná brána, ale aj budova bývalého V. mlyna, ktorá sa neskôr využívala ako chliev pre ošípané.

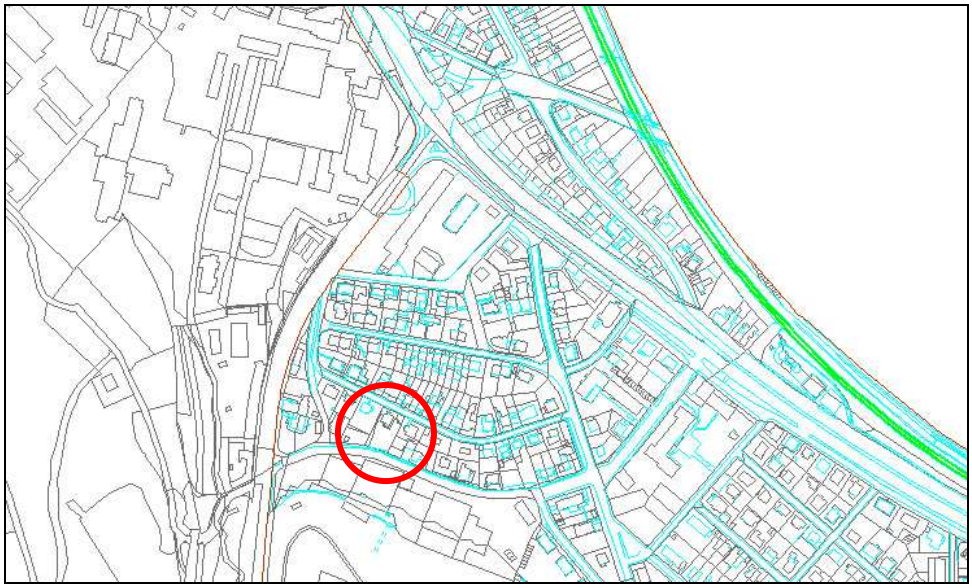
Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: MÚOP v Bratislave
Dátum: 8/2008, 10/2011

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I.
Obec: BA-m.č. Staré Mesto
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VII. – A.3**

Mesto: Bratislava

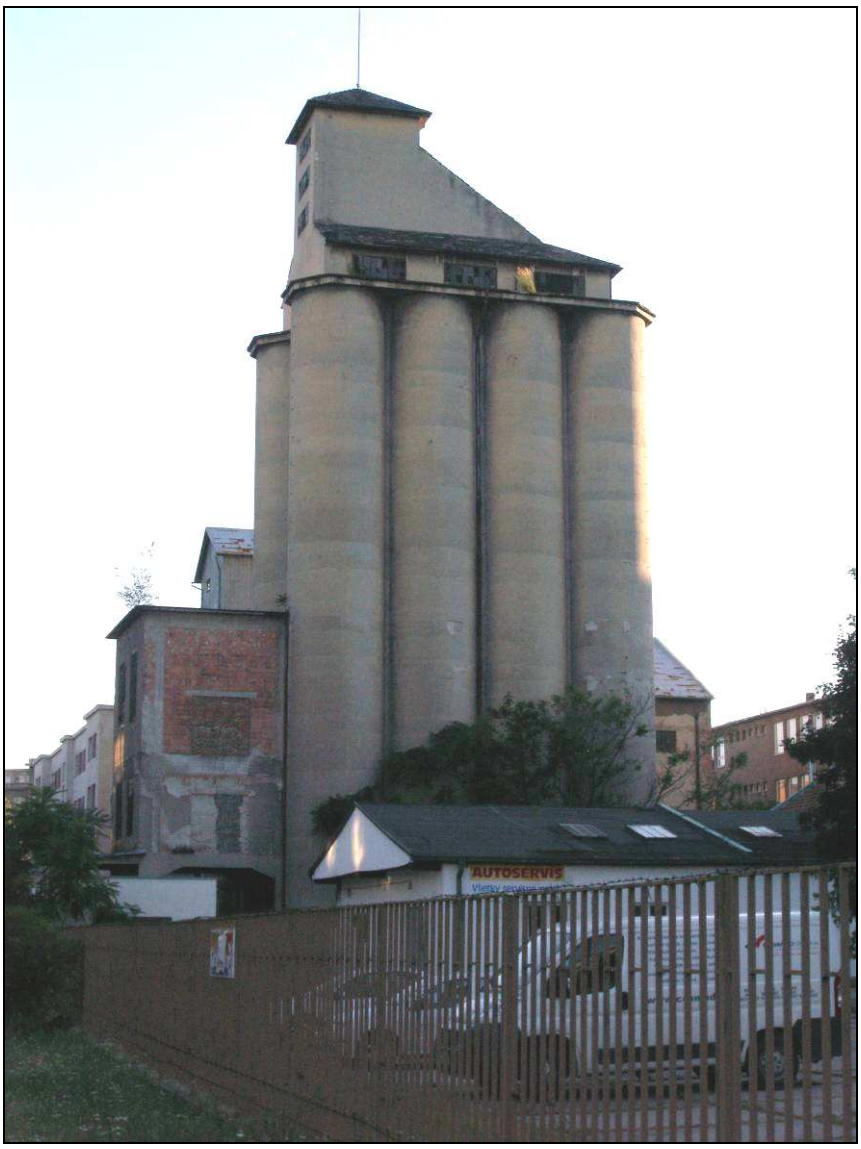
Mestská časť: Bratislava - **Ružinov**

Adresa: Metodova ulica

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Ludwigov mlyn s areálom**

Č. v zozname MČ: RUZ-1A-26

Popis:

Na konci Krížnej ulice stojí až do súčasnosti časť tzv. **Ludwigovho mlyna**. Ide o obilné silo – sklad obilia a okolo stojace továrenské budovy skladov. Gotfrid Ludwig bol obchodníkom so sviňami, ktorý sa v roku 1850 usadil v Prešporku natrvalo. Bravy choval na konci Krížnej ulice, na rozsiahlych pozemkoch. Keď bol na predaj jeden z neďalekých mlynov, kúpil ho , prebudoval a v roku 1880 sprevádzkoval prvý parný mlyn v meste. V podvečer dňa 2. februára 1884 sa elektrickými žiarovkami rozsvietil Ludwigov mlyn na Krížnej ulici, ako prvý objekt s trvalým elektrickým osvetlením. G. Ludwig si po roku 1880 na križovatke Karadžičovej a Krížnej postavil aj svoj obytný palác v neorenesančnom štýle. Po 2.sv. vojne z paláca zostalo len málo, dodnes stojí blízko križovatky fragment domu so štukovou výzdobou.

Technické zariadenia a stavebné súčasti mlyna , patria nepochybne medzi zaujímavé technické pamiatky a je potrebné ich podrobne zdokumentovať a chrániť.

Literatúra a pramene:
http://www.bratislavskenoviny.sk/pamatnici-historie/v-mlyne-svietili-prve-ziarovky-v-meste.html?page_id=74600

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: Mgr. Branislav Resutík
Dátum: august 2009

Násypné zariadenie sila (zo strany Metodovej ulice).

Fragment domu so štukovou výzdobou na Karadžičovej ulici.

Pohľadnica z prelomu 19. a 20.storočia (vľavo je budova býv. konskej železnice).

GKÚ
Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: BA-m.č. RUŽINOV
Katastrálne územie: Ružinov

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. – A.4**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	ul. Francúzskych partizánov
Adresa popisom:	areál vodného zdroja
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**objekt vodojemu**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Vstup do objektu vodojemu obložený kameňom. V popredí pôvodné oplotenie areálu.

Popis:

Objekt pochádza z 80-tych rokov 19.storočia, kedy firma Corte stavala najstaršiu časť mestského vodovodu. Vodojem bol vybudovaný na vyvýšenine nad Starým Mestom, ďaleko od vtedajšej zástavby.
Ide o objekt vodného rezervoára zapusteného do terénu, ktorého vrchná vstupná časť je lemovaná kamennými kvádrikmi s rustikovou úpravou.

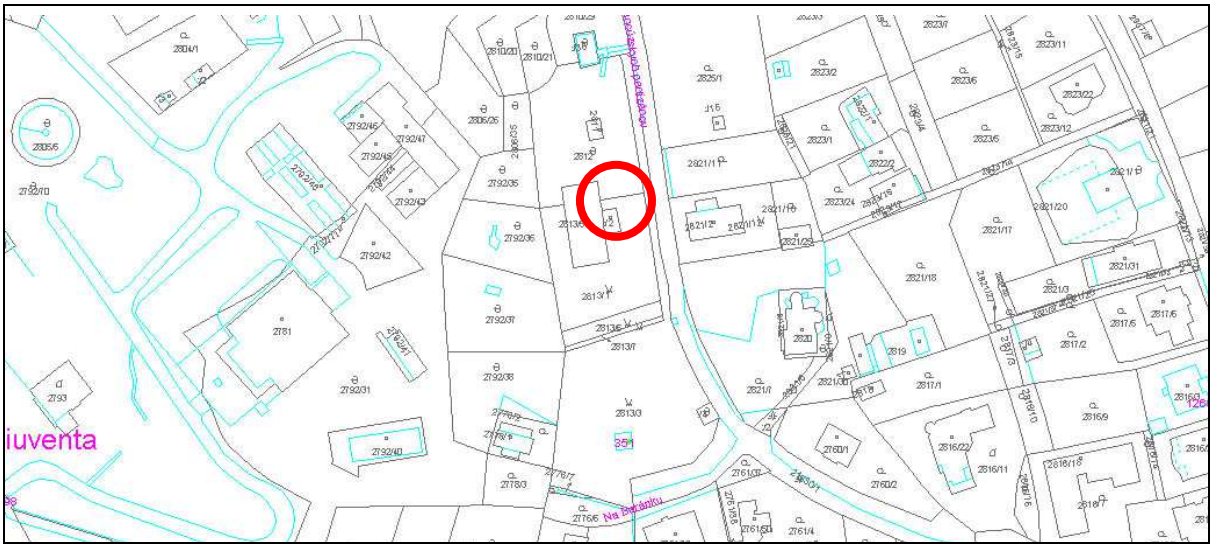
Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

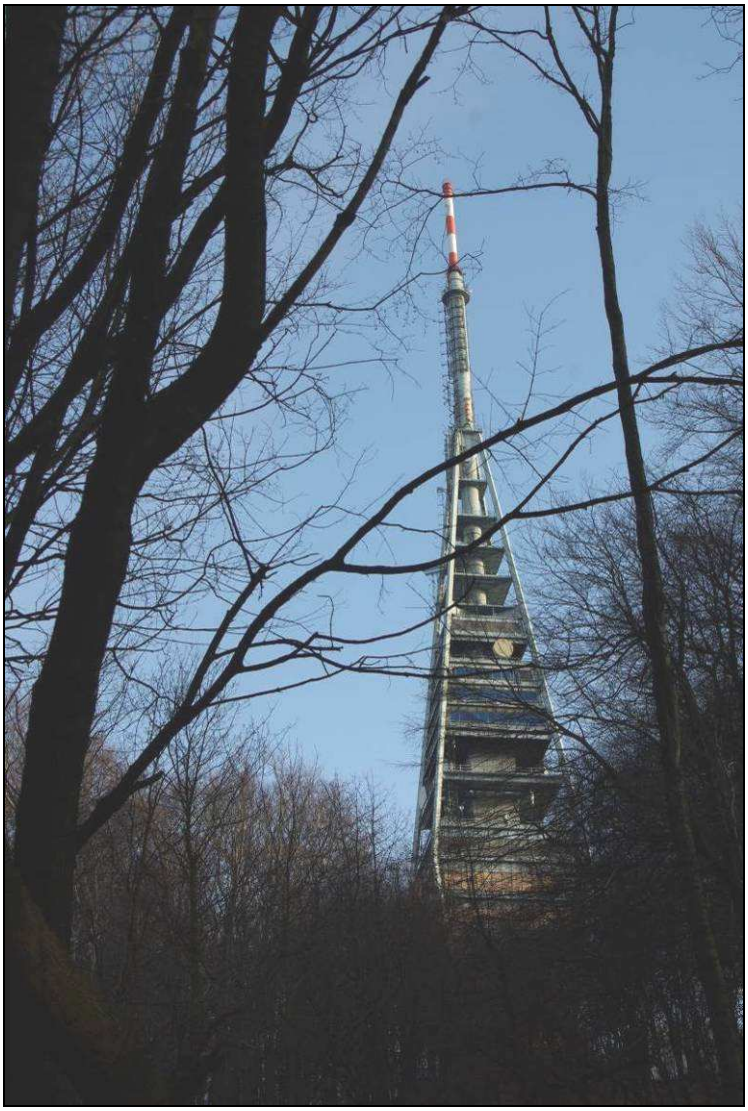
Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - A.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Nové Mesto**
Adresa:	Kamzík
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**televízna veža na Kamzíku**
Číslo v zozname MČ:	**NoM-1A-4**

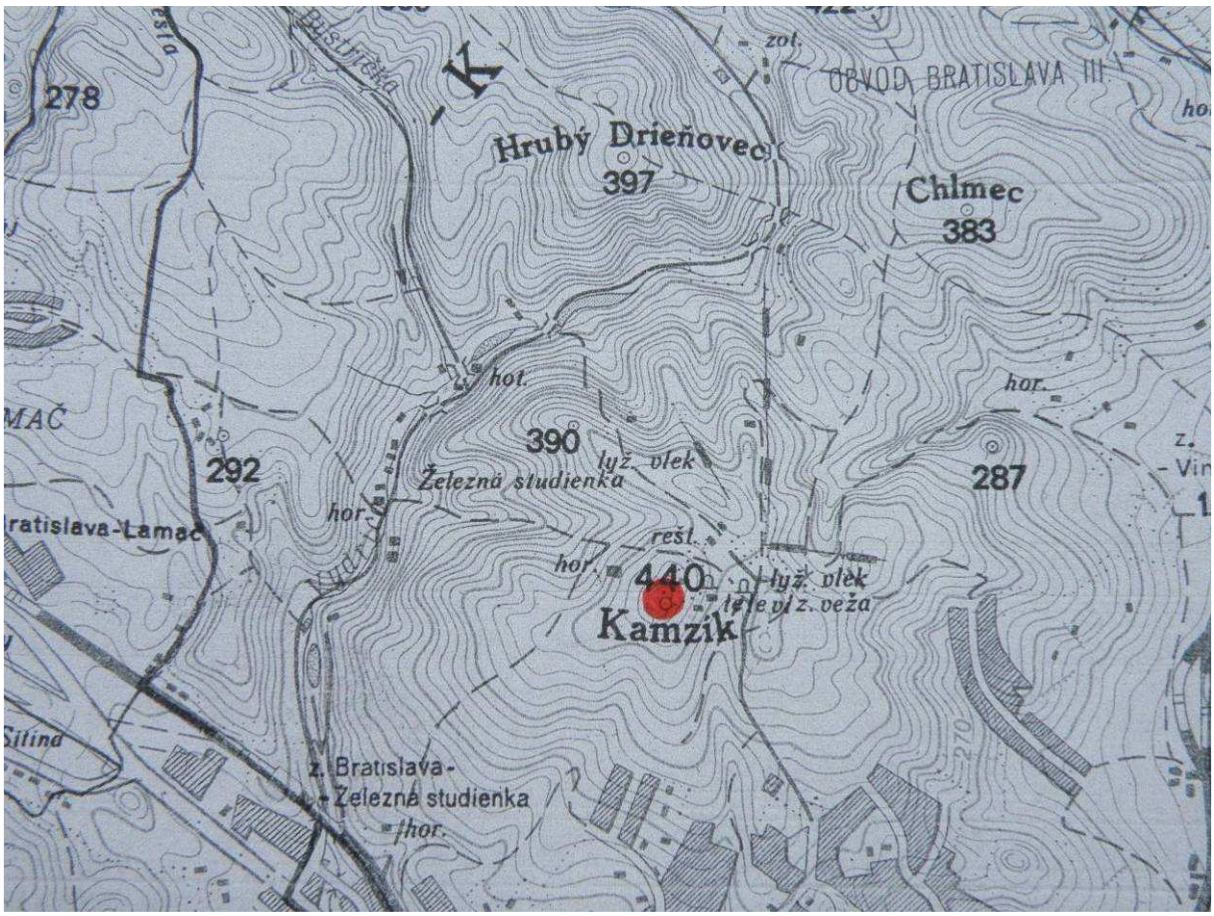
Foto:

Popis:
Televízna veža na Kamzíku je postavená v nadmorskej výške 433 m n. m. Je vysoká 194 m, vo výške 70 m sa nachádza reštaurácia a vyhliadková plošina s výhľadom na Bratislavu. Postavená bola v roku 1975 podľa projektu J. Tomašáka, S. Majku a J. Kozáka.

Literatúra a pramene:
MČ Bratislava Nové Mesto

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: J. H.
Dátum: 8/2008

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - A.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava- **Staré Mesto**
Adresa:	Rybné nám.
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**mestský pivovar**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný
Foto:	

Popis:
Mestský pivovar sa nachádzal na Rybnom námestí č.3 a bol postavený po roku 1780 bratislavským architektom Fr. Romischom, ktorý bol členom kráľovskej stavebnej komory v Bratislave. Jednoposchodová 11 osová budova nepravidelného obdĺžnikového pôdorysu s dvorom uprostred bola postavená v duchu neskorého barokového klasicizmu (luisézu) podľa typu účelových budov. Postupne bol jej pôvodný charakter prakticky úplne zotretý jednotlivými prestavbami a dispozičné riešenie ako i architektonické stvárnenie boli značne pozmenené.V západnom krídle bola na prízemí a prvom poschodí výrobňa, čo sa prejavilo i na fasáde , kde dominovali 4 továrenské okná cez celú výšku budovy ako je to vidno na fotografii a pláne fasády z roku 1968. Vo východnej časti zo strany ulice bola v tom čase predsadená drevená krytá Pivovarská reštaurácia. V tympanóne ukončujúcom rizalit nachádzajúci sa v strede hlavnej fasády bol mestský znak.
Pivovar sa rozprestieral na pomerne veľkej parcele siahajúcej až k Dunaju, čo využívali na čerpanie vody pomocou parného stroja, ktorý pracoval podľa Ortvaya do roku 1868. Podľa údajov z roku 1812 a 1813 sa v mestskom pivovare uvarilo a odpredalo asi 9300 okovov piva. 28. júla 1880 tento mestský pivovar prešiel do rúk súkromníkov a síce odkúpili ho Armin a Leni Deutschovci.Na pláne z roku 1905je tento mestský pivovar zachytený pod číslom 41. V spomenutom roku tento pivovar vyrábal 10 000 – 20 000 okovov piva a 900 okovov liehu, Steinov pivovar 30 000 – 35000 hektolitrov piva ročne.

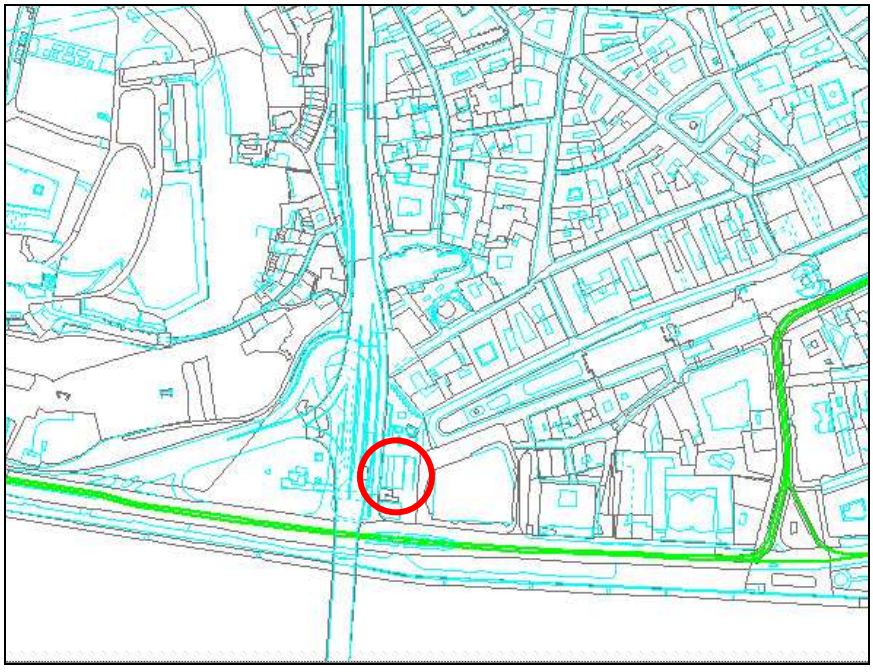
Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:
Dátum: 8/2008, 10/2011

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I.
Obec: BA-m.č. Staré Mesto
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII.- A.7**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava- Staré Mesto

Adresa: nám. Slobody, Kolárovo nám.

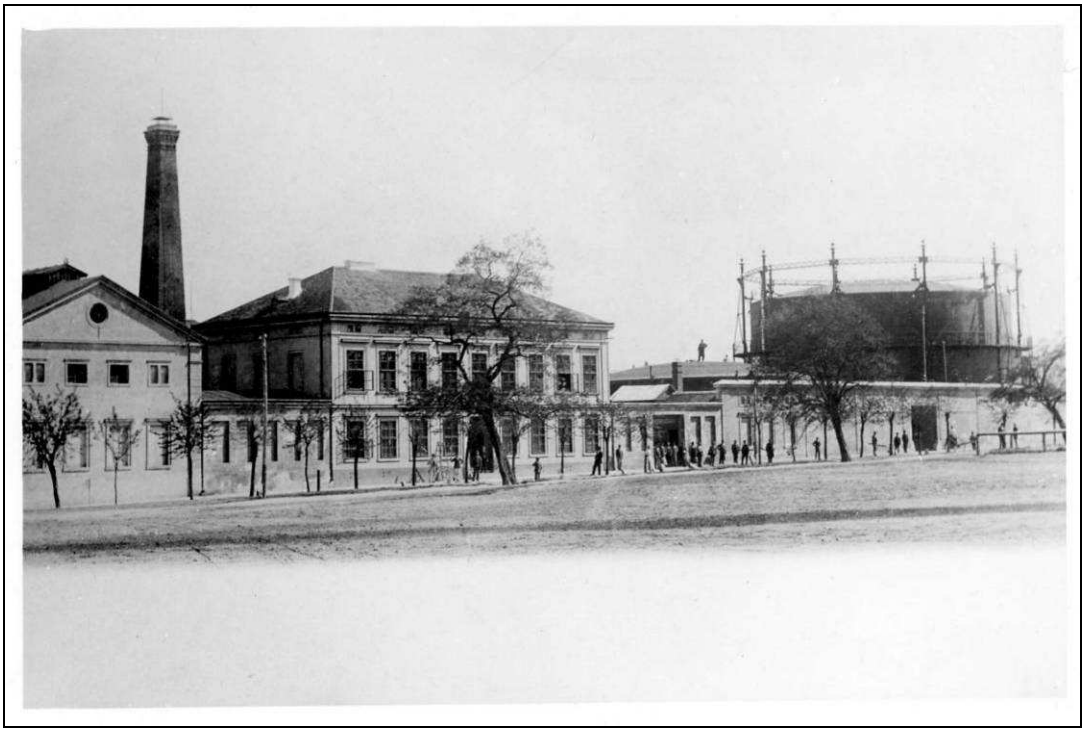
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **budova starej mestskej plynárne**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Stará plynáreň sa nachádzala od roku 1856 v priestore dnes už neexistujúcich ulíc Jánskej a Valónskej a dnešného námestia Slobody. Bola druhým priemyslovým podnikom v Bratislave a zabezpečovala výrobu svietiplynu na osvetľovanie ulíc, verejných priestranstiev a budov i domácností.
Na základe zmluvy mesta s rakúskou plynárenskou spoločnosťou, začala sa v roku 1855 výstavba plynárne, ktorá bola daná do prevádzky v roku 1856 – na uliciach a verejných miestnostiach sa prvýkrát rozsvietili plynové plamene 19. marca spomínaného roku, čím Bratislava predbehla aj Budapešť, kde sa plyn začal používať koncom roku 1856.
Technologickým zariadením plynárne boli vodorovné retortové pece s roštovými ohniskami, kde sa ako surovina na výrobu svietiplynu používalo čierne uhlie z Karvinej. Ako zásobníky vyrobeného plynu a vyrovnávanie rozdielov vo výrobe a spotrebe mesta slúžili 2 mokré plynojemy, každý s objemom 1200 m3. V kotolni sa vyrábala para pre parný stroj, ktorý poháňal odsávacie zariadenie a čerpadlo.

V prvom roku prevádzky sa vyrobilo 350 000 m3 plynu. Rozvodná sieť o dĺžke 25 km bola uložená v priestore dnešného Starého Mesta. Na osvetlenie mesta slúžilo 209 lámp. V roku 1866 mala plynáreň 41 pracovníkov – na čele stál riaditeľ, administratívu viedol účtovník, ďalej tu boli dielovedúci, dozorca, zámočníci, 10 robotníkov v prevádzke a 15 zapaľovačov lámp.
V roku 1891 prevzalo plynáreň mesto, mesto bolo osvetľované 531 lampami. Riaditeľom sa stal pán Berthold a pracovalo tu 7 úradníkov a 65 robotníkov rôznych profesií. V roku 1894 boli postavené dva nové plynojemy s obsahom 3000 m3, ktoré sú zachytené ako dva kruhy aj na katastrálnom pláne Bratislavy z roku 1894 - 7.
Druhé obdobie modernizácie spadá do začiatku 20. storočia, kedy v rokoch 1902 – 1904 boli odstránené plynojemy z r. 1856 a boli postavené nové zariadenia – kotolňa, strojovňa, amoniaková výrobňa a iné. V tomto období sa začal používať plyn aj na varenie a vykurovanie. V tejto súvislosti v rokoch 1911-1912 postavili už na Mlynských Nivách nový plynojem o kapacite 20 000 m3. Plynáreň s novým plynojemom bola spojená potrubím o priemere 300 mm. Pokyny pre obsluhu plynojemu boli dávané z plynárne telefonicky.
Počas prvej svetovej vojny a v prvých rokoch existencie Československej republiky nastala kríza aj vo výrobe a spotrebe svietiplynu. Obrat nastal v druhej polovici 20. rokov 20. storočia a dokonca ani kríza v r. 1929 nemala výraznejší vplyv na prevádzku plynárne. Rok 1935 bol posledným rokom prevádzky starej plynárne na námestí Slobody a zároveň 12. augusta 1935 bol položený základný kameň novej plynárne na Mlynských Nivách. Dve jej súčaste sú od roku 1990 národnými kultúrnymi pamiatkami – kotolňa je evidovaná pod číslom 10489/1, komín pod číslom 10489/3. Plynojem evidovaný pod číslom 10489/2 bol z Ustredného zoznamu kultúrnych pamiatok vyňatý v roku 1994. V budove pôvodnej kotolne, chemického laboratória a dechtárne sa od roku 1996 nachádza Múzeum plynárenstva, ktoré ako prvé po roku 1989 využilo industriálnu architektúru na účel múzea.

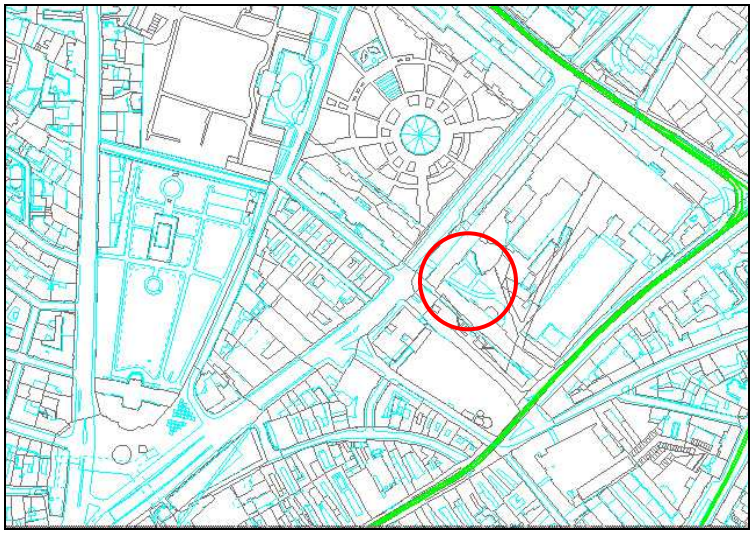
Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:
Dátum: 8/2008, 10/2011

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I.
Obec: BA-m.č. Staré Mesto
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - A.8**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava- Staré Mesto

Adresa: Čulenova ulica

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **budova starej mestskej elektrárne**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

Prvé elektrické žiarovky v Bratislave sa rozsvietili 2. februára 1884, prvá električka (elektrická mestská hromadná doprava) začala v uliciach Bratislavy premávať v auguste 1895.
Mestská elektráreň Bratislava bola založená v roku 1901. 3. júna toho roku sa rozhodla Rada slobodného kráľovského mesta Bratislavy zabezpečiť všetky potrebné zemné, murárske ako aj ostatné práce súvisiace s ukladaním káblov pre elektrifikáciu mesta a poverila touto úlohou dipl. ing. M. Bertholda, riaditeľa Mestskej vodárne a plynárne. Do novembra 1901 bolo už uložených 53 298 m elektrických káblov a 32 700 m vonkajšieho vedenia.
Skúšobná prevádzka elektrárne sa začala 30. septembra 1901, oficiálne zahájenie trvalej prevádzky nielen elektrárne, ale aj elektrického osvetlenia, bolo 1. januára 1902. Mestská elektráreň bola postavená na dnešnej Čulenovej , vtedy Nándorovej ulici. Areál elektrárne Bratislavy zachytáva fotografia asi z roku 1905 – v popredí je pomerne veľká prízemná budova s vysokými oknami poloblúkovite ukončenými, pred touto budovou bola parková úprava, v areáli sa nachádzali ďalšie

prízemné ale aj poschodové budovy. Elektráreň pozostávala z dvoch jednosmerných dynám poháňaných plynovými motarmi. Dynamá dodala novovzniknutá bratislavská fabrika Siemens – Schuckert. Náklady na výstavbu elektrárne predstavovali asi jeden milión korún. Priemerná denná výroba elektrickej energie bola na začiatku 3500 hektowatthodín.
Záujem o zavedenie elektriny do jednotlivých domácností, dielní a verejných budov bol veľký. V júni 1902 uložili kábel aj cez dunajský most, aby sa vyhovelo žiadosti vodákov o osvetlenie lodenice (budova s vežičkou Maďarského veslárskeho spolku, ktorá bola v súvislosti s výstavbou mostu SNP asanovaná), a aby sa umožnilo osvetlenie poľnohospodárskej výstavy, ktorá sa uskutočnila v Sade Janka Kráľa v roku 1902. Keďže záujem o zavádzanie elektrickej energie bol enormný, elektráreň reagovala na túto skutočnosť postupnými objednávkami ďalších strojov v rokoch 1904, 1909, 1910,1913. Nakoniec mala päť dieselových motorov, poháňajúcich dynamá s celkovým výkonom 1450 kW. Tento výkon elektrárne na Čulenovej ulici sa už nezvyšoval a zostal nezmenený až do roku 1944, keď bolo celé zariadenie zničené bombardovaním.

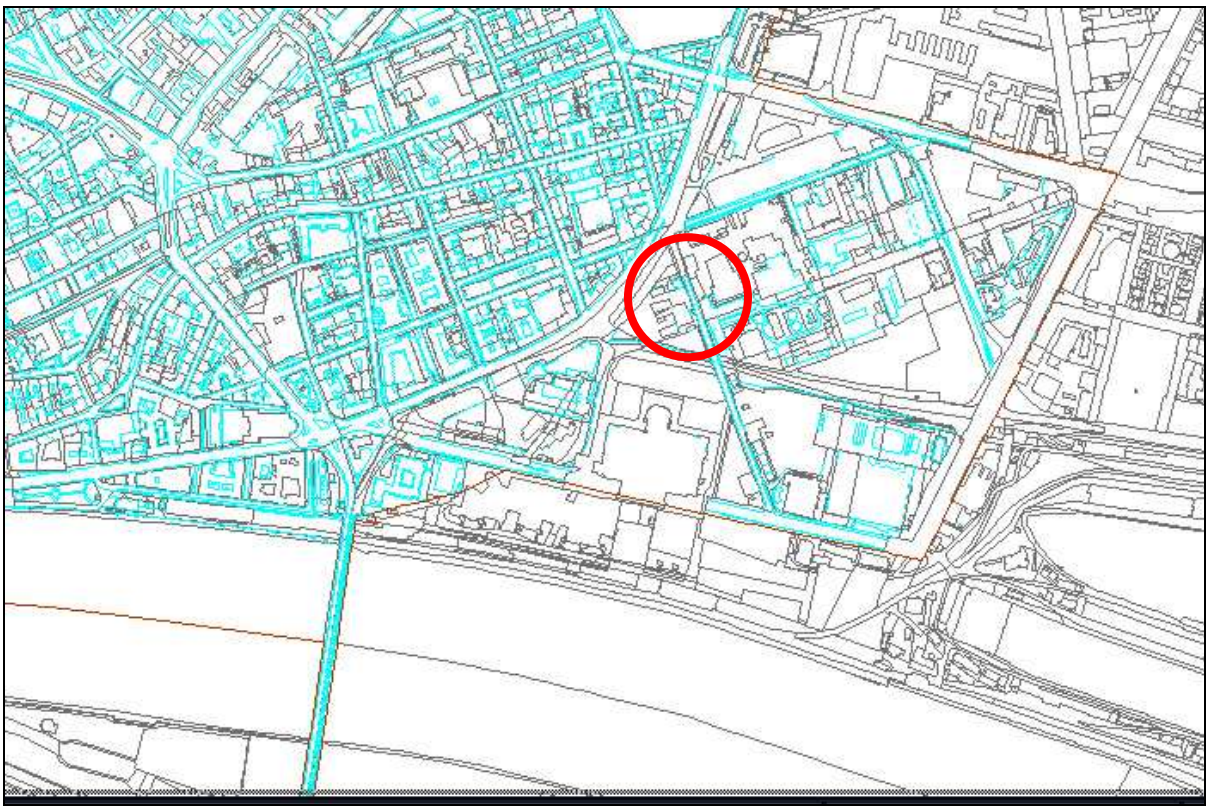
Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie:
Dátum: 8/2008, 10/2011

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I.
Obec: BA-m.č. Staré Mesto
Katastrálne územie: Staré Mesto

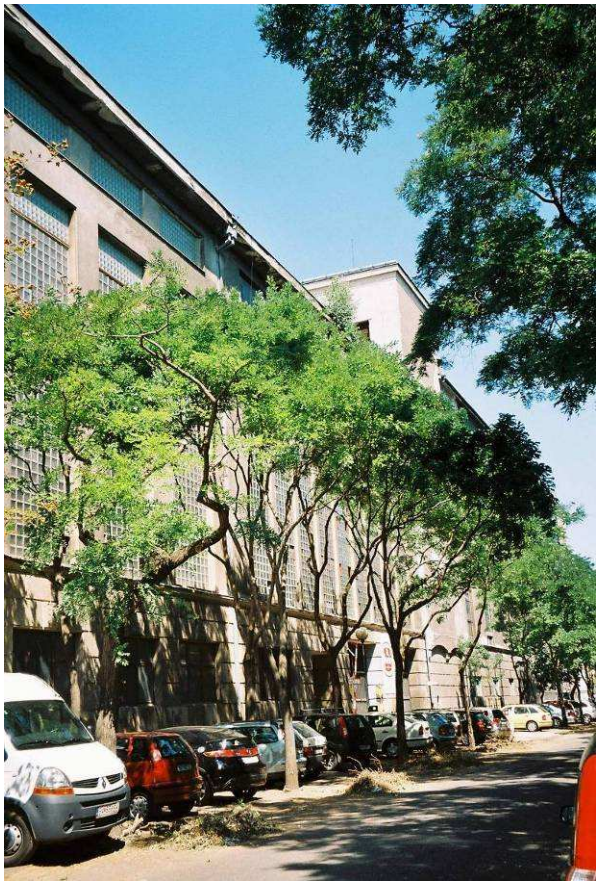

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - A.9**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Blumentálska ulica
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pivovar Stein**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Komplex sladovne a pivovaru na Blumentálskej, Legionárskej, Bernolákovej ulici bol postavený bratmi Steinovcami v rokoch 1871-1876 na pôvodnej rozlohe 10 000 štvorcových metrov. Pôvodná podoba budov pivovaru je zachytená na pohľadniciach a reklamách z prelomu 19. a 20. storočia. Postupne boli modernizované staršie objekty resp. postavené nové, tak ako sa zachovali i v súčasnosti. Najhodnotnejšie zo súčasne zachovaných stavieb býv. pivovaru Stein sú spilka, várňa a pivnice z najstaršej etapy zástavby areálu pivovaru.

Literatúra a pramene: V.Obuchová, CMO výchov, archívno-historický výskum , rkp., MSPSOP, 1989-90, 2007

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: V.Obuchová, P.Fratrič-PÚ SR
Dátum: júl 2008, 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portá

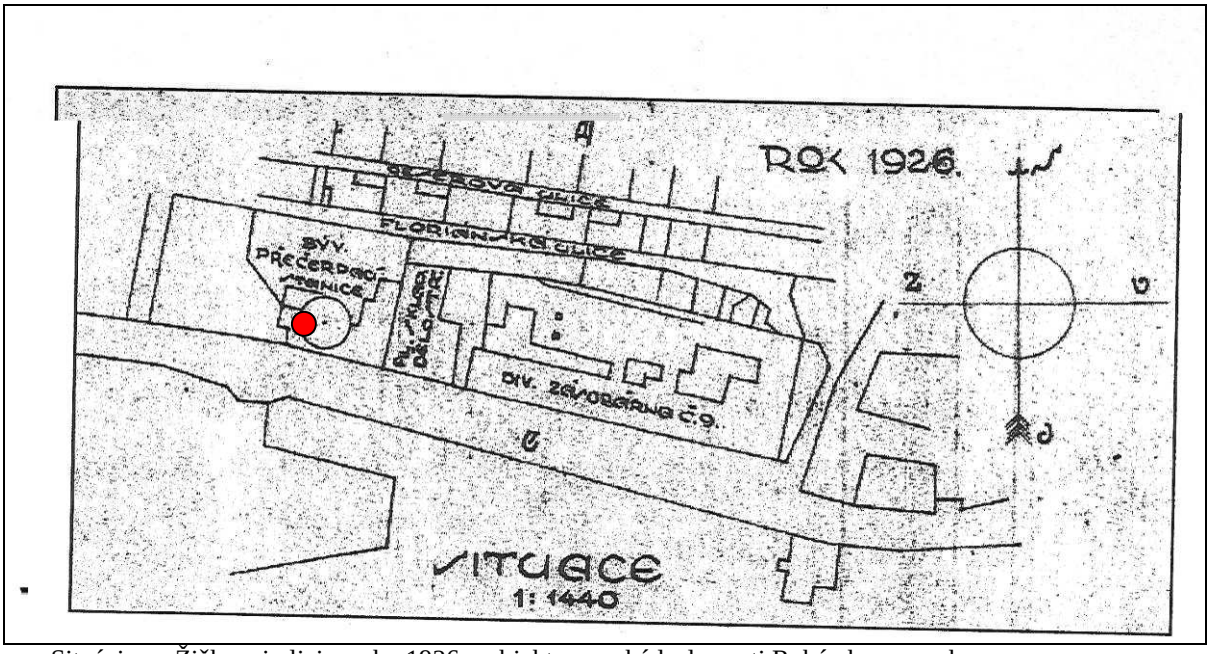
Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. – A.10**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Žižkova ul.
Adresa popisom:	severná strana ulice, pri vyústení výtlačného vodovodu
Typ pamätihodnosti:	kategória 3 - zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**budova výtlačného čerpadla do hradnej cisterny**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Repro:

Situácia na Žižkovej ulici v roku 1926 – objekt sa nachádzal oproti Rybárskemu cechu.

Popis:
V 60-tych rokoch 18.st. vybudovali v rámci tereziánskej rekonštrukcie Hradu aj vodovod pre hradný palác. Autorom technického riešenia bol bratislavský rodák Ján W. Kempelen, tajomník a radca dvorskej komory.
Súčasťou vodovodu bola studňa na dunajskom nábreží, situovaná uprostred 8-uholníkovej budovy (na terajšej Žižkovej ul.). V objekte sa nachádzali tlakové čerpadlá poháňané konskou silou, ktoré vytláčali vodu medenými potrubiami až do hradnej cisterny. Potrubia boli umiestnené v murovanom a klenutom kanáli, tiahnucom sa v zemi popod schodiskom smerujúcom na Hradný vrch. Budova čerpadla bola v danej dobe označovaná ako Brunn Maschinhaus, čiže ako strojovňa studne. Objekt bol zbúraný koncom 60-tych rokov 20.st. v rámci asanácie Podhradia.

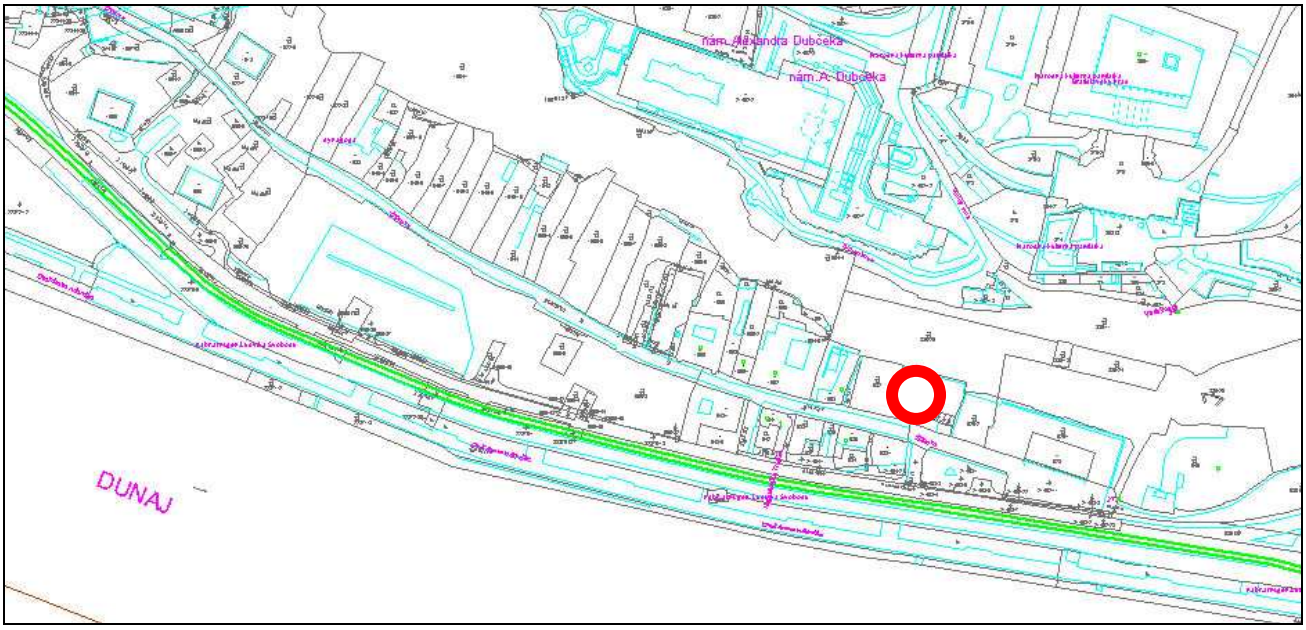
Systém dodával na Hrad 1 vedro vody do výšky cca 70 metrov za 1,5 minúty. Zariadenie bolo v prevádzke do požiaru Hradu v roku 1811. Po renovácii okolitých budov a vybudovaní predĺženej vodovodnej siete bolo čerpadlo v prevádzke až do roku 1887, kedy bola činnosť čerpadla so studňou bola zastavená kvôli pripojeniu Hradu na mestskú vodovodnú sieť. Čerpadlo so studňou boli celkovo v prevádzke 125 rokov.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

VII. PRIEMYSEL

B. T o v á r n e

Z o z n a m p o l o ž i e k :

B.1 výrobná hala býv. továrne Stollwerck z najstaršej etapy zástavby areálu
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.1
Nové Mesto – Račianska ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.2 býv. továreň Dynamit Nobel objekty z najstaršej etapy zástavby areálu
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.2
Nové Mesto – Vajnorská ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.3 býv. továreň Matador objekty z najstaršej etapy zástavby areálu
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.3
Petržalka – Kopčianska a Údernícka ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

B.4 býv. Tabaková továreň výrobné a skladové objekty
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.4
Staré Mesto – Radlinského ul.
kategória – zaniknutá

B.5 býv. továreň Apollo výrobné a prevádzkové objekty
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.5
Staré Mesto – Košická a Chalupkova ul.
kategória – zaniknutá

B.6 býv. kefová továreň (zvyšok pôvodného areálu)
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.6
Staré Mesto – Radlinského ul.
kategória – nehnuteľná hmotná (čiastočne zaniknutá)

B.7 býv. továreň Kablo výrobné a prevádzkové objekty
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.7
Staré Mesto – Továrenská ul.
kategória – zaniknutá

B.8 býv. stockerauská vápenka objekty z najstaršej etapy zástavby areálu (2 domy, 2 administratívne budovy a pivnice vo svahu)
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.8
Devínska Nová Ves – ul. Vápenka č.4
kategória – nehnuteľná hmotná

B.9 býv. Marshallova továreň na koče
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- B.9
Staré Mesto – Tobrucká a Medená ul.
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

V dejinách Bratislavy druhej polovice 19. storočia zohrali v rozvoji mesta dôležitú úlohu aj zástupcovia industriálu - továrne, hoci mnohé už neexistujú, nevyrábajú resp. ich budovy sa využívajú na iné účely, pokladáme za potrebné zaradiť ich do zoznamu pamätihodností mesta Bratislavy ako doklady tohto obdobia.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - B.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Nové Mesto**
Adresa:	Račianska ul. č. 42
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	bývalá **továreň Stollwerck** neskôr Figaro, Jacobs Suchard, teraz firma Kraft
Číslo v zozname MČ:	**NoM-1A-10**
Foto:	

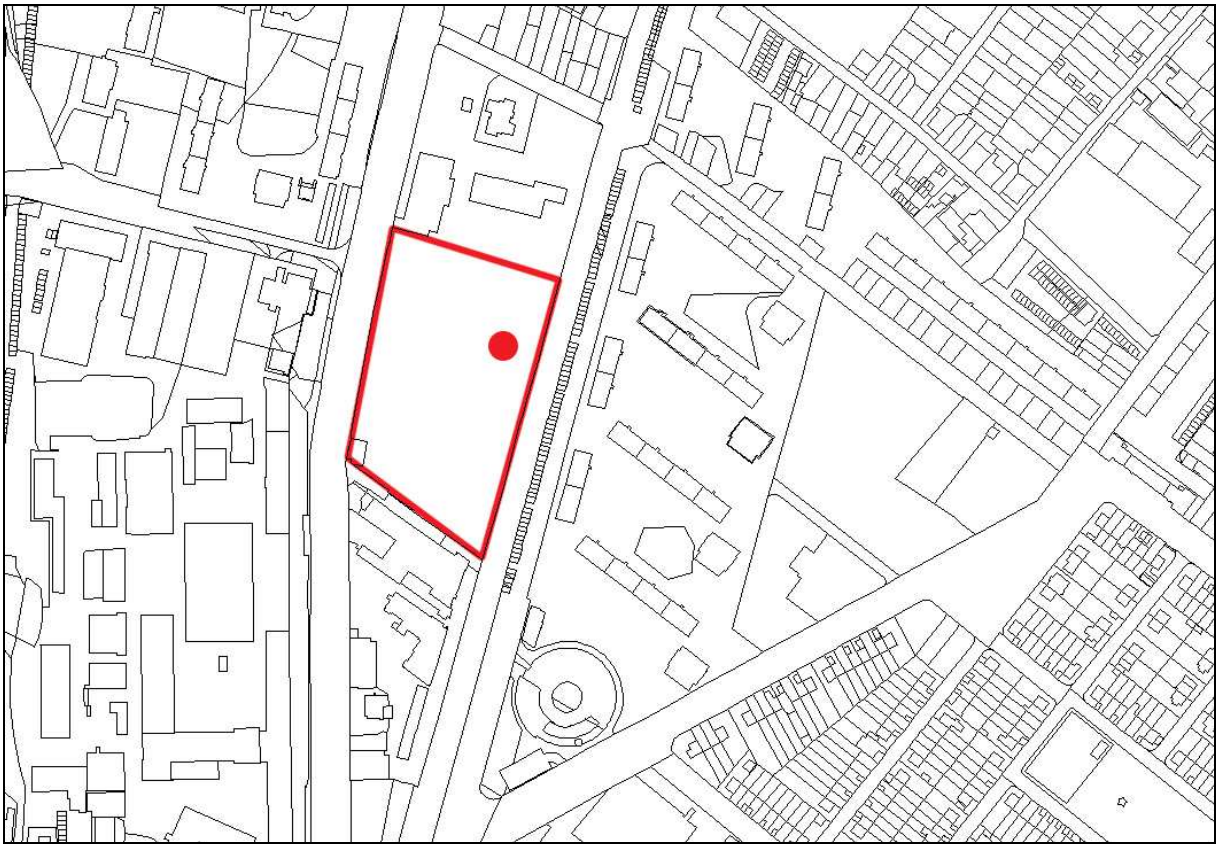
Popis:
Továreň bola založená v roku 1896 ako filiálka firmy Nemca Franza Stollwercka z Kolína nad Rýnom. Vybudovaná bola na Račianskej ceste, kde stojí a funguje dodnes. Bola najväčšou továrňou svojho druhu v Uhorsku – vyrábala čokoládové výrobky, kakao a cukrovinky. Zamestnávala 58 úradníkov a asi 400 – 900 robotníkov, prevažne žien. Vyrábalo sa tu najmä na export, a to do západoeurópskych štátov a na Balkán. Okrem tovární v Bratislave a Kolíne nad Rýnom mala firma bratov Stollwerckovcov výrobne aj v Berlíne, Viedni, Budapešti a Kronstadte.
Dodnes sa zachovali niektoré objekty pôvodnej továrne – veľká trojposchodová budova továrne, výrobná hala s priľahlou tehlovou prístavbou vežovitého charakteru, malý poschodový domček.
Na oknách výrobných objektov pozdĺž Račianskej ulice bolo možno vidieť až do 80. – 90. rokov 20. storočia písmená ST – zrejme to bola skratka Stollwerck.

Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: 1986, 2006, 2008, 2011

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII.- B.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Nové Mesto**

Adresa: Nobelova, Vajnorská ulica

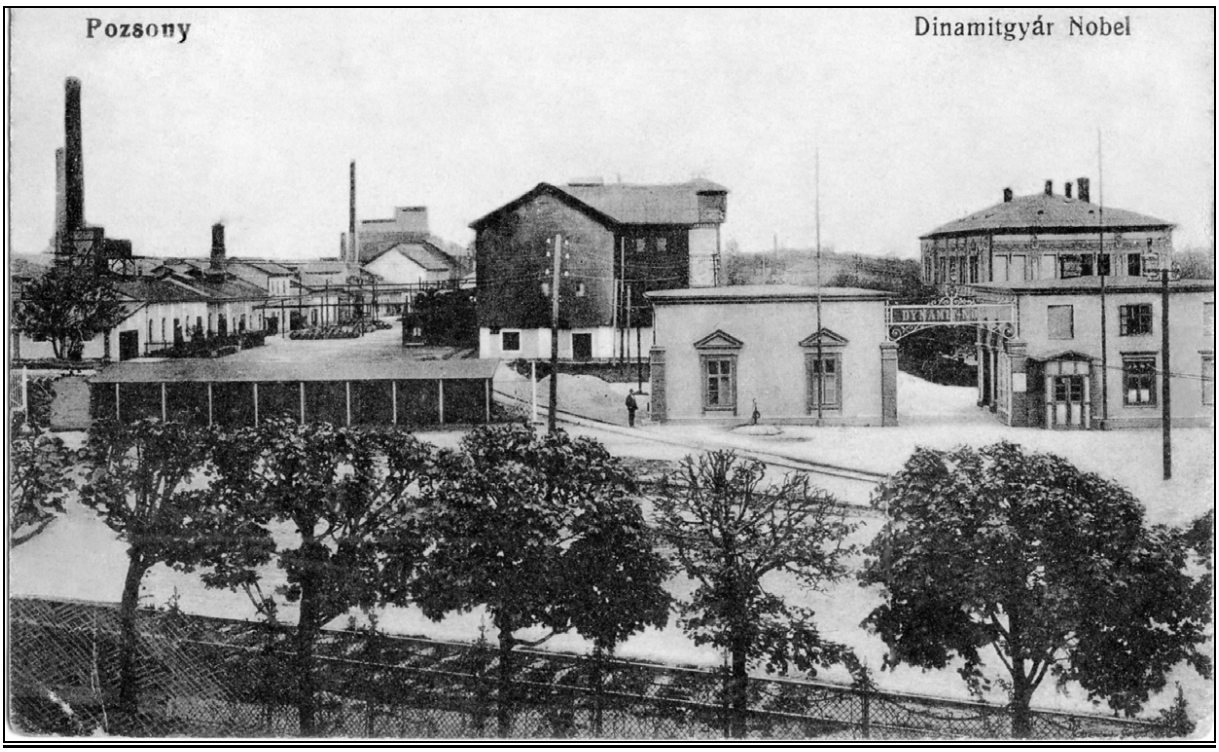
Adresa popisom:

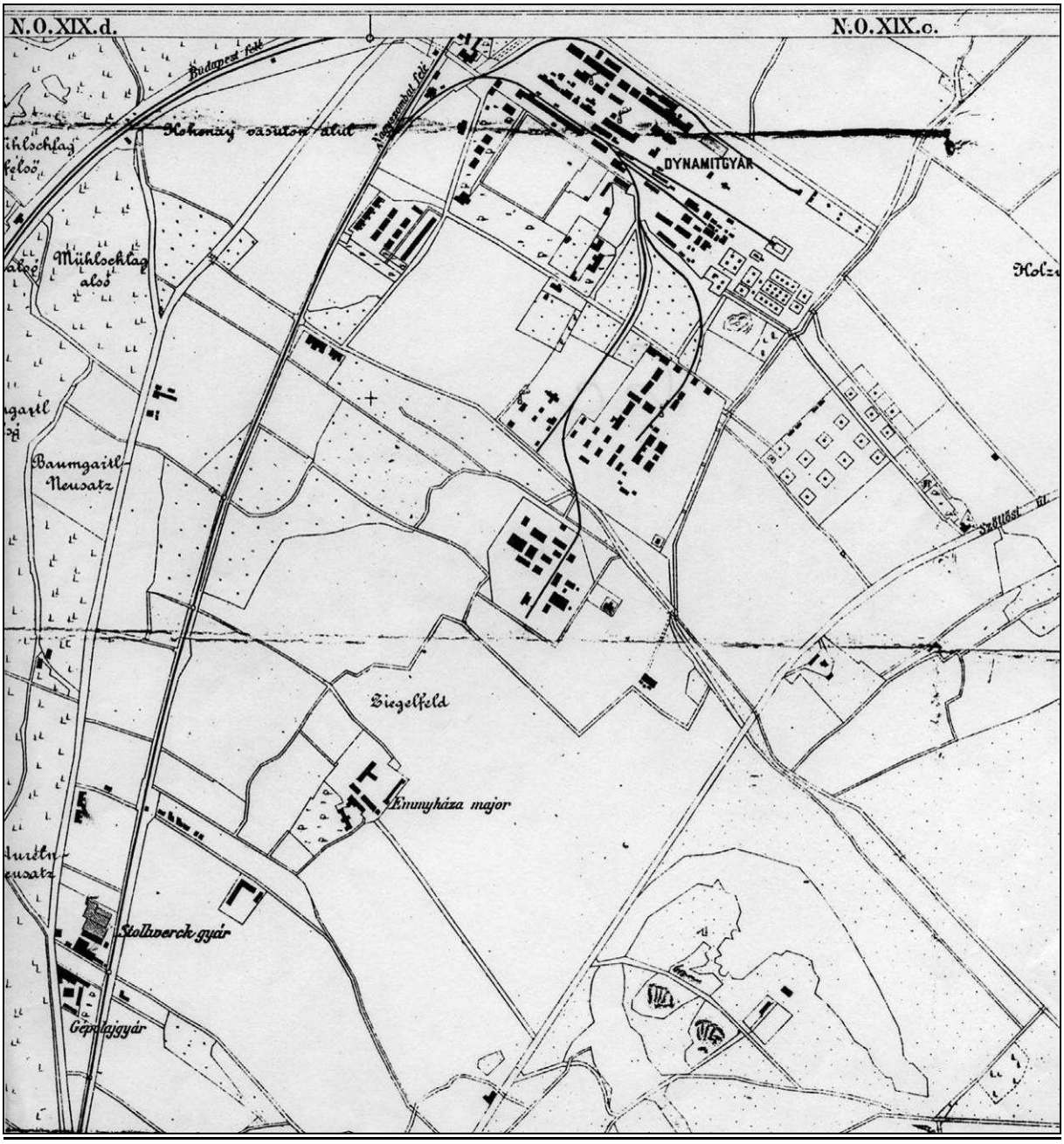
Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: bývalá **továreň Dynamit Nobel**

Číslo v zozname MČ: -

Foto:

N.O.XIX.d.
N.O.XIX.c.
Budapest felé
Nagycenkről jövő
Rohonczy vasutvonal alatt
DYNAMITGYÁR
Mühlschlag alsó
Baumgartl Neusatz
Ziegelfeld
Emmyháza major
Stollwerck gyár
Gépolajgyár

Popis:

Továreň na výrobu dynamitu Dynamit-Nobel v Bratislave (ďalej Dynamitka) založil roku 1873 Alfréd Bernhard Nobel, švédsky strojný inžinier, ktorý sa rovnako ako jeho otec Alfréd Nobel venoval výskumu v oblasti chémie, a najmä účinkom rôznych druhov výbušnín. Mladý Nobel vyrobil z nitroglycerínu a infuzóriovej hliny dynamit. Tento svoj veľký vynález vedel využiť na podnikanie. Spojil sa s obchodníkom Maxom Philippom z Hamburgu a založili obchodnú spoločnosť. Tak už v roku 1865 vznikli vo Švédsku a v Rakúsku, v Česku (Zámky pri Prahe, zal. 1866) a neskôr v iných lokalitách ďalšie továrne na výrobu dynamitu – Dynamitky. V rokoch 1865 – 1896 ich bolo až 90. V roku 1873, teda iba osem rokov po vzniku prvej továrne na výrobu dynamitu, vznikol podnik aj v Bratislave, pretože mesto malo výhodnú zemepisnú i dopravnú polohu. Bratislavský podnik mal zásobovať dynamitom a inými výbušninami východné časti habsburgskej monarchie, dokonca aj ďalšie krajiny juhovýchodnej Európy.

Stavebné práce pri budovaní továrenských objektov bývalej Dynamitky boli zverené firme Ignáca Feiglera ml. Vo výstavbe ďalších budov tejto továrne potom pokračoval Alexander Feigler spolu so staviteľmi Ľudovítom Eremitom a Móricom Sprinzlom.

Podľa situačného plánu z roku 1887 podpísaného M. Sprinzlom, sa výrobné objekty Dynamitky nachádzali v priestore medzi dnešnou Račianskou a Vajnorskou cestou. Podnik stavali premyslene a veľmi ekonomicky: vstup do areálu zo strany dnešnej Nobelovej ulice sa nachádzal v blízkosti železničnej trate do Budapešti a ďalšej trate idúcej smerom na Trnavu. Z nej si Dynamitka zriadila odbočku trate do svojho závodu, ktorou sa rýchlo mohli dovážať potrebné suroviny a vyvážať hotové produkty a veľký areál Dynamitky od Račianskej cesty po Vajnorskú bol prepojený železnicou. V roku 1896 postavili budovu železničnej stanice Dynamitky v blízkosti impozantnej budovy kasína.

Ako celý výrobný areál vyzeral na konci 19. storočia, si možno predstaviť práve na základe situačného plánu z roku 1889, ktorý obsahoval aj vysvetlivky k jednotlivým budovám označeným číslami. V rokoch 1873 – 1889 boli teda postavené výrobne dynamitu s miešacou stanicou a objekty na denitráciu odpadových kyselín. Už v článkoch zo 60. rokov 20. storočia sa písalo, že z pôvodných výrobných objektov, ktoré boli prízemné, a z pôvodných drevených skladov, sa nezachovalo nič. Napriek tomu ešte aj dnes v tomto veľkom výrobnom areáli sú aj pri zbežnom pohľade evidentne zachované (hoci prestavané) niektoré objekty továrne z prvej polovice 20. storočia.

Bratislavská fabrika vyrábala dynamit a rexit vynikajúcej kvality, strelnú bavlnu, elektrické zápalné stroje, bezdymový pušný prach pre armádu a poľovníkov, kyselinu sírovú, sanitrovú, síran uhličitý, amoniak, ale aj destilovanú vodu.

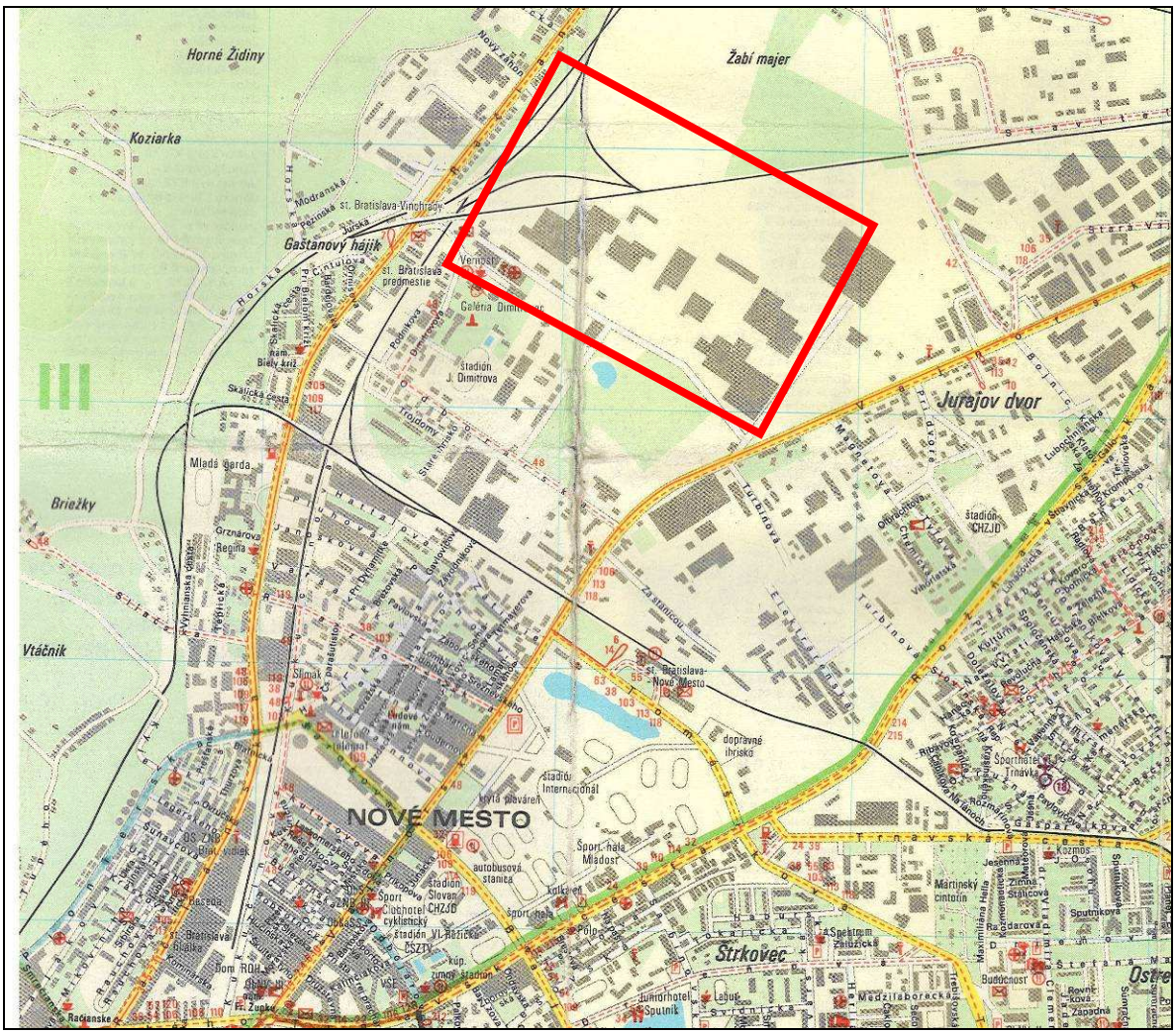
Práve z rokov 1911 – 1913 sa zachovalo v Archíve mesta Bratislavy viacero plánov budov jednotlivých výrobní podpísaných projektantom Alexandrom Feiglerom– ako napríklad nitrocelulózky, skladov ale aj ubytovne pre robotníkov. Firma Pittel a Brausewetter okolo roku 1913 v Dynamitke postavila zo železobetónu vodárenskú vežu a elektráreň.

Po vzniku Československej republiky v roku 1923 výrobu výbušnín presťahovali do Semtína pri Pardubiciach v Čechách, a preto počet zamestnancov Dynamitky klesol na 400. Nepriaznivé zásahy do výrobného programu mala zmierniť výstavba nového cukrovaru s elektrárňou v roku 1924. Už v roku 1928 však zanikol aj tento najmodernejší cukrovar na Slovensku a najväčší potravinársky podnik v Bratislave. V závode zostala len výroba umelých hnojív, chemikálií a rastlinných olejov s malým množstvom zamestnancov (okolo 300). Výroba výbušnín sa obnovila až v roku 1940 počas druhej svetovej vojny. Práve v 40. rokoch 20. storočia sa asanovali viaceré pôvodné výrobné objekty aj drevené sklady a nahrádzali sa novými, modernejšími budovami.

Počas prechodu frontu bola Dynamitka zničená a rekonštrukčné práce na továrenských objektoch a zariadeniach trvali v rokoch 1945 – 1947. Postupne začali pracovať jednotlivé výrobne – ako prvá bola obnovená kyslikáreň, nasledovala výrobňa kyseliny sírovej, umelých hnojív, kyseliny chlórsulfonovej, bieliacej hlinky a sírouhlíka.

Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: 1986, 2006, 2008, 2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA. – VII. - B.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Petržalka**

Adresa: Kopčianska ul.

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: bývalý **výrobný podnik Matador**

Číslo v zozname MČ: **PET-1A-3**

Foto:

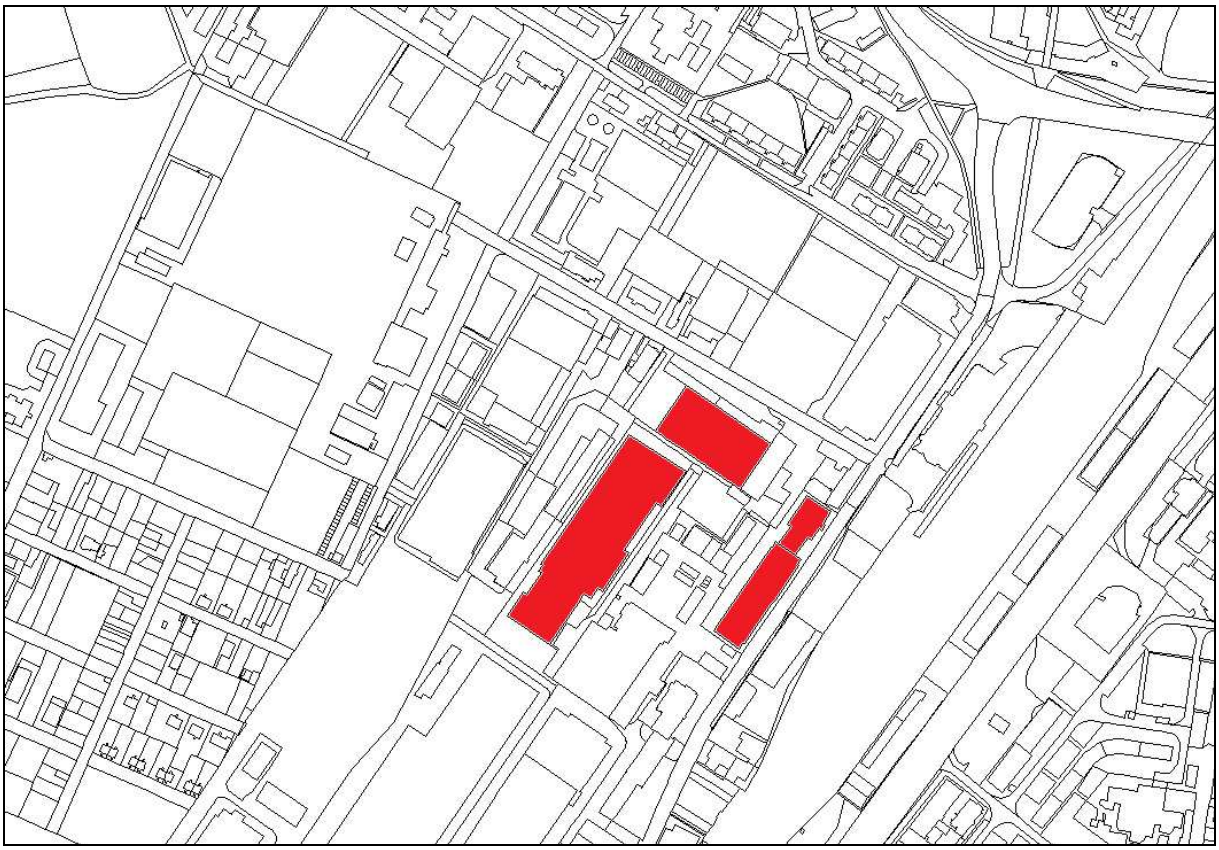
Popis:
V roku 1904 založila účastinná spoločnosť Gummi und Ballata Werke závod na výrobu gumového tovaru v Petržalke. V závode sa vyrábali gumové hadice a remene, tesniace dosky a technická guma, neskôr gumené plášte na autá. Z pôvodných 80 robotníkov vzrástol počet na 300 v roku 1914 a 2000 v 70. a 80. rokov 20. storočia. . V rokoch 1923 – 1924 bol podnik viazaný na zahraničné, najmä anglickú firmu Cordial Coats chouc a nemeckú firmu Balatawerke A. G. V roku 1932 prešla akciová spoločnoť z Bratislavy do Prahy a v Bratislave-Petržalke zostala len výrobná časť. Ako dokladá dobová fotografia Matadorku postihol v roku 1935 veľký požiar, ktorý zničil veľa výrobkov (autoplášte).
V rokoch 1938 – 1939 pracovalo v Matadorke vyše 1000 pracovníkov. V tom roku sa tu vyrábali všetky druhy gumeného tovaru značky Gumatador a Pneumatador, ako aj chirurgické technické výrobky. Vlastné obchodné predajne mala Matadorka v roku 1937 na Sedlárskej a Obchodnej ulici, tu sa predávali výrobky značky Matador z gumy, gutaperče, balatu, osinku aj surové produkty, gumové súčasti na bicykle, motocykle a iné vozidlá.
V súčasnosti v areáli bývalej Matadorky majú sídla rôzne menšie inštitúcie a súkromné podniky.

Literatúra a pramene:
Kultúrnospoločenské aktivity. III. ÚHA, Bratislava, 1993.

Spracoval: V. O., MÚOP
Autor fotodokumentácie: P. Horanský
Dátum: 8/2008

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - B.4**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Radlinského 47-51
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	hmotná nehnuteľnosť, sčasti zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**býv. tabaková továreň**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Areál bývalej tabakovej továrne sa nachádza na pomerne veľkej ploche bloku vymedzenom Mýtnou, Vazovovou, Radlinského ulicou a Račianskym mýtom. Pôvodne výrobnú časť tvoril dvojpodlažný podpivničený objekt lichobežníkového tvaru s dvoma dvormi . Továreň vznikla v roku 1853 a patrila k najstarším priemyselným podnikom Bratislavy.

V súčasnosti sú mnohé miestnosti predelené priečkami, pôvodne to však boli veľké výrobné haly predelené dvoma radmi liatinových stĺpikov. Podobný systém je viditeľný v nedávno obnovenej tabakovej továrni v Hainburgu, ktorej zrenovovaná budova slúži spoločensko-kultúrnym účelom. K továrni patril aj vedľajší areál skladu a administratívnej budovy – tie boli vyhlásené za kultúrnu pamiatku, avšak v roku 2007 bol objekt skladu vyňatý zo zoznamu pamiatkového fondu vzhľadom na jeho údajný havarijný stav.

Literatúra a pramene:
Viera Obuchová, Radlinského 47- tabakova továreň, archívno-historický výskum , rkp., 1990, 1999, 2004
Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová

Dátum: august 2007, 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

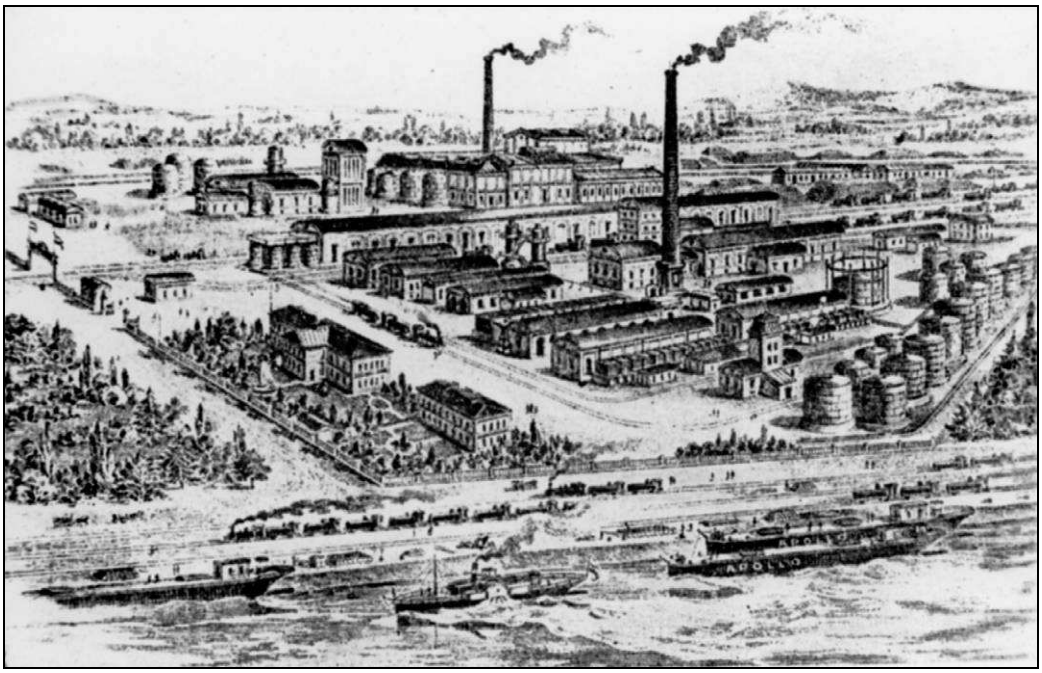
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VI. - B.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Košická - Chalúpkova
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**býv. továreň Apollo**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný
Foto:	

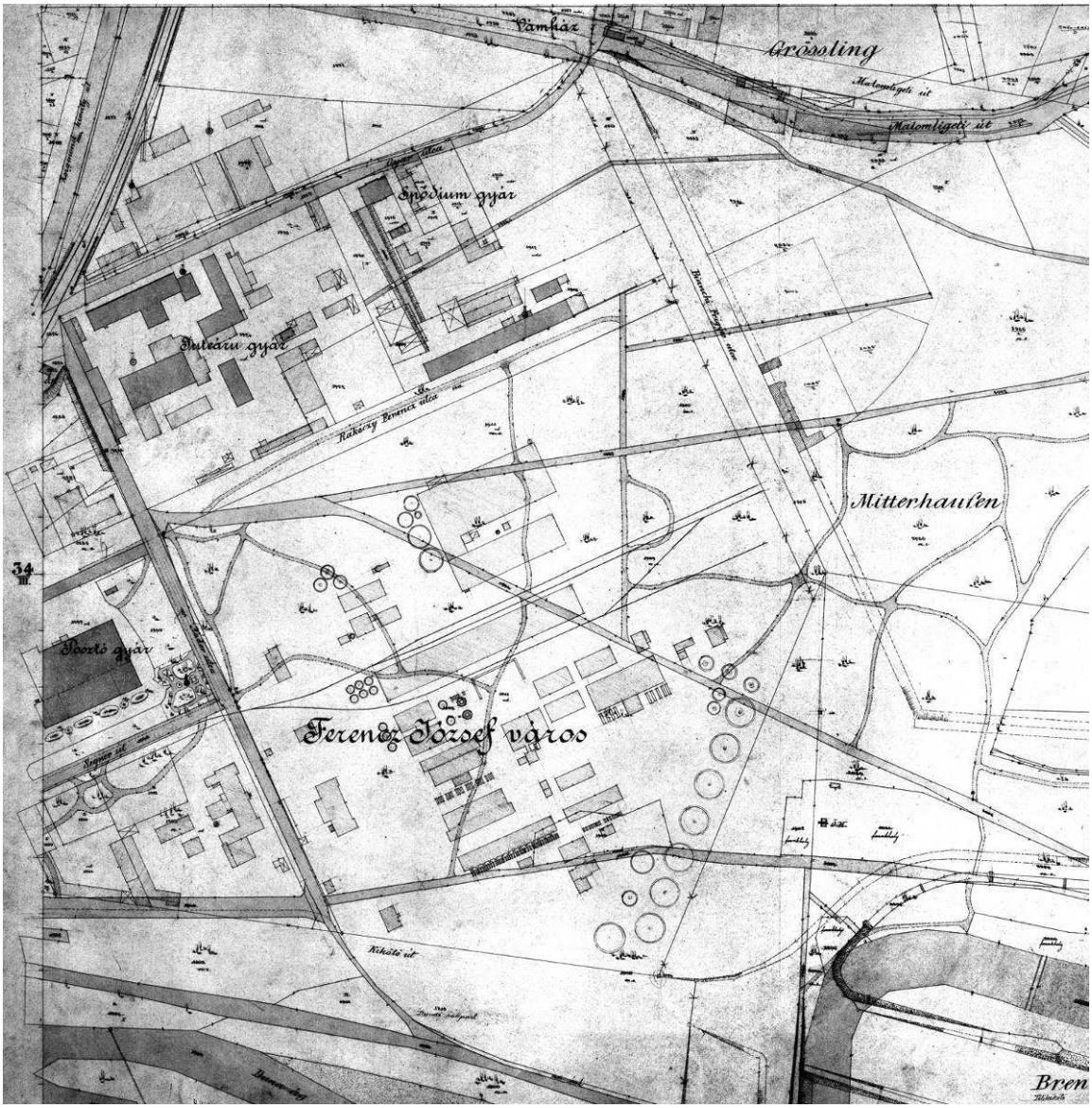

Popis:
Predchodcom dnešného Slovnaftu bola rafinéria minerálnych olejov Apollo (Apolka), ktorá vznikla v roku 1895. Vyrábali sa tu oleje pre autá a motory, lietadlové oleje, benzín, petrolej, parafín a asfalt. Ročne spracúvala 5000 vagónov surovej nafty. Firma sídlila na Čulenovej a Továrenskej ulici v priestoroch dnešného PRESSCENTRA, tesne pri dunajskom nábreží v blízkosti železničnej trate a dunajského prístaviska. Mala takto zabezpečenú dopravu po železnici aj po Dunaji vlastnými cisternami a tankovými loďami. Výroba – spracovanie ropy v rafinérii – sa rozbehla v apríli 1896 približne so 150 robotníkmi. Dovážali sem kaukazskú ropu, ropu z Haliče, Rumunska a neskôr z Gbelov a Hodonína. V dunajskom prístave mala firma čerpacie stanice na prečerpávanie surovej

nafty. Táto prečerpaná surová nafta a oleje sa pumpami rozvádzali podzemným vedením do objemných okrúhlych cisterien, ktoré boli spojené rúrovými mostíkmi so strojmi, ktoré spracúvali naftu prvý raz (surovinu zbavovali nečistôt a vody). Odtiaľ išla do destilačných zariadení, kde sa teplom rozkladala na benzín, svietiplyn, mazací olej a asfalt. V ďalších zariadeniach sa oddeľoval parafín od oleja.
Na plánoch z rokov 1895 a 1904 – 1905 je komplex zachytený pod názvom *Petroleum Rafinerie* a nachádzal sa pri Dunaji a Zimnom prístave. Ešte lepšiu predstavu o vzhľade jednotliých výrobných hál a administratívnych budov nám umožňuje kresba a plán továrenskej lokality Bratislavy pri Dunaji z roku 1923. Pred výrobným komplexom stáli v parkovej úprave dva jednoposchodové objekty – jedna väčšia honosnejšia budova bola administratívna – riaditeľská, v druhej boli byty pre zamestnancov Apolky. V rámci výrobného areálu boli dominantnými menšie či väčšie cisterny, nachádzala sa tu budova redukčnej destilácie, vákuovej destilácie, objekt s destilačným zariadením na minerálne oleje, čistiareň olejov, ale nachádzala sa tu aj vodáreň, sklad technických potrieb, farbiareň a sušiareň sudov, skladište, odkiaľ sa tovar nakladal na železnicu. Smerom k Bottovej ulici sa nachádzalo jednak destilačné zariadenie na surový benzín, ale aj továreň na parafín, ktorej súčasťou bola výrobňa sviečok a sklad uhlia. Rafinéria mala svoj vlastný vagónový park (tvorilo ho 200 kotlových vagónov), vlastnú priemyselnú železnicu spojenú s novomestskou stanicou.
Účastinný kapitál spoločnosti sa z pôvodných dvoch miliónov korún rozrástol v roku 1917 na 7 miliónov, v roku 1919 na 19 miliónov a v roku 1944 na 41 miliónov korún. Väčšinu účastinného kapitálu ovládla v roku 1901 Haličsko-petrolejárska spoločnosť, v roku 1908 viedenské veľkobanky, ktoré v roku 1920 vystriedala francúzska spoločnosť. V medzivojnovom období vlastnil účastiny Apolky syndikát belgicko-francúzsko-švajčiarskych podnikateľov s prevahou belgického kapitálu. V rokoch existencie Slovenského štátu ovládla firmu Apollo I. G. Farbenindustrie, a to prostredníctvom svojho koncernového podniku Dynamit-Nobel.
V albume fotografií bývalého podniku Apollo nájdeme zachytenú napríklad typickú čerpaciu stanicu benzínu, chemické laboratóriá, sklad sudov s benzínom, interiér výrobných hál, pohľad do modernej kotolne, ale aj na obytné objekty.
Ako sa uvádzalo v literatúre z roku 1928 *cieľom pohodlnejšieho zásobovania automobilov hnacou látkou postavené sú v každom väčšom meste Slovenska pouličné čerpadlá, ktoré dodávajú známy najlepší „Apollo-benzín*“.
Z augusta 1928 roku sa zachovali údaje o výške hodinovej mzdy niektorých pracovníkov podniku, pre zaujímavosť ich uvediem: predáci mali hodinovú mzdu 4,34 – 4, 94 korún, profesionáli 4,94, robotníci v oddelení parafínu 3,20 – 3,30, debnár 6, 00, vyučený kurič 4,12 korún, nádenník do 18 rokov zarábal na hodinu 2,10, nádenník nad 22 rokov 3,06 a nádenníčka 2,00 koruny.
Anglo-americkým leteckým bombardovaním 16. júna 1944, počas ktorého zo 400 robotníkov zahynulo 76 osôb, bolo zničených asi 80 % podniku a závod bol vyradený z prevádzky. Podrobnejšie údaje o bombardovaní Apolky zachytáva rovnomená publikácia, ktorú vydalo vydavateľstvo PT Albert Marenčin. Podnik utrpel aj tým, že ustupujúca nemecká armáda demontovala časť použiteľného strojového zariadenia. Po skončení druhej svetovej vojny bol postavený nový závod na spracovanie ropy, ktorý dostal názov Slovnaft (používať ho začal od 5. februára 1949). V novej lokalite je tento podnik pôsobí doteraz.

Literatúra a pramene:
Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
fotodokumentácia: Viera Obuchová
Dátum: august 2007

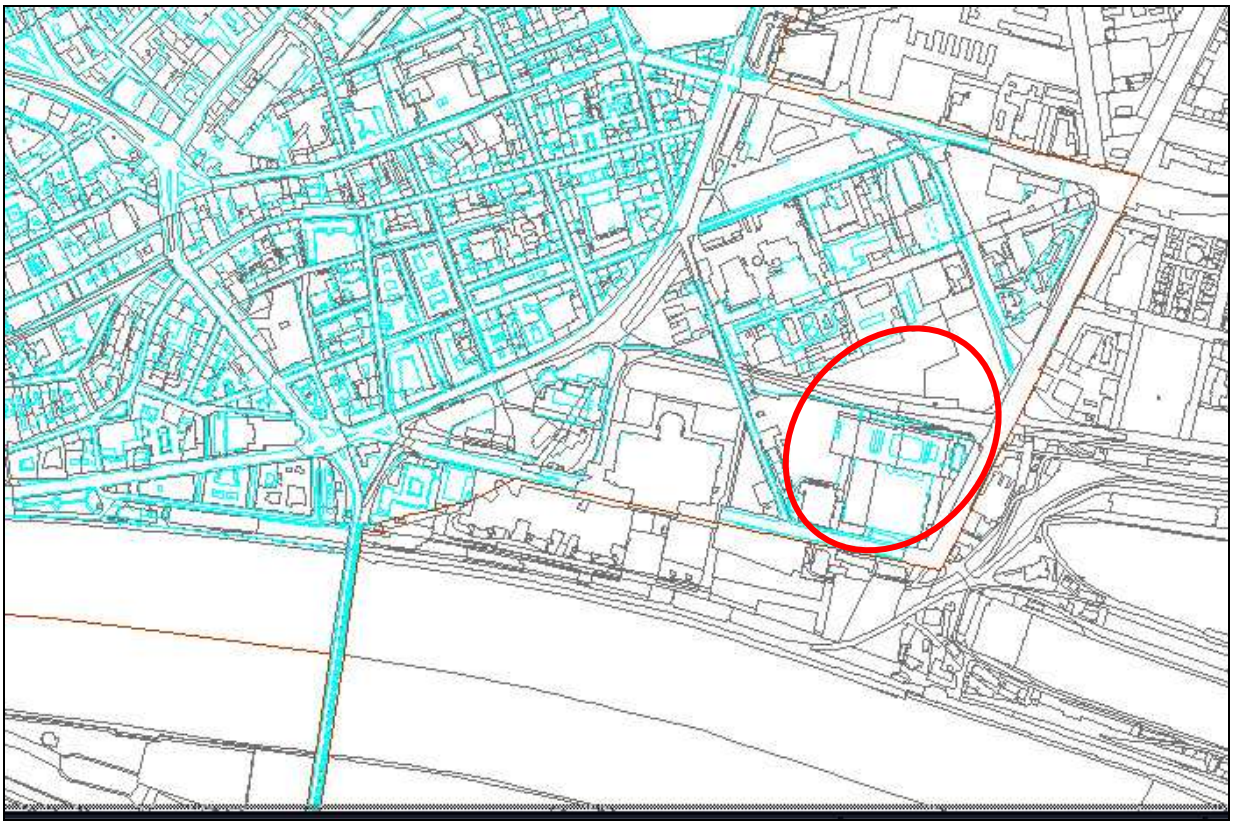

Vámház
Grössling
Malomlaghi út
Malomligeti út
Spódium gyár
Bőrcsík Borsos utca
Cukorárú gyár
Rákóczy Ferencz utca
Mitterhauſen
34
III.
Sörös gyár
Ferencz József város
Kikötő út
Bren

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - B.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Staré Mesto**
Adresa:	Radlinského 27
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	časť - hmotná nehnuteľná (väčšina zaniknutá)
Názov pamätihodnosti:	bývalá **továreň na kefy bratov Grunebergovcov**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Tento areál továrne na výrobu kief bratov Grunebergovcov rozprestierajúci sa v priestore vymedzenom ulicami Radlinského, Fazuľová, bývalá Slovanská, Školská vznikol v roku 1875. V tej dobe to bol najväčší závod svojho druhu v Uhorsku a na prelome storočí jeden z najväčších priemyselných komplexov v Bratislave. Ešte v 80. rokoch 20. storočia sa zachoval celý areál so 17 budovami aj s časťou pôvodného interiéru a slúžil podniku Cosmos na výrobu zubných kefiek. V súčasnosti sa už objekty nevyužívajú na pôvodnú funkciu, ale na reštauráciu a pre iné drobné obchody a inštitúcie. Objekt do Radlinského ulice je jednoposchodový, dva objekty vo dvore sú dvojposchodové. Na dobových fotografiách z konca 19. a z prelomu 19. a 20. storočia je zachytená pôvodná výzdoba fasády do Radlinského ulice, typy okien, vstupy a pod.
Obytnú vilu si dal jeden z majiteľov továrne Karol Gruneberg postaviť na začiatku 20. storočia na neďalekej **Sasinkovej 13 a Moskovskej ulici**. V súčasnosti v objekte sídli veľvyslanectvo Portugalska.

Literatúra a pramene:
Viera Obuchová, Topografia Blumentálu v zrkadle archívnych prameňov. Pamiatky a múzeá, 1/99, str. 21

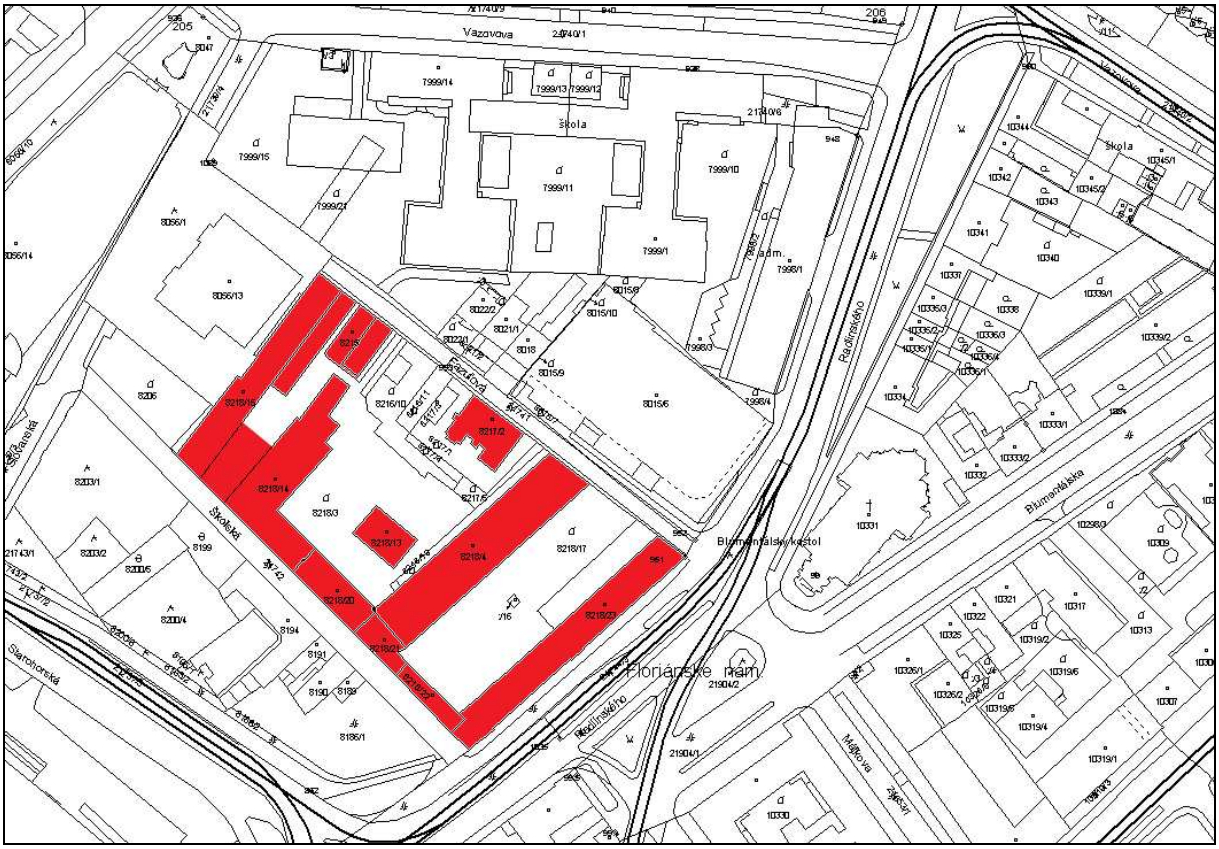
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: okt. 2007, 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

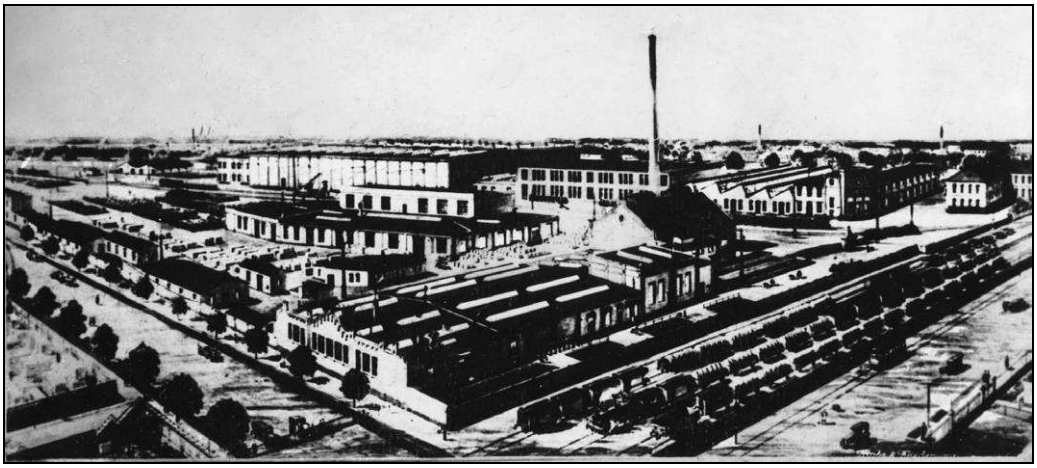
Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - B.7**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Staré Mesto**
Adresa:	Továrenská ulica
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	bývalá **továreň Kablo**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

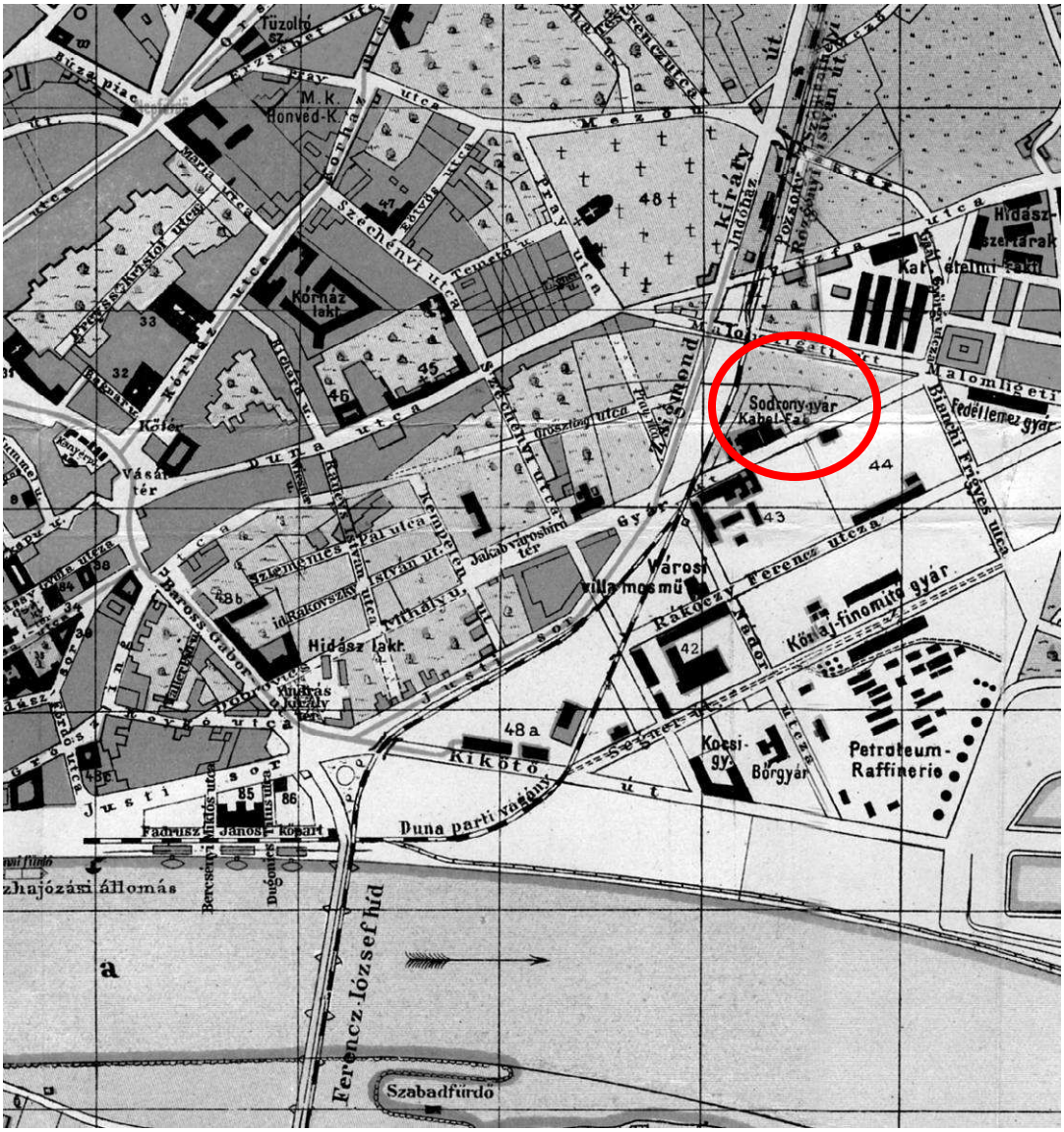

Popis:

Zakladateľom továrne bol Egon Bondy, ktorý v roku 1894 začal na mieste dnešnej Káblovky vyrábať struny do hodín. Továreň na káble vznikla ako účastinná spoločnosť so sídlom v Budapešti v roku 1895 a Bondy s 30 robotníkmi začal s jej výstavbou na Továrenskej ulici v Bratislave. S výrobou sa začalo v roku 1896 v malej prízemnej budove.
Vyrábal sa tu vodivý materiál, izolované drôty a olovené káble. Továreň sa zo skromných začiatkov vypracovala na firmu svetového mena. Už v roku 1910 vyvážala svoje izolované káble do celého sveta. Na rozlohe 1,5 ha pracovalo 300 robotníkov a 9 úradníkov.
Podnik sa postupne rozrastal, na plánoch z Archívu mesta Bratislavy z rokov 1895, 1900, 1901-1910,1911-1920, je jasne čitateľné, ktoré výrobné haly v ktorých rokoch vznikli. Najstaršie jadro Káblovky bolo na rohu dnešnej Továrenskej ulici a Dostojevského rade a pozostávalo z malej vrátnice (Portier) vedľa vchodu do továrenského areálu. Oproti vrátnice bola kancelária a sklad, za nimi strojáreň (Maschinenhaus), kotolňa (Kessselhaus), v blízkosti nich sa nachádzala studňa (Brunnen). Pozdĺž uvedených priestorov sa nachádzali dve veľké výrobné haly (Shedsaal), za ktorými bol komín (Schornstein). Do roku 1900 pribudli ďalšie výrobné haly, ale aj ďalší komín, zámočnícka a stolárska dielňa, WC. Na Ortvayovom pláne z roku 1904-5 je vyznačená Káblovka 4 budovami z ulice Gyár a to po maďarsky ako Sodrony gyár, po nemecky Kabel Fabrik- teda káblova továreň. V roku 1907 bola na rohu Mlynských Nív a Dostojevsklého radu v areáli Kablovky postavená budova, kde sa vyrábali izolované rúry. V roku 1910 pribudol závod Gumon (výrobné haly boli na dnešnej ... ulici) ako pobočný závod, ale aj veľká výrobná hala v najstaršej časti priestoru Kablovky. Na ďalšom pláne je zachytený stav továrenského areálu Kablovky v rokoch 1911- 1920 v roku 1926 zakúpila spoločnosť Prvú maďarskú káblovú továreň, v roku 1927 založila a postavila továreň na káble v Krakowe a v roku 1928 zakúpila továreň Isolatorenwerke vo Viedni.
Hoci za 1. ČSR previezli zo závodu Kablo výrobu izolačných rúr do Kolína v Čechách, celková zamestnanosť neklesla, nakoľko sa rozšírila výroba článkov z gumonu a futurit
Aj základný závod sa rozrastal – v roku 1930 odkúpil objekty továrne na papier a surovú lepenku firmy Rei(?s)mann a Thunke. Objekty dodnes existujú, majú typickú plastickú tehlovú ornamentálnu výzdobu fasád. V roku 1933 odkúpili postupne továreň na laky na Továrenskej ulici č. 12, továreň na oceľové konštrukcie na Továrenskej 14 a továreň na mydlo na Továrenskej ulici č. 16. Od roku 1950 bol na tomto mieste vybudovaný Výskumný ústav káblov a izolantov.

Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: 1986, 2006, 2008, 2011

Sodrony-gyár
Kábel-Fal
Városi villamosmű
Petroleum-Raffinerie
Duna parti vágány út
Ferencz József híd
Szabadfürdő
Hidász lakt.
Kórház lakt.
M. K. Honvéd-K.
Vásár tér
Kikötő
Ferencz utcza
Rákóczy utcza
Gyár
Kőolaj-finomító gyár
Borgyár
Hidász-szertárak
Kat. élelmi lakt.
Malomligeti fedélzemez gyár
Duna
Tüzoltó őrház
Bizs. piac
Mária Terézia utcza
Széchenyi utcza
Király
Szigmond
Baross Gábor
Justi sor
Jakab Vazul tér
Kemper Pál utcza
Mihály u.
István út
Erzsébet utcza
Gróf Károlyi Sándor utcza
Bimbach Frigyes utcza
Hajózási állomás
Fadrusz János kocsiút
Bercsényi Miklós utcza
Dugonics András utcza
Kórház utcza
Kölcsey utcza
Batthyány utcza
Kossuth Lajos utcza
Széchenyi István utcza
Jókai utcza
Gyár utcza
Mezö u.
Tempfli u.
Uszoda
Irgalmasok tere
Irgalmasok u.
Ujvári Ferencz u.
Ujvári Ferencz tér
Ujvári Ferencz utcza
Orsolya utcza
Ursuline utcza
Hid utcza
Kórház utcza
Batthyány utcza
Kölcsey

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VII. - B.8**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Devínska Nová Ves**

Adresa: Vápenky č. 4

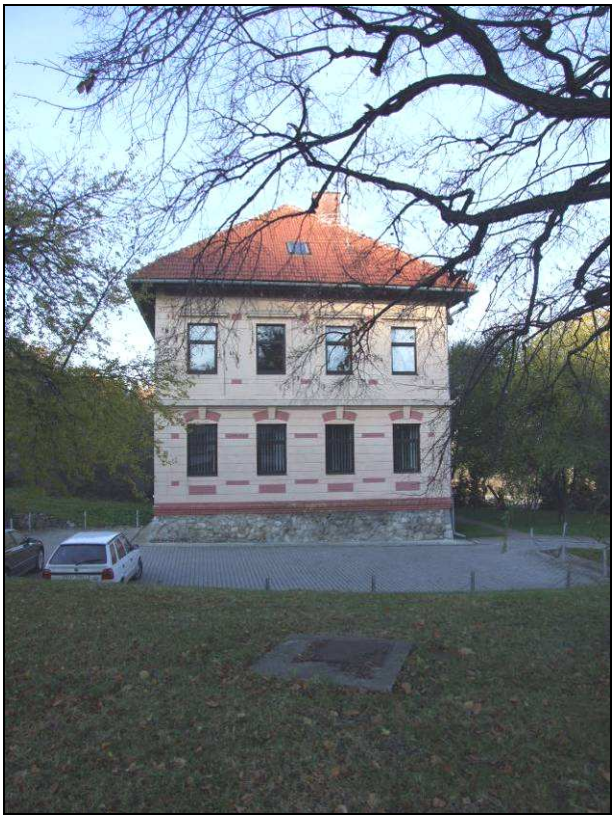
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória – nehnuteľná hmotná

Názov pamätihodnosti: **býv. stockerauská vápenka** (objekty z najstaršej etapy)

Číslo v zozname MČ: -

Foto:

Popis:
Založenie: Stockerauské akciové vápenky vznikli v 70. rokoch 19. storočia, ich hlavnou činnosťou bola ťažba kameňa. Vápenec, z ktorého pálili vápno, bol taký kvalitný, že vápno ktoré z neho vyrábali, vyvážali do Rakúska a Talianska. Spočiatku skúšali niekoľko kameňolomov - dnešná lokalita Srdce, Malé Srdce a definitívnym lomom sa stal najvýchodnejší Biely kameňolom. Vápno sa pálilo v 2 peciach (zobrazené ešte na mape z roku 1958).

V roku 1932 sa na valnom zhromaždení Stockerauskej akciovej vápenky dohodlo, že jej filiálka v Devínskej Novej Vsi bude samostatnou účastinnou spoločnosťou s názvom DEVONA , úč. Spol. pre priemysel vápenný, kamenný a stavebný v Devínskej Novej Vsi. DEVONA prevzala všetky pozemky, kameňolom, obytné a prevádzkové budovy , vápenné pece, prístroje na drvenie štrku ,

strojové zariadenie celkom v hodnote 2 487 268, 25 Kč. Prvý rok skončila so stratou 350 000 Kč. Za príčinu straty bola udaná hospodárska kríza a veľká konkurencia. V roku 1940 – 42 bola odstavená veľká pec pre rekonštrukciu, v roku 1943 bola uvedená do prevádzky nová (?) veľká pec. V roku 1945 bola na Devonu uvalená nútená správa. K areálu bola dovedená železničná vlečka.

V 2. pol. 20. storočia bolo v areáli Železničné staviteľstvo, neskôr Omnia s výrobou oceľového koženkového nábytku, Družbyt s potravinárskymi obalmi, Podunajské strojárne s bránami a bytovými jadrami.

Podstatné stavebné fázy: predpokladáme 20. - 30. roky 20. storočia - postavenie dnešných 2 administratívnych budov a bytových domov. Pri porovnaní máp z roku 1898 a mapy topografického mapovania z roku 1958 je možné konštatovať, že došlo k podstatnému rozšíreniu areálu postavením administratívnych budov, bytových domov, ktoré stoja dodnes a dvoch vysokých pecí, do areálu je dovedená železničná vlečka.

Väčšina výrobných hál, ktoré stoja vo východnej časti sú z 2. pol. 20 a zo zač. 21. storočia.

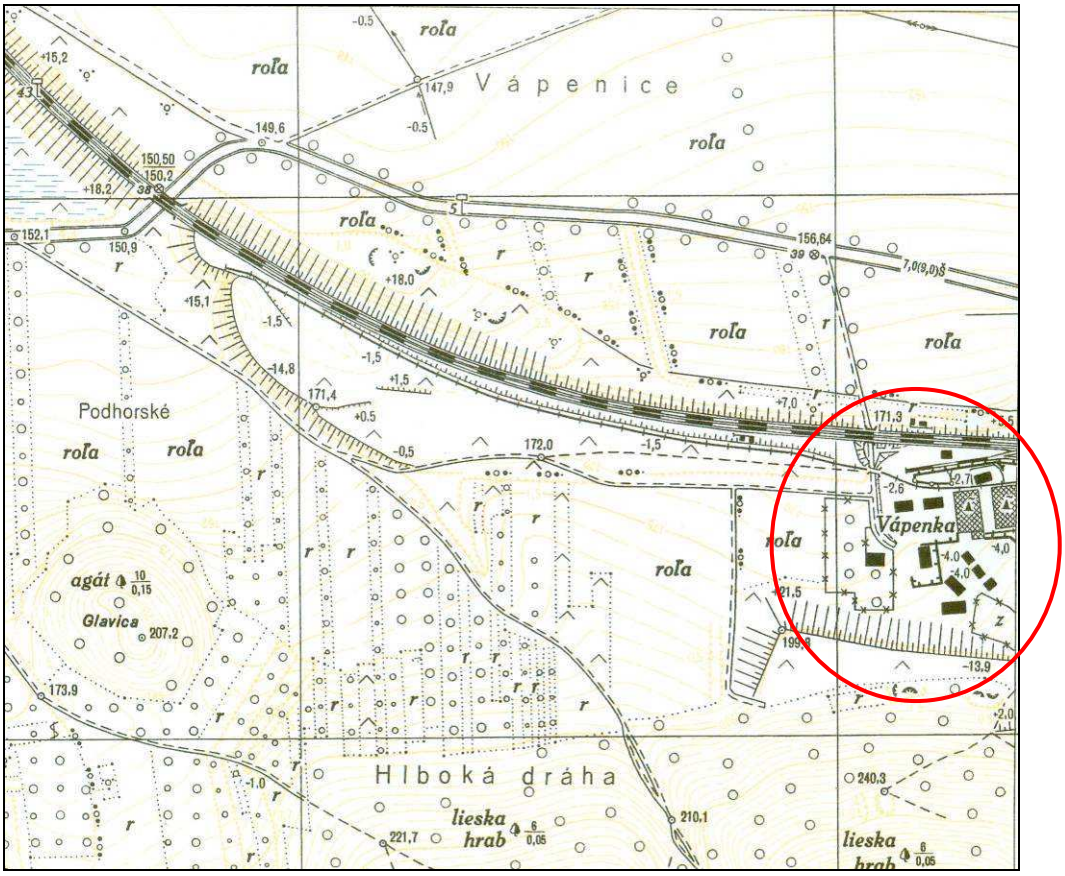
Literatúra:

Literatúra a pramene: Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia, DTP, 1995, str. 168 - 169.

http://www.devinska.estranky.cz/stranka/priemysel-a-polnohospodarstvo

Spracoval: Z. Zvarová, MÚOP, Bratislava, **Dátum:** 1/2011.

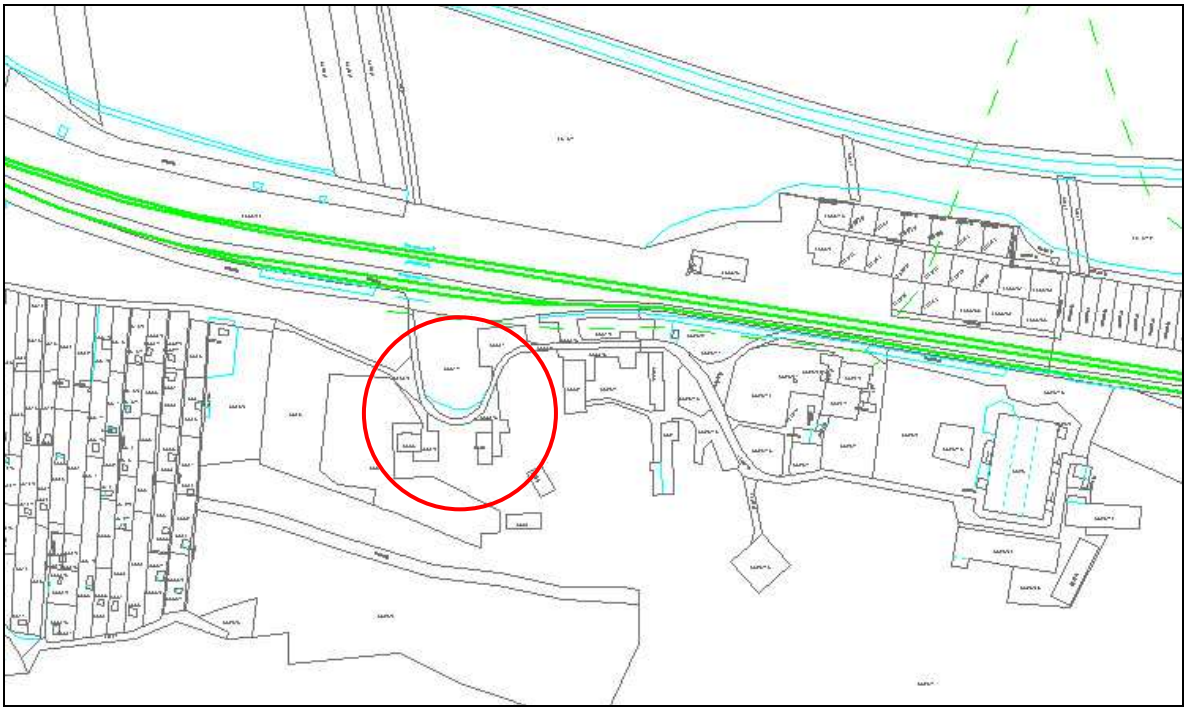

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

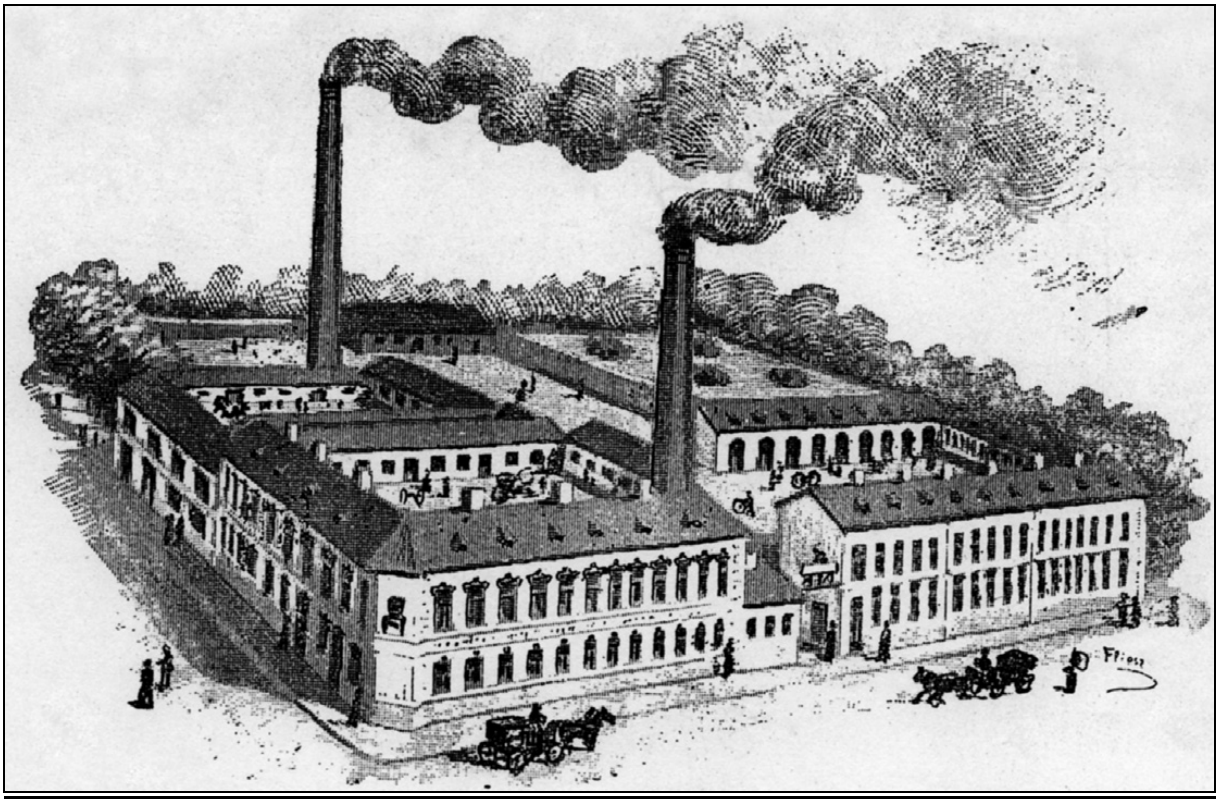
Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VII. - B.9**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava-**Staré Mesto**
Adresa:	Tobrucká, Medená ulica
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**bývalá Marschallova továreň na koče**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

V Bratislave na prelome 19. a 20. storočia existovalo viac fabrík na výrobu kočov. Jedna sídlila v priestore Pribinovej ulice a na Ortvayovom pláne z roku 1905 je vyznačená ako *Kocsi gyár*. Ďalšou bola továreň Antona Marschalla.

Továreň Antona Marschalla na koče vznikla v rokoch 1869 – 1870 a od 80. rokov 19. storočia sa komplex obytných, továrenských a hospodárskych budov rozprestieral na rohu dnešnej Tobruckej a Grösslingovej ulice, tak ako to dokumentuje kresba v cenovom katalógu fabriky z roku 1898 (mimochodom, použili sme ju aj na obálke tejto publikácie) a katastrálny plán z rokov 1894 – 1897**.** Vstup do areálu továrne bol z dnešnej Tobruckej, vtedy Roykovej ulice. Pozdĺž tejto, ale aj Grösslingovej ulice stáli dvojpodlažné objekty, ktoré zrejme slúžili na administratívne a tiež obytné účely majiteľa továrne. Vo vnútri fabrickej parcely stáli prízemné výrobné a skladové objekty, dva komíny, stajne na ustajnenie koní.

Továreň zaberala rozlohu vyše 1200 štvorcových siah. V roku 1896 tu pracovalo 48 pracovníkov, boli to vysokokvalifikovaní odborníci remesiel, ktoré boli potrebné na úplné vyhotovenie koča. Používali pri tom najmodernejšie výrobné stroje a technológie, napríklad aj Westov patent na výrobu obručí kolies, ktoré boli svojou akosťou nepredstihnuteľné a zaručovali mimoriadnu kvalitu kočov.

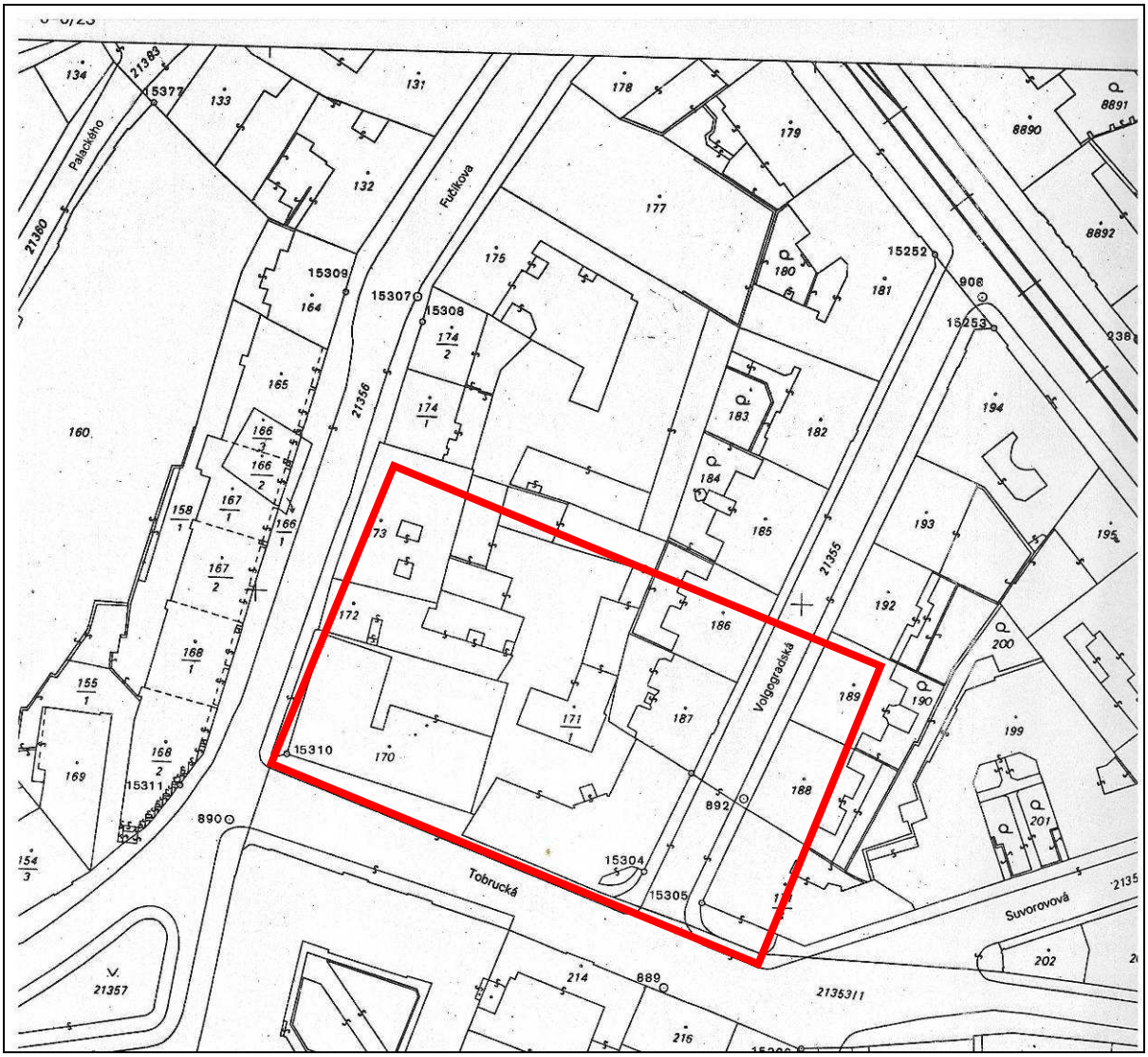
Len pre zaujímavosť – v cenníku továrne sa uvádzalo 170 druhov kočov: pretekárske vozy (v cene 240 – 500 vtedajších korún), drožky (za 260 – 360 korún) a jednoduché kočiare, ale aj „esterháziovský“ koč so strechou (za 1100 – 1300 korún) a štvorsedadlový prútený koč s baldachýnom (za 1160 – 1300 korún) či dokonca omnibus – autobus (za 1200 – 2000 korún) a pohrebný voz (za 1400 – 2000 korún). Okrem kočov rôznych typov sa v továrni vyrábali aj sánky, konské postroje, hnacie remene do strojov, potreby na jazdenie, cestovanie a do maštalí, potreby na výrobu parných píl a ohýbaného dreva. V čase najväčšej slávy továrne A. Marschalla v Bratislave na prelome 19. a 20. storočia tu bolo na kúpu pripravených 50 – 100 nových vozov.

Po vynáleze spaľovacieho motora a rozšírení automobilizmu na začiatku 20. storočia dopyt po kočoch s konským záprahom klesá. Napriek veľkým úspechom a oceneniam výrobkov továrne A. Marschalla na rôznych výstavách (veľká miléniová medaila z Budapešti v roku 1896, prvotriedna čestná cena z roku 1892, strieborná medaila z hospodárskej výstavy vo Viedni v roku 1888 atď.) prichádza postupne k jej zániku. Ešte okolo roku 1913 zvádzali koče a automobily rovnocenný boj: napríklad v ročenke Pressburger Wegweiser je na jednej strane reklama na autotaxík s kresbou auta a na druhej strane propagácia kočov a konských postrojov z továrne Antona Marschalla. V spisoch sa *Marschall Wagenfabrik* spomína ešte na začiatku 20. rokov 20. storočia, ale v roku 1926 v jej budovách už sídlili iné firmy, napríklad Dunajská banka, ktorej v roku 1926 nariadili odstrániť továrenský komín, alebo Elektrotechnický podnik, ako to dokumentuje nápis na fasáde objektu bývalej továrne... Tieto fakty nám pripomínajú osud priemyselných areálov v súčasnosti. V 30. – 40. rokoch 20. storočia boli budovy továrenského komplexu asanované, čo dokumentujú aj fotografie v Archíve mesta Bratislavy.

Podľa literatúry A. Marschall na konci 19. storočia podporoval vynálezcu Jána Bahýľa a jeho pokusy súvisiace s konštrukciou vrtuľníka sa zrejme odohrávali v budovách a na dvore tejto továrne. Pietnu spomienku zakladateľovi tejto továrne Antonovi Marschallovi možno venovať aj počas prechádzky po Ondrejskom cintoríne v Bratislave, kde je pochovaný.

Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: 1986, 2006, 2008, 2011

Palackého
Fučíkova
Volgogradská
Tobrucká
Suvorovova
21383
21380
21356
21355
21357
2135311
15377
15309
15307
15308
15310
15311
15304
15305
15252
15253
890
892
889
906

VII. PRIEMYSEL

C. I n é

C.1 drevený vinársky lis a sud pred kultúrnym domom Račan
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- C.1
Rača – nám. A.Hlinku
kategória –hnuteľná hmotná

C.2 Račianská frankovka – značka červeného vína
značka typického produktu račianskeho vinohradníctva od r. 1767
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- C.2
kategória –nehmotná

C.3 „Bratislavské rožky“ značka typického produktu bratislavských pekárov
číslo v celomestskom zozname: BA – VII.- C.3
kategória –nehmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :
Bratislava je mesto, ktorého vinohradnícka tradícia je veľmi stará. Pestovanie viniča a dorábanie vína je typická pre dve obce a to najmä pre Raču a Vajnory. Kvalitné vína z vajnorských a račanských viníc mali dobré meno, podávali sa aj na šľachtických dvoroch. Vinohradnícka tradícia nezanikla, Rača sa stala súčasťou malokarpatskej vínnej cesty, každoročné vinobranie priláka do Rače tisícky návštevníkov. Typickým predmetom vinohradníckej obce je lis na hrozno a sud na víno. Tieto symboly Rače sme zahrnuli do zoznamu pamätihodností. Nemôže chýbať ani značka najznámejšieho druhu vína – račianská frankovka.
Medzi produkty, ktoré urobili Bratislavu známu aj v okolitých krajinách patria aj bratislavské rožky, chutné pečivo, ktoré pozná Budapešť i Viedeň.

(J.H.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VII. - C.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Rača**
Adresa:	Detvianska ulica
Adresa popisom:	pred družstevným domom
Typ pamätihodnosti:	kategória 1B –hnuteľné
Názov pamätihodnosti:	**Vinohradnícky sud a lis**
Č. v zozname MČ:	RAČA-1B-2

Popis: Na Detvianskej ulici – v priestore pred Družstevným domom sú umiestnené dva tradičné symboly račianského vinohradníctva – drevený sud na víno a drevený lis na hrozno.

Literatúra a pramene:
1. Havlovič Ľ.: Rača – z dejín a pamiatok obce (Bratislava 2002)

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: máj 2010

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VII. - C.3**

Mesto: Bratislava

Typ pamätihodnosti: kategória 2 – nehmotné

Názov pamätihodnosti: **Račianská frankovka – značka červeného vína**

Č. v zozname MČ: RACA-2-1

Popis:
Začiatky pestovania viniča v Rači a okolí môžeme datovať do stredoveku. Už z 13 stor. máme údaje o rozlohe viníc a spracovávaní hrozna .Račianské víno patrilo medzi najkvalitnejšie vína z malokarpatskej oblasti a vždy sa predávalo trochu drahšie ako ostatné. Obyčajne ním zlepšovali iné vína, alebo ho predávali ako dezertné. Vyvážalo sa cez Rakúsko aj do Sliezska, veľa sa ho predalo aj v

Bratislave. Delegáciu račianskych farníkov, vedenú svojim farárom roku 1767 prijala cisárovná Mária Terézia, ktorá račanom darovala donačnú listinu – dekrét o pestovaní "tereziánskej račianskej frankovky", čím uznala račianske červené víno za vhodné i na viedenský cisársky stôl. Farárovi darovala krásny bohoslužobný ornát.

Hlavným producentom račanskej frankovky je dnes Villa Vino Rača , firma, ktorá vznikla po transformácii z poľnohospodárskeho podielnického družstva na akciovou spoločnost.

Na internete sme našli zaujímavú charakteristiku račanskej frankovky z r. 2003 od znalca vína:

"Višňová, taková temnější fialová barva, proti světlu čistá a již při okrajích znatelně řídnoucí. Vůně z počátku hodně zastřená a snad jen náznakem uležele povidlová, později s časem a kroužením se stává více sladce kořenitou. Se zvyšující se teplotou ve skleničce objevuji vůni flambované sušené švestky a současně i špetku těkavek, jako celek mi to ovšem vůbec není nepříjemné. S pohledem na ročník na etiketě je to i po několika letech stále živá frankovka s pěknou 'podhorskou' kyselinkou, časem dokonale vybroušené tříslo - nevím tedy jak výrazné bylo dřív, ale teď už je nedrsné a v závěru jen příjemně vysoušející s pikantní až trošku do štiplava dochutí. Otevřel jsem k pomalu dušenému hovězímu - jako doprovod zdá se dokonalé, při samotném pití pak do večerní nálady trochu jednodušší, ale vzhledem k postupnému vyvíjení na vzduchu zase ne nudné, takový nerušivý doprovod."

Literatúra a pramene:

1. Havlovič Ľ.: Rača – z dejín a pamiatok obce (Bratislava 2002)
2. http://www.vinnypavouk.cz/2011/03/dvakrat-racianska-frankovka/

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP

Autor fotodokumentácie: 1.fotografia prevzatá z knihy Ľ:Havloviča (str. 21) Dátum: 2010,2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - VII. - C.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava
Typ pamätihodnosti:	kategória 2 –nehmotná
Názov pamätihodnosti:	**Bratislavské rožky**
Č. v zozname MČ:	-

Popis:
Bratislavské rožky sa začali piecť v starom Prešporku na Mikuláša v roku 1785. Pre svoju výraznú chuť a vôňu si získali popularitu aj vo Viedni a Budapešti. Dodnes sú preto známe aj pod názvami **Pressburger Kipfel** a **Pozsonyi kifli**. Táto prešporská špecialita je jedinečná najmä tým, že viac než polovicu hmotnosti každého rožka tvorí náplň. Orechový rožok má tvar céčka, makový tvar podkovy. Typický je aj popukaný povrch. Na Slovensku sa pravidelne vyrábajú vo viac než 20 pekárňach a cukrárňach.
O pôvode bratislavských rožkov by sa dal napísať obšírnejší román. Tento výrobok so starodávnou receptúrou patrí ku gastronomickým klenotom a chýry o ňom sa dostali až do Ameriky. V historických dokumentoch sa píše, že na Mikuláša v roku 1785 po prvýkrát vystavil pekár Scheuermann vo svojej pekárni na Hviezdoslavovom námestí špecialitu s názvom **Pressburské bajgle**. Rožky plnené makom a orechami sa okamžite rozpredali a postupne sa o nich dozvedeli vo Viedni aj v Budapešti. Recept na ich výrobu vraj prezradil až tesne pred smrťou a zásluhou pokračovateľa dynastie Augustína Schwappacha sa Bratislavský rožok stal v rokoch 1890 - 1900 prvým chráneným potravinárskym výrobkom na území terajšieho Slovenska. V novšej ére, na prelome 19. a 20. storočia, bol nositeľom

tradície Gustáv Wendler. Majiteľ pekární na Štefánikovej a na Dunajskej ulici, bratislavský Nemec, dodával bajgle aj na cisársky stôl vo Viedni .Po 2.svetovej vojne sa mu podarilo ako prešporskému Nemcovi vyhnúť odsunu, ale po znárodnení a zbúraní jeho pekárne spáchal v chudobinci samovraždu. Receptúra rožkov bola natoľko dokonalá, že si vedeli udržať čerstvosť celé týždne. Dnes má výrobok ochrannú známku a je zaradený medzi tradičné špeciality nášho regiónu.

ORIGINÁLNY RECEPT Z ROKU 1938
Suroviny: 1 kg múky, 30 dag masla alebo margarínu, 10 dag cukru, trochu mlieka, droždie, vajcia.
Postup: Z múky, mlieka, droždia, soli, cukru a masla vymiešame cesto. Musí byť primerane tuhé a nesmie sa lepiť. Necháme ho polhodinku vykysnúť. Cesto rozdelíme na kúsky, ktoré vyformujeme do tvaru žemličiek. Tie po vykysnutí vyvaľkáme a vyformujeme do tvaru podkovy (tie sú plnené makom), alebo do tvaru písmena C – tie sú plnené orechovou plnkou. Náplne musia byť tak vypracované, že sa z nich dajú vytvarovať valčeky. Rožteky potom potrieme žĺtkom a položíme na chladné miesto do prievanu. Po zaschnutí dáme rožky do „kysiarne“ a následne do pece.

Literatúra a pramene:
http://www.cas.sk/clanok/83650/aj-bratislavske-rozky-su-unikat.html
http://ekonomika.sme.sk/c/3990264/bratislavsky-rozok-sa-moze-stat-tradicnou-specialitou-eu.html#ixzz1XvIOoOG5
http://www.bratislavskenoviny.sk/najnovsie-spravy-z-bratislavy/kultura-skolstvo/bratislavsky-rozok-ma-poriadne-zamotanu-historiu.html?page_id=13390

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková

Dátum: september 2011

VIII. POMNÍKY A PAMäTNÉ UDALOSTI

Z o z n a m p o l o ž i e k :

A. Pomníky

A.1 pomník M.R. Štefánika v Devínskej Novej Vsi
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.1
Devínska Nová Ves – Opletalova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.2 pomník spisovateľa Rudolfa Slobodu v Devínskej Novej Vsi
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.2
Devínska Nová Ves – ul. Na Grbe
kategória –nehnuteľná hmotná

A.3 pomník divadelníka Andreja Bagara v Dúbravke
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.3
Dúbravka – park Družby
kategória –nehnuteľná hmotná

A.4 pomník národného buditeľa Ľudovíta Štúra v Dúbravke
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.4
Dúbravka – Pekníkova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.5 pomník kartografa Samuela Mikovíniho v Starom Meste na dunajskej promenáde
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.5
Staré Mesto – nábr. arm.gen. L.Svobodu
kategória –nehnuteľná hmotná

A.6 pomník buditeľa Samuela Jurkoviča v Ružinove
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.6
Ružinov – Bajkalská ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.7 pomník architekta Dušana Jurkoviča v Starom Meste na dunajskej promenáde
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.7
Staré Mesto – nábr. arm.gen. L.Svobodu
kategória –nehnuteľná hmotná

A.8 pomník vynálezcu Jozefa Murgaša v Novom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.8
Nové Mesto – Jarošova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.9 pomník hudobného skladateľa Jána Levoslava Bellu v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.9
Staré Mesto – Šulekova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.10 pomník politika Alexandra Dubčeka v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.10
Staré Mesto – nám. A.Dubčeka
kategória –nehnuteľná hmotná

A.11 symbolický pomník hudobného virtuóza Charlesa Foerstera v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.11
Staré Mesto – Horský park (kamenná lavička)
kategória –nehnuteľná hmotná

A.12 pomník hudobného skladateľa Ferencza Liszta v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.12
Staré Mesto – Ventúrska ul.11 (Lisztova záhrada Univerzitnej knižnice)
kategória –nehnuteľná hmotná

A.13 pomník herca Júliusa Satinského v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.13
Staré Mesto – Dunajská ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.14 pomník buditeľa Samuela Chalúpku v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.14
Staré Mesto – roh Legionárskej a Radlinského ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.15 pomník buditeľa Štefana M. Daxnera v Ružinove
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.15
Ružinov – Daxnerovo nám.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.16 pomník prírodovedca Andreja Kmeťa v Starom Meste
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.16
Staré Mesto – Kmeťovo nám.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.17 pomník cisárovnej Márie Terézie na mieste býv. Korunovačného pahorku
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- A.17
Staré Mesto – nám. Ľ. Štúra
kategória –zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Do kapitoly „Pomníky“ boli zaradené artefakty pripomínajúce významné osobnosti z oblasti politiky, vedy, kultúry a umenia, ktoré zanechali v histórii národa a tohto mesta nezmazateľnú stopu. Vo všetkých prípadoch sa jedná o už nežijúce osobnosti, zachytené v širokom časovom rozpätí od 18.st. až po nedávnu minulosť.

(I.Š.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Devínska Nová Ves**

Adresa: Opletalova ul.

Adresa popisom: v parčíku na rozhraní ulíc Opletalova a Janšákova

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **pomník Milana Rastislava Štefánika**

Číslo v zozname MČ: DNV-1A-1

Foto:

Popis:
Pomník generála Rastislava Štefánika má podobu hranolového podstavca s nápisom. Busta znázorňuje Štefánika ako generála Francúzskej armády. Nápis na čelnej stene podstavca:

Na pamiatku 10. výročia republiky
Venovala čs. obec legionárska
a zväz národného oslobodenia
v Dev. Novej Vsi
r. 1928
Pomník bol odhalený 7. 10. 1928

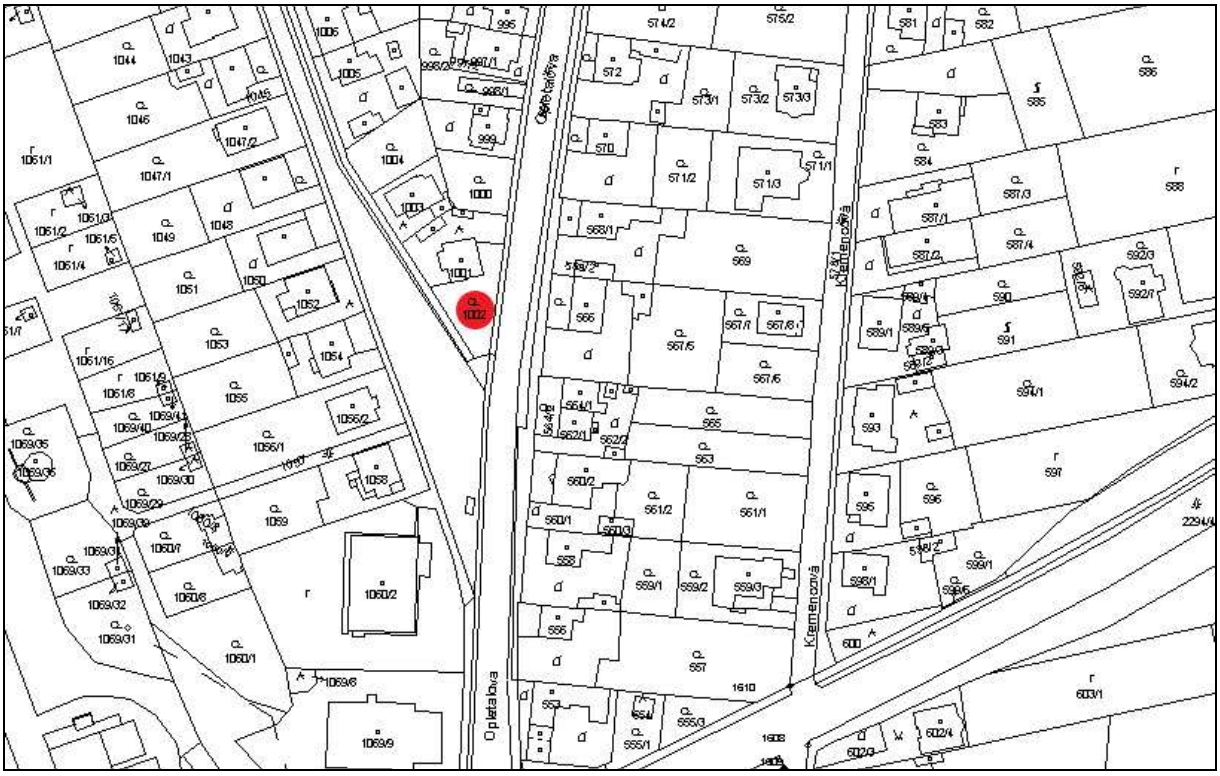
Na malej tabuľke v dolnej časti je nápis: *Pamätník obnovený z prostriedkov Mestskej časti Devínska Nová Ves v roku 1998.*

Literatúra a pramene:
Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia, Miestny úrad Devínska Nová Ves, Layuot Academic, DTP 1995, s. 51 a s. 274.

Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Z. Zvarová

Dátum: 03/2010

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Devínska Nová Ves**
Adresa:	Slovinec – nám. R. Slobodu
Adresa popisom:	nové námestie v dotyku s ulicou Slovinec
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník spisovateľa Rudolfa Slobodu**
Číslo v zozname MČ:	DNV-1A-19

Foto:

Popis:
Na hranolovom podstavci je umiestnená kovová busta Rudolfa Slobodu. Na stene podstavca je tabuľa s nápisom: *Rudolf Sloboda, slovenský spisovateľ, 1938 – 1995*. Rudolf Sloboda sa narodil v Devínskej Novej Vsi, autorom busty je akad. sochár Alexander Ilečko.

Literatúra a pramene:
Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia. Miestny úrad Devínska Nová Ves, Layuot Academic, DTP 1995, s. 51.

Spracoval: PhDr. Z. Zvarová, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Z. Zvarová

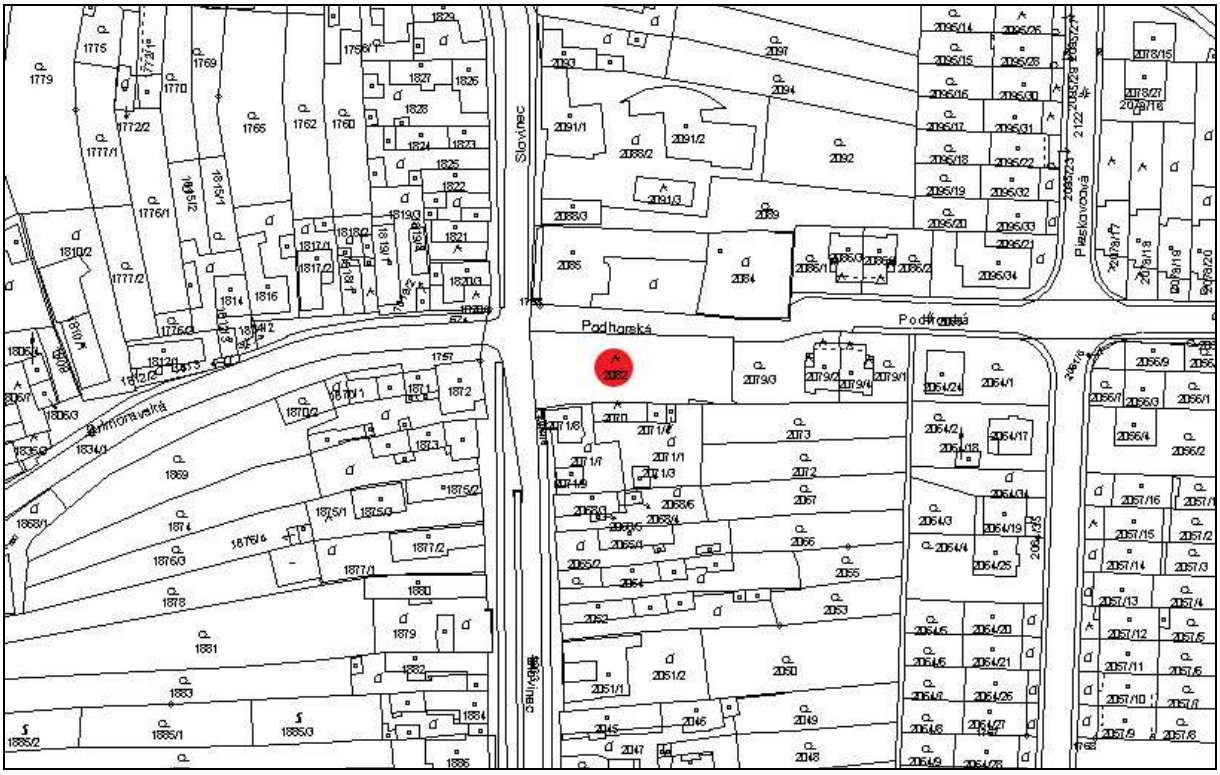
Dátum: 03/2010

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Devínska Nová Ves
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Dúbravka**
Adresa:	park Družby
Adresa popisom:	v severnej časti parku
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník divadelníka Andreja Bagara**
Číslo v zozname MČ:	DUB-1A-19

Foto:

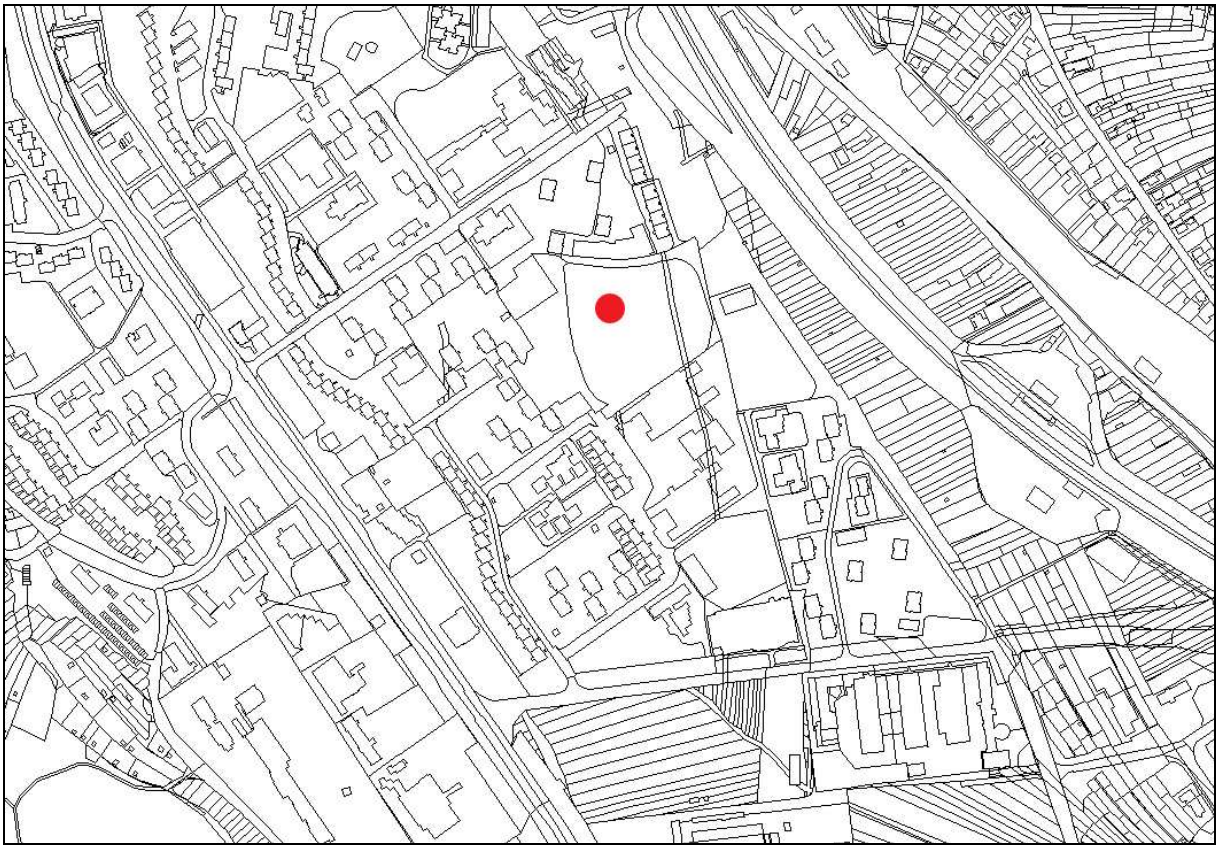

Popis:
V Parku družby v Dúbravke je reinštalovaná socha divadelníka **Andreja Bagara** (29. 10. 1900 Trenčianske Teplice – 31. 7. 1966 Bratislava). Bol to slovenský herec, režisér a pedagóg. Od roku 1927 bol hercom a režisérom SND v Bratislave, účinkoval nielen v činohre, ale i v opere a balete. V jeho smerovaní k realistickému herectvu ho utvrdilo stretnutie s ruským divadlom počas zájazdu československých divadelníkov v Moskve roku 1934. Počas SNP sa stal zakladateľom a vedúcim zájazdového Frontového divadla v Banskej Bystrici.
Socha je z bronzu. Umelecké dielo tvoria dve časti – socha a podstavec. Socha – realistická podoba umelca v nadživotnej veľkosti má výšku 5 m. Nízky, samostatne stojaci podstavec obsahuje meno herca a roky jeho narodenia a úmrtia. Socha A. Bagara bola odliata v roku 1986 a jej autorom je akademický sochár Ferdinand Bollo. Autorom bronzového pamätného objektu s nápisom a celkového riešenia súsošia je prof. arch. Dušan Kuzma. Do Dúbravky bola socha prevezená z Hviezdoslavovho námestia v roku 2004.

Literatúra a pramene:
- wikipédia.,
- http://www.bratislavskenoviny.sk/2078/kultura/sochu-andreja-bagara-uz-umiestnili-na-novom-mieste-nedaleko-bagarovej-ulice.

Spracoval: PhDr. J. Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. J. Hamšíková
Spolupráca: Ing. J. Rossel (Miestny úrad Dúbravka) Dátum: 03/2010

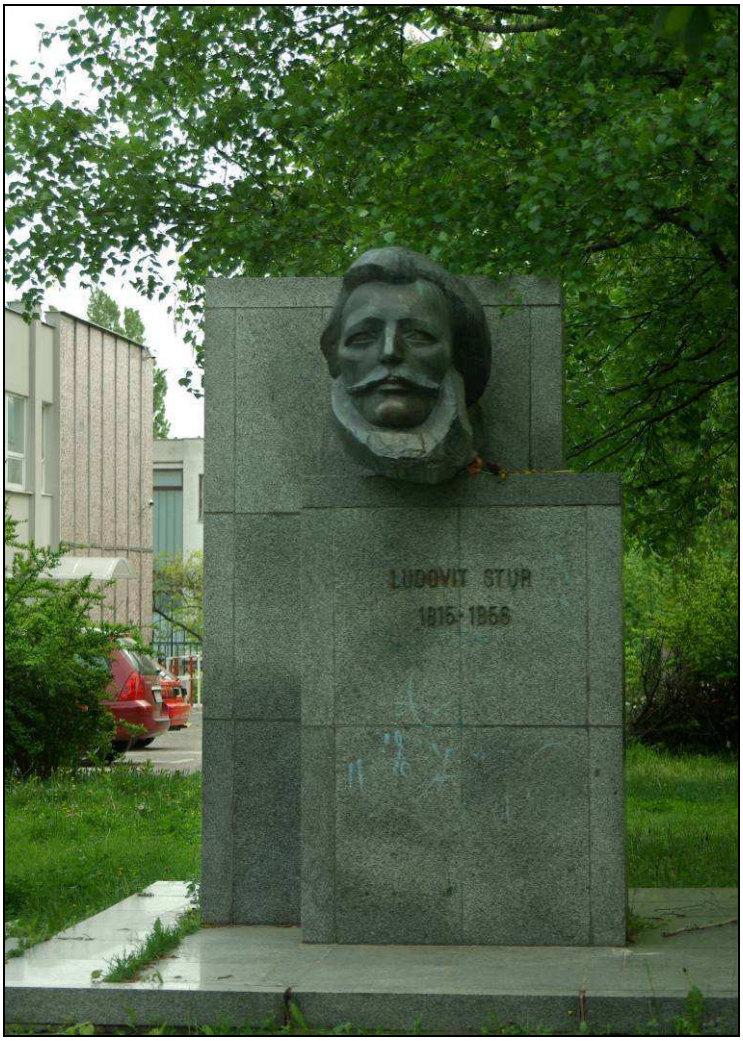
Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Dúbravka
Katastrálne územie: Dúbravka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.4**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Dúbravka**
Adresa:	Pekníkova ul.
Adresa popisom:	v parčíku pri základnej škole
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník národného buditeľa Ľudovíta Štúra**
Číslo v zozname MČ:	DUB-1A-20

Foto:

Popis:
V blízkosti areálu základnej školy na Pekníkovej ulici je situované umelecké dielo venované významnému slovenskému národovcovi **Ľudovítovi Štúrovi** (1815 – 1856). Dielo tvorí hranolový podstavec z lešteného kameňa, na ktorom je upevnená bronzová busta Ľ. Štúra. Portrétna busta je spracovaná v umeleckej skratke, pričom charakteristické rysy stvárňovanej osobnosti zostali zachované.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. J. Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. J. Hamšíková
Spolupráca: Ing. J. Rossel (Miestny úrad Dúbravka)

Dátum: 03/2010

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: Bratislava, mestská časť Dúbravka
Katastrálne územie: Dúbravka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII – A.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	nábr. Arm.gen. L. Svobodu
Adresa popisom:	zelený pás pri dunajskej promenáde
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník Samuela Mikovíniho**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Pomník Samuela Mikovíniho bol postavený na počesť významného kartografa 18.storočia. Vytýčil miestnu geodetickú sieť, ktorej nultý poludník prechádzal severovýchodnou vežou bratislavského hradu. Autorom pomníka je akad.sochár Gibala.
Pomník je v tvare nahrubo otesaného vysokého štíhleho pylóna z farebného kameňa, na ktorého prednej časti sa nachádza polpostava Mikovíniho v podživotnej veľkosti, vytesaná z bieleho kameňa. Podstavec so zachytením priebehu nultého poludníka nie je súčasťou tohto pomníka, ale nachádza sa samostatne na tej istej promenáde, východným smerom.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 08/2011

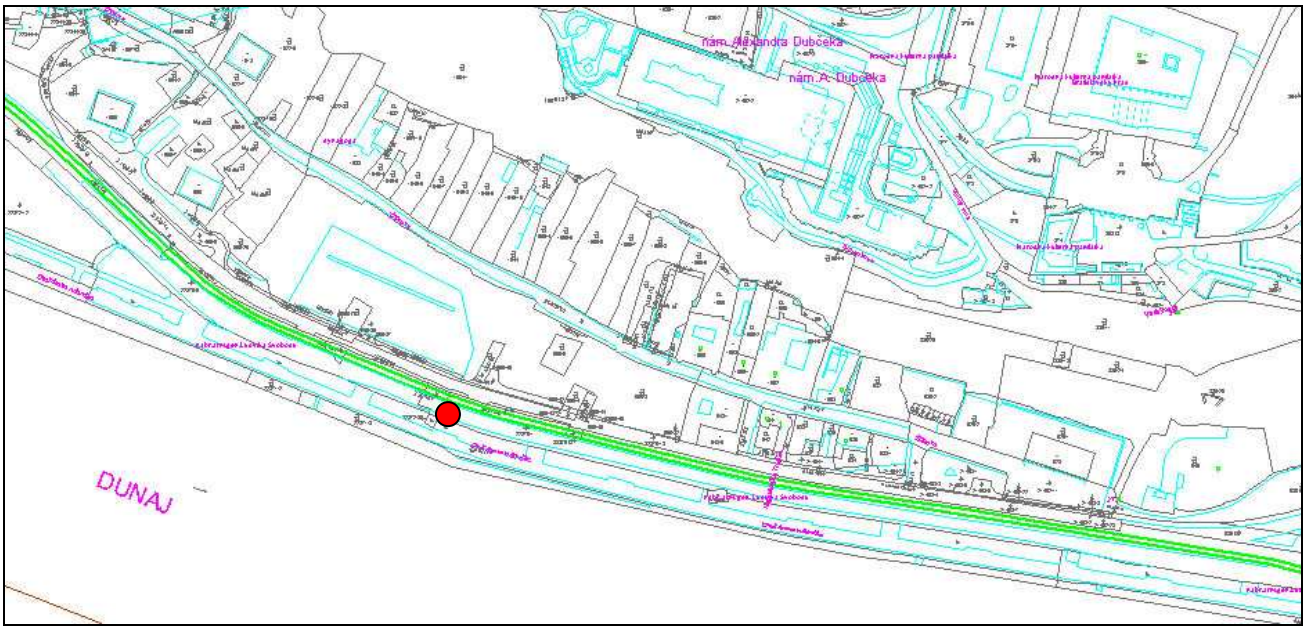

Podstavec s vytýčením priebehu nultého poludníka na dunajskej promenáde.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.6**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava - **Ružinov**
Adresa:	Bajkalská ul.
Adresa popisom:	nástupný priestor pred budovou Jednoty
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník národného buditeľa Samuela Jurkoviča**
Číslo v zozname MČ:	-

Foto:

Popis:

Pomník bol postavený na počesť národného buditeľa Samuela Jurkoviča, ktorý sa hlavne v 40-tych rokoch 19.storočia aktívne zapájal do procesu kultúrneho a hospodárskeho rozvoja slovenského národa. Bol priekopníkom družstevného hnutia (založil v Sobotišti prvý družstevný spolok) a napísal knihu „Spolek gazdovský“ (1845). Pomník je postavený pred budovou ústredia Jednoty od roku 1987. Jeho autorom je akad.sochár Snopek.
Samuel Jurkovič je stvárnený v bronze v sediacej polohe, ako sa jednou rukou opiera o knihu s názvom „Spolek gazdovský“. Plastika je osadená na masívnom kubickom podstavci obloženom bielym kameňom, z ktorého vybiehajú bočné krídla z toho istého materiálu. Na jednom z krídel je plastický bronzový nápis: „Priekopník družstevného hnutia, založil prvé svojpomocné družstvo v Sobotišti 9.2.1842“.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

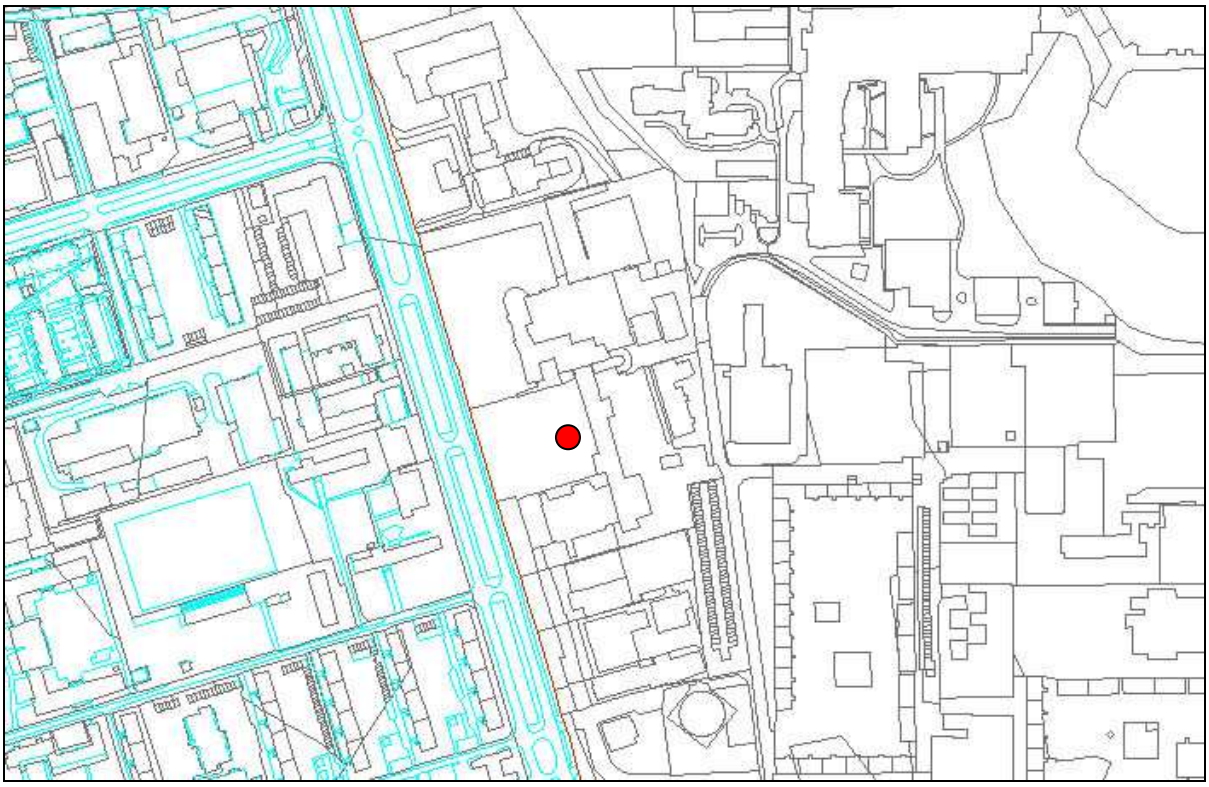

Nápisová doska, ktorá je súčasťou pomníka a nachádza sa vpravo od sochy.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII – A.7**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	nábr. Arm.gen. L. Svobodu
Adresa popisom:	zelený pás pri dunajskej promenáde
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník Dušana Jurkoviča**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Popis:

Pomník Dušana Jurkoviča vznikol na počesť významného slovenského architekta, tvoriaceho v 1.polovici 20.storočia. Vniesol do slovenského architektonického prejavu svojský štýl vychádzajúci okrem iného z ľudovej tradície, čím obohatil hlavný prúd tvorby. Jeho diela sa nachádzajú nielen na Slovensku, ale aj na Morave. Autorom pomníka z roku 1971 je akad.sochár Snopek.
Jurkovič je stvárnený v životnej veľkosti, ako stojaca postava v pracovnom plášti, s rukami založenými vbok. Bronzová plastika stojí na kamennom hranolovom podstavci s nápisom: Architekt Dušan Jurkovič 1868 – 1947.

Literatúra a pramene:

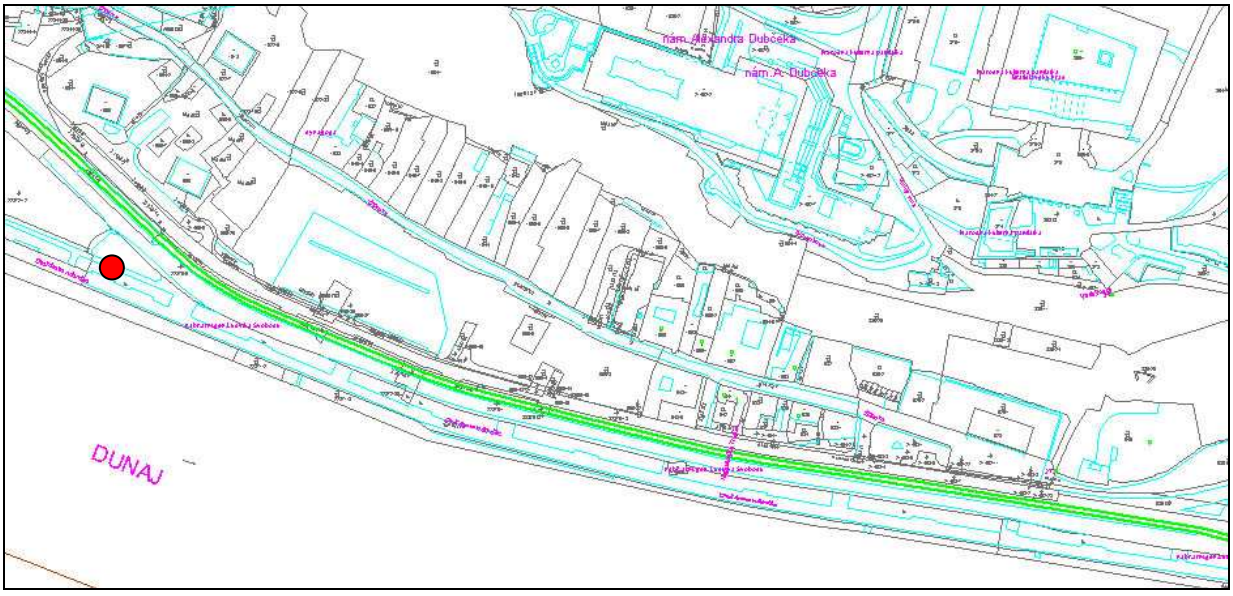
Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 08/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.8**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Nové Mesto**
Adresa:	Jarošova ul.
Adresa popisom:	priestor pred budovou býv. telekomunikácii
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník vynálezcu Jozefa Murgaša**
Číslo v zozname MČ:	-

Foto:

Popis:

Pomník vznikol na počesť vynálezcu Jozefa Murgaša, priekopníka rádiotelegrafie. Pôvodne bol symbolicky umiestnený na budove býv. Slovenských telekomunikácii. Po odpredaji budovy súkromnému majiteľovi a úprave okolitého priestranstva pomník ostal v pôvodnej lokalite, ale bol nanovo zakomponovaný do nástupného priestoru. Jedná sa o spodobenie hlavy vynálezcu v bronze, osadenej pomocou malej konzolky na štíhlej doske z bieleho kameňa. Autorom bronzovej časti pomníka je akad.sochár Alexander Trizuljak.

Literatúra a pramene:

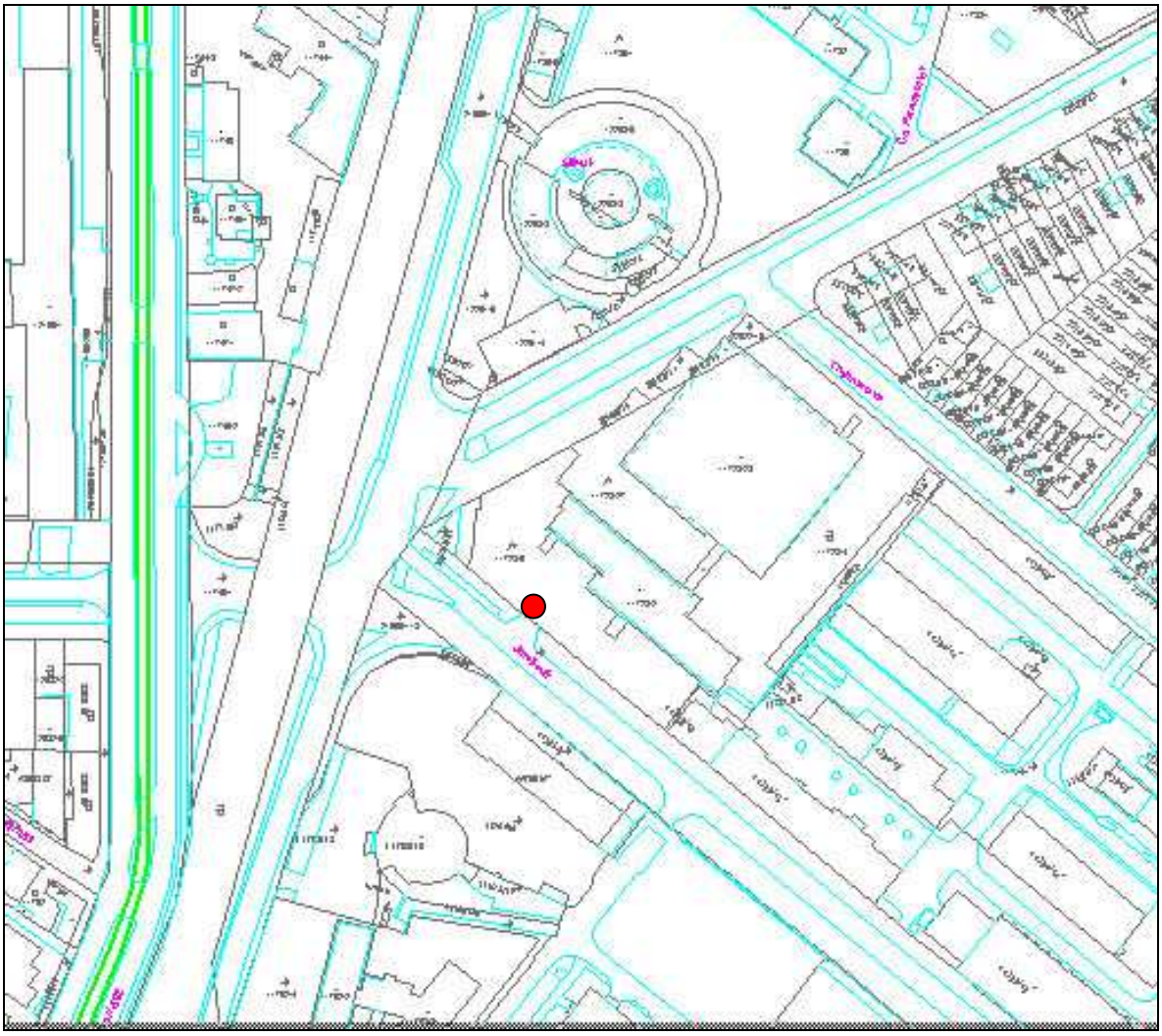
Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.9**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Šulekova ul.
Adresa popisom:	zelený ostrovček na rázcestí Šulekovej a Novosvetskej
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník hudobného skladateľa Jána Levoslava Bellu**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

Pomník bol postavený na počesť významného slovenského hudobného skladateľa Jána Levoslava Bellu, ktorý je pochovaný na evanjelickom cintoríne v susedstve pomníka. Je stvárnený v podobe bronzového poprsia v nadživotnej veľkosti, osadenom na kamennom pylóne s nápisom: J. L. Bella. K pylónu vedú dva schodíky z bieleho kameňa. Pomník sa nachádza v trávovom ostrovčeku na rázcestí troch ulíc.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.10**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	nám. Alexandra Dubčeka
Adresa popisom:	plocha medzi budovou Národnej rady a Leopoldovou bránou Bratislavského hradu
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník politika Alexandra Dubčeka**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

Pomník na počesť významného predstaviteľa obrodeneckých síl v československej politike 60-tych rokov 20.storočia bol symbolicky umiestnený do blízkosti Národnej rady SR, na rovnomenné námestie.
Jedná sa o bronzovú bustu v životnej veľkosti, konzolovo osadenú na stene obloženej bielym kameňom. Pod bustou sa nachádza text: Alexander Dubček, slovenský štátnik. Pred pomníkom sa na zemi nachádza platforma obložená bielym kameňom.

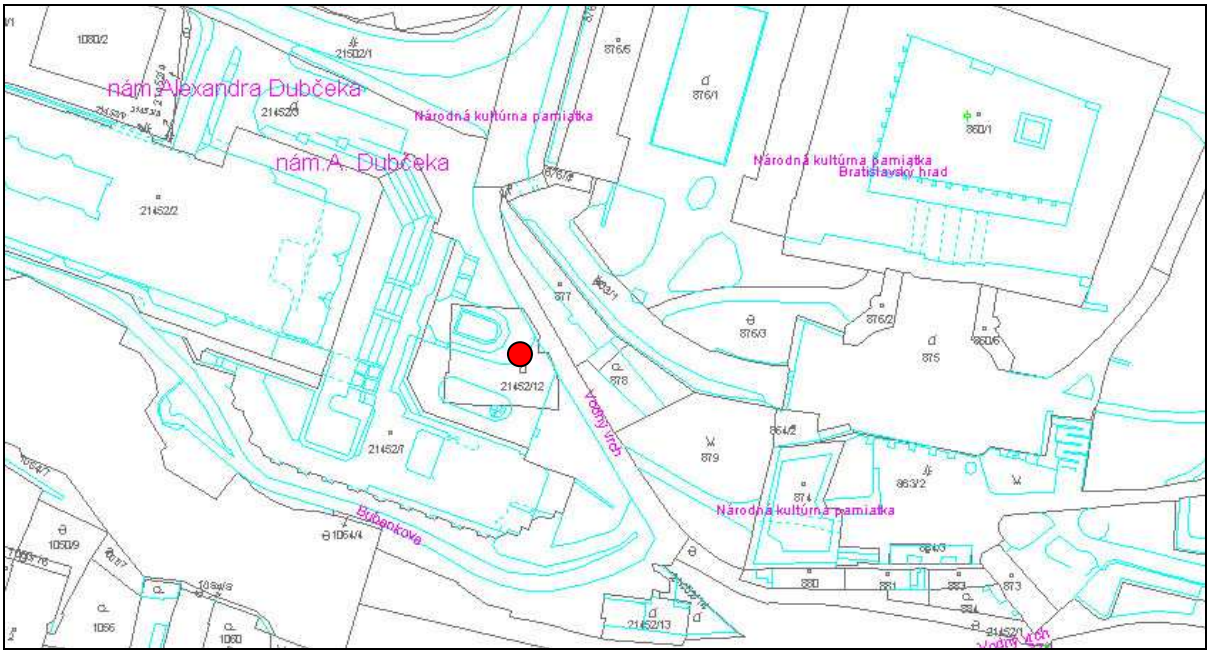
Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel
Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.11**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Horský park – Bohúňova a Majakovského ul.
Adresa popisom:	kamenná lavička cca 100 m južne od Justiho pomníka
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník hudobného virtuóza Charlesa Foerstera**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

Pomník bol zriadený na pamiatku hudobného virtuóza - klaviristu, pôsobiaceho v Bratislave začiatkom 20.storočia. Pomník je v tvare lavičky, zloženej z troch vertikálnych kamenných platní (operadlo) a jednej masívnej kamennej platne (sedadlo). V strednom dieli operadla je vytesaný nápis: Charles Foerster a nad ním je symbol harfy.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

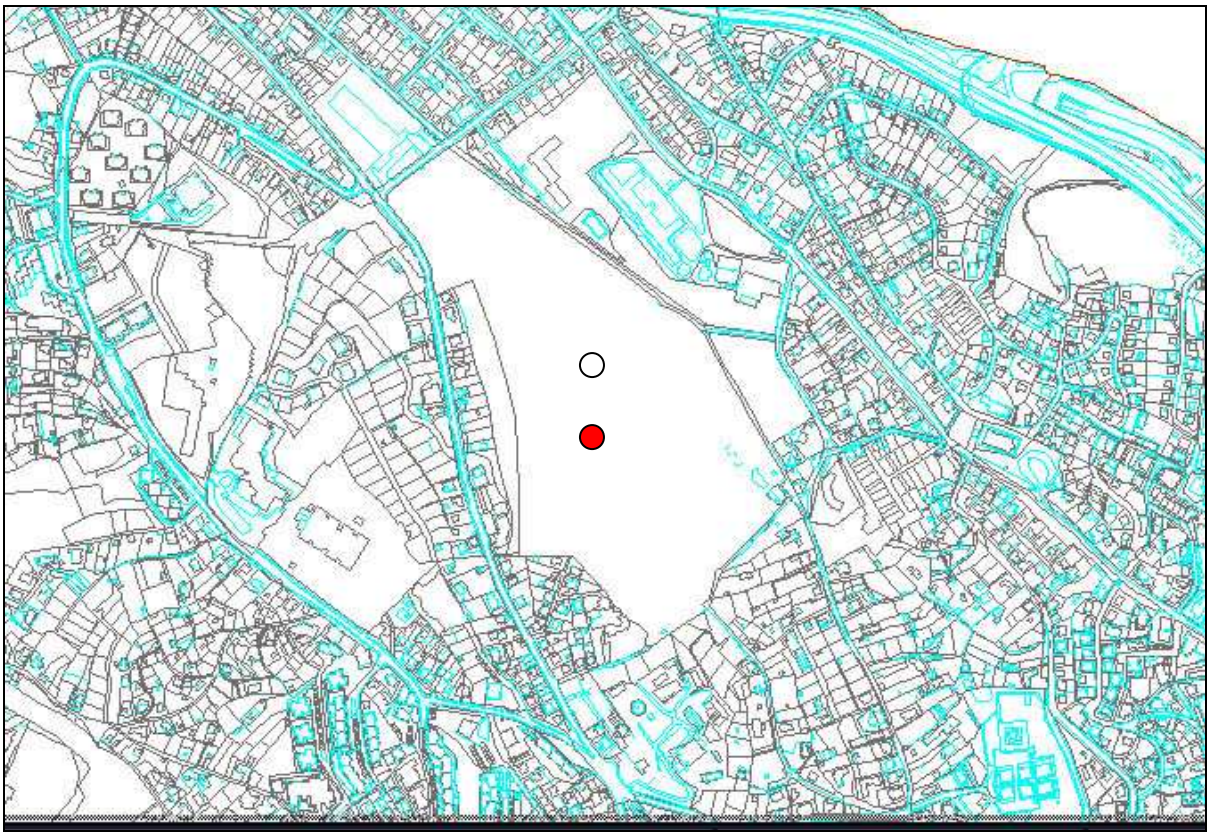
Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Približná poloha Foersterovej lavičky (červený bod) a Justiho pomníka (biely bod) v Horskom parku.

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.12**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Ventúrska ul.č. 11
Adresa popisom:	Lisztova záhrada
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník hudobného skladateľa Ferencza Liszta**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Kovová plastika Liszta pri rovnomennom pavilóne, stav v r. 2011.

Popis:

Pomník skladateľa je stvárnený v podobe postavy z kovu v nadživotnej veľkosti. Je situovaný v záhradnej časti bývalého De Pauliho paláca, v zeleni medzi stromami. Pomník tu bol zriadený s ohľadom na údajné vystúpenie F. Liszta v tomto objekte. Po skladateľovi bola pomenovaná nielen záhrada za barokovým palácom, ale aj barokový pavilón, do ktorého bolo po obnove v 60-tych rokoch 20.storočia umiestnené muzikologické oddelenie Univerzitnej knižnice.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

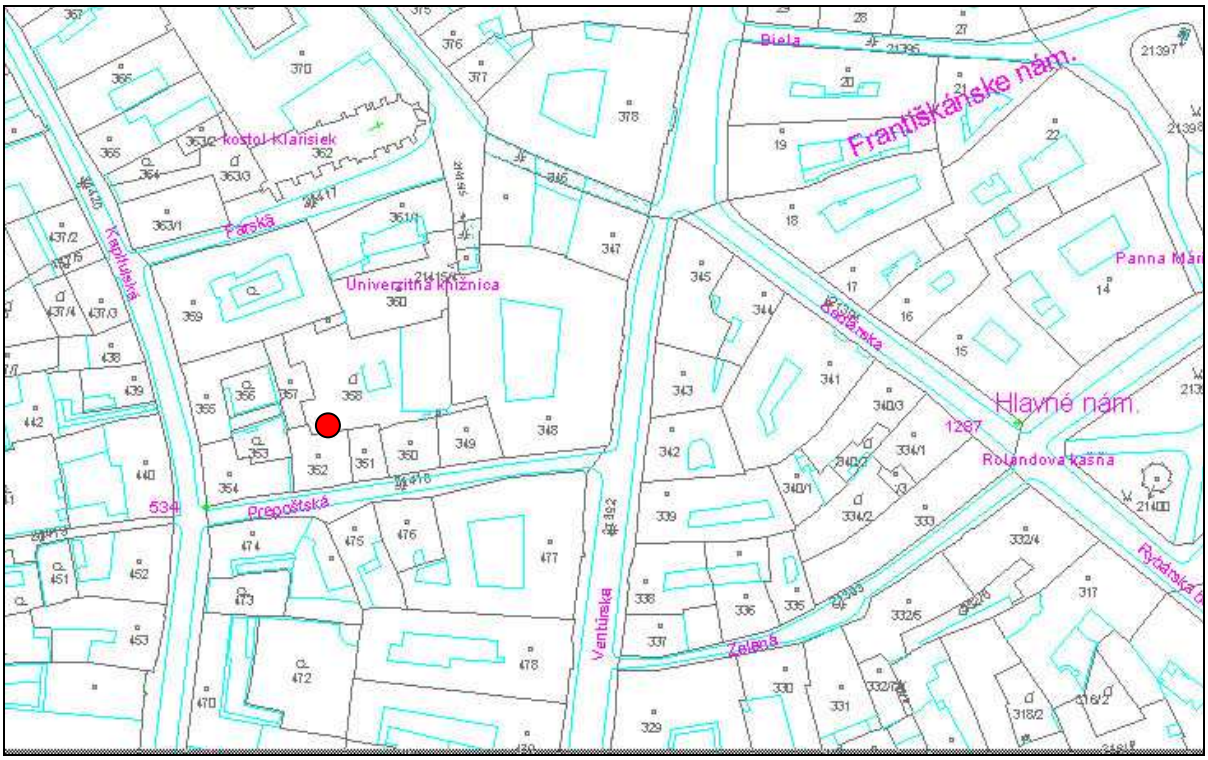

Detail sochy umelca (stav v r. 2011).

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.13**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Dunajská ul.
Adresa popisom:	oproti vyústeniu Klemensovej ul.
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník herca Júliusa Satinského**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

Pomník bol postavený na počesť známeho slovenského herca, komika, fejetonistu a spisovateľa Júliusa Satinského (21.8.1941 – 29.12.2002**)**, ktorý celý svoj život prežil na Dunajskej ulici. Kovový pomník s polpostavou herca je stvárnený napoly realisticky a napoly vo fantazijnej rovine, čím sa sochár snažil reflektovať charakteristické aspekty prejavu tejto známej hereckej osobnosti.

Literatúra a pramene:

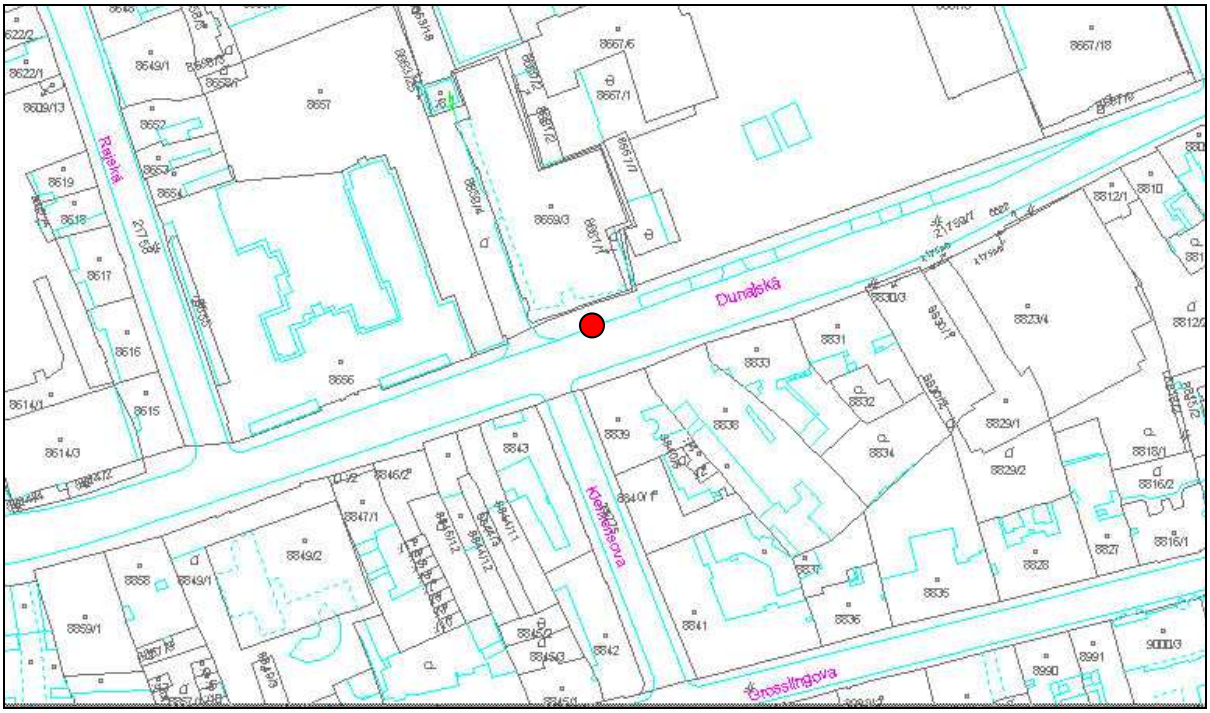
Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.14**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Legionárska ul.
Adresa popisom:	križovatka Radlinského a Legionárskej ul.
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník buditeľa Samuela Chalúpku**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

Pomník slovenského buditeľa Samuela Chalúpku, ktorý žil a pôsobil v 19.storočí, je stvárnený v podobe bronzovej busty v nadživotnej veľkosti, osadenej vo veľkom bloku opracovaného kameňa. V kameni je vyrytý nápis: Samo Chalúpka 1812 – 1883.

Literatúra a pramene:

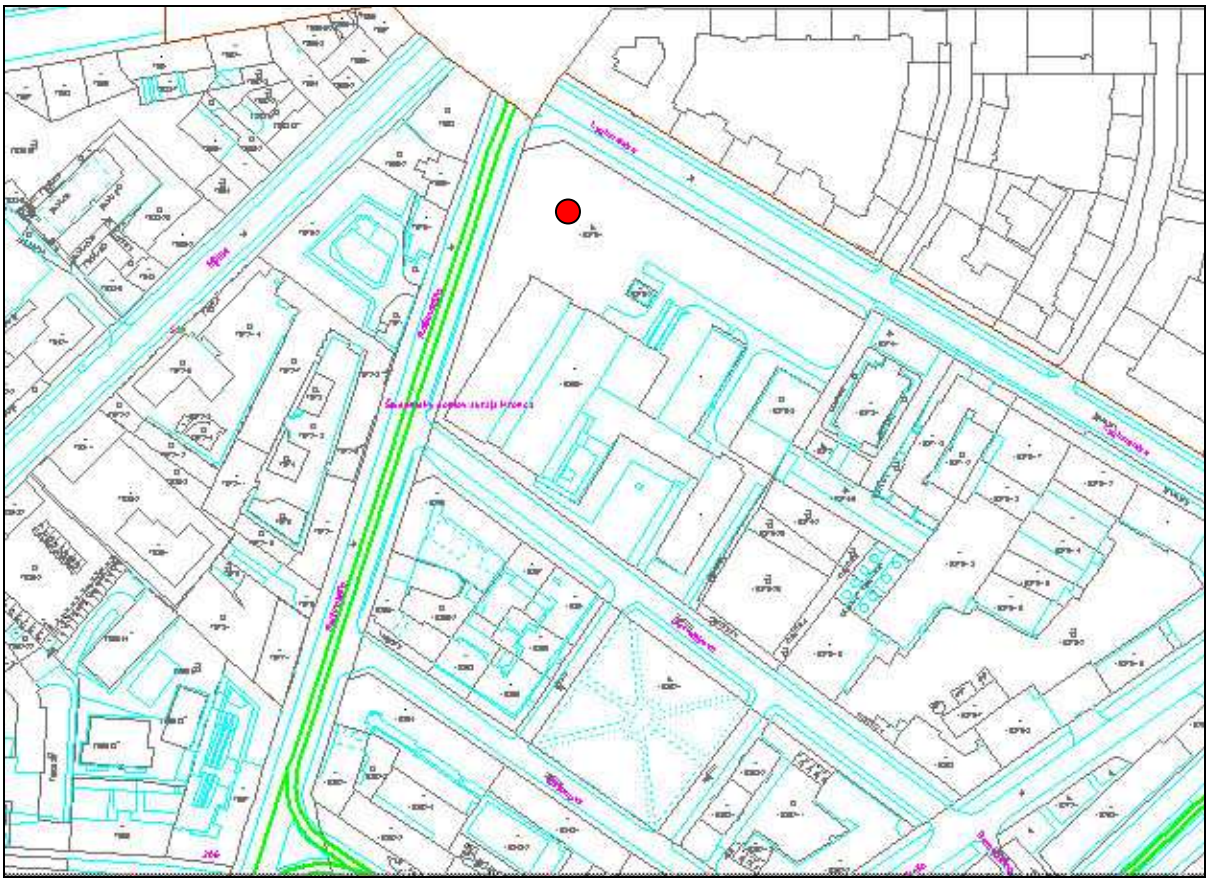
Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

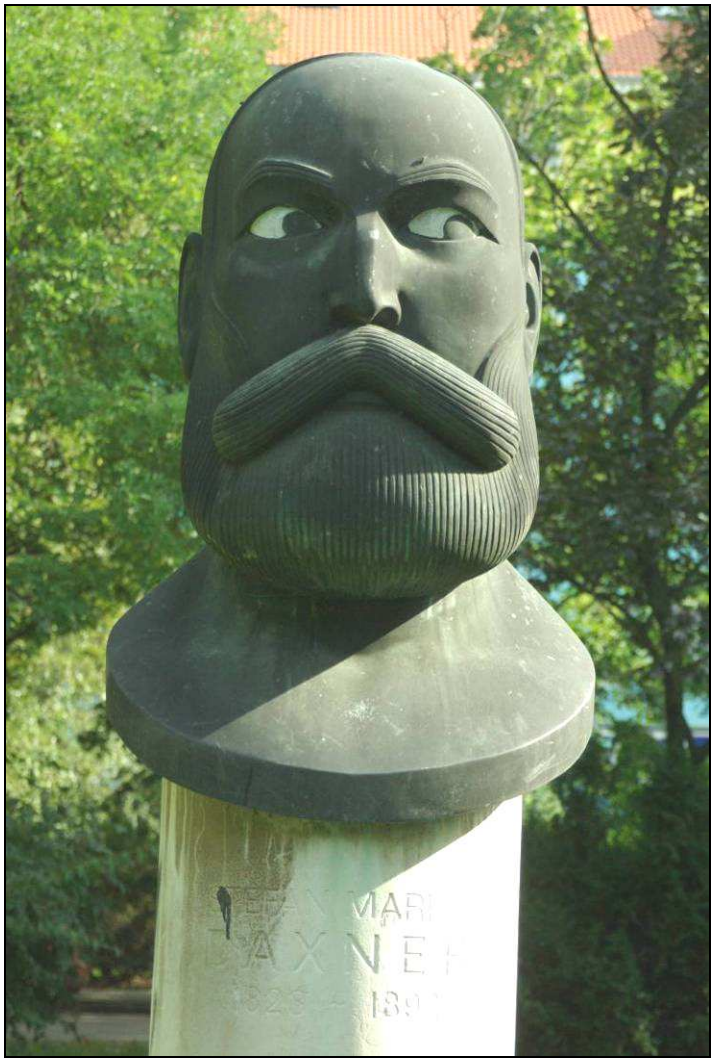
Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.15**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Ružinov**
Adresa:	Daxnerovo nám.
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník buditeľa Štefana M. Daxnera**
Číslo v zozname MČ:	-

Foto:

Popis:

V parčíku na Daxnerovom námestí je osadená busta národovca, štúrovca, spisovateľa **Štefana Marka Daxnera** (1822 – 1892). Busta v expresionistickom podaní je umiestnená na stĺpovom podstavci z bieleho kameňa. Pamätník odhalili 21. decembra 1973. Autormi sú akad. sochár Karol Lacko a Ing. arch. Virgil Droppa.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. J. Hamšíková, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. J. Hamšíková

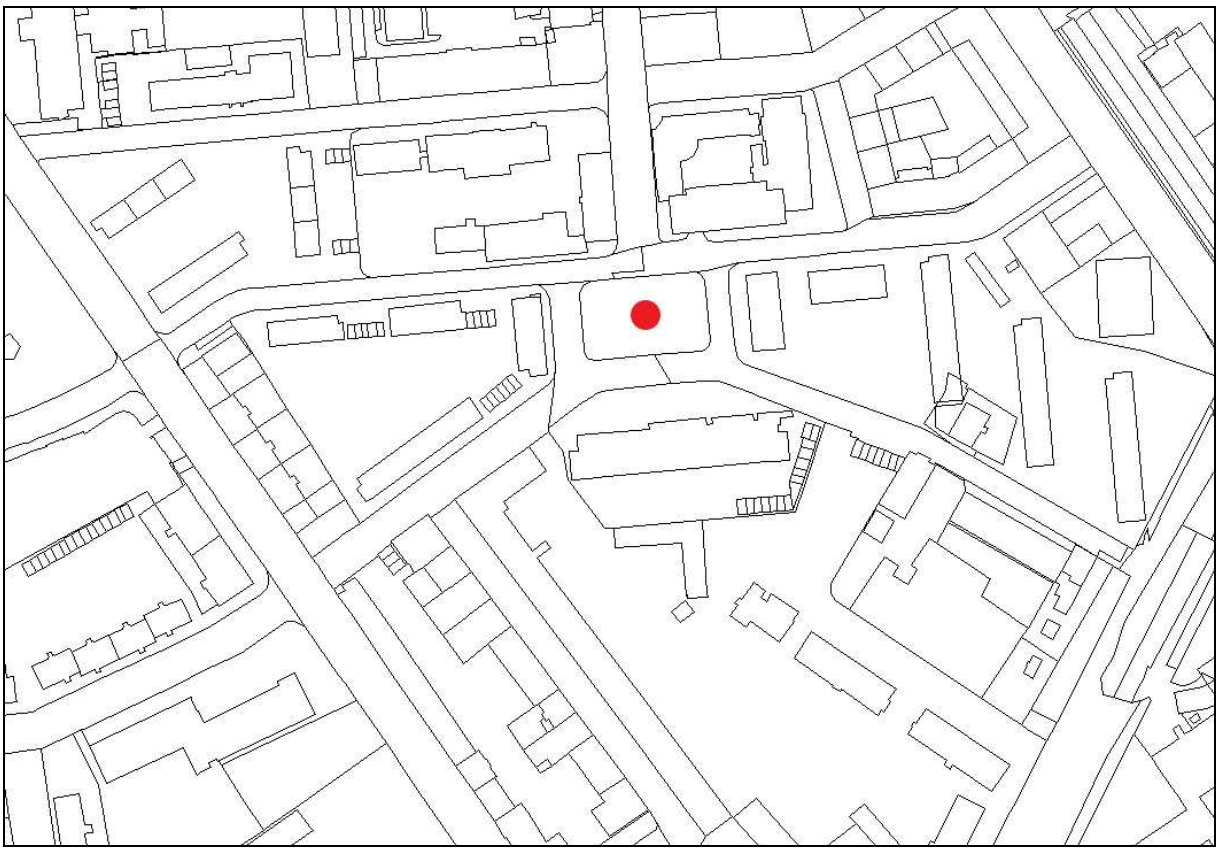
Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: Bratislava, mesrská časť Ružinov
Katastrálne územie: Ružinov

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.16**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Kmeťovo nám.
Adresa popisom:	parčík v strede námestia
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**pomník prírodovedca Andreja Kmeťa**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Pomník – stav v roku 2011.

Popis:

Z nižšej platformy štvorcového pôdorysu vyrastá pomník v tvare 4-bokého štíhleho hranola. V hornej časti je v hranole vytesané poprsie prírodovedca. Pod ním je nápis:

Andrej Kmeť
1841 – 1908
Zakladateľ slovenského múzejníctva
Priekopník slovenskej prírodovedy, histórie a archeológie

Pomník je vyhotovený z bieleho prírodného kameňa. Platforma je betónová, obložená kamennými doskami.

Literatúra a pramene:

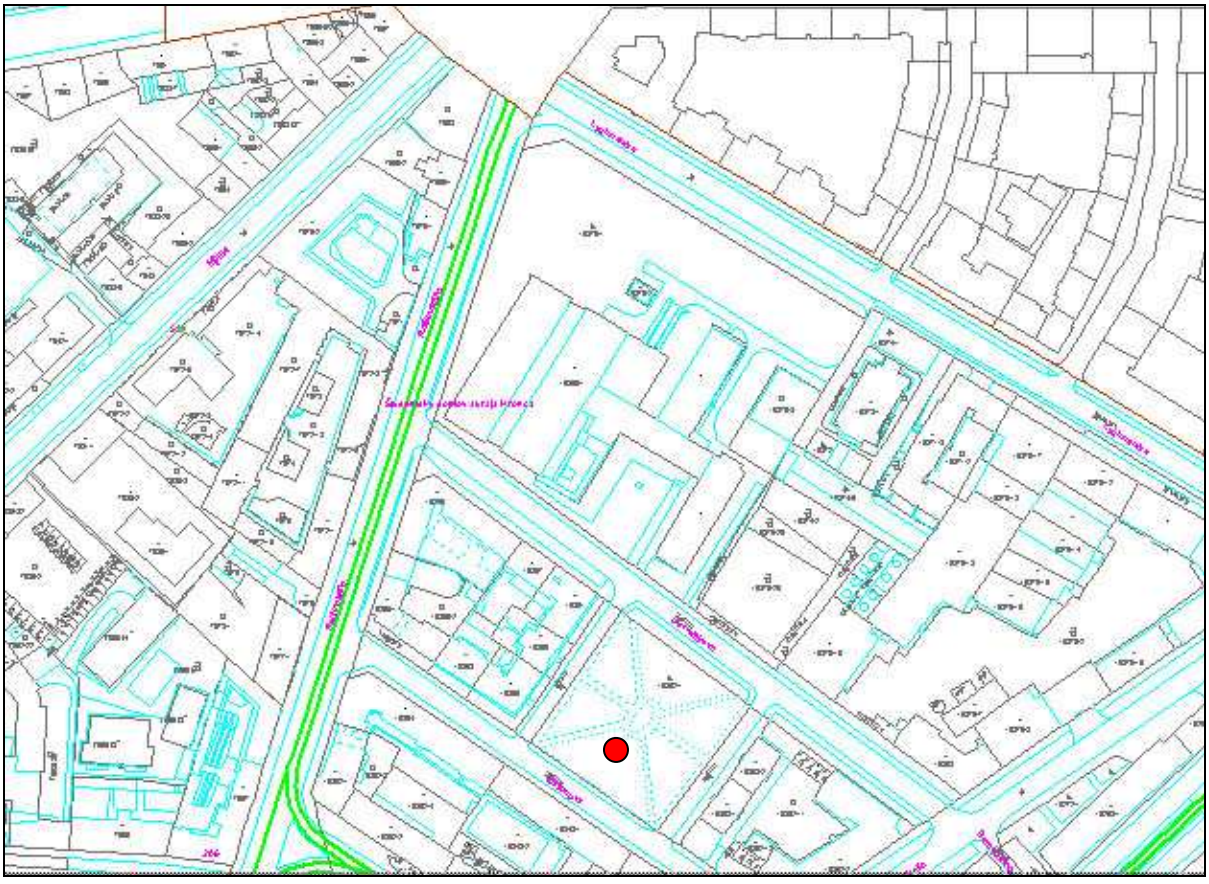
Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – A.17**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	nám. Ľ. Štúra
Adresa popisom:	plocha v strede námestia
Typ pamätihodnosti:	kategória 3 - zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**pomník cisárovnej Márie Terézie**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Fotografia z konca 19.stor., zachytávajúca sochu v pôvodnej podobe.

Popis:

Pomník Márie Terézie vyšiel víťazne zo súťaže o miléniový pomník a bol slávnostne odhalený v roku 1897. Pomník mal symbolicky vybrané miesto na býv. Korunovačnom námestí, kde sa do roku 1870 nachádzal korunovačný pahorok. Autor víťazného návrhu Ján Fadrusz použil na pomník biely mramor z talianskej Carrary – išlo o jazdeckú sochu panovníčky v nadživotnej veľkosti, doplnenú dvomi sochami šľachticov v historických uniformách. Pomník bol strhnutý československými legionármi v roku 1921.

Literatúra a pramene:
Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Dátum: 09/2011

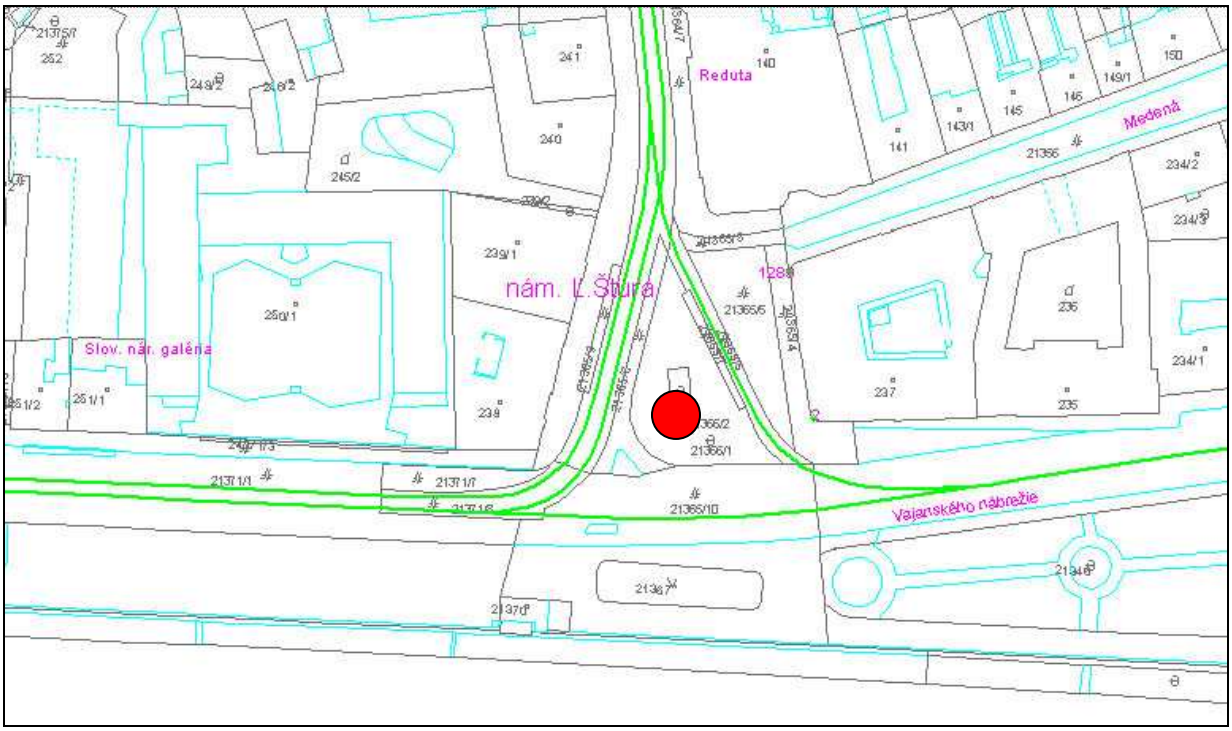

Model jazdeckej sochy v zmenšenom merítku, vystavený na nábreží v roku 2011.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

VIII. POMNÍKY A PAMäTNÉ UDALOSTI

B. P a m ä t n é u d a l o s t i

Z o z n a m p o l o ž i e k :

B.1 dátum najstaršej zmienky o Bratislave – bitka pri Brezalauspurchu v roku 907
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.1
kategória –nehmotná

B.2 dátum potvrdenia najstaršieho privilégia Bratislavy dňa 2.12. 1291 (podľa juliánskeho kalendára)
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.2
kategória –nehmotná

B.3 dátum vyhlásenia Bratislavy za hl. mesto Uhorska v roku 1536
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.3
kategória –nehmotná

B.4 dátum vyhlásenia Bratislavy za hl. mesto SSR a SR dňa 1.1. 1969 a 1.1.1993
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.4
kategória –nehmotná

B.5 dátumy konania bratislavských korunovácií v rokoch 1563 až 1830
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.5
kategória –nehmotná

B.6 dátumy pripojenia obcí k Veľkej Bratislave v rokoch 1850, 1944, 1946 a 1972
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- B.6
kategória –nehmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Do kapitoly „Pamätné udalosti“ boli zaradené významné dátumy v dejinách mesta, ktoré sa dajú označiť aj ako míľniky jeho politického a hospodárskeho rastu. Z množstva dejinných udalostí boli vybrané iba tie, ktoré sú najvýznamnejšie a najcharakteristickejšie zo súčasného uhla pohľadu.

(I.Š.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – B.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť:

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 2 - nehmotná

Názov pamätihodnosti: **najstaršia zmienka o Bratislave**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Popis:
Za najstaršiu známu zmienku o Bratislave sa považuje záznam v Soľnohradských letopisoch, kde sa píše, že 4.júla 907 sa pri lokalite Prezalauspurc uskutočnila „nešťastná bitka“ medzi bavorským vojskom a staromaďarskými bojovými družinami. Tento názov sa vo všeobecnosti uznáva ako vtedajší názov Bratislavy. Bitku vyhrali staromaďarské vojská, čím si otvorili cestu na západ. Tento rok sa tiež považuje za neoficiálny koniec Veľkomoravskej ríše.

Literatúra a pramene:
Dejiny Bratislavy, vyd. Obzor Bratislava 1978

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – B.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť:

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 2 - nehmotná

Názov pamätihodnosti: **dátum potvrdenia najstaršieho privilégia Bratislavy**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Popis:
Dňa 2.decembra 1291 (podľa juliánskeho kalendára) potvrdil uhorský kráľ Ondrej III. svojou listinou privilégiá Bratislavy ako slobodného kráľovského mesta. Predpokladá sa, že mesto malo tieto privilégiá už niekoľko desaťročí predtým; listina z roku 1291 je však najstarším písomným dokladom o tejto skutočnosti. Listina bola vydaná po skončení českých vojen a po oslobodení mesta od okupácie rakúskym vojvodom Albrechtom – mešťania dosiahli týmto privilégiom viaceré úľavy, ako napr. oslobodenie od daní a určitých poplatkov a zvýhodnený výkon obchodovania a vinohradníctva v bratislavskej župe.

Literatúra a pramene:
Dejiny Bratislavy, vyd. Obzor Bratislava 1978

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – B.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť:

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 2 - nehmotná

Názov pamätihodnosti: **dátum vyhlásenia Bratislavy za hl. mesto Uhorska v roku 1536**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Popis:
Po porážke pri Moháči v roku 1526, kde sa otvorila cesta pre tureckú armádu na ďalší postup do vnútrozemia Uhorska, už nemohol Budín naďalej plniť svoju funkciu hlavného mesta. Bratislava bola vtedy druhým najväčším mestom Uhorska a už od roku 1531 sa do nej sťahovali uhorské centrálne úrady a vyššia šľachta. Oficiálne prevzala Bratislava funkciu metropoly až v roku 1536, kedy bola zákonným článkom č.49 vyhlásená za hlavné mesto a s tým obdržala aj právo stať sa korunovačným mestom uhorských kráľov a kráľovien.

Literatúra a pramene:
Dejiny Bratislavy, vyd. Obzor Bratislava 1978

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – B.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť:

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 2 - nehmotná

Názov pamätihodnosti: **dátum vyhlásenia Bratislavy za hl. mesto SSR a SR dňa 1.1. 1969 a 1.1.1993**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Popis:
Zákonom z 1.januára 1969 sa dovtedajšia Československá socialistická republika rozdelila na dva federatívne štátne útvary. Bratislava sa vtedy stala hlavným mestom Slovenskej socialistickej republiky.
Po novembrovej revolúcii, keď vznikla Česko-slovenská federatívna republika, ostala Bratislava hlavným mestom Slovenska. Ústavným zákonom z 25.novembra 1992 bol stanovený zánik ČSFR a následne sa Bratislava stala od 1.januára 1993 hlavným mestom nového štátneho útvaru – Slovenskej republiky.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – B.5**

Mesto: Bratislava

Mestská časť:

Adresa:

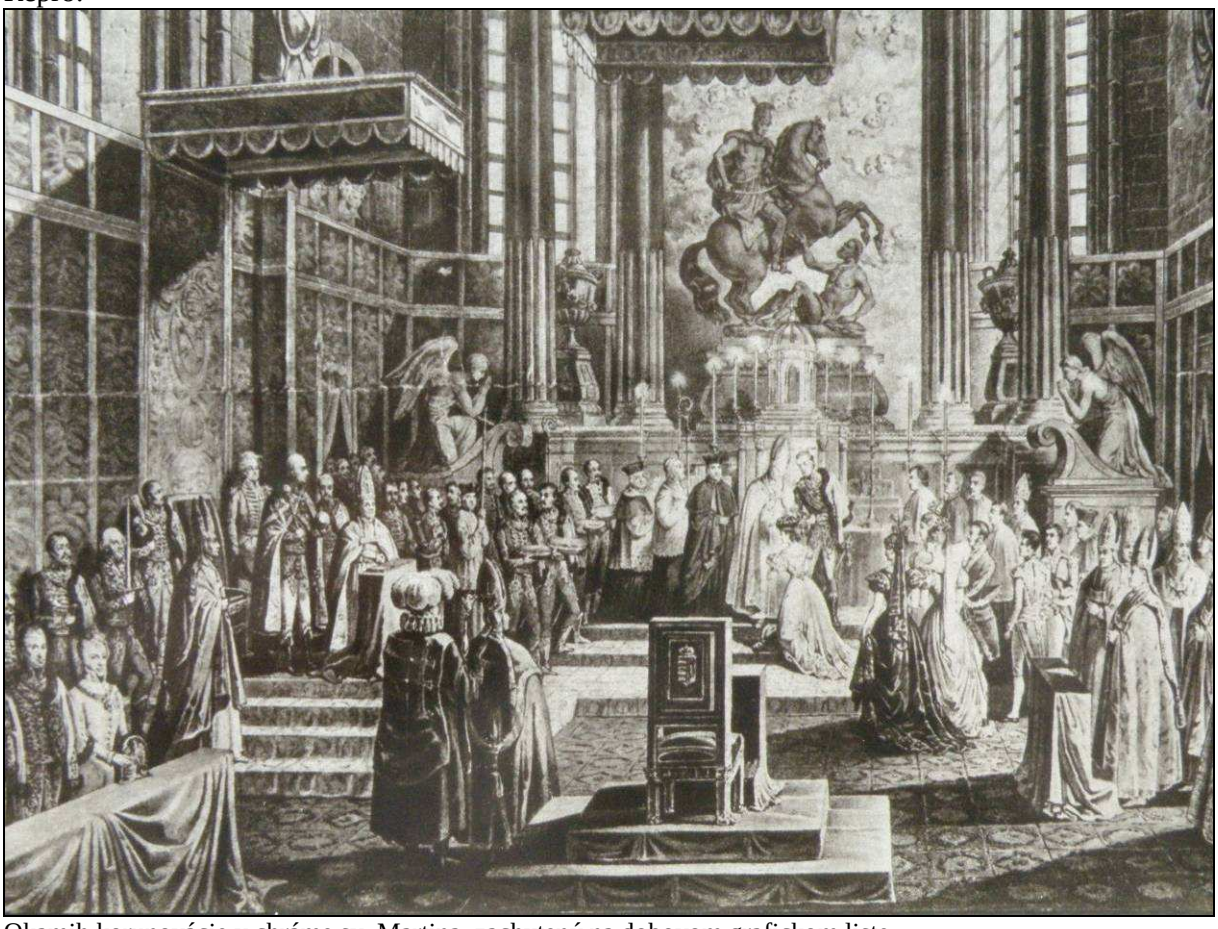
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 2 - nehmotná

Názov pamätihodnosti: **dátumy konania bratislavských korunovácií v rokoch 1563 až 1830**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Repro:

Okamih korunovácie v chráme sv. Martina, zachytený na dobovom grafickom liste.

Popis:

Po vyhlásení Prešporku (Bratislavy) za hlavné mesto Uhorského kráľovstva v roku 1536 získalo mesto právo na usporadúvanie korunovačných ceremónií. V rokoch 1563 až 1830 sa tu uskutočnili korunovácie 11 panovníkov a 8 manželiek. Korunovácie nasledovali v tomto poradí:

1.	Maximilián	08.09. 1563
2.	Mária (manželka)	09.09. 1563
3.	Rudolf	25.09. 1572
4.	Matej II.	19.11. 1608
5.	Anna (manželka)	25.03. 1613
6.	Ferdinand II.	01.07. 1618
7.	Eleonóra (2.manželka)	26.07. 1622
8.	Mária Anna (manželka)	14.02. 1638
9.	Ferdinand IV.	16.06. 1647
10.	Mária Eleonóra (manželka)	06.06. 1655
11.	Leopold I.	27.06. 1655
12.	Jozef I.	09.12. 1687
13.	Karol III.	22.05. 1712
14.	Alžb. Kristína (manželka)	18.10. 1714
15.	Mária Terézia	25.06. 1741
16.	Leopold II.	15.11. 1790
17.	Mária Ludovika (manželka)	07.09. 1808
18.	Karol. Augusta (manželka)	25.09. 1825
19.	Ferdinand V.	28.09. 1830

Všetky korunovácie sa uskutočnili v kostole sv. Martina, ktorý vďaka tomu obdržal prívlastok - korunovačný chrám uhorských panovníkov.

Literatúra a pramene:
Š. Holčík : Korunovačné slávnosti, Bratislava 1563 – 1830; Tatran 1986

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – B.6**

Mesto: Bratislava

Mestská časť:

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 2 - nehmotná

Názov pamätihodnosti: **dátumy pripojenia obcí k Veľkej Bratislave v rokoch 1850, 1944, 1946 a 1972**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Popis:
Proces pripájania dovtedy samostatných sídelných útvarov do organizmu Bratislavy sa začal už v 19.storočí. V roku 1850 boli rozhodnutím Mestskej rady z roku 1849 pripojené k mestu osady Zuckermandl a Podhradie.
Pripojenie Karlovej Vsi k mestu malo svoju politickú predohru v roku 1938, kedy kvôli Viedenskej arbitráži pripadla obec Devín Nemeckej ríši. Karlova Ves, ktorá bola dovtedy súčasťou Devína, sa ocitla v neurčitom právnom postavení a začali sa rokovania o jej pričlenení k inej obci. Problém bol vyriešený jej pričlenením k Bratislave v roku 1944 vyhláškou Ministerstva vnútra z 2.decembra 1943.
Potvrdením postavenia Bratislavy ako hlavného mesta aj po skončení vojny vyvstala otázka jej územného rozšírenia. Otázke vzniku tzv. Veľkej Bratislavy sa pripisoval veľký význam a posudzovala ju na to menovaná komisia. Na základe vyhlášky Úradu vlády č. 660/1946 bolo nakoniec rozhodnuté o pripojení Petržalky, Prievozu, Lamača, Dúbravky, Devína, Rače a Vajnor k Bratislave s právnou účinnosťou od 1.apríla 1946.
Veľký nárast hlavného mesta v 50-tych a 60-tych rokoch si vynútil ďalšie rozširovanie, zatiaľ posledné. Od 1.januára 1972 boli k Bratislave pričlenené obce Jarovce, Rusovce, Čunovo, Podunajské Biskupice, Vrakuňa, Devínska Nová Ves a Záhorská Bystrica.

Literatúra a pramene:
Dejiny Bratislavy, vyd. Obzor Bratislava 1978
Jozef Novák: Erby a pečate Bratislavy, BIPS Bratislava 1990

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

VIII. POMNÍKY A PAMäTNÉ UDALOSTI

C. I n é

Z o z n a m p o ô o ž i e k :

C.1 podoba pôvodného erbu hl.mesta SR Bratislavy podľa listiny cis. Žigmunda z r. 1436
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- C.1
kategória –nehmotná

C.2 podoba najstaršej pečate Bratislavy z r. 1302 (prevzatá do znaku Starého Mesta)
číslo v celomestskom zozname: BA – VIII.- C.2
kategória –nehmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Do kapitoly „Iné“ boli zaradené dve nehmotné položky, ktoré nie sú ani pomníkmi, ani udalosťami. Jedná sa o symboly s konkrétnou výpovednou hodnotou, ktoré sprevádzajú toto mesto počas celého dejinného vývoja a stali sa jeho neoddeliteľnou súčasťou.

(I.Š.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – C.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť:

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 2 - nehmotná

Názov pamätihodnosti: **podoba pôvodného erbu hl.mesta SR Bratislavy podľa listiny cisára Žigmunda z r. 1436**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Reprodukcia mestského erbu z erbovej listiny z roku 1436.

Popis:
Opevnenie s troma vežami sa považovalo v stredoveku za všeobecný mestský symbol, ale niektoré mestá si ho dali do svojho znaku a začali ho používať na pečatiach, resp. ako heraldický znak. Mesto Bratislava používalo tento symbol na svojom pečatidle počas celého 14.storočia. Heraldickým znakom sa stalo opevnenie s troma vežami až vydaním erbovej listiny cisára Žigmunda v roku 1436.
Erb Bratislavy pozostáva z červeného štítu so striebornými hradbami a troma vežami.Na červených strechách veží (trochu tmavších než štít) sú po dve zlaté gule a v bráne sú zlaté, do polovice vytiahnuté mreže. Opevnenie sa vznáša voľne v štíte.

Literatúra a pramene:
Jozef Novák: Erby miest vyhlásených za pamiatkové rezervácie, Tatran 1986, s.26

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – VIII. – C.2**

Mesto: Bratislava

Mestská časť:

Adresa:

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: kategória 2 - nehmotná

Názov pamätihodnosti: **podoba najstaršej pečate Bratislavy z r. 1302**
(prevzatá do znaku Starého Mesta)

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Najstaršia pečať Bratislavy sa zachovala na listine z roku 1302, ktorá obsahuje dohodu mesta s bratislavskou kapitulou o voľbe mestského farára. Pečať je zachovaná iba v jedinom exemplári. Predpokladá sa, že mesto používalo pečať v tomto prevedení asi od polovice 13.storočia. Kruhopis pečate je v latinčine a identifikuje ju ako pečať mesta Pressburg (Civium Prespurch).
V kruhovom štíte sa voľne vznáša opevnenie s piatimi ozubmi cimburia. V opevnení sa nachádza polkruhovo ukončená brána, po bokoch s dvoma polkruhovo ukončenými oknami. Z opevnenia vyrastajú tri veže, z ktorých stredná je vyššia a širšia ako bočné. Všetky veže sú ukončené troma ozubmi cimburia a majú po jednom (polkruhovo ukončenom) okne.

Literatúra a pramene:
Jozef Novák: Erby miest vyhlásených za pamiatkové rezervácie, Tatran 1986, s.20

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 09/2011

IX. ZÁHRADY, PARKY A HORÁRNE

Z o z n a m p o l o ž i e k :

A.1 Botanická záhrada
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.1
Karlova Ves – Botanická ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.2 Horský park založený v 70-tych rokoch 19.st.
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.2
Staré Mesto – Búdkova, Majakovského, Hroboňova, Bohúňova ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.3 býv. Pálffyho záhrada pod hradom
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.3
Staré Mesto – Zochova, Palisády, Škarniclova, Zámocká, Pilárikova ul.
kategória –zaniknutá

A.4 býv. Slubekova záhrada pri Palisádoch
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.4
Staré Mesto – Zochova, Kozia ul., Palisády
kategória –zaniknutá

A.5 budova býv. horárne pri dostihovej dráhe
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.5
Petržalka – Starohájska ul.
kategória –nehnuteľná hmotná

A.6 budova býv. horárne pri Draždiaku
číslo v celomestskom zozname: BA – IX.- A.6
Petržalka – Zrkadlový háj (pri jazere Draždiak)
kategória –nehnuteľná hmotná

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :
Do celomestského zoznamu pamätihodností sme zaradili aj existujúce (Botanická záhrada, Horský park) resp. zaniknuté záhrady a parky a tiež horárne, ktoré boli pre Bratislavu najmä v 19. storočí charakteristické.

(V.O.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IX .-A.1**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Karlova Ves**

Adresa: Botanická ulica

Adresa popisom: areál botanickej záhrady

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Botanická záhrada**

Číslo v zozname MČ: KaV-1A-8

Popis:

Botanická záhrada Prírodovedeckej fakulty bola založená začiatkom 50.-tych rokov 20.storočia. Bola založená na pozemkoch za študentským kolégiom Lafranconi. Dekrét o založení záhrady bol vydaný v r.1942. V priebehu desaťročia sa začalo s náborom pracovníkov ako aj s výstavbou skleníkov a výsadbou drevín. Prvým riaditeľom bol dr. František Nábělek – do r.1950. Plocha Botanickej záhrady je 5 ha. Je tu viac ako 2000 druhov hlavne cudzokrajných rastlín. Teplomilné rastliny sú umiestnené v skleníkoch. Tieto sú rozdelené na viktóriový – pre vlhkomilné rastliny, ďalej na kaktusový – pre kaktusy a iné suchomilné rastliny, orchideový, palmový so zbierkou paliem a exotických rastlín a spojovací skleník s fikusmi, bavlníkom, kávovníkom a akváriami. Skleníky sú špeciálne vykurované.

Literatúra a pramene: Botanická záhrada UK - brožúra

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: december 2008

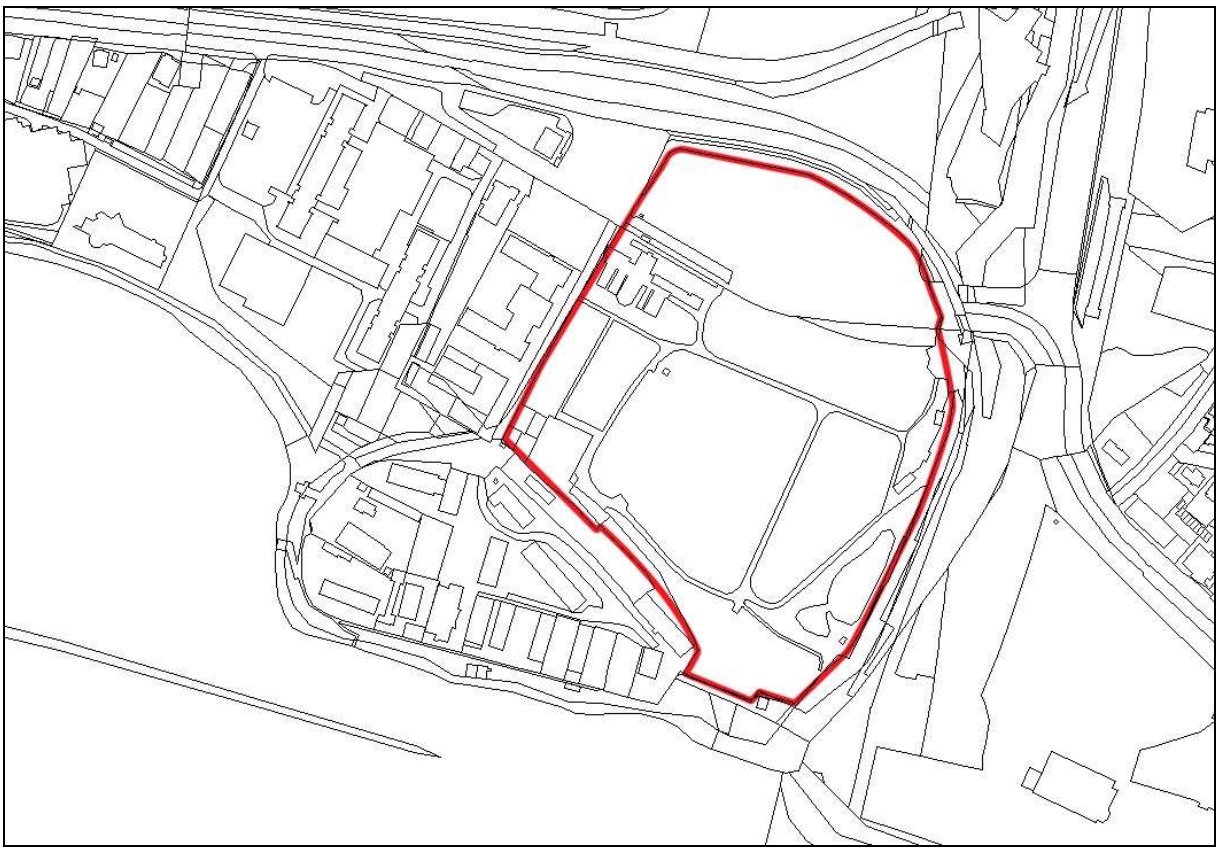

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. KARLOVA VES
Katastrálne územie: Karlova Ves

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IX. – A.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Bohúňova ul.
Adresa popisom:	územie ohraničené Búdkovou, Hroboňovou, Majakovského a Bohúňovou ul.
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**Horský park**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Vstup do parkovej Bohúňovej ulice z Hroboňovej ulice.

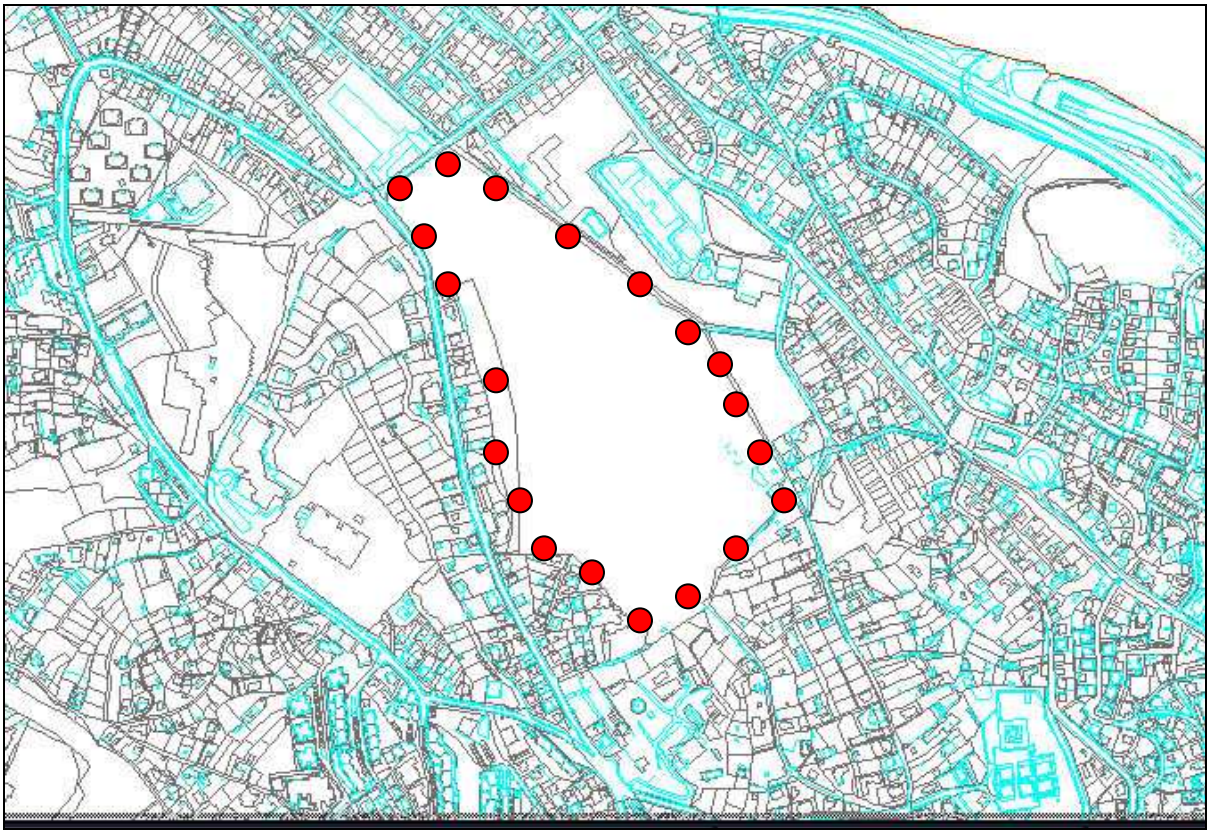
Popis:
Horský park vznikol z iniciatívy Bratislavského prírodovedného a lekárskeho spolku, ako aj Bratislavského okrášľovacieho spolku na ploche tzv. študentského lesa. Veľkou mierou sa o jeho vznik pričinil vtedajší mešťanosta Henrich Justi (1867- 73), ktorému v roku 1909 zriadili v centre parku pomník. Vznik parku umožnilo vybudovanie rozšírenej Hlbokej cesty (1870), ktorá sa stala hlavnou prístupovou cestou do parku. Pôvodne sa rozprestieral medzi Búdkovou cestou a ulicou Prokopa Veľkého – pri výstavbe študentského internátu v polovici 20.storočia bola časť parku zabratá pre potreby tohto zariadenia. Park je špecifický tým, že napriek svojej polohe v širšom centre mesta si zachoval svoj lesný charakter s minimom cudzorodých zásahov.

Literatúra a pramene:
D. Janota – A. Bagin: Historická zeleň Bratislavy, Obzor Bratislava 1977

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel
Dátum: 03/2010

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - IX. - A.3**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Zochova, Palisády, Škarniclova, Zámocká, Pilárikova

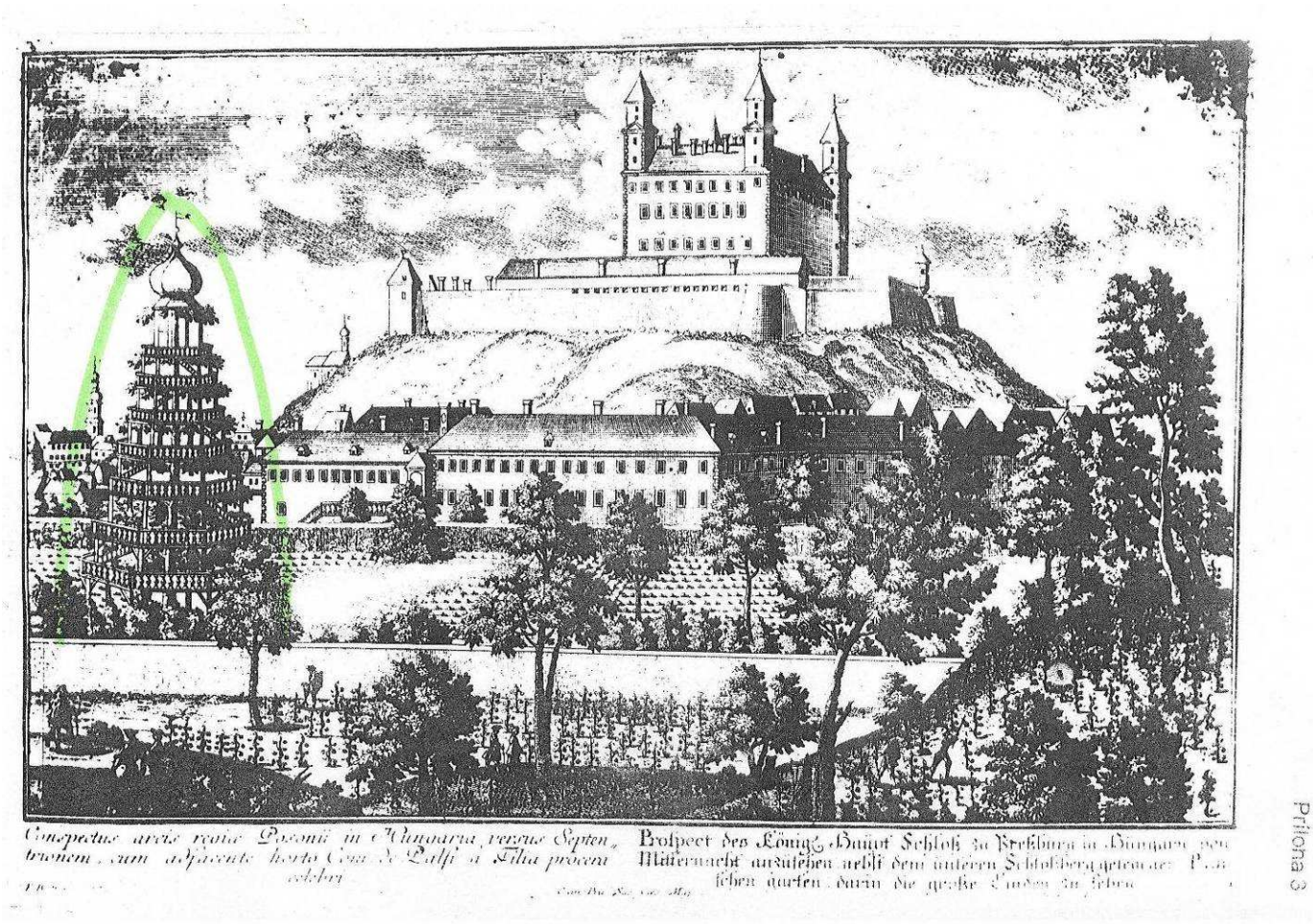
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

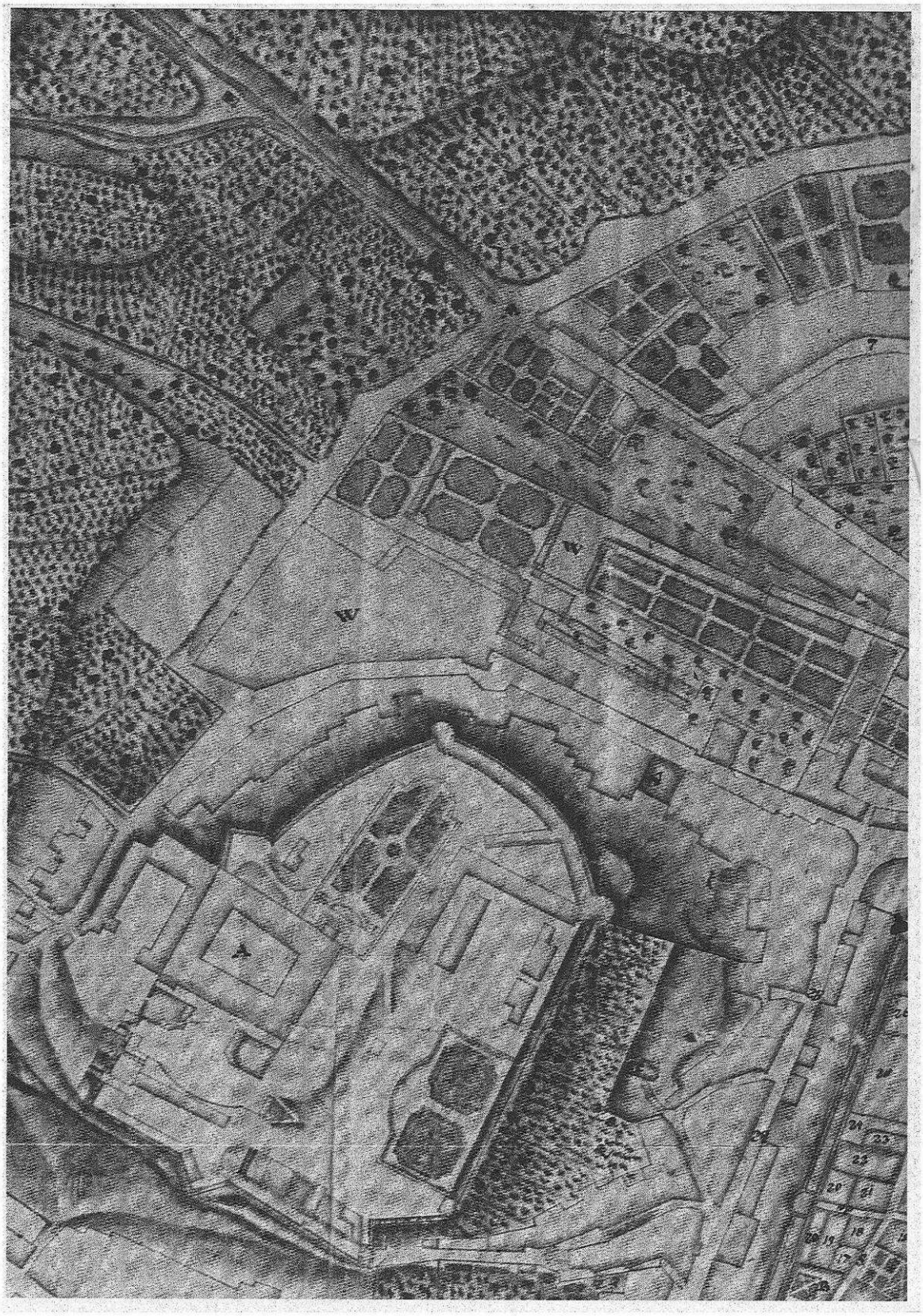
Názov pamätihodnosti: **bývalá Pálffyho záhrada pod hradom**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Pálffyho záhrada na medirytine M.Engelbrechta podľa F.B.Wernera z roku 1735

w- Pálffyho záhrada na Marquartovom pláne z roku 1765

Popis:

Pálffyho záhrada sa, ako dokazuje napr. Marquartov plán Bratislavy z roku 1765, rozprestierala medzi dnešnými ulicami Zámockou, Zochovou, Palisádmi. Prudký svah bol členený terasami a na jednej z nich sa nachádzal kaštieľ, ktorého časť – dnes Zámocká ulica 47, sa dodnes nachádza v priestore Pálffyho komplexu. Kaštieľ, ktorého budova zvonku vyzerala veľmi stroho ale vo vnútri skrývala prepychové interiéry, dal postaviť po roku 1630 na dovtedy málo užívanom a pomerne nepríjemne členitom pozemku pod Hradom župan prešporskej stolice gróf Pavol Pálffy. Záhrada bola rozčlenená na niekoľko pravouhlých plôch , ktoré boli osadené vzácnymi rastlinami. V jednej časti záhrady, ako to napr. dokladá rytina z roku 1735 stála mohutná lipa, ktorá bola obstavaná drevenou konštrukciou pripomínajúcou lešenie, po ktorej sa dalo dostať hore, vychutnávať si v čase kvitnutia jej vôňu a na najvyššom podlaží , kde bol altánok kochať sa pohľadom na okolie. Terasy záhrady, ktorú roku 1801 odovzdali verejnosti, boli vysadené alejami. V záhrade sa pri dnešnej Zochovej ulici nachádzala aj rozsiahla krytá jazdiareň využívaná aj na divadelné predstavenia, ktorá sa nazývala Pálffyho dvorana. Tú zbúrali v roku 1893 a na jej mieste postavili budovu štátnej reálky, dnes budova VŠMU. Postupne bola rozparcelovaná celá Pálffyho záhrada.

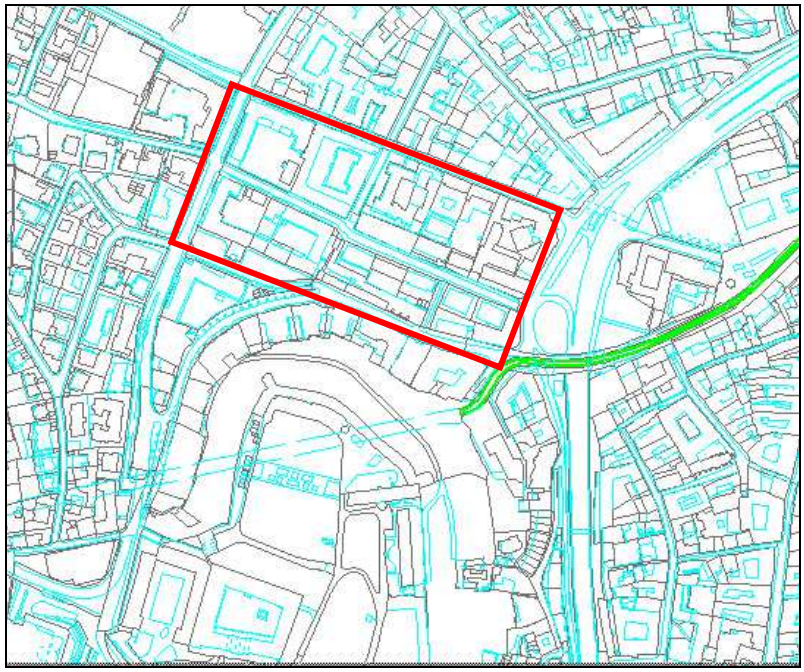
Literatúra a pramene:
Ing. Rešovská, revízia a evidencia historických parkov a záhrad na území mesta Bratislavy. ZARES pre MSPSOP v Bratislave, X/1989
Štefan Holčík, Z Pálffyho záhrady už neostalo skoro nič. Bratislavské noviny, 8.3.2007
Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: repro – scan V. Obuchová
Dátum: 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA - IX. - A.4**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: **Staré Mesto**

Adresa: Zochova, Palisády, Kozia, Podjavorinskej ul.

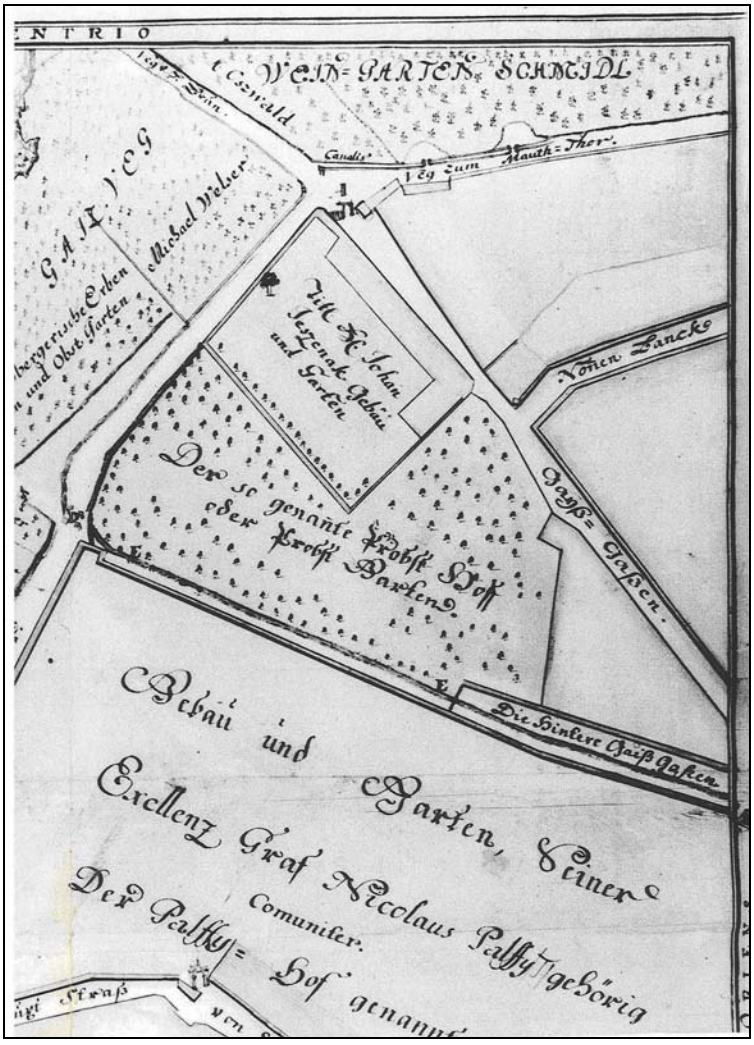
Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **bývalá Slubekova záhrada**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:

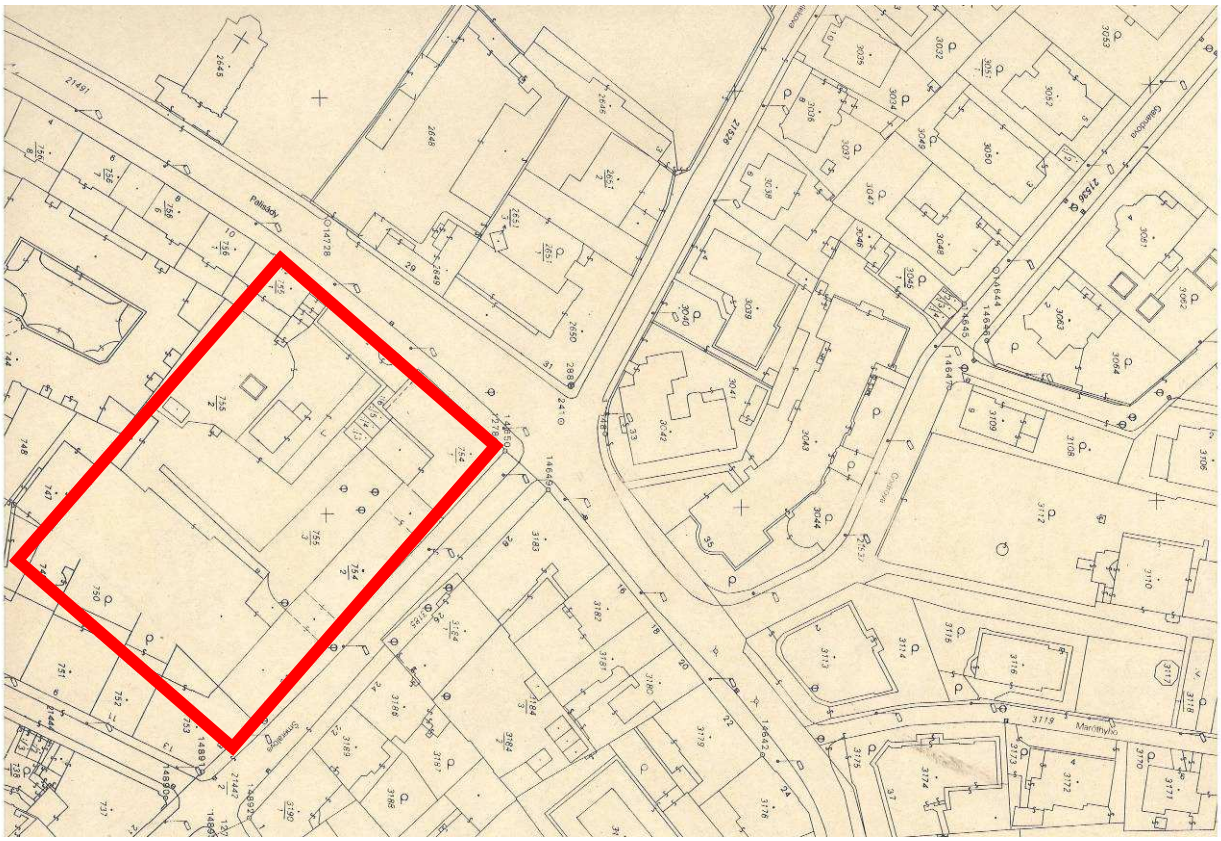
Ako dokladá plán E. Fricsa z roku 1768 okolia pri Kozej bráne a Kozej ulice , na rohu dnešných ulíc Kozej a Palisád sa v tomto období nachádzala budova a záhrada patriaca grófovi Jánovi Jeszenákovi, ktoré si v 19. storočí odkúpila rodina Slubek. Tá v budove mala okrem obytných priestorov aj výrobnú časť – bola tu známa Slubekova likérka, na parcele sa nachádzala tiež záhrada nazývaná tiež „Slubečka“ zachytená aj na katastrálnom pláne z r. 1894-1897.
Literatúra a pramene:
Viera Obuchová, Štefan Holčík- Cintorín Pri Kozej bráne. Albert Marenčín Vydavateľstvo PT, Bratislava 2006.
Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová
Dátum: 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA-m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IX. - A.5**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Petržalka**

Adresa: Starohájska ul.

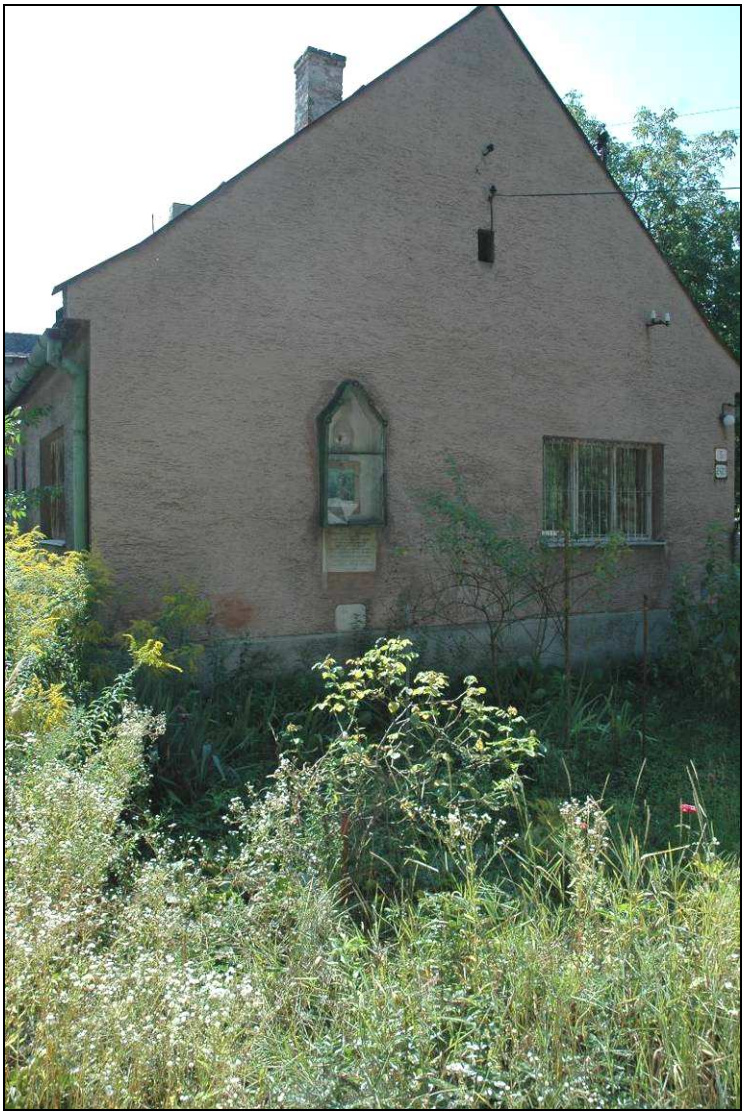
Adresa popisom: v lesíku na severnom okraji dostihovej dráhy

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **horáreň pri dostihovej dráhe**

Číslo v zozname MČ: **Pet-IA-7**

Foto:

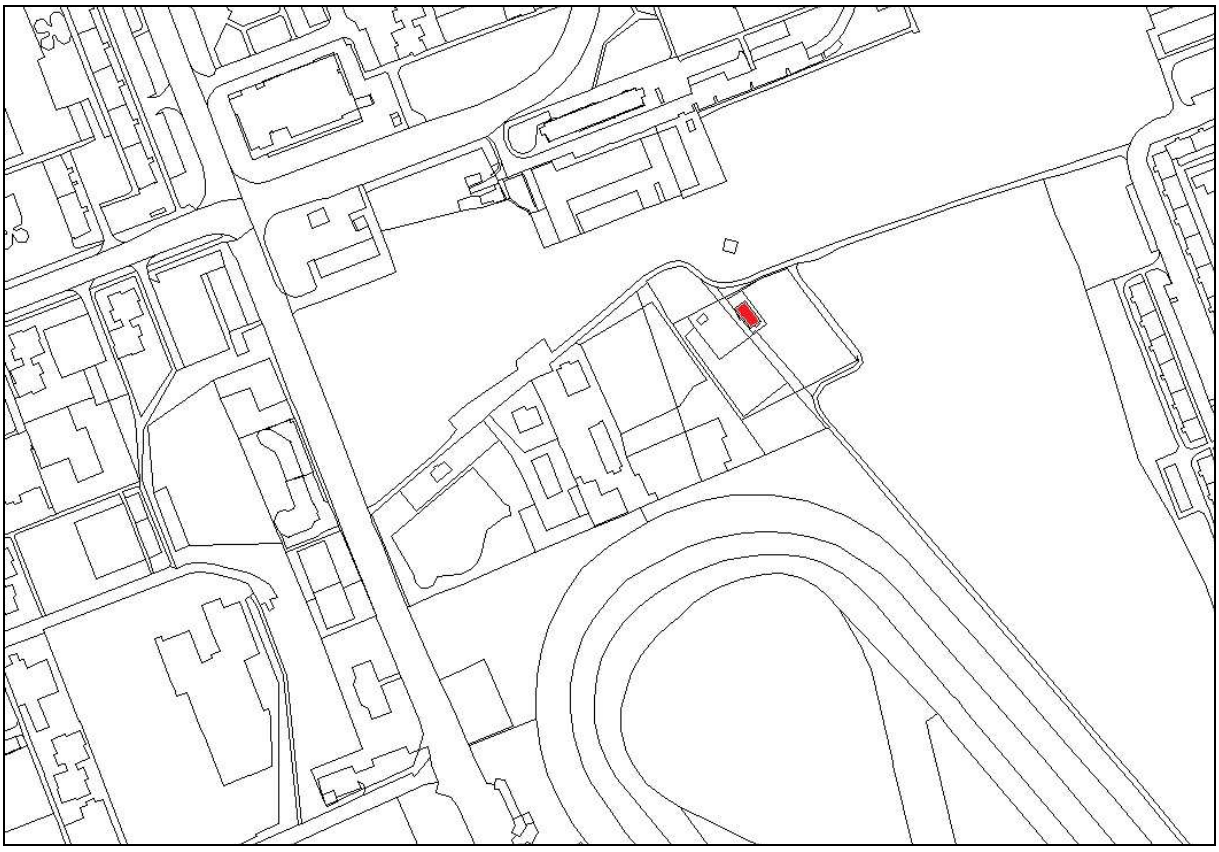

Popis:
Prízemný objekt sa nachádza oproti kaplnke severne od dostihovej dráhy na spojovacej cestičke zo Starého hája do Ovsišťa. Bola to bývalá Kokešova horáreň, neskôr hostinec U Hubera, spomínaná už v roku 1776 (J. Gustafík), na jej priečelí sa v zasklenej nike nachádzala soška Panny Márie.
Literatúra a pramene:
Gustafík, J.: Spomienky Staropetržalčana. MÚ Petržalka, 2000, s.172.

Spracovala: PhDr.Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: P. Horanský
Dátum: 8/2008, 10/2011

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – IX. - A.6**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Petržalka**

Adresa: Starhradská ul.

Adresa popisom:

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **horáreň pri Malom Draždiaku**

Číslo v zozname MČ: **Pet-IA-7**

Foto

Popis:
Jednu z dodnes zachovaných hájovní môžeme nájsť ukrytú v tieni stromov na Starhradskej ulici v Zrkadlovom háji, ktorá prezradí svoju významnú historickú hodnotu len datovaním na fasáde CISP 1779. Hájovňa bola pôsobiskom Gejzu Dražďáka, príslušníka starej hájnickej rodiny, ktorého brat Ernest pôsobil tiež ako hájnik v Petržalke. Nie náhodou táto časť Petržalky nesie meno Draždiak. Petržalka, známa svojimi lužnými lesmi, ktoré obyvatelia postupne menili na lesoparky, ukrýva vo svojich zákutiach pamiatky na lesnícku minulosť. Toto relatívne mladé sídlo bolo v druhej polovici 17. storočia súčasťou bratislavského hradného panstva Pálffyovcov. Lužné lesy Petržalky, okrem iného aj zaujímavý poľovný revír, zverili Pálffyovci dedičným hájnikom. Bolo tu viacero hájovní, mnohé z nich už nestoja.. Viaceré v minulosti slúžili nielen ako sídla správy a starostlivosti o tunajšie lesy, ale v mysliach Petržalčanov zostali aj ako miesta občerstvenia, stretnutí, oddychu a výletov. Objekt hájovne (horárne) je stavba pravdepodobne rekonštruovaná na začiatku 20. storočia. Budova je jednopodlažná, čiastočne podpivničená priestorom s klenbovým stropom. Využívaná je ako služobný byt horára a sklady. Vstupy do objektu sú z juhovýchodnej strany. Do bytu je samostatný vstup a do skladov je samostatný vstup z dvora. Ďalší vstup do pivnice je z terénu z juhozápadnej strany. Objekt má sedlovú strechu, krov je drevený.

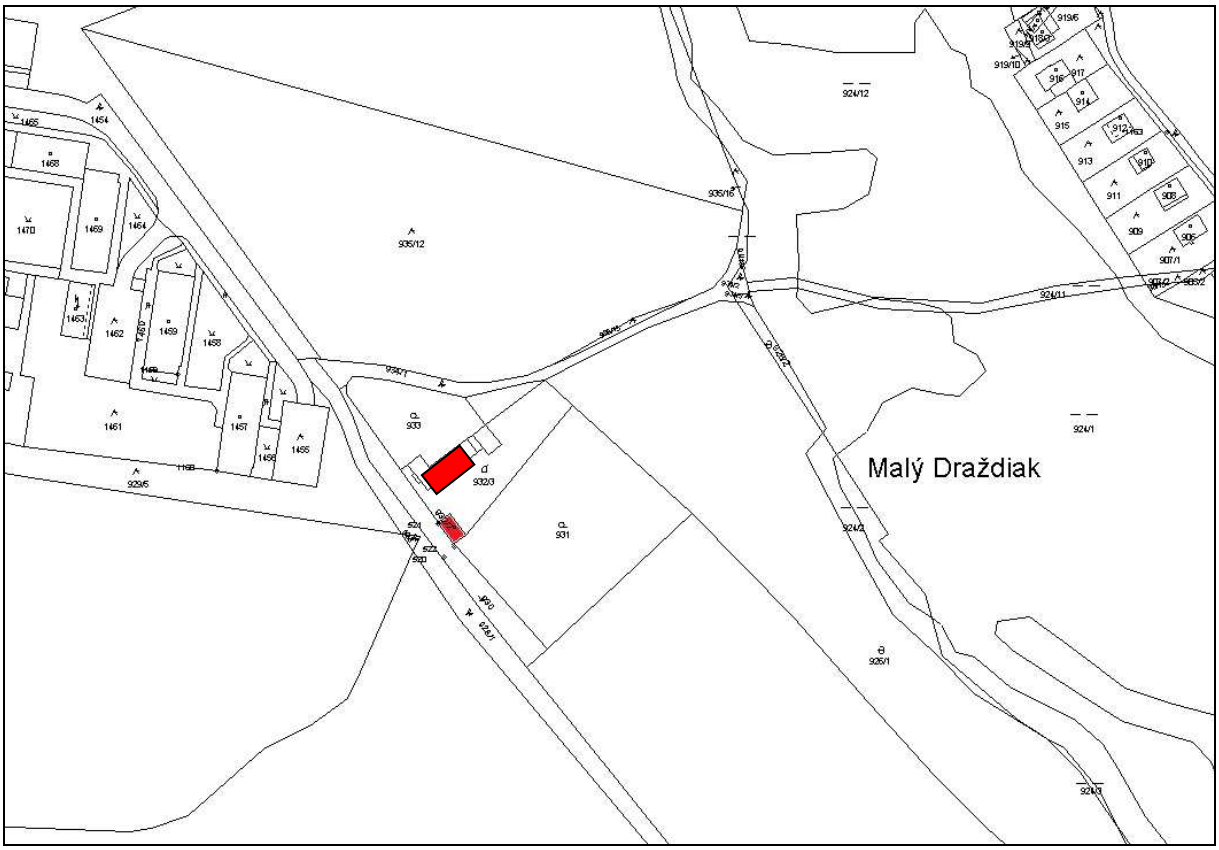
Pri horárni(*J.H. – Jäger Haus*), ktorá je v tejto lokalite zachytená aj na pláne Bratislavy a okolia z roku 1883 sa nachádza hneď pri komunikácii aj dvojpodlažný objekt na prízemí s troma okennými osami (pravá časť s jedným oknom je pravdepodobne dodatočne pristavaná). Poschodie je drevené s dvoma oknami s vyrezávaným a na červeno natretým orámovaním, s drevenou pavlačou (balkónom) na ôsmich drevených podperách. Strecha s jedným komínom je mierne šikmá, nevhodne zastrešená plechom.

Do zoznamu nehnuteľných pamätihodností navrhli a schválili bez bližšej špecifikácie a uvedenia kultúrnych hodnôt poslanci MČ Bratislava Petržalka.

Literatúra a pramene:
Podkladové materiály a fotografie poskytla Ing.arch.J.Plencnerová

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie objektu pri horárni: V. Obuchová, Ing.arch.J.Plencnerová
Dátum: 8/2009, 10/2011

Okres: Bratislava V
Obec: Bratislava, mestská časť Petržalka
Katastrálne územie: Petržalka

X. INÉ PAMäTIHODNOSTI

Z o z n a m p o l o ž i e k :

A.1 Písaný kameň
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.1
Nové Mesto – Bratislavský lesopark
kategória – hnuteľná hmotná

A.2 Svetelný stĺp
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.2
Staré Mesto – Odborárske nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.3 fontána Dievča so srnkou (pôv. Braček a sestrička podľa Grimmovho príbehu)
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.3
Staré Mesto – Hviezdoslavovo nám.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.4 socha pápeža Jána Pavla II.
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.4
Petržalka – nám. Jána Pavla II.
kategória – hnuteľná hmotná

A.5 fontána s levom držiacim mestský znak (na stĺpe z arcibiskupskej záhrady)
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.5
Staré Mesto –nám. SNP (pred Starou tržnicou)
kategória – nehnuteľná hmotná

A.6 kópia rímskeho míľnika - číslo v celomestskom zozname: BA – X.- A.6
Podunajské Biskupice - Biskupická ul.
kategória – nehnuteľná hmotná

A.7 Korunovačný pahorok stojaci do roku 1870 na Korunovačnom nám.
číslo v celomestskom zozname: BA –X.- A.7
Staré Mesto – nám. Ľ. Štúra
kategória – zaniknutá

Z d ô v o d n e n i e v ý b e r u :

Do kapitoly „Iné“ boli zaradené položky najrôznejšieho charakteru, ktoré nespĺňali kritériá na zaradenie do iných skupín. Ocitli sa tu veda seba predmety rôzneho účelu (fontána, stĺp, korunovačný pahorok a pod.), ktoré pochádzajú zo širokého časového horizontu od rímskych čias (míľnik) až po nedávnu minulosť (socha Jána Pavla II.). Táto kapitola bola vytvorená z toho dôvodu, aby bolo možné zaradiť do evidencie aj také položky, ktoré je problematické vsunúť do hocijakej inej štandardnej skupiny.

(I.Š.)

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – X. – A.1**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Nové Mesto**
Adresa:	Malé Karpaty - les
Adresa popisom:	asi 2 km severo-severovýchodne od horárne Kačín
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**hraničný kameň mesta - tzv. Písaný kameň**
Číslo v zozname MČ:	NoM-1A-18

Foto:

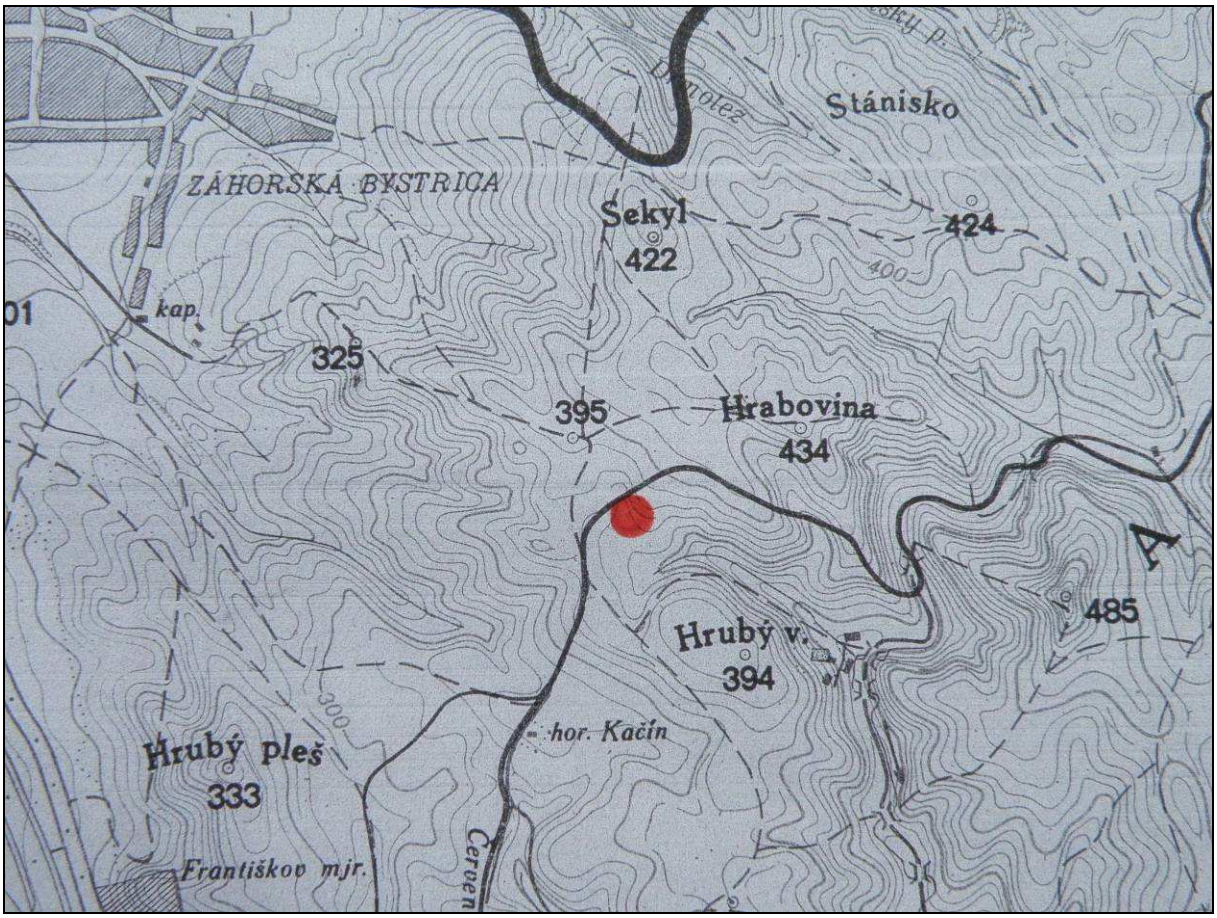
Popis:
Veľký balvan bol pôvodne hraničným kameňom medzi slobodným kráľovským mestom Bratislavou a stupavsko-pajštúnskym panstvom, píše sa o ňom aj v listine panovníka Rudolfa II. z 1. septembra 1600. Na kameni je vytesaný rok 1600, štylizovaný znak mesta Bratislavy a znak Pálfiovcov (Pálffy) s iniciálami *NP*.

Literatúra a pramene:
Došek, O.: Bratislava-Nové Mesto. Vydal MÚ Bratislava Nové Mesto, Bratislava 1998, s. 40 – 45.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková
Dátum: 8/2008

Okres: Bratislava III
Obec: Bratislava, mestská časť Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – X. – A.2**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Odborárske nám.
Adresa popisom:	križovatka Krížnej a Záhradníckej ul.
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	tzv. **svetelný stĺp**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Stĺp má podobu štíhlej vežičky s gotizujúcim tvaroslovím. Dolná časť je hladká, s drobnými opornými piliermi na každom rohu. Stredná časť je prelomená štyrmi nikami s hrotitým ukončením, ktoré sú lemované zjednodušenými vimperkmi. Horná časť má tvar štíhleho 4-bokého ihlanu, ukončeného kyticou. V juhozápadnej nike je umiestnená soška Panny Márie. Stĺp bol postavený v 2.polovici 19.storočia na znak mariánskej úcty, ale nie je vylúčené, že kvôli polohe na križovatke ciest bol využívaný aj na zavesenie nočného osvetlenia.

Literatúra a pramene:

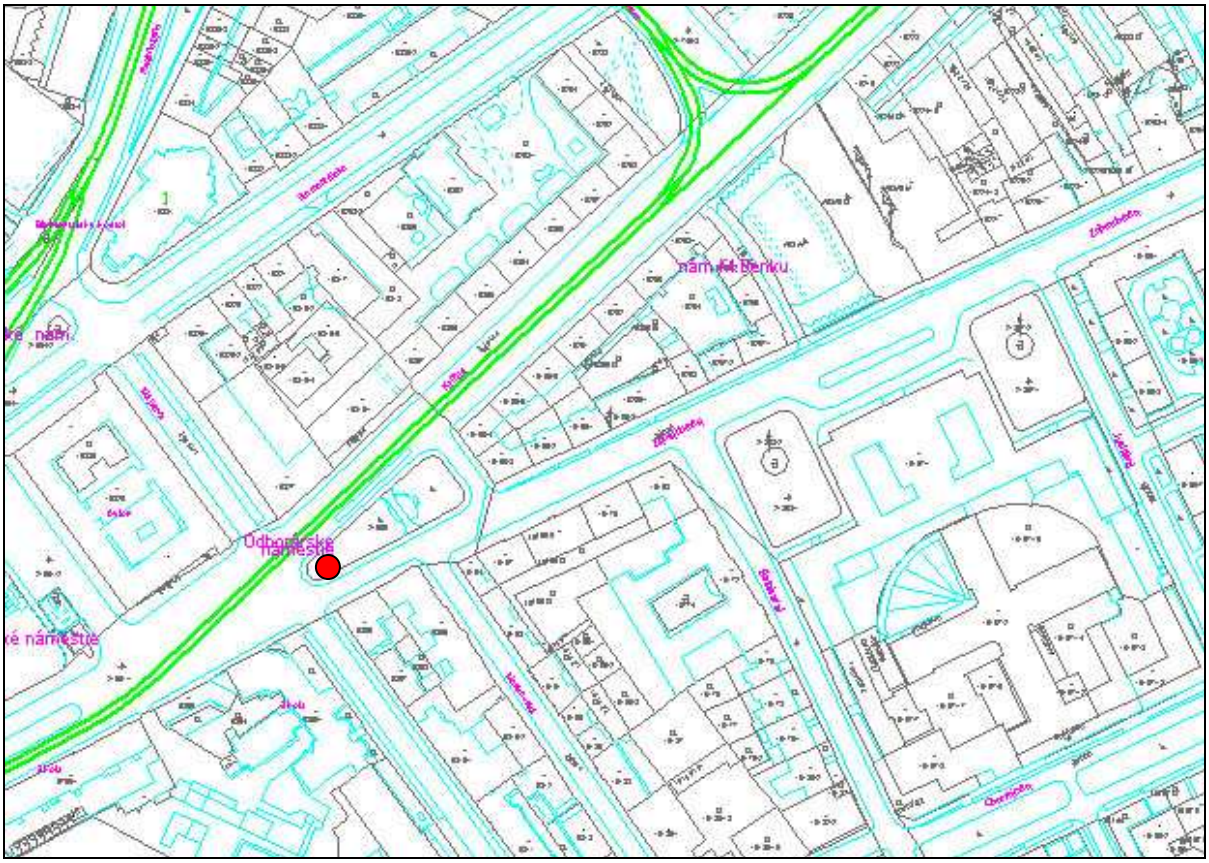
Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 08/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – X. – A.3**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	Hviezdoslavovo nám.
Adresa popisom:	západná časť promenády pri dome č.13
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**fontána „Dievča so srnkou“**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Fontána s dvojitou nádržou z bieleho materiálu je v hornej časti zdobená sochárskym dielom, spodobujúcim sediace dievča so srnkou. Socha je zhotovená z kameňa červenkastej farebnosti. Na severnej strane je pri nohe dievčaťa vyrytý nápis: „A. Rigele 1938, R. Kuhmayer 1942“. Socha je dielom známeho bratislavského sochára Alojza Rigeleho, ktorý ju však už nestihol dokončiť. Po jeho smrti ju dokončil v roku 1942 ďalší známy bratislavský sochár Robert Kuhmayer.
Námet sochárskeho diela vznikol podľa predlohy Grimmovej rozprávky a podľa toho sa zaužíval aj názov „Braček a sestrička“.

Literatúra a pramene:
B. Bublincová, Š. Holčík: Bratislavské fontány, Tatran 1990

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

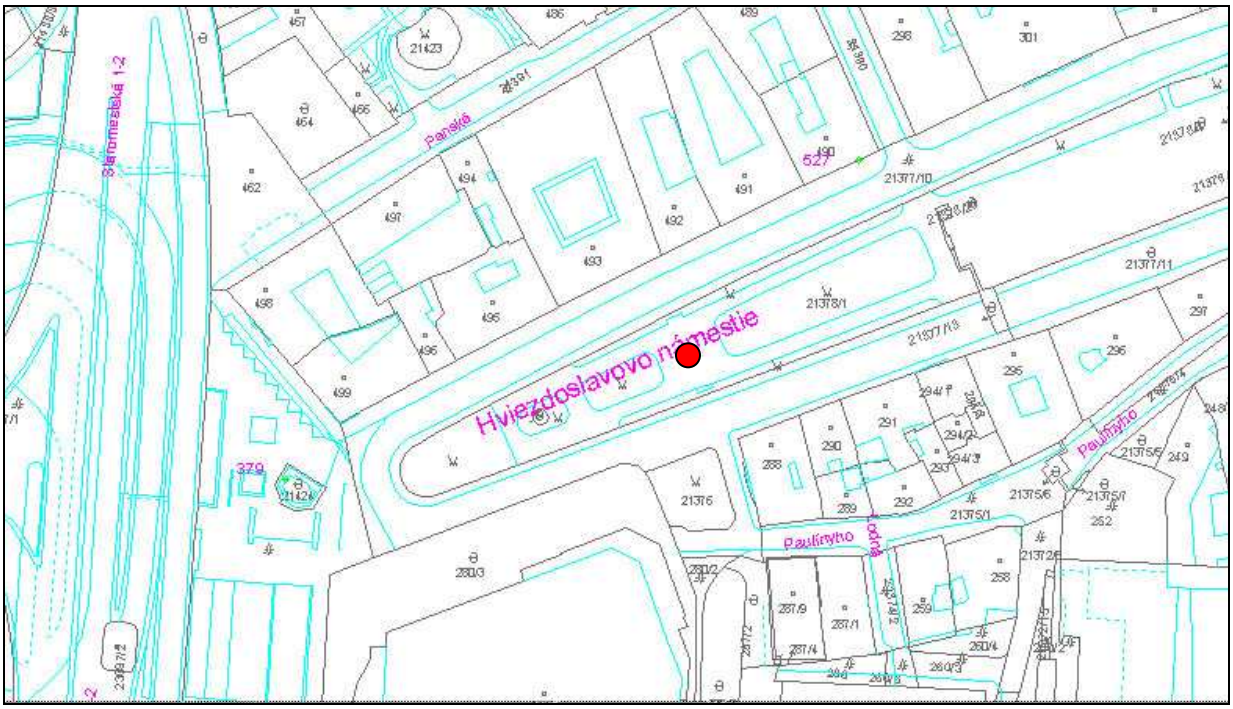
Dátum: 08/2011

Detail nápisu: A. Rigele 1938, R. Kuhmayer 1942.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – X .- A.4**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	**Petržalka**
Adresa:	Pajštúnska ul. (námestie Jána Pavla II.)
Adresa popisom: Technopolu	pri rímsko-katolíckom kostole pri Chorvátskom ramene v blízkosti
Typ pamätihodnosti:	hmotná hnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**socha pápeža Jána Pavla II.**
Číslo v zozname MČ:	

Foto:

Popis:
Kostol sv. rodiny, farská budova a pastoračné centrum sa začali stavať v júli 2001 podľa projektu Ing. arch. I. Koleniča a boli dokončené v r. 2003. V kostole je cca 450 miest na sedenie . Pred kostolom na pravej strane vstupu do kostola sa nachádza socha pápeža Jána Pavla II. od akad. sochára Jána Gazdíka, ktorá stojí na podstavci, kde je spredu tabuľka s textom: NA PAMIATKU NÁVŠTEVY

PÁPEŽA JÁNA PAVLA II.

14.9.2003

Literatúra a pramene:
informácie – Ing. arch. A.Botek, september 2008

Spracovala: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave
Autor fotodokumentácie: MČ Bratislava Petržalka
Dátum: február 2008- september 2008, 10/2011

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava V
Obec: BA-m.č. PETRŽALKA
Katastrálne územie: Petržalka

Poloha sochy je označená červeným bodom (pri kostole).

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – X. – A.5**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	nám. SNP
Adresa popisom:	pred vstupom do Starej tržnice
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A - hmotná nehnuteľná
Názov pamätihodnosti:	**fontána s levom držiacim mestský znak**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Popis:
Socha leva predstavuje stojaceho leva v podživotnej veľkosti, ako sa opiera prednými labami o oválny štít so znakom mesta.
Socha leva s mestským znakom bola pôvodne súčasťou mestskej fontány z roku 1592, postavenej na Františkánskom námestí. Fontánu dalo zriadiť mesto kvôli zlepšeniu pomerov so zásobovaním pitnou vodou. Socha leva z tejto fontány bola v 30-tych rokoch 20. storočia použitá na inej fontáne v parčíku na Americkom námestí – postavili ju na barokový stĺp zo 17.storočia, pochádzajúci z arcibiskupskej záhrady. Spodná nádrž je nová, z 20. storočia.

Literatúra a pramene:
B. Bublincová, Š. Holčík: Bratislavské fontány, Tatran 1990

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 08/2011

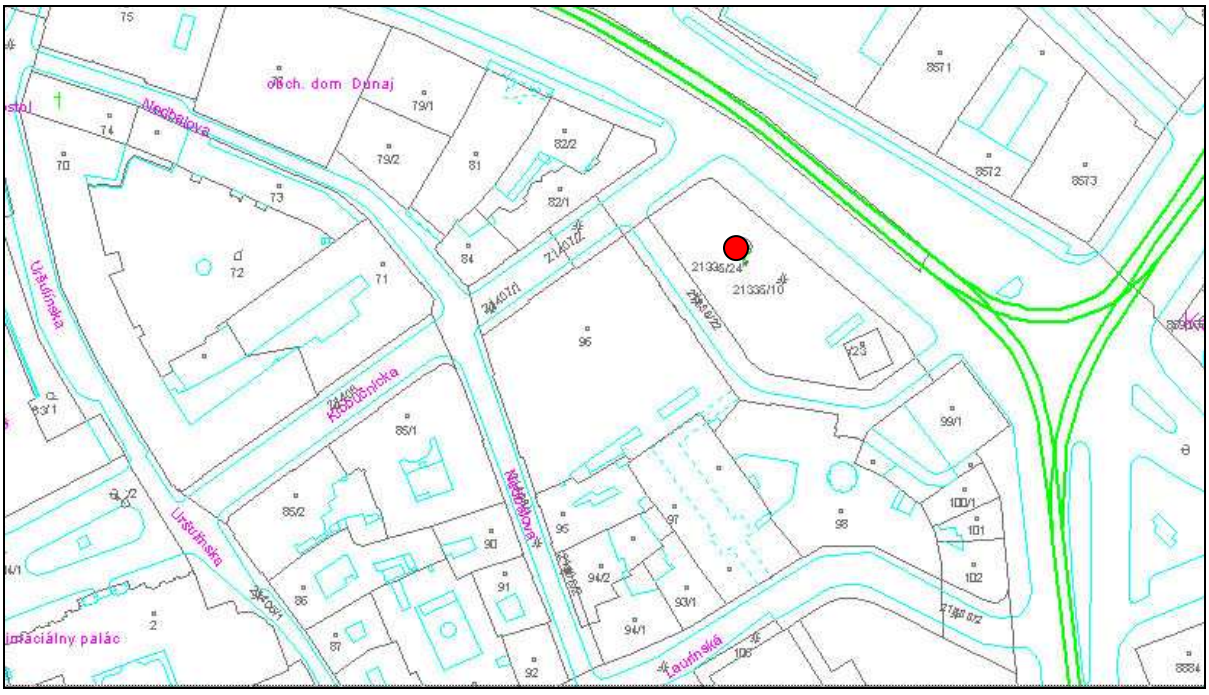

Socha leva z konca 16.storočia na vrchole fontány.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – X. – A.6**

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Podunajské Biskupice**

Adresa: Biskupická ul.

Adresa popisom: v zelenom medziulicovom páse

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **kópia rímskeho milnika**

Číslo v zozname MČ: PoB-1A-1

Foto:

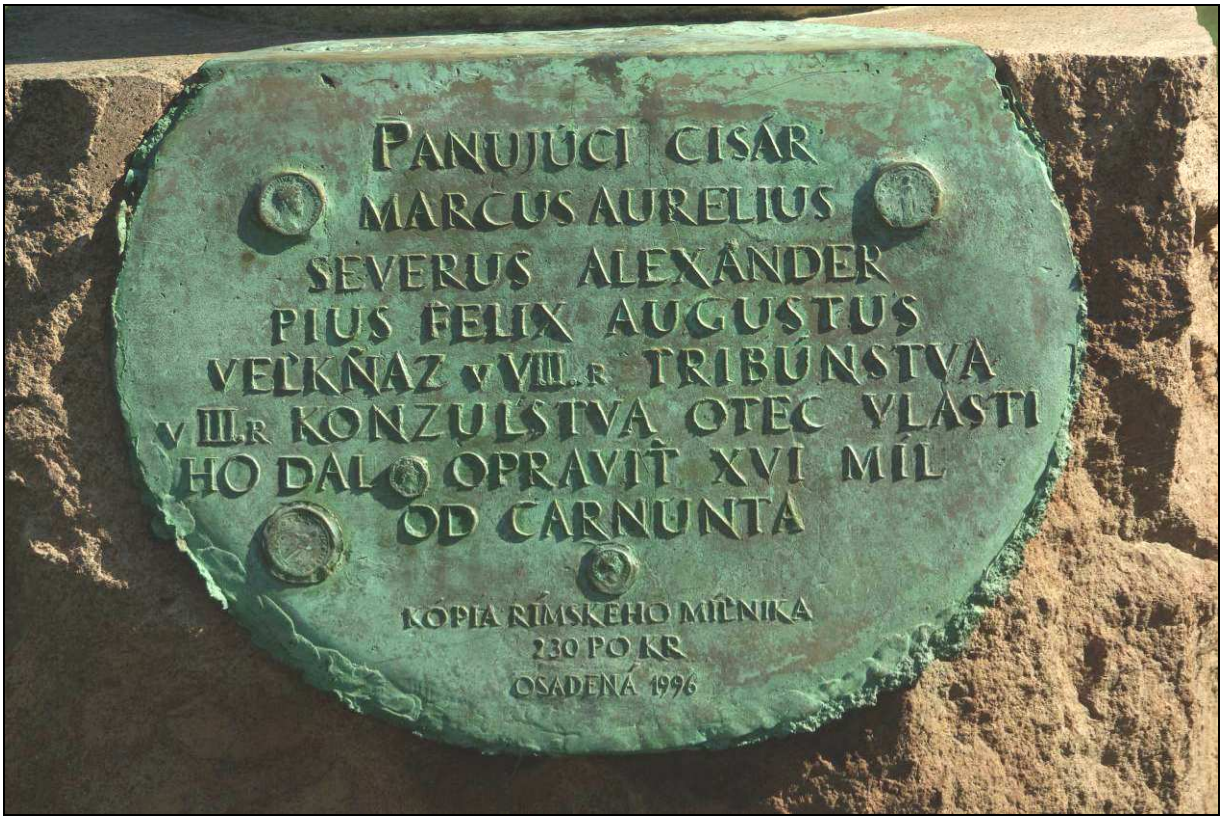
Popis:
Podunajské Biskupice ležia v najvýchodnejšej časti Bratislavy, na začiatku Žitného ostrova. Územie obce bolo osídlené už v čase rímskej expanzie. Cez Žitný ostrov prechádzala rímska cesta, čoho dôkazom je rímsky míľnik z 3. storočia n. l., ktorý sa našiel v bývalej arcibiskupskej záhrade. Na podstavci, na ktorom je umiestnená kópia míľnika je text:

Panujúci cisár
Marcus Aurelius
Severus Alexander
Pius Felix Augustus
Veľkňaz v VIII.r. tribúnstva
V III.r. konzulstva otec vlasti
Ho dal opraviť XVI mil od Carnunta

Kópia rímskeho míľnika je umiestnená v zelenom páse na Biskupickej ulici. Bola sem osadená v roku 1996.

Literatúra a pramene:
Püspöki-Nagy, P.: Podunajské Biskupice – monografia starších dejín. Bratislava 1969, s. 21.

Spracoval: PhDr.Jana Hamšíková
Autor fotodokumentácie: PhDr.Jana Hamšíková
Dátum: 8/2008

Tabuľa na podstavci míľnika z roku 1996 s prekladom rímskeho nápisu.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava II
Obec: Bratislava, mestská časť Podunajské Biskupice
Katastrálne územie: Podunajské Biskupice

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy **BA – X. – A.7**

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Staré Mesto**
Adresa:	nám. Ľ. Štúra
Adresa popisom:	
Typ pamätihodnosti:	kategória 3 - zaniknutá
Názov pamätihodnosti:	**korunovačný pahorok**
Číslo v zozname MČ:	zoznam nie je t.č. vypracovaný

Obrázok:

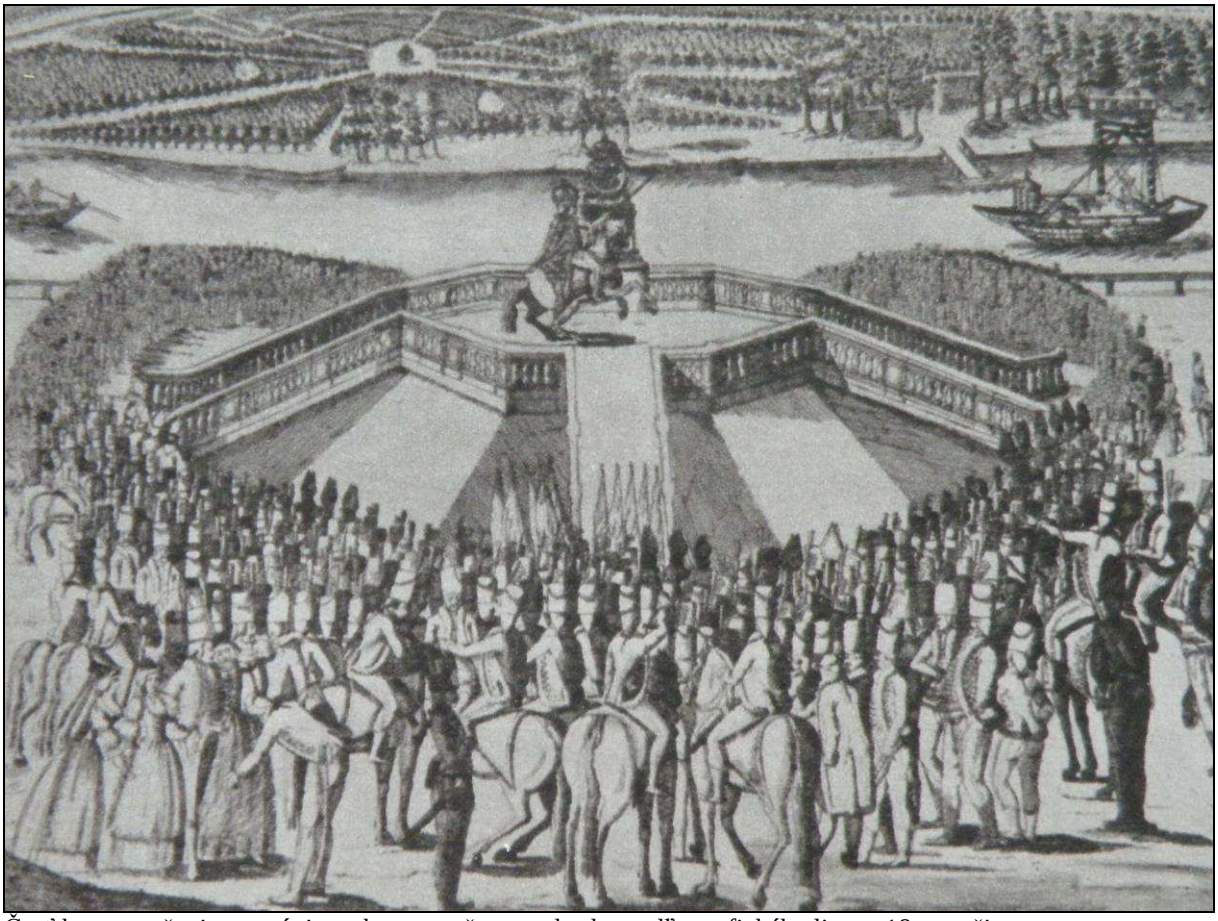
Výrez z grafického listu, zachytávajúci stav na Korunovačnom námestí (t.č. Štúrovom) okolo polovice 19.stor.

Popis:
Korunovačný pahorok v jeho poslednej podobe postavili na býv. Korunovačnom námestí (nám. Ľ.Štúra) na príkaz Márie Terézie v roku 1775. Autorom projektu bol cisársky architekt Fr.A. Hillebrandt. Pahorok stál na námestí do roku 1870, keď ho zbúrali kvôli regulácii nábrežia Dunaja. Jednalo sa o kopček navezený zo zeminy zozbieranej zo všetkých krajinských žúp, na ktorom sa nachádzali tri rampy lemované balustrádami, spojené na vrchole. Pahorok slúžil počas korunovačných slávností, keď na ňom panovník v jazdeckej pozícii deklaroval svoju povinnosť chrániť krajinu proti všetkým nepriateľom (švihnutím meča na všetky štyri svetové strany). Pahorok bol odstránený v roku 1870 s úmyslom nahradiť ho v krátkej dobe artefaktom, alebo pomníkom.

Literatúra a pramene:

Spracoval: PhDr. I. Štassel, MÚOP
Autor fotodokumentácie: PhDr. I. Štassel

Dátum: 08/2011

Časť korunovačnej ceremónie na korunovačnom pahorku podľa grafického listu z 18.storočia.

GKÚ Bratislava

Informatívna kópia z mapy

Vytvorené cez katastrálny portál

